

M d a

... liber ...

Joannes Pelicatinus

... ord. carmelitar.

Questiones p̄uti-les venerabilis mḡri Johānis versoris sup̄ octo libros physi-coꝝ Arestotelis cū textu eiusdē

In aere fiunt o[mn]es qualitates celestium corpo-
rum, et ideo aer sic alteratus alterat corpora
et illa alterationes movent appetitum in anima-
libus, et intellectum practicum in hominibus

Mathisius in Aristotelis libros. [illegible]
Raianus in Aristotelem.

Pauli Soncinatis Ordinis praedicatorum Lugduni
Anno 1.5.7.9. Quaestiones Metaphysicae
Quaestiones Antonij Andreae super 12 libros Metaphysic[ae]:

Ioannis Kiiewski Posnaniensis.

Prohemiũ Physicoꝝ

Physicis errores primus docet anteriores:
Scribit principia. que docet esse tria.

Circa initium primi libri phisicoꝝ. Queritur Utrũ de rebus naturalibus et physicis sit scientia. ¶ Arguit ꝙ nõ tribus rõnibus Eracliti q̃ licet diceret de omnib; nihil posse sciri. hoc tñ de naturalibus seu physicis maxime asseruit Prima rõ est Entia physica seu naturalia nõ vere sciunt nisi sciant ẜm suũ esse ⁊ ẜm ꝙ sunt. sed ipa hoc modo capta infinitas hñt drãs vel saltẽ eis nõ repugnat habere ipas ꝫ intellectus noster refugit infinitũ nec ab eo cõprehendi pt. ergo entia physica seu naturalia ẜm suum esse et ẜm id q̃ sunt ab intellectu nostro cognosci nõ pñt ⁊ ꝑ ꝯñs neqꝫ sciri. Scḋa rõ. si entia physica scirent hoc esset per demonstratõem cuius definitio esset medium. sed in naturalib; definitio est ipius ꝑticularis q̃ nõ potest esse mediũ demonstratõnis. Minorem probat ipe eraclitus sic. q2 si naturalia in cõmuni accepta habeant definitõnem. erit equiuoca eo ꝙ ratio animalis ẜm vnumquodqꝫ animal est altera et altera. ⁊ talis definitio est inutilis ad demonstrandũ ergo de physicis nõ est scientia Tercia rõ. entia physica seu naturalia sunt mutabilia. nam si consideretur forma naturalis in ordine ad materiam semꝑ est mutabilis. ergo cũ scia nõ sit nisi de immobilib; et necessarijs sequitur ꝙ de entib; physicis ⁊ naturalib; nõ potest esse scia. Et ista ratio eraclito et ericlitanis videbatur esse ita violenta. cum videbãt omne quod transmutatur ꝑtim esse in termino a quo ⁊ ꝑtim ĩ termino ad quem concedebant. contraria et cõtradictoria eidem inesse et de eodem verificari. Si eñ album moueatur dum est inter terminos motus ꝑtim est album et ꝑtim nigrum. et sic contraria de eodem verificantur vt dicebant. Et quia nigrum est non album. Et album et non album contradicunt. ideo similiter dicebant contradictoria de eodem verificari. Sed isti decepti fuerunt non percipientes differentiam inter subiectum et accidẽs. et etiam inter habere contraria ẜm actum imperfectuꝫ et ẜm actum completum et perfectum. Pro responsione

¶ Sciendum est primo. Qꝫ cum scientia sit habitus intellectus in eo existens oportet omne illud de quo est scientia esse intelligibile. Est aũt aliquod intelligibile per hoc ꝙ aliqualiter est abstractum a materia ergo ẜm ꝙ aliqua diuersimode abstracta sunt a materia ꝑtinent ad diuersas scientias. ꝰ cum omnis scientia habeatur per demonstratõem cuius medium est definitio oportet ẜm diuersitates definitionum scientias diuersificari. Pro quo Sciendum est scḋo Qꝫ res reales de q̃bus est philosophia realis differenter se habent ad materiam et ẜm hoc earum est triplex definitio et pertinent ad tres partes phie realis:

Prohemium

Sunt em̄ quedam res quarum esse dependet a materia sensibili ꝛ sine materia sensibili definiri nō possunt. et de istis est scientia que vocatur physica. Alie sunt res q̄ licet dependeant a materia sensibili s̄m esse. sine ea tamē definiunt̄. ꝛ de istis est mathematica. Alie sunt res q̄ nec s̄m esse nec s̄m definitōem dependent a materia. vel qꝛ nullo mō sunt in materia vt substātie sepate. vel qꝛ vniuersaliter accepte nō sunt in materia vt substantia actus et potētia. et de istis est methaphysica Et illa de q̄bus est physica sunt sensibilia ymaginabilia ꝛ intelligibilia et ea de quibꝫ ē mathematica. vt sunt curuū ꝛ rectū et cetere q̄titates sunt ymaginabilia ꝛ intelligibilia et ea de q̄bꝫ est methaphysica solū sunt intelligibilia. qꝛ solum h̄nt simplices q̄dditates. q̄ cōcepte h̄nt esse in intellectu. ꝛ sic pꝫ ꝙ realis ph̄ie sunt tres ꝑtes essentiales. ¶ Sciendū Q̄ꝫ in genere duplex repitur abstractio. vna est a materia tam cōi q̄ꝫ ꝑticulari et de eis q̄ sic abstrahunt̄ sunt methaphysica ꝛ mathematica vt p̄dictū est. Alia ē abstractio a materia ꝑticulari ꝛ hoc mō abstrahunt̄ ea de q̄bus ē physica. Et qꝛ oīs scientia est de vniuersali opꝫ om̄e illud de quo debet eē scīa hoc mō abstractū esse Quibus notatis ponuntur conclusiones.

¶ Conclusio prima De rebus naturalibꝫ et physicis est scientia. patꝫ qꝛ res naturales h̄nt principia et passiones que de ipsis demonstrari possunt per talia principia ꝛ per tales causas ergo de ipsis est scientia

Conclusio scd̄a Physica est ꝑs ph̄ie realis. pꝫ qꝛ est de rebus a natura causatis q̄ nullo mō sunt ab ope nostro. ergo cum ph̄ia realis sit de rebus a natura causatis. sequitur ꝙ physica est pars ph̄ie realis.

Cōclusio tercia. Physica est scīa speculatiua ꝛ nō practica. pꝫ qꝛ est de rebus causatis a natura ꝛ nō ab ope nostro. sed impossibile est de rebus a natura causatis esse sciam practicā. qꝛ tales sunt solū a nobis speculabiles. ergo physica est scientia speculatiua ꝛ nō practica.

Cōclusio quarta. Licet methaphysica ꝛ mathematica s̄m ordinem rei ꝛ nature p̄cedant physicā. ordine tn̄ doctrine physica p̄orē ipis. Prima ꝑs pꝫ. qꝛ ordo scientiaꝝ est s̄m ordinē obiectoꝝ. sed subiecta attributionis methaphysice ꝛ mathematice p̄cedunt subiectū attributōnis physice s̄m ordinē rei ꝛ nature. qꝛ sunt simpliciora. ꝛ simplicia sunt p̄ora ex additōne dictis. ergo p̄ma ꝑs est vera. Scd̄a ꝑs pꝫ. qꝛ cognitio nr̄a intellectiua dependet a cognitōne sensitiua. sed ea de quibus est physica sunt ꝓpinquiora eis q̄ sensu ꝑcipiuntur q̄ꝫ methaphysicalia ꝛ mathematicalia. ergo physica ordine doctrine p̄cedit methaphysicā ꝛ mathematicam. Sequitur ad ratōnes

Ad ratōes Ad p̄mā dꝛ ꝙ entia physica p̄nt dupl'r ꝯsiderari vt sufficit ad ꝓpositū. Uno mō s̄m eē specificū ꝛ cōpletū et ꝑ se intentū a natura. et hoc mō de ipis est scīa. ꝛ nō habent infinitas drās. Alio mō p̄nt ꝯsiderari s̄m esse induiduale ꝛ singulare qđ ꝑ accn̄s est intentū a natura ꝓ quanto esse specificū non ꝯseruat̄ nisi in ꝑticularibꝫ. et hoc mō de ipis nō est scīa. et habent infinitas drās. Ad scd̄am dꝛ ꝙ entia physica ꝯsiderata s̄m spēm in ordine ad sua p̄n-

cipia ꝛ suas causas hñt definitõnes vniuocas lȝ in ordine ad particula
ria sint eorum ratões altere ꝛ altere ꝑ q̃tto ꝭm diuersam dispositõnem
materie in ꝑticularibus reperiuntur. Ad vltimam dicitur ꝙ entia phy
sica cõsiderata ꝭm speciem sunt immobilia. sic tamen intelligendo ꝙ ra-
tiones eorum immobiliter eis conueniunt. non intelligendo ꝙ ratõnes
abstrahant a motu et materia sensibili. immo concernunt motum. ꝛ sic
res naturales necessario mobiles. sed non mouentur actu nisi ꝭm ꝙ sic
in hoc vel in illo singulari.

Queritur Utrũ ens mobile sit subiectũ naturalis phie. Et ar-
guitur ꝙ nõ. Primo sic. Subiectum dȝ eē cõe omnibus
ↄsideratis in scia cuius est subiectũ. Sed sic nõ est de ente mobili respe
ctu naturalis phie. ergo nõ est eius subiectũ. Minor ꝓbatur qꝛ natural
phia ↄsiderat deũ et intelligentias q̃ nõ sunt entia mobilia. Scđo sic
Ens mobile est ↄuertibile cũ ente quiescibili. g° eadẽ rõe ens quiescibile
diceretur subiectũ qua ens mobile. sȝ ↄñs est falsum. ergo ꝛ añs. Ter-
cio sic Corpus mobile est subiectũ naturalis phie. ergo nõ ens mobile
Añs ꝓbatur. qꝛ sicut cũ dr̃ã vltima definitiua alicuius definiti ↄñr accipi
tur ꝓximũ genus ꝛ nõ remotũ. sic cũ ista determinatõe mobile debet acci
pi ꝓximum eius determinabile qđ est corpus ꝛ nõ ens. In oppositũ
arguitur ꝑ doctorẽ sanctũ sic dicẽtẽ. Hic aũt est liber physicorum. Et dr̃ de
physico siue de naturali auditu. qꝛ ꝑ modũ doctrine audientibus traditus
fuit cuius subiectũ est ens mobile simplr. ꝛ sequitur nõ aũt dico corpus mo
bile Preterea i phia naturali inq̃runtur ꝓprie passiones entis mobilis per
eius ꝓpria ꝑncipia. g° est eius subiectũ. Sciendũ est ꝑmo Qȝ scia na-
turalis est de rebus naturalibus quarũ natura ẽ ꝑncipiũ. sȝ natura ẽ ꝑncipiũ
mouẽdi ꝛ q̇escendi idõ ↄñs ẽ Qȝ corpus mobile vel ens mobile sit subie
ctũ phie naturalis de q̊ hic determinatur ꝭm se ꝛ in cõi accepto ꝛ de his q̃
ipm hoc mõ acceptũ ↄsequuntur In aliis aũt libris sequẽtibus determinatur
de ꝑtibus eius. Et hoc fit ne determinãdo ꝑus de ꝑtibus oporteat idẽ multo
tiens repeti Ex q̊ pȝ ꝙ iste liber ↄuenienter ititulatur liber phicorum a physis
grece qđ ẽ natura latine. qꝛ de rebus naturalibus ↄsiderat. Et dr̃ physicorũ
in pl̃i. qꝛ in eo quodãmõ traduntur oĩa naturalia inq̃tũ oĩm naturalium
cõia ꝑncipia ↄsiderat. Uocatur etiã iste liber de physico auditu. qꝛ audi-
toribus ꝑ modũ doctrine prius traditus est. vt dr̃ doctor sanctus Uel
qꝛ in ipo agitur de his q̃ magis auditu q̃ demõstratiue accipiuntur. vt dr̃
albertus Sciendũ scđo Qȝ Auerroys Albertus ꝛ Egidius de rho
ma dicunt corpus mobile esse subiectũ phie natural. Pro quo notandũ
Qȝ corpus pt quadruplr considerari. Uno mõ ↄsideratur simplr ꝭm
ꝙ aptũ natũ est mensurari tribus dyametris se intersecantibus in eodẽ pun-
cto ad angulos rectos. quarũ vna vocatur longitudo alia latitudo. tercia
ꝓfunditas. Scđo ↄsideratur ꝭm ꝙ actu mensuratur hmõi dimẽsionibus
Unñ si q̇s cõꝑmeret aliquẽ globũ cere cõꝑmeret siue mutaret eius corpo-
rietatẽ. nã mutaret eius dimẽsiones Tercio ↄsideratur corpus ꝭm trinã actu
alem dimensionẽ ꝓut ꝑficitur ꝑ formã substãtialẽ. Quarto cõsideratur ꝭm
actualẽ trinã dimensionẽ ꝓut ꝑficitur ꝑ formã substãtialẽ determĩate spẽi
Primo° ↄsideratur corpus a methaphysico Scđo° a mathematico ꝛ aliis

duob⁊ modis ptinet ad phiam naturalē Hoc igit̃ mō corp⁹ acceptum
cũ mobili ſm illos est ſubiectũ natural' phie Pro q̃ ſit Cōcluſio pᵃ Cor/
p⁹ mobile ē ſubiectũ natural' phie. pbat̃. q꞉ illō ē ſubiectũ ĩ aliq̃ ſcia a cu/
ius pncipijs fluũt paſſiões ĩ eadē pncipal'r ꝯſiderate Sꝫ a pncipijs cor/
poris natural' fluũt paſſiões ĩ hac ſcia pncipal'r ꝯſiderate Nã materia ⁊
forma ſtꝫ pncipia corpis natural'. Et vtrũqꝫ ē natura. ⁊ g̃ pncipiũ mo/
uendi vl' actie vl' paſſiue. mot⁹ aũt ē paſſio h̃ pncipal'r ꝯſiderata. g̃ corp⁹
naturale ſiue mobile erit h̃ ſubiectũ. vt ponũt ples piti. Suſtinẽtes tñ
opinionē doctoris ſcti pñt dicere ad illã rõem ꝙ materia ⁊ forma nõ ſtꝫ
pncipia corpis ſm oēꝫ ei⁹ ꝯſideratõeꝫ loquẽdo de materia ſenſibili Nec
etiã oē ens mobile iclu dit formã. vt pꝫ de materia pma Et iō pbabili⁹
tenẽdo doctorē ſctm̃ ꝯ iſtos opinãtes ſit Cōcluſio 2ᵃ Corp⁹ mobile nõ
ē ſubiectũ phie natural'. pbat̃ ſic. pmo. nulla ſcia demõſtrat ſuũ ſubiectũ
eē. q꞉ de ſubiecto pſupponit̃ q̃d ē ⁊ q꞉ ē pᵒ poſteriorꝫ. ſꝫ ſexto hui⁹ pbat̃ oē
mobile eē corp⁹ ⁊ pᵒ celi oē corpus eē mobile. Scdo ſic Subiectũ alicu
ius ſcie ſub ſe dꝫ ꝯphẽdere oĩa p ſe ꝯſiderata in illa ſcia. ſꝫ aliqd ē mobile
ſecluſa q̃cũqꝫ corpietate. q꞉ materia añ oēm formã ē mobil'. q꞉ ē ſubiectuꝫ
gñatõis. g̃ corp⁹ iq̃tũ hmõi nõ ē pmũ ſubiectũ mot⁹. ⁊ ſic nec pt eē ſub
iectũ phie natural'. Tercio ſic. ppria paſſio ꝯuenient' definit̃ p ſuũ ſubiec
tũ. ſꝫ mot⁹ i cõi definit̃ p ens mobile ⁊ nõ p corp⁹ mobile. vt pꝫ 3ᵒ hui⁹.
ergo ens mobile erit hic ſubiectum ⁊ non corpus mobile. Quarto ſic
ſubiectũ alicui⁹ ſcie dꝫ eē denudatũ ab oĩ paſſione de ipo demõſtrabili in
illa ſcia. ſꝫ corp⁹ mobile iplicat paſſionē demõſtrabilem de ſubiecto phie
natural'. g̃ nõ ē pmũ ſubiectũ phie natural'. Ad iſtas rões rñdent te/
nentes aliã opinionē. Ad pmã dr̃ Qꝫ lꝫ pbet̃ oē mobile eē corp⁹ ⁊ eꝯ
tñ nõ pbat̃ ꝙ corp⁹ mobile ſit Cõtra qd replicat̃ ſic. q꞉ idē ē oſtẽdere
mobile ineē corpi. ⁊ corp⁹ mobile eē. ex q̃ ineē mobil' ē ſuũ eē. et pp̃ter h̃ de
paſſione demõſtrat̃. q꞉ ē et nõ pſupponit̃. vt dr̃ pmo poſteriorꝫ. Cũ igit̃
corp⁹ ſm abſolutã ꝯſideratõem corpis nõ ſit ſubiectũ ſed ſm ꝙ ſubſtat
motui ſeq̃t̃ ꝙ ſi demõſtret̃ mobile corpi ineſſe ꝙ etiã demõſtrabit̃ corpus
mobile eſſe inquantũ eſt ſubiectũ. Nõ eñ eſt ſubiectũ niſi rõe formalis
qd addit̃ p mobile. Ad ſcdam dicũt Qꝫ materia ſm ſe ſumpta añ for/
mã ſubal'ē nõ ē mobil' tãqꝫ id qd mouet̃. q꞉ nec generat̃ nec corrũpit̃. ſꝫ ſo
lum ē mobil' tãqꝫ q̃ et p modũ pncipij mot⁹. Ad alias dicũt ſil' Qꝫ alia
ē ꝯſideratio corpis inq̃tũ corp⁹ mobile. iō ad denotãdũ ꝙ h̃ ꝯſideratur
ſub illa rõe q̃ ē ens naturale et iclu dit pncipia mot⁹ addit̃ mobile Cõ
traq̃s ſolutões ſil' replicat̃ q꞉ in naturali phia pncipal'r determinat̃ de
trãſmutatõe ſubali materie pme ad formã ſubal'ē. ſil'r de potentijs aĩe et
earꝫ tranſmutatõe q̃rꝫ nullũ ē corp⁹ mobile ⁊ g̃ corp⁹ mobile ē inadeq̃/
tũ huic ſcie. g̃ nec ſubiectũ. ſit g̃ Cõcluſio 3ᵃ Ens mobile ē ſubiectũ na
tural' phie. pbat̃ ꝯcluſio eiſdē rõib⁊ q̃b⁊ pbatũ ē corp⁹ mobile nõ eē ſub
iectũ. Et pterea illō ē ſubiectũ phie natural' qd ſm ſuã ppriã potentiã
ſubſtat motui. Sꝫ ens mobile ē hmõi vt pꝫ p definitõem motus. g̃ ens
mobile acceptũ ſm ei⁹ potẽtiã ſm quã ſubſtat motui ē ſubiectũ phie na
tural' Sꝫ ꝯ iſtã ꝯcluſionē arguit Egidi⁹ pᵒ ſic. q꞉ ſi ſic ſeq̃ret̃ ꝙ natura
lis phia ſubalternaret̃ methaphyſice ꝯñs ē falſum ⁊ pbat̃ ꝯña. q꞉ ſi ſic

subiectũ methaphysice ꝯtractũ ꝑ drãm accñtalẽ eẽt subiectum physice. Scḋo sic. Quia cũ ens nõ habeat veras drãs. qꝛ si sic essent extra ens. igiẗ mobile vl̕ ẽ modus ent⁹ cũ dꝛ ens mobile vl̕ drã accñtal̕. si pmũ physica erit ꝑs methaphysice cũ eiusdẽ scie sit ꝯsiderare de ente ꝛ modis ei⁹. Si scḋm seq̃ẗ vt pus ꝙ erit subalternata. Tercio sic. mobilitas nõ fluit ex pncipijs ent⁹ imediate. ſꝫ ex pncipijs corpis. ġ corp⁹ erit subiectũ phe natural̕. Pro solutõe istaꝝ rõnũ ẽ sciendũ Ꝙꝫ cum dꝛ in ꝯclusione Ens mobile ibi nõ accipiẗ ens ꝓ ente in cõi de q̃ agiẗ in methaphysica. ſꝫ accipiẗ ꝓ ente reali naturali q̃ ḋ ẽ ꝯiũctũ materie sensibili ẜm eẽ ꝛ rõeꝫ ad h̄ designandũ addiẗ mobile. Per h̄ rñr ad rões. Ad pmã dꝛ ꝙ in subiecto scie subalternate duo ꝯsideranẗ. s. id qḋ ꝯtractũ ẽ. ꝛ id ꝑ qḋ cõtrahiẗ. iõ ad h̄ ꝙ vna scia subalterneẗ alteri. opꝫ ꝙ cõsideret passiones se tenẽtes ex pte ꝯtrahibil̕ ꝛ nõ ex pte ꝯtrahẽtis. Cũ igiẗ phia natural̕ nõ ꝯsiderat passiones entis absolute. ſꝫ tm̄ ea pte q̃ ẽ in potentia ꝓpinqua ad motũ nõ subalternaẗ methaphysice. Ad scḋam dꝛ Ꝙꝫ mobile nõ ẽ mod⁹ entis nec drã accñtalis sibi superaddita. qꝛ ens ibi nõ accipitur ꝓ ente in cõi. ſꝫ ꝓ ente naturali q̃ ḋ ẜm esse ꝛ rõem ꝯiunctũ est materie sensibili. Ad terciã dꝛ ꝙ mobilitas nõ fluit ex pncipijs entis ẜm se ꝛ absolute ꝯsiderati. sed entis naturalis de quo hic intendimus

☞ Dubitaẗ Vtꝝ nũerus ꝛ ordo libroꝝ phie natural̕ possit sufficiẽter hr̄i ex diuisione entis mobilis. Dõm ꝙ sic. qꝛ scia accipit vnitatẽ et diuersitatẽ a subiecto formal̕r ꝯsiderato cuiusmodi est h̄ ens mobile. vñ Oĩs liber natural̕ phie ꝯsiderat ens mobile. vl̕ ġ ꝯsiderat ipm acceptum ẜm se absolute et incontracte vel ꝯtracte. Si primum sic est liber physicorum. Si scḋm hoc est dupliciter. quia vel tale mobile est corpus simplex vel mixtũ. si pmũ hoc est dupl̕r. qꝛ vel est mobile ad vbi vel ad formã. si primum sic est liber de celo. sic scḋm est dupl̕r. qꝛ vel est mixtuꝫ impfectũ vel pfectum. si pmum sic est liber metheoroꝝ. si scḋm hoc ẽ dupliciter. vel est inaiatũ vel aiatũ. si pmũ sic est liber mineraliũ. Si aiatuꝫ hoc est dupl̕r. aut agiẗ in ipo de toto aiato vel ptib⁹ eius. Si de toto hoc est dupl̕r. qꝛ vel agiẗ in ipo de aĩato aĩa ꝑpetua ꝛ incorruptibili. vel tpali ꝛ corruptibili. Si pmũ sic est liber de intellectu. Si scḋm hoc est dupliciter. vel agitur in ipo de animatis aĩa sensitiua vel vegetatiua. si primum sic est liber de animalibus. Si scḋm sic est liber de vegetabilibus et plantis. Si autem agitur in ipso de ptibus animati. hoc est dupliciter Quia vel agitur in ipo de partibus essentialibus inter quas potissima est anima. sic est liber de aĩa. vel potestatiuis que sunt passiones cõsequẽtes animatum. ꝛ sic sunt libri puorum naturalium. Quoꝝ vlterior diuisio suo in loco videbitur

Ad rõnes Ad pmã dꝛ ꝙ oĩa q̃ ꝯsideranẗ in phia naturali reducunẗ ad ens mobile vt suba passiões vl̕ pncipia deus em̄. et intelligentie sunt pncipia ei⁹ ꝛ indirecte ꝯsiderantur in naturali phia in rõe motoꝝ. Nec opꝫ subiectũ de oĩb⁹ ꝯsideratis verificari in recto. ſꝫ sufficit ꝙ oĩa ꝯsiderata habeant ad ipsum attributõnem.

Primus liber

Ad scdam dr Q ens qescibile nō ꝯuertitur cū ente mobili. Nā est
aliqd mobile nō qescibile scȝ celū. Quo tñ posito rōnabilius adhuc po/
nerẽt ens mobile subiectū cū ꝓuatio reducat̃ ad habitū ⁊ nō ecōtra. qes
aūt est ꝓuatio motus. Ad terciā dr Q ens in potentia ad motū est
ꝓrimū determinabile ⁊ ꝑ ſe ꝑ mobile nō aūt corpus. vt pȝ ex dictis qua
re nō seqtur qn ens mobile sit subiectū natural' phie ⁊ nō corp9 mobile.

¶ Incipit liber primus Arestotelis stragerite filij Nicho
machi de auditu physico qui determinat de ꝓncipijs subiecti
quod est corpus mobile in cōmuni

Noniā quidem intel

ligere et scire contingit circa omnes scien/
tias quaꝝ sūt ꝓncipia aut cause aut elemē
ta ex horum cognitōe. Tunc em̄ cogno
scere arbitramur vnūquodqȝ. cum causas
primas ⁊ prima ꝓncipia cognoscimus ⁊ vsqȝ ad elementa: ma
nifestum quidem quot et que sunt circa ꝓncipia scientie que de
natura est prius determinare tentandum

Queritur Utrum ex cognitōe principioꝝ causarum ⁊ ele
mentoꝝ contingat scire et intelligere principiata
causata et elementata Arguitur primo ꝙ nō. Quia ex cognitōe effe
ctuum sensibilium rerum venimus in cognitōem causarum ⁊ nō ecōtra
ꝯña tenet qꝛ sic demonstratio circularis esset possibilis Scdo sic. si h
eēt veꝝ. vl' eēt veꝝ de oī scīa vl' de aliq̄ ⁊ de aliq̄ nō. nō de oī. qꝛ mathema
tica ꝑ solā formā definit ⁊ demōstrat Silr dyalectica rethorica et poetria
nō ꝓcedūt ex ꝓncipijs cāis ⁊ elemētis. ſȝ ex cōib9 accñtib9 nec d aliq̄ ⁊ d
aliq̄ nō. qꝛ ñ ē maior rō d vna q̄z de alia Terc° sic. nō ꝯtigit itelligere ꝓnci
piata. ſȝ dūtaxat scire. g° male dr itelligere In oppo^m ē. p. i ꝓ^a ꝓpōe hu9 li.
Sciedū p° Q phs volēs i ꝓncipio hui9 li. docere ordinē ꝓcedendi et
etiā i oī alia scīa. Oñdit p° ꝙ ꝯsidera° natural' phie dȝ icipi a ꝓncipijs ⁊
causis ⁊ format talē rōez In oī scīa cui9 sꝫ ꝓncipia cāe ⁊ elemēta scire et
itelliger ꝯtigit ex cognitione hoꝝ. Sȝ i scīa naturali ꝯsiderāt̃ ea q̄ꝝ sꝫ
ꝓncipia cāe ⁊ elemēta g° i naturali phia ꝯtigit itelligere ⁊ scire ex ꝯgnitōe
ꝓncipioꝝ cāꝝ ⁊ elemētoꝝ ex q̄ rōe elicit ꝙ ꝓ^a ꝯsideratio phie natural' dȝ
eē circa ꝓncipia ⁊ cās ⁊ elemēta reꝝ naturalium Sciendum scdo Q
vt dt Thomas intelligere in ꝓposito refert̃ ad definitōes. ex q̄b9 defini/
tionib9 intelligit̃ definitū ꝑ ꝓncipia ⁊ cās ex q̄b9 ꝯstituunt̃ definitōes. ſȝ
scire refert̃ ad demōstratōes. ita ꝙ ꝯclusiones sciunt̃ ꝑ ꝓmissas ꝯstitu/
tas ex ꝓprijs ꝓncipijs ⁊ causis Et ꝑ ꝓncipia itelligunt̃ cause efficiētes.
qꝛ ꝓncipiū iportat ordinē cuiusdā ꝓcessus q̄ maxime in efficiēte inuenit̃
Et ꝑ elemēta ſm eū itelliguntur cause materiales. iō dr in textu vsqȝ ad
elementa. qꝛ materia est vltimum in cognitōne. Sed Albertus vult ꝙ
per elementa intelligantur cause intrinsece rei que sunt materia ⁊ forma

Et ꝑ cauſas ſm Thomã intelligunt̃ forma ⁊ finis ex q̃bus alia depen dent ſm eſſe ⁊ fieri. Sed ſm Albertũ ꝑ cauſas intelliguntur cauſe fina les ꝑter quas oĩa alia ſunt. nam finis eſt cauſa cauſarum.

¶ Sciendum tercio ꝙ principium eſt in plus ꝙ̃ cauſa et cã in plus ꝙ̃ elementum. quia omnis cauſa eſt principium ſed nõ econtra. qꝛ princi pium importat quedã ordinem alicuius ꝓceſſus ratõne cuius aliq̃d eſt principium q̃d nõ eſt cã ſicut punctus eſt principium linee et nõ cauſa. Et illud vnde incipit motus eſt principiũ motus et nõ cauſa. Et ꝑuatio eſt principiũ rei naturalis et nõ cauſa. nam ad rõnem principij ſufficit nega tio anterioris in illo ordine Sed influere in ſequẽtia eſt de rõne cauſe. nã oĩs cã influit in effectũ. Silr̃ cã eſt in plus ꝙ̃ elementũ qꝛ illa q̃ ſunt ex tra rem et in re et ex q̃bus dependet res et ex q̃bus nõ componitur res primo pñt dici cauſe et nõ elementa. Quia ad rõnem elementi req̃ritur ꝙ ex ipõ cõponat̃ aliq̃d pmo et ꝙ ſit in eo. Vñ licꝫ orõ cõponat̃ ex lr̃is ⁊ ſyllabis tñ qꝛ nõ cõponitur pmo ex ſyllabis iõ ſyllabe nõ dicuntur ele menta. ſed lr̃e ſolũ ideo definitur elementũ q̃nto methaphyſice ꝙ ẽ ex quo cõponitur aliq̃d pmo inexiſtẽte indiuiſibili ſpecie in aliam ſpeciem.

☞ Dubitatur pmo. Quare Areſtoteles vtitur illis noĩbus prici pium cã ⁊ elementũ diſiunctiue et nõ copulatiue. Dõm ad denotan dum ꝙ nõ oĩs ſcientia definit ⁊ demõſtrat ꝑ oẽs cauſas. ſed ſolum illa cuius ſubiectũ dependet ex oĩbus cauſis cuiuſmodi eſt phyſica. ꝯſide rat eñ phyſicus motũ q̃ eſt forma fluens in materia ab agente ꝑter fi nem. Mathemathicus aũt ea rõe qua abſtrahit a motu ⁊ materia ſenſi bili etiã abſtrahit ab efficiente et fine. qꝛ ea q̃ in re ſunt mobilia cuiuſmo di ſunt mathematicalia nõ cõpantur ad efficiens et finẽ niſi ꝑ motum. iõ ſolã formã ꝯſiderat ſm ꝙ ab ipa ſumitur ſimplex rei definitio. Metha phyſicus vero ꝯſiderat tres. ſcꝫ formã efficientem et finem

☞ Dubitat̃ ſcdo. ꝙ̃ differenter methaphyſicus et phyſicus conſide rant tres cauſas et phyſicus et logicus oẽs. Dõm ad pmũ ꝙ me thaphyſicus ꝯſiderat efficiens ſimplr̃ vt cauſat eſſe ſine motu et trãſmu tatione. et finẽ etiã ſimplr̃ ꝯſiderat nõ referendo ipm ad motũ. Similr̃ materiã intelligibilem et formam conſiderat in ratõe potentie. et actus. dꝛ notanter intelligibili. qꝛ a ſenſibili abſtrahit vt dictũ eſt. Phyſicus vero oẽs cauſas refert ad fieri rei naturalis. Materiã et formã in ratõe nature q̃ ẽ principiũ mot⁹ Efficientẽ. vt ẽ ꝑnipiũ vñ mot⁹. finẽ ꝑter quẽ ẽ motus. Ad ſcõm dꝛ ꝙ phyſic⁹ refert oẽs cauſas ad fieri et cogno ſci effectus naturalis. Logicus vero ad cognitõem tm̃. et vt q̃libet põt ſumi ꝓ medio demõſtratõis eo ꝙ ſunt eadẽ principia ſm rem eſſendi et cognoſcendi aliter tñ et aliter ꝯſiderata. qꝛ ipa ſm ꝙ ſunt in re ad extra ſunt principia eſſendi et ꝑticularia. Sed vt ſunt in intellectu ꝑ relatõem ad res quarum ſunt principia dicuntur principia cognoſcendi et ſunt vlĩa

Cõcluſio In ſcĩa in qua ſunt principia cauſe ⁊ elementa ꝯtingit intel ligere ⁊ ſcire ex horum cognitõe principiata et cauſata et elementata In ſcien tia vero in qua ſunt aliqua horum ꝯtingit intelligere et ſcire ex horum cognitõne. ꝓbatur cõcluſio rõne phi q̃ ſumpta eſt ex cõi opinione hoĩm. ideo nõ pt̃ eſſe in toto falſa. Quia oẽs arbitrant̃ ſe ſcire aliq̃d cum pma

Primus liber

ꝑncipia et cās cognoscunt et elementa ergo cōclusio vera est. Itē eadē sunt ꝑncipia essendi et cognoscendi a ꝑori sed principia cause et elementa sunt principia essendi causatoꝝ principiatoꝝ et elementatoꝝ ergo et cognoscendi ea a ꝑori Cōclusio scda determinantē de natura necesse est prius determinare de principijs causis et elementis ꝓbat' q2 ex illorum cognitōe deueniendū est in cognitōem effectuū

Ad ratōes Ad primā dr Q3 vbi effectus sunt sensibiles ꝛ cause insensibiles a posteriori possum9 deuenire ex cognitōe effectuū in cognitōem causaꝝ sed tn̄ in cognitōne ꝓpter quid econtra ꝓcedimus a priori Ad scdam pt3 solutio ex dictis. Et ad illud q̄d obijciebatur dōm est ꝙ si logica rethorica. ꝛ poetria capiantur vt sunt docentes tunc subiecta eaꝝ hn̄t principia ꝓpria et causas ꝓprias. ex q̄bꝫ demōstrantur passiones de eoꝝ subiectis. S3 nō si capiant' vt vtentes. Ad terciā dr ꝙ principiata intelligūtur quo ad suas definitōes et sciuntur quantū ad passiones q̄ de ipis demōstrant'

Innata aūt est ex notioribus nobis via et certioribꝫ ad incertiora nature et notiora. nō em̄ eadē nobis nota. et simpl'r. Unde quidē necesse ꝺm modū hunc ꝓcedere ex incertioribꝫ nature. nobis aūt certioribꝫ in certiora nature ꝛ notiora Sūt aūt ꝑmum nobis manifesta et certa confusa magis. Posteri9 aūt ex his fiunt nota elementa. et principia diuidentibus hec. Vn̄ ex vniuersalibꝫ ad singularia oport3 ꝓcedere Totum em̄ ꝺm sensum notius est. vniuersale totum quoddam est. Multa em̄ cōprehendit vt partes vniuersale. Sustinent aūt idē hoc quodāmodo et nomina ad ratōem. Totum em̄ quodāmodo et indistincte significat. vtputa circulus. Definitio aūt ipius diuidit in singularia Et pueri primum appellant omnes viros patres. et matres feminas Posterius autem determināt horum vnumquodq3.

Queritur Utrꝫ vniuersalia sint nobis notiora singularibꝫ Arguit' ꝙ nō q2 dr ꝑmo posterioꝝ ꝙ singularia sunt nobis magis not . vniuersalia aūt simpl'r. Secundo sic. Phus dicit primo methaph' sice ꝙ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum. q2 a sensu remotissima Tercio sic. In ꝑsenti textu dicitur ꝙ definitum est nobis notius ptibus ipm definientibꝫ sed definiētia sunt vni

Ad rōnes Ad primā dōm est. q phs in pmo posterioꝝ cōpat cognitōem intellectiuā cognitōni sensitiue. et hic cōpat cognitōem intellectiuā magis vniuersaliū cognitōi intellectiue minus vliū. Ad scdam dr q vlia in causando de qbus loquitur phs in pmo methaphysice sunt difficilia ad cognoscendū et etiam vlia in pdicando difficilia sunt ad cognoscendū cognitōn pfecta. Tercia rō soluta est in scdo signo. Ad quartā dr Q singularia compata ad vlia ex qbus cōponuntur tanq ad suas ptes sunt magis cōfusa ꝛ pus cognoscunt inquantū hmōi q vlia inquantū sunt ptes ipius singularis. Ad quintā dr q licet singulare spēi specialissime fortius moueat sensum tn̄ sensus pus ipsum apprehendit vage q determinate. vt patuit in tercio signo.

Ecesse aūt est aut vnū esse principiū aut plura. Et si vnum aut immobile sicut dicunt permenides et mellissus. aut mobile sicut physici. Hi qdem. aerē dicentes esse Alij vero aquam primū principium. Si aūt plura. aut finita aut infinita. Et si finita plura aūt vnū aut duo aut tria aut quattuor. aut sm aliū aliquem numerum. Et si infinita: aut sic sicut dixit democritus genere vnum figura aūt et specie differētia. aut etiā ɔtraria. Similiter autem querūt et que sunt. querētes quot sunt. ex quibus em̄ sunt que sunt Querunt primū hoc vtꝝ vnum aut plura Et si multa. aut finita aut infinita Quare pncipiū et elementum querunt vtrū vnū aut multa. Id quidē igitur si vnū et immobile sit qd est nō de natura est intendere. Sicut em̄ geometrice nō amplius ratio est ad destruentē principia. sz est aut alterius scie. aut oībus cōmunis. sic em̄ alicui de pncipijs Nō em̄ amplius principium est si vnū solum. et sic vnum est principium em̄ aut quorundam est Similiter igitur intendere est si sic vnum est. ꝛ ad aliam positōnem qualibet disputare. verbi gratia: dictam vt eraclianā Aut si aliquis dicat hoīem esse vnum om̄e quod est esse. Aut soluere ratōnem litigiosam quod sane vtreq qdē habent ratōnes et mellissi et permenidis Etem̄ falsa recipiūt et nō syllogizantes sunt Magis aūt mellissi onerosa rō et nō habens defectum Sed vno inconuenienti dato alia contingūt Hoc aūt nihil difficile. Nobis aūt subijciant que sunt natura aut oīa aut quedam moueri Est aūt manifestū hoc ex inductōne. Silr aūt neq soluere om̄ia conuenit. sed aut quecunq ex principijs aliquis demonstrans mentit. Quodcūq

vero nō minime. vt tetragonissimū cum quidem qui per de/cisiones geometrici est dissoluere. Illum aūt qui antiphontis nō geometrici est. Sed qm̄ de natura q̄dem nō naturales defectus contingit dicere ipos. fortassis bn̄ se habet aliquantulum disputare de ipis. habet em̄ phiam hic respectus.

Queritur Utꝝ physicus habeat disputare cōtra negan/tes sua principia. Et q̄ sic arguit. pmo sic. Physicus habet remouere illa ex quibus possunt generari errores in natura/li philosophia. ergo ꝛc. Secundo sic arguitur. quia physicus habet sustinere sua pncipia sed hoc facere nō pt nisi pbando ea si sibi negent et soluendo rones si ɔtra ea inducant. ergo physicus hꝫ disputare ɔtra negantes sua principia. Maior ptꝫ. qꝛ nisi defenderet ea de eis videret dubitare et p ɔn̄s ex ipis nō posset demōstrare cū pncipiū demonstra/tionis demonstranti debeat esse notū. Tercio sic. sicut se hꝫ metha/physicus ad sua pncipia ita physicus ad sua. Sꝫ methaphysic⁹ pt di/sputare ɔ negātes sua pncipia. g̃ ꝛ physic⁹. In oppositū ē phs i textu.

¶ Sciendū q̄ postq̄ phs in phemio ostēdit determinātē de natura a magis vlib⁹ ad minus vlia debere pcedere. Hic pn̄r fm illū ordinē de pncipijs incipit determinare formādo. vtꝝ tm̄ sit vnū principiū rerū naturaliū aut plura ꝛ vtraq; ps habuit phos opinātes qꝛ quidam phi posuerūt tm̄ vnū pncipiū ꝛ q̄dam multa. Scda questio est. si tm̄ vnum pncipiū sit vtꝝ sit immobile vt dixerūt pmenides ꝛ mellissus. Aut mobile vt dixerūt naturalr̄ loquētes q̄ iō dicunt naturales. qꝛ naturalr̄ lo q̄/bantur. qꝛ posuerunt motum ꝛ hoꝝ aliq̄ posuerunt illud pncipiū aerē vt dyogenes. alij aquā. vt thales. alij ignē vt eraclitus. Alij aliq̄d me/dium inter aerē et aquā. Aqua subtilius ꝛ aere densius. vt vaporē. nullus aūt posuit illud esse terrā. ꝑter eius grossiciem. sꝫ dixerunt ipam eē cōpositā ex omibus alijs. ꝛ ponētes sic vnum principiū mobile dicebāt alia ex eo fieri ꝛ generari p eius rarefactōem ꝛ ɔdensatōem. Tercia questio est si sint plura principia. vtꝝ sint numero finita aut infinita. Quarta questio. si sint finita et plura vno vtꝝ sint duo vt q̄dāmō posuit pmenides an tria. vt posuit plato q̄ posuit magnū ꝛ pūū ex pte materie. ydeā ex pte forē. aut q̄tuor. vt ēpedocles q̄ posuit q̄tuor elemēta aut i aliq̄ alio nūero vt pictagoras q̄ posuit decē i gn̄e boni ꝛ decē in gn̄e mali. Quita si sint infinita pncipia. vtꝝ sint eiusdē nature. drā tm̄ figura positiōe ꝛ or/dine vt posuit. Democritus dicens infinita corpora athomalia eē pnci/pia reꝝ ꝛ oia eē eiusdē nature ꝛ sube. drā tm̄ positōe figura ꝛ ordine pro/pter quā diuersitatē ex ipis dicebat diuersas res causari aut sint diuer/sarum naturaꝝ vt posuit Anaxagoras dicēs infinita athomalia carnis eē pncipia carnis ꝛ infinita athomalia ossis eē pncipia ossis ꝛ sic de alijs quoꝝ q̄dlibet ē in q̄libet ꝛc. Sciendū scdo. q̄ apud ponētes plu/ra pncipia nō est querendum an sint mobilia aut immobilia. qꝛ ponetes plura dicebant ipa eē ɔtraria ꝛ p ɔn̄s mobilia. qꝛ ɔtraria nata sunt sein/uicem alterare. Sciendū tercio q̄ sicut pdicte questiones formate

sunt de p̄ncipijs reꝝ. ita formari p̄nt de entib⁹ ad r̄candū diuersas opiniones antiquoꝝ de entib⁹. Cuius rō est. q2 antiqui p̄hi solā materiam cognouerunt ⁊ adhuc nō bene. q2 ipam dixerunt esse ens in actu ⁊ totā substantiā reꝝ ⁊ dicebant formas naturales esse accidētia sicut formas artificiales ⁊ sic ponebāt materiā esse reꝝ totā substantiā sicut oīm rerū esse p̄ncipiū ⁊ esse om̄e ens eo ꝙ ponebant om̄e ens esse p̄ncipiū ⁊ om̄e p̄ncipiū ens. Sciendū quarto Q̄ʒ in scīa naturali supponendū est ꝑ p̄ncipio ꝑ se noto oīa naturalia aut quedā moueri. sicut patʒ ad sensum. Et dt̄ p̄hs in ista suppositōe aut q̄dā ꝓpter motores orbium q̄ p̄nt dici naturales r̄m ꝙ referunt̄ ad motū vt eius p̄ncipia q̄uis motu physico nō moueant̄. vel hoc dt̄ ꝓpter ꝑtes terre in centro exn̄tes de q̄b⁹ dubiuʒ est apud aliq̄s an moueant̄. Ad qd̄ dōm ꝙ mouent̄ motu alteratōis et q̄uis motu locali actu nō moueant̄ illo tn̄ motu mobiles sunt. q2 si extra suū locū ponerent̄ ad eā naturalr̄ mouerent̄. Cōclusio Physicus ex ꝓprio habitu nō hʒ disputare ɔtra negātes sua p̄ncipia. Probat̄ dupliciratōe p̄hi Quaꝝ p̄ma est geometer nō hʒ disputare ɔtra negātes sua p̄ncipia. sʒ hoc est alterius scīe ꝑticularis si geometria esſʒ alicui scientie subalternata. aut hoc est scīe cōmunis om̄ibus vt methaphysice. q̄ ꝑ p̄ncipia entis inq̄tum ens ꝑtes ⁊ ꝓprietates eius hʒ stabilire p̄ncipia scientiarū ꝑticulariū vel dyalectice q̄ ꝑ rōes ꝓbabiles ex cōib⁹ ꝓcedit multis applicabilib⁹ q̄hʒ viā ad oīm methadoꝝ p̄ncipia. g̊ cū physicus silr̄ se habeat ad sua p̄ncipia. vt geometer ad sua nō hʒ disputare ɔtra negātes sua p̄ncipia. Scd̄a rō physicus non habet disputare ɔtra quālibet positōem extraneam ⁊ improbabilē vt ɔtra positōnem eracliti dicentis nihil posse sciri eo ꝙ omnia semꝑ sunt in continuo motu vel ɔtra aliquē q̄ diceret oīa entia esse vnum. q2 de quolibet ꝓferente ɔtrarias opiniones sollicitum esse stultū est. vt p̄hs p̄mo topicoꝝ dt̄. g̊ physicus nō hʒ disputare ɔtra negantes sua principia. ɔsequentia tenet per simile. Et ex hac conclusione seq̄tur ꝙ physicus ex ꝓprio habitu non habet disputare ɔtra permenidem ⁊ mellissum ponentes tantum vnum principiuʒ naturalium rerum ⁊ immobile. q2 isti negabant principium physicum scʒ motum. nec illud ens poterant saluare cū principium ipsum ponerent esse vnum ⁊ principium semꝑ alicuius vel aliquorum sit. scʒ principiatorum. Conclusio. Physicus non habet soluere quālibet rationem sophisticam siue litigiosam sed solum illam que ex principijs naturalibus aliquod mentitur. probatur conclusio duabus rationibus textus. Prima est nam physicus inquantum physicus non habet cognoscere nec se intromittere de principijs aliarum scientiaꝝ. q2 assimilaretur ceco nato volenti iudicare de coloribus. ergo physicus non habet soluere rationem sophisticam assumentem alia principia a principijs scientie naturalis aut negantem sua principia et per consequens neqꝫ q̄cunqꝫ rationem sophisticam aut litigiosam habet soluere. Secunda ratio geometer non habet soluere rationem antifontis volentis quadratum equare circulo per diuisionem circuli negantis in ratione lineam circularem esse diuisibilem in semper diuisibilia. Sed oportet soluere rōem brissonis volentis quadratuʒ equare circulo in sua ratione assumentis prin-

cipium geometricum scꝫ ꝙ linee ducte ab eodē puncto ad eundem punctū sunt equales. ergo a simili physicus habet disputare et soluere rationes assumentes principia physica ꝛ nō negantes ea vel aliena ꝑncipia assumētes. Unde brisso arguit supponendo ꝑncipia geometrie describēdo vnū circulū et infra ipm vnū quadratū. ꝓbādo equalitatē laterꝝ quadrati cū quartꝫ circuli illius. Sed nō habet soluere ratōem antifontꝫ q̄ in sua ratōne describit vnū circulū ꝛ vnū quadratū infra ipm. deiñ supra latera quadrati describit triangulos equi lateros et sic ibi constituitur figura octo angulorꝝ. Et dixit supra quelibet latera illius figure describi alios triangulos et vt dr Nō est ꝓcedere in infinitū. ergo reperienda est vna talis figura ex rectis lineis que adequabitur circulo et ex qua poterit fieri vnū quadratū equale circulo. vnde iste negat vnū principiū geometrie scꝫ omē ꝯtinuum esse diuisibile in infinitū. Ad ꝑmam dr ꝙ physicus inquantū hmōi nō pt remouere errores ꝓuenientes ex negatione suorꝝ ꝑncipiorꝝ nec aliqs phus ꝑticularis qꝛ in aliqua scia nihil est notius suis ꝑncipijs. sed oīs ꝓbatio est ex notioribꝫ. hꝫ aūt remouere errores prouenientes negando suas conclusiones qꝛ ad illas habꝫ viā nō autem ad principia

Ad rōnes Ad scdam dr ꝙ physicus inquantū physicꝰ nō habet sustinere nec defendere sua ꝑncipia sꝫ debet supponere ea esse certissima. Sꝫ ipe induens habitū methaphysice aut logice pt ea defendere et sustinere quod est vtile facere in ꝑncipio huius scientie de positōe ꝑmenidis et mellissi. vt ꝓbat phs. qꝛ licet nō naturaliter loq̄renī loq̄bantur tamē de naturalibꝫ. Ad terciā dr ꝙ non est sile. qꝛ artifex cōmunis siue rōne sui subiecti vt est methaphysicus siue ratōne applicatiōis sui subiecti ad vsuꝫ sicut est dyalecticus pt disputare ꝯtra negantes sua principia. Quia nullus potest concedere qd nō cadat sub ꝯsideratōne scie. cōmunis disputatio aūt pt fieri ꝯtra eū qui aliqd concedit. sed concessum potest non cadere sub scientia ꝑticulari. ergo non est simile

PRincipium aūt maxime est omniū ꝓprium quoniam multipliciter dicitur qd est. quō ergo dicunt dicētes vnū esse oīa vtrꝫ subām vnā oīa aut q̄titatē aut q̄litatē Et iterꝫ vtrꝫ substantiam vnā oīa. vt hominē vnum aut equuꝫ vnum aut animā vnam. aut qualitatē vnam. aut hoc albuꝫ aut calidū aut aliquod aliorꝫ talium. Hec em̄ omnia differunt multū. et sunt impossibilia dicere. Si quidē em̄ erunt ꝛ substantia et quale et quantum. et hec siue resoluta ad inuicem siue non: multa sunt que sunt Si vero oīa. aut quale aut quantum sunt siue cū sit substātia siue cū nō sit. inconueniens est. sꝫ oportet inconueniens dici impossibile Nullū aūt aliorum separabile est extra substantiā Oīa nanqꝫ de subiecta dicū-

tur ſubſtātia Melliſſus aūt quod eſt infinitū dicit eſſe. Quā
tum itaqꝫ aliquid eſt quod eſt Infinitum em̄ in quantitate eſt
Subſtantiam autem infinitam: aut qualitatem. aut paſſionē
non contingit niſi ſm accidens. ſi ſimul et alique quantitates
ſunt Infiniti autem ratio quantitati congruit. ſed non ſubſtā-
tie neqꝫ qualitati. Si quidem igitur ſubſtantia eſt et quantū
et duo. et nō vnum eſt. quod eſt. Si vero ſubſtātia ſolum nō
infinitū ē. neqꝫ magnitudinē habebit vllā. Quantum em̄ qđ-
dam erit. Amplius quoniam et ipſum vnum multipliciter
dicitur. quemadmodum et quid ē. intendendū eſt quomodo
debet vnum eſſe omne. Dicitur enim vnum aut continuum
aut indiuiſibile aut quorum ratio vna et eadē que aliquid erat
eſſe. quemadmodum vappa et vinum. Siquidem igitur con-
tinuum multa ſunt quod eſt. in infinitum em̄ diuiſibile eſt con-
tinuum. habet autem dubitatōnem de parte et toto Fortaſſis
autem non ad hanc ratōnem. ſed ad ipſam ſm ſeipām. Vtrū
vnum aut plura pars et totum. et ſi vnum quomodo vnum. ⁊
ſi plura quomodo plura. et de partibus non continuis. ⁊ ſi to-
ti vnum vtrunqꝫ eſt. ſicut indiuiſibile. quoniam et eadem eiſ-
dem erunt. At vero ſi eſt indiuiſibile nullum erit quantum
neqꝫ qualē. neqꝫ iam infinitum quod eſt. ſicut melliſſus dicit.
neqꝫ finitum ſicut et permenides. Terminus enim indiuiſibi-
lis finitus non eſt. At vero ſi ratione vnum ſunt que ſunt om-
nia ſicut eſt tunica et indumentum. Eracliti rationem contin-
git dicere. Idem enim erit et bono ⁊ malo. et non bono eſſe et
bono. Quare idem erit bonum et non bonū. et homo ⁊ equus
Et nō de eo quod vnum ſunt que ſunt ratio erit. ſed de eo qđ
nihil tali igitur eſſe et tanto idem.

Conturbati ſunt autem et poſteriores quemadmodum
et antiqui ne forte contingat quod inconueniens repu-
tabant ſimul idem vnum eſſe et multa. Vnde alij quidem eſt.
auferebant quemadmodum Licophron. Alij autem di-
ctionem mutabant vt quoniam homo non albus eſt: ſed alba-
tur neqꝫ ambulans eſt. ſed ambulat. vt nō eſt adijcientes mul-
ta faciant eſſe vnum tanqꝫ ſingulariter dicto vno aut ente. Si
multa ſunt que ſunt. aut ratione vt aliud eſt albo eſſe et muſico

Sunt idem vtraqꝫ subiecto. multaqꝫ vnū. Aut diuisione que admodum totum et partes. Hi autem iam deficiebant et cō fitebantur vnū m multa esse: tanqꝫ non conueniret idem vnuz et multa esse. Non opposita autem Est enim vnum et potentia et endelechia id est actu. Hoc igitur modo facientibus impossibile videtur que sunt vnum esse. Ex quibus demonstrant soluere non difficile est. vtriqꝫ enim sophistice syllogisant et permenides et mellissus. Et namqꝫ falsa recipiunt. et non syllogizantes sunt. Est autem magis mellissi onerosa ratio et non habens defectum. Sed vno inconuenienti assignato alia contingunt. Hoc autem nihil graue est. Quod quidem igitur mellissus male palogizat manifestum est Opinatur em̄ accipere si quod factum est habet pncipium omne. quoniam et quod non est factum non habet principium. Postea et hoc inconueniens. omnis esse principium rei. et non temporis et generatōnis. nō simplicis sed alteratōnis tanqꝫ nō momentanee facte mutatōnis. Postea propter quid immobile si est vnum. sicut em̄ et ps vna. cum sit hec aqua mouet̄ in ipa. quare non et omnis. Postea propter quid alteratio non erit. At vero nec specie possibile est vnum esse. ſꝫ sicut ex quo. Sic em̄ et physicorum quidam vnum dicunt. Illo autem modo non Homo aūt ab equo alterum est specie et contraria ad inuicem

Et ad permenidem aūt idem modus rationum est. et si aliqui alii proprii sunt et solutio partim quidem quia falsa est. partim aūt quia nō concluditur. Falsa quidem quod simpliciter accipit. quod est dici multipliciter dicto. Nō concluditur aūt qꝛ si sola alba recipiantur significante vnum albo. nihilominus multa alba sunt et non vnum. Non em̄ continuatōne erit vnū album neqꝫ ratione. Aliud em̄ erit esse albo et susceptibili. et non erit extra album nihil diuisum. Non em̄ inquantum est sepabile Sed esse alterū est albo et cui inest. Sed hoc permenides nondum vidit.

Necesse igit̄ accipere nō solū vnū ſ̄care quod ē de quo vtiqꝫ pdicet̄. ſꝫ et qđ vere est et qđ ſ̄e vnū ſe et qđ ſ̄e ē. accidēs em̄ de subiecto quodā dicitur. Quare cui accidit quod est nō erit. Alterum em̄ est ab eo quod est. Erit itaqꝫ aliquod cuꝫ nō

ſit. Non itaqȝ inerit alij exiſtens quod vere eſt. Non vtiqȝ inerit ens aliquod ipi eſſe niſi multa quod eſt ſignificet ſic ꝙ ſit aliquod vnūquodqȝ. Sed ſupponitur quod eſt ſignificare vnū Si igit̃ quod vere ē nulli accidit. Sȝ illi aliqđ magꝭ qđ vere ē ſignificat quod eſt ꝙȝ quod non eſt. Si enim erit quod vere ē idem et album. albo autem eſſe nō eſt quod vere eſt. Neqȝ em̄ accidere ipſi poſſibile eſt quod eſt. Neqȝ em̄ quod eſt. eſt quod non vere eſt. Non ergo quod eſt. eſt quod album eſt. Non ſic aūt ſicut cum aliquod non ſit. ſed omino non ſit. Quod vere itaqȝ eſt. non eſt. Verū em̄ eſt dicere quoniam album eſt Hoc autem non quod eſt. ſignificabit. Quare ſi et album ſignificat quod vere eſt. multa ergo ſignificat quod eſt. Neqȝ igit̃ magnitudo erit quod eſt ſiquidem quod vere eſt. eſt qđ eſt Vtriqȝ enim alterum eſt eſſe partium Quod autem diuiditur qđ vere eſt. in quod vere eſt aliquod aliud. et ratione manifeſtum eſt. vt homo ſi eſt quod vere eſt aliquod. neceſſe eſt et animal quod vere eſt aliquod eſſe. et bipes. Si enim non quod vere ē aliquid eſt accidentia erunt: Aut igitur homini aut alij alicui ſubiecto. ſed impoſſibile eſt. Accidens enim dicitur hoc. aut quod contingit eſſe et non eſſe. aut cuius eſt in ratōne. hoc cui accidit, vt ſedere quidem ſicut ſepabile. In ſimo autem eſt ratio naris, cui dicimus accidere ſimo.. Amplius quecunqȝ in definitiua ratione inſunt. aut ex quibus ineſt ratio ſunt in ratione alicuius horum. non totius. vt in bipede ratio hominis. Aut in albo que eſt ratio albi hominis Si igitur hec hūc habent modum. et homini accidit bipes. neceſſe eſt ſepabile eſſe ipſum. Quare continget vtiqȝ non bipedem eſſe hominē aut in ratione bipedis inerit hominis ratio. ſed impoſſibile ē. Illud enim in illius ratōne ineſt. Si autem alij accidunt bipes et animal et nō eſt vtrumqȝ quod vere eſt aliquid. ⁊ homo vtiqȝ erit accidentiū alteri. Sȝ qđ vere eſt. ſit accidens nulli. et de quo ambo et vtrūqȝ. et qđ eſt ex his dicat̃. Ex indiuiſibilibꝫ itaqȝ ē oē Quidā aūt rōnibꝫ vtriuſqȝ acqeſcunt. Huic quidam quoniam omnia vnum ſunt. ſi quod eſt vnum ſignificat. quoniam eſt. et quod non eſt. Ei autem que per deciſiones indiuiduas facientes magnitudines: Manifeſtum au/

tem est et quoniam non verum est. q si vnum significat quod est. et non possibile est simul contradictōnem esse non erit nihil quod non est. Nihil enim probibet quod non est non simpliciter esse. sed non ens aliquod esse quod non est. Differentie igitur extra ipsum quod est nihil aliquid erit aliud. vnū oia esse inconueniens est. Quis em̄ addiscit ipsuz quod est. nisi qđ vere ē aliquid sit. Si aūt hoc nihil probibet. tamē multa que sunt esse sicut dictum est. Quod quidem igitur sic vnum eē qđ est impossibile sit manifestum est.

Queritur Utrū tm̄ sit vnū ens sic posuerunt pmenides z mellissus. Arguit q sic pmo rōne mellissi. qr qđ ē factū hz pncipiū. g qđ nō ē factū nō hz pncipiū. sz ens nō ē factū. g nō hz pncipiū. sed quod nō habet principium nō habet finem. ergo ens est infinitum. Qz autem est infinitum est immobile et vnum quidem. qr si essent multa oporteret aliquid esse extra infinitum quod dici nō potest immobile vero cum non habeat locum extra se ad quem moueatur ergo ens est tantum vnum immobile et infinitum. Et q ens nō sit factum sic probat mellissus. qr si ens fieret hoc esset ex ente vel non ente. nō ex ente quia esset anteq̄ fieret. non ex non ente. quia in hoc conueniūt omnes phi q ex nihilo nihil fit. Secundo arguitur ratōne permenidis quicquid est preter ens est non ens. sed non ens nihil est. ergo quicquid est preter ens nihil est. sed ens et vnum conuertuntur. ergo quicquid est preter vnum nihil est. ergo tantum vnum est ens. et ergo immobile. qa non habet locum extra se ad quem moueatur. Ad oppositū est phs

¶ Sciendum q vt phus in primo capitulo docuit q̄uis physicus ex proprio habitu non habeat disputare contra ratōnem mellissi z pmenidis. quia negant motum et mutatōnem. nec etiam ex proprio habitu habeat soluere ratōnes ipsorum. quia non vtuntur principijs physicis. vtile tamen est in principio huius scientie contra eos aliqualiter disputare assumendo ea que pertinent ad methaphysicum. scz diuisionem entis in substantiam et accidens in diuisionem vnius in modos eius. nec potuit contra eos conuenientius disputare. quia non conuenienter arguisset phus contra eos per diuisionem entis in vnum et multa. quia petiuisset principium eo q questio est de vno et multo. neq̄ per diuisionem entis in ens per se et per accidens quia ens per accidens ponit aliquam multitudinem. neq̄ per diuisionem entis in vniuersale et particulare. qr in physicis est sermo de vniuersali diffuso in singularia. et non de vniuersali abstracto a singularibus. neq̄ per diuisionem entis in actum et potentiam. quia antiqui ignorauerunt hanc diuisionem nam posuerūt materiā esse ens in actu totā q̄ substantiam rerum. et sic patet q phus nō potuit commodius arguere contra permenidem et mellissum q̄ per diuisionem entis in substantiam et accidens et vnius in modos eius.

¶ Sciendum Qꝫ isti fuerunt decepti ex eo ꝙ crediderunt mate/
riam ꝑm se esse ens in actu et esse totam substantiam rerum ignorantes
penitus formas substantiales ponentes eas esse accidentia. ⁊ cum cre/
derent accidentia non esse entia nisi ꝑm apparentiam posuerunt omnia
esse vnū simplr̄ ꝓpter qquod ꝯsequenter habuerūt negare generatōem
et cōmuniter oēm motū ⁊ mutatōnem. ſꝫ tñ ꝑmenides et mellissus in h̄
diuersificati sunt. qꝛ mellissus ꝯsiderauit illud ens ex ꝑte materie ⁊ ideo
posuit ip̄m eē īfinitū qꝛ infinitas se tenet ex ꝑte materie. Sꝫ ꝑmenides
ꝯsiderauit illud ens sub rōne entis ideo posuit ip̄m esse finitū ambo ta/
men ꝯuenerūt in hoc ꝙ ponebant illud ens esse tm̄ vnum et immobile
ꝓpter carentiā loci ad quē moueatur Quibꝫ notatis ponit̄ ꝯtra eos ⁊ cū
pħo. Cōclusio responsiua. scꝫ ꝙ nō est tantum vnū ens ꝓbatur con/
clusio ꝑma ratōe pħi sumpta ex diuisione entis in substantiā ⁊ accidēs
qꝛ illud ens vel esset substātia vel accidens. nō pn̄t dicere sustinēdo ali/
qualiter suā positōem ꝙ scꝫ sit aggregatū ex substantia ⁊ accidēte. qꝛ iā
multa essent ⁊ nō vnū tm̄ saltē ꝑm ratōem ⁊ ideo dt pħs in textu. si sub/
stantia et q̄ītū sunt iam duo sunt et nō vnū. et ꝙ ens nō est substātia tm̄
qꝛ sic nō esset q̄ītum ⁊ ꝑ ꝯsequēs neqꝫ infinitū qđ est ꝯtra mellissum ne/
qꝫ finitū qđ est ꝯtra ꝑmenidē qꝛ infiniti rō ꝑ se q̄ītitati ꝯgruit ⁊ silr̄ fini/
ti ⁊ nō cōuenit substātie aut qualitati aut alicui alteri nisi ꝑ accidēs in q̄ī
tum silr̄ sunt cū quātitate nec est accn̄s tm̄. qꝛ de ratōe accidentis est ꝙ sit
in substantia ⁊ dicat̄ de ea ⁊ sic accn̄s esset ꝑ hoc qđ nō esset scꝫ ꝑ substā
tiam ⁊ diceret̄ ens de nō ente scꝫ accidens qđ est ens de substātia q̄ pone
retur ab eis nō ens ⁊ hoc si dicant illud nō ens esse tm̄ accn̄s. Scđa ratō
pħi q̄ sumitur ex diuisione vnius in modos eius est. qꝛ si esset tm̄ vnum
ens vel illud esset vnum ꝯtinuitate vt vna linea. vel indiuisibilitate. vt
punctus vel ratōe dicente qđ q̇d erat esse vt vipa ⁊ vinū. nō ꝑmū quia
illud iā esset multa ꝑm potentiā. qꝛ ꝯtinuū hꝫ plures ꝑtes in potentia et
multa ꝑm ratōem. qꝛ licet totū sit idē ꝑm rē cum suis ꝑtibꝫ. differt tñ ab
eis ꝑm ratōem. qꝛ ꝑtes ꝯstituunt ip̄m ⁊ nō ecōtra. nec p̄t dici scđm. q̇a
terminus indiuisibilis nō est quantus ⁊ ꝑ ꝯsequens nec infinitus qđ est
ꝯtra mellissum. neqꝫ finitus qđ est ꝯtra ꝑmenidē. nec p̄t dici terciū. qꝛ se
q̄rentur tria incōuenientia. Primū est ꝙ eadē esset rō ꝯtrarioꝝ. vt boni
et mali. ⁊ sic inciderent positōem eraclitanā. Scđm incōueniens est ꝙ
eadē esset rō ꝯtradictorioꝝ vtputa boni et nō boni. et sic eadē esset ratio
entis et nō entis. ⁊ ꝑ ꝯsequens seq̄retur ꝙ entia nō solū essent vnū ens.
sed etiā nō ens et nihil qꝛ q̄cūqꝫ sunt eadē rōe. de quocūqꝫ p̄dicat̄ vnū
et reliquū. Terciū incōueniens est ꝙ diuersa genera vt quātitas quali/
tas et sic de alijs. essent vnū ꝑm rōem nō p̄t igitur dici ꝙ om̄ia entia sint
vnū quocūqꝫ mō accipiatur vnū. neqꝫ etiā pn̄t dicere ꝙ essent vnū specie
vt vnus hō vel vna anima. qꝛ oppositū pꝫ ad sensum. ⁊ si sic dicerent fa/
tuum esset disputare ꝯtra eos Est aūt aduertendum circa istam dis/
putatōem ꝙ vt pħs hꝫ quarto methaphysice ꝯtra negātes ꝑncipia nō
p̄t adduci a pħo demōstratio. q̄ scꝫ ꝓcedat ex notioribꝫ simplr̄ q̄ꝫ sit ne/
gatū. Sꝫ adducit̄ rō ad ꝯtradicendū ꝓcedens ex his q̄ ab aduersario
supponunt̄ q̄ aliq̄n sunt minus nota simplr̄. ⁊ sic pħs in hac disputatōne

vtitur his q̄ sunt minus nota ꝙ̄ hoc q̄d est entia esse multa et nō tantū
vnū Et fuerunt decepti ꝑmenides ⁊ mellissus. q̄ꝛ nō sciuerūt distinctio-
nem entis et vnius. ⁊ ex eadē radice fuerūt decepti q̄dā posteriores cre-
dentes vnū nō posse esse vnū ⁊ multa ꝺm diuersas rōnes. ⁊ iō id quod
erat vnum aliquo mō enūciabant simplr̄ vnū. inter quos licoferon ꝑcipiē-
ens ꝙ ex subiecto ⁊ p̄dicato ꝓpōnis fit vnū ne cogeretur id quod est vnū
concedere esse aliquo modo multa auferebat illā copulā verbalē est ab
enūciatōe eo ꝙ copulat inter diuersa. ⁊ sic nō dicebat hō est alb9 sed ho-
mo alb9 ⁊ sic de alijs. Sꝫ alij vidētes ꝙ talis orō nō generat ꝑfectā sen-
tentiā neqꝫ q̄etem in animo auditoris mutabant modū loquēdi dicētes
hō dealbatˀ hō ambulat et sic de alijs. q̄ꝛ ꝑ hoc ꝙ d̄r hō dealbatˀ nō intel-
ligitur res aliqua ex ꝑte p̄dicati ꝺm eos. Sed dicebant ꝙ esset tantum
quedam transmutatio subiecti. Sed isti fuerunt decepti. q̄ꝛ vnū ⁊ mul-
ta nō habent oppositōem circa idem nisi ꝺm idem. ⁊ ita licet nihil posset
esse vnum et multa ꝺm actum neqꝫ ꝺm potentiam neqꝫ ꝺm rōnem. tamē
multa entia ꝺm potentiam sunt vnum ꝺm actum ⁊ ꝺm rōnem sunt vnū
ꝺm rem vt accidens ⁊ suum subiectum. et accidentia existētia in eodem
subiecto. vt musicum et album ☞ Dubitatˀ. ꝓ maiori declaratōne
eoꝝ que tacta sunt. ⁊ pro solutōe rationū factaꝝ ante oppositū circa illud
ꝙ dictum est in scd̄a ratōe ꝓbante ꝯclusionem de vnitate et diuersitate
inter totū ⁊ suas ꝑtes scꝫ vtrū totū sit sue ꝑtes. Videtˀ ꝙ nō. q̄ꝛ si totum
sit idē vni ꝑti eadē rōe erit idē alteri ꝑti ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝑtes erunt eedē inter se
q̄ꝛ illa q̄ vni ⁊ eidē sunt eadē illa inter se sunt eadem. Itē hec orō est vera
ꝑtes simˀ sumpte cōstituūt totū. ⁊ tn̄ hec est falsa. totū ꝯstituit totū. ḡ totū
nō est sue ꝑtes etiā simˀ sumpte ꝑ q̄d soluitˀ scd̄a rō. Pro respōsione dubij.
¶ Sciendū. Qꝫ cuiuslibet totius siue sit hōgeniū siue eutrogeniū oēs
ꝑtes in forma eius vnite sunt. ⁊ iō ꝑtes sic accepte vt sunt vnite in forma
et esse totius ⁊ relate ad formā simplr̄ eas vnientē sunt totū ꝺm rē licet
ꝑtes diuisim accepte distinguantˀ realr̄ ab ip̄o toto. vlˀ ꝑ sitū tm̄. vt in vere
cōtinuis. vt in homogenijs vlˀ ꝑ sitū ⁊ formā vt in eutrogenijs in quib9
q̄libet ꝑs hꝫ ꝓprium sitū et ꝓpriā formā ꝑ quā ab alia distinguitˀ. Dicitˀ
igitˀ ad dubium ꝙ totū est idem realr̄ cum suis ꝑtibus simˀ sumptis ⁊ re-
latis ad formā vel ad esse totius in qua forma vniuntˀ. Differt tn̄ ratōe
ab eis hoc mō acceptis. p̄ma ꝑs pꝫ. q̄ꝛ illa sunt idē realiter quoꝝ est vna
forma ⁊ vnū esse sed sic est ꝑtium totius sic acceptaꝝ ⁊ ip̄ius totius igitˀ
⁊c. Scd̄a pars patꝫ satis ꝑ scd̄am rōem ꝓbantē dubiū nā distinctio ra-
tionis sufficit ad hoc ꝙ aliq̄d verificetˀ de vno ⁊ nō de alio. Et ad rōem
potest dici ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝯuenientia in aliq̄ tercio dicantˀ vere eadē
inter se in vno et eodē tercio mō ⁊ ꝓpter hoc dicantˀ eadē. req̄ritˀ ꝙ cōue-
niant in eo ꝺm rem ⁊ ꝺm rōem. ☞ Dubitatˀ Utrū ens dicatˀ sim-
pliciter ⁊ vno mō vt supponūt ꝑmenides ⁊ mellissus Dōm ꝙ nō ꝓba-
tur. q̄ꝛ vel illud eēt accn̄s vel sub̄a Nō p̄mū vt p̄us ꝓbatū est Nec secū-
dum q̄ꝛ sic adhuc essent multa entia scꝫ plures sub̄e cū oporteat illa ꝑ q̄
definitˀ sub̄a esse substātias q̄d ꝓbat Aresto. q̄ꝛ si essent accidētia. at eēnt
accn̄tia definito vel alicui alteri rei. si alicui alteri cum definitum non sit
aliud a definientibus definitum alicui rei accideret quod est impossibile

quia illud quod vere eſt nulli accidit. nec poteſt dicere ꝙ ſint accidentia ipi definito. q₂ vel eſſent ſeparabilia vel inſeparabilia. nō ſeparabilia. q₂ ſic definitio poſſet negari de definito poſt ſepatōem. nec inſeparabilia. q₂ cū tota definitio ſubiecti ꝛ ipm ſubiectū ponant in definitōe accidentiū inſeparabilium eēt circulatio in definitōib₉ ꝛ poneret idē in definitōe ſui ipius. verū eſt tn̄ ꝙ vt h₃ Areſtoteles platonici acqeſcebant duobus inconuenientibus adductis ↄtra poſitōem ꝑmenidis ꝛ melliſſi. nā Plato conceſſit ꝙ ꝙ eſſet dabilis aliqua magnitudo indiuiſibilis. nā reſoluebat ꝑ diminutōem corpa in ſupficies. ꝛ ſupficies i lineas. ꝛ lineas in pūcta q̄ dicebat eſſe magnitudines indiuiſibiles. S₃ hāc opinionē iprobat ph̄s in ſexto hui₉. ꝛ ↄceſſit etiā Plato ꝙ accn̄s eēt nō ens. nō tn̄ ↄceſſit ꝙ accn̄s nihil ſit. imo dt ꝙ ē aliqd. dt eīn Plato ꝙ q₂ ens ſimplr̄ ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄ d₂ de ſuba. iō qđ ē nō ſuba dt eē nō ens. q₂ dt. qcqd ē pter verū ens ē nō ens. et iō cū accn̄s nō ſit verū ens dt ipm eē nō ens. nō tn̄ dt ipm nihil eē. S₃ h̄ iprobat ph̄s. q₂ q̄uis ſuba ſit ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄ ens. tn̄ nō eſt negandū ꝙ accn̄s ſit ens licet nō ſit ita vere ens ſicut ſuba.

Ad ratōes Ad ꝑmā d₂ ꝙ melliſſius aſſumit falſū. ꝛ non ſyllogiſat. ꝛ ꝑmo qdē nō ſyllogiſat. q₂ in ꝑma illatōe cōmittit fallaciā ↄn̄tꝫ arguēdo a deſtructōe āntꝫ ad deſtructōem ↄn̄tꝫ. Scđo. q₂ cōmittit fallaciā equocatōis in hoc noīe ꝑncipiū. nā cū d₂ qđ ē factū h₃ ꝑncipiū. ꝛ qđ nō ē factū nō h₃ ꝑncipiū. ē ſmo de ꝑncipio generatōis ꝛ tpis. ſ₃ cū d₂ qđ nō h₃ ꝑncipiū ē infinitū. ē ſmo de ꝑncipio magnitudinis. ſ₃ ꝑmo aſſumit falſum cū dt. ſi ē ens infinitū. g̊ vnū tm̄. q₂ ſi oīa entia eſſent vnū ſubiecto. aut genere adhuc plura eſſe poſſent ſm ſpēm ꝛ rōem. vt equus differt ab hoīe ſm ſpēm ꝛ accn̄s rōe a ſubiecto. ꝛ ſi illud infinitū eēt ↄtinuū vt dictū ē adhuc erūt plura ſm potētiā et rōem ꝓpter diuerſitatē inter totū ꝛ ꝑtes. ꝛ ꝓpter diuiſionē ↄtinui in ſp diuiſibilia. Scđo falſū aſſumit in h̄ ꝙ dt. ſi ē infinitū ē imobile. q₂ ſc₃ nō h₃ locū extra ſe ad quē poſſet moueri. nā ſi nō moueret illđ ens motu locali nō ſeqret ipm ſimplr̄ eē immobile. q₂ in loco ſuo poſſet alterari. dato etiā ꝙ nō moueat de loco ad locū nō ſequit ꝙ ſit imobile localr̄. q₂ aliqđ totū bn̄ mouet in loco ſuo ſm ꝑtes. vt celū. mouent etiā bn̄ ꝑtes q̄ ſunt idē cū toto ſm rē in ipo toto localr̄. vt p₃ de aqua. cū g̊ ꝓbat ꝙ ens nō ſit genitū ſiue nō factū. D dm ꝙ ens nō fit ex ente in q̄tū ens. nec₃ ex nō ente in q̄tū nō ens. ſ₃ ex nō ente in actu qđ ē ens in potentia tm̄. nā qđlib₃ qđ eſt factū ꝑus fuit in potētia. Ad ratōnem ꝑmenidis q̄ lic₃ ſit minus oneroſa. id eſt minus fatua ꝛ vana vnde magis poſſet cauſari ex ea dubitatio q̄ȝ ratio melliſſi. nihilominus tamen falſa aſſumit et non ſyllogiſat. falſum aſſumit in hoc ꝙ aſſumit vnum dici ſimpliciter et vno modo quod dicitur multipliciter. vnde cum aſſumit quicquid eſt preter verum ens eſt non ens. ſi ens accipiatur in ordine ad ſubſtantiam et accidens. ſic eſt verum ſed tunc illa propoſitio eſt falſa. ens eſt vnum. Si vero accipiatur ens pro ente quod eſt ſubſtantia tantum vel accidens tantum. tunc illa propoſitio quicquid eſt preter ens eſt non ens eſt falſa. Falſum etiam aſſumit ſicut ratio Melliſſi in hoc ꝙ dicit. Si eſt

vnū est imobile nō syllogisat etiā cū eadē forma arguēdi retēta. ꝯsequentia nō valet in alijs terminis. vt si album tantū vnum ꝑcaret. ex illa vnitate nō seqreꝛ tm̄ albū est. ergo tm̄ vnū est. qꝛ adhuc albū posset esse multa. dato etiā ꝙ essꝫ vnū cōtinuitate. esset multa ꝓpꝛ potentiā diuisionis cōtinui. et ꝓpter diuersitatē totius et ptis. et hoc nō viderunt pmenides et mellissus ꝙ aliquo mō vnū posset esse multa. imo ab eis putabaꝛ vnū simpliciter esse quicquid est vnū aliquo modo.

Queritur Utrum sola existente substantia p se sit diuisibilis. Arguitur ꝙ sic. qꝛ qđ p seħꝫ ptes p se est diuisibile. sꝫ cōpositum substantiale p se ħꝫ ptes. s. materiā et formā. ergo est p se diuisibile. Scđo sic. quicqđ est causa cause. est causa causati. sed substantia corporea est causa quātitatis cōtinue. q̄ q̄dem quantitas cōtinua est cā diuisibilitatis. ergo esse diuisibile ꝓus ꝯuenit substantie corporee ꝙ ꝗtitati ⁊ p cōsequens seqtur ꝙ seclusa quātitate substantia est p se diuisibilis. Tercio sic. ptitum in actu p̄supponit ptibilitatē in potentia. sꝫ materia existens sub quātitate est ptita in plura indiuidua. ergo ipa añ quātitatē est ptibilis. Quarto sic. materia ħꝫ ptes et nō p quātitatē aliter ꝗtitas dū recipiꝛ in materia reciperetꝛ in indiuisibili. ergo est per se diuisibilis añ oēm quātitatē. Ad oppositū arguiꝛ p ea q̄ phs in rationibus quas adducit cōtra positōnem Permenidis et Mellissi. vbi dicit ꝙ si sola substantia esset. non esset finita nec infinita cum nō esset quāta. ⁊ per consequens non esset diuisibilis. Pro responsione.

¶ Sciendū ꝙ vt sufficit ad ꝓpositū duplex est diuisio. vna est diuisio in ptes eiusdē rōis. vt diuisio cōtinui. puta linee. ⁊ de huiusmodi diuisione est ad ꝓpositū. Alia est diuisio totius in ptes diuersaꝝ rationū. vt diuisio cōpositi substantialis in materiā et formā et talis diuisio magꝫ vocatur resolutio ꝙ diuisio. et de huiusmodi diuisione nō est ad ꝓpositum.

¶ Sciendū 2° p solam substantiā duo possumus intelligere. scꝫ materiā acceptā p intellectū ꝑm se sine q̄cunqꝫ forma subali ⁊ sic capiꝛ suba in tytulo questionis. vel accipiꝛ p cōposito substantiali ex forma substātiali. et materia seclusis omibus accidentibus qđ licet sit resolutū in materiam et formā. in ea tamē inuenire nō posset distinctio ptium integraliuꝫ ꝑm situm et figuram quia hec distinctio p̄supponit quantitatem.

Conclusio. Materia accepta p intellectū sine quacūqꝫ forma nō est diuisibilis. Probaꝛ p̄mo. qꝛ materia sic accepta est simplex ⁊ absoluta a quacunqꝫ forma substantiali vel accidētali. ergo est indiuisibilis. nullum em̄ simplex ꝑm ꝙ huiusmodi est diuisibile. Scđo si materia sic accepta p se haberet ptes vel ille essent eedē vel differētes. Si p̄mū iā erit vna ⁊ nō plures. si scđm hoc est dupl'r. vel differunt substantialiter vel accidentaliter. nō accidental'r. qꝛ accipitur materia sine quacūqꝫ forma accidētali. nec scđm qꝛ vel hoc esset material'r vel formal'r. nō material'r. qꝛ tales ptes cōueniūt in natura materie et idem nō potest esse p̄ncipium conuenientie et differentie. nec formal'r. qꝛ accipitur materia sine quacunqꝫ forma substantiali. Preterea ꝓpria passio nō reperitur sine ꝓprio subiecto. sed diuisibilitas est ꝓpria passio quātitatꝫ. ergo nō potest conuenire

materie seclusa quacunqꝫ quantitate. et sic conclusio vera.

☞ Dubitatur Utrū ꝗ̄titas realiter distinguatur a re quāta Arguūt ꝗdam ꝙ nō qꝛ quecunqꝫ realiter distinguuntur deus p̄t ea separe ⁊ separata ꝯseruare. vt hꝫ articulus vnus parisiensis. ergo si quātitas realiter distinguatur a substātia corporea deus p̄t separe ꝗ̄titatem sortis a sorte remanēte sorte ⁊ quantitate remanente. et in sorte remanente distinctione ꝑtium ſm situm et figurā qđ est ꝯtra illud qđ dictū est. ꝙ in materia aut suba cōposita seclusa ꝗ̄titate nō p̄t repiri distīctio ꝑtium ſm sitū

Ad oppositū est pħs in textu ꝗ dicit ꝙ si substātia ⁊ ꝗ̄tū sunt iā duo sunt ꝗ̄ sunt et nō vnum est qđ est. Ad dubiū respondetur ꝙ suba corporea realiter distinguitur a quātitate sua qꝛ differūt essentialr̄ eo ꝙ sub diuersis p̄dicamētis ꝯtinentur. Dicit em̄ theomixtiꝰ ꝙ essentie p̄dicamentoꝝ sunt impꝑmixte Item esse finitū vel infinitū ꝑ se ꝯuenit quātitati. vt đt textus et esse diuisibile et neutꝝ istoꝝ ꝑ se ꝯuenit sube corporee ergo substantia corporea et quātitas realiter distinguuntur. Ad rationem dubij respondetur ꝙ naturalis pħs nō hꝫ inꝗrere ꝗd deus facere p̄t de potentia sua absoluta. qꝛ hoc solū sciri p̄t a deo. sed habet inꝗrere ꝗd fieri p̄t ſm reꝝ naturas et ordinē eaꝝ modo ſm ordinē in rebꝫ positum quantitas nō p̄t separi a suba corporali ip̄a remanēte Ultra dicit̄ ꝙ si deus ꝑ potentiā suā absolutā separet quantitatē sortis a sorte. sorte remanente in eo nō remaneret distinctio ꝑtiū integraliū ſm situm et figuram. sed esset ꝯfusio et ꝯfluxus oīm ꝑtium in vnū ꝗ̄uis aliqui dicāt oppositū dicentes ꝙ quantitas solum ꝯcurrat ad fieri istiꝰ distinctōis ⁊ ad indiuiduari et nō ad indiuiduatū esse. Ultra đꝛ ꝙ ille articulus parisiensis hꝫ intelligi in absolutis et non respectiuis. et in his ꝗ̄ necc̄riaꝫ ꝯnexionē nō hn̄t ad inuicē quō se hn̄t suba materialis ⁊ ꝗ̄titas.

Ad ratōes Prima soluta est Ad scđam đꝛ quicꝗd est cā cause est causa causati. et quicꝗd ꝯuenit cause ⁊c. debet intelligi qn̄ causatū causat ſm ꝙ dependet a cā prima. mō ꝗ̄titas nō causat diuisibilitatē ſm ꝙ est causata a substantia corpea. sed diuisibilitas fluit a principijs essentialibꝫ quantitatis ſm ꝙ quātitas distinguitur a substātia corporea Ad terciā đꝛ ꝙ partitū in actu p̄suppo nit ꝑtibilitatē in potentia. sed duplex est ꝑtibilitas ſm ꝙ duplex est potentia. nā quedā est potentia logica ꝗ̄ ꝯsistit in nō repugnātia terminorum. et sic materia ante oēm quātitatē accepta bene ē ꝑtibilis. qꝛ sibi nō repugnat ꝑtiri eo ꝙ sibi nō repugnat quantitas. Alia est potentia physica que est aliꝗd in re ⁊ sic materia accepta an̄ oēm quātitatē est impꝑtibilis. qꝛ nō habet aliꝗd in se vn̄ possit ꝑtiri. Ad quartā đꝛ ꝙ ꝑtes materie quantū ad id qđ sunt ꝯueniunt in natura et essentia materie ⁊ distinctio eaꝝ est ꝑ accidens. s. ꝑ quantitatē. et huiusmodi distinctio ꝑtiuꝫ nō ꝯuenit materie ſm se accepte. sed sub quātitate.

Sicut aūt physici dicunt duo modi sunt. hi ꝗdem em̄ vnū facientes quod est corpus. subiectū. aut trium aliquod. aut aliud quod est igne quidem densius: aere aūt subtilius. alia autē

generāt dēsitate ⁊ raritate multa facientes Hec aūt sunt ɔtraria Alter aūt excellentia. et defectus. sicut magnum dicit plato et pvum. nisi qđ hic quidē hoc facit materiā: vnum autem specie Alij vero vnum qdem subiectū materiā ɔtraria aūt differen/tias et spēs. Quidā aūt ex vno inherētes ɔtrarietates segregāt queadmodū anaximādros dixit. ⁊ qcūqz aūt vnū et multa di/cunt eē sicut empedocles. et anaxagoras. Ex cōmixtōe nāqz se/gregāt alia. Differūt aūt ab inuicē in eo q hic circulatōem fa/cit hoꝝ. hic aūt semel. ⁊ hic qdem differētias. et infinitas simi/les ptes et cōtrarias. Ille vero vocata elemēta solū. Videt aūt anaxagoras sic infinita opinari. vt accipiāt cōmunē opi/nionē physicoꝝ esse verā tanqz nō fiat nullū eoꝝ ex eo quod nō est. propter hoc em. sicut dicunt. et erant simul oīa: ⁊ fieri hu/iusmodi statuerunt alterari. Alij aūt congregatōnem et segre/gationem. Amplius ex eo q fiunt ex alterutris contraria. In/erant ergo. Si em oīe quod fit. necesse est fieri. aut ex his q sunt. aut ex his que non sunt. Horum autem aliud quod est ex his que non sunt aliquid fieri impossibile est. De hac em con/ueniunt opinione oēs que de natura sunt. Reliquum iā cō/tingere ex necessitate putauerunt ex his que sunt et insunt fieri Sed propter puitatē magnitudinū ex insensibilibus nobis. vnde dicunt omne in omni misceri propter id quod omne ex omni videbant fieri. Apparere autem differentia et appellari altera ab inuicem ex magis superabundanti propter multitu/dinem in mixtura infinitoꝝ. Sincere quidem em totum al/bum aut nigrū. aut carnē aut os non esse. sed quod plus vnū/quodqz licet hoc videtur esse natura rei. Si igitur infinitū ꝑm q infinitum ignotum est. ꝑm multitudinem quidem et ma/gnitudinem infinitum ignotū quātū tamē est quoddā Secōm spēm aūt infinitū ignotū q̄le quoddā est. Principijs aūt in/finitis existentibꝰ. ⁊ ꝑm multitudinē et ꝑm spēm impossibile ē q sunt ex his agnoscere. Sic em cognoscere cōpositū arbitra/mur. cū cognoscimus ex qbꝰ et quātis sit. Amplius aūt si ne/cesse est cuius ptē ɔtingit quantācūqz esse ꝑm magnitudinē et puitatē. ⁊ ipm totū ɔtingere. Dico aūt taliū aliquā ptiū in q cū insit diuidit totū. Si aūt ipossibile ē aīal aut plantā quātācū/

q̄ esse s̄m magnitudinē ꝛ pūitatē Manifestū est q̄m neq̄ ptiū qualibet: Erit em̄ totū ptib9 sil'e. Caro aūt et os et hmōi partes sunt aīalis. et fructus plantaꝝ. Manifestū igit̄ q̄m īpossibile est carnē aut os. aut aliq̄d aliud quātūcūq̄ esse magnitudine. aut in magis aut in minus Amplius si oīa insunt q̄dem hmōi inuicē et nō fiunt. s; segregant̄ cū īsunt. Dicuntur autē et a plurimo. Fit aūt ex quolibet quodlibet. vt ex carne aqua segregatur. et caro ex aqua. oīe aūt corpus finitum resecatur a corpore finito. manifestum est q̄ non contingit in vnoquoq; vnumquodq; esse. Remota enim ex aqua carne. et iterum alia facta ex reliqua segregatōne. q̄uis semper minor erit segregata. Sed tamen non excellit magnitudo paruitatem. Quare si quidem stabit segregatio. non omne in oīm inerit. In reliqua em̄ aqua non inerit caro: Si vero non stabit. sed habebit semper remotōem infinita magnitudine equalia finita inerūt. infinita s̄m multitudinē. Hoc aūt īpossibile est. Adhuc aūt. si oē q̄dē corpus remoto quodā minus necesse est fieri carnis autē determinata ē q̄titas. ꝛ magnitudine ꝛ pūitate. Manifestū ē q̄ ex minima carne nullū segregabit̄ corpus. Erit em̄ minus minimo. Ampli9 aūt infinitis corporib9 inest vtiq; iā. caro infinita ꝛ sanguis. ꝛ cerebrū. Sepata tn̄ ab inuicē. nihil aūt minus entia ꝛ infinitū vnūquodq;. Hoc aūt irrōnabile ē Nequaq̄; aūt segregandū esse nescienter dr̄. recte aūt dr̄. passiones em̄ insepabiles sunt si igit̄ mixti sunt colores ꝛ habitus si segregentur. erit aliquid album et sanatiuum nō autem alteꝝ aliq̄d cū īsit neq; de subiecto q̄re incōueniēs ē impossibilia q̄rēs intellect9 si vere velit q̄dē segregare Hoc aūt facere ē īpossibile ꝛ s̄m q̄titatē ꝛ s̄m q̄litatē. s̄m q̄titatē q̄dē q̄m nō ē minima magnitudo: s̄m q̄litatē aūt q̄m insepabiles sunt passiōes. Nō recte aūt generatōē accipit similiū specieꝝ. Et em̄ lutū in luta diuidit̄. Est aūt ꝛ nō idē mod9 ē vt lateres ex limo ꝛ dom9 ex laterib9. Sic aūt aqua et aer ex alterutris sunt et fiunt

Queritur Utrum q̄dlibet est in quolibet Arguitur q̄ sic rōnib9 anaxagore. quaꝝ pma est cōis opinio phylosophorū q̄ ex nihilo nihil fit. ergo omne quod fit preexistit in illo ex quo fit. sed quodlibet fit ex quolibet. ergo quodlibet est in quolibet.

Scđa rō. ꝯtraria fiunt ex alterutris vt albū fit ex nigro ⁊ econtra. ergo a fortiori quelibet alia res fit ex alia. et cū oīe qđ fit p̄existit in eo ex q̄ fit seqtur ꝙ qđlibet est in quolibet. Ad oppositum est phus impugnans anaxagorā. Pro responsione. Sciendū ꝙ postq̄ phs reprobauit opiniones illoꝝ qui de principijs nature nō naturalr̄ locuti sunt Hic ꝯn̄r ꝓseqtur opiniones illorum q̄ de p̄ncipijs nature naturalit̄ locuti sunt ponendo motū circa quaꝝ opiniones est scđo Sciendū ꝙ isti phi diuersificati sunt in duas sectas. quidam em̄ posuerunt vnū p̄ncipium materiale qđ esset vnū de tribus elementis. que sunt ignis aer ⁊ aqua. siue mediū inter aerem et ignem. igne densius et aere subtiliꝰ. qđ quidem materiale p̄ncipium posuerunt de se actu ens et totā substantiā cuiuslibet rei p cuius rarefactōem ⁊ ꝯdensatōem dicebant entia generari. vt ponentes aerem esse p̄ncipium. dixerunt ex eius rarefactōe ignem fieri et ex eius ꝯdensatōne aquam. Et ꝯuenerunt isti cū platone in hoc qꝛ rarum et densum reducuntur ad excellentiam ⁊ defectū sicut ad communem radicem ꝯtrarietatis sicut plato posuit magnum ⁊ paruum esse principia que silr̄ pertinent ad excellentiā ⁊ defectum Vn̄ rarum est qđ hʒ multū de quātitate sub ꝑua materia. Et densum est qđ parum habet de q̄ntitate sub magna materia. Et differebant isti a platone quia plato ponebat magnū et paruū ex pte materie ⁊ vnū p̄ncipium formale qđ est ydea. Alij vero ponebant ꝯtrarietatē rari et densi esse p̄ncipiū formale in vno p̄ncipio materiali qđ erat aer ignis vel aqua vel aliqđ medium inter aerem et aquā Alia secta phoꝝ posuit plura principia materialia. inter quos Anaximandros posuit omnes res fuisse primo in quodam chaos ꝯfuso exq̄ro res segregarent ⁊ fierent. et similiter posuerunt Anaxagoras et empedocles. sed in hoc differebant eo ꝙ potiꝰ dicebant illud chaos esse p̄ncipiatū ab illis rebus q̄ res ab eo. Anaximādros vero econuerso. sed in hoc differebant anaxagoras ⁊ empedocles Quia empedocles posuit p̄ncipia finita. scʒ q̄tuor elemēta Anaxagoras ꝟo posuit p̄ncipia infinita vt infinitas ptes carnis eē p̄ncipia carnis ⁊ infinitas ptes ossis esse principia ossis. Differebāt etiā. qꝛ Empedocles posuit mūdū pluries generari eo ꝙ dicebat ꝙ adueniēte lite inter elemēta generabatur mundus p elementoꝝ segregatōem ab illo chaos et ex eoꝝ amicicia corrumpebatur mundus et fiebat illud chaos. Anaxagoras aūt posuit tm̄ semel mundū generari eo ꝙ posuit oīes res genitas esse cōmixtas in illo chaos ⁊ postea incepit intellectus agens segregare res et generare mundū et nunq̄ cessabat Sciendū est tercio ꝙ Anaxagoras posuit vniuscuiusq̄ rei esse infinita p̄ncipia. Et scđo posuit quālibet rem esse in qualibet et a qualibet segregabilem. ⁊ cū ab eo querebatur quare vna res nominatur potius noīe vnius q̄ noīe alteriꝰ rei. Respōdebat ꝙ in vnaquaq̄ re ē aliqđ supabūdās ab alijs a quo res denominabatur. Tercio posuit ꝙ quodlibet est ex quolibet p segregationem ita ꝙ fieri nihil aliud ponebat q̄ ipsum segregari. Quarto posuit ꝙ quodlibet fit ex sibi similibus ſm spēm. ⁊ ſm hec quattuor p̄ncta ponentur ꝯclusiones improbantes eius positōem. Conclusio prima Impossibile est p̄ncipia rei naturalꝭ eē infinita. pꝫ p̄mo. qꝛ nos cognosce-

re arbitramur vnūquodqꝫ cum cognoscimus ex quantis et quibus fit. sꝫ si pncipia alicuius cōpositi sint infinita. īpossibile erit cognoscere ex qbꝰ et quantis fit. ergo impossibile erit cognoscere aliquod compositum. pꝫ quia infinitum ſm ꝙ huiusmodi ab intellectu nostro cōprehendi nō potest. Secunda ratio. si partes alicuius totius nō habeant determinatam quātitatem. ergo neqꝫ totum cum quantitas totius est a quātitate ptium. ergo a destructōne ꝯsequentis si totum habeat determinatā quātitatem. ergo quelibet eius pars. sed qđlibet totum naturale. vt aīal vel planta habet determinatā magnitudinem et puitatem extra quā nō reperitur. ergo quelibet ps istoꝝ. vt os et caro q̄ sunt ptes animalis ⁊ fructus qui est pars arboris est determinate quātitatis. Ex quo seqtur ꝙ est dabilis minima caro. nec pt esse aliqua pars carnis insensibilis ꝓpter suā puitatē. vt dt Anaxagoras. et hoc ꝯsiderando carnē ſm ꝙ est ens naturale quia inquantū est ens quantum mathematice potest diuidi in infinitum sed physicus ꝯsiderat formam naturalem que requirit materiā determinate quātitatis in qua existat. Conclusio scđa. nō quodlibet est in quolibet. pbatur tribus ratōnibus textus. Prima rō detur aqua finita et ab ea segregetur caro. vel ergo segregatōne facta stabit segregatio vel nō. si sic habetur intentū. si non iteꝝ segreget caro. ⁊ cū caro sit finita. vt patuit ⁊ p ablatōem ptis finite multotiēs factā tandē qđlibet finitū consumatur finaliter stabit segregatio et habebitur intentum. Secunda ratio dabilis est minima caro vt probatum est. ergo aliquid separabile est ab ea vel nihil. si nihil habetur intentum. si aliquid tūc erit dabile minus minimo. Tercia ratio. Nisi sic. sequeretur ꝙ in aliquo corpore finito. vt in aqua finita essent infinita corpora. vt sanguis caro os et sic de alijs et infinities infinita. quia caro componitur ſm speciem ex infinitis partibus. et sic finaliter sequeretur ꝙ infinities infinita essent equalia vni finito. quod est impossibile. Conclusio tercia. Nō quodlibet segregabile est a quolibet. Patet. quia nullum accidens segregabile est a subiecto et cum accidens aliquo modo dicatur fieri. sequitur vlterius ꝙ fieri non est idem qđ segregari. Conclusio quarta. Non quodlibet fit ex sibi similibus ſm speciem. quia domus fit ex lateribus. ⁊ lateres ex luto. et aqua ex aere et econuerso

Ad rationes Ante oppositum ad primam dicitur. Qꝫ quodlibet fit ex ente in potētia et non ente in actu. sꝫ nō ex illo quod nullo modo est. Et est quodlibet ſm potentiam in eo ex quo fit. neqꝫ fit quodlibꝫ ex quolibet. vt ex grano frumenti non fit oliua. Ad secundam dicitur ꝙ contraria non fiunt ex alterutris. et cum dicitur album fit ex nigro non debet accipi album formaliter sed materialiter pro subiecto albedinis

Omnes igitur contraria principia faciunt et dicentes. ꝙ vnum sit omne et immobile. Permenides enim calidū et frigidum principia facit. Hoc autem appellat ignem ⁊ ter-

ram. Et quidam rarum et densum: Et democritus firmum et inane: Quorum aliud quidem sicut quod est aliud autem sicut quod non est esse dicitur. Adhuc positione figura et ordine. Hec autem genera contrariorum sunt. Positione sursum ꝛ deorsum. ante et retro. Figura. angulus. rectũ. circulatũ. Quod quidem igitur contraria. quodammodo omnes faciunt principia manifestum est. Et hoc rationabiliter. Oportet enim principia neq; ex alterutris esse neq; ex alijs. et ex his oĩa. cõtrarijs autem primis insunt hec. propter id quod pma qdẽ nõ sunt ex alijs. Ob id vero ꝙ sunt ꝯtraria nõ sunt ex alterutris.

Sed oportet hoc in ratione considerare qualiter contingat Accipiendũ igitur est primũ. quod oĩm que sunt nihil neq; facere aptũ natum est. neq; pati contingens a contingenti. Neq; fit quodlibet ex quolibet. nisi aliqs accipiat ꝑm accidens Qualiter vtiq; enim fiet album ex musico nisi accidens sit albo aut nigro musicum. sed album quidem fit ex non albo. et hoc non ex omi. sed nigro aut medijs. Et musicuz ex non musico. sz nõ ex omi. sed ex imusico. aut si aliquid ipsis est medium. Neq; igitur corrumpitur in contingens primum. vt album non in musicuz. nisi forte ꝑm accidens. sed in non album et in non cõtingens. sed in nigrum aut in medium. Similiter autem musicum in non musicum. et hoc non in contingens. sed in imusicum. aut si ipsis aliquid medium est. Similiter autem hoc et in alijs: quoniam aut non solum simplicia eorum que sunt. sed et cõposita ꝑm eandem se habent rationem: Sed manifestum est propter hoc ꝙ opposite dispositõnes non determinate sunt. latet hoc contingens. Necesse est eñ omne consonãs ex inconsonanti fieri. et inconsonans ex consonanti. et corrũpi consonans in inconsonantiam et hanc non in contingentem. sed in oppositam. Differt autem nihil in consonantiam dicere. aut ordine aut compositõne. Manifestum enim est ꝙ eadem sit ratio. At uero domus et statua ꝛ quodlibet aliud fit similiter. Domus quidem enim fit non ex eo ꝙ cõposita sunt. sed ex eo ꝙ diuisa sunt hec. sic et statua et figuratorũ aliquod ex non figurato. et vnumquodq; horum. Alia quidem ordo. alia vero compositio quedam sunt. Si ergo hoc veruz est

q omne quid sit. fiat et corrũpatur aut ex contrarijs. aut in cõtraria. et in horum media. media aũt ex contrarijs sunt. vt colores medij ex albo et nigro. quare oĩa erunt que natura fiunt. aut contraria. aut ex contrarijs Usq quidẽ igitur hoc fere secuti sunt et alioꝝ plurimi queadmodũ diximus prius. Oẽs eñ elementa et ab ipis vocata principia et vera sine ratione ponentes tñ contraria dicunt tanq ab ipsa veritate coacti. Differunt tñ ab inuicẽ. in eo q alij quidẽ priora alij posteriora accipiunt. Et q hi quidẽ notiora ꝯm rationẽ. illi autẽ ꝯm sensum. Hi quidẽ eñ calidũ et frigidũ. illi aũt humidũ et siccũ. alij aũt numeꝝ imparẽ et parẽ. Quidã concordiã et discordiã. causas ponunt generatõnis. Hec aũt ab inuicẽ differunt ꝯm dictũ modũ. Quare est eadẽ dicere quodãmodo et altera ab inuicẽ. Altera quidẽ queadmodũ videbitur pluribus Eadẽ aũt ꝯm analogiã. Accipiunt eñ ex eadẽ coordinatõne. Hec quidẽ eñ continent. alia aũt continentur contrariorum. Sic igit similiter dicũt et aliter et peius et melius. Et hij quidem notiora ꝯm rationẽ. sicut dictũ est prius. illi aũt ꝯm sensũ Uniuersale quidẽ eñ ꝯm rationẽ notũ est. singulare autẽ ꝯm sensum. Ratio quidem eñ vniuersalis est. sensus aũt particularis. vt magnũ et paruũ ꝯm rationẽ est. raꝝ aũt et densum ꝯm sensum. Q qdẽ igit cõtraria oportet esse pncipia manifestũ ẽ.

Queritur Utrum principia rerum naturalium sint contraria. Arguitur q nõ. nam pncipia rerũ naturalium sunt priuatiue opposita. ergo seqtur q nõ sunt contrarie opposita. Añcedens patz. qz vnum eoꝝ nominat priuatõem alterius. Secundo sic. principia rerum naturalium sunt substantie. sed substantie nihil est contrariũ. ergo seqtur q nõ sunt contraria. Et confirmatur. qz cõtraria sunt actiua et passiua adinuicem. ergo cũ substantia non sit actiua neq passiua principia rerum naturalium nõ erunt contraria. Tercio sic. contraria sub eodem genere posita sunt. sed genus est principium eorum que sub ipso sunt. ergo si principia rerum naturalium essent contraria tunc essent principiata. Sciendum q postq phs improbauit opiniones antiquoꝝ tam naturaliter q non naturaliter loquentiũ de principijs nature. Hic consequenter inquirit veritatẽ de ipsis. et primo per ratões ꝓbabiles. et postea p rõnes demonstratiuas et adhuc pmo agit de ꝯtrarietate ipoꝝ pncipioꝝ. Et ꝯñr de numero eoꝝ de quo in sequẽti questione agit. Et ꝓ declaratõne ꝯtrarietatis q est inter ipa pncipia Sciendum q omnes antiqui tam naturaliter q non naturaliter loquentes posuerunt aliquam contrarietatem in principijs. licz enim per

menides dicat omnia esse vnum ſm rem et ratõnem. tamen ponebat plu ra esse ſm sensum. scilicet calidum et frigidum. que dixit contraria. attri buendo calidum igni et frigidum terre. Et ponentes tantum vnũ prin cipium materiale et mobile dixerunt ex eo alia fieri per eius condensatio nem et rarefactõnem. et sic posuerunt rarum et densum esse contraria. Et Democritus ponens omnes res constitui ex athomis dicit ex huiusmodi athomis suo concentu relinqui quasdam vacuitates. et sic dicit res constitui ex vacuo quod dicit esse non ens et ex pleno quod di cit esse ens. et licet poneret huiusmodi athomos esse eiusdem nature. ta men posuit contrarietatem positõnis figure et ordinis. et sic ponebat oẽ corpus constitutum esse ex contrarijs. De opinione autem Anaxago re et Empedoclis Arestoteles non facit hic mentõnem. quia in precedẽ tibus declarauit eorum opiniones. Et isti etiam ponebant aliquo mo do in principijs contrarietatem. quia ponebant omnia fieri congregatio ne et segregatione. que conueniunt genere cum raro et denso. et sic pz qua liter phi omnes posuerunt aliquam contrarietatem principiorum rerũ naturalium. quibus notatis sit. Conclusio. Principia rerum natu ralium sunt contraria. pbatur primo autoritate omnium philosophorũ conformiter in hoc conuenientium. Secundo probatur ratõne phi. q2 tria videntur esse de ratione primorũ principiorum. Primum est ꝙ non fiunt ex alijs. Secundum est ꝙ non fiunt ex alterutris. Tercium est ꝙ omnia alia fiunt ex ipsis. sed hec omnia conueniunt primis contrarijs. ergo prima contraria sunt principia rerum naturalium. Minor patet. quia ex eo ꝙ sunt prima non fiunt ex alijs. et ex eo ꝙ sunt contraria nõ fi unt ex alterutris. licet enim frigidum fit ex calido quantum ad id quod est. tamen non inquantum calidum est. quia nunꝗ caliditas efficitur ex frigiditate: nec econtra. Sed ad probandum ꝙ oĩa alia fiunt ex pmis contrarijs supponit Arestoteles ꝙ nõ quodlibet natum est agere in qd libet indifferenter. Supponit etiam ꝙ nõ quodlibet fit ex quolibet. nisi forte ſm accidens. Et hanc suppositõem declarat phus tam in rebꝫ sim plicibus ꝗ cõpositis. In simplicibus eñ. quia albũ nõ fit ex musico nisi forte ſm accidens inquãtum nigro vel nõ albo accidit esse musicũ. Sed p se albũ fit ex nõ albo. et nõ ex quolibet non albo, sed ex nõ albo quod ẽ nigrum. vel medio colore coloratũ pro quanto in nõ albo est potẽtia ad album. Et similiter est de corruptiõe. nam album non corrumpit in qd libet nisi forte ſm accidens. sed per se corrũpitur in nõ album quod est nigrum. vel in medio colore coloratũ. et similiter est in alijs simplicibus et etiam in compositis. sed hoc magis latet nos. q2 opposita compositorũ nõ sunt nobis ita manifesta sicut opposita simpliciuꝫ. vt oppositũ domꝰ nõ est nobis manifestũ. q2 est innominatũ. quia tamen esse cõpositorum cõsistit in quadam consonantia cõpositõnis vel ordinis. ideo possumꝰ dicere inconsonantiã esse oppositum istorũ compositorũ. et ita in istis con sonans fit ex inconsonanti. non ex quolibet sed ex sibi opposito. et etiã cũ corrumpitur consonans corrumpitur in inconsonans non quodlibet in differenter. sed sibi oppositum. et sic consonans fit ex inconsonanti. et in ipsum corrumpitur. Et sic etiam generaliter omne contrarium fit

ex ꝯtrario sibi opposito. aut ex medio si sit mediũ. Et corrũpitur in suũ oppositũ aut in mediũ. ꝛ q2 media fiunt ex ꝯtrarijs. ideo ꝑt dici ꝙ omia entia naturalia sunt ꝯtraria vel fiunt ex ꝯtrarijs. Conclusio secunda Principia rerum naturaliũ in ꝯtraria corrumpunt. Cui⁹ rõ est. q2 oẽ quod fit et corrumpitur nõ est. anteꝗ̃ fiat ꝛ postꝗ̃ corrumpitur. ergo opꝫ illud ex quo fit aliud ꝑ se et in quod corrumpit ꝑ se. esse tale qđ in ratõne sua includat nõ esse sui oppositi siue eius quod fit et corrũpitur mõ vnũ ꝯtrarium respectu alterius est huiusmodi. q2 in sua ratõe includit negationem alterius. ꝛ sic om̃e quod fit et corrumpitur fit ex cõtrario sibi opposito. et in ꝯtrarium corrũpitur. Aduertendũ est tamẽ ꝙ licet oẽs phi dixerint principia rerꝫ naturalium esse ꝯtraria. tñ ad hoc dicendũ nõ mouebantur aliqua ratõne. sed sola veritate coacti. nã cum verꝫ sit bonũ intellectus ad qđ naturalr ordinatur. ideo sicut res cognitõne carẽtes mouentur ad suos fines absꝗ̃ ratõne. ita interduꝫ intellectus noster quadam inclinatõne naturali tendit in veritatẽ absꝗ̃ ratõne. Aduertenduꝫ est insuꝑ ꝙ licet om̃es antiqui phi in hoc ꝯuenerint ꝙ posuerũt pͥncipia rerum naturaliũ esse contraria. in hoc tamen differebant. q2 quidã posuerunt calidum et frigidum esse principia. Alij vero humidum ꝛ siccum. Alij rarum et densum que oĩa priora sunt ꝫm sensum ꝛ posteriora ꝫm rationem licet inter ipos sit ordo q2 calidũ et frigidum sunt priora humido ꝛ sicco et etiam raro et denso Alij vero posuerunt contraria pͥma ꝫm rõnem esse principia. vt pitagorici posuerunt par et impar esse principia qui crediderunt numeros esse substantias omnium rerum. ꝛ ꝙ oĩa fierent ex pari ꝛ impari sicut ex materia et forma. Empedocles posuit concordiam et discordiam contraria notiora ꝫm ratõnem. posuit eñ ea esse causas generatõnis et corruptõnis. Anaxagoras et democritus posuerunt segregatõnem ꝛ congregatõem. ꝛ similr magnũ ꝛ ꝑuum que eciaꝫ sunt priora ꝫm rõnem. ꝛ sic pꝫ ꝙ licet antiqui sint diuersificati in assignãdo pͥncipia rerum naturaliũ oẽs tamẽ in tribus conueniunt. pͥmo q2 qualiacunꝗ̃ dicerent esse principia rerum naturalium illa tamẽ posuerũt cõtraria. Scdo ꝯuenerunt in hoc ꝙ quecũꝗ̃ principia ponerent ab ipsis semꝑ vnũ se hꝫ vt melius et aliud vt peius. Et rõ est. q2 vnũ ꝯtrarioꝝ semꝑ dr̃ priuatõnem alterius. eo ꝙ radix ꝯtrarietatis semꝑ est priuatia oppositio. tercio ꝯuenerunt in hoc ꝙ posuerunt principia esse notiora cõtraria. alij qdem ꝫm rõnem. alij vero ꝫm sensum.

Ad ratões Ad pͥmum dđm est ꝙ ꝑuatio duplr considerari potest. Uno mõ ꝫm suam ꝓpriã ratõem et essentialem. et hoc modo priuatiue opponit forme Alio modo ꝫm eẽ qđ habet in materia. Et q2 materia habet esse sub forma ꝯtraria forme acquirende cuius est priuatio. ideo quodãmodo ꝑuatio ꝯtrarie opponitur forme acquirende. et q2 physicus ꝯsiderat res ꝫm esse sub esse forme contrarie illi cuius est priuatio. ꝫm hoc ꝑuatio ꝛ forma possunt per accidẽs dici ꝯtrarie. ꝛ q2 phs ꝯsiderat eã ꝗ̃siderat ꝫm eẽ qđ hñt. ideo dr̃ principia rerum naturaliũ esse contraria. Sed Auicenna ꝛ sanctus Thomas dicunt ꝙ cum dicitur principia rerum naturalium esse contraria ac

cipitur ibi contrarietas large prout se extendit ad priuatiuam oppositio
nem que est principium contrarietatis. Ad secundam conceditur ꝙ
contraria conueniunt in genere logico. sed nõ physico. Conceditur vl-
terius ꝙ principiantur ſm rem a genere physico. s. a suo subiecto. ⁊ pnci
piantur ſm rõem a genere logico. ⁊ nõ ſm rẽ. nec ex hoc seqtur quin sint
pncipia. q̄ nõ sunt eodem mõ pncipia aliorum quo pncipiata sunt Ad
terciam dicitur. ꝙ in vnoquoqꝫ genere est vna prima contrarietas lar-
ge accepta. nam differẽtie diuidentes genus reducunt ad excellentiã ⁊
defectum. ⁊ talis ꝯtrarietas bñ repitur in genere substantie. Dicit vl-
terius ꝙ p res naturales intelligimus res mobiles. ⁊ ideo ſm spẽm sꝫ
diuerse spẽs motus ⁊ mutatõis. ſm hoc principia rerum naturaliũ re
ducuntur ad diuersa genera et diuersa p̄dicamenta. ⁊ ita non oĩa pncipia
rerum naturalium sunt substantie nam principium formale alteratõis
est qualitas ⁊ pncipiũ augmenti ⁊ decrementi est quãtitas Ad quar
tam dꝫ ꝙ suba ſm suũ esse materiale accepta. s. ſm ꝙ sibi adiungunt qua
litates sensibiles ꝯtrarie ſm h̄ ẽ actiua ⁊ passiua p hmõi qualitates

Onsequẽs aũt vtiqꝫ erit dicere. vtrum duo aut tria. aut plura sint vnum quidem em̃ impossibile est esse principium. quoniam non vnum contraria. Infinita aũt non. quoniam neqꝫ scibile quod est erit. Et vna prima contrarietas in omni genere vno. Substantia autem vnum quoddam genus est. Et quod contingit ex finitis melius quemadmodum Empedocles. q̄ꝫ ex infinitis. Omnia nanqꝫ assignare opinatur. quemadmodum anaxagoras ex infinitis. Amplius sunt alia alijs priora contraria. Et fiunt altera ex alterutris. vt dulce et amarum. et album et nigrum. Principia autem semper oportet manere. Quod quidem igitur neqꝫ vnum. neqꝫ infinita sunt. manifestum est ex his. Quoniam aũt finita facere duo tm̃. vel facere nõ duo tm̃. hꝫ quãdã rõem Deficiet em̃ vtiqꝫ aliq̄s qualiter densitas raritatẽ facere aliq̄d apta nata sit aut hec densitatẽ Silr aũt ⁊ alia q̄cũqꝫ ꝯtrarietas. Nõ em̃ cõcordia discordiã cõducit et facit aliq̄d ex ipa: neqꝫ discordia ex illa sꝫ vtraqꝫ. alterum q̄d ẽ terciũ. Quidã aũt ⁊ plura recipiũt. ex q̄bꝰ parant corum q̄ sunt ſm naturã. Adhuc ãt amplius ⁊ de hoc aliq̄s dubitabit. nisi aliq̄s supposuerit ꝯtrarijs naturã. Nullius em̃ videmus eorum que sunt substãtie cõtraria. Principiũ aũt nõ de subiecto oportet dici aliquo Erit em̃ principium principij. Subiectũ em̃ principiũ et prius videt esse predicato. Amplius nõ ẽẽ dicimus substantiã contrariã substantie. Qualiter igitur ex non substantijs substantia vti-

q̃ erit Aut quomodo prius non ſubſtantia ſubſtantia erit. Unde ſi aliquis et priorem verã putabat eſſe rationem et hanc: neceſſariũ eſt ſi debet ſaluare vtraſq; ipſas ſub eſſe quoddam tertiũ. queadmodũ dicũt vnam quãdã naturã dicentes om̃e vt aquã aut ignem aut mediũ horũ. Uidetur aũt mediũ magis Ignis em̃ et terra et aer et aqua cũ cõtrarietatibꝰ complexa ſunt. Unde nõ irrõnabiliter faciũt ſubiectũ alterum ab his facientes aliorũ autẽ quidem aerẽ. Aer em̃ minime habet aliorũ differentias ſenſibiles. Conſequẽter aũt aquã. peſſime autẽ ignẽ Sed om̃es vnũ hoc contrarijs figurant vt denſitate et raritate. et eo qđ maius erit minus Hec aũt ſunt oĩa excellentia. videlicet et defectus ſicut dictũ eſt prius. Et videtur antiqua eſſe opinio q̃ vnũ et ſuperabũdantia et defectus principia rerum ſunt. ſed non eodem modo Sed antiqui duo quidẽ facere. vnũ aũt pati ex pte paſſiui. poſteriorũ autem quidem contrariũ vnũ quidem facere. duo vero pati magis dicũt Tria quidẽ igitur dicere elemẽta eſſe. et ex his et ex hmõi alijs intendentibus videbitur vtiq; habere quãdã rõem ſicut diximus Plura aũt tribus nõ amplius. Ad patiendũ quidem em̃ ſufficiens ẽ vnum. Si aũt quatuor exiſtentibꝰ due erunt contrarietates oportebit ſeorſum vtriſq; eſſe alteram quãdam naturam mediam. Si aũt ex inuicem poterit generare ocioſa vtiq; altera contrarietatum erit. Simul autẽ et impoſſibile eſt eſſe plures contrarietates primas. Subſtantia em̃ vnũ quoddam genus eſt entis. Quare in eo q̃d prius et poſterius ſunt differunt ab inuicem principia tantum. ſed non genere. Semper enim in vno genere cõtrarietas eſt vna. Omnes enim contrarietates reduci videntur in vnam. Quod quidem igiẽ neq; vnum ſit elementum neq; plura duobus vel tribus manifeſtum eſt. Horum autem vtrum ſit verum. queadmodum diximus. dubitationem habet multam

Queritur Utrum principia cuiuſlibet rei naturalis ſint infinita Arguitur q̃ ſic quia materia eſt principium rei naturalis et tñ de ſe eſt infinita. q2 indiſtincta ꝛ indifferens ad oẽm formã. Scđo ſic. generatões ſunt ꝑpetue igiẽ oꝫ materiã diuidi in ĩfinitas ptes In oppoſitũ ẽ phs Cõcluſio pma. Nõ ẽ tm̃ vnũ pncipiũ rei naturaliter. patꝫ quia oportet principia rei naturalis eſſe contraria. vt oſtenſum eſt. ſed que ſunt contraria non ſunt tantum vnum quia

nihil est sibi ipi ꝯtrarium. ergo nō est tm̄ vnū ꝑncipium rei naturalis.

Conclusio scđa. Impossibile est principia rei naturalis esse infinita. ꝓbatur quatuor ratōnibus textus. Prima est. infinituam inquantū infinitum est ignotum. ergo si principia sint infinita sunt ignota. sed principijs ignotis consequens est composita ex his esse ignota. cum vnumqđ ꝙ cognoscitur per sua principia. ergo nihil poterit sciri de rebus naturalibus qđ est inconueniens. Scđa ratio est. oportet prima principia eē cōtraria vt ostēsum est ꝑus. ꝑma aūt ꝯtraria sunt ꝑrimi generis quod ē substantia. sed substantia cū sit vnū genus hꝫ tm̄ vnā ꝯtrarietatē. ergo prima contraria sunt finita ⁊ per consequens ꝑma principia. Tercia ratio ē illud qđ potest fieri ꝑ finita magꝭ fieri ponendū est ꝑ finita ꝙ infinita. sꝫ oīa que fiunt per naturam saluari possunt melius ꝑ naturā finitā ꝙ infinitam ꝓpter qđ dicit phs melius loquutus est empedocles in omibꝫ loquendo de principijs ꝙ anaxagoras. ergo principia rei naturalis nō sꝫ infinita. Quarta ratio. Quia si principia rei naturalis essent infinita sequeretur ꝙ omnia essent principia. qꝛ infinitū omnia ꝯtinet. sed hoc ē falsum. quia quedam contraria. vt dulce et amarꝫ fiunt ex alterutris. ergo nō oīa ꝯtraria sunt ꝑma, ⁊ per ꝯsequens ꝑncipia rei naturalis non sunt infinita.

Conclusio tercia. Cuiuslibet rei naturalis sunt plura principia ꝙ duo. ꝓbatur duabus ratōnibus textus. Prima ratio. contraria nō sunt nata agere aut pati in seinuicem nisi aliquod subiectū deferat eorum actōnes. vt raritas nō facit densitatem nec patitur ab ea nisi sit aliquod deferens talium contrarioꝝ transmutatōes. ergo ꝑter duo principia q̄ ponuntur ꝯtraria necesse est vnū ponere sustinens eoꝝ actōnes et passiones vt caliditas nō ꝯuertit frigiditatē in seipam sed bene transmutat subiectū frigiditatis in calorem. Scđa ratio. subiectū est ꝑncipium accidentis qđ de eo predicatur et est naturaliter eo prius. ergo si primum ꝑncipium simpliciter esset de subiecto dicibile. tunc sequereꝛ ꝙ ꝑmum ꝑncipium nō esset ꝑmum vel ꝑncipium. Et si ponerentur sola contraria esse principia cum ꝯtrarietas solū sit inter accidentia seq̄retur ꝙ ꝑma ꝑncipia erunt accidentia de subiecto dicta ⁊ ꝑ ꝯsequens seq̄reꝛ ꝙ ꝑncipij erit ꝑncipium qđ est incōueniens. ergo oportꝫ ꝙ ꝑter duo ꝑncipia que sunt duo ꝯtratia ponendū sit alterꝫ qđ sit eoꝝ subiectū. Tercia rō. Oīe qđ nō est ꝑncipium oportꝫ esse ex ꝑncipijs. ergo si sola ꝯtraria sint principia cū substantia nō sit substantie contraria. seq̄tur ꝙ substantia fit ex nō substantijs. ⁊ ꝑ ꝯsequens ꝙ nō substantia sit ꝑus ꝙ substātia. qꝛ qđ est ex aliquibus est posterius his. hoc aūt est impossibile quia primū genus entis est substantia q̄ est ens ꝑ se. ergo preter principia q̄ sunt ꝯtraria oportet ponere aliquod ꝑncipiū qđ sit eoꝝ subiectū. Hanc etiam ꝯclusionē ꝓbat phus ex testimonio oīm phoꝝ ponentium vnum materiale principium aut plura quod vel que ponebant esse subiectum aliq̄bus contrarijs ⁊ sic omnes ad minus ponebant tria principia sꝫ differebant vt ꝑdictum est, nam ꝯsiderantes materiā diuersificari ꝭm diuersas formas posuerunt duo ꝑncipia ex parte forme que est principium agendi ⁊ vnum ex parte materie q̄ est ꝑncipium patiendi. Alij vero cōsiderantes multa esse indiuidua in vna specie ꝭm diuisionem materie po-

fuerunt vnum pncipium formale et actiuū et duo materialia et passiua.

Conclusio quarta. Principia rerum naturaliū nō sunt plura tribus. pbatur duabus rōnibus textus. Prima est qȝ pt fieri per pauciora supfluū est ipm fieri per plura sed tota generatio rerum naturalium pt cōpleri ponendo tm̄ vnum pncipiū materiale et duo formalia. qȝ ad patiendū sufficit vnū materiale pncipium et ad agendū sufficiunt duo ꝯtraria. Secūda ratio si essent plura pncipia ꝙ tria oporteret eē plures pmas ꝯtrarietates qȝ est impossibile qȝ pma ꝯtrarietas est pmi generis. Et vnius generis ē tm̄ vna pma ꝯtrarietas ad quā oēs alie reducuntur scȝ ꝯtrarietas duarū pmarum differentiarum quibus diuiditur genus. Est aūt aduertendū circa ea q in pn̄ti et pcedēti questionibus dicta sunt ꝙ solum probabiliter dicta sunt. nam dictum est prius ꝙ in substantia est pma ꝯtrarietas et ꝙ substantie nihil est contrarium. vnde si accipiatur suba fm id qȝ est et prout dr ab hoc qȝ est substare alijs per modū pncipij materialis nihil ei est ꝯtrarium. Sed si accipiatur rōne differentiarum de genere substantie inuenitur ꝯtrarietas de genere substantie et hoc quantū ad cōem et primā radicem ꝯtrarietatis q est excellentia et defectio nam vna drā hȝ se vt excellens et alia vt deficiens sicut etiā in formis substantialibus a qbus sumuntur differentie substantiales. si etiam accipiatur suba fm suū esse naturale et physicum scȝ fm ꝙ est sub qualitatibus actiuis et passiuis adinuicem in substātia est ꝯtrarietas. Ex qbus omibus potest ꝯcludi ꝙ tm̄ tria sunt pncipia rei naturalis. et hec probabiliter sunt determinata que posterius demonstratiue ostendentur.

Ad rōnes ante oppositū. Ad pmam dicendum est ꝙ infinitū pt capi dupliciter. Uno mō vt est passio generis determinati scȝ ꝙtitatis. Et hoc mō diuiditur infinitū in infinitū fm magnitudinem et fm multitudinē. et nullo istorum modorum materia est infinita. Alio modo potest capi infinitum. vt est passio entis in cōmuni. et nō alicuius determinati generis. Et hec infinitas est duplex. qȝ quedam est q ꝯseqtur formā et hec est infinitas pfectiua. et hoc mō forma q nō est recepta nec receptibilis in materia dr quodāmodo infinita. pro quāto nō ē determinata per materiā et hoc mō dt auctor de causis. ꝙ intelligētie sunt finite superius. qȝ hn̄t causam sui esse. sed infinite inferius. qȝ nō sunt recepte nec receptibiles in materia. Sȝ pma cā superius et inferius est infinita. et tale infinitū maxime est intelligibile et maxime in actu. et nō dicit aliquā puatōem nisi forte fm nostrū modū intelligendi. Alia est infinitas q ꝯseqtur materiā puatōi admixtā ita ꝙ tale infinitū dicit carentiam forme finientis et terminantis materiā. et hoc mō materia fm se accepta vt est priuatōni admixta dicitur esse infinita qȝ nō est determinata per aliquam formā ad esse alicuius spēi determinate. sȝ determinabilis est ad diuersa esse per diuersas formas. sȝ tm̄ de hac infinitate nō querebatur in tytulo questionis. sȝ de infinitate multitudinis q seqtur genus quātitatis et hec infinitas sequens materiam est imperfecta. Ad scdam dicitur Qȝ res naturales sunt infinite in potentia in esse particulari et nō quātum ad esse specificum etc.

Primus liber

Sic igitur nos dicamus primũ de omni generatõne aggre/dientes. Est eñ ꝺm naturã cõmunia prius dicere et sic circa vnũquodqȝ propria speculari. Dicimus eñ fieri ex alio aliud: et ex altero alterꝫ aut simplicia dicentes. aut cõposita. Dico autem sic hoc. Est eñ hoc fieri hominez musicũ. Est autem non musicũ aliquod fieri musicũ: Aut non musicũ hominem fieri hominẽ musicũ. Simpliciter quidẽ igitur dico quod fit hominem et non musicũ. et quod simpliciter fit musicũ. Cõpositũ aũt et quod non fit et quod factum est. cum non musicũ hominem dicamus fieri aut musicũ aut musicum hominez Horum aũt quidẽ non solũ dicit̃ hoc aliquid fieri. sed esset ex hoc vt ex nõ musico musicũ. Hoc aũt nõ dicit̃ in omĩbꝫ vt ex hoĩe fact9 sit musicus sȝ hõ fact9 sit music9. Eoꝝ aũt q̃ fiunt sicut simplicia dicimus fieri aliquid q̃dẽ pmanẽs fit. aliud vero nõ permanens. Homo quidẽ eñ permanet musicus factus est. et homo est. sed non musicũ et ĩmusicũ. neqȝ simpliciter neqȝ cõpositum permanet Determinatis igitur his ex omibus que fiunt: hoc est accipere si aliquis intenderit sicut diximus. quoniã oportet aliquid semper subici quod fit. et hoc in numero est vnũ. sed specie non vnũ est. Specie eñ vnũ dico et ratione idẽ. Non eñ idẽ est homini et inmusico esse. Et hoc quidẽ permanet illud vero nõ pmanet non oppositũ quidẽ pmanet. Homo eñ pmanet. Musicũ aũt et ĩmusicũ non permanet. neqȝ ex ambobus cõpositũ. vt non musicus hõ. Sed ex aliquo fieri aliquid: et nõ hoc fieri aliquid. magis quidẽ dicitur. in nõ pmanentibus. vt ex nõ musico musicũ fieri. ex hoĩe autẽ aut nõ. At vero et in pmanentibꝫ aliquando dicit̃ simil'r. Ex ere enim statuam dicimus fieri. non es statuã. Hoc aũt ex opposito et non pmanenti vtrolibet dicitur ex hoc hoc. et hoc ħ. Et nãqȝ ex ĩmusico et ĩmusicus fit musicus. Unde et in com/posito similiter est. Etẽm ex inmusico homine et inmusicus homo dicitur fieri musicus. Multipliciter autem cum dica/tur fieri et hoꝝ quidem nõ simpliciter fieri. sed hoc aliquid fie/ri. simpl'r aũt fieri substantiaꝝ solũ est ꝺm quid alioꝝ manife/stum q̄ necesse est subici aliquid ei quod fit. Etẽm quantum et quale. et ad alterum et quãdo et vbi fiunt in subiecto aliquo.

propter id q sola suba de nullo alio dr subiecto. sed oia alia de suba. Q aut et substatie et qcuqz alia simplr entia ex qda subiecto fiat. psideranti fiet vtiqz manifestu. Semp em est aliquid qd subicit ex quo fit qd fit. vt plante et animalia ex semine. Fiunt autem que fiunt simpliciter. alia quidem transfiguratone vt statua. alia vero appositone. vt que augmentantur. Alia vero abstractioe. vt ex lapide mercurius. Compositoe vt domus. Alteratone vero vt que conuertuntur fm natura. Omnia autem que sic fiunt manifestum est quoniam ex substantijs fiunt. Quare ostensum ex dictis est. quonia quod fit semp copositum est. Et est quidem aliquid quod fit est aut aliqd qd hoc fit. et hoc dupliciter. Aut em subiectum aut oppositum. dico autem oppositum. quidem non musicum. subijci aut hominem. Et infiguratoem. et inordinatonem et informatoem oppositum. Es autem et lapidem et aurum dico subiectum. Manifestum igitur q siquidem sunt cause et principia corum que natura sunt ex quibus primis sunt et fiunt non fm accidens. sed vnumquodqz quod dicitur fm substantiam. quod fiat ex subiecto et forma. Componitur enim musicus homo ex homine et musico quodammodo. Resolues enim rationes in rationes eorum. Manifestum igitur est q fiant que fiunt ex his. Est autem subiectum numero quidem vnum specie vero duo. Homo quidem enim et aurum et omnino materia numerabilis est. Hoc enim aliquid magis et non fm accides ex ipso fit quod fit. Priuatio autem et contrarietas accidens. vnum autem species: vt ordinatio. aut musica. aut aliorum aliquid sic predicantiu. Unde est q sicut duo dicenda sunt esse principia. est autem sicut tria. Et est quidem sicut contraria: vt si aliquis dicat musicum et inmusicum. aut calidum et frigidum. aut consonans et inconsonans est autem sicut non. Ab alterutris enim pati contraria impossibile est. Soluitur autem propterea q aliquid est subiectum. Hoc enim non est contrarium. Quare neqz plura contrariorum sunt pncipia quodamo. sed duo vt est dicere nuero. Neqz iter penit9 duo pter id qd alter e ee ipis. sz tria. Alteru em est esse homini et non musico esse. et infigurato et eri. Quod quidem

igitur principia circa generatiōem physicorum. et quō tot sint dictum est et ostensum est quoniam oportet subijci aliquid cō trarijs. et contraria duo esse. Sed quodam modo alio nō necessarium: Sufficiens enim erit alterum contrariorum facere absentia et presentia mutatōnem. Subiecta autem natura scibilis est ꝑm analogiam. Sicut eñ ad statuam es aut ad lectulum lignum aut ad aliorum aliquod habentium formam sic in materia et informe se habet priusq̄ꝫ accipiat formam. sic ipsa se ad substantiam habet. et hoc aliquid quod est. Unum quidem igitur principium est non sic vnum existens. neqꝫ sic vnum sicut hoc aliquid. vnum autem ꝑm ꝙ ratio. Amplius autem contrarium huic priuatio est. Hec autem quō duo et quō plura dictum est. Primum quidem igitur dictū est ꝙ ꝓncipia contraria sunt: Posterius autē quod necesse est. ⁊ aliud quoddam subijci. ergo eē tria. Ex his autem nunc manifestuꝫ est que differentia contrariorum. et quomodo se habent adinuicem principia. et quid sit subiectum. vtrum autem substantia species aut subiectum nondum manifestum est. Sed ꝙ principia tria. et quomodo et quis modus eorum dictum est. Quot quidem igitur. et que sunt principia. ex his cōsideret.

Queritur Utrum cuiuslibet rei naturalis sint tria principia. scꝫ materia forma et priuatio. Arguit ꝙ non. qꝛ quod est non ens nullius potest esse principium. sed priuatio ē per se non ens. ergo nō est principium rei naturalis. Secundo sic arguitur. Ens per accidens non debet in aliqua scientia tractari sed relinquendum est ab arte. ergo cum priuatio sit ens per accidens. non debet cōnumerari alijs principijs. Tercio sic. Materia et priuatio sūt vnū numero. ergo ꝑuatio nō debet numerari vnum ꝑncipium distinctū contra materiam. Quarto sic. quatuor sunt cause ꝑ se cuiuslibet rei naturalis. g̊ sunt quatuor ꝑncipia ꝑ se. ꝯña tenet. qꝛ oīs cā est ꝑncipiū licꝫ nō econuerso. In oppositū est phs in textu Pro responsione

Sciendū ꝙ postq̄ꝫ phs ꝓbabiliter inq̄siuit de numero ꝑncipioꝝ. cōsequenter circa hoc veritatē determinat. ostendēs ꝙ in oī fieri necessario tria ꝯcurrunt ꝑncipia. ꝓ q̊ ꝑmittit vnā diuisionē eius qđ est fieri. Uno mō. aliq̄d ex alio dꝛ fieri simplr̄ ⁊ substantialr̄ Alio mō. alterum ex altero dꝛ fieri ꝑm q̄d et accidētaliter. ⁊ cum in quolibꝫ fieri sint duo termini scꝫ a quo et ad quem ꝑm hoc quilibet terminus p̄t accipi vt simplex. ⁊ q̄libet vt cōpositus. et vnus simplex et alius cōpositus. Et ꝑm hoc qđlibet fieri p̄t designari simplex vel cōpositum ex parte vtriusq̄ꝫ termini. et simplex ex parte vnius. et compositum ex parte alterius. Exemplum.

est vt cum dicimus hoīem fieri musicum vel nō musicum fieri musicū
vtroqꝫ modo designatur fieri simplex ex parte vtriusqꝫ termini.qꝛ in pri
mo exemplo subiectum tm̄ accipitur ex ꝑte termini a quo. ⁊ forma tan-
tum ex ꝑte termini ad quem in ꝑdicato. Exemplū de scđo.vt homiem
nō musicum fieri hoīem musicum.vel ex homine nō musico fieri hoīem
musicum Sciendū ꝙ in exemplificando mutatōnes rerum natura-
lium quandoqꝫ ꝑhus đt hoc fieri hoc.et qn̄qꝫ ex hoc fieri hoc. Et cau-
sa huius diuersitatis est.qꝛ li ex importat originē motus.in qua qdē ori
gine sꝫ aliq̄d abijcit̄ qđ est priuatio opposita forme ad quā est mot⁹.⁊ sꝫ
aliq̄d ꝑmanet.s.subiectū siue materia.et iō qn̄qꝫ ex ꝑte termini a quo in
assignando aliquā mutatōem capimus priuatōem tm̄. et sic vtimur illa
ꝓpositōe.vt dicendo ex nō musico fieri musicū.Et qn̄qꝫ ex ꝑte termini a
quo exꝓmimus subiectū sine ꝓuatōe.et sic dicimus hoc fieri hoc. vt cū
dicimus hō fit musicus.Et si aliqn̄ vtamur hac ꝓpositōe ex. cū exꝓmi
mus subiectū hoc ꝯtingit qn̄ in subiecto intelligit̄ ꝓuatio. vt qn̄ dicim⁹
ꝙ ex ere fit statua.intelligendo in ere figuratōem. Et sil'r qn̄ accipimus
ꝓuatōem sine subiecto ⁊ vtimur recta locutōe.hoc ē ꝓ quāto in ꝓuatōe
intelligit̄ subiectū.vt in musico intelligit̄ homo.vt cū dicitur īmusicum
fieri musicum.Quādoqꝫ vero in termino a quo capimus subiectū cum
priuatōne vel econuerso.tunc vtimur vtroqꝫ mō loquendi.nā rōne pri-
uatōnis q̄ abijcit̄.Utimur hac ꝓpositōe ex.et rōne subiecti qđ ꝑmanet
vtimur recta locutōne.vt cū dicim⁹ ꝙ ex hoīe nō musico fit hō music⁹.
Et aliqn̄ dicimus ꝙ hō nō musicus fit homo musicus.Ex quib; infert
Aresto.ꝯtra Platonē ꝙ lꝫ subiectū siue materia et ꝓuatio sint vnū nu-
mero.tn̄ ꝓuatio differt a materia rōe.qđ ꝓbat ꝑhs duab; rōib;.Prima
rō est ista.Illa q̄ sic se hn̄t ꝙ in termino ad quē mutatōis manet vnū et
abijcit̄ reliquū ad minus distinguunt̄ rōne.sed sic est de materia et ꝓua-
tione.vt cū hō nō musicus fit hō musicus.abijcit̄ nō musicum et manet
homo.ergo materia et priuatio ratōne distinguunt̄.Scđa ratio.illa que
sic se hn̄t ꝙ rōne ipoꝝ vtimur diuersis modis loquendi abinuicem rōe
distinguunt̄.sed ratione materie q̄ ꝑmanet explicando mutatōnem vti-
mur recta locutōe.vt dicendo.hoc fit hoc.et rōne priuatōis q̄ abijcit̄ vti
mur locutōne obliqua.vt dicendo ex hoc fit hoc.ergo materia et priua-
tio ad minus rōne distinguunt̄. Cōclusio prima.cuiuslibet rei natu-
ralis ad minus necessario tria sunt principia Probatur ꝯclusio.illa sunt
principia rei naturalis q̄ necessario ꝯcurrūt ad eē et ad fieri eius.sꝫ ad eē
et ad fieri rei naturalis necessario ꝯcurrūt tria numerata in tytulo que-
stionis.g̊ talia sunt ꝓncipia rei naturalis.minor pꝫ.qꝛ in oī fieri necessa-
rio ꝯcurrit id ad qđ terminat̄ ipm̄ fieri ⁊ hoc ē forma et id cui attribuit̄ fi
eri qđ ē subiectū qđ ē duo ſm rōem scꝫ subiectū et ꝓuatio vt ꝓbatū est.
g̊ in omī esse et fieri rei naturalis necessario ꝯcurrūt forma subiectum et
priuatio siue ꝯtrariū forme.et qꝛ in ꝯtraria oppōne saluat̄ oppositio priua
tiua possumus dicere in omī fieri tā substātiali q̄ꝫ accidentali.ꝙ oē qđ fit
fit ex priuatōe ⁊ sic priuatio est principiū rei naturalis.nā fieri substātiale
ꝓprie nō est inter duo ꝯtraria eo ꝙ in sub̄a nō est ꝑfecta ꝯtrarietas sꝫ tale
fieri est inter formā et priuatōem.Et hoc est qđ đt Arestoteles in textu.

q̄d nō est necesse in om̄i fieri esse duo ꝯtraria ſ; alteꝝ ꝯtrarioꝝ sufficit facere mutatōem sua absentia ꝛ p̄sentia. Q; aūt in omni fieri sit subiectū ꝓbat phus ꝑ inductōem. Nā dictū est ꝙ duplex est fieri. sc; subale ꝛ accidentale. ꝛ accidens nō p̄t esse sine subiecto. ideo oportet ꝙ in om̄i fieri accn̄tali sit subiectū. similiter in om̄i fieri substantiali reqritur subiectu; Nā videmus ꝙ aīalia ꝛ plante fiunt ex semine tāq; ex materia. hoc etiā ostendit phs ꝑ modos fieri. Nā eoꝝ q̄ fiunt q̄dā fiunt ex transfiguratione. vt statua ex ere. q̄dā vero ex appositōe. vt fluuius ex riuulis. ꝛ q̄dā abstractōe. vt ymago mercurij ex lapidis diuisione et q̄dā ex cōpositiōe vt domus. q̄dā vero ex alteratōe. vt cū materia alterat̄ siue ꝑ naturā siue ꝑ artē. vt cū ex luto fiunt lateres. et ex aere fit aqua. ſ; in oīb; his modis fieri reqrit̄ subiectū. ergo in om̄i fieri est subiectū Conclusio scd̄a. Materia ꝛ forma sunt p̄ncipia ꝑ se essendi ꝛ fiēdi cuiuslib; rei natural̄ ꝓbat̄. nā materia ꝛ forma sunt illa ex qb; ꝑ se p̄mo sunt ꝛ fiunt res naturales. q: res naturales p̄mo resoluunt̄ in materiā et formā nō vnūq; d; cōponit̄ p̄mo et ꝑ se ex eis in que resoluit̄. Conclusio tercia. Priuatio est p̄ncipiū ꝑ accn̄s esse et fieri rei naturalis. ꝙ sit principiū pt; . q: priuatione nō posita nō fit res naturalis. q: nisi sit carentia in subiecto nō trāsmutat̄ subiectū ad formā eo ꝙ nihil mouet̄ ad id q̄d h;. S; ꝙ nō sit p̄ncipiū ꝑ se. ꝓbat̄. q: nō influit in esse et fieri reꝝ naturaliū Et si arguatur ꝙ p̄uatio nō p̄t eē p̄ncipiū essendi. q: qn̄ res est. materia est sub forma q̄ forma nō p̄t esse sił cū p̄uatōe. Respondet̄ ꝙ p̄uatio bn̄ ē cū forma cui nō opponit̄ et nō cū forma cui opponit̄. iō p̄uatio nō est p̄ncipiū essendi et fiendi respectu eiusdē. q: est p̄ncipiū fiendi rei ex materia et forma cuius est p̄uatio et est principiū ꝑ accn̄s essendi rei cōposite ex materia et forma. cuius nō est p̄uatio ꝓ quāto materia in qua est ē principiū ꝑ se. Ex qb; om̄ib; pat;. quō sunt duo p̄ncipia et quō tria. et quō principia sunt contraria et quō nō sunt priuatiue opposita.

Ad ratōes Ad p̄mam d̄m est ꝙ p̄uatio sicut ē ens per accn̄s sic p̄t eē p̄ncipiū ꝑ accn̄s. Ad scd̄am d; ꝙ de p̄ncipio ꝑ accn̄s q̄ posito vel nō posito nihilomin⁹ fit res nō ē determinandū in arte vel scia. cū tale nō habeat necessariā habitudine; ad rē. ſ; de p̄ncipio ꝑ accn̄s q̄ nō posito nō fit res ē determinandū cui⁹ modi est p̄uatio Ad terciā d; ꝙ materia et p̄uatio sunt vnū numero numerositate accn̄tali ideo nō seqtur qn habeant rōes p̄ncipiādi diuersas Ad vltimam dicitur ꝙ hic est sermo de principijs intrinsecis tm̄.

¶ Quod aūt singulariter sic soluitur. et antiquoꝝ defectus dicamus post hec.

Uerētes em̄ ſm phiam p̄mi veritatē et naturam rerum diuerterunt vt in viā quandā aliā abscedentes ob infirmitatē: et dicūt neq; fieri eoꝝ q̄ sunt nullū. neq; corrūpi ꝓpter id quod necessariū est fieri q̄d fit aut ex eo quod est. aut ex eo

quod nō est. Ex his aūt vtrisqꝫ impossibile est esse. Neqꝫ em̄ qđ est. fieri contingit. Est em̄ iā neqꝫ ex eo quod non est nihil vtiqꝫ fieri. Subijci em̄ aliquid oportet. et sic consequenter cō tingens augmentantes neqꝫ esse multa dicunt. sꝫ tantū qđ est. Illi igit̄ taliū accipiebant opinionem ꝓpter ea que dicta sunt. Nos aūt dicimus q̄dē ex eo qđ est. aut ex eo qđ nō est fieri. aut qđ est. aut qđ nō est aliq̄d facere aut pati. aut qđlibet h̄ fieri Uno mō quidē modo nihil differt. vt medicū aliq̄d facere aut pati. aut ex medico aliq̄d esse aut fieri: quare qm̄ hoc dupliciter dicitur manifestū est qm̄ et ex eo quod est. et ex eo qđ nō est aut facere aut pati Edificat q̄dē igit̄ medicus nō ꝭm ꝙ medicꝰ sed ꝭm ꝙ edificator. et albus fit nō inquantū medicus sed inq̄ꝫtum niger. Medicatur aūt et nō medicus fit. inquantū est medicus. Quoniā aūt maxime ꝓprie dicimus medicū aliquod facere aut pati aut fieri ex medico non ꝭm ꝙ medicus hoc patiatur. aut faciat manifestū ꝙ ex eo quod non est fieri et hoc significat inquantū non est. Quod illi quidem non disparcientes deliquerunt. et propter hanc ignorantiam intantū ignorauerunt ꝙ nihil opinati sunt fieri. neqꝫ esse aliorū: sed auferre oēm generatōnem. Nos aūt et ipsi dicimus fieri quidem nihil simpliciter ex eo qđ nō est. sed tm̄ fieri ex eo qđ nō est. vt ꝭm accidens: Ex priuatōne em̄ quod ē q̄dē ꝑ se nō ens. non inexistente fit. Mirabile aūt videtur et impossibile sic fieri aliquid ex eo quod nō est. Similiter aūt nec ex eo quod est. neqꝫ quod est fieri nisi ꝭm accidens. Sic aūt et hoc fieri eodē modo vt si ex animali animal vtiqꝫ fiat. et ex quodā animali quoddā animal. vt si canis ex equo fiat. Fiat quidem em̄ vtiqꝫ non solum ex quodam animali canis. sed etiam ex animali. Sed non inquantum est animal. Est em̄ iam hoc. Si autem aliquid debet fieri animal non ꝭm accidens. nō ex animali erit. et si aliud quod ē. nō ex eo q̄d est. neqꝫ ex eo q̄d nō est. Quod em̄ est ex eo q̄d non est. dictū est nobis q̄d significet. qm̄ inquantū non est

Amplius aūt et esse om̄e. aut non esse non remouet. vnus quidē igitur modus hic est. Alius aūt qm̄ contingit eadem dicere ꝭm potentiam et actum. Hoc autem determinatum ē in alijs per certitudinem magis. Quare ꝭm ꝙ vere dicimus de

fectus soluunť propter quos coacti remouent ꝑdictoꝝ quedã propter hoc em̄ intantum destiterunt priores a via in generationem et corruptõnem et om̄ino mutatõnem. Nec em̄ vtiqꝫ visa natura oẽm soluit hanc ipoꝝum ignorantiam

Queritur

Vtꝝ materia generabiliũ ⁊ corruptibiliũ possit esse priuatõi nõ immixta. Arguiť ꝙ sic. materia et priuatio distinguunť essentialr̃. ġ ab inuicẽ pñt separi. Ans ptȝ. qꝛ priuatio ꝯtrariať forme ⁊ materia nõ. ergo cũ ꝯtrarietas sit formalis et essentialis oppositio sequiť ꝙ materia et ꝑuatio essentialr̃ distinguuntur Scd̃o sic. adueniẽte forma abiciť ꝑuatio ⁊ nõ abiciť materia. ġ materia ⁊ ꝑuatio abinuicẽ pñt separi et de facto separť Tercio sic. in corpe celesti est materia in qua. tñ non est ꝑuatio. ġ a siłi in materia istoꝝ inferioꝝ nõ erit ꝑuatio. Ad oppositũ est phs Sciendũ ꝑmo. ꝙ materia solet multis noibꝫ nominari. quoꝝ q̃dã sunt sibi ꝓpria et q̃dam de ea transsumptiue dicta. noĩa em̄ q̇bꝫ ꝓprie appellať materia sunt sex. scȝ yle. subiectũ. massa. origo. materia et elementũ Et noĩa de ea transsumptiue dicta. sunt q̇nqꝫ. scȝ silua mater et femina turpe ⁊ chaos. Et dꝛ materia yle. vt dt̃ Auicẽna inquantũ indeterminata existens susceptiua ẽ pluriũ formaꝝ. Et ꝭm Auicennã subiectũ dꝛ ꝑ q̃nto sustinet formã vł motũ ad ipam. Et dꝛ massa inquãtũ ipa indistincta exñs de se distinguiť ꝑ diuersas formas subales. sȝ materia dꝛ ꝑ quanto in ipam resoluiť res naturalis. sicut in alteꝝ cõponentiũ. Et dꝛ origo ꝑ quãto ab ipa incipit rei ꝯstitutio ⁊ ꝭm istũ modũ ipa est ꝑuatõi immixta a qua si intelligať separata bene est ꝑncipiũ essendi sȝ nõ fiendi. Sȝ dꝛ elementũ qꝛ est ꝑmũ in ꝯstitutõe rei naturalis et vltimũ in resolutõne Sciendũ scd̃o ꝙ materia dꝛ silua ꝑ siłitudinẽ. qꝛ sicut silua est dolabilis in oẽ edificiũ artificiale ꝑ diuersos artifices in ipa silua ponẽtes diuersas formas artificiales. ita materia dolabilis est. i. disponibilis in omne edificiũ naturale a diuersis agentibꝫ naturalibꝫ in ea ponẽtibꝫ diuersas formas naturales Et dꝛ mater. qꝛ quasi pariẽdo ꝑ ꝟtutẽ agentis naturalis de potẽtia eius educitur forma naturalis. Sed dꝛ femina. qꝛ ipa existens imꝑfecta ꝑfectibilis est ꝑ formã sicut femina ꝑ viꝛũ. Sȝ nominať turpe ad siłitudinem turpis moralis nã moraliter loquẽdo turpe dꝛ qd̃ nõ hȝ virtutẽ vel actũ virtutis quã vel quẽ natum est habere. Ita materia caret pluribꝫ formis ⁊ actibus eaꝝ quas et quos nata est habere. Sed appellať chaos. qꝛ in ipsa sicut in quoddã chaos ꝯfundũtur oẽs forme ꝭm ꝙ ad oẽs est in potẽtia. Ex quibus patet ꝙ materia generabiliũ et corruptibiliũ non habet potentiam ad vnam formam tantũ immo ad omnes formas generabilium et corruptibilium. ideo per vnicam formam rei generabilis simpliciter ⁊ perfecte ꝑfici non potest. Ex quo seq̇tur conclusio responsiua Cõclusio. Materia generabiliũ et corruptibiliũ ꝑ naturã nõ p̄t esse priuatõni nõ immixta. ptȝ qꝛ quelibet forma educta de potentia materie ꝑticularis est respectu illius potentie cum non sit omnis forma de potentia materie educibilis. cum igitur materia sit in potentia ad omnes. ergo q̄libet

existens in ea reliquit materiã in potẽtia ad alias formas. ergo semꝑ ma-
net materia priuationi imixta nunq̃ȝ habens oẽm formam quaȝ nata est
habere. Item materia oĩm generabilium et corruptibilium est eiusdẽ ra-
tionis q2 alias nõ agerent et paterentur ad inuicem generabilia ⁊ corrup
tibilia. Cum ergo rõ nominis materie sumatur ex ordine ad formã seq̃-
tur ꝙ ad q̃ȝcũq̃ȝ formam generabilium rerũ est in potentia materia vni-
us rei generabilis ⁊ ꝑ consequens sequitur ꝙ materia stans sub vna for
ma est in potentia ad eandem formam ꝫm spẽm cum forma alterius rei.
et sic sequitur ꝙ in materia stante sub vna forma manet carentia et priua-
tio alterius forme ☞ Dubitaẜ. vtrũ materia prima ꝑ intellectũ ac-
cepta añ oẽm formam sit simplex et in fine simplicitatis. Ad qð dubium
dicendum est ꝙ non. quia licet ipsa sic accepta non sit composita ẽ tamen
cõponibilis ⁊ contracta quibusdam habitudinibus q̃ possunt dici rela-
tiones potentiales que licet non faciant cõpositiõem realem cũ materia
in ipsa tamẽ aliquid addũt ꝫm rõem ⁊ nõ potest ab istis habitudinibus
materia separari sed solus deus qui non est ꝯpositus nec ꝯponibilis nec
compositioni ꝯtingens nec ꝯtractus hmõi habitudinibus est in fine sim
plicitatis. Et ex hoc patet solutio alterius dubij quod solet fieri. vtrum
deus a materia prima differat Et arguit Dauid de dinãto ꝙ nõ Et
hoc sic. Quecũq̃ȝ differũt differẽtia differunt ⁊ in ipsis est compositio cũ
ergo in deo ⁊ in materia prima nulla est cõpositio sequi videtur ꝙ nõ dif
ferunt. Et hoc tenuit iste dauid de dinanto sed deceptus fuit q2 non est
verum quecũq̃ȝ drũt drñtia differre nam simplicia se ipsis differũt ⁊ drñe
seipis differunt ⁊ nõ per alias drãs. alias esset ꝓcedere in infinitũ in ip-
sis differẽtijs magis tñ ꝓprie loquendo simplicia seipis diuersa sunt. nã
hoc nomen diuersum est magis absolutũ q̃ȝ differens Sic ergo materia
ꝑma et deus seipis differunt et magis ꝓprie loquendo diuersa sunt. Et
si q̃ratur vlterius vtꝝ materia ã deo ꝓcesserit ꝑ creatõnem. Dicitur ꝙ
sic. nam cũ ip̃e deus sit vl'is causa totius esse rei necessario oportet eius
causalitatem nõ solũ attingere formã sed etiã materiã alias nõ esset cã
rei ꝫm totũ suũ esse veꝝ est tñ cũ materia sit pura potentia ⁊ nõ cogno-
scibilis nisi ꝫm analogiã. seu ꝫm ꝓportõem ad formã. vt ðr in textu. non
p̃t esse terminus alicuius generatõis vel ꝓductõis ꝑ se neq̃ȝ p̃t esse per
se intenta ab aliquo ꝓducente ideo ꝓprie loquendo ip̃a nõ debȝ dici cre
ata vel creabilis sed magis concreata vel ꝯcreabilis. nã sicut lignũ inq̃ȝ
tum lignũ nõ cadit in mentẽ artificis sed inquantũ est susceptibile for-
marum artificialiũ. sic materia inquantũ materia nõ cadit in mentẽ pri
mi opificis sed inquantũ est susceptibilis formaꝝ naturaliũ ⁊ ideo ab
ip̃o est ꝓducta sub analogia ⁊ ordine ad formã. ita ꝙ in mente eius non
est alia ydea materie et cõpositi. Ex istis p;ȝ falsitas eius ꝙ quidã aie-
bant dicentes eandem esse essentiã materie et forme. ꝑ scise differentẽ pe
nes magis ꝑfectum ⁊ minus ꝑfectum nã cum materia semꝑ maneat et
circa ip̃am fiat variatio formaꝝ oportet necessario dicere ꝙ alia sit essen-
tia materie a forma sicut oportȝ dicere ꝙ lignũ sit aliud a figura cum ma
neat idẽ lignum sub distinctis figuris.

Ad rōnes Ad p̄mam d̄r q̄ dupl'r p̄t intelligi p̄uationem essential'r distingui a materia. primo sic. q̄ pura priuatio sit quedā essentia positiua natural'r distincta a natura materie. et illud nō est ɔcedendū ƀm sanctū thomā. q2 ip̄e nō ponit aptitudinem ad formā esse aliquid ip̄ius forme ƀm rem. s3 d̄t ip̄am esse ordinem ⁊ respectū materie ad formā nō distinctū re a natura materie sed ratōne tm̄. Alio modo potest intelligi p̄uatōnem distingui essentialiter a materia hoc est ƀm ratōem vt sc3 quecunq3 distinctio ratōnis appellet̄ distinctio essentialis et maxime vbi talis distinctio ratōnis habet aliq̄d fundamentum a p̄te rei et hoc mō dicit priuatōnem essential'r distingui a materia.

Ad scd̄am d d̄m est q̄ adueniente vna forma in materia abicit̄ priuatio illius forme. sed tamen in materia efficitur priuatio alterius ⁊ ita lic3 a materia sep̄etur priuatio huius forme vel illius nunq3 tn̄ vniuersaliter materia sep̄atur a priuatōne. Ad terciū d d̄m est negando similitudinem q2 in materia celi nō ē aptitudo ad aliam formam ab illa quā habet sicut in materia generabiliū ⁊ licet materia celi nō sit ĩmixta priuatōi ad formā. q2 tn̄ celū mobile ē ad vbi sp̄ materia ei⁹ ĩmixta ē p̄uatōi ad vbi.

Angētes q̄dē igit̄ et alteri q̄dā sunt ip̄a. s3 nō sufficienter Primū q̄dē em̄ ɔfitent̄ simpl'r. fieri aut q̄d ex eo q̄d nō est inq3tum p̄menidē recte ē dicere. Postea videt̄ ip̄is si vere est numero vna. ⁊ potētia tm̄ vnū eē. S3 hoc differt plurimū. Nos q̄dē em̄ materiā et p̄uatōem alterā dicimus esse. S3 hoꝝ hāc q̄dē nō esse ƀm accn̄s materiā. p̄uatōem aūt p̄ se nō eē. et hanc q̄dē p̄pe rē ⁊ subam aliqualiter materiā. p̄uatōem aūt nequaq3 Quidā aūt q̄d nō ē magnū et p̄uū simul'r. aut sil' vtrūq3. aut seorsum vtrūq3. Quare penit⁹ alter mod⁹ ē hic trinitatis. ⁊ ille vsq3 q̄dē em̄ ad hoc p̄uenerūt q̄ oport3 quandā supponi naturam. Hāc tn̄ vnā faciūt. Etem̄ si aliq̄s dualitatē facit dicens. magnū ⁊ p̄uū ip̄am. nihilominus idē facit. alterā em̄ despexit. Subiecta q̄dē em̄ natura ɔcausa forme ē eoꝝ q̄ fiūt sicut mater. Altera ꝟo p̄s ɔtrarietatis multotiēs imaginabit̄ sp̄ ad maleficiū ip̄ius p̄tēdenti in ĩtellectū. neq3 eē penit⁹ ⁊ eē extra om̄e

Querit̄ Utꝝ materia ⁊ p̄uatio sint vnū sp̄ē. Arguit̄ q̄ sic q2 materia ⁊ p̄uatio sunt vnū numero. ergo sunt vnū specie. ɔn̄a tenet. q2 vnitas numeralis presupponit vnitatem specificam. In oppositum est p̄hus in textu. Pro responsione Sciendū q̄ postq3 p̄hus determinauit de natura ⁊ ɔtrarietate et numero p̄ncipioꝝ

Domine deus

rum. Hic ꝯſequenter excludit dubitatões ⁊ errores antiquoꝝ ꝑ ea
q̃ determinata ſunt de principiis nature Sciendũ ſc̄do ꝙ ṗmus error
antiquoꝝ ꝓuenit ex ignorantia nature materie .ſ. ex eo ꝙ credebãt eã eẽ
actu ens ⁊ totã ſubam reꝝ ꝓpter qȝ dixerũt nihil poſſe generari aut cor
rũpi. ſȝ dicebãt oẽm mutatõeȝ eẽ accñtalẽ. Qȝ em̃ nihil poſſet generari
aut corrũpi ſic arguebãt. Si ens fieret h̃ eẽt ex ente aut nõ ente. vtrũqȝ ẽ
impoſſibile. g̃ ⁊c̃. Primũ q̈dẽ ẽ ĩpoſſibile. q̃ ens eẽt an̄q̃ fieret. Sc̄dm
ſilr cũ oporteat in generatõe ſp̄ aliq̈d ſubiici ex q̊ fiat illud qȝ fit. q̃ ex ni
hilo nihil fit. ex quo ꝯcludebãt nihil poſſe generari aut corrũpi. Ex quo
vlterius inferebant ꝙ tm̃ eſt vnũ ens ſcȝ materia. ⁊ accñtia ſolum ſm ap
parentiã dicebãt entia. Iſte g̊ eſt vnus error q̈ accidit ipis antiq̈s ex ig
norantia materie. ⁊ q̃ etiã neſciebãt ſoluere ṗdictã rõem. ſȝ ph̄s in pre-
cedenti textu ṗdictã rõem eorũ ſoluit Sciendũ tercio ꝙ illi antiq̈ fue
runt decepti. Primo. q̃ neſciuerunt diſtinguere inter hoc qȝ eſt agere
vel fieri ex alio ꝑ ſe vel ꝑ accñs. nã ex nõ ente nihil fit ꝑ ſe. cuiuſmodi eſt
priuatio. q̃ nõ intrat cõpõem rei. tm̃ bñ fit aliq̈d ꝑ accñs. dictũ ẽ em̃ pri-
us ṗuatõem eſſe ṗncipiũ reꝝ naturaliũ. ꝑ accñs ſilr ex ente nihil fit ꝑ ſe.
inq̃tũ ẽ ens. q̃ iã ṗexiſteret vt ſi ex eq̊ fiat canis nõ fit ex aĩali aĩal inq̃tũ
ẽ aĩal. q̃ iã ẽ aĩal. ſȝ fit ex hoc nõ aĩali qȝ ẽ canis. et eſt aĩal equus Sci
endũ quarto ꝙ nihil ꝓhibet idẽ ſm diuerſa eſſe in actu et in potentia vt
idem eſt actu aer et potentia ignis. Similiter aliq̈d ſm diuerſa p̄t eſſe
actu aliqȝ ens et actu nõ ens aliud ſicut aliq̈d actu eſt aer et ẽ nõ ens qȝ
ẽ ignis. Ex quo ſeq̈tur ꝙ ex ente in potentia fit ꝑ ſe aliqȝ ſm ꝙ hmõi.
vt ex aere inq̃tũ ẽ in potẽtia ignis fit ꝑ ſe ignis. et ita ex ṗuatõne nõ fit
aliqȝ ꝑ ſe. ſȝ ex materia q̃ ẽ ſub ṗuatõe forme. et ad formã in potẽtia Et
antiq̈ hãc diſtinctõem act⁹ ⁊ potẽtie ignorabãt. Sciendũ q̈nto. ꝙ q̃-
uis platonici aliqualiter naturã materie tetigerĩt. nõ tm̃ ſufficiẽter. q̃ nõ
diſtinxerũt ipam a ṗuatõe. ⁊ ꝓpter hanc ignorãtiã ceciderũt in hunc er
rorem. Qȝ q̃ aliq̈d ꝑ ſe fit ex materia dixerũt ipm per ſe fieri ex nõ ente.
Et ad h̃ adducebãt duas rões Prima ẽ ꝑmenidis. q̈cq̈d ẽ p̄ter ens eſt
nõ ens. ſȝ materia ẽ p̄ter ens. q̃ ẽ nõ ens in actu. g̊ ſimplr̃ ẽ nõ ens. ⁊ cũ
ex materia ꝑ ſe fiat aliq̈d. ſeq̈r ꝙ aliq̈d fit ꝑ ſe ex nõ ente. Sc̄da rõ: mate-
ria ⁊ ṗuatio ſunt vnũ ſubiecto vel nũero. g̊ ſunt vnũ rõe ⁊ ꝑ ꝯñs cũ ṗua
tio ſit ꝑ ſe nõ ens ꝯcludebãt materiã ꝑ ſe eẽ nõ ens. Et cũ ex materia ꝑ
ſe fiat aliq̈d finalr̃ inferebãt aliqȝ fieri ex nõ ente ꝑ ſe. Sȝ ad iſtas rões
dici p̄t ꝙ act⁹ ⁊ potẽtia diuidũt ens ⁊ qȝlibet gen⁹ entis. ⁊ iõ potẽtia ad
ſubam nõ ẽ extra gen⁹ ſube. nõ ẽ g̊ potẽtia materie aliq̈d additũ ſuꝑ na
turã materie. ſȝ materia ſm ſuã ſubaȝ ẽ in potẽtia ad eẽ ſubale. q̃ q̈dẽ po
tẽtia ẽ vna reſpectu oĩm formaꝝ ſubiecto. ſȝ tm̃ rõe drñs inq̃tũ reſpicit di
uerſas formas Cõcluſio ṗma lȝ materia ⁊ ṗuatio ſint vnũ nũero ſiue
ſubiecto. altera tm̃ ⁊ altera ſit ad inuicẽ ſm ſpẽm. h̃ ẽ ſm rõeȝ Prima ps
ſatis nota ẽ. tm̃ ꝓbat̃ ſic. q̃ ṗuatio oppoĩt̃ forẽ. g̊ ṗuatio ⁊ forã hñt fieri
circa idẽ ſubiectũ. g̊ cũ ſubiectũ forẽ ſit materia. ſeq̈t̃ ꝙ materia erit ſub
iectũ ṗuatõis. Sȝ ſc̄daȝ p̄tẽ ꝓbat Areſto. multis rõib⁹ Prima ẽ. ṗuatõ
ẽ ꝑ ſe nõ ens. ſȝ materia ẽ nõ ens ſm accñs tm̃. inquãtũ ei accidit ṗuatio
ergo materia et priuatio differunt ratõe. Sc̄da ratõ eſt hec materia eſt

pe substantiā rei. et intrat rei ꝯstitutōem. hec aūt nō possunt dici de pri/
uatōe. ergo materia ꝛ priuatio differunt ratōne. Tercia rō. materia cū
forma est causa eoꝝ que fiunt queadmodū pater cū matre. nā sicut mat
est ꝑncipiū generatōis recipiendo et ministrat patri ꝑncipia generatio/
nis potētialia. ita ꝛ materia recipiēdo formā. qꝛ agēti naturali ministrat
ꝑncipia potentialia rei naturalis. ꝫ priuatio nō ꝑtinet ad rei naturalis
ꝯstitutōem. immo machinat̃ in maleficiū forme. qꝛ priuatio est negatio
forme in subiecto. q̄ forma est q̇d optimū ꝛ appetibile. ergo ꝑuatio ꝛ ma
teria ratone differunt. Quarta rō est. si materia et ꝑuatio sint penitus
idem. cū materia appetat formā ꝑ se. seq̇tur etiam ꝙ priuatio ꝑ se appetit
formam. ꝛ cum ꝑuatio abiiciat̃ adueniente forma. eo ꝙ ꝯtrariant̃. ꝑua/
tio ꝑ se suipꝑius appereret corruptōem qđ est falsum. qꝛ vnūquodqꝫ na
turaliter appetit semꝑ esse et ꝑmanere in esse quantū sibi est possibile. vñ
si aliq̇s appetat suā corruptōem. hoc est ꝑ accñs. nam đt pħus in textu.
turpe appetit bonū. nō in q̄tū turpe. qꝛ turpitudo nō appetit bonitatem
qꝛ adueniente bonitate corrumpit̃ turpitudo. ꝫ ꝑ accñs. qꝛ illud quod
est turpe appetit bonū Quinta rō. ꝑuatio ꝑ se corrūpit̃ adueniēte forma
rōe ꝑuatōis q̄ erat in ea ꝫ materia manet Ex q̄ pꝫ falsitas dicētiū aliq̇d
fieri ꝑ se ex nō ente. qꝛ licet materia ꝛ priuatio sint vnū subiecto. cū tamē
differant ratōne. et ex materia ꝑ se fiat illud qđ fit necessario seq̇tur ali/
quid tm̄mō ꝑ accidēs fieri ex nō ente. ꝓ quanto ꝑuatio accidit materie.
Rō aū oppositū facta est soluta et hec de questione.

Existente em̄ quodam diuino et optimo ꝛ appetibili aliud
quidē contrarium esse ipsi dicimus. Aliud aūt aptū natū
esse appetere et desiderare ipsum ꝫm ipsius naturā. Quibusdā
aūt accidit cōtrariū appetere suipꝑius corruptōem. et neqꝫ sui
ipsius possibile est appetere spēm ꝑpter non esse indigens ne/
qꝫ contrariū Corruptiua em̄ sunt adinuicem contraria. ꝫ hoc
est materia: sicut si femina masculum et turpe bonū. non quod
per se est turpe. sed ꝫm accidens. Corrumpitur aūt et fit. est q̄/
dem vt sic. est aūt vt non. Scđm quidem em̄ quod est in quo
ꝫm se corrumpitur Quod em̄ corrumpitur in hoc est priuatio
Inquantum aūt ꝫm potentiam nō per se sed corruptibilem et
ingenitam necesse est esse ipam. Si em̄ fiat subici aliq̇d opor
tet primum ex quo fit. hoc aūt est hec natura. Quare erit ante
fieri. Dico em̄ materiā primū subiectū vnicuiqꝫ ex quo fit ali/

quid cum insit. non ꝑm accidens. et si corrumpitur in hoc abibit vltimũ Quare corrupta erit anteq̃ corrumpatur.

Queritur Utrũ materia appetit formam. Arguitur ꝙ nõ. Materia non cognoscit formam. ergo non appetit formã. ꝯña tenet. qꝛ appetitus nõ fertur in nõ cognitũ. Scđo sic. Appetitus naturalis est actio ꝯsequens formã vel virtutẽ inclinantem ad aliqđ appetendũ sicut graue naturaliter appetit locũ deorsum in quantũ ꝑ suã grauitatẽ inclinaẗ ad talem locũ sed materia de se nõ habꝫ virtutẽ aliquã ipam inclinantẽ ad formã. ergo nõ appetit formã appetitu naturali. Tercio sic. Nã appetitus est q̇dam actus vt dictũ est. sꝫ ex pura potẽtia nõ p̃t egredi aliq̇s actus. cũ ergo materia sit pura potẽtia nõ potest appetere Quarto sic. nã si materia appeteret formã h̄ eẽt qꝛ careret omĩ forma qđ est impossibile. vel qꝛ appetit multas habere simul qđ etiã est impossibile. vel qꝛ ipa fastidit formã quã hꝫ ⁊ sic videtur appetere aliam. et hoc etiam est vanuꝫ et ridiculosum. nulla igiẗ cã videtur posse poni materiã appetere formam. Ad oppositũ est phs in vltimo capitulo huius ṗmi libri. ¶ Sciendũ ṗmo. Qꝫ appetitus nihil aliud est q̃ꝫ tendentia seu ordo alicuius rei in suum verꝫ bonũ vel apparens. Et diuidiẗ appetitus in naturalẽ et aĩalem. Naturalis appetitus est inclinatio siue tendentia rei in suũ bonum sine cognitõne ipius appetentis ꝑticulariter. licet sit cũ cognitõne alicuius suꝑioris dirigentis et ordinantis tale ꝑticulare appetens in bonũ suũ. Sed appetitus aĩalis ẽ inclinatio siue tendentia rei in suũ bonum verũ vel apparens cũ cognitione ipius ꝑticulariter appetentis. Et ꝑm ꝙ duplex est cognitio aĩalis scꝫ sensitiua et intellectiua. ita etiã duplex est appetitus animalis. scꝫ intellectiuus q̇ ꝯseq̇tur cognitõem intellectiuã. Et appetitus sensitiuus q̇ ꝯseq̇tur cognitõem sensitiuã. Et talis appetitus sensitiuus iterꝫ diuiditur in duas spẽs. scꝫ in appetitũ ꝯcupiscibilẽ et irascibilem. Concupiscibilis appetitus tendit in bonũ delectabile absolute. Irascibilis vero tendit in bonum arduum et difficile Sed de distinctõne illorꝫ appetituuꝫ ꝯsideratio ad p̃sens nõ ꝑtinet. qꝛ hoc ꝑtinet ad moralẽ ꝑhm sed solum de naturali appetitu ꝓ p̃senti est ad ꝓpositũ quo tendit materia ad formã. nam sine cognitõe ipius materie ipa ordinaẗ ad formam licet sic moueatur ad formã a primo mouente ipam et cognoscente. qđ q̇dẽ primum dat ipi materie naturã ꝑ quã sibi naturaliter ꝯuenit tẽdere ad formam. verꝫ est tñ ꝙ ꝓpter hoc qđ dictũ est q̇dam dixerunt ꝙ appetitus materie magis debet dici intellectualis q̃ꝫ naturalis. qꝛ materia dirigiẗ ad formam a primo cognoscente et mouente per intellectum et ita voluerunt ꝙ appetitus sit ipsius intelligentie tanq̃ꝫ mouentis ⁊ dirigentꝭ magis q̃ꝫ materie directe et subiecti. Et ꝯfirmabant suũ dictũ ꝑ illud cõmune dictũ. Qꝫ opus nature est opus intelligẽtie nõ errantis. Sed dđm ꝙ appetitus sortitur nomen et rõnem ꝓximi appetentis ꝑticulariter et nõ ex ꝑte ṗmi dirigentis ⁊ mouentis. Et ideo cũ materia sit ꝓximum et appetens ꝑticulariter formã quã nullo mõ cognoscit seq̇tur ꝙ eiꝰ ap-

petitus debet dici naturalis. ⁊ sic appetitus materie est ipsi⁹ materie vt
subiecti ⁊ non ipsius intelligentie. Nec ipsa materia solum ducit̃ ad for-
mam ab extrinseco mouente sicut sagitta ducitur in signum violente sed
per eius naturam quam sortita est a primo mouente naturaliter habet
ordinem ⁊ inclinationem ad ipsam formam. Ita ꝙ materiam appetere re
formã nihil est aliud ꝗ̃ ipsam inclinari ⁊ naturaliter ordinari ad formam
tanꝗ̃ ad eius naturalem perfectõem. ita tamẽ intelligendo ꝙ hmõi appe
titus non sit aliquod distinctum re a natura materie. sed solum est respec-
tus et ordo materie ad formam. ꝗ quidem respectus nõ est res supaddi
ta materie sed solũ aliqđ sibi additũ ₰m rõem. ¶ Sciendũ scđo. Ꝙ
forma nominari solet multipliciter ₰m eius multiplicem ꝯsideratiõnem
nam forma pt̃ ꝯsiderari ₰m ꝙ est finis ⁊ terminus. ⁊ hoc modo duplicit̃
vel ₰m ꝙ est finis et terminus motus absolute ⁊ sic dicitur ꝗd optimuꝫ.
vel ₰m ꝙ est terminus ⁊ finis intentionis mouentis ⁊ hoc modo dupli-
citer. vel ₰m ꝙ intenditur ab eo ₰m quandam relationem ad primã cãm
cui aliquatenus assimilatur in esse. ⁊ sic dicitur ꝗd diuinũ Alio modo pt̃
ꝯsiderari forma ₰m ꝙ est dans esse. ⁊ hoc tripliciter. Uno modo ₰m ꝙ ẽ
dans esse simpliciter et absolute et sic dr̃ forma vel ₰m ꝙ dando esse spe-
cificat ⁊ determinat materiam ad certum gradum entis. ⁊ sic dicit̃ spẽs
vel ₰m ꝙ dando esse est principium cognoscendi. ⁊ sic vocatur ratõ. ꝗa
₰m hoc ab ea sumitur rõ dicens qđ ꝗd erat esse. Tertio modo dicit̃ for-
ma a foris manẽdo ⁊ hoc tripliciter. vel ꝯsiderat̃ ₰m ꝙ est prius in mẽte
artificis ꝗ̃ in materia ⁊ sic dicit̃ exẽplar vel ydea. Si vero cõsideret̃ tale
exemplar vt est ratio ꝑ quam fit similitudinarie oĩs forma que est in ma-
teria. sic dicit̃ ꝑadigma forma vero inducta in materiã ꝓut est quedã si
militudo talis forme exemplaris vocat̃ ymago. et sic patet de noĩb⁹ attri
butis forme Ex quorũ noĩm declaratõe ptꝫ ꝙ per ipsam formam ꝗ quo
dammodo ineẽ assimilatur deo habet materia assimilari ipi pmo. in cui⁹
assimulatione est perfectio vniuscuiusꝫ rei. ¶ Conclusio. Materia
naturaliter appetit formam. ꝓbat̃. vnũqđꝫ imperfectũ appetit naturalit̃
suam ꝑfectionem. sed materia ₰m se est quid imꝑfectum cum sit pura po
tentia. ⁊ forma substantialis est eius propria perfectio. igit̃ ⁊c̃. Itẽ vnũ-
qđꝫ dissimile primo enti naturaliter appetit assimilari sibi in ꝗ̃tũ sibi est
possibile. sed materia pma cũ sit pura potentia est maxime dissimilis. pri
mo enti qđ est purus actus. ergo appetit sibi assimilari sꝫ non potest si-
bi assimilari. nisi ꝑ ꝑticipatõeꝫ actus essendi quẽ hꝫ ꝑ formã. ergo naturalit̃
appetit formã ⁊ hoc est qđ dicit phs. ꝙ materia appetit formã sicut tur-
pe bonũ. ⁊ femina masculũ. quã locutõem Auicenna nitit̃ calũniare di-
cens ꝙ figuratiua locutio est propria poetis ⁊ nõ phis. Sꝫ ad hoc dđm
ꝙ cũ materia sit solũ scibilis ₰m analogiaꝫ ⁊ ꝓportõem ad formã inꝗ̃tũ
sic se hꝫ ad formas substãtiales sicut materia sensibilis ad formas accidẽ
tales ⁊ artificiales Iđ ad manifestandũ nobis materiã pmã cõueniẽter
vti potuit exẽplo substãtiaꝝ sensibiliũ. Uel dđm ꝙ phs in hoc passu lo
quit̃ ꝯtra platonẽ ꝗ nullã ponebat distinctõem inter materiã ⁊ ꝓuatiõeꝫ
et q̃r plato loquebat̃ metaphoricis locutõib⁹ assĩlans materiã mr̃i feie et
turpi. ⁊ formã masculo ⁊ viro. ideo Aresto. ꝯtra eũ vtit̃ metaphoricis lo

cutōib⁹ ab eo sumptis ☞ Dubitat̃. Utꝝ materia appetat formam rōe ꝑuatōis Rñdet̃ ꝙ in intellectu ꝑuatōis duo includunt̃. s. carētia forme ꝛ aptitudo ad eā. Dicit̃ ḡ ꝙ materia rōe carētie nō appetit formam sic ꝙ carētia sit ꝑncipiū ꝑ se ipius appetitus. ſ3 solū ꝑncipiū ꝑ accñs. vñ hoc mō ꝯsiderādo ꝑuatōem ipa bñ h3 rōem ꝑncipij eo ꝙ nō ē ex alio. ſ3 alia sunt ex ipa. capiēdo li ex vt dt ordinē. ꝛ nō causalitatē. ſ3 rōe aptitudinis tēdit ad formā. nec tal' aptitudo adueniēte forma corrūpit̃. ſ3 magis ꝑficit̃. S3 ſm Thomā talis aptitudo nō ē aliqd re distinctū a natura materie. ſ3 solū rōe. Jō dt ꝙ materia ſm suā naturā appetit formā. vt est in potētia ad ipam. mō natura potentie est natura materie. Et iō dt Auerrois ꝙ materia ꝑ posse substātiuat̃. ſ3 Albert⁹ dt ꝙ hec aptitudo ē habitualis inchoatio forē materie supaddita. ꝛ ab ea real'r distīcta. q2 ē eiusdē essentie cū forma. ꝛ ē ipi materie rō appetēdi formā. Et de ista ꝯuersia posteri⁹ lati⁹ videbit̃. Si ꝟo q̄rat̃ vtꝝ forma appetat materiam. Rñdet̃ ꝙ nō. q2 forma ē act⁹ ꝛ ꝑfectio materie. ꝛ nō materia forme. mō ꝑfectū nō appetit īpfectū. ideo forma nō appetit materiā.

Ad ratōes Ad ꝑmā dr ꝙ appetit⁹ naturalis cuiusmodi ē appetit⁹ materie nō ē cū cognitōe appetētis ꝑticulars. ſ3 cū cognitōe diriget' appetēs ꝑticulare Ad scdā3 dōm ꝙ appetit⁹ natural' rei cōplete in natura ꝛ ſpē ꝯseqt̃ formā. ſ3 appetit⁹ materie nō ꝯseqt̃ formā. ſ3 ē ad ipā3. Ad terciā dōm ꝙ nō oīs appetit⁹ ē act⁹. nisi forte ſm nostrū modū itelligēdi. ꝛ ita nō opor3 ꝙ appetit⁹ materie sequat̃ formā. nā appetit⁹ materie ē idē re cū ipa materia vt dictū ē.

Ad q̄rtā dr ꝙ materia nō appetit formā. q2 caret oī forma. vl' q2 appetit oēs formas sil' hr̄e. vl' q2 habeat fastidiū forme quā h3. ſ3 q2 dū ē sub vna forma actu. in ea remanet ꝑuatio ad aliā formā. iō inē sibi appetitus ad aliam formam.

Querit̃ Utꝝ materia sit ingenerabil' ꝛ icorruptibil' Arguit̃ ꝑmo ꝙ nō. autoritate Auerroys dicēt' ꝙ materia ē q̄ in ꝟitate rei generat̃ Scdo sic. materia successiue h3 aliud ꝛ alid ee. ḡ cū generatio sit ad ee. seqt̃ ꝙ materia generat̃. assumptū p3. q2 materia successiue h3 aliā ꝛ aliā formā. mō alia ꝛ alia forma dat alid ꝛ alid ee. igit̃

Ad oppositū ē ꝑhs in fine hui⁹ ꝑmi ꝑhicoꝝ Sciendū ꝑmo ꝑ responsione Q' materia tripl'r pt ꝯsiderari. vno⁹ q̄tū ad eē in actu qd h3 sub forma qd ē eē toti⁹ cōpositi. Alio⁹ q̄tū ad ei⁹ potētiā ꝑ quā ē susceptiua formaꝝ. vel q̄tū ad ꝑuatōe3 q̄ sibi ē sp ꝑmixta. Tercio⁹ pt ꝯsiderari q̄tū ad essentiā ꝛ naturā ei⁹ Conclusio prima. Materia ſm potentiam hoc est ſm suā naturā ꝑ accñs generatur ꝛ corrumpitur. ꝑbat̃. q2 materia est semꝑ ꝑuatōi ad formam immixta sed priuatio per se corrumpitur ꝛ abijcitur adueniente forma. ergo materia faciens vnum numero cum priuatōne per accidens corrumpitur et generatur. Conclusio scda. Materia q̄tu3 ad esse in actu corrūpit̃ ꝛ generatur ex ꝯñti ad generatōem et corruptōnem totius cōpositi. vt postea patebit. ḡ ꝛc.

Conclusio tercia. Materia ſm eius potentiam. hoc est ſm eius naturam est per se ingenerabilis et incorruptibilis. ꝑbat̃ q2 si generaret̃ cū

in omi generatõe aliqd subijciatur qd est materia generatõis materie subijceretur alia materia. et esset materia añ qȝ fieret. ꝛ sic materie esset materia. et esset ꝓcessus in infinitū in materijs. Si etiā corrumpetur ꝑ se resolueret in materiā. et sic materie esset materia. et silr esset ꝓcessus in infinitū in materijs. et hec patent ꝑ definitõem materie sic positā in textu. Materia est subiectū vnicuiqȝ ꝓmū exquo aliqd fit. cū insit nõ ꝭm accidens. et si corrumpatur in hoc abibit vltimū. ꝑ ꝓmā ꝑtem definitõis habetur ꝙ materia est primū in ꝯstitutõne rei. Et ꝑ vltimā qd est vltimū in resolutõne. et ꝑ hoc ꝙ dr. exquo fit aliquid cū insit. et nõ ꝭm accidens excludit priuatio q̄ nõ inest rei facte. nec ex ea fit res ꝑ se. ſ ꝭm accidens. Sed si qratur circa has rõnes. vtrȝ aliqd posset fieri nullo subiecto presupposito. Et vtrȝ aliqd possit in nihilū redigi simplr. Respondetur ꝙ nõ ꝑ virtutem agentis qr omne tale sue actõni ꝑsupponit aliqd subiectū. sed virtute primi agentis aliqd pt fieri ex nihilo simplr. et in nihil simplr redigi. pȝ. qr agere seqtur esse et modꝰ agendi modū essendi. ergo cū eẽ primi agentis nõ sit receptū aut receptibile in aliquo. sed sit ꝑ se subsistens seqtur ꝙ suū agere nõ requirit aliqd subiectū in qd recipiatur. et sic nullo subiecto ꝑsupposito pt aliqd facere simplr. et aliquid in nihilū simplr redigere. et hoc nõ pt cõpetere alicui agenti creato. cū omne tale hȝ esse receptū et virtutē agendi finitā. ergo etiā sua actio requirit subiectū in qd recipiatur. Exquo seqtur vlteriꝰ. ꝙ cū eius ꝩtus sit finita nõ pt attingere extrema ꝯtradictõnis simplr inter que est infinita distantia. Et si arguatur. vt quidā volentes impugnare creatõnem arguunt. qr si hoc esset verum seqretur ꝙ aliquid possit fieri sine alteratõe preuia qd est impossibile. seqretur etiam ꝙ aliqd esset qd ꝑus nõ habuit potentiā ad eẽ. qr potentia nõ est nisi in subiecto ꝑsupposito. Item si aliqd creetur vel est in eodē instanti in quo ꝓducitur vel in alio si in eodē seqtur ꝙ in eodē instanti res est ꝛ fit si in alio oportet ꝙ eius ꝓductio fiat in aliquo et nõ in deo. ergo in subiecto ꝑsupposito. Et hanc rõem et plures alias faciūt Auerrois et alij credentes impugnare creatõnem q̄ oia argumenta soluuntur dicendo ꝙ nõ oẽ fieri est generari et id qd creatur et id qd generatur equoce fiunt. qa generatio nõ fit sine alteratõne preuia. et id qd creatur nullo mõ ꝑus alteratur. qr creatio nihil aliud est qȝ relatio creati ad creans. q̄ relatio est in re creata et nõ in creante. nisi ꝭm nostrū modū intelligendi. et sic predicte rõnes ꝓcedunt de fieri naturali. Nõ oportet etiā ꝙ posse passiuū semꝑ ꝑcedat esse licet posse actiuū semꝑ ꝑcedat. de hoc magis videbitur in octauo huius. Conclusio quarta. Forma quantū ad eius naturam nõ generatur nec corrumpitur ꝑ se tanqȝ illud qd generatur. licet sit bene terminus generatõnis tanqȝ illud quo aliquid generatur. ꝓbatur ꝓma ꝑs qr omne qd generatur. generatur ex aliquo ꝑsupposito qd generatõne cõpleta est ꝑs rei genite et etiā generatio ad aliquid terminatur qd est ꝑs rei genite. ergo si forma ꝑ se generaretur. seqretur ꝙ forma nõ esset simplex ſ cõposita ex subiecto et termino generatõis. Scḋa ꝑs pȝ. qr forma ẽ id quo cõpositū hȝ esse. ergo bene est terminus generatõis. et bene generatur ad generatõem cõpositi cuius pars est. Conclusio quinta. Cõpositū est id qd ꝓmo et ꝑ se generatur. pȝ qr generatio est via ad esse. ergo eo mõ cõ-

uenit alicui generari q̄ mō ei ꝯuenit eē.ſʒ eē p̄mo ꝛ ꝑ ſe eſt ip̄ius cōpoſiti tanq̄ȝ illius qđ eſt.ğ cōpoſitū eſt id qđ p̄mo et ꝑ ſe generaṫ tanq̄ȝ id qđ eſt .forma em̄ nō eſt id qđ eſt ſed quo aliquid eſt excepta aīa rōnali. Iteȝ generans intēdit aliq̄d facere tale quale ip̄m eſt.ğ cū generans ꝑticulare ſit cōpoſitū ꝯuenit ſibi generare aliq̄d qđ ſit cōpoſitū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s cōpoſitū ē ꝑ ſe termin⁹ generatōis ꝛ intētōis ꝑticularis generātis ¶ Et ſi q̄raṫ an ph̄s naturalis debeat p̄ſupponere a methaphyſico cōpoſitum ſubale ex materia et forma. Rn̄r q̓ p̄ncipia ꝯſtituētia cōpoſitū q̄ ſunt materia ꝛ forma pn̄t dupl'r ꝯſiderari. Uno mō in rōe act⁹ ꝛ potētie ſm̄ quē modū ꝯſtituūt cōpoſitū ſubale ꝛ eſſe ſubale abſolute.et ſic hoc mō bene reſpondit Auicen. Scđo⁹ pn̄t ꝯſiderari materia et forma in rōe nature ſcȝ inquantū ſunt p̄ncipia cōpoſiti ꝑ viā mutatōis cui⁹ materia ē ſubiectuȝ et forma termin⁹ ꝛ ſic nō ꝯſtituūt cōpoſitū in eē ſubali abſoluto ſʒ in eſſe naturali. ꝛ hoc ſcđo mō p̄ſupponit nō aūt p̄mo modo.

Ad ratōes Ad p̄mā đr q̓ Auerroys đt materiā generari in rei veritate,hoc eſt in entitate cōpoſiti. vt ſua ṽba ſatis ſonant. Et ſi dixerit materiā p̄mo ꝛ ꝑ ſe generari nō eſt tenenda eius autoritas. Scđa rō ē ꝓ ſcđa ꝯcluſiōe. Et hec de queſtione.

Queritur Utrū corporeoꝝ et incorporeoꝝ materia ſit vna Arguiṫ q̓ ſic rōnibus auicebrontis. Prima rō ē quoꝝ eſt reductio ad vnū gen⁹ eoꝝ eſt reductio ad p̄ncipia illi⁹ generis ſʒ oīm corporeoꝝ ꝛ incorporeoꝝ reductio eſt ad vnū gen⁹ qđ ē ſubſtantia . ğ ip̄oꝝ erit reductio ad p̄ncipia ſube . ſʒ p̄ncipia ſubſtantie ſunt materia ꝛ forma.ergo in om̄ib' ſubſtātijs corporeis ꝛ incorporeis ē vna materia. Scđa eſt hec vbicūq̄ȝ repitur ꝓprietas materie repitur materia eiuſdē rōis ſʒ in intelligētijs ꝛ ſubſtātijs cōpoſitꝭ repiunṫ ꝓprietates materie q̄ ſunt ſubſtare et ſubſiſtere. ergo in iſtis repitur materia. Tercia rō eſt hec. Om̄e qđ eſt diſtinctū et formatū p̄ſupponit an̄ ſe aliq̄d diſtinguibile ꝛ formabile. ſʒ eſſe corporeū et incorporeū ſunt eſſe formata ꝛ diſtincta. ergo p̄ſupponunt eſſe formabile et diſtinguibile ſʒ hoc nō eſt niſi materia. ergo in ſuba corporea et incorporea eſt vna materia. Quarta rō ē hec. ſicut ſe hʒ genus ad ſuas dr̄ntias . ita materia ad formas. ſʒ idē gen⁹ poteſtate ꝯtinet has dr̄ntias corporeū et incorporeū. ğ etiā eadem materia eſt q̄ ꝯtinet formā corporeā ꝛ incorporeā In oppoſitū ſunt oēs ꝑipothetici. Pro reſponſione Sciendū q̓ Auicebron fuit actor huius poſitōis.ſ. q̓ in ſubſtātijs corporeis ꝛ incorporeis ſit vna materia in q̄dam libello quē fecit de materia et forma. quē vocauit librū fontis vite. eo q̓ ab eo ſicut a q̄dā fonte manat vita ꝯtemplatiua intellectus i q̄ diſtinguit duplices formas . q̄dā em̄ ſunt q̄ ſunt an̄ om̄e genus nō limitantes materiā neq̄ȝ ponentes ip̄am in aliquo genere determinato. ꝛ huiuſmodi forme ſunt entitas. realitas. vnitas. veritas ꝛ bonitas. ꝛ cetere forme tranſcendentes quas vocauit formas nō limitantes. q2 ſunt traſcendentes ꝛ nō determinantes materiam ad aliqđ genus determinatum. Alie ſunt forme vt đr determinantes materiā ad genus determinatuȝ. et q2 materia eſt pars ſubſtantie cōpoſite . ideo p̄mo reſpicit formā ſub-

[..]ntialem ꝛ accñtalem. et sic inter formas determinãtes materiã ad ge
nus determinatũ ꝑma ē subalitas. et hē forme sic limitãtes materiã tan
to sunt generaliores q̄̄to suo ambitu plura ꝯtinent. Et cũ hec materia
substãtialitate determinata adhuc distinguibilis est ꝑ formã nature cor
poree et ꝑ formã nature incorporee. Et q̄libet ꝯñr Et vt dt supius cõ
tinet oĩa inferiora seu posteriora mouendo ipa. Sz qꝛ hec opinio est fal-
sa. iõ ꝯtra eã sit Conclusio ꝑma. Nõ oĩm corporeoꝝ et incorporeoꝝ
est eadē materia. ꝓbaṫ qꝛ vbi nõ repitur exitus de potētia in actũ ibi nõ
repiṫ materia vnius rõis cũ materia inferioꝝ corpoꝝ. sz in intelligentijs
nõ repitur exitus de potētia in actũ. g̃ in ipis nõ repiṫ materia vniꝰ rõis
cũ materia inferioꝝ corpoꝝ. Et si dicaṫ ꝙ nec hoc voluit auicebron. nam
in ꝑdicto libello distinguit quadruplicē materiã. dt em̄ ꝙ vna est mate-
ria q̄ est subiecta q̄̄titati motui locali ꝛ mutatõi ad formã. et hec inueni
tur in corporibꝫ inferioribꝫ. Alia est materia subiecta q̄̄titati ꝛ motui lo
cali ad vbi. sz nõ mutatõi ad formã. et hec inueniṫ in oĩbꝫ celis vsq̄ ad
emphyreũ exclusiue. Alia est subiecta q̄̄titati. et nullo mõ motui. ꝛ hec
in celo emphyreo repitur. Alia est q̄ nec quãtitati nec motui subiecta est
et hec vt dt repitur in intelligētijs. ꝛ ita q̄̄uis posuerit materiam in in-
telligētijs. non tñ posuit ipam vnius rõnis cũ materia inferioꝝ. ergo rõ
ista nihil ꝓbat. Sz dõm ꝙ lz poneret distingui materias modis exposi-
tis. tñ dicebat ꝙ materia in oĩbꝫ quantũ de se est esset vna et vniꝰ rõis
et ꝯtra hoc ꝓcedebat rõ. magis tñ determinate ꝓcedēdo ꝯtra ipm po-
nitur scḋa ꝯclusio. Cõclusio scḋa In substãtijs sepatis nulla ē mate-
ria. ꝓbaṫ ꝑmo ex noĩe cõiter eis a phis attributo. nã ab oĩbꝫ phis solēt
vocari subē immateriales. qđ nõ eēt si in ipis eēt materia. Et rõne sic
arguiṫ. res se hñt ad intelligi sicut ad separi. et sepatũ eē a materia. ꝛ prop
ter hoc res materiales nõ sunt actu intelligibiles. sz in potentia tm̄. ꝛ fi-
unt actu intelligibiles ꝑ hoc ꝙ abstrahunṫ a materia. si ergo in intelligen
tijs eēt materia seq̄reṫ ꝙ nõ essent ſm se totas intelligibiles qđ falsum ē
Itē oĩe agens nobilius est passo. et debet eē tale in actu quale nitiṫ fa-
cere passium. ergo intellectus noster q̄ substantias materiales facit actu
intelligibiles ꝑ hoc ꝙ ipas a materia sepat dz esse a materia totalr̄ sepa-
tus et immaterialis. et ꝑ ꝯñs intelligētie q̄ sunt supra intellectũ nostruz
sunt oĩno a materia sepate. Itē si in intelligētijs poneret materia vnius
rõis vt posuit auicebron seq̄reṫ ꝙ in ipis eēt ponēda quãtitas. et ꝑ ꝯñs
essent corporee. ꝯña tenet. qꝛ materia nõ est diuisibilis in ꝑtes eiusdē ra-
tionis. nisi ꝑ quãtitatē. et sic nõ essent plures intelligētie nisi materia eo-
rum subdereṫ q̄̄titati ꝑ quã diuidereṫ. plures rões pñt adduci q̄ magis
ad methaphysicũ q̄̄ ad physicũ ꝑtinent. Cõclusio tercia. Non oĩm
corporeoꝝ materia est vna. ꝓbaṫ. qꝛ materia istoꝝ inferioꝝ corpoꝝ ē pri
uatõi ad formã immixta. materia vero supioꝝ corpoꝝ nõ g̊ materia nõ
est eiusdē rõis in corpibꝫ supioribꝫ ꝛ inferioribꝫ. Scḋa rõ est hec. nã vni-
tas materie sumiṫ ex analogia ꝛ ꝓportõe ad formã. Sz materia inferio-
rum ꝛ supioꝝ nõ hñt analogiã ad eandē formam ergo ꝛc̃. Tercia rõ
quoꝝ materia est vna illa sunt adinuicē transmutabilia. sz sic nõ est de cor
poribus supioribus ꝛ inferioribus. ergo eoꝝ materia nõ est vna. Cõ

clusio quarta. Quum corpo℞ inferio℞ materia est vna. vna quidē nō. ali/
qua vnitate actuali. q̄ sit ꝑ formā specificā aut īdiuiduā ſ3 ē vna ꝑ indiffe
rentiā. q2 materia ho℞ inferio℞ ſm se accepta seclusa forma et omi dispo/
sitōe ad formā est indifferens ad oēm formā generabilē et corruptibilez
ꝓbaꝛ etiā sic. quia oīa inferiora sunt adinuicem trāsmutabilia. ergo co℞
necessario est vna materia.

Ad rationes

Ad ꝑmā dr ꝙ act⁹ et potentia sunt ꝑn
cipia substātie in cōi sed materia ⁊ for/
ma corporee tm̄. Ad scdam dr. ꝙ substare et subsistere equoce reperiū
tur in intelligentijs ⁊ in substātijs cōpositis. iō nō oportet ꝙ ad idē ꝑn
cipium materiale reducanꝛ. Ad terciā dr ꝙ esse corporeū et incorpo/
reū hn̄t aliqd vnū an̄ se vnū q̇dem vnitate generis logici et non vnitate
generis nature. Ad quartā dr. Q3 licet gen⁹ sumaꝛ ab eo qd h3 mo
dū materie. s. a forma accepta ſm gradū īꝑfectū. tn̄ ē ꝓa forma g̃ nō ē sil'e

Queritur

Vtr℞ forma subalis an̄ generatōem rei cui⁹ est
forma sit in materia ſm eē formale formabile
Et ꝙ non arguiꝛ Ratōibus sancti thome. ꝑmo sic. indiuisibile vbi ē to/
taliter ē. g̃ cū sit forma subalis ⁊ eē subale indiuisibile ⁊ esset in materia
an̄ generatōem rei nihil ipius forme eēt ab efficiēte. q2 eēt tota in mate/
ria et sic seq̄reꝛ ꝙ agētia naturalia nihil facerēt nisi remouēdo cōtrarias
dispōes. vt forma q̄ ē in materia ſm eē occultū. ⁊ latēs duceret ad eē ma
nifestū ⁊ apparēs. Ex q̊ vlterius seq̄reꝛ ꝙ nihil fieret simplr̄. ſ3 solū ſm
q̇d. ⁊ oīno destrueretur generatio subalis. ⁊ nō eēt aliud generari ꝙ̄ ipm
alterari. nec generatio ꝙ̄ alteratio. Scdo sic. q2 si sic. seq̄reꝛ ꝙ forma
subalis eēt intēsibil' ⁊ remissibilis. ꝯn̄s ē falsum. pat3 tn̄ ꝯn̄a. q2 si forma
subalis ꝑesset in materia ſm eē incōpletū ⁊ indistinctū. ⁊ ad eē ꝯpletū ⁊
distinctū ꝑ motū naturalē duceret. cū in omi motu sit ꝑncipiū mediū et
finis. seq̄reꝛ ꝙ forma in ꝑncipio mot⁹ haberet eē min⁹ ꝑfectū ꝙ̄ in me/
dio. ⁊ in medio ꝙ̄ in fine. ⁊ sic talis forma intenderet ⁊ remitteretur.
¶ In oppo^m sic arguiꝛ p°. ex n̄ albo fit albū. ⁊ nō ex q̊cūq3 nō albo. ſ3 ex
illo nō albo in q̊ ē potētia ad albū. ſ3 h̊ nō eēt nisi ī nō albo eēt inchoatio
forme albedinis ꝑ quā in tali nō albo eēt potētia ad albedinē ⁊ nō ad aliā
formā. g̊ ⁊c. Scdo sic. nihil educiꝛ de aliq̊ in q̊ nullo mō ꝑfuit. ſ3 forma
educiꝛ de potētia materie. g̊ an̄ ei⁹ eductōem habebat aliqd eē in mate
ria. Tercio. Quia nisi sic. seq̄retur ꝙ forma veniret totaliter ab ex/
tra qd est ꝯtra Aresto. Quarto. in omi motu est aliqd fluēs de ter/
mino a q̊ ad terminū ad quē. cū mot⁹ nihil aliud est ꝙ̄ fluxus inter duos
terminos. vel igiꝛ materia fluit vl' forma. nō materia. q2 tūc materie eēt
materia. ⁊ potētie potētia. ⁊ in oī motu essent duo flux⁹. vn⁹ ad eē ma/
terie. ⁊ alius ad eē forme. g̊ opt3 ꝙ sit forma q̄ sic fluit de eē imꝑfecto ad
eē ꝑfectū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s forma ꝑfuit in materia rei ſm esse imꝑfectū ⁊ indistin
ctum Quinto. omīs motus fit ratōe alicuius indigentie. sed materia
mouetur ad formā. g̊ indiget forma. Indigētia aūt nō est nisi illius qd
natū est inesse. g̊ forma nata ē materie ineē ⁊ h̊ nō nisi ꝑ aptitudinē exn̄tē
in materia ad formā q̄ aptitudo ē aliq̇d ipi⁹ forē. Sex°. materia appetit

formā. ⁊ nō illā quā hȝ sȝ illā quā nō hȝ. ⁊ nō inquantū eam nō hȝ abso-
lute. ergo inquantū nata est habere eā. sȝ talis aptitudo nō est nisi p hoc ꝙ
forma est aliqualiter in materia. igit̄ ⁊c. Septimo. oīs appetit⁹ fit gr̄a
alicuius siītudinis. sȝ siītudo est relatio fundata in vnitate forme. cū ergo
materia appetit formā. oportȝ aliq̄d forme p̄esse in materia. p quā mate
ria forme assiīatur. rōe cuius appetit formā Octauo sic. materia ē pn-
cipium generatōis. vt mater. sȝ mater nō ↄcurrit pure passiue ad gene-
ratōem imo hȝ pncipia ptus ↄfusa et indeterminata. q̄ p virtutē patris
ad determinatū actū vni⁹ forme ducunt̄ Nono sic. materia appetit for
mam sicut turpe bonū et femina masculū vt d̄r in textu. sȝ turpitudo nō
est cā appetendi bonitatē. ergo in ipo turpi oportet ponere aliq̄d bonitatis
rōe cui⁹ appetit bonitatē Decimo et vltimo sic. ex semine azini gene-
ratur azinus et nō aliud. et ex semine oliue oliua. sȝ hoc nō eēt nisi in ist̄
seminib⁊ essent forme educēde fm aliq̄d eē p qd hmōi materie dispone-
rentur ad illas formas. et nō ad alias. ergo forma ē i. materia fm esse inde-
terminatū generatōis rei cui⁹ est forma. Pro responsione. Sciendū
ꝙ circa pductōez formaꝝ subaliū ptiti sunt phi in tres sectas. Quidā
em̄ posuerūt formas eē totalr̄ ab intra. Et pn̄r dixerūt agētia naturalia
nihil alid facere ꝙ̄ remouere ↄrias dispōes. vt forma pus exn̄s in eē oc-
culto ducat̄ ad eē manifestū Et dabāt exēplū de lapide p̄cioso vl' de ferro
cui⁹ splēdor ppter lutū vl' rubiginē occultat̄. q̄ terso appet ei⁹ splēdor. et
hui⁹ positōis pm⁹ actor fuit anaxagoras. Alij posuerūt formas tota-
liter venire ab extra ymaginātes ꝙ agētia naturalia nō faciūt nisi dispo
nendo materiā ad susceptōem formaꝝ. q̄ disposita datur forma a datore
formaꝝ mediāte luce sua q̄ est intelligētia assistēs sphere generabiliū et
corruptibilium. Et hui⁹ pm⁹ actor fuit plato. Et istā positōem p pte
insequit̄ Auicē. Sȝ pipotehtici quoꝝ pnceps fuit Aresto. mediā ptē tenue
runt dicētes eē formā ptim ab intra ⁊ pti ab extra. qd nō ē sic itelligēdū
vt d̄t albert⁹ ꝙ forma habeat ptē ⁊ ptē. ⁊ ꝙ vna ps sit in materia. ⁊ alia
veniat ab agēte generāte rē. q⁊ hoc eē nō pt. cū forma sit simplex et indi-
uisibilis. sȝ sic ē intelligēdū ꝙ forma ē tota ab intra. ⁊ tota ab extra fm
diuersa esse ipius forme q⁊ fm esse potētiale et indeterminatū ad certū
gradū entis est ab intra. sȝ fm eē distictū et determiatū ad certā spēm ē
tota ab efficiēte ab extra. Ex quo pȝ ꝙ fm albertū agēs naturale non agit
ad pducēdū forme essentiā cū tota essentia p̄existat in materia. sȝ agit ad
ducēdū formā ad eē actuale ⁊ determiatū ad certā spēm ent̄. qd q̄dē eē
lȝ sit forme sicut cause formal' ē tn̄ toti⁹ cōpositi. tāq̄ȝ illi⁹ qd ē p se termi
nus generatōis ⁊ itentōis generāt̄. nā generās intēdit generare cōpo-
sitū ⁊ nō formā nisi ex ↄn̄ti. Et iō actio generāt̄ terminat̄ ad eē cōpositi
et nō ad eē forme. Et p āpliori intellectu hui⁹ positōis adducit Alber
tus vnū simile dicens ꝙ sicut est de genere ⁊ differentijs respectu specie-
rum ↄstituendaꝝ sub genere ita est de materia et formis naturalib⁊ re-
spectu rerum generandarum, modo sic est ꝙ genus est forma generalis.
et non determinata ad aliquod esse specificum. sed determinatur per di-
fferentiā sibi aduenientem quā in confusione sue potestatis continet.

Et licet alia ſit natura generis ſm id qd genus ſupponit et alia natura
dr̃ne ſm id qd ſupponit drã.tñ in eius poteſtate habituali et ꝯfuſa ꝯtinet
oẽs drãs. Inde eſt ꝙ drẽ nate ſunt fieri circa idẽ ſubiectũ cõe q̇d eſt natu
ra generis et vniunť in habitu ꝯfuſo ipius ſubiecti. Et ſe expellunt ſm
actũ diſtinctũ. Nã ꝑ hoc ꝙ vna ineſt actualr̃ alia expelliť ſm eſſe actuale
iõ dt phs i decimo methaphyſice ꝙ drẽ ſubales ſunt ꝯtrarie Et ꝓportio
nabilr̃ eſt in materia et formis naturalibꝫ et nõ eſt drã vt ſic.niſi qꝛ mate
ria nõ eſt forma generalis ſicut genus.ſed eſt ſubiectũ p̄mum formaꝝ
in quo eſt quedã habitualis poteſtas ꝯfuſa qua ꝯtinet oẽs formas na-
turales et hic habitus ꝯfuſus ſi capiať in ſua p̄ma potẽtia accipiť ꝑ mo-
dum generis remoti.qꝛ oẽs formas hoc mõ indiſtincte ꝯtinet.ſicut na-
tura generis generaliſſimi ꝯtinet indiſtincte in ſua poteſtate oẽs drñas
eiuſdẽ generis et ſꝑ iſte habitus ꝯfuſus ꝑ diſpoſitõem agentium natu-
raliũ forme vicinior efficiť ꝑ quas diſpoſitões materia diſponitur ad
hanc formã ⁊ nõ ad illã.ſicut ꝑ diuiſionẽ generis natura generis deter-
minatur ad vnã ſpẽm ⁊ nõ ad aliã.⁊ iõ licet in habitu ꝯfuſo materie ſi-
cut in genere remoto ꝯtinenť oẽs forme.tñ ꝓprie illa forma dr̃ eſſe incho
ata in illo habitu ꝯfuſo q̄ ꝑ virtutẽ illius agentis naturalis ex illo educi
tur.⁊ iõ ꝓprie dicimus formã azini inchoari in ſemine azini.⁊ hmõi habi
tus ꝯfuſus eſſentialr̃ diſtinguiť a natura materie.diſtinguiť etiam a for
mis put ſunt in termino generatõnis.nõ quidẽ ꝑ eſſentiã ſed ꝑ eſſe. q̇a
in hmõi habitu ꝯfuſo forme ſunt ſm eſſe ꝯfuſum.ſed in termino genera
tionis q̇libet forma hꝫ eſſe diſtinctũ ab alia.⁊ hmõi habitus ꝯfuſus eſt
ꝯcreatus materie prime a prima cã.nec ꝑ aliq̇d naturale agẽs attingi pt
ſed forma ſm ꝙ ꝯſtituit eſſe indeterminata ſpecie nõ eſt ꝑ creatõnem ſed
ꝑ generatõem.qꝛ educiť ꝑ virtutẽ agẽtis naturalis de hmõi p̄ncipio in-
choatiuo tanq̄ de quodã principio potentiali ad actũ ꝑfectũ. Iſtis no-
tatis ſeq̇tur ꝯcluſio ſm albertũ. Concluſio Forma ſubalis añ gene-
ratõem rei cuius eſt forma eſt in materia ſm eſſe formale formabile. Sꝫ
nõ ſm eſſe diſtinctũ et determinatũ in natura et ſpecie. Primũ probant
ratões añ oppoſitum. Scdm ꝓbant rões adducte poſt oppoſitũ. Et
ſm ipm ſoluende ſunt rões ſancti thome. Ad quaꝝ p̄mam dicitur ꝙ
indiuiſibile vbi eſt totũ eſt ſed nõ totaliter.et ideo dictũ eſt ꝙ forma ẽ to
ta ab intra et tota ab extra.ſed nõ totaliter.et ꝑ hoc facile ſoluunť incon-
uenientia. Ad ſcdam dicitur ꝙ intenſio et remiſſio ſunt accidẽtia for
me iam diſtincte et determinate in natura et ſpecie.modo añ generatõeꝫ
rei forma exiſtens in materia nondũ eſt determinata ad aliquã ſpẽm Di
citur vltra ꝙ generatio ſubſtãtialis eſt mixta cũ alteratõne.cuius ratõe
accipit ſucceſſionem. Et ſi ſuſcipiat magis ⁊ minus hoc eſt ſm qualita-
tes diſponẽtes materiã ad formã ſpecificã.⁊ nõ ſm eſſe ſubſtantiale Sꝫ
ad videndũ de opinione ſancti thome.ſciendũ ꝙ ipſe in tractatu de ma-
teria p̄ma et de dimenſionibꝫ interminatis dt ꝙ forma triplr̃ inueniť in
materia ſeu in potentia materie añ generatõnem. Uno modo in potẽtia
remota ſm quam potentiã nihil eſt de forma nec de diſpoſitõe ad formaꝫ
in materia.ſed ſolum in potentia paſſiua Et ducitur per agens natura-
le ad terminum et hoc modo forma ignis diceret eſſe in potentia in ma-

teria aque omino inalterate et indisposite ad formā ignis. Scdo modo
repitur forma esse in potentia in materia nō sic remota sed iam quodam
modo disposita ad formā ꝑ qualitates ipsi forme cō naturales absq; hoc
tamen ꝙ aliquid essentie ipsius forme sit in materia absq; hoc etiam ꝙ
in materia sit aliqua vis actiua educens talem formam de potentia ma
terie ad actum. et hoc modo forma est in materia non actiue ⁊ formaliter
sed in potentia passiua eius. et est ista potentia propinquior actui ꝙ pri
ma. quia iam est disposita ad formam. et hoc modo forma ignis est in po
tentia aque iam alterate per aliquod agens extrinsecum ad formā ignis
Tercio dicitur esse in potentia forma in materia non solum passiua. sed
etiā actiua. ⁊ hoc modo forme sunt in potentia in seminib⁹ vt forma oli-
ue. est in semine oliue et forma azini est in semine azini nō ꝙ in huiusmo-
di seminib⁹ sit formaliter et essentialiter forma. sz solū passiue et effectiue.
pro quanto in talibus seminibus est materia forme receptiua et etiaz vis
formatiua ab agente impressa que per virtutem generantis quam gerit
habet vim educendi formam de potentia materie et deponendi materiā
ad talem formam. Et ſm hunc doctorem nō nisi triplici modo forma di
citur esse in potētia in materia an̄ generatōem rei cui⁹ est forma. et nullo
illorum modorum aliquid essentie ipsius forme est in materia. Sec⁹ au
tem est de formis accidentalibus que fluunt in motu ante terminuz mo
tus ¶ Conclusio prima. Forme naturales ante generatōnem non
sunt in materia totaliter ab intra. ptz. quia si sic sequeretur ꝙ agentia na
turalia nō facerēt nisi remouendo contrarias dispositōnes. Et ꝙ quod
libet esset in quolibet. Et ꝙ nihil fieret simpliciter. Et ꝙ generatio sub-
stantialis esset alteratio. Conclusio scda. Forme naturales non sunt
omino ab extra scz a datore formaꝝ. quia ille attingeret essentiam forme
et nō esse compositi quod cum nec attingatur ab agente naturali seque-
retur ꝙ cōpositum nō fieret per se. Ex quibus conclusionibus sequitur
ꝙ sunt partim ab intra et partim ab extra. Conclusio tercia. Forma
substantialis ante generatōnem rei cuius est forma non preexistit in ma
teria ſm esse formale formabile. quia de ratōne forme substantialis ē da
re esse simpliciter et per consequens quicquid postea veniret esset acci-
dens. Item esse substantiale est primum et perfectissimū. ergo oportz ꝙ
sit vnum et indiuisibile. et per consequens non potest recipere variatōez
penes confusum et distinctum alias non esset simplicissimū. Item ad
hoc ponit Albertus inchoatōnem forme in materia vt generatio rei na
turalis sit a principio intrinseco cooperante agente extrinseco etiam ac-
tiue ad dispositōnem materie ad formam. Sed si ponatur forma preex
in materia eo mō quo ipe ponit impossibile est ipam actiue concurrere
ad generatōnem rei cuius est forma. ergo causa propter quam ponit vi-
detur esse nulla. minor probatur dupliciter. pmo. quia nihil agit nisi ſm
ꝙ est in actu modo forma ſm tale esse nō est in actu cum tale esse sit soluz
potētiale et aptitudinale p̄t etiā ꝯclusio ꝓbari ꝑ rōes factas p⁹ oppoᵐ.

Ad ratōes Post oppositū. Ad pmam. ꝯceditur ꝙ ex q̄-
cunq; nō albo indifferēter nō fit albū sz ex nō

albo actu quod est in potentia ad albū. in potentia quidē iam quodāmō disposita ad ipm album nō ponendo tamen in ipso nō albo aliquid albedinis ꝓpter quod ipm nō album sit in potentia ad album. Ad scḋam dicitur ꝙ cum dicitur formam educi de potentia materie illa locutio est methaphorica ꝛ sumpta ex dictis platonis. nam illud ꝓprie dicitur educi de aliquo qḋ accipitur ab illo ꝛ in alio ponitur. modo sic nō educitur forma de potentia materie sed educitur ſm quandā siītudinē ꝑut illḋ dicit educi de aliquo qḋ nō est in eo eo mō quo prius erat. modo forma erat in ipsa materia in potētia passiua et post generatōem in actu. Ad terciam negatur ꝯña. qꝛ materia est in potentia naturali ad ipam formā et sic forma est ꝑtim ab intra et ꝑtim ab extra. Ad quartā dḋm ꝙ in motu accidentali forma accidentalis fluit de esse īꝑfecto ad ꝑfectum et econuerso. et ſm eam attendit intensio et remissio. Et est in materia ante terminū generatōnis etiam ſm essentiā. Sed forma substantialis que nō acqritur per motū ꝓprie dictū nō est ante terminum mutatōnis in materia ſm essentiam. nec in generatōe substantiali attendit successio nisi ratōne alteratōis preuie. Ad quintam ꝯcedit ꝙ materia mouet ad formam et quodāmodo indiget ea et nata est habere eā. sed illa aptitudo nō est aliquid ipius forme idem ꝑ essentiā cum ipa forma sed ē met ipa natura materie vel aliqua dispositio exñs in materia vl aliqua vis actiua q̄ hꝫ educere vnā formā de potentia materie et nō aliā. Et ꝑ hoc ꝑtꝫ solutio. Ad sextā. qꝛ materia appetit formā vt ꝑficiat ab ea. Ad septimā dḋm ꝙ duplex est siītudo quedā est siītudo formalis fundata scꝫ supra vnitatē forme et appetitus materie nō fundat in tali similitudine. Alia est similitudo fundata in vnitate proportōnis ꝛ appetitus materie fit ratione talis similitudinis. nam potentia substancialis habet proportōnem et analogiam ad formam substantialem que est eius actus. Ad octauam dicitur ꝙ non est omnimoda similitudo inter matrem et materiam. nam manifestum est ꝙ mater est principium extrinsecum. Dicitur vlterius ꝙ mater in generatōne ministrat materiam ex qua fit generatio per virtutem patris et ita mater non concurrit actiue ad generatōnem. Et sicut materia incipit fructum et preest fructui sic materia etiam se habet ad formam. Ad nonam dicenduꝫ ꝙ turpe appetit bonum propter aptitudinem quam habet ad ipsum bonum. non quia in turpi sit forma bonitatis. Et proportionabiliter femina appetit masculum et materia formam. Ad vltimam patet solutio ex dictis. nam ex semine azini generatur azinus ꝛ non aliud. nō quia in tali semine est forma azini essentialiter vel per essentiam. sed quia in tali semine est vis formatiua azini que est qualitas de secunda specie qualitatis. scilicet naturalis potentia actiua in se gerens virtutem forme azini generantis vi cuius potest educere formam azini et non aliam.

Queritur Vtrū in materia generabiliū ꝛ corruptibiliū añ oēm formā substantialē sint ponende dimensiōes

nes interminate ipi materie coeterne. Et videt ꝙ sic pluribꝫ ratõnibꝫ Auerrois Quaꝝ pͥma est. qꝛ forme materiales diuidunt ꝑ subiectũ qꝺ est materia. ergo oportꝫ subiectũ haꝝ formaꝝ esse diuisibile. sed materia nõ est diuisibilis nisi ꝑ quãtitatẽ. ergo añ receptõem formaꝝ substantialium in materia ponende sunt dimẽsiones interminate. Scꝺo sic. Nulla forma expellitur a materia nisi ratõne ꝯtrarietatis sed dimẽsiones interminate nulli ꝯtrariant sꝫ cões sunt omibus formis q̃ recipiunt in materia. ergo dimẽsiones interminate nunq̃ꝫ expellunt a materia. Tercio sic. Si dimẽsiones interminate nõ p̄cederent quãlibet formã subalios seq̄retur ꝙ corpus fieret ex nõ corpe ꝛ dimensio ex nõ dimensione consequens est falsum. qꝛ oĩs motus vel mutatio est in ente quanto vt habet sexto huius. Quarto sic. nisi sic seq̄retur ꝙ nõ esset multitudo indiuiduoꝝ sub vna specie. qꝛ forma adueniret materie indiuisibili ꝛ nõ ptibili. ꝛ sic totã ipam actuaret. Deinde arguit Ratõnibꝫ quorundam sequentiũ auerroym. qꝛ si in materia nõ essent dimensiões interminate ab ea sepabiles sequeret ꝙ augmẽtatio nõ esset possibilis. ptꝫ ꝯña: qꝛ in augmentatõne solũ adueniret materia. sꝫ materia ẜm se ẽ indiuisibilis Indiuisibile aũt additũ indiuisibili nõ reddit ipm maius. ergo materia adueniẽs rei augende ipam nõ augeret. iõ dꝛ pͥmo de generatõe ꝙ augmẽtatio nõ fit nisi adueniente aliquo corporeo. Scꝺo sic. Necesse est ponere eandẽ quantitatẽ in genito q̃ fuit in corrupto ꝛ nõ terminatã. ergo interminatã. Añs ptꝫ qꝛ cũ ex aere fit ignis forma ignis subito inducit sed in pͥmo instanti esse ignis materia ignis. est sub tota quantitate ignis ergo si nõ p̄fuit quantitas seq̄tur ꝙ fiet in instanti extensio quantitatia sed extensio fit ꝑ motũ localẽ. ergo motus localis erit in instanti qꝺ ẽ impossibile. Tercio sic. Potentia et actus diuidunt ens ꝛ qꝺlibet genus entis. ergo in quolibet genere est ꝓpͥũ potentiale receptiuũ actuuꝫ illius generis sed ꝓpͥũ potentiale receptiuũ actualis quantitatis nõ est aliud q̃ꝫ dimensio interminata. ergo dimensio interminata est ponenda.

Quarto sic. In quolibet genere est vna prima ꝯtrarietas. sed diuerse ꝯtrarietates diuersoꝝ generꝝ req̄rũt diuersa ꝓpͥa receptiua. ergo preter subiectũ qꝺ est cõe oĩbus generibꝫ ponendũ est in quolibet genere ꝓprium receptiuum. sed ꝓpͥũ receptiuũ quãtitatis nõ est aliud q̃ꝫ dimensio interminata. igitur ꝛc. In ꝯtrariũ arguit. qꝛ tales dimensiones oẽnt accidẽtia. ergo si ponerent in materia añ oẽm formã substantialẽ sequeretur pͥmo ꝙ forma substãtialis nõ essꝫ pͥmus actus materie. Scꝺo seq̄retur ꝙ forma substantialis adueniret enti in actu Tercio ꝙ cõpositio secunda p̄cederet pͥmã. Quarto ꝙ forma substantialis vniret materie ꝑ accidens. Pro responsione. Sciendũ Qꝫ quidã posuerunt quãtitatem inesse toti cõposito p̄cise ratõne materie. Occasionẽ sumentes ex sufficientia p̄dicamẽtoꝝ in qua dꝛ ꝙ quãtitas orit ex ꝑte materie Alia fuit opinio Auerrois in libro de substãtia orbis. Qui distiguit duplicẽ q̃ꝫtitatem seu dimẽsionẽ. Quedã em̃ est indeterminata ad certã magnitudinem et figurã q̃ coeterna est materie et p̄cedit oẽm formã substantiase in materia. Alia est dimensio determiñata ad certã magnitudinẽ et figurã et talis seq̄t formã specificã. iõ ẜm diuersas formas specificas reperiun-

tur diuerse quãtitates et figure q̃ sunt vnius spẽi sunt vnius figure ⁊ ac-
cedunt ad eandẽ quantitatẽ. Alia fuit opinio Auicenne ponentis quã-
titatem indeterminatã ↄ̃sequi formam corporeitatis in materia ita ꝙ ad
illam formã sequit̃ aptitudo ad actualẽ trinam dimensionẽ. Sed actual'
trina dimensio determinata ad spẽm seq̃tur formã specificã. Et deter-
minata ad esse ꝑticulare sequitur esse cõpletum indiuidui. Et hanc for-
mam corporeitatis ponit cõmunem om̃ibus generabilib⁹ et corruptibi-
libus et distinctã a formis specificis. ita ꝙ ẜm eius positõem. Cũ ex ae-
re fit aqua et econtra manet eadem corporeitas ẜm essentiam licet variet̃
ẜm esse. q̃z aliud esse hꝫ sub forma aeris et aliud sub forma aque. Et in
hac positõne eum inseq̃tur Albert⁹. Pro qua sic argui p̃t p̃mo. Quia
aĩa est actus corꝑis organici physici. Sed corpus de genere substantie
nõ est corpus nisi ꝑ aliquã formam substantialẽ q̃ nõ est nisi corporeitas
ergo in aĩatis p̃ter formã specificã que est aĩa ponenda est forma corpo-
reitatis a forma specifica realiter distincta. Scd̃o sic Aĩal mouet se-
ipsum. sed om̃e mouens seip̄m diuidit̃ in ꝑtem ꝑ se motã et in ꝑtem ꝑ se
mouentẽ. ꝑs ꝑ se mouens est aĩa. ꝑs aũt ꝑ se mota nõ p̃t esse materia nu-
da. q̃z materia nuda nõ mouet̃. vt d̃z q̇nto huius. q̃z subiectũ motus est
in actu substantiali et in potentia ad esse accidẽtale. ergo in ꝑte ꝑ se mo-
ta est ponẽda aliqua forma substãtialis p̃ter aĩam. q̃ nõ est nisi corporei-
tas. ergo ponenda est forma corporeitatis distincta a specificis disting-
uibilis et determinabilis ꝑ diuersas formas specificas ad diuersa esse de-
terminata. et sic patent tres opiniones de cã quãtitatis in cõposito ma-
teriali. Prima ponit materiã esse totã causam quãtitatis etiã determi-
nate. Scd̃a ponit materiã esse totã causam quãtitatis nõ tñ determina-
te. Tercia ponit formã corporeitatis in materia causam quãtitatis inde-
terminate et formã specificã esse causam q̈̃titatis determinate. Sed cõ-
tra has opiniones ¶ Conclusio p̃ma Materia nõ est tota causa quã-
titatis cõpositi. ꝓbatur. q̃z si sic seq̃retur ꝙ quoꝝ materia esset eadem et
eiusdẽ rõnis esset eadẽ quãtitas. et sic oĩm generabiliũ esset eadẽ quan-
titas cũ ipoꝝ oĩm sit eadẽ materia qd̃ tñ falsum est. Scd̃o. q̃z d̃t phs
scd̃o de aĩa. Oĩ omibus viuentib⁹ positus est certus terminus' augmẽ-
ti et decrementi ab ip̃a aĩa. Cum igit̃ aĩa sit forma seq̃tur ꝙ forma facit
ad quantitatẽ. ergo materia nõ est tota cã quãtitatis. Tercio. Quia
dicit̃ in de generatõe ꝙ ex vno pugillo terre fiũt decẽ aque et centũ aeris
Sed si materia esset tota causa q̈̃titatis cũ sit eadẽ materia ẜm substan-
tiam q̃ p̃mo stat sub vno pugillo terre. deinde sub decẽ aque. tercio sub
centũ aeris nõ possit assignari rõ talis diuersitatis. Quarto materia
est ens in pura potentia. ergo ab ea tanq̈̃ a tota cã nõ p̃t aliqd̃ accñs ori-
ginari. ¶ Conclusio scd̃a. In materia generabiliũ et corruptibiliũ non
sunt ponende dimensiones interminate p̄cedentes oẽm formã substan-
tialem. ꝓbatur. q̃z in quinto huius d̃z Oĩ subiectũ generatõis nõ occu-
pat locũ. sed materia cũ dimensionib⁹ occupat locũ. ergo materia cũ hu-
iusmodi dimensionib⁹ nõ est subiectũ generatõnis et tamẽ ad hoc pone-
bat Auerroys in materia huiusmodi dimensiones. Hoc etiã posset ꝓ-
bari ratõnib⁹ factis post oppositũ. Conclusio tercia In materia nõ ẽ

ꝑonenda forma corporeitatis ꝑ essentiã distincta a formis specificis sꝑ
manens eadem sub oib⁹ illis. ꝓbat̃ q2 forma substãtialis differt ab acci
dentali in hoc ꝙ ipa dat esse simpl'r. Accñtalis vero ꝯstituit̃ in esse a suo
subiecto. Etiã forma substantialis aduenit enti in pura potentia. ſ3 ac/
cidentalis aduenit enti in actu simpl'r et in potẽtia ſm q̇d. Cũ igitur for
ma corporeitatis sit forma substãtialis ipa dabit materie esse simpl'r: sed
quicq̇d aduenit enti in actu simpl'r est accñs. ergo omnes forme specifice
essent accidentia. Et si dicat̃ ꝙ esse simpl'r capiatur dupl'r. Uno mõ vt
oꝑponit̃ ipi esse ſm quid quod est esse accñtale. ⁊ sic forma corporeitatꝫ
dat esse simpl'r. Alio mõ esse simpl'r est esse in actu determinato ⁊ vltimo
ꝑ formam specificã. sic forma corporeitatis nõ dat esse simpl'r. q2 dat esse
determinabile et distinguibile. Contra hoc replicat̃. q2 esse substãtia
le in indiuisibili ꝯsistit. ergo nõ p̃t esse distinguibile et determinabile. an/
tecedẽs ptꝫ. q2 p̄mum vniuscuiusqꝫ ordinis est metꝝ et mensura omniũ
alioꝝ q̃ sunt illius ordinis. qđ debet esse minimũ ⁊ indiuisibile. alias eĩ
nõ esset p̄ma mensura sed esset mensurabile. sed in ordine ipoꝝ esse eẽ
substãtiale est p̄mũ. ergo est mensura cuiuslibet alterius esse. ergo debet
esse minimũ. et ergo indiuisibile. Et hoc est qđ dicit ph̃s in octauo me/
thaphysice, Q3 in substantialib⁹ spẽs se habẽt sicut numeri mõ in nume
ris additio ⁊ subtractio indiuisibilis variat speciẽ. ergo et in substantia
libus esse substantiale ſm rem nõ est distinguibile et determinabile. Er
go ponit beatus Thomas Q3 ab eadem forma ſm rem multiplici tñ
ſm virtutẽ et ꝑfectõem habet cõpositum materiale esse substantiale et
esse corporeũ et esse specificum et vltimũ. Et per hoc dicitur ad ratões
alberti. quia ꝑ eandem formam corpus cui vnitur ipa anima est substan
tiale corporeũ et sic de alijs. Et intelligitur quantũ ad posteriores gra/
dus ꝑfectionales vniri materie per aliquod medium sed quantũ ad pri
mum qui est esse vnitur sibi immediate. Ad scđam dicitur specialit̃
Q3 id quod generatur non est materia sed id quo. Conclusio quar/
ta. Quelibet forma substãtialis vnit̃ materie p̄me. ꝓbat̃ sic. q2 materia
de sua ꝓpria natura est potẽtia substãtialis. ſ3 potẽtia subalis p̄mo ⁊ di
recte recipit actũ substantialẽ ⁊ nõ ꝑ aliqđ mediũ. iõ đ2 scđo de aĩa ꝙ nõ
est q̃renda cã quare ex materia et forma fit ꝑ se vnũ nisi q2 sc3 hec forma
est ꝓprius actus. ⁊ materia hec est ꝓpria eius potẽtia Scđo. si forma
substãtialis vniret̃ materie ꝑ mediũ. vel illud esset subale vel accñtale.
Si subale tunc adueniret enti in actu simpl'r. ⁊ sic eẽt accñs. Si accñta
le tũc ex ipis nõ fieret vnũ ꝑ se. Et seq̃rent̃ incõuenientia illata post op/
positũ Ex q̊ sequit̃ Q3 oẽs dimẽsiones in materia sꝑ sunt actu ter/
minate ⁊ sꝑ ꝯsequunt̃ ſm esse in actu ad aliquã formã specificã. et qñ fit
mutatio de vna forma in aliã acq̇runt̃ noue dimẽsiones ⁊ p̄cedentes ab
iciunt̃. Et hec ꝯclusio est doctoris sancti. Quã tanqꝫ ꝓbabiliorẽ susti/
nẽtes respondent ad rõnes ante oppositum.

Ad rõnes

Ad p̄mã đ2 Q3 materia exñs actu sub plurib⁹ formis fuit diuisa sub q̃titate exñte cu3 formis abiciẽdis ⁊ nõ ẽ diuisa ꝑ q̃titatẽ manentẽ cũ formis acq̇rendis. Ad

ſcḋam d₂ q̄ nulla forma ꝑ ſe ṗmo expellit̄ a ſubiecto niſi ratõe ꝯrietatis. Sꝫ bñ ex ꝯñti ꝑ corruptõem ſui ſubiecti. Ideo lꝫ q̄titas nõ habeat aliquã formã ſibi ꝯriã tñ p̄t corrũpi ex ꝯñti ꝑ corruptõeꝫ forme ſub̄lis quã ꝯſeq̇tur. Ad terciã d₂ Qꝫ corpus fit ex nõ corpe in actu corpe. tamẽ in potẽtia ſil̓r de dimenſione. licet eñ materia ꝑ ſe ſumpta nõ ſit corpꝰ eſt tñ in potẽtia ad actũ corpis. Ad quartã neget̄ ṗmo ꝯña. Et rõ ẽ q₂ materia exñs ſub pluribꝫ formis indiuiduoꝝ p̄t ṗus fuiſſe diuiſa ſub quãtitate exiſtente cũ formis p̄cedentibꝫ in materia. ſicut forma panis diuidit̄ ꝓpter diuiſionẽ materie factã ſub quãtitate forme p̄cedentis.

Ad quintã d₂ Qꝫ indiuiſibile actu et potẽtia additũ alteri nõ reddit ip̄m maius. ſꝫ indiuiſibile actu diuiſibile tñ potentia cuiuſmodi ẽ materia ẜm ſe additũ alteri habenti virtutẽ actiuã reducẽdi talẽ potentiã ad actũ bñ p̄t reddere alteꝝ maius. Ad ſextã d₂ Qꝫ cum ex aere fit ignis materia ignis ꝯtinue recedit a ꝓpria q̄titate ⁊ diſpoſitõibꝫ forme aeris accedendo ad diſpoſitõnes forme ignis Et ſicut eſt dabile vltimũ inſtans eſſe forme aeris ⁊ ṗmũ ſui nõ eſſe q̇d eſt ṗmũ eſſe forme ignis. ita nõ eſt dare vltimũ inſtans in q̊ materia ſit ſub ꝓpria quãtitate aeris ſꝫ eſt dabile ṗmũ in q̊ eſt actu ſub quãtitate ignis. iõ talis augmẽtatio et extenſio materie nõ fit in inſtanti ſꝫ ſucceſſiue ſub forma exiſtẽte in materia aeris. Ad ſeptimã d₂ Qꝫ nõ in q̊libet genere repit̄ potẽtia formalis formabilis et actꝰ determinans. ſicut genus eſt forma determinabilis ⁊ dr̃ã actus determinans ſꝫ ſolũ in genere ſubſtantie repitur potẽtia ſubiectiua real̓r diſtincta a ꝓprio actu eiuſdẽ generis. iõ in generibus accñtiũ nõ oportet ponere aliud ſuſceptiuũ real̓r diſtinctũ a formis illorum geneꝝ. Forme em accñtales cũ ſint forme ſimplices nõ h̄ñt materiã ex qua fiant. ſꝫ receptiuũ ipaꝝ eſt ſubiectũ de genere ſubſtantie. Et ſil̓r dõm eſt ad octauũ. Et hec de queſtione

Alter principia ponit ſub phyloſophia
Vel per ſe cauſas ſic quoqꝫ fortuitas

Orum que ſunt alia q̇dem ſunt natura. alia vero propter alias cauſas. Natura quidem ſunt animalia queqꝫ et partes ipſorum et plante et ſimplicia corpora vt terra et ignis et aer et aqua. Hec enim eſſe et huiuſmodi a natura eſſe dicimus. Omnia autem que predicta ſunt videntur differentia et non natura exiſtentia. Que quidem eñ natura ſunt omnia videntur habentia in ſeipſis principium motus et ſtatꝰ. hec q̇dẽ ẜm locũ. illa ꝟo ẜm augmẽtũ ⁊ decremẽtũ

Quedam aũt ꝯm alteratõnem. Lectulus aũt et indumentum et si aliquod huiusmodi genus est ꝯm quod quidem sortitũ est in predicatõne vnaquaqꝫ. et inquantũ est ab arte neqꝫ vnũ habet impetũ mutationis innatũ. Secundũ aũt ꝙ conuenit ipsis lapideis aut terreis esse aut mixtis ex his. habent tantum tanqꝫ existente natura principio aliquo et causa mouendi ⁊ quiescendi in quo est primũ per se et nõ ꝯm accidens. Dico aũt nõ ꝯm accidens. cũ fiat vtiqꝫ ipse sibi aliquis causa sanitatis. cũ sit medicus. Sed tamen nõ ꝯm ꝙ sanatur medicinã habet sꝫ accidit eundẽ medicũ esse et sanari. vnde et diuiduntur aliqñ ad inuicem. Similiter aũt et alioꝝ vnũquodqꝫ que fiunt Nullum em̃ ipsoꝝ habet in seipso factionis principiũ. sed alia quidem in alijs et ab exteriori vt domus et alioꝝ manu inscisorũ vnũquodqꝫ alia aũt in seipsis quidem. sed nõ ꝯm seipsa quecũqꝫ ꝯm accidens cause fiũt vtiqꝫ ipsis Est igitur natura quod dictũ est Naturã aũt habent quecũqꝫ huiusmodi habent principium et sunt hec oĩa subiecta. Subiectũ em̃ quoddã ⁊ in subiecto est natura semper. Scdm naturã aũt sunt et hec ⁊ q̃cunqꝫ his insunt ꝯm se. vt igni ferri sursum. Hoc em̃ natura quidem nõ est. neqꝫ habet naturam. sed a natura. et ꝯm naturã est quid quidẽ natura sit dictũ est. et quid est habere naturaꝫ ⁊ quid a natura. et quid ꝯm naturã Quia aũt est natura tentare demõstrare ridiculũ est. Manifestũ em̃ est ꝙ huiusmodi reruꝫ sunt multa. Demonstrare aũt manifesta per imanifesta non potentis iudicare est propter ipsum. et non propter ipsum cognitũ. Quia aũt contingit hoc pati. non imanifestum est. Syllogiset em̃ aliquis cum natus sit cecus de coloribus. Quare necesse est huiusmodi de nominibus habere rationem nihil autem intelligere.

Circa initiũ secũdi libri physicoꝝ. Querit. Utrꝫ definitio nature sit bñ assignata in qua dr̃ natura est p̃ncipiũ ⁊ causa mouendi et quiescendi eius in quo est p̃mũ p̃se et nõ ꝯm accidens Arguit̃ p̃mo ꝙ nõ. qꝛ nullũ absolutũ habꝫ definiri p respectiuũ. sed natura est ens absolutũ cũ dicat̃ de materia et

forma. q̄ sunt absoluta ꝛ p̄ncipiū est ens respectiuū. ergo Sc̄do sic. p̄n-
cipium et cā idē sunt. ḡ nugatorie ponit̄ alteꝝ Tercio sic. celū natura-
liter mouet̄ et nō quiescit. ḡ male dr̄ mouendi et quiescendi. Quarto
sic. idē nō est p̄ncipiū ꝯtrarioꝝ. motus et qes sunt ꝯtraria. ḡ natura nō
est p̄ncipiū mouendi et quiescendi Quinto sic. grauia et leuia mouē-
tur et tn̄ nō hn̄t intra se p̄ncipiū sui motus cū moueant̄ a generāte. vt dr̄
octauo hui⁹. ergo Sexto sic. aīal cadens deorsum naturalr̄ mouet̄ et
tn̄ nō hȝ intra se p̄mū p̄ncipiū sui mot⁹ ergo Septimo sic. p se ꝛ nō ſm
accn̄s idem sunt. ergo alteꝝ nugatorie ponit̄. In oppositū est p̄hus in
p̄mo capitulo huius libri ponens illā definitōem in forma Pro rn̄sio-
ne Sciendū p̄mo. Qꝫ postq̄ p̄hus in primo libro determinauit de
principijs reꝝ naturaliū. vt referunt̄ ad esse et ad fieri rei naturalis. Cō-
sequenter in hoc sc̄do determinat de principijs rerum naturaliū ſm ꝙ
referunt̄ ad scire siue cognoscere ip̄as res naturales ꝛ ita in hoc sc̄do agit
de principijs scientie naturalis. et qꝛ in sc̄ia oportet cognoscere subiectuȝ
et principia p que demonstrant scientie. ideo in hoc sc̄do agit̄ de natura
tanq̄ de subiecto. et ostendit̄ de q̄bus sc̄ia naturalis habet ꝯsiderare. et
ꝯsequenter ostendit̄ ex quibus causis demonstrat sc̄ia naturalis.

Sciendū sc̄do. Qꝫ natura ſm Boetium dr̄ quattuor modis. Uno
modo vt est eaꝝ rerum que cū sint quocunq̄ modo ab intellectu nostro
capi possint. et hec est cōmunissima eius acceptio. qꝛ comprehēdit om̄e
ens positiuum quod capi potest a nostro intellectu ꝛ sub natura hoc mō
accepta non continentur negatōnes nec p̄uatōnes nec p̄ma causa nec in-
telligentie nec tempus nec motus nec materia prima que perfecte ab in-
tellectu nostro non capiunt̄. Secundo modo dicitur natura magis stri-
cte prout tantūmodo cōprehendit substantia. et hoc modo definitur a
Boetio sic natura est que potest agere vel pati. Tercio mō adhuc stri-
ctius vt scȝ reperitur solum in corporibus mobilibus. et est in eis p̄nci-
pium mouendi et quiescendi et hoc modo capitur in definitōne nature.
Quarto modo dicitur natura propria et essentialis differentia que est
sp̄ei constitutiua. et hoc modo dicimus ꝙ alia est natura equi. et alia na-
tura hominis. a natura bouis vel leonis. Sciendum tercio. Qꝫ hoc
nomē natura prout hic sumitur dicit̄ de materia et forma nō vniuoce. vt
postea dicetur. sed analogice. et hec definitio nature nō est q̄dditatiua.
sed est quedam explanatio que est maioris declaratōnis q̄ nomen natu-
re per se sumptum. Sciendum quarto. Qꝫ q̄uis nomen materie ꝛ no-
men forme sunt absoluta. tamē natura supra materiam et formam. ꝛ ra-
tiones earum. addit quēdam respectum ad opus. ita vt natura signifi-
cet materiam et formam. non vt sunt principia fiendi et essendi absolute
sed vt sunt principia mouendi et quiescendi. et ideo natura definitur cō-
uenienter per hec nomina principium et causa. que sunt respectiua. Et
ponitur vtrunq̄. scȝ principium et causa ad designandum ꝙ non in om-
nibus natura est eodem modo principium motus. quia in rebꝫ anima-
tis natura est principium motus actiuum. ideo in illis p[illegible]prie debet di-
ci natura principium. quia per principium in physic[illegible]gitur causa
efficiens. Et in rebus inanimatis natura non est prin[illegible]m actiuum.

sed passiuum solū ⁊ ideo in illis non debet dici ꝑncipium. sed magis cū
Dicit tū Albertus. ꝙ ponitur principium propter ꝑuatōnem. que
non est causa motus per se. sed hec expositio non videtur esse conueniēs
quia per illam ꝑticulam per se et non ſm accidens priuatio excluditur.
Et dicitur mouendi et quiescendi. quia illa que naturaliter mouentur
ad aliquē locum in eo quiescunt naturalius ꝙ̄ ad eam moueātur. quia
propter quod vnūquodꝫ tale ⁊ illud magis. ⁊ ꝑ eandem naturam qui-
escunt in aliquo loco ⁊ mouenť ad eum. nō tamē debet intelligi ꝙ natu-
ra sit ꝑncipiū mouendi et quiescendi in omibus qꝛ in eis que solū natu-
raliter mouentur est ꝑncipium mouendi tantū. ⁊ nō quiescēdi. cuiusmo-
di est celum. Sed tamen dicit Albertus ꝙ motus celi nō debet dici na-
turalis quia est a motore sepato ꝑ intellectū mouente. ideo magis debet
dici intellectualis Sed ad hoc respondet Thomas ꝙ ad hoc ꝙ mo-
tus sit naturalis sufficit ꝙ sit a principio intrinseco passiuo naturaľr in-
clinato ad motū: ⁊ ideo motus celi debet dici naturalis. qꝛ celum natu-
raliter inclinatur ad suum motum. Deinde ponit in definitōe eius in
quo est ad drām artificialiū. ꝙ̄ inquantū hm̄oi nō habent ꝑncipiū alicu-
ius motus in se. Deinde ponit ꝑmū qꝛ etsi natura corpoꝝ cōpositoꝝ
sit ꝑncipiū alicuius motus eoꝝ nō tamen ꝑmum. vt cum aīal mouetur
deorsum hoc nō est de natura animalis inquantū aīal. sed ex natura ele-
menti ꝑdominantis. verū est tamē ꝙ licet natura aīalis inquantum aīal
nō sit ꝑncipium ꝑmum. motus deorsum est tamen ꝑmū ꝑncipium ali-
cuius alterius motus ita ꝙ nō est aliqua res naturalis. cui non ꝯueniat
aliquis proprius motus ꝑ ꝓpriam eius naturam Ultimo ponitur in de
finitōne ꝑ se ⁊ nō ſm accidens quā ꝑticulam declarat sic. qꝛ ⁊ si medicus
aliquando se sanet hoc est tamē ſm accidens. qꝛ accidit medico ſm ꝙ ē
medicus ꝙ sanetur. et ideo hec duo inueniunť sepata ab inuicem. sed na-
tura et ille motus cuius est ꝑncipium per se nunꝙ̄ inueniuntur separa-
ta vt nihil mouetur naturaliter sursum quin in eo sit leuitas ⁊ nunꝙ̄ in
aliquo inuenitur leuitas quin illud sit naturaliter mobile sursuꝫ. ⁊ sic pa-
tet definitio nature declarata. Sciendū quinto. Qꝫ vt habetur in te
xtu. entium que sunt. quedam sunt a natura. vt quecunꝙ̄ aīalia et ꝑtes
eoꝝ. plante ⁊ corpora simplicia et elementa. ⁊ mixta inanimata Alia stꝫ
que nō sunt a natura sed ab alijs causis vt ab arte casu vel fortuna. qua-
rum rerum differētia ex definitōne nature ꝯcluditur. Cōclusio ꝑma.
Entia naturalia drn̄t a nō naturalibꝫ. id est ab artificialibꝫ. ꝑ ꝙ̄to natu-
ralia habent in se ꝑncipium sui motus. innatum nō artificialia inquan-
tum huiusmodi. hanc ꝯclusionem ꝓbat phūs per inductōnem. nam quę-
dam naturalia habent in se principium motus ſm locum innatū. vt sim-
plicia corpora. alia vero ſm augmentum ⁊ decrementum. vt animalia
et plante. Alia vero ſm alteratōnem. vt mixta inanimata. et alia natu-
ralia. sed ea que nō sunt a natura. vt lectulus et indumentum. non ha-
bent principium in se alicuius motus innatū nisi per accidens. inquan-
tum res naturales sunt substantia artificialium. vt cultellus inquantū
ferreus hoc est includens illud ens naturale scꝫ ferrum et non inquan-
tum quoddam artificiale. ¶ Conclusio scd̄a. Natura est principium

et causa mouendi et quiescendi &c. patet. quia naturalia differunt a non naturalibus. quia naturalia habent in se principium motus et quietis primum per se et non secundum accidens quod quidem principiū est natura. ergo natura est principium et causa talis motus. patz etiam conclusio ex declaratōne ptium definitōnis. Sed iuxta textū queritur quid est habēs naturā. et quō differt ab ente secundum naturam. Respondetur quod habens naturam est ens cōpositū ex materia et forma qd habet in se pncipiū motus. sz ens secundum naturā nō est tale compositū. sz quicqd sibi inheret immediate sequens ex natura vt ferri sursum leuitas & hmōi. ☞ Dubitatur Utrum sit demonstrabile naturā esse. Rndetur quod nō. qz est per se notū & ad sensum manifestū sz aliq nituntur demōstrare & silr se habent cecis natis volētibus iudicare de coloribus & isti propter defectū intellectus nesciunt iudicare inter cognitū propter ipm et nō cognitū propter ipm.

Ad rōnes Ad pmā dz quod natura pt duplr ɔsiderari Uno mō materialr pro eo qd ē natura. vt materia et forma & sic est aliqd absolutū. Alio mō formalr sub rōe nature. & sic est respectiuū. qz nomē nature importat habitudinē pncipij. Ad scdam dz quod ponitur pncipiū propter illa q hnt in se pncipiū actiuū sui motus. & causa. propter illa q hnt pncipiū passiuū motus. pt etiā dici quod pncipiū est in plus quam cā. qa pncipiū est inchoatiuū tm. cā vero cū hoc est influxiua. Ad terciā patuit solutio Ad quartā dz quod qes in termino ad quē nō ɔriatur motui q fit ad illū terminū. qz qes illa est finis et salus illius motus. sed qes in termino a quo ɔtrariatur motui Ad qntam dz quod lz grauia & leuia habeant pncipiū actiuū extra se. hnt tamē pncipiū formale aut passiuum intra se. Ad sextā patuit solutio Ad septimā dz quod per se ē equocum ad hoc quod nō est per alterum et ad hoc qd est nō per accns & ad deno tandū quod per se capitur hic vt idē est quod nō per accns. ad ditur & nō secundum accns

Idetur autem natura substantia eorū que in natura sunt. quod primum inest vnicuiqz non formatum per seipsum. vt lectuli natura lignū statue autez es Signum autē dicit. Antiphon. qm si aliquis proijceret lectū deorsum. et accipiat potentiā putrescens vt vtiqz sit germen nō vtiqz fieri lectum sed lignum. tanqz dicat quod secundum accidens ens esse dispositionem secundum legem et artē. subaz aūt entem illam que permanet. hoc patiens cōtinue est. Si aūt et horū vnūqdqz ad alterum aliquod idem hoc sustinuit. vt es quidem et aurū ad aquam. ossa aūt et ligna ad terram. similiter autem et aliorum qdlibet illam naturam esse et substātiā ipsorum Unde sane hi quidē terrā. alij vero ignē. alij aerē dicūt quidā aūt aquā. alij quidā vero horum. Sz alij oīa hec naturā esse eorum q sunt. Quot enim accepit ipsorum huius siue vnū siue multa hec et tanta dt esse om

nem substantiã. alia aũt oĩa passiones istoꝝ et habitus et dis/
positiones. Et hoꝝ q̃dem quodlibet esse ꝑpetuũ. Nõ eñ incẽ
mutatõnem ipis ex seipis. Alia aũt fieri et corrũpi infinities.
Uno q̃dẽ mõ natura dr̃ ꝑma vnicuiqꝫ subiecta materia habẽ
tium in seipis mot⁹ ꝑncipiũ et mutatõnis. Alio aũt mõ for/
ma et spẽs que est ẜm rationẽ Sicut eñ ars dicit̃ quod est ẜm
artẽ et artificiosum. sic et natura quod ẜm naturã dicitur ꝛ qđ
naturale. Neqꝫ aũt illud adhuc dicimus habere ẜm artẽ nihil
si potentia tantũ est vt lectulus. nondũ eñ habet spẽm lectuli.
neqꝫ esse ẜm artẽ. neqꝫ in his que natura subsistũt. potẽtia eñ
caro aut os. neqꝫ habet adhuc suãpꝑius naturã. ꝑusqꝫ accipiat
spẽm ẜm rationẽ qua definiẽtes dicimus quod est caro aut os
neqꝫ natura est. Quare alio modo natura vtiqꝫ erit habentiũ
in seipis motus ꝑncipiũ forma et spẽs nõ separabilis ens ſꝫ aut
ẜm rationẽ. Quod aũt est ex his natura quidẽ nõ est sed a na/
tura vt homo. Et magis natura hec est qꝫ materia Unũquod
qꝫ eñ tunc dicitur cũ endelechia sit et magis qꝫ cũ potentia
Amplius fit ex homine homo. sed non lectulus ex lectulo. vñ
dicunt non figurã esse naturã sed lignũ. quoniã fiet vtiqꝫ si ger
minet nõ lectulus sed lignũ. Sic ergo hec est ars. et forma est
natura. fit eñ ex hoĩe homo. Amplius aũt natura dicta si/
cut generatio via est in naturã. Non eñ queadmodũ medica
tio dicitur nõ in medicinã via sed in sanitatẽ. Necesse quidem
eñ est a medicina. nõ in medicinã esse medicationeꝫ. Non sic
aũt natura se habet ad naturã. sed quod nascitur ex quodaꝫ in
quoddã venit ẜm quod nascit̃. Quod igit̃ innascit̃ nõ ex quo ſꝫ
in quod. Forma itaqꝫ natura est. Sed forma et natura dupli/
citer dicitur. Et eñ ꝑuatio spẽs quodãmodo est. Si auteꝫ est
priuatio et contrarium aliquod circa simplicem generatõnem
aut nõ est. posterius est considerandum

Querit̃ Utrũ forma est magis natura qꝫ materia Arguit̃ ꝙ nõ sicut est in naturalib⁹. ita est in artificialibus. qꝛ ars imitat̃ naturã inquantũ pt̃. sed materia artificialiũ est tota suba ꝛ natura reꝝ naturaliũ. ergo ꝛc. Scđo arguit̃. vt habet in textu. ꝑuatio ẽ quodãmodo spẽs .i. forma ꝛ tñ materia ẽ mag̃ natura qꝫ ꝑuatio. g̃ materia est magis natura qꝫ forma. In oppositum est ph̃s in scđo capitulo huius secundi libri. Pro responsione Sciendũ ꝑmo ꝙ antiq̃ ph̃i vt sepi⁹ dictum ẽ ad materiã ꝑmã ꝑuenire nõ poterãnt. ꝛ ponebant

aliq̄d corpus sensibile. vtputa aerem vel aquā vel ignē vel plura eorū. et
materiā primā oīm et actu ens. ꝛ per ꝯsequens ꝙ oēs forme se haberēt
ad materiā sicut accidentia ad substantiā. qꝛ oēs forme adueniebant en-
ti in actu vt dicebant. et accipiebant silēm existimatōez de naturalibus
et artificialibꝫ. in q̄bus artificialibꝫ forma accn̄talis aduenit materie ex-
istenti in actu. ꝓpter q̄d materia est tota substantia rerū artificialiū ꝛ for-
ma artificialis est accn̄s. et ideo volebant ꝙ materia esset tota substātia
et tota natura rerū naturaliū. et hoc q̄d dictū est de artificialibꝫ ostendit
antifon ꝑ quoddā signū. qꝛ si quis ꝓiciat lectulū in terrā ꝛ putrescēs ac-
cipiat vim germinandi nō germinabit lectulū sed lignū. cū ergo natura
sit vis insita rebus ex silibus silia ꝓcreans. vel ex qua pullulat pullulās
et id q̄d ꝑmanet et redit dicat̄ rei substātia vel natura. cōcludebat anti-
fon lignū esse substantiā totā lectuli. et eius totam naturā. ꝛ ꝑ ꝯn̄s con-
cludebat. ꝙ dispositio siue forma. siue sit ſm legē nature aut ſm artē sit
accidens. et id q̄d ꝑmanet sit suba q̄ ꝯtinue patit̄ hmōi formarū muta-
tionem. et hec est vna dr̄ia quā ponebant antiqui inter materiā ꝛ formā
dicentes materiā et formā differre ſm substantiā ꝛ accn̄s. Ponebāt etiā
aliam drām. qꝛ dicebant materiā et formā differre ſm ꝑpetuū et corrup-
tibile. nam q̄ ponebant vnū ꝑncipiū aut plura dicebant illud vel illa esse
ꝑpetua. et ſm se intransmutabilia. sed oīa alia dicebant transmutari infi-
nities circa huiusmodi principiū vel principia. vt q̄ ponebant aquā esse
principiū. dicebant eā nunq̄ȝ corrumpi. sed alia vtputa es aurū q̄ de natu-
ra eius sunt dicebant infinities corrūpi. Conclusio ꝑma. Qȝ hec po-
sitio antiquorū quantū ad aliq̄d est vera. et quantū ad aliud est falsa. naȝ
quantū ad hoc ꝙ ponebat materiā esse naturā et substantiā rerū natura-
lium est vera. qꝛ materia ꝑma intrat cuiuslibet rei naturalis ꝯstitutōeȝ
sed quantū ad hoc ꝙ dicebant eā esse totam substantiā rerū naturaliū. et
oēs formas accn̄tales falsa est. qꝛ vt alias dictū est. materia ꝑma est pu-
ra potentia ad esse substantiale. ideo nō est nisi pars substantie rei. et non
est in actu substantie nisi ꝑ formā substantialē. et ex hac opinione antiq̄rū
seq̄tur Conclusio scd̄a. Materia est natura. ptȝ ista ꝯclusio ex cōi opi-
nione antiquorū q̄ nō pt̄ esse in tota falsa. eo ꝙ om̄es ꝯcorditer dixerunt
ꝙ materia est natura. ꝛ in hoc verū dixerunt. licet deficiebant in hoc ꝙ po-
nebant eaȝ esse totā naturā et substantiā rerū. ptȝ etiam hec ꝯclusio ex de-
finitōne nature prius posite. qꝛ natura est ꝑncipiū mouendi et q̄escendi
ꝛc. ergo materia est natura Conclusio tercia. Forma est natura. ꝓbat
textus tribꝫ ratōnibꝫ. Prima est. sicut ars est id ſm q̄d aliq̄d dr̄ esse ſm
artem et artificiosum. ita natura est id ſm q̄d aliq̄d dr̄ esse ſm naturam
et naturale. sed nihil dr̄ esse ſm artē et artificiale quousq̄ȝ habeat formam
artis. vt lignū. cū adhuc est in potentia ad formā lectuli nō dr̄ lectulus.
ergo a simili nihil dicet̄ naturale quousq̄ȝ habeat formā. vtputa id q̄d ē
in potentia caro vel os anteq̄ȝ accipiat formā carnis vel ossis. ſm quam
sumitur rō definitiua rei ꝑ quā scimus quid est caro. et sic forma est na-
tura rerū naturaliū in se habentiū ꝑncipiū motus et quietis. que quideȝ
forma licet nō sit seꝑabilis ſm esse. est tn̄ seꝑabilis ſm rōnem. nam forma
substantialis naturalis nō est om̄ino ens cōpletū in natura. ideo non pt̄

separi a materia fm ee. neqꝫ etiã est ens subsistens. sed tñ cũ sit actus. sp-
sa inquantũ hmõi est intelligibilis. ideo dr sepabilis a materia fm rõem
lz materia nõ possit separi a forma. nec fm ee nec fm rõem. Et dt phs ꝙ
forma est sepabilis fm rõem. quia nisi forma esset aliud fm rõem a mate-
ria nõ esset alius et alius modus. quo forma dicitur natura. ⁊ quo ma-
teria dicitur natura. Et qꝛ posset aliquis credere ꝙ cum materia sit na-
tura et etiam forma. ꝙ etiam cõpositum posset dici natura. cum natura
videatur esse substantia. et substantia dicatur de composito ex materia
et forma. ideo ad hoc excludendũ dicit phus. ꝙ compositum ex materia
et forma non est natura. qꝛ natura habet ratõnem principij. compositum
vero ratõnem principiati. Sed est aliquid existens a natura. vel habẽs
naturam. Secunda ratio est hec. nã ex homine fit homo. ⁊ ex lectulo non
fit lectulus. cum ergo fm antiquos lignum dicatur natura et forma le-
ctuli nõ dicatur natura. ex eo ꝙ lignum redit per generatõnem ⁊ nõ for-
ma. sequitur ꝙ qꝛ cum ex homine fit homo forma hominis redijt. ipa sit
natura. Tercia ratio. generatio passiua nominatur natiuitas. et hoc
nomen natiuitas sumitur ex natura ex eo ꝙ est via in naturam. cum er-
go generatio passiua sit via in formam, sequitur ꝙ forma sit natura. Et
est hic considerandum ꝙ differẽtia est inter actões et passiones. nam ac-
tiones nominant a principijs actiuis. passiones vero a terminis. vt me-
dicatio que est actio nõ dicitur via in medicinã. sed dicitur a medicina.
sicut sanatio est via in sanitatem. ⁊ ideo bene dicebatur ꝙ generatio pa-
ssiua denominatur a termino ad quem. et cum ille terminus sit forma. et
huiusmodi generatio passiua dicat natiuitas a natura. seqtur ꝙ forma ẽ
natura. Conclusio quarta. Forma est magis natura ꝙ̃ materia. pba-
tur nam aliquid fm formã est in actu nature. ergo cum aliquid mag di-
citur tale fm ꝙ est in actu tale. ꝙ̃ fm ꝙ aliqd est in potentia tale sequitur
ꝙ forma est magis natura ꝙ̃ materia. qꝛ a materia denominat tale aliqd
fm potentiam naturalẽ. Ex quo potest sequi ꝙ accidentia que ꝯsequunt
formã sunt mag naturalia illis q̃ ꝯsequunt materiã. Ad rõnes an̄ oppo.

Ad ratões Ad pmam dicitur ꝙ nõ est omnino simile de materia naturalium et de materia artificialiũ quia materia artificialiũ est in actu substantiali. et in potentia accidentali tantũ. ideo quicquid ibi inuenitur preter materiam est accidens sz materia naturalium est tantum ens in potentia. et forma primo sibi adueniens est substãtia et substantialis. alie post aduenientes sunt accidẽtia et accidentales forme. Ad scdam dicitur ꝙ priuatio inquantũ coniũgitur rei corrũpende est quodãmodo forma scz fm quid priuatio tamen simpliciter nõ est forma. et sic nõ est natura nisi fm quid ⁊ per accidens mouendi ⁊c. ideo notanter dicit phus ꝙ priuatio est quoddãmodo species et non simpliciter.

Quoniam autem determinatum est. quot modis natura dicitur: post hoc speculandum est quo differt mathema-

ticis a physico. Etenim plana et firma habent physica corpo
ra et longitudines et puncta. de q̇bus intẽdit mathematicus.
Amplius astrologia aut altera est. aut pars physice. Si em̄
physici est quod est sol aut luna scire. accidentiũ aũt que sunt p
se nullum inconueniens est. Et aliter quoniã videntur de na/
tura dicẽtes. et de figura solis et lune. et vtrũ spherica sit terra
et mundus aut nõ. De his quidẽ igitur negociat̄ et mathe/
maticus. sʒ nõ inquantũ physici corporis terminus est vnum/
quodqʒ. Neqʒ accidẽtia speculatur iquantũ talibus existentibꝫ
accidunt. vnde et abstrahit. Abstracta em̄ in intellectu a motu
sunt. et nihil differt: neqʒ fit mendaciũ abstrahentiũ Latent
aũt hoc facientes et ydeas dicentes. Physica em̄ abstrahunt
cum minus sint abstracta mathematicis. Fiet autem vtiqʒ
hoc manifestũ. si aliquis vtrorũqʒ tẽptauerit dicere terminos
et ipsorum et accidentiũ impar quidem em̄ et par et rectum et
curuum. Adhuc aũt et linea et figura sine motu. Caro autem
et os et homo non adhuc. sed hec sicut naris sima: sed nõ sicut
curuum dicitur. Demonstrant autem et que magis physi/
ca q̄ʒ mathematica. vt perspectiua et armonica et astrologia.
Contrario enim quodam modo se habent cum geometria Ge
ometria quidem enim de physica intendit linea. sed nõ inquã
tum physica. Sed perspectiua quidem mathematicã lineam
Sed non inquantum mathematica. sʒ inquantũ ẽ physica

Queritur Utrũ physica differat a mathematica Argu
itur q̄ nõ rationibus textus. Prima est. physica
habet considerare corpora lineas superficies et puncta cum ista conue/
niant corpori naturali. sed de eisdem considerat mathematica. ergo phy
sica non differt a mathematica. ꝯsequentia tenet. qꝛ scie que eadem con/
siderant. vel sunt eadem vel vna est pars alterius. Secunda ratio est
ad quãcunqʒ scientiam pertinet considerare substantias et naturas ali/
quarum rerum ad eam pertinet considerare per se accidentia ipsarum.
sed ad physicam pertinet cognoscere substantiam et naturam celi. solis
et lune et aliorum astrorum cum sint corpora naturalia. et hoc etiam p/
bat phus ex consuetudine phorum qui inueniuntur determinasse de fi
gura solis et lune et terre et totius mundi. circa que versatur astrologie
intentio. vt notum est. Cum ergo astrologia sit pars mathematice. se/
quitur q̄ mathematica et physica non differunt vel saltem q̄ vna est ps
alterius. In oppositum est phus in tercio capitulo huius secundi
Pro responsione. Sciendũ q̄ postq̄ʒ phus ostendit de quot et qui/

bus dꝛ natura. Cōsequenter ostendit de q̄bus ꝯsiderat naturalis phia et quō a mathematica differat. de quo videbitur in p̄senti questione.

Sciendū est scd̄o. ꝙ multa sunt eadē ꝑm rem. quoꝝ vnū nō est de intellectu alterius. sicut albū et musicū in vno subiecto ꝯiunguntᷣ. et tamē vnū nō est de intellectu alterius. et ideo vnū p̄t sepatim intelligi sine alio et hoc est vnū ꝑ intellectū abstrahi ab alio. manifestū est aūt ꝙ posteriora nō sunt de intellectu prioris sed econuerso. vt homo nō est de intellectu animalis. qꝛ aīal prius est homine. et homo sorte. ⁊ ideo aīal p̄t intelligi sine hoīe. et homo sine sorte. et hoc est abstrahere vl'e a singulari. Similiter inter oīa accidentia q̄ adiacent substantie materiali p̄mo ei aduenit quantitas. Deinde qualitates sensibiles. ⁊ ꝯsequenter actōes ⁊ passiones et motus sequētes hmōi qualitates sensibiles. Ex quo sequitᷣ ꝙ quantitas in suo intellectu nō includit qualitates sensibiles actōnes vel passiones vel motus. sed bñ includit in suo intellectu substantiā materialem que est p̄or quantitate. quātitas igitᷣ potest intelligi sine materia subiecta motui et qualitatibꝫ sensibilibꝫ. nō tñ absqꝫ materiali substātia. et ideo quātitas p̄t abstrahi ꝑm intellectū a motu et materia sensibili nō tñ a materia intelligibili. et ideo mathematicus p̄t ipam ꝯsiderare sine materia et motu sensibili. et hoc vt dꝛ phs nihil differt q̄ntum ad veritatem ꝯsideratōnis. qꝛ q̄uis quātitas ⁊ accidentia ꝑ se sibi ꝯuenientia nō sint sepata ꝑm esse a materia sensibili tñ mathematici abstrahentes ea ꝑm intellectū nō mentiuntᷣ. qꝛ nō asserunt ea esse extra materiā sensibileꝫ hoc eñ esset mendatiū. sed ea ꝯsiderant absqꝫ ꝯsideratōne materie sensibilis et ita debꝫ fieri abstractio ꝑ p̄mam operatōem intellectus q̄ est simplicis rei apprehensio. et nō ꝑ scd̄aꝫ que est cōpositio et diuisio. qꝛ si sic abstraherentur ea q̄ sunt ꝯiuncta ꝑm esse abstrahentiū esset mendaciū. Ex quo p̄tꝫ ꝙ nō eodē mō physicus ⁊ mathematicus ꝯsiderant quātitateꝫ et accidentia eius. qꝛ mathematicus ꝯsiderat quantitatē ꝑm simplicem formā et essentiā quātitatis abstrahendo eā a motu ⁊ materia sensibili. Sed physicus ꝯsiderat eā ꝓut est terminus naturalis corporis. Et lꝫ ꝯsiderent de eodē materialr̄ nō tñ formalr̄ cū alia ꝯueniunt quātitati vt est terminus corpis naturalis. et alia quātitati ꝯsiderate ꝑm se et absolute. nā mathematicus inquirit de corpe an sit rotundū vel spericū vl' rectum vel curuum. sed physicus inquirit de corpe an sit calidū vel frigidum graue vel leue ⁊ sic ꝯueniunt in subiecto ⁊ differunt in p̄dicato. Et etiam demonstrant physicus et mathematicus easdē ꝯclusiones. sꝫ tñ ꝑ alia media ꝓbat eas physicus ⁊ ꝑ alia media astrologus Ex p̄dictis ꝯcludit Arestoteles errorē platonis. qꝛ eñ latebat eū quo modo intellectus potest vere abstrahere ea q̄ nō sunt sepata ꝑm eē. ideo posuit oīa abstracta ꝑm intellectū etiā esse abstracta ꝑm rem. ⁊ nō solum posuit entia mathematicalia esse abstracta a corpibus sensibilibꝫ ꝑm esse. ꝓpter hꝫ ꝙ mathematicus abstrahit ea a materia sensibili ꝑm rōem. sed ipe etiaꝫ posuit vl'ia physica esse ꝑm rem abstracta a singularibꝫ ꝓpter hoc ꝙ physica scientia est de vniuersalibꝫ ⁊ nō de singularibꝫ. ideo posuit cōem hominem ꝑm esse sepatum a ꝑticularibꝫ hominibꝫ. ⁊ silr̄ dicebat in alijs et hmōi sepata dicebat esse ydeas. physicalia tamē sunt min⁹ abstracta q̄

mathematicalia. qꝛ materia sensibilis nec in vl'i nec in ꝑticulari cadit in
intellectu mathematicaliū. ſꝫ materia sensibilis in cōi accepta cadit in in
tellectu reꝝ naturaliū nō tñ materia sensibilis indiuidualis. vt in defini
tiōe hois ponit' caro et os sed nō hec caro et hoc os. Istis notatis sequi-
tur responsalis. Conclusio Physica differt a mathematica. ꝓbatur
duplici rōne textus. Prima rō. ille scie sunt diuerse q̄ diuersimode defi-
niunt cū definitio sit ꝓncipiū demōstratōis q̄ facit scire. ſꝫ physica ꝛ ma-
thematica diuersimode definiunt igit' ꝛc. minoꝛ pꝫ. qꝛ entia mathema-
ticalia vt sunt numerus par et impar linea figura rectū et curuum. et si-
milia definiunt' sine motu et materia sensibili. nam si in definitōe recti vel
linee poneret' materia sensibilis. vtputa lignū. talis definitio nō cōpete-
ret linee vel recto qđ vel que esset in alia materia sensibili. vtputa in cu-
pro vel ere. sed entia naturalia. vt hō equus caro et os et sil'ia definiunt'
cū materia sensibili. Et iō đt phs in textu ꝙ physica et mathematica
differunt sicut simū et curuum. qꝛ in definitōe simi ponit' subiectū sensi-
bile qđ est nasus. sed in definitōne curui nō ponit' aliqđ subiectū sensibile

Scđa ratio. scie medie inter physicā ꝛ mathematicā. vt ꝑspectia mu
sica et astrologia dr̄ñt a mathematica ꝑ hoc ꝙ ꝯueniunt cū physica. g a
fortiori physica differt a mathematica. tenet ꝯña. qꝛ si mediuꝫ differt ab
vno extremo ꝑ hoc ꝙ ꝯuenit cū alio extremo a fortiori. extremū differt
ab extremo. assumptū pꝫ. qꝛ ille medie scie ꝯrio mō se hñt ad mathema-
ticam. nā geometria q̄ est pure mathematicalis capit lineā physicā ꝛ ab
strahit eā a materia sensibili. ſꝫ ecōuerso ꝑspectiua capit lineā mathema-
ticā abstractā a materia sensibili et applicat eā ad materiā sensibilē. s. vi-
sualē. sil'r diceret' de musica respectu arismetrice et astrologia respectu ari
smetrice et geometrie. Et si q̄rat' vtꝝ scie medie sint magꝭ physice q̄ꝫ ma
thematice. Ad hoc rñdet phs ꝙ sic q̄uis demonstrent ꝑ ꝓncipia ma-
thematicalia. qꝛ vnūqđqꝫ denominat' et hꝫ spēm a termino ad quē. ꝛ hu
iusmodi scie applicant entia mathematicalia ad res naturales. vt dictū
est et ꝫm hoc magis dicunt' naturales q̄ꝫ mathematice.

Ad ratōes Añ oppositū Ad ꝓmā pꝫ ex dictꝭ. nā dictum
ē ꝙ physic⁹ et mathematic⁹ ꝯsiderāt idē ma
terialiter ſꝫ diuersa formal'r Ad scđam patꝫ solutio ex dictis. nā cum
astrologia sit magis naturalis q̄ꝫ mathematica nō est incōueniens si cō-
municet in ꝯclusionib⁹ cū scia naturali. qꝛ tñ nō est pure naturalis. iō nō
demōstrat ꝑ ꝓncipia naturalia ſꝫ mathematicalia. ſꝫ scia natural' illā con
clusionē demōstrat ꝑ mediū naturale. vt ꝙ terra est spherica demonstrat
natural'. qꝛ est corp⁹ grauissimū cui⁹ ꝑtes tendūt ad mediū. et sic ē sphe
rica. ſꝫ astrolog⁹ eandē ꝯclusionē demōstrat ex figura eclypsis lune. vel
qꝛ hoies nō aspiciunt eadem sydera ex omi parte terre

Qm̄ aūt natura dupl'r dicit' species et materia: sicut de sy-
mo quidē. quid sit intendimus. sic cōsiderandū est. Quare ne-
qꝫ sine materia hmōi neqꝫ ꝫm materiā. Etem̄ iam et de hoc
dubitabit aliqs dupl'r. quia due natura sunt. de qua ē physica

aut de eo quod ex vtrisqȝ. Sed si de eo quod ex vtrisqȝ et circa vtraqȝ. vtrū igitur eiusdem aut alius vtraqȝ cognoscere. In antiquos quidem em̄ aspicienti videbitur vtiqȝ esse materiei Ex parua em̄ parte quādā empedocles et democritus speciem et quod quid erat esse tetigerunt Si aūt ars imitatur naturam. eiusdem aūt scientie est cognoscere speciem et materiam vsqȝ ad hoc. vt medici sanitatem et coleram et flegma in quibꝰ est sanitas. similiter et edificatoris est speciem domus et materiam. quoniā lateres et ligna sunt. Siliter et in alijs. et physici vtiqȝ erit cognoscere vtrasqȝ naturas Adhuc quod cuius causa fit et finem eiusdem. et quecūqȝ sunt propter hoc. Natura aūt finis est. et cuius causa fit. Quoꝝ em̄ continui motꝰ existentis est finis aliquis motus hoc vltimuȝ est et cuius causa fit. Unde et poeta derisorie apposuit dicere. Hunc finem cuius quidem causa effectus est. Vult em̄ non omne esse vltimū finem sed optimum. Quoniā aūt faciunt artes materiā. alie quidem simpliciter. alie vero operose. et vtimur tanqȝ propter nos om̄ibus que sunt. Sumus em̄ quodāmodo et nos finis Dupliciter em̄ est id cuius fit causa. Dictum est autē de his in his que de prima philosophia sunt. Due igitur sunt principiantes materiam et cognoscentes artes. que vtitur et factiua. q̄ architectonica. Vn̄ et vsualis architectonica q̄dāmō ē Differūt aūt ꝑm q hmōi spēi q̄dē cognoscitiua ē architectonica. alia aūt vt factiua materie. Gubernator em̄ q̄lis sit spēs aliqua temonis cognoscit et instituit. Alius aūt ex quo ligno et qualibus illis erit. In his quidem igitur que sunt ꝑm artem. nos facimꝰ materiam propter opus. scȝ in physicis inest. Amplius eorum que sunt ad aliq̄d materia est. In alia em̄ specie alia materia Usqȝ ad quantū ergo physicū oportet cognoscere spēm ꝛ quic quid est. aut queadmodū ad medicum neruū et fabrū es vsqȝ quo. Cuius em̄ causa vnūquodqȝ. Et circa hec q̄ sunt sepate q̄dem spēs in materia Hō em̄ hoiem generat ex materia. et sol. Mōo ɡ se habeat hec sepabilis et q̄d sit phie p̄me ē determiare

Querit Utrū physicus habeat ꝯsiderare materiā ꝛ formam Arguitur q nō. qꝛ materia et forma sunt partes entis. ergo ꝯsideratio eoꝝ pertinet ad metaphysicū. qui cōsiderat de ente ꝛ de partibus entis. Scdo sic. si physicus consideraret materiam.

vel consideraret omnem vel aliquam et aliquam non. nō primum. quia
dicit Auicenna. physica est de materia quadam. nec secundum. quia nō
est maior ratio de vna q̄ de alia. In oppositum est phus in textu.

Pro responsione Sciendum ꝙ postq̄ phus ostendit differentiã
inter consideratōnem physicam et mathematicam. Consequenter ostē
dit ad que se extendit consideratio naturalis phie. et quasi cōcludendo
ex predictis infert ꝙ physicus habet considerare materiam et formam
propter duas ratōnes. quarum prima est. q2 natura dicitur de materia
et forma. sed physicus habet considerare naturam. ergo habet conside-
rare materiam et formam. Secunda ratio est: quia consideratio phy-
sica differt a consideratōne mathematica. eo ꝙ consideratio physica est
sicut consideratio simi. et consideratio mathematica sicut ꝯsideratio cur-
ui. sed symum materiam et formam comprehendit. ergo ꝛc. Sciendū
secundo. ꝙ ad ostendendū causam istius determinatōnis dicit phus ꝙ
de ista consideratione possunt esse duo dubia. Primū est. ex quo sunt due
nature scȝ materia et forma de qua istaꝝ est physica. ꝛ vtrū sit de cōpo-
sito ex vtrisq̄. Et si sic vtꝝ sit eadē pars que ꝯsiderat materiã ꝛ formã
et cōpositū. vel sit vna ps que ꝯsiderat de materia et alia de forma. Et
ratio haꝝ dubitationū est. q2 si aliquis aspiciat ad dicta antiquoꝝ vide-
bitur sibi ꝙ physica solum de materia ꝯsiderat. q2 ipi nihil de forma tra-
ctauerunt nisi empedocles ꝛ democritus. ex pua pte formã tetigerūt di-
centes ex multis fieri vnū. Et q2 pma dubitatio videtur esse soluta ex
p̄dictis. ideo phs pncipaliter ponit solutōem scde dubitatōnis. Con-
clusio pma. Eiusdē scientie est ꝯsiderare materiã ꝛ formã sibi ꝓportiona-
tam. ꝓbatur ꝯclusio tribus ratōnibus phi. Prima ratio est. ars imitat
naturam inquantum potest. ideo sicut se habet scientia artificialis ad ar-
tificialia. ita scientia naturalis ad naturalia. sed eiusdem artis est consi-
derare formam artificialiū et materiam sibi ꝓportionatam. vt medicus
habens considerare formam scȝ sanitatem considerat coleram flegma et
alios humores inquantum sunt materia istius forme. sicut etiam domi-
ficator considerat formam domus et materiã illi forme ꝓportionatam. ꝛ
similiter est in alijs artificialibꝫ. ergo similiter est in scientia naturali. Se-
cunda ratio est. q2 eiusdem scientie est considerare finem et ea que stȝ ad
finem. q2 ratio medioꝝ ad finem ex fine sumitur. cum ergo forma sit fi-
nis materie. ergo physicus habet considerare materiam et formam sibi
ꝓportionatam. Minorē ꝓbat phus. q2 de ratōne finis duo sunt. Pri-
mum est ꝙ sit quid vltimū ꝛ scdm ꝙ sit illud cuiꝰ cã fit aliud. sȝ hec duo
forme ꝯueniūt respectu materie. ita ꝙ forma est q̇d vltimū respectu ma-
terie. vt satis notū ē. q2 habita forma cessat motus materie Scdo ꝓbat
phs p sile. dt em̄ ꝙ triplices sunt artes. q̄dã sunt p̄paratiue materie. vt
ars p̄paratiua lignoꝝ ad factōem nauis. alie sunt forme factiue. vt na-
uifactiua q̄ in materia p̄parata nauē ꝑficit. Alie sunt vsuales q̄ vtuntur
re facta. vt ars nauigatoria. et iste sunt architectonice. p̄cipit em̄ vsualis
forme factiue ꝙ introducat talem formam in materiã ꝓpter talem vsū
vtimur em̄ omnibus tanq̄ propter nos existentibus. similiter forma fa-
ctiua p̄cipit factiue materie. vt faciat materiam conuenientē tali forme.

☞ Tunc arguit̃ ad ꝓpositũ sic. sicut se hȝ vsus ad formã sic se hȝ for-
ma ad materiã. ſȝ vsus est cuius cã et ꝓpter q̃d fit forma. g̃. silr̃ forma ẽ
cã respectu materie. Tercia rõ est. eoꝝ q̃ sunt ad aliq̃d est eadẽ scia et
ꝯsideratio. ſȝ materia ẽ ad aliq̃d. scȝ ad formã. g̃ eadẽ scia hȝ considerare
materiã ⁊ formã. Minor pȝ. qꝛ sub alia et alia forma reꝑit̃ alia ⁊ alia ma-
teria. g̃ materia est ad aliq̃d. s. ad formã. nõ tñ dȝ intelligi ꝙ materia sit
ad aliq̃d ẜm eẽ. ſȝ solũ ẜm dici. Conclusio scða. Forme q̃ sunt seꝑabi-
les inquantũ hmõi nõ sunt physice ꝯsideratõis. ꝓbat pħs ꝑ silr̃. qꝛ me-
dicus nõ ꝯsiderat neruũ inquantũ neruus absolute. ſȝ hoc ꝑtinet ad na-
turalẽ pħm. ſȝ ꝯsiderat ipm vt est susceptiuus sanitatis et egritudinis.
silr̃ faber nõ ꝯsiderat es inquatũ es ſȝ inq̃ztũ suscipit formã statue. g̃ silr̃
physic⁹ nõ ꝯsiderat formã iq̃ztũ forma. qꝛ hoc ad methaphysicũ ꝑtinet
ſȝ eã ꝯsiderat iq̃ztũ ẽ i materia ⁊ cũ ipa ꝯstituit cõpositũ naturale. Ex q̃
pȝ ꝙ cũ aĩa rõnalis sit in materia. ⁊ a materia seꝑabilis ꝙ ipa est termin⁹
ꝯsideratõis pħie naturalis ex ꝑte formaꝝ et quodã mõ physicã cũ me-
thaphysica ꝯiũgit. qꝛ inq̃ztũ est in materia ꝑtinet ad physicũ. ſȝ vt seꝑa-
bilis est a materia ꝑtinȝ ad methaphisicũ. et ꝙ aĩa rõnalis est in materia
ꝓbat pħs. qꝛ forma rei genite est in materia.. qꝛ ad hoc est generatio. vt
forma sit in materia. ſȝ hõ ex materia generat̃. qꝛ hõ hoiẽȝ generat ex ma-
teria et sol. hõ vt agens vniuocũ. et sol vt agens equocũ. Ex ꝑdictis
patȝ quid sit natura et quot modis dicatur. et qualiter differt conside-
ratio physici a ꝯsideratõne metaphysici. Et ad q̃d se extendit ꝯside-
ratio naturalis pħie. Quantũ ad scðm ☞ Dubitat̃. Quare dicitur
in prima ꝯclusione ꝙ ars imitatur naturam. Ad dubium respondet̃
ꝙ hoc est ꝓpter duas causas. Prima est. qꝛ principium artis est nostra
cognitio intellectiua que ꝑ sensum ortum habet a rebus naturalib⁹. iõ
ad similitudinẽ naturaliũ facimus res artificiales. Alia causa est. qꝛ a
quodã ꝑncipio intellectiuo videt̃ opus nature ꝓcedere inquantũ fit ꝑ
determinata ꝑncipia et media ad determinatos fines ex q̃bus capit in-
tellectus noster cognitõem practicã et modũ ordinandi artificialia

Ad rõnes añ oppositũ. Ad ꝑmam dicitur ꝙ metaphy-
sicus habet considerare materiam et formã ab-
solute. vt sunt ꝑtes entis. et hñt itra se habitudinẽ act⁹ et potẽtie. ſȝ phy-
sic⁹ materiã ꝯsiderat. vt ẽ mutabil' ad formã ⁊ ꝯsiderat formã vt ꝑ t acq̃-
ri ꝑ motũ in materia. ⁊ vt ẽ ꝑncipiũ entꝫ natural'. Ad scðam dꝛ ꝙ aui-
cenna distinguit duplicem materiam ꝑmam. qꝛ quedam est materia pri-
mo prima que cõsideratur absolute. et est ꝑs entis. ⁊ talem non ꝯsiderat
physicus. Alia est materia scðo ꝑma que est materia ꝯsiderata vt ẽ ꝑn-
cipium entis naturalis inquantũ est mobile. et talis est vniuersalr̃ oim̃
naturaliũ. nec Auicenna voluit ꝙ physicus nõ habeat considerare vni-
uersalem materiam omniũ naturalium. sed voluit dicere ꝙ non conside-
rat materiam sub quacunqꝫ differentia eius.

Eterminatis aũt his ꝯsiderandũ ẽ de causis. q̃ et quot
numero sint: Quoniã em̃ sciendi gratia hoc negocium

est scire an nō ante opinamur vnūquodq3 quaz vtiq3 accipia/
mus. ppter quid vnūquodq3. Hoc aūt est accipere primam
causā3 manifestū est quoniā et nobis hoc faciendū est. et de ge/
neratōne et corruptōne et de om̄i physica mutatōne. quaten9
scientes eoꝝ principia reducere in ipa tēptemus quesitoꝝ vnū
quodq3 Uno quidē modo causa dicitur ex quo fit aliq̄d cū
insit. sicut es statue et argentū phiale. et hoꝝ genera. Alio
aūt modo species et exēplū Hec aūt est ratio ipius quod quid
erat esse. et huius genera vt eius que est dyapason. duo ad vnū
et om̄ino numerus et ptes que in definitōne. Amplius vn
de pncipiū mutatōnis pmū aut q̄etis est. vt consilians cā. et
pater filij et om̄ia faciens facti. et cōmutans cōmutati Ad/
huc aūt queadmodū finis. Hoc aūt est cuius quod cā. vt ābu
landi sanitas ppter quid ābulat dicimus. vt sanetur. Et di/
centes sic opinamur assignare causa3: Et quecūq3 iam mouē/
te alio intermedia fiūt finis gratia. vt sanitas. macies. aut pur
gatio aut potiones. aut organa. Om̄ia em̄ hec finis grā sunt.
Differūt tū ab inuicē q2 alia q̄dē opa alia vero organa. Cause
quidē igitur fere tot modis dicuntur Cōtingit aūt multipli
citer dictis causis. et multas easdē causas esse nō ꝑm accidens
vt statue statuifica et es. non ꝑm alteꝝ aliq̄d. sed ꝑm q2 est sta/
tua. Sed non eodē modo. sed hoc quidē vt materia. illud aūt
sicut vnde motus. Sunt aūt quedam et adinuicem cause.
vt laborare causa est boni habitus. et hic laborandi. sed nō eo
dem modo Sed hoc quidem sicut finis. illa sicut pncipiū mo
tus Amplius aūt eadē contrarioꝝ est causa. Que em̄ psens
causa huius est: hanc et absentē causam contrarij. vt absentia
gubernatoris nauis submersionis. cuius erat psentia causa sa
lutis Om̄es aūt nunc dicte cause in quattuor incidunt mo
dos manifestissimos. Elementa em̄ syllabaꝝ et materia vaso/
rum. et ignis et huiusmodi corporum. et partes totius et sup/
positōnes conclusionis sicut ex quo cause sunt. Harū autē he
quidē sunt sicut subiectū et partes. Alie aūt sunt sicut qđ quid
erat eē. ⁊ totū ⁊ cōpositio ⁊ spēs. Semen aūt et medicus ⁊ con
silians et omnino faciens sunt vnde pncipium mutatōis aut
stat9 aut motus est. Alia aūt sicut finis et bonum aliorum.

Queritur Utrū sint tm̄ quattuor genera causarū Argu
itur ꝙ nō. q2 finis est cā causarū. ergo alie cause sꝫ
effectus, ergo nō sunt quattuor genera causarū Scd̄o sic. ille cause q̄ co-
incidunt nō sunt diuerse cause. sꝫ forma et finis coincidunt. ergo nō sunt di-
uerse Tercio sic. physicus hꝫ ꝯsiderare naturā. sed natura solū dr̄ de
materia et forma. ergo physicus nō hꝫ ꝯsiderare quattuor causas. In op
positū est phus in textu. Pro respōsione ad questionē est Sciendum
p̄mo ꝙ postq̄ phus in tercio tractatu ostendit de q̄bus scīa naturalꝭ hꝫ
ꝯsiderare. Hic ꝯsequenter oñdit ex q̄bus causis demonstrat. et anteq̄
ostendat numerū causarū. p̄mo ꝓbat ꝙ ad physicum ptinꝫ ꝯsiderare de
quattuor causis. q2 negociū physicū est gr̄a sciendi et nō gr̄a opandi. sꝫ
tunc arbitramur rem scire cū causas eius cognoscimus. ergo ad physicum
ptinet cognitio et ꝯsideratio causarū cuiuslibet mutatōnis naturalis vt
quālibet trāsmutatōem et qd̄libet cōpositū sciat in sua p̄ncipia reduce-
re. Et ꝙ habeat ꝯsiderare quattuor causas. ꝓbat̄. q2 in om̄i transmuta-
tione physica aliq̄d subijcit̄. s. materia. et p talē transmutatōem acq̄ritur
aliq̄d scꝫ forma et oīs motus. et mutatio est ab aliq̄. s. ab efficiente 2 oē
agens agit vt p̄ motū ab aliquo. s. a fine. ergo ꝯsiderans motū hꝫ ꝯsiderare
quattuor causas. Sciendū scd̄o. ꝙ cā dr̄ quattuor modis. p̄mo mō
dr̄ cā illud ex quo fit aliq̄d cū insit. ⁊ hec est cā materialis. vt es est cā sta
tue. et elemēta syllabarū ⁊ simplicia corpa mixtorū et ps totius ⁊ p̄misse
ꝯclusionis. et hoc nō est s̄m se totas. sꝫ inquantū in ip̄is sunt termini cō-
clusionis. q2 si p̄misse ꝯsiderent̄ vt hn̄t virtutē inferendi ꝯclusionē sic re-
ducunt̄ ad genus cause efficientis. Et dicebat̄ cū insit. ꝓpter p̄uatōem
que nō est in re facta. Et ponit̄ fit. et nō est. q2 physicus nō ꝯsiderat ma
teriā absolute. sed vt est p̄ncipium esse rei et fieri p motū et transmutatō
nem. Scd̄o mō dr̄ cā spēs et exemplar. et hec est ratio illius qd̄ q̄d erat
esse. et hec est forma vt istius ꝓportōnis musice que dicitur dyapason. ꝓ
pria forma ē ꝓportio dupla. ⁊ eius cā remota ē ꝓportio numeralis. ⁊ silīr
ptes definitōnis sunt forme Et dr̄ forma species et exemplar. ꝓpter di-
uersitatē opinionum de ip̄a. quidam em̄ vt platonici posuerunt formas
extra singularia. ⁊ s̄m hoc dicitur exemplar. et phus vtitur isto modo lo
quendi. quia nondū reprobauit illam opinionē. Alij vero posuerūt for-
mas naturales existentes in materia determinantes materiam ad certū
gradum entis et certam spēm. ideo forma spēs dicit̄ Et dr̄ ꝙ est rō illi⁹
qd̄ q̄d erat esse et melius q̄ꝫ diceretur ꝙ quid est. q2 per illum modum lo
quendi importatur prioritas cause formalis ad effectū. Tercio mō di-
citur causa illud quod est principium vnde motus. et hec est cā efficiens
vt consilians est causa consiliati. et pater filij et faciens facti. cōmutans
cōmutati. et medicus sanitatis et semen generatōis rei qd̄ nō intelligit̄
de semine femelle sed de semine masculi qd̄ reducit̄ ad causam efficientē
ꝓ quanto in semine est virtus generantis p quam p̄t ꝓducere formas
substantiales. et circa hanc causam ponit Auicenna quadruplex effici-
ens. qd̄dā em̄ est pficiens qd̄ cōplet et pficit materiā dando formā vlti-
mam. Aliud est p̄parans qd̄ disponit materiā ad receptōez forme ⁊ nō
ad vltimā formā. Aliud est coadiuuans qd̄ nō agit ad finē ꝓpriū sꝫ ad

finẽ alterius. Aliud est ↄsilians qđ reperitur in agentibꝫ fm ꝓpositum.
Quarto đr cã illud cuius grã fit aliqđ. et hec est cã finalis vt sanitas
est cã ambulatõis. Et ꝙ finis est cã ꝓbat phs. qꝛ illud est cã qđ respõ-
detur ad questionẽ factã ꝓpter qđ. ƺ si queraṫ quare aliqs ambulet: re-
spondeṫ vt saneṫ. ğ finis est cã et ad rõnem finis reqritur ꝙ sit qđ vlti-
mum. nõ tñ opoꝛtet ꝙ sit qđ vltimũ simplr. ƺ sufficit ꝙ sit vltimũ respe-
ctu alicuius poꝛis finis. vñ oĩa q̃ sunt inter pmũ pncipiũ moueñs et vl-
timũ finẽ simplr stꝫ fines respectu pcedẽtiũ ꝛ pncipia respectu sequẽtiũ
vt intermedia inter medicũ et sanitatẽ. sanitas eñ est finis maciei. maci-
es purgatõnis. et purgatio potionis ꝛ potio est finis oꝛganoꝝ quibus
pparatur. et licet finis habeat rõnem boni nõ tñ sp reqritur. vt đr phus
ꝙ illud sit bonũ simplr sed sufficit ꝙ sit bonũ simplr vel apparẽs. Sci-
endũ tercio. Qꝫ tres sunt ꝓprietates causaꝝ q̃ sequunṫ ex pdictꝫ. Pri-
ma ꝙ eiusdẽ rei sunt plures cause p se vt statue statuifica est cã efficiens
et es est cã materialis. Et etiã in eodẽ genere cause eiusdẽ rei pñt ẽe plu-
res cause suboꝛdinate. Scđa ꝓprietas est ꝙ cause sunt sibijnuicẽ cause
nõ tñ fm idẽ genus cause. sicut ambulatio est cã efficiens sanitatis. ꝛ sa-
nitas est cã finalis deambulatõis. Tercia est ꝙ idẽ qñqꝫ est cã ↄtrari-
oꝛum vnius p se ꝛ alterius p accñs. vt gubernatoꝛ nauis in sua psentia
est cã saluatõis nauis et in sua absentia est cã submersionis eiusdẽ. Jstꝫ
notatis sequitur responsiua. Conclusio. Tantũ sunt quattuoꝛ modi
essentiales vel quattuoꝛ genera causaꝝ. Probat phus hanc ↄclusionẽ
inductiue ostendendo ꝙ oĩs causa alicuius effectus potest reduci ad
aliquã istarum causaꝝ et facit inductõnem per exempla pũs posita. Po-
test etiam sic ꝓbari per sufficientiam. Quia oĩs causa vel est intrinseca
vel extrinseca. Si pmum hoc est dupliciter. vel subijcitur motui ꝛ sic est
materia. vel acquiritur per motum et sic est foꝛma. Si extrinseca hoc est
dupliciter. vel est principium vnde motus. et sic est causa efficiẽs. vl gra
cuius fit motus. et sic est finis. ☞ Dubitatur primo. Utrũ ptes
definitõnis reducantur ad genus cause foꝛmalis. Arguitur ꝙ nõ. qꝛ
materia est de quidditate et definitõe rei naturalis. igitur. Ad dubiũ
breuiter respondetur ꝙ si partes definitõnis comparenṫ ad suppositum
nature quam definiũt habent ratõnem foꝛme. sed si compentur ad natu-
ram quam definiunt inquantũ sunt ptes eius. vel etiam definitõnis sic
habent ratõnem materie. qꝛ oĩs pars compata ad totum habet rõem
materie. Ad obiectõnem dicitur ꝙ materia in cõmuni que ponitur in
definitõne rei capitur vt actuata est per foꝛmam et sic habet ratõnem foꝛ-
me. ☞ Dubitatur scđo. Quare phus magis ꝓbat de fine ꝙ sit cã
q̃ de alijs. Ad dubium dicitur ꝙ causa est. qꝛ causalitas finis est ma-
gis occulta eo ꝙ nõ est causa rerum nisi fm esse quod habet in intentõe:
nam fm esse quod habet in re habet ratõnem vltimi.

Ad rõnes Ante oppositum. Ad primam dicitur ꝙ licꝫ fi-
nis sit causa causarum quantum ad actum cau-
sandi. non tamen quantum ad speciales modos causandi ꝛ per illos mo-
dos distinguuntur. Ad scđam dicitur ꝙ foꝛma et finis generatõnis

materialiter coincidunt. sed nō formaliter. qꝛ dicitur forma respectu cōpositi. et dicitur finis respectu motus vel intentōnis vel executōnis agētis. Ad terciam dicitur ꝙ licet ꝓprie capiendo naturam solum dicaᷓ de materia et forma. tamen si capiatur cōmuniter. vt dicit quodcūqꝫ pn̄cipium motus sic se extendit ad causas extrinsecas

¶ Que enim est cuius causa potissima est et finis aliorū bonum voluit esse. Differt autem nihil eandem dicere bonam vel videri bonam. Causa autem igiᷓ he et sunt tot specie

Queritur Utrum finis sit causa causaꝝ. Arguitur ꝙ nō. et hoc contra suppositū. qꝛ finis nō est pn̄cipium. qꝛ habet ratōnem vltimi. ergo nō est causa. Scd̄o sic. causa est ad cuius esse seq̄tur aliud. sed ad esse finis nihil seq̄tur. sed ipe seq̄tur illᵭ qᵭ est ad finē. ergo nō est cā. Tercio sic. Qᵭ est causatū ab alio nō est cā. sed finis ab efficiente causaᷓ. ergo nō est cā. Quarto sic a causis intrinsecis q̄ sunt materia et forma magis dependet esse rei. ergo finis non est causa causaꝝ sed potius forma. In oppositū arguiᷓ ꝑ phm̄ q̄ dicit Que eē̄ est cuiꝰ cā potissima et finis alioꝝ bonū voluit esse Pro responsione Sciendum primo Qꝫ finis potest duplr̄ ꝯsiderari. Uno mō ſm esse qᵭ hꝫ in intentōe agentis. Alio mō ſm esse qᵭ hꝫ extra aīaꝫ et in executōe opis. iō difficultas est. vtꝝ rō cause cōpetat fini ſm eē qᵭ hꝫ extra aīam vel ſm esse qᵭ hꝫ in intentōne agentis. et ſm hoc respondet Egidius de gandauo in quodā tractatu quē fecit de causalitate ipsiꝰ finis. in cuius fine dicit gauisus est animus meus de reptione cālitatis ipius finis. quā causalitatem sic assignat ꝙ finis ſm esse quod hꝫ in intentōe mouētis nō hꝫ aliū modū cālitatis a cālitate efficientis vt cognitio sanitatis in medico efficit in eo desideriū sanitatis ad qᵭ desideriū seq̄tur motus et opatio ad sanitatē. ⁊ sic ymaginaᷓ ꝙ finis intentus mouet per modum cause efficientis. sed fini ſm esse quod habet extra aīam cōpetit ꝓpria rō cālitatꝫ distincta a cālitate efficiētis et aliaꝝ cāꝝ. Et ad hoc adducit aliquas ratōnes quaꝝ pͥma est. nam de rōne finis duo sunt scꝫ ꝙ est quid optimū et quid vltimum. sed hec duo fini competunt ſm esse quod habet extra animam. et non ſm esse quod habet in intentōne agentis. igitur. Secunda ratio. illud diciᷓ finis quo habito cessat motus et opatio ordinata in finem. sed sic est de fine ſm esse quod habet extra animam. igitur. Tercia ratio est hec. quia si aliquis tendat ad aliquem finem et illum non consequitur ſm suum esse reale extra animā dicitur frustrari suo fine q̄uis habeat finem in intentōne sed hoc non esset nisi fini ſm esse suum quod habet extra animam competeret rōne cause.

Sciendū scd̄o. Qꝫ iste auctor duplici errore gauisus est. primo errore prouenientе ex ignorantia huius ꝙ finis intentus dicitur mouere efficiens. non proprie sed methaphorice. mouere enim proprie est actus efficientis qui quidem actus se habet per modum fluentis ⁊ transeuntis

in alterũ sed mouere ipius finis est mouere metaphorice. scʒ mouere per modum amati et desiderati. Scđo deceptus est p̄dictus artifex: qꝛ nesci uit distinguere de fine. vt finis est et terminus et de fine vt est causa. nã fi ni vt finis est conuenit ratio vltimi et termini et hoc ꝑm esse quod habꝫ extra animam ꝑm quod esse nõ habet ratõnem cause. sed effectus efficien tis. Et ita bene probant ille ratões ꝙ fini ꝑm esse extra animam com petit ratio finis et termini sed si finis consideret vt causa ꝑm hoc habꝫ ra tionem primi. et hoc mõdo p̄uenit omes alias causas in causando .s. mo uendo efficiens. et hoc fini conuenire non potest nisi ꝑm esse quod habet in intentõne agentis. Ex p̄dictis patꝫ ꝙ finis ꝑm esse quod habet in in tentõne efficientis habet ratõnem cause nõ tamen absolute. sed ꝑ respe ctum ad esse reale finis quod habet extra animã. Sed ꝑm esse qđ habet in executõne opis habet ratõnem effectus efficientis. Istis notatis po nitur. Conclusio. Finis est causa causarum. Qꝫ sit causa prius pa tuit ratõne phi. Et ꝙ sit causa causaꝝ patꝫ. quia illa causa que preuenit omes alias causas in causando et sine qua alie cause nõ causarent est cau sa causarum. sed sic est de fine. qꝛ materia cum sit pura potẽtia nõ potest reducere se ad actum. ergo oportet ꝙ reducatur ab aliquo efficiente. sed efficiens nõ inchoat motum nisi motum a fine. ergo causalitas finis pre uenit causalitatem efficientis. ergo preuenit causalitatẽ materie et forme et sic est causa causaꝝ. ☞ Dubitatur circa predicta Quotuplex or do potest reperiri in causis Ad dubium respondet Albertus ꝙ qua druplex est ordo causaꝝ. Primo modo ordinãtur ꝑm ꝓpinquitateʒ ad suum effectum et hoc modo materia est prima. qꝛ in naturalibꝫ res cau santur per motum cuius materia est subiectum. et qꝛ forma intrinsece cõ plet et perficit materiã. ideo ꝑm hunc ordinẽ forma est scđa causa ⁊ effi ciens est illud quod ducit materiã ad formam. ꝓpter hoc efficiens ẽ ter cia causa et finis qui mouet efficientem est quarta causa Scđo modo ordinari possunt quantũ ad intetõnem cause et actũ causandi. et tunc illa dicitur ꝑor cui ꝑmo conuenit causare. ⁊ qꝛ materia non ducit seipam ad formam. sed ab efficiente ducit. et efficiens nõ mouet nisi motũ a fine. er go ꝑm hunc ordinem finis est ꝑma causa p̄ueniens omnes alias causas in causando. scđa efficiens. tercia forma. quarta materia Tercio mo do possunt ordinari quantũ ad esse sic ꝙ illa dicat ꝑor que ꝑmo habꝫ eẽ extra animã. et hoc ordine efficiens est ꝑma. deinde materia. et tercia for ma. et vltima finis. Quarto modo ordinant quantũ ad rationẽ ꝑnci pij mouendi. ⁊ qꝛ omẽ mouens mouet ꝑ formã q̃ est sibi ꝑncipiũ ⁊ ratio mouendi. ideo ꝑm hunc ordinẽ ꝑma causa est forma. scđa efficiens. ter tcia finis. et quarta materia. Ex p̄dictis ptꝫ ꝙ licet ꝑm ꝓpinquitateʒ ad rẽ causatã materia sit ꝑma ⁊ quantũ ad esse efficiens sit prima. ⁊ for ma quantũ ad rationẽ mouẽdi. tñ intentio cause ꝑmo cõuenit fini. ita ꝙ ꝑus sibi cõuenit causare q̃ʒ alijs causis et causalitas eius p̄uenit causa litatem oĩm causaꝝ. ⁊ ꝑ hoc soluit quarta ratio ante oppositum. alie autẽ ratões facte solute sunt ex dictis.

Modi aũt causaꝝ numero quidem sunt multi: Capitales

aũt et hij minores. Dicuntur aũt cause multipliciter Et ipsa-
rum similium specierum et prius et posterius altera alterius.
vt sanitatis medicus et artifex et dyapason. duplum et nume-
rus et semper continentia ad vnumquodqꝫ. Amplius au-
tem ꝑm accidens et horum genera. sicut statue et aliter policle
tus. et aliter statuam faciens. quoniã accidit statuam facienti
policletum esse. Et continentes aũt accidens. vt si homo cau
sa sit statue aut omnino animal Sunt aũt accidentiũ alie alijs
longius et ꝓpius. vt si albus et musicus causa dicũtur statue.
Preter aũt omnes et proprie dictas et ꝑm accidens. alie q-
dem sicut potentes dicuntur. alie vero sicut operantes. vt edi
ficandi domum edificator. aut edificans edificator. Similiter
aũt dicuntur et in quibus cause que sunt cause in his que dic-
ta sunt. vt huius statue aut statue. aut et omnino ymaginis et
eris huius aũt eris. aut et omnino materie. ⁊ in accidentibus
similiter est. Amplius autem complexe et iste et ille dicunt
vt nõ policletus neqꝫ statuam faciens. sed policletus statuam
faciens. Sed tamen omnes he sunt multitudine quidem sex.
dicte autem dupliciter. aut enim sicut singulare. aut sicut ge-
nus. aut sicut accidens. aut sicut genus accidẽtis. aut sicut cõ
plexe he. aut sicut simpliciter dicte. Omnes aũt actu operan-
tes aut ꝑm potentiam sunt. Differunt aũt intantũ ꝙ opan
tes quidem et singulares simul sunt et nõ sunt. et quorũ sunt
cause. sicut hic medicans cum hoc qui fit sanus. et hic edifica-
tor cũ hoc edificato. Que aũt sunt ꝑm potentiã nõ semp Cor-
rump ũt em̃ nõ siml' domus et edificator Oportet aũt semp
causam vniuscuiusqꝫ summam querere sicut et in alijs. vt ho-
mo edificat quoniã edificator est. edificator autẽ ꝑm edificati-
uam. Hec aũt prima causa est. et sic in omnibus Amplius
aũt alie q̃dã genera sunt generꝫ. alie aũt singulares singulariũ.
vt statue statuam quidem faciens. Hic aũt huiusmodi et dici
mus quidem possibilium operantes aũt ad opata. Quod qui
dem igit̃ cause sunt nobis determinata sint sufficienter.

Queritur Utrꝫ agẽtia naturalia solũ ꝑparẽt materiam ⁊
pmũ efficiens eã ꝑficiciat Arguit̃ pmo ꝙ sic.
qꝛ pmũ efficiens efficit ꝑ suã essentiã ⁊ nõ ꝑ aliqđ sibi additũ. ergo imme
diate attingit formã sũbalem rei. et sic agentia naturalia solũ ꝑparãt ma

teriã ad formã. Scdo sic. in efficientib⁹ essentialr subordinatis. scdm
nõ efficit nisi p virtutẽ pmi eo q a pmo hz q sit ⁊ q sit efficiens. g in om
nibus efficientib⁹ est virtus pmi efficientis pficiens materiaz dando ei
formã et esse. ⁊ p ꝯsequens scda efficientia solũ pparant materiã Ter
tio sic. agentia naturalia sunt qualitates pme q sz accñtia. sz accñs non
pt attingere formã subalem. qr ageret vltra gradũ ꝓpriũ. g tales qualita
tes solum materiam pparant. Quarto sic. Omẽ calidum est a primo
calido. ⁊ omẽ frigidum est a pmo frigido. ergo omne esse est a primo esse
sed primum esse est pmi efficientis. ergo omẽ esse est a primo efficiente. ⁊
p ꝯsequens agentia. scda nõ attingunt rei esse neq formam substantialẽ
cum ipa sit ratio essendi et sic solum pparat materiam. In oppositum
arguit. qr agens transmutans materiam ad formam tangit materiam.
sed solum agens proximum quod est naturale tangit materiam. ergo
illud transmutat materiam. educendo formã substantialem de potentia
materie Item arguitur agens vniuocum generat sibi simile fm spẽm
sed hoc non faceret nisi attingendo formam sibi similem in specie. Pro
responsione est Sciendum primo. q propter ratões ante oppositũ
Auicenna posuit q agentia naturalia solum pparant materiam ad sus/
ceptõnem forme ⁊ pmum efficiens materiam perficit sic dispositã dan/
do sibi formam et esse. sed huic positõni contradicunt plures pipothetici
dicentes q forme subales nõ veniunt simplr ab extra a datore formarũ
sed per virtutes agentium naturalium educuntur de potentia materie
in actum quas opiniones volens concordare Albertus dicit. q vtraq
aliquid continet veritatis. quia virtus primi agentis potest dupliciter
considerari. Uno modo fm essentiam. et sic ipa est vna per essentiam in
omnibus mouentibus que tamen primo et principaliter est ipius primi
mouentis et sic vt dicit intelligitur positio Auicenne scz q primum effi
ciens perficit materiam. quia virtus qua perficitur primo et principali/
ter est primi mouentis. Alio modo potest considerari fm esse et sic nõ ẽ
eadem virtus in omnibus mouentibus. quia variatur fm esse inquan/
tum in diuersis mouentibus repitur et huius dat exemplum naturale.
vt eadem lux est per essentiam que in dyaphano recepta dicitur lumen ⁊
in corpore terminato dicitur color et fm diuersas dispositões corpoꝝ
terminatorum color diuersificatur. Aliud exemplum artificiale dat vt
eadem est regula per essentiam que fm diuersa esse in lineis rectis ⁊ no/
dosis recipitur similiter virtus primi mouentis est eadem per essentiam
in omnibus mouentibus variata solum fm esse propter diuersa esse reci/
pientium. et quia agere insequitur esse ideo cõuenientius dicitur q agẽ
tia naturalia non solum disponunt materiam. immo ipam perficiunt at
tingendo formam et esse rei. Sciendum secundo. Qz si Albertus in
telligat q essentia primi mouentis sit eadem in omnibus secũdariis effi
cientibus sic q primum efficiens communicet in virtute agendi eadem
fm essentiam cum secundariis efficientibus. in hoc non est tenendus.
quia primum efficiens non communicat cum aliis in aliquo vniuoco
sed solum habet cum ipsis vnitatem analogie. Ideo dicitur in libro
de causis q prima causa regit omnes alias res absq hoc q com/

misceatur cū eis. Sed si intelligat q omne agens scdm habet virtutē agen-
di a primo in hoc bene dicit. Tunc sit talis Conclusio Agentia na-
turalia non solum disponunt materiā sed ipam pficiūt dando sibi formā
vltimam. patet conclusio. qr ad bonitatem prime cause ptinet nedum vt
rebus det formas p quas existunt immo vt ipis det virtutes per quas
se cōmunicare possint producendo res sibi similes sm spēm. igitur rc.
Scdo sic. dans formam dat per se omnia ꝯsequentia ad formam. sed
opatio est vnum de p se ꝯsequentibꝫ formā rei. ergo dans formaꝫ dat rei
virtutem p quā potest exercere suam ppriam ꝛ naturalem opatōem sed
ppria opatio cuiuslibet rei est se cōmunicare pducendo sibi simile vl sm
spēm si sit agens vniuocū. aut sm virtutem si sit agens equocū. ergo agē-
tia naturalia habent virtutes producendi sibi similia sm spēm ꝛ sm vir-
tutem et sic nedum disponunt materiam sed etiam perficiunt educendo
formā de potentia ad actum. Quis tamē omne agēs naturale habeat for-
mam et esse et virtutē agendi a pmo efficiente. Ubi aduertendū est
q pmum agens ꝯcurrit quadruplr ad actōem cuiuslibet agentis natu-
ralis Primo dando agenti naturali formā et virtutē. Scdo ꝯser-
uando formā et virtutē in esse Tercio mouēdo agens scdm applicā-
do ad ppriam eius operatōeꝫ. Quarto ꝯcurrit ꝯiungendo opatōem
scdi agentis pprio effectui primi agentis. quia vt statim dicetur cuilibet
cause correspondet pprius effectus. vt cause particulari effectus parti-
cularis et cause vniuersali effectus vniuersalis et qr esse est vniuersalissi-
mum. ideo esse est effectus pportionatus prime cause quem effectum ne-
cessario psupponit actio secundi agentis suo proprio effectui. ꝛ sic prima
causa coniungit operatōem scde cause effectui pprio et sic vnus effectus
qui est ex operatōne primi agentis et ex operatōne scdi differunt solum
sm diuersos gradus sue perfectōnis. ☞ Dubitatur pmo. quot sunt
modi accidētales causarū. Respondet phus q licet in qualibet specie
sint plures modi causarū in numero tamē si colligantur in quadā summa ꝛ
capiantur pncipaliores tunc erunt pauciores et ipos sic colligit Arestote-
les ponendo quattuor diuisiones. Prima est. q causarū eiusdem spēi
quedam est por et vniuersalior. alia est posterior et magis ppria vt in cā
efficiente causa propria sanitatis est medicus et causa vniuersalis est ar-
tifex similiter in causa formali pportio dupla est causa propria dyapason
et causa cōmunis est pportio numeralis. et similiter posset exemplificari
de aliis. vnde hic est sermo tā de vniuersalitate pdicatōis. vt in exemplis
positis q3 de vniuersalitate causalitatis. vt dicimus solē esse causam vni-
uersalem calefactōnis. ignem vero posteriorem ꝛ propriam. Secūda
diuisio est. q in eadem specie cause reperitur causa per se et causa per ac-
cidens sicut statue causa per se est statue factor. et policletus est causa
per accidens. et sicut in causis per se reperitur causa vniuersalis et par-
ticularis. ita in causis per accidens. vt homo dicitur causa vniuersalis
per accidens statue et animal diceretur magis vniuersalis causa et inter
causas. per accidens quedam se habet propinquius et quedam remoti-
us. quia causa per accidens dicitur que ꝯiungitur cause per se et non est
de ratione eius et hoc contingit quādoq3 ppinquius ꝛ quandoq3 remo-

tius vt si statuifica sit albus et musicus. album qd est in corpore est re-
motius q̄ musicum quod conuenit anime cui primo cōuenit ars facien-
di statuam Tertia diuisio causarū eiusdem speciei quedam complexa
est z quedā incōplexa. Exemplū primi. vt policletus statuā faciēs. se-
cūdi. vt alterū illorū per se Quarta diuisio est causarū eiusdē speciei q̄
dam est in potētia vt domificator est cā effectiua domus. alia est causa in
actu. vt domificans dicit causa in actu. nā domificator dicit qui h3 artem
domificādi. z domificās dr ille qui actu domificat siue operat z sicut da
te sunt ille differentie ex pte causarum ita dari possunt ex pte effectuum
Et vt dicitur in textu si velimus reducere predictos modos ad certū
numerum oportet accipere tres p̄mas diuisiones que faciūt sex modos
et quelibet modū diuidere per actum et potentiā s̄m quartā diuisionem
et sic habemus duodecim modos causarū qui reperiunt in qualibet spe-
cie cause non variādo speciē et ideo modi accidentales dicuntur.

¶ Dubitat scdo. vtrū ꝓprietates ꝯsequētes illas diuisiones causa-
rum sint in textu bene assignate. Respondetur q̄ sic. vnde prima est q̄
cā in actu et causa in potentia inter se differunt in hoc q̄ cause in actu pti-
culares et proprie simul sunt et non sunt cum suis effectib9. vt hic medi-
cans cum isto qui sanatur. Sed cause in potentia non sic simul sunt cum
suis effectibus. vt domificator potest esse sine hoc q̄ sit vel fiat dom9 vel
econuerso. ex qua differētia pt3. q̄ sicut agentia naturalia que sunt cause
rerum q̄tum ad fieri simul sunt cū illis que fiunt quam diu fiunt. ita ne-
cesse est primū agens quod est causa rerū in actu quantum ad esse simul
esse cū quolibet esse rei in actu. ita q̄ si diuina virtus suam actionem ab-
straheret a reb9 immediate in nihilū deciderēt sicut remota presentia so-
lis immediate remouetur lumē ab aere. Secūda proprietas est q̄ in co-
gnitione cuiuslibet rei oportet primā et summā causā querere ita vt si
causa rei sit effectus alterius cause ad hoc q̄ cōplete res cognoscat opor-
tet cognoscere illam aliam cām vsq3 ad summā in illo ordine z ratio hui9
est. q2 effectus non potest pfecte sciri nisi sciatur eius prima cā a qua p̄n-
cipaliter suū esse depēdet. Tertia proprietas est cuilibet cause ꝓprie
correspondet proprius effectus vt cause vniuersali effectus vniuersalis
et cause in potentia effectus in potētia. zc̄ijs.

Ad rōnes Ante oppositum. Ad primā dicit q̄ si imedia-
te dicat imediationē virtutis primū agens ime-
diatius attingit ꝓpriam formā rei q̄ agēs pticulare quod habet ꝟtutem
agendi a primo. Sed si imediate dicat imediationē suppositorū sic agēs
pticulare attingit imediatius Ad secundā dicitur q̄ in secundis effi-
cientib9 non solum est virtus primi agētis vt causa in suo effectu sed cū
hoc agēti secūdario data est virtus a primo cōicandi suā formā alteri. iō
agens naturale potest dici pficiēs licet ad suam operatōnem vi[illegible]us pri-
mi agentis concurrat. Ad tertiam dicitur q̄ qualitates prime non
attingunt formā substantialē in virtute propria sed b̄m in virtute forma-
rum substantialium quarum sunt instrumenta. Ad quartam dicit
q̄ esse cuiuslibet rei dependet z causatur a primo sed non sequitur ex hoc

ꝙ non causet a secūdo agēte. q2 in essentialiter subordinatis idē effectus realiter ſm tamen diuersas ratōnes eius est ab efficiente vniuersali ꝛ ꝑticulari vtputa ſm vniuersalissimam ratōem eius que est esse ē a causa vniuersali ꝛ ſm ꝓpriam ratōnem eius que est tale vel tale esse a causa ꝓpria et particulari.

Dicūtur āt fortuna et casꝰ de nūero cāꝝ eē Et multa ꝛ eē ꝛ fieri ꝓpter fortunā ꝛ ꝓpter casum. Quo igit mō in his causis est fortuna et casus. et vtrum idem sit fortuna et casus. aut altera. et omīno quid sit fortuna et casus cōsiderandū est. Quidam em̄ si sint an non dubitant. Nihil em̄ fieri a fortuna dicunt: sed omniū esse aliquā causam determinatam. quecūqꝫ nos dicimus a casu fieri aut a fortuna. vt veniendi a fortuna in forum. et reperiendi quem volebat ꝛ quē nō est opinatus ante. causa est venientē velle emere. Similiter aūt et in alijs que a fortuna dicuntur semper est aliquā accipere causam. sed non fortunam. Quoniā si aliquid erit fortuna. inconueniens vtiqꝫ videbitur sicut et vere est. Et dubitabit vtiqꝫ aliquis. propter quid nullus antiquorū sapientum causas de generatōne ꝛ corruptōe dicens de fortuna nihil determinauit. Sed sicut visum est nihil opinabant neqꝫ illi aliquid esse a fortuna. Sed et mirabile hoc videbitur sicut vere est. Multa enim et sunt et fiunt a fortuna et a casu. que non ignorantes quoniam est inferre vnūquodqꝫ in aliquam causam eorum qua fiunt. sicut antiqua ratio dixit destruens fortunam et casum. Tamen horū alia quidem dicunt esse omēs a fortuna. alia non a fortuna. Unde et quodāmodo erat ipsis facienda memoria. Atuero neqꝫ illorū aliqui opinabantur esse fortunam vt amiciciam aut litem aut ignem. aut intellectū aut aliquid talium. Inconueniens igitur est siue non putauerunt esse. siue putantes reliquerūt. et hac aliquando vtētes sicut Empedocles nō semper aerem congregari superius dicit. sed vt contingit. Dicit em̄ in mundi creatōne ꝙ sicut collisit se currens tunc multotiens aūt aliter. Et partes animaliū ait a fortuna fieri plurimas Sunt aūt q̄dam q̄ celi huius et mūdanoꝝ omniū casuz eē cām asserunt A casu em̄ fieri voluntatem et motum discernentem et statuentem in hunc ordinē omne. Et multum hoc ammiratōne dignum est dicentes

animalia quidem et plantas a fortuna nec esse nec fieri. sed aut naturam aut intellectum esse. aut huiusmodi alteram causam. Non enim quoniam euenit ex semine vnoquoqꝫ aliquid fit. sꝫ ex tali quidem oliua. ex tali autem homo. Celum autem et diuiniora manifestum a casu non fieri. Huius autem causam nullam qualem animalium et plantaꝝ. Et igitur si sic se habet hoc ipsum dignum est insistere. ⁊ bene licet aliquid dicere de hoc ipō. Quomodo enim eo quod aliter inconueniens est qđ dr̄ adhuc incōuenientius dicere hoc. videntes quidem in celo nihil casu fieri. In his aūt que non sunt a fortuna multa contingere a fortuna: et ergo erat merito econtrario fieri.

Sunt aūt q̇dam q̇bus videt̄ esse q̇dem casus et fortuna Immanifesta aūt humano intellectui tanq̄ꝫ diuinum quoddā ens. et felicius. Quare considerandū est quid sit vtrumqꝫ. ⁊ si idem aut alterum sit et casus et fortuna. et quomō in determinatas causas incidunt.

Queritur Utrum aliquid posset esse a casu vel a fortuna. Arguitur ꝙ nō Quia vt dr̄ plato in thimeo nihil est ortū sub sole cuius causa legittima nō p̄cessit sed qđ habet causam legittimam per se fit et nō a casu vl̄ a fortuna. ergo nihil potest fieri a casu vel a fortuna Secundo sic. om̄e quod vere est ⁊ nō est causa est vere causatū. sꝫ quod in materia vel intellectu est vere ⁊ nō est causa. ergo est causatum. sed quod est vere causatum habet veram causam. ergo omne ꝓductum habet veram causam. ergo nihil fit a casu ⁊ a fortuna Tercio sic. sicut om̄e ens ꝑ accn̄s reducitur ad ens ꝑ se. ita oīs cā ꝑ accn̄s reducit̄ ad cām ꝑ se. ergo om̄e qđ fit fit a causa ꝑ se sꝫ qđ est a cā ꝑ se nō est a casu vel fortuna. igitur Quarto sic In tota natura est vnū ꝓmum regens om̄es causas ꝑticulares ipas ordinando ad determinatos fines sed quod est ordinatum ad determinatum finem determinate agit et nō potest agere casualiter aut fortuite. ergo nihil fit a casu vel a fortuna. Quinto sic. Deus scit euenire omnia que eueniunt. sꝫ sciencia dei est immutabilis. ergo scit omnia euenire immutabiliter. ergo nulla eueniunt casualiter vel fortuite. In oppositum est ph̄us in textu Pro responsione Sciendum est ꝓmo postq̄ꝫ ph̄s determinauit de causis per se et manifestis. Consequenter determinat de quibusdaꝫ immanifestis ⁊ per accidens reducibilibus ad causas ꝑ se ⁊ manifestas que quidē cause per accn̄s sunt casus ⁊ fortuna. Circa quas ꝓmo ph̄s inq̇rit an sint casus et fortuna. Secundo q̇d sint. Tercio an sint idem an differant Quarto ad quā cām determinatā reducunt̄ ⁊ ad determinādū de ipis questionem si est. ph̄s recitat tres opiniones ph̄oꝝ antiq̇ꝝ

Sciendū scđo Qꝫ aliqui dixerūt casuꝫ ⁊ fortunā oīno nō eē ⁊ nihil fieri a casu ⁊ fortuna ꝯfirmātes suū dictum duab᷑ ratōnib᷑. Prima est qꝫ

Secūdus liber

oīa que dicimus fieri a casu vel fortuna habent aliquā causam p se et de
terminatam. vt si aliquis vadat ad forum causa emendi aliquid et debi
torem inueniat quem nō opinabatur inuenire dicimus illam inuentōem
esse a fortuna ꝛ tamē habet cām per se que est voluntas aliq̄d emendi.
ergo inuentio debitoris nō est a fortuna. et similiter in alijs. Sed ad istō
dicitur ꝙ voluntas emendi est causa per se respectu emptionis vel mo-
tus ad forum sed est causa p accidens respectu repertionis debitoris.
Scđo arguebant testimonio antiquoꝝ. Quia antiqui de causis ge-
nerationis et corruptōnis determinantes de casu et fortuna nullā men-
tionem fecerunt q̄d tamē mirabile videtur si casus ꝛ fortuna aliquid sint
cū de oīmibus causis videant̄ determinasse. ergo casus ꝛ fortuna nihil sꝫ
Sed ad hoc phus respondet ꝙ nedum mirabile videt̄ sed etiam vere
mirabile est ꝙ antiqui nullam mentōnem fecerunt de casu et fortuna Et
in hoc defecerunt q̄d ꝓbat phus qꝛ dixerūt se determinasse de omnibus
causis eorum que fiunt. et tamen multa fiunt a casu ꝛ a fortuna. Quis ali
qua possint reduci ad aliquam causam p se ergo defecerūt nihil determi-
nando de casu et fortuna Scđo sic. qꝛ vel opinati sunt casum et fortu-
nam nihil esse et sic est incōueniens ip̄is vti casu et fortuna quod tn̄ facit
Empedocles. dicens ꝙ in creatōne mundi aer casualiter mansit in loco
vbi est etiā debuisset ostendere casum et fortunā nihil esse. Scđa fuit
opinio quorundā dicentiū casum ꝛ fortunā esse in celestibꝫ et non esse in
his inferioribꝫ Et ratio est. qꝛ ort⁹ et occasus solis reuolutōes planetaꝝ
et eclipsis solis et lune nō eodē mō sunt s̄m tp̄s. ḡ ista vident̄ eē a casu. sꝫ
in istꝫ inferioribꝫ omnia vident̄ fieri a cā determinata vt ex semine homi-
nis generatur homo et nō aliud et ex semine oliue generatur oliua et sic
de alijs. ergo in istis inferioribꝫ nihil fit a casu ꝛ a fortuna Sꝫ hāc opi-
nionem improbat phus dupliciter. primo quia multū mirabile est si ani
malia vel plante nō fiunt a casu vel fortuna tamē celum ꝛ ea que sunt di-
gniora aīalibus et plantis fiunt a casu vel a fortuna. Tertio sic. quia
nos manifeste videmus ꝙ in celo nihil fit a casu et ꝙ in istis inferioribus
multa fiunt a casu. ergo merito contrarium illius opinionis dicendum
erat. Tercia fuit opinio ꝙ fortuna est quedam causa diuina immani-
festa intellectui humano in cuius potestate est felicitas. et ergo in ei⁹ si-
gnum statuerunt ydolū depictum supra rotam ꝓpter fortune volubili-
tatem et cecam ꝓpter iꝓuidentiam fortune. ꝛ depingebant album in fa
cie anteriori quo s̄cabant bonam fortunā et nigrum in facie posteriori q̄
designabant malam fortunam et hec opinio fatua est nec eius reprehen-
sio ad phm naturalem pertinet. quare hic phus ip̄am nō reprobat..
☞ Dubitatur. Utrum aliquid fiat simpliciter a casu vel a fortuna.
Pro quo notandum est ꝙ vt dicit Auicenna omne quod fit potest com-
pari ad duplicem causam. scꝫ vniuersalem et particularem. contingit igi
tur ꝙ aliquid fiat a casu vel a fortuna respectu cause particularis et non
respectu vniuersalis. Ratio est quia causa vniuersalis ad plura se exten
dit q̄ȝ causa particularis. ideo aliquid cadere potest sub intentōne cause
vniuersalis quod est preter intentōnem cause particularis. Ex quo
sequitur ꝙ nihil fiat a casu vel a fortuna respectu cause vniuersalis sim-

pliciter. quia eius effectus sibi proportionatus est esse. modo omne quod fit ipsum esse participat et sic cadit sub intentione ipius cause vniuersalis. ¶ Sed contra hoc obicit Albertus. quia si sic omnia simpliciter euenirent et immobiliter et nihil fieret a casu vel a fortuna nisi forte quo ad istum vel ad illum. Sed tenendo opinionem Auicenne. Respondetur quod causa vniuersalis non producit rem aliquam nisi per medium cause particularis et hoc in naturalibus vel artificialibus. et ideo contingentia vel necessitas se tenent ex parte cause particularis ita quod ille est effectus necessarius cuius causa particularis est necessaria. et ille contingens cuius causa particularis est contingens. Et similiter dicitur de casu et fortuna. ita quod ille effectus est a fortuna qui accidit preter intentionem cause particularis. et ille dicitur per se ad quem per se ordinatur causa particularis. Tunc sit responsalis Conclusio prima. In naturalibus aliquid potest esse a casu vel fortuna. probatur. quia sicut est in artificialibus ita est in naturalibus. sed in artificialibus. vt in arte scribendi aliquid euenit preter intentionem agentis. sicut pastillus vel linea tortuosa quod dicitur a casu vel a fortuna. ergo etiam in naturalibus aliquid potest fieri a casu. ex qua conclusione sequitur quod casus et fortuna aliquid sunt cum aliquid fiat a casu vel a fortuna.

Ad rationes Ante oppositum. Ad primam dicitur quod Plato per causam legittimam non intendebat causam per se sed causam proportionatam effectui ad productionem eius sufficientem. Ad secundam dicitur. quod si per veram causam intelligatur causa per se non omne causatum habet veram causam sed si per veram causam intelligatur causa habens proportionem ad effectum conceditur quod effectus fortuitus habet veram causam sibi proportionatam. Ad terciam dicitur quod causa per accidens reducitur ad causam que dicitur causa per se respectu effectus per se intenti. sed non dicitur causa per se respectu effectus fortuiti. Ad quartam negatur consequentia. quia per tale regimen prima causa non dat rebus necessitatem. sed sinit aliquas res contingenter euenire. Ad quintam dicitur quod scientia prime cause est omnino immutabilis. ideo immutabiliter cognoscit quedam necessario fieri et quedam contingenter non imponendo rebus contingentiam vel necessitatem.

Primum quidem igitur quoniam videmus alia quidem semper similiter fieri. alia autem sicut frequenter manifestum est quod neutri horum causa fortuna dicitur. neque quod est ex necessitate et semper. neque eius quod est sicut frequenter. Sed quoniam quedam fiunt et extra hec et omnes dicunt hoc esse a fortuna. manifestum quod fortuna aliquid sit. et casus huiusmodi enim a fortuna fieri et que a fortuna huiusmodi esse scimus. Eorum autem que fiunt alia quidem propter hoc fiunt. alia vero non. Horum autem alia quidem secundum p-

positum fiunt alia vero nō. Ambo autem sunt in his ꝛ que
sunt propter hoc. Quare manifestum quoniā in his que sunt
ꝑpter necessariū. et ꝙ sicut frequenter sunt q̄dā circa q̄ contin
git quod est propter hoc. Sunt autē propter hoc quecūqꝫ ab
intellectu vtiqꝫ aguntur. et quecūqꝫ a natura. Huiusmodi igit̄
cum ſm accidens fiant a fortuna dicimus esse Sicut enim
et quod est aliud quidē per seipm̄ est. aliud aūt ſm accidens. sic
et causam contingit esse vt domus quidem per seipam causa
est edificatiua. Scd̄m accidens aūt album aut musicū Per se
q̄dem igitur causa finita est. scd̄m accidens aūt infinita. Infi/
nita em̄ vni accidunt Sicut igit̄ dictum est cum in his que
propter hoc fiunt hoc fiat. tunc dicitur a casu et a fortuna: Ip/
sorū aūt differentia horū adinuicē posterius determinanda.
Nunc aūt hoc fit manifestū ꝙ vtraqꝫ sunt in his que sunt pro/
pter hoc. vt causa accipiendi argentū venit vtiqꝫ delatur⁹ pe/
cuniā. si sciuit. Venit aūt nō huius causa. sed accidit venire et
facere hoc reportandi gratia. Hoc aūt neqꝫ sicut frequēter ve
niens ad villā neqꝫ ex necessitate. Amplius aūt finis est re/
portatio nō in seipo causarꝫ. sed ꝑpositorꝫ et ab intellectu. et di/
citur a fortuna venire. Si aūt ꝑponetis et huius causa. aut sp
veniens. aut sicut frequenter reportatur⁹. nō a fortuna. Ma/
nifestū itaqꝫ ꝙ fortuna causa sit ſm accidēs in his que sunt ſm
ꝑpositū eorꝫ. que propter hoc sunt. Unde circa idem ꝛ intelle/
ctus et fortuna est ꝑpositū em̄ nō sine intellectu est. Infini/
tas quidem igitur causas necesse est esse. a quib⁹ vtiqꝫ fiat. q̄d
est a fortuna. Unde videt̄ fortuna infinita esse et immanifesta
homini. et est vt nihil a fortuna videbit̄ vtiqꝫ fieri. Omnia q̄
dem em̄ hec recte dicunt: quoniā rationabiliter. Est q̄dem em̄
vt sit a fortuna et ſm accidens em̄ fit. et est causa sicut accidēs
fortuna vt aūt simpliciter nullius. vt do[illegible] ed[illegible]ator quidē
causa est. Scd̄m accidens aūt tibicen. et [illegible] referendi
argentum nō huius causa venientem infinit[illegible] multitudi/
ne. Etenim videtur aliquem volens et persequens [illegible] fugiens
et visur⁹. Et dicere esse aliquid extra rationē fort[illegible] re/
cte est. Ratio enim aut est eorum que semꝑ sunt. [illegible] eorꝫ que
sicut frequenter. Fortuna aūt in his q̄ fiunt preter hec. Quare

quoniam infinite que sic cause sunt. et fortuna infinita est. Tamen in quibusdam deficiet vtiq3 aliquis. Nunquid igitur contingentia causa vtiq3 fiant fortune. vt sanitatis. aut spiritus. aut estus. sed non depilari. Sunt autem alie alijs proximiores que sunt fm accidens causarum. Fortuna autem bona quidem dicitur. cum bonum aliquid euenit. praua autem cũ prauum aliquid. Eufortuniũ autem et diffortuniũ est cum magnitudinem habentia sunt hec. vnde et secus paruum malum aut bonũ accipere magnũ. aut discontingere. aut eucontingere est. quoniã sicut est dicit intellect9. quod enim ad paruũ distat tanq3 nihil distare videt. Amplius aũt incertũ eufortunium rationabiliter est. Fortuna enim incerta est. Neq3 enim vt semper neq3 sicut frequenter possibile esse que sunt a fortuna Sunt q̃dem igit ambo cause queadmodũ dictũ est fm accidens. et fortuna et casus in contingentib9 fieri neq3 simpliciter. neq3 sicut frequenter. et eorum quecunq3 vtiq3 fient ppter aliquid.

Queritur Utrum definitio fortune sit bona in qua dicit fortuna est causa p accidens in his que fiunt fm ppositũ eorum que fiunt ppter finem z in minori tpe Arguit q nõ. quia causa p accidens est q̃ accidit alicui cause p se. vt albũ accidit domificatori. sed fortuna nõ accidit alicui cause p se igit. Scdo sic. fortuna est cã p accñs. sed oẽ agens ppter finẽ z etiã fm ppositum est cã p se. g male ponit illa ps in his q̃ fiunt fm ppositũ z ppter finẽ. Tercio sic. ea q̃ st fm ppositũ z ppter finẽ sunt sp z frequẽter. g male addit illa ps in minori tpe. In oppositũ est phs in textu p responsione Sciendũ primo q postq̃ phs tractauit opiniones antiquorum de casu z fortuna. Consequẽter de ipis determiat fm veritatẽ. Et pmo inq̃rit q̃d sit fortuna. Secundo inq̃rit qualiter casus differat a fortuna ad ccludendũ definitõez casus. Tercio ad quas causas reducant casus z fortuna z circa definitionẽ fortune pus phs pmittit aliquas diuisiones ad inuestigandũ illaz definitõem. Scdo illã definitõem ccludit. Deinde ex definitõne data assignat causas aliquorum q̃ de fortuna dicta sunt Sciendũ scdo. q illarum diuisionũ quas phs ponit tres sumunt ex pte effectuũ z q̃rta ex parte cause Prima diuisio est q eorum q̃ fiunt q̃dã fiunt sp z eodẽ mõ. q̃dã vero frequẽter z neutrum istorum ẽ a casu vel a fortuna. s3 q̃dã fiunt raro et hoĩes dicũt ista fieri a fortuna. Ex quo infert phs ctra pmã opinionez de fortuna q fortuna aliq̃d est q2 esse raro et a fortuna cuertunt sed manifestũ est aliqua raro fieri. g aliqua fiunt a casu z a fortuna Scda diuisio eorum q̃ fiunt q̃dã fiunt ppter finẽ determinatũ. alia vero non ppter

finē determinatū seu deliberatū. sȝ sola ymaginatōe mouente. vt ɔfrica-
tio barbe ⁊ leuatio festuce. Tercia diuisio est. eoꝝ q̄ fiunt ꝓpter finem
determinatū q̄dā fiunt ab agente ſm ꝓpositū qđ est agens p intellectū
et voluntatē. Alia vero fiunt a natura cōprehendendo illud sub natu-
ra, qđ agit mō nature. scȝ nō deliberādo vt vegetatia ī plā̄ꝫ t ⁊ sensitia in
brutis. Quarta diuisio causaꝝ. q̄dā est p se ⁊ q̄dā p accn̄s q̄ sic differūt
q̄ cā p se finita est eo ꝙ oīs cā p se agit ſm vnam determinatā formā vł
naturalem si sit causa naturalis vel intellectualē si agit ſm ꝓpositum sed
causa p accidens est infinita. q̄ infinita vni accidere pn̄t. Sciendum
tercio. Qꝫ causa p accidens dupł̄r dicit̄. vno mō ex pte cause qn̄ scȝ illđ
quod dicit̄ causa p accidens ɔiungitur cause p se vt albū ɔiunctum do-
mificatori est causa p accn̄s domus. Alio modo causa per accidens di-
citur ex pte effectus q̄ scȝ aliquid accidentaliter ɔiungitur effectui per
se ita ꝙ raro et nō semꝑ ɔiungitur. vt si dicatur edificator esse causa dis-
cordie que ex domo facta ɔsurgit ⁊ isto modo fortuna dicitur causa p ac
cidens ⁊ nō ṗmo modo. q̄ ad hoc ꝙ aliqua causa p accn̄s dicatur fortu
na respectu alicuius effectus oportet ꝙ operetur ad esse talis effectus.
ita ꝙ si nō esset illa cā effectus nō esset ⁊ sic album nō est cā fortuita respe
ctu domus. Conclusio ṗma. Casus ⁊ fortuna contingunt in his que
fiunt ꝓpter finem. ꝑȝ inductiue. q̄ si aliq̄s vadat ad forum causa emen
di aliquid ⁊ inuenerit debitorem a quo reportat pecuniam si nō p̄sciuit
nec illud sepe ɔtingat hoc fit a fortuna. ⁊ tamen accidit in his que fiunt
ꝓpter finem. ⁊ similiter dicetur in alijs q̄ fiunt a casu ⁊ fortuna. ergo ista
duo cōtingunt in opationib⁹ que fiunt ꝓpter determinatū finem ⁊ in h̄
conueniunt fortuna ⁊ casus sed de ipsorum differentia videbit̄. Con-
clusio scđa. Predicta definitio fortune est sufficienter assignata. pbat̄ p
ɔditōnes bone definitōis. vn̄ ṗt sic intelligi fortuna est cā p accn̄s eoꝝ
q̄ accidunt illis q̄ fiunt ſm ꝓpositū ⁊ ꝓpter finem. Ex quo phs ṗmo in
fert ꝙ fortuna ⁊ intellectus versant̄ circa eadem. quod probat. q̄ talem
contingit agere a fortuna qui agit ſm propositum. modo propositū non
est sine intellectu. Secundo infert phus ratōnes eorum que cōmu-
niter de fortuna dicuntur quorum duo dicta sunt ab antiquis. Pri-
mum est ꝙ fortuna est immanifesta humano intellectui, quia est infinita
nam infinite possunt esse cause illorum que fiunt a fortuna. Scōm est
ꝙ antiqui aliquo modo bene dixerunt nihil a fortuna fieri. quia fortuna
nō est causa per se alicuius effectus. sed solum per accidens. ergo simpli
citer loquendo non est causa. ideo antiqui credebant nihil fieri a fortuna.
Tercium est ꝙ antiqui recte dixerunt fortunam esse sine ratione q̄a
ratiocinari non possumus nisi de his que fiunt semper vel frequenter ⁊
sunt determinata. fortuita non sunt huiusmodi. ergo ⁊c̄. Quartum
est ꝙ fortuna bene diuiditur per bonam et malā. quia dicitur bona quā-
do aliquod bonum euenit. praua vero quando aliquod prauum accidit
et quando bonum vel malum fuerint cum magnitudine dicitur eufortu
nium vel diffortunium. Nam eufortunium est quando preter intentio
nem magnum bonum euenit vel magnū malum vitat̄. Diffortuniū est

est q̄ñ p̄ter intentōem aliq̄d magnū malū euenit vel magnū bonū ꝑdit dum tñ ꝓpe videt̄ haberi ideo dr̄ in textu q̄ parū distat tanq̄ nihil distare videt̄. vt si sit nauis ꝓpe portū salutis si submergat̄ magnū bonū ꝓpe existens p̄ter intentōem ꝑditur. Ultimo infert phs q̄ eufortuniū dr̄ aliq̄d incertū. silr̄ diffortuniū. q̄r vtrūq̄ euenit a fortuna. q̄r fortuna est incerta eo q̄ est cā ꝑ accn̄s. q̄ est infinita. ideo dt phus in libro de bona fortuna. Fortuna est sine ratione inclinans hoiem ad insequendum diuinos impulsus. quibus agit̄ ad ꝓsecutōem boni et fugā mali. Et dr̄ sine ratōe q̄r vt plurimū hoies intellectu vigentes nō sunt bene fortunati. ideo dt phs. vbi est plurimus intellectus. ibi est minima fortuna. vñ bñ fortunati in suis opib9 nō se dirigunt rōne ꝛ intellectu. ſ3 magis quādā inclinationem nature insequunt̄. quā forte hñt ex influentia tp̄e natiuitatꝭ vigente. ideo bene fortunatis cōmuniter bñ accidit. vbi etiam contra prudentiam consilia operantur.

Ad ratōes Ad p̄mam p3 solutio ex tercio notabili. Ad scd̄am dr̄ q̄ agens ꝓpter finē determinatum est cā ꝑ se respectu effectus ꝑ se intenti. ſ3 est cā ꝑ accn̄s respectu effect9 q̄ in sua oꝑatōne ꝯtingit p̄ter intentōem eius. Et ꝑ idē pt haberi solutio [illegible]ie ratōnis. Et hec de questione.

Infert aūt quoniā casus in amplius est: Quod em̄ est a fortuna. est et a casu. hic aūt nō omnis a fortuna est. Fortuna q̇dem em̄ et quod a fortuna est quibuscunq̄ et eucontingere vtiq̄ inerit. et omnino actus est. Uñ necesse ē circa practicā esse fortunā. Signū aūt est q̄ videtur idē esse felicitati aut ꝓpe. Felicitas aūt praxis quedā est. Eupraxia em̄ est quare q̇buscunq̄ nō ꝯtingit agere. neq̄ a fortuna aliq̇d facere. Et ꝓpter hoc neq̄ inaīatū nihil neq̄ ifans neq̄ bestia nihil facit a fortuna. q̄m nō habent ꝓpositū. Neq̄ eufortuniū neq̄ infortuniū inest his nisi ſm silr̄itudinē. sicut dixit ꝓtarchos eufortunatos esse lapides ex quibus sunt are cū honorent̄. Copulati aūt his ꝯculcant̄: Pati aūt a fortuna inest quodāmō ꝛ his cū agens aliq̇d circa hec agat a fortuna. aliter aūt nō. Sz casus est in aliis animalib9 ꝛ inaīatis. vt equus casu inquit venit q̄m saluatus est q̇dē veniens. nō salutis aūt cā venit. ꝛ tripeda casu cecidit. Stat q̇dem em̄ cā sedendi. sed nō cā sedendi cecidit. Quare manifestū est q̄ in his q̄ simplr̄ ꝓpter aliq̇d fiunt. cū nō accidētis cā fiunt. quoꝝ extra est cā. tunc a casu dicimus a fortuna aūt eoꝝ quecūq̄ a casu fiunt ꝓpositoꝝ in habētibus ꝓpositū. Signū aūt est qd̄ vanū est: q̄m dr̄ cū nō fiat ꝓpter qd̄ aliud illius cā. vt ambulare depositōnis causa est. Si vero

nō fiat ambulanti frustra dicimus ambulasse. et ambulatio va
na tanꝗ̄ hoc fit frustra. quod aptū natū est alterius causa. cū
nō includit illud cuius causa erat aptū natū. Quoniā si aliq̄s
se balneatū dicat frustra. qꝛ nō deficit sol derisio vtiqꝫ erit non
em̄ erat hoc propter illud. Sic igit̄ ꝙ anthomatū s̄m nomen
est. cū ip̄m frustra fiat. Cecidit em̄ non causa ꝑcutiendi lapis.
Ab eo igitur quod anthomatū cecidit lapis. qꝛ cecidit vtiqꝫ a
q̄dam ⁊ ꝑcutiendi causa. Maxime aūt sepatū est a fortuna in
his q̄ a natura fiunt Cū em̄ fiat aliquid extra naturā tunc nō ē
a fortuna sed magis ab eo quod per se frustra est. factū esse di-
cimus. Est aūt et hoc alteꝝ huius quidem em̄ exterius ē cau-
sa. illius vero interius. Quid igitur sit propter se frustra. et q̄d
fortuna dictū est. et quid differunt ad inuicem.

Queritur Vtꝝ casus ⁊ fortuna inter se differant Arguitur
p̄mo ꝙ nō. qꝛ casus dꝛ illud qd cadit in ope agentis
ꝓpter finē ꝑter intentiōem eius. ⁊ silr̄ fortuna est cā illius qd raro ꝯtin-
git in ope agentis ꝓpter finē ergo casus nō differt a fortuna Scdo sic
si differrent hoc esset. qꝛ fortuna solū ꝯtingeret in his q̄ agunt s̄m ꝓposi-
tum. ⁊ casus in nō habentibꝫ ꝓpositū. sꝫ hoc est falsum. igitur ⁊c̄. Minor
pꝫ. qꝛ aliq̄ lapides dicunt̄ bn̄ fortunati. ⁊ aliqui dicunt̄ infortunati. ⁊ ta-
men nō agunt s̄m ꝓpositum. silr̄ infantes dicunt̄ aliq̄d agere a fortuna. ⁊
tamē nō vtūtur ꝓposito. ergo fortuna nō est in agentibꝫ s̄m ꝓpositū In
oppositū est ph̄s in textu. Pro respōsione Sciendū ꝙ postꝗ̄ ph̄s
ostendit definitōem fortune ⁊ quō illa definitio ꝯcordat his que de for-
tuna dicunt̄. Hic ꝯsequenter ostendit in quo casus differt a fortuna. vt
ꝑ differentiā assignatam inter casum ⁊ fortunā possit haberi definitio ca-
sus. vnde ostendit ꝙ capiendo casum cōmuniter casus se hꝫ vt superiꝰ
ad fortunā. sed capiendo casum ꝓprie solū repitur in agentibꝫ naturalibꝫ
et nō in agentibꝫ s̄m ꝓpositū. ⁊ sic se hn̄t casus ⁊ fortuna tanꝗ̄ disꝑata.

Cōclusio p̄ma. Fortuna solū est in agentibꝫ s̄m ꝓpositū: ꝓbat ph̄us
ratōe et signo. ratōe sic. qꝛ fortuna est illud qd solū repitur in illis in qui-
bus aliq̄d bn̄ vel male ꝯtingere dꝛ. sꝫ bn̄ vel male aliq̄d ꝯtingere ꝯuenit
illi cuius est agere. mō agere solū ꝓprie ꝯuenit illis q̄ hn̄t dominiū sui ac-
tus. nā illa q̄ nō hn̄t dominiū sui actus magis agunt̄ ꝗ̄ agunt. qꝛ actus
nō est in potestate eius qd agitur. sed in potestate eius quod agit. ḡ for-
tuna solū est in illis q̄bus ꝯtingit bene vel male agere. vt s̄m virtutē vel
viciū. et sic fortuna est circa ꝑtem practicam aīe nostre. ergo solum est in
agentibus s̄m ꝓpositum. ꝓbatur etiam a signo. qꝛ vel fortuna est idē feli
citati vel prope felicitatem. sed felicitas est quedam praxis. quia dicitur
eupraxia. id est bona oꝑatio practica. sed bona oꝑatio practica solū con
uenit agentibus s̄m intellectum practicum ⁊ s̄m ꝓpositum. igitur ⁊c̄.

Et in isto signo fortuna dicitur idem felicitati vel ppe felicitatem. quia secundum vulgares ponentes felicitatem in operationibus virtutis quibus bona exteriora instrumentaliter deseruiunt. fortuna diceretur ppe felicitatem

Conclusio secunda. Casus reperitur in brutis et in corporibus inanimatis. et non in agentibus secundum propositum. probat philosophus per duo exempla. Primum est. quia si equus veniret ad domum non gratia salutis et tamen veniens saluatus est preter intentionem eius. ibi est casus. Aliud exemplum est. vt si tripeda ceciderit vt non fiat alicui sedes. et tamen cum ceciderit facta est alicui sedes illud est a casu. ergo casus conuenit rebus inanimatis. Ex ista conclusione infert philosophus quod in omnibus que fiunt propter aliquid quando non fiunt propter illud quod accidit. sed propter alium finem sibi extrinsecum siue agant secundum propositum siue non reperitur casus. ita quod conuenit omnibus agentibus propter finem. vt patet ex dictis. Et probat philosophus de agentibus secundum propositum. quia in alijs determinatum est quod vanum seu frustra est propinquum casui. sed vanum vel frustra reperitur in agentibus secundum propositum. cum frustra sit illud quod natum est consequi finem quem non consequitur. vt si aliquis ambulet vt deponat superfluum nature. et propter illam ambulationem non fiat depositio. dicitur ambulatio frustra. ergo similiter casus reperitur in his que agunt secundum propositum ergo generaliter potest conuenire omnibus agentibus secundum propositum. cum aliquid agitur propter finem intentum. Ubi aduertendum quod licet casus et vanum seu frustra in hoc conueniunt. quia vtrumque fit in his que agunt propter finem. Tamen differunt inter se. quia vanum seu frustra definitur quod est aptum natum esse alterius causa. cum tamen non attingat ipsum. Ideo dicit philosophus quod si aliquis dicat se frustra balneasse. quia non defecit sol derisio erit. quia balneatio non erat opus aptum natum consequi talem finem Sed casus dicitur ex eo quod consequitur aliquid agens quod non intendebat. et sic frustra cadit vel recedit a fine intento. casus vero accidit preter finem intentum. Et quandoque contingit quod casus et vanum simul inueniuntur. vt cum agens non attingit quod intendebat. sed aliquod aliud. quandoque vero casus sine vano reperitur. quando attingitur finis intentus et aliquod aliud. quandoque vero reperitur vanum sine casu. quando scilicet agens attingit finem intentum. sed non aliquod aliud.

Unde aduertendum est quod licet hec tria in greco non differant. scilicet frustra vanum et ociosum. tamen in latino differunt. quia frustra dicitur opus quod non consequitur finem quem natum est consequi. sed vanum dicitur opus quod non est natum esse alicuius vtilitatis. Et ociosum dicitur opus demonstrans vacuitatem in operante. ¶ Conclusio tercia. Casus differt a fortuna. probatur quia vel accipitur casus in communi. et tunc est in plus quam fortuna. vt patet ex dictis. vel si accipiatur proprie tunc reperitur in his que non agunt secundum propositum. et fortuna in his que agunt secundum propositum. vnde cum aliquid fit extra naturam. et preter intentionem. vt cum lapis cadens percutit hominem. illud dicitur a casu respectu nature. et non a fortuna. sed respectu agentis secundum propositum potest dici a fortuna. Et ex ista differentia infert philosophus aliam. quia illud quod fit a casu fit a causa intrinseca. eo quod natura est causa intrinseca. et illud quod fit a fortuna fit a causa

extrinseca. qꝛ ꝓpositū vel volūtas est cā extrinseca eoꝝ que fiunt ſm ꝓpositū. Ex q̄bus p̄t haberi definitio casus. vn̄ casus est cā ꝑ accn̄s eorū q̄ raro accidunt in his q̄ fiunt ꝓpter finē. in nō agentibꝫ ſm ꝓpositum ☞ Dubitat̄. vtꝝ fortuna ꝯueniat inaīatis infantibꝫ et bestijs. Rn̄detur ꝙ nō. qꝛ fortuna solū ꝯuenit agentibꝫ ſm ꝓpositū. sed inaīata ꝛ bestie nō h̄nt liberꝝ arbitriū qđ hic ꝓpositū nominat̄. ergo ip̄is nō ꝯuenit fortuna. Silr̄ licet infantes habeant voluntatē seu ꝓpositū. nondū tn̄ vtuntur libero arbitrio. Vn̄ etiā in talibꝫ nō reperiunt̄ eufortuniū vel infortuniū nisi solū metaphorice. sicut prothus dixit illos lapides eufortunatos ex q̄bus fiunt altaria. et illos infortunatos q̄ pedibꝫ ꝯculcant̄. sed adhuc in istis solū repitur eufortuniū vel infortuniū passiue tm̄ ꝛ nō actiue. qꝛ patiunt̄ aliq̄d habens modū honoris vel vituperij. Ratōnes ante oppositum soluunt̄ ex dictis.

¶ Sed modoꝝ causarum̄ in quibus est vnde p̄ncipiū motus. vtrūqꝫ ipsorum est. aut eīm eorum que sunt natura. causa aliqua est aut eorum que sunt sub intellectu causa semper est. sed eoꝝ multitudo indeterminata est. Quoniā aūt sunt casus et fortuna. cause eorū quorū vtiqꝫ aut intellectus fiat causa. aut natura. cum ſm accidens causa aliqua fiat horū ipsorū. Nihil aūt ſm accidēs prius est his que sunt per se. manifestū est ꝙ neqꝫ per accidens prius est ea. que est per se. posteri9 itaqꝫ ē casus et fortuna et intellectu et natura Quare si q̄ maxime celi causa est casus: necesse est prius causam intellectum et naturam esse et alioꝝ multorū et hmōi omnis.

Queritur Vtrum casus et fortuna reperiant̄ in contingētibus ad vtrūlibet. Arguitur p̄mo ꝙ sic ratōnibus Auicenne. ꝙ illa que subsunt voluntati nostre que libera est sunt ꝯtingentia ad vtrūlibet. sicut loqui et nō loqui. sed in istis aliquid accidit p̄ter intentōnem agentis. ꝛ quod sic accidit p̄ter intentōnem agentꝫ est casuale et fortuitum. ergo casus et fortuna reperiunt̄ in cōtingentibꝫ ad vtrūlibet. Scđa ratio nisi sic Aresto. in definitōne fortune debuisset exclusisse contingens ad vtrūlibet sed hoc nō fecit. qꝛ solum exclusit illa que fiunt semper et frequenter. igit̄ ꝛc̄. In oppositum arguit̄. quia vbicunqꝫ Aresto. exemplificat de fortuna et casu ponit exemplum de cōtingenti raro. et nō ad vtrūlibet et hoc est signū ꝙ casus et fortuna accidunt in contingenti raro Pro responsione ad questionē Scienduꝫ est p̄mo ꝙ postqꝫ ph'us ostendit quid sit fortuna. et quid casus. ꝛ quō

differunt. Hic ꝯsequenter ostendit ad quas causas reducunt̃ casus et
fortuna. ostēdens ꝙ reducunt̃ ad causas efficiētes. ⁊ ꝑ hoc destruit vnā
opinionē antiquoꝝ supius positā q̃ ponebant ꝙ in celestib⁹ aliqua fiūt a
fortuna. Sciendū scd̓o ꝙ entiū que fiunt. q̃dam fiunt semper et vno
modo. vt ortus et occasus astrorū et illa sunt necessaria. Alia vero fre-
quenter et vno modo fiunt. vt hoīem nasci cū quinꝗ digitis. Alia vero
fiunt raro siue vt in paucioribus que reducunt̃ ad causam efficientē Que
q̃dem causa est ꝑ se determinata ad aliquem effectū q̃ euenit semꝑ vl̓ vt
in plurib⁹. sed quādoꝗ ꝑ accñs ꝓducit aliquem effectū ad quē ꝑ se non
ordinabat̃. sed raro ꝯtingit ꝙ talis effectus terminet actōem eius. ideo
sicut ꝯtingens natū dependet a necessario et ab eo deficit. ita ꝯtingēs ra
rum a ꝯtingenti nato dependet. et deficit ab eo. Aliud vero est ꝯtingēs
ad vtrūlibet qd̓ equaliter se habet ad esse ⁊ ad nō esse. ⁊ illud ad cām ma
terialem reducit̃. q̓ materia quantū est de se equaliter se h̓z ad esse ⁊ ad
nō esse alicuius effectus. ⁊ ꝙ sit magis determinata ad esse vel nō esse. h
est ex ꝑte efficientis vt pluere est magis determinatū ad esse in hyeme ex
parte cause efficientis. ꝗ̃ in estate. Sciendū tercio Q̃ s̄m oīes per
ipotheticos circa necessaria ⁊ circa frequēter ꝯtingentia. nihil fit a casu
vel a fortuna. sed que raro accidunt s̄m ipos fiunt a casu vl̓ a fortuna. Sz
de ꝯtingentib⁹ ad vtrūlibet est ꝯtrauersia. nā q̃dam. vt Auicenna ⁊ sui
sequaces dicunt ꝙ in ipis repiuntur casus ⁊ fortuna. distinguētes tñ de
duplici ꝯtingenti ad vtrūlibet. Nam q̃dam est quod radicatur in ma-
teria que quantū est de se indifferenter se habet ad esse vl̓ nō esse alicui⁹
effectus et in tali ꝯtingenti nō repitur casus vel fortuna. Aliud est con-
tingens ad vtrūlibet quod reducit̃ ad voluntatē. que equaliter ad vtrū
ꝗ oppositū se habet. q̓ est libera ad hoc ꝙ ē opari vel nō opari. ⁊ ad opa
ri hoc vel illud vel illo modo vel isto. et in tali ꝯtingenti qd̓ subest volun-
tati pt̄ ꝯtingere casus vel fortuna. sed Auerroys et alij oppositū hui⁹ te
nuerunt dicētes. ꝙ casus ⁊ fortuna repiuntur solum in ꝯtingentib⁹ raro.
☞ Dubitat̃ pmo. Vtꝝ illd̓ quod accidit casualiter et fortuite cadat
in opatōne voluntatis se habētis ad vtrūlibet. Ad dubiū d̓r ꝙ non
sed accidit in opatōne determinata ad vnū. licet eīm voluntas nostra ex
sua libertate se habeat ad vtrūlibet tamen q̄diu est indeterminata ꝑ in-
differentiā nō habet aliquem actum nec potest esse causa fortuita alicu-
ius effectus. sed postq̄ se determinauit ad vnā ꝑtem si aliq̃d accidat pre-
ter intentōem eius illud d̓r euenire fortuite. sed illud quod sic euenit ꝑ ꝯ
talem determinatōnem nō se habet ad vtrūlibet. sed se habet vt raro cō-
tingens. q̓ raro ꝯtingit ⁊ vt in paucioribus ꝙ voluntas nō ꝯsequatur illd̓
qd̓ intendit et ad quod se determinat sicut etiam causa efficiens est per se
determinata ad aliquem effectum. ideo raro est ⁊ per accidens ꝙ alius
effectus eueniat q̄ ille ad quem erat determinata ¶ Conclusio prima
Casus ⁊ fortuna reducunt̃ ad genus cause efficientis. ꝓbatur. q̓ casus
et fortuna sunt cause eorum que ꝑ accidens fiunt. vel a natura vel s̄m ꝓ
positum. sed natura ⁊ ꝓpositum sunt cause sicut illud qd̓ est principium
vnde motus qd̓ est causa efficiens. ergo casus et fortuna reducunt̃ ad ge
nus cause efficientis. vñ casus ⁊ fortuna sunt cause ꝑ accidens. s̓z natura

et ꝓpositū sunt cause ꝑ se respectu effectus ꝑ se intenti. vñ tales cause re
spectu effectus ꝑ se intēti sunt determinate.iõ talis effectus vt in pluri
bus euenit.ſ3 tñ sunt impedibiles.et aliq̇d ipis accidere pōt. ⁊ respectu
talis accñtis nõ sunt ꝑ se determinate iõ illud accñs raro euenit ⁊ sic dꝛ
a casu vel a fortuna. Ex qua ꝯclusione infert phus falsitatē opinionis
dicentiū casum ⁊ fortunā eē cām celi ⁊ oīm mundanoꝝ.patȝ qꝛ casus ⁊
fortuna sunt cause ꝑ accñs ⁊ natura ⁊ ꝓpositū sunt cause ꝑ se. ſ3 cā ꝑ ac
cidens est posterior cā ꝑ se. ⁊ natura et ꝓpositū nõ dicunt̃ cā celi.g̊ a ma
iori casus ⁊ fortuna nõ sunt cause celestiū. Conclusio scd̃a Casus et
fortuna solū reꝑiunt̃ in ꝯtingenti raro ⁊ ꝯtingētia ad vtrūlibet nõ eue
niunt a casu vel a fortuna.ꝓbat̃ rõe Auerroys in hoc ꝯ̄dicētis auicenne
qꝛ casus ⁊ fortuna reducunt̃ ad cās agētes.ſ3 agens q̄ȝdiu ē ad vtrūlibȝ
nõ agit nec determinate se hȝ ad agere vel nõ agere. alias equalr̃ ageret
vtrūq3 oppositoꝝ.g̊ casus ⁊ fortuna nõ sunt in ꝯtingēti ad vtrūlibet.
Item arguit̃ Casus ⁊ fortuna reducunt̃ ad cās efficiētes ⁊ ꝯtingens
ad vtrūlibet magis se tenet ex ꝑte materie ⁊ nõ ꝓuenit ab efficientibus

Ad rõnes Añ oppositū Ad p̄mam dꝛ ꝙ in his q̄ subsunt
volūtati q̄ȝdiu se hñt ad vtrūlibet nihil accidit
p̄ter intentõem agētis.qꝛ volūtas nõ mouet ad ꝓsequēdū vel fugiēduȝ
q̄ȝdiu est indeterminata ⁊ se hȝ ad vtrūlibet.ſ3 in istis post determinato
nem volūtatis ad vnū p̄t aliq̇d fieri p̄ter intentõem volūtatis ⁊ illō qd
sic accidit se hȝ vt raro ꝯtingens ⁊ plus se hȝ ad non esse respectu cause
efficientis q̄ est de se magis determinata ad ꝓducendū q̄ȝ ad nõ ꝓducē
dum Ad scd̃am dꝛ ꝙ in definitõnib9 casus ⁊ fortune excludit̃ ꝯtingēs
ad vtrūlibet ꝑ h̊ ꝙ ponit̃ ꝙ sīt cāe agētes.vl' ſm naturā vl' ſm ꝓpositū.

Queritur Utꝝ fatū imponat reb9 necessitatē. Arguit̃
p̄mo ꝙ fatū nõ sit.qꝛ dt̄ Gregorius.absit a fide
liū mētibus vt fatū aliq̇d esse dicant Scd̃o sic.Ea q̄ a fato agunt̃ nõ
sunt improuisa.qꝛ fatū a fando.i.a loquēdo dꝛ.⁊ sic illa fato fieri dicunt̃ q̄
ab aliq̊ determinate sunt ante p̄locuta.ſ3 q̄ sunt hoc modo p̄locuta non
sunt fortuita.g̊ si res a fato fiant remouebunt̃ casus ⁊ fortuna qd̄ est in
couueniens.ergo fatū nihil est. Tercio sic.si aliq̇d esset fatū videretur
esse in reb9 creatis.sed hoc nõ.qꝛ vt dt̄ Augustinus.dei volūtas seu po
testas fatū appellat̃.sed voluntas seu potestas dei nõ est in reb9 creatis.
ſ3 in deo.ergo fatū nõ est Quarto sic.si fatū sit in creaturis aut est sub
stantia vel accñs.et quocūq3 mõ dicat̃ oportet ꝙ multiplicaret̃ ſm mul
tiplicatõem creaturaꝝ.cū ergo fatū sit tm̄ vnū.seq̇tur ꝙ nõ est in creatu
ris. Quinto sic.si fatū esset vel esset mobile vel immobile.nõ p̄mum
qꝛ dicit Seneca ꝙ est necessitas reꝝ et actionū.qꝛ nulla vi corrumpi po
test.nec scd̃m.qꝛ fatum est dispositio inherens rebus mobilib9 .sed mo
tis nobis mouentur oīa que in nobis sunt.ergo ⁊c̄. Sexto sic.ꝙ
imponat rebus necessitatem.qꝛ ſm Boetiū fatum est immobilis dispo
sitio.ergo illa que fato subduntur immobiliter ⁊ necessario eueniunt.er
go fatum imponit rebus necessitateȝ In oppositum arguitur.qꝛ mul
ta sunt a casu et a fortuna.vt p̄us visum est.⁊ illa fiunt cōtingenter.er

go fatum nõ tollit ab eis contingentiam. nec imponit eis neceſſitatem.
Pro reſponſione. Sciendũ primo ꝙ ſm Boetiũ contingit quan
doq̃ꝫ aliquod relatum ad cauſas inferiores eſſe a caſu vel a fortuna. q̃d
tamen relatum ad cauſas ſuꝑiores eſt per ſe intentum. vt ſi duo ſm ali=
cuius dictum mitterentur ad vnum locũ per diuerſas vias vno de alio
neſciente concurſus eorum in ordine ad ipos eſt caſualis. ſed tamẽ ſi re=
feratur ad dominum qui hoc propoſuit nõ eſt caſualis. ſed per ſe inten=
tus. Sciendum ſcd̃o. ꝙ aliqui voluerunt reducere om̃ia que fiunt in
iſtis inferioribus in corpora celeſtia tanq̃ꝫ in ſuꝑmam cauſaꝫ. ſed hoc im
probatur. q2 actus humani nõ ſubijciunt̃ corporibus celeſtibus niſi for=
te per accidens. Scd̃o. q2 illud quod eſt ꝑ accidẽs nõ eſt ꝓprie ens nec
vnum. ſed om̃is actio nature terminatur ad aliquod vnum. ergo impo=
ſſibile eſt ꝙ ens per accidens ſit per ſe effectus alicuius naturalis agen=
tis. ita ꝙ nulla natura facere poteſt ꝙ intendẽs facere ſepulchrũ inueniat
thezaurum. ergo cũ corpus celeſte agat naturalr̃. ſeq̃tur ꝙ ſua virtꝰ nõ
eſt cauſa eoꝝ q̃ fiunt ꝑ accñs ſiue a caſu vel fortuna. ſed oĩa que fiunt per
accidens in rebus naturalibus reducuntur in aliquã cauſam p̃ordinan
tem q̃ eſt prouidentia diuina. q2 illud quod eſt ꝑ accidens p̃t ab intelle=
ctu diuino cõprehendi vt vnum. et ab eo cauſari. vt ſi aliquis ſciat alicu=
bi thezauꝝ inſtiget aliquem infodere. intentio thezauri eſt per ſe intẽta
reſpectu vnius. ⁊ ꝑ accidens reſpectu alterius ⁊ ſic ea que fiunt per ac=
cidens reduci poſſunt in aliquam cauſam p̃ordinantem que agit per in=
tellectum ⁊ voluntatem. vt eſt prima cauſa que ſolum p̃t voluntatẽ no=
ſtram immutare. ideo actõnes humane quaꝝ voluntas eſt principium
ſubduntur ſoli deo. Ex iſto pꝫ ꝙ om̃ia que hic aguntur diuine ꝓuiden
tie ſubdunt̃ tanq̃ꝫ ab ea p̃ordinata ⁊ p̃locuta. et hoc modo etiam paꝫ fa=
tum ponere neceſſitatẽ: Sciendũ tercio ꝙ diuina ꝓuidentia per cau=
ſas medias ſuos effectus exeq̃tur. ⁊ talis ordinatio cauſaꝝ mediarum
ad ſuos effectus p̃t duplr̃ conſiderari. Uno mõ vt eſt a deo p̃concepta ⁊
ſic ꝓuidentia vocatur. Alio modo vt eſt in cauſis medijs ordinatis ad
ſuos effectus. ⁊ ſic dicitur fatũ. ideo fatum eſt in cauſis ſcd̃is inquantuꝫ
ordinantur a deo ad ſuos effectus producendos. ⁊ illa ordinatio cauſa
rum ſcd̃arum non habet ratõnem fati niſi vt a deo dependet. ergo dicit
Boetius primo de ꝯſolatõne. Fatum eſt rebus mobilibus inherẽs di=
ſpoſitio per quam diuina prouidentia ſuis queq̃ꝫ nectit ordinibus vnde
diuina prouidentia vt ibi dicitur excedit fatum. q2 omnia cõplectitur.
fatum vero ſingula dirigit in motu locis formis ac temporibꝫ diſtribu=
ta. vt ſic temporalis ordinatio diuine mentis ordinata ⁊ adunata ꝓſpe
ctu prouidentia ſit. ip̃a vero temporaliter ſic explicata fatum vocetur. ſi
cut artifex formã rei ꝯcipiens mouet ad oꝑis effectũ. ⁊ vnire ꝯcipit ea q̃
ꝑ plures oꝑatões ducit ad effectũ. iõ q̃cũq̃ꝫ fato ſubſunt. etiã ſubſunt di
uine ꝓuidẽtie. ⁊ nõ ecõtra. ⁊ ſic pꝫ q̃d ſit fatũ ⁊ in q̃bꝫ ſit. Ex dictis p̃t
haberi. q̃ ſtꝫ ſub fato ⁊ q̃ nõ. q2 fatũ ẽ ordinatio ſcd̃aꝝ cãꝝ ad effectꝰ di=
uinitꝰ ꝓuiſos. iõ q̃cũq̃ꝫ ſubdunt̃ cãis ſcd̃is fato ſubdũt̃. ſꝫ illa q̃ a deo ſtꝫ
immediate. vt creatio ⁊ ſilia nõ ſubdunt̃ fato q̃d ſic d̃t boetiꝰ. ea ãt q̃ ſunt
diuinitati propinqua fatalis ordinis mobilitatẽ excedunt. Et quanto.

aliqua longius sunt a ṗma cā tāto maiorib⁹ fati nexib⁹ implicant᷑. q̄ꝛ ōrdi-
natōni scđaꝝ cāꝝ magis subiciunt᷑ de quo dat Boetius duo exempla.
Primū est de centro circuli a quo immobili ꝓcedit circūferentia q̄ velo-
citer mouetur. et q̄to plus ab eo distat tanto velotius mouetur. Scđm
est de tempore qđ a nunc eternitatis simplici ⁊ immobili dependet ꝑ cu-
ius immobilitatē temporis aliquā firmitatē ꝯtinuitatis accipit. Simil᷑
est in productōne ⁊ ꝯseruatōe rerum. q̄ꝛ nisi effectus ꝑticulares in mo-
tus elementoꝝ et motus elementoꝝ in motus corpoꝝ celestium et varij
motus celestiū in ṗmum motū et ṗmus motus in ꝓuidentiā ṗmi mo-
toris reducerent᷑ oīes res cito perirent. ideo necessaria est ista series seu
ꝯcathenatio scđaꝝ causaꝝ ad inuicē ⁊ ad ꝓuidentiā ṗmi motoris vt res
in suo ordine saluent᷑ ad intellectū ⁊ ꝓuidentiā ṗmi motoris vt res q̄ se-
ries fatum appellat᷑ Ulterius potest haberi quō d̄rn̄t fatū ⁊ diuina ꝓ-
uidentia. q̄ꝛ diuina ꝓuidentia est in ṗma causa in qua sunt res vnite Sꝫ
fatū est in causis scđis in quib⁹ res quodāmodo pluraliter existūt. Se-
cundo q̄ꝛ ꝓuidentia est immobilis ⁊ stabilis. sed fatū est in reb⁹ mobili-
bus quodāmō mobile. Tercio. q̄ꝛ diuina ꝓuidentia est causa fati ⁊ fa-
tum effectus eius. ideo đt Boetius q̄ ordo fatalis ex simplicitate diui-
ne ꝓuidentie ꝓcedit. Quarto. q̄ꝛ tā necessaria q̄ꝫ ꝯtingentia diuine ꝓui-
dentie subdunt᷑. sꝫ sola mobilia fato subsunt. ⁊ sic oīa q̄ sꝫ sub fato sub-
sunt diuine ꝓuidentie. sed nō econtra. Cōclusio ṗma Fatū nō pre-
dicto est ponendū et est cā reꝝ. Probat᷑ vtrūq̄ꝫ ꝑ definitōnem fati supra
positā. Cōclusio scđa. Fatū nō imponit reb⁹ mobilib⁹ necessitatem.
Patꝫ q̄ꝛ fatū est in reb⁹ mobilib⁹. sꝫ receptū recipit᷑ ad modū recipientis
ergo fatū est mobile saltē ꝑ accn̄s ⁊ sic nō imponit reb⁹ necessitatē. Et h̄
declarat Ptholomeus in quadriptito. q̄ꝛ licet virt⁹ celestis in se sit im-
mobilis et necessaria tamē nō ꝑticipatur immobiliter ab istis inferiorib⁹
q̄ꝛ in ip̄is nō ꝓducit effectus nisi ṡm q̄ recipit᷑ in materia generabiliū et
corruptibiliū et illa materia est mutabilis et ꝓuatōi admixta ideo ꝟtus
celestis in ip̄is recepta habet esse contingens et mutabile. ideo effectus
causat ꝯtingenter ⁊ simile est de fato. Et licet diuina ꝓuidentia in se sit
immobilis tamē ꝓducit per causas scđas. ideo ꝓpter mobilitatē eaꝝ nō
imponit rebus necessitatem. ☞ Dubitat᷑ primo. Quō differunt
ista noīa p̄scīa sollicitudo dispositio ꝓuidentia gubernatio p̄destinatio
et reprobatio. Dōm q̄ sic differunt. q̄ꝛ prescia est nedum eoꝝ q̄ sunt
ad finem sed etiam ip̄ius finis deus eīn cognoscit seip̄m ⁊ preordinata
in ip̄m. ideo prescia ad intellectū diuinū ꝑtinet. Sed sollicitudo est cōis
ad dispositōem ꝓuidentiā et gubernatōem. nā in oīnibus istis deus hꝫ
curā de rebus. ⁊ hec tria se hn̄t ꝑ ordinē. nā p̄us ē aliq̄d disponere q̄ꝫ cui-
libet ṡm suū statū ꝓuidere. Et ꝓuidentia p̄or est q̄ꝫ gubernatio. q̄ ē exe-
cucio diuine ꝓuidentie. ideo est q̄d tꝑale. Sꝫ dispositio ⁊ ꝓuidentia ad
eternitatē referunt᷑. Sꝫ p̄destinatio est prescia salutis alicuius ⁊ est respe-
ctu bonoꝝ tm̄. Sꝫ reprobatio est prescia dāpnatōis alicuius cū volun-
tate puniendi ꝓpter demerita et ambo ꝯtinent᷑ sub prescia.
☞ Dubitat᷑ scđo Utrꝫ cū infallibilitate diuine prescie stet reꝝ contin-
gentia. Hanc dubitatōem soluit Boetius ponēdo quattuor. pm̄ū ē q̄

deus hz sciam de rebus ptingentib9 et nō opinionē. Patet. q2 deus est eternus et eternitas est interminabilis vite tota sil'et pfecta possessio. et sic in eternitate nō est pus neqz posterius. g opoztz q totus status rez corpaliū ab eo psentialr videat. g deus hz certā sciam de reb9 ptingentibus. q2 ptingentia ad eius sciam relata vident. vt pntia rōne cuius ipoz est scia dei infallibil'. lz g ptingentia futura fm sui naturā sint indeterminata. tn̄ q2 deus ea pntialiter videt vt hn̄t esse in seipis ideo de ipis habz immutabilē sciam. Scdm est q2 ex pscia dei infallibili nō tollit rez contingentia. ptz. q2 lz oīa relata in diuinā sciam sint pn̄tia. tn̄ q2 deus videt ptingentia ptingenter euenire et necessaria necessario. iō nō tollit a ptingentib9 ptingētiā nec necessitatē a necessarijs de q dat exemplū Boeti9 sicut videns hoiem currere et solem oziri cursum ptingentē et oztū necessariū. nec huius tollit ptingentiā nec huius necessitatē. Tercium est q illud qd est in se ptingens relatū ad diuinā sciam pt necessitatē ptrahere. Ptz q2 qd pntialiter est quodāmō necessariuz est q2 oē qd est qn̄ est necesse est esse. lz futuz psideratū vt futuz nō est necessariū. q2 est indeterminatū et cause eius impediri pn̄t si sit ptingens. et sic futuz ptingens fm sui naturā est indeterminatū. tn̄ relatū in diuinā presciam cui pntialiter existit opoztz q inquantū ab eo scitur quandā necessitatē. scz suppositōis accipiat. Quartū est q diuina pscia est infallibilis et preuenit omnem rez mutabilitatē nec tn̄ tollit rez mutabilitates. patz q2 licz ptingens vt futuz est possit esse et nō esse. q2 de futuris ptigētib9 nō ē determiata vitas. Tn̄ ptigēs iqztū ē pn̄s nō pt nō eē. Et q2 rō qre qs fallit circa ptingentia ē pter indeterminatōem ipsoz. et oīa ptingētia respectu diuine prescie determinata sunt. ideo diuina prescia de ipsis est infallibilis et tn̄ ipsaz rez nō tollit ptingētiā. q2 ille res fm se sunt ptingētes

Ad rationes Ante oppositū. Ad pmam dicitur. q fatū multi voluerunt intelligere quandam legem a corpozib9 celestibus pcedentem nos obligantē ad immobiles euentus immobilr cogentē et illo mō intelligit gregozius fatum nō esse ponendū. Ad scdam dicitur q per compatōem ad diuinā pvidentiā nihil est a casu vel a fortuna. tamē aliqua possunt fieri a casu p respectū ad causas pzoximas. Ad terciam dicitur q ozdinatio scdarum causaz nō habet rōnem fati. nisi fm q a deo dependet. ideo voluntas et potestas dei possunt causaliter dici fatum. tamē fatum essentialr est series dispositio vel ozdo scdarum causaz. Ad quartam dicitur q fatum est dispositio nō de genere qualitatis. sed fm q dispositio fcat ozdinem qui nō est substantia sed relatio. vt dicitur quinto methaphysice. q dispositio est rei habentis partes ozdo et iste ozdo si comparetur ad suum pzincipium sic est vnus tantum et fatum dicitur. Si vero comparetur ad causas scdas sic multipliciter dicitur. ideo poeta pluraliter dicit. te tua fata trahunt. Ad quintam dicitur q si fatum comparetur ad diuinam pzouidentiā est immobile. sed si comparetur ad effectus vel ad causas scdas est mobile per accidens vt dictū est. Ad sextam dicit q fatum nō habet ratōem cause. nisi ratōne scdarum causaz in quib9 est que habent ratōnem cause. et q2 huiusmodi cause sunt mutabiles et im

pedibiles ne semper eodē modo suos effectus consequantur. ideo fatuꝫ
non imponit rebus necessitatem.

Que aūt sunt cause. et ꝙ sunt numero. quot diximus ma/
nifestum est tot em̄ ſm numerū propter quid comprehendit.
aut em̄ quodq̇d est reducitur propter q̇d vltimū in inmobilibꝫ
vt in mathematicis. In definitōne em̄ recti aut cōmensurati
aut alius cuiusdam reducitur vltimum aut in mouentem pri/
mum. vt propter quid certauerunt. quoniaꝫ irati sunt. aut ali/
cuius gratia vt dominentur. aut in his que fiūt materia. Qđ
q̇dem igitur cause he et tot sunt manifestū est. Quoniā autē
cause quattuor sunt. de om̄ibꝫ erit physici cognoscere. ⁊ in oēs
inducens propter quid demonstrabit physice materiam spe/
ciem mouentem. et quod est cuius causa. Veniūnt autem
tres in vnā multotiens Quod q̇dē em̄ q̇d est. ⁊ qđ cuius causa
vna ē. Que ꝓo vn̄ motꝰ ꝑncipiū. spē eadē ē his. Nō em̄ hoieꝫ
generat. Et tenet̃ physicꝰ ꝯsiderare oīno q̄cūqꝫ mota mouent
Quecūqꝫ āt nō. nō ampliꝰ physice sunt Nō em̄ in seipis hn̄tia
motū neqꝫ ꝑncipiū motꝰ mouent̃ sꝫ imobilia sunt. Vn̄ tria ne
gocia sunt Nec q̇dē circa imobile. alia ꝓo circa mobile q̇dē in
corruptibile āt. Quedā āt circa mobilia corruptibilia. Quare
ꝓpter q̇d in materiā reducēti reddit̃ ⁊ in eo q̇d q̇d est ⁊ in ꝑmū
mouens De generatōe em̄ maxime hoc mō cās ꝯsiderat quod
post aliq̇d fiat. ⁊ q̇d ꝑmū fecit aut q̇d sustinuit. ⁊ sic sp̄ qđ ꝯseq̇t̃
Duplicia aūt sunt ꝑncipia mouētia. quoꝝ alteꝝ nō physicū est
Nō em̄ hꝫ motus ꝑncipiū in seipo hmōi aūt est si aliq̇d mouet
q̇d nō mouet̃. sicut ē q̇d ⁊ penitꝰ inmobile ē et oīm ꝑmū. Et
q̇d q̇d est ⁊ forma finis em̄ et cuius causa. Quare q̄m natu/
ra ꝓpter aliquid est et hanc cognoscere oportet Et penitus
reddendū ꝓpter quid. vt ex hoc necesse est hoc esse. Hoc autēꝫ
ex hoc aut simpliciter est aut sicut frequenter. Et si hoc debet
fieri sicut ex ꝓpositōnibꝫ ꝯclusio. Et q̄m h̄ erat. q̇d q̇d erat eē et
qꝛ dignꝰ est sic nō simpl'r. sꝫ ad vnūquodqꝫ substantiā.

Queritur Vtrꝝ physicus habeat q̄ttuor cās ꝯsiderare ⁊
ꝑ qualibet demōstrare. Arguit̃ ꝑmo ꝙ non
qꝛ physica est scia specialis sicut ē mathematica. sꝫ mathematica vnā so/
lam cām ꝯsiderat scꝫ formalē ꝑ quā definit ⁊ demōstrat. g̊ etiam physica
vnam solā ꝯsiderat Secundo sic. Illa scientia que habetur per oīnes
causas est certior illa que habet̃ ꝑ vnā tantū. g̊ si physica ꝯsiderat q̄ttuor

causas sequitur q erit certior mathematica. hoc est falsum. igitur nō demonstrat per omēs causas. In oppositū est phus in textu. Pro responsione Sciendum pmo q postq phus tractauit de causis p se et manifestis q̄s de causis p accidens z immanifestis. Hic ɔsequenter ex prius dictis concludit numerū causarū z ostendit qualiter ptineāt ad cōsideratōem physici et qualiter per eas demonstrat. vnde q sint quattuor cause potest sic ostendi. q2 causa est ad quā sequitur esse alterius. eē vero rei potest dupl'r considerari. Uno modo ꝑm se et absolute z sic dependet a causa formali que immediate dat esse rei. Alio modo potest considerari ꝑm q educitur de potentia in actum. et q2 omne qd reducitur in actum reducitur per aliquod quod est actu. ideo per hoc sumuntur alie due cause. sc3 materia que de potentia reducitur in actum et efficiens q reducit ipsam in actum. et q2 omē agens est agēs ꝑpter finem determinatum. sicut etiam omīs actio est ab aliquo principio determinato. ideo per hoc sumit causa finalis. sed q2 forma est causa essendi absolute z alie tres sunt cause fiendi rei. ideo mathematicus qui nō ɔsiderat rem q̄tum ad fieri sed solū quantū ad esse solam formam ɔsiderat et per eam definit et demonstrat. Conclusio prima Tantū sunt quattuor cause z nō plures. Probat phus q2 tot sunt cause et nō plures quot modis contingit respondere ad questionē factam per ꝑpter quid. q2 propter qd est quesitiuū cause. sed ad propter qd respondet per quattuor causas et nō aliter. ergo tantū sunt quattuor cause. Minorem probat phs per exempla. primo de causa formali. vt si q̄ratur propter quid aliquis angulus est rectus. Respondetur. q2 causatur ex linea recta perpēdiculariter cadente supra lineam rectam que ex vtraq parte facit angulos equales z sic terminatur questio per formam. Exemplum de causa efficiente. vt si queratur quare isti certant. Respondetur. q2 irati sunt. Et si ad istā questionē respondeat vt ipsorū vnus dominetur terminatur questio per causam finalem Exemplum de materia. vt si q̄ratur propter quid aliqd corpus est corruptibile. Respondetur. q2 componitur ex contrarijs. ergo per quālibet causam terminatur questio ꝑpter quid. et nullo alio mō ab istis modis respondetur ad questionē propter quid. ergo tot st cause sc3 quattuor et nō plures. Conclusio scda. Physicus hab3 quattuor causas considerare. Pro cui9 probatōe phs duo supponit. Primū ē sepe tres dictarū causarū in vnā coincidūt. vel ꝑm numerū vl'ꝑm spē3 vt forma z finis ꝑm nūerū in idē coīcidūt qd d3 itelligi de fine generatōis z nō de fine rei genite et ē finis generatōis forma rei qua habita cessat generatio. vt humanitas in hoīe sed finis rei genite nō est forma acq̄sita p generatōem sed est opatio rei vel aliud bonū ad qd forma rei ordinatur vt felicitas hoīs. Sil'r causa efficiens coincidit cū forma in idē spē qd debet intelligi de agente vniuoco quod agit ad producendū sibi simile ꝑm spēm et nō de agentibus equocis. q2 effectus agentis equoci nō attingit suam causam efficientem ꝑm eandem formam in specie. sed solū ꝑm aliquam similitudinē virtutis. vt pat3 in his que ex sole generantur. iō dicitur in textu notanter. q dicte cause multotiens coincidunt et nō semp. materia vero, que de se est ens in pura potētia nō coincidit cum ipsis ne-

ꝗ in idē ſm ſpēm neqꝫ ſm numeꝝ. qꝛ efficiens ſemꝑ eſt in actu ⁊ forma et finis ſunt actus vel perfectio rei. Scd̄o ſuppponit pħus ꝙ mouētia mota ſunt phyſice ꝯſideratōnis. ſed mouētia nō mota nō ſunt amplius phyſice ꝯſideratōnis. Ratio eſt. qꝛ phyſicus cōſiderat res naturales ſed q̄libet res naturalis habet in ſe principiū ſui motus. mouentia aūt q̄ nō mouenť nō habent in ſe principiū ſui motus. ergo de ipſis phyſicus non habet conſiderare. et licet in octauo huius tractetur de primo mouente hoc tn̄ eſt indirecte inquantū referť ad motū tanqꝫ eius principiū. Ex his pħs infert ꝙ tria ſunt negocia ⁊ ſtudia pħie ſm tria genera entium q̄ reꝑiunť qdā em̄ ſunt immobilia circa q̄ verſať ſtudiū mathematicum Alia ſunt mobilia ⁊ incorruptibilia circa q̄ verſatur ſtudium aſtrologie Alia ſunt mobilia ⁊ corruptibilia circa que verſatur ſtudium phyſice. Ex quo patꝫ ꝙ aliqui male intelligunt Areſto. in hoc paſſu credētes ꝙ ꝑ hoc triplex negociū Areſto. intellexit tres ꝑtes pħie. ſcꝫ metaphyſicā mathematicā et phyſicā. Ulterius ptꝫ id qd̄ prius dicebať. ſcꝫ ꝙ aſtrologia eſt magis phyſica qꝫ mathematica. ipa em̄ ꝯſiderat de entibꝫ mobilibꝫ. Ex iſtis ſuppoſitōnibus ꝓbatur ꝯcluſio. qꝛ phyſicus conſiderat entia mobilia generabilia et corruptibilia. ſed in omi generatōe oportet conſiderare illud qd̄ fit poſt aliud. ſicut poſt aerem fit ignis. ⁊ ſic oportet ꝯſiderare formā. Scd̄o oportet principiū fiendi conſiderare ⁊ illud ē efficiens. Tercio oportꝫ ꝯſiderare qd̄ ſuſcipit tale fieri ⁊ illud eſt materia. ergo neceſſario oportꝫ conſiderare formam efficiens ⁊ materiam. ſed de fine patꝫ. quia vt dictum eſt forma ⁊ finis in idem coincidunt numero. ſed phyſicus habet ꝯſiderare formā. ergo et finē gratia cuiꝰ aliq̄d fit.

☞ Dubitatur Qualiter phyſicus habeat demonſtrare per cauſas. Respondeť ꝙ habet demōſtrare per quālibet cauſam. ꝓbať. qꝛ phyſicꝰ ꝑ quālibet cauſam p̄t reſpondere ad queſtionē factā per ꝓpter quid. vt viſum eſt prius. ergo p̄t per quālibet demonſtrare. Ubi eſt ꝯſiderandū ꝙ qn̄qꝫ materia ⁊ efficiens talia ſunt ꝙ ipis poſitis neceſſario ponit̄ effectus. vt poſito corpore. cōpoſito ex ꝯtrarijs neceſſe eſt ipm eſſe corruptibile. ſilr̄ poſito ſole ſupra orizontē neceſſario dies eſt. ⁊ in talibꝫ fit demōſtratio a priori ad poſterius ſm eſſe. Quandoqꝫ vero talia ſunt ꝙ ipſis poſitis nō neceſſario poniť effectus. ſꝫ ſolū frequēter ⁊ in talibꝫ ſolū fit demonſtratio a poſteriori ſm eſſe. vt ſi hō eſt vel debeat eſſe oportet ꝙ ſemen cū virtute formatiua p̄exiſtat ⁊ nō ſequiť ecōtra niſi remotis impedimentis q̄ pn̄t impedire ne poſita illa cā ponať effectus. ſꝫ illis remotis erit demonſtratio a priori. ⁊ hoc mō intelligiť ꝙ dꝛ ſcd̄o poſterioꝝ ꝙ de his q̄ ſunt frequenter eſt ſcia ac ſi eſſent ſꝑ Et p̄t fieri demonſtratio per cām remotis tn̄ impedimētis. ⁊ ſic ptꝫ qualiter phyſicus demōſtrat per materiā ⁊ cām efficientē. Sꝫ ꝑ formā fit demōſtratio a p̄ori. qꝛ ſi forma eſt neceſſe eſt effectū eſſe ſicut ex p̄miſſis neceſſario ſeq̄tur ꝯcluſio Et hꝫ etiā fieri ꝑ finē. qꝛ natura ſꝑ facit de rebꝫ illud qd̄ digniꝰ ⁊ melius eſt nō ſimplr̄ ſꝫ ſm exigentiā vniuſcuiuſqꝫ rei ⁊ tunc p̄t ſic argui. hoc eſt meliꝰ et dignius. ergo dꝫ ſic fieri. vtputa melius eſt dentes anteriores acutos eſſe ꝓpter diuiſionē cibi. ergo debent eſſe acuti. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ neceſſitas q̄ ſumiť ex fine nō eſt abſoluta. ſed eſt neceſſitas ex ſuppoſitōne.

Ad ratões Ante oppositū. Ad pmam ptȝ solutio ex dic⸗
ctis. Ad scdam dr ꝙ quādo de eadē re for⸗
maliter habetur scīa illa que habetur ꝑ plures causas certior est. sed quā⸗
do habetur sciētia de diuersis rebus aut de eadē materialr̄ et diuersa for⸗
maliter illa nō est semꝑ certior que est ex pluribus causis. sed illa que cer⸗
tiori modo ꝓcedit. vel que est de simpliciori subiecto

Icendū qdem igitur pmum quoniā natura eorum q̄
sunt propter hoc causaꝝ est. postea de necessario. quō
se habeat in physicis. In hanc em̄ causam inducunt
om̄es: quoniā calidū huiusmodi aptū natum est ⁊ frigidū vnū
quodqȝ em̄ talium hoc ex necessitate sunt et fiunt et nata sunt.
Et namqȝ et si aliam causam dicunt quācunqȝ tangentes gau⸗
dere finant. Hic quidem concordiā et discordiā ille vero intel⸗
lectum. Habet āt oppositōem q: ꝓhibeat naturā nō ꝓpter
hoc facere. neqȝ q: meli⁹ ſȝ sicut pluit iupiter. nō vt frumētum
augmentet. Sȝ ex necessitate: Sursum em̄ ductā aquā ꝯge⸗
lari oportet Et ꝯgelatā aquā deorsum venire Augeri aūt cuȝ
hoc fiat accidit frumentū. Silr̄ si ꝑdit̄ frumentū in aera. non
hui⁹ cā pluit vt ꝑdat̄. ſȝ hoc accidit. quare qdē ꝓhibet sic ⁊ par⸗
tes se habere in naturā vt dentes et ex necessitate. anteriores
qdē acutos aptos ad diuidendū. maxillares aūt latos ⁊ vtiles
ad ꝯterendū cibū qm̄ nō ꝓpter hoc fieri. ſȝ silr̄ euenire. Silr̄ āt
est ⁊ de alijs ꝑtib⁹ in qb⁹ videt̄ esse qḋ ꝓpter hoc. Ubicūqȝ
em̄ oīa accidūt sicut si ꝓpter hoc fiant Hec qdem saluata sunt
ab eo qd ꝓpter se vanū ꝯstātia apte. Quecūqȝ vero nō sic ꝑdi⸗
ta sunt. nec ꝑdunt̄ queadmodū empedocles dixit bouigenas
et viperic. Nō qdē igit̄ qua vtiqȝ deficiet aliqs hec est. ⁊ si aliq̄
alia hmōi est: Sȝ īpossibile est ista hūc habere modū. hec
qdē em̄ ⁊ q̄cūqȝ sunt a natura aut sꝑ sic fiunt. aut sicut frequen⸗
ter. Sȝ eoꝝ q̄ sunt a fortuna ⁊ ꝑ se vano nihil. neqȝ em̄ a fortu⸗
na neqȝ a casu videt̄ pluere multotiens hyemē. ſȝ forte sub ca⸗
ne. Neqȝ cauma sub cane. ſȝ sub hyeme Si igit̄ a casu videntur
aut ꝓpter hoc esse: ſȝ nō possibile ē hoc esse neqȝ a casu. neqȝ ꝑ
se a vano ꝓpter aliqd vtiqȝ erūt. At vero natura sunt hmōi alia
queadmodū ⁊ ipsi firmabāt hoc dicētes. Est itaqȝ qd propter
aliquid in his que natura fiunt et sunt. Amplius in quibus⸗
cunqȝ finis aliquis est huius causa agitur quod pus ⁊ qd con

sequenter. Ergo sicut agit sic aptū natū est. et sicut aptū natū est sic agit vnumquodqꝫ si nō aliq̄d ipediat. agit aūt ꝑpter hoc et q̄d aptū natū ē. itaqꝫ hui9 cā vt si domus eēt eoꝝ que natura fiunt. sic vtiqꝫ facta esset sicut nunc ab arte est. Si aūt q̄ natura non solū natura sꝫ arte fierēt. similiter vtiqꝫ fierent ꝑm ꝙ apta nata sunt. ꝑpter ergo alteꝝ alteꝝ. Omnino āt ars talia quidem ꝑficit quod natura nō potest opari. alia vero imitat. Si igit q̄ sunt ꝑm artē propter hoc sunt. manifestū quot ⁊ q̄ sūt ꝑm naturā. similiter eni se habent in his q̄ sunt ꝑm artem. ⁊ in his q̄ ꝑm naturā posteriora ad priora. Maxime aūt manifestū est in aīalibus alioꝝ. q̄ neqꝫ arte. neqꝫ q̄situra. neqꝫ delibe ratura faciunt. Unde dubitabāt q̄dā vtꝝ intellectu aut q̄dam alio opantur aranee et formice et hmōi. Paulatim aūt sic procedenti et in plantis appet expedientia q̄dā facta ꝑpter finē. vt folia ꝑpter fructus coopimentū. Quare si natura facit. et propter hoc hirundo nidū et aranea telam. et plante folia gratia fructuū et radices nō sursum sed deorsum gratia vegetandi. Manifestū ꝙ causa hmōi est in his q̄ natura sunt et fiunt. Et quoniā natura duplr. alia q̄dē sicut materia. alia vero sicut forma. finis autē hec est. propter finem autem alia sunt. hec vtiqꝫ erit causa cuius gratia

Querit Utꝝ natura agat ꝑpter finē. Arguit ꝙ nō. qꝛ omne agens ꝑpter finē p̄cocipit illū finē. sꝫ natura nō p̄cocipit finē. ergo ⁊c. Scd̄o sic. Omne agens ꝑpter finē ordinat media in finē. sꝫ natura nō potest ordinare media in finem. qꝛ ordinare est actus cognoscentis ordinē aliquoꝝ adinuicem ⁊ cū natura nō cognoscat media neqꝫ habitudinem eoꝝ ad finem. sequitur ꝙ nō ordinat ipa. nec per cōsequens agit ꝑpter finem. In oppositum est phs Pro responsione Sciendum primo Q꞉ postq̄ phus ostendit ꝙ sunt tantū quattuor cause et ꝙ physicus habet per quālibet demonstrare. Hic consequēter ostendit aliqua que p̄supposuerat in hmōi ostensione scꝫ ꝙ natura agat ꝑpter finē ⁊ ꝙ in rebus naturalibus necessitas nō semper accipitur ex causis prioribus ꝑm esse que sunt materia et efficiens. sed quandoqꝫ sumitur ex causis posterioribus ꝑm esse vt sunt forma et finis. Sciendum scd̄o Q꞉ fere omnes antiqui reduxerunt ea que sunt a natura in materiam et dispositōnes eius ita ꝙ tota necessitas eoꝝ que fiunt a natura est ex parte materie ⁊ dispositionum eius ⁊ non ex parte finis ⁊ sic natura ꝑm eos nō ageret ꝑpter finē ⁊ hoc ꝯfirmabāt remouēdo ea propter q̄ natura videt agere ꝑpter finē scꝫ qꝛ facit qd̄ ē meli9. qꝛ vt dicūt ea

Aūt in naturalib9 pñt fieri nō ꝓpt finē. ſ3 ex nccītate materie. vt ſi pluet hoc ē ex neceſſitate materie. q2 oportet aquā ſurſu3 ductā ↄgelari ꝛ aquā ↄgelatā deſcēdere ꝓpter diſpōnes materie ꝛ hoc nō fit propter augmentum frumēti q2 ſicut in vna pte qñq3 p hoc augmentaṫ ita ſilr frumentum qñq3 in alia depdiṫ. ſ3 nō pluit vt depdaṫ frumētū ſ3 hoc eſt a caſu. ḡ ſilr a caſu accidit ꝙ augmentaṫ ꝛ ſic nccītas pluuie deb3 referri ad materia3 et ſilr in ptib9 aīaliū eſt vt ꝙ dentes anteriores ſint acuti ꝛ apti ad diuidendū cibū ꝛ molares ſint lati ꝛ vtiles ad ↄterendū hoc ꝓuenit a caſu. et ſm diſpōnes materie ꝛ nō ꝓpter finē et ſilr poſſet dici in alijs Sciēdum tertio. ꝙ exemplū acceptū nō eſt ↄueniēs nā pluuia fit ꝓpter generatōem vel corruptōem iſtoꝝ inferiorū ꝛ ꝙ ſaluet equalitas corporū ſuperiorū et inferioꝝ. ꝛ ſic cōparaṫ pluuia ad augmētū frumēti incōuenienter. q2 ↄpaṫ cā vniuerſalis ad effectū pticularē q̄ non eſt effectus ꝓprius eius verū eſt tamē q̄uis non ſp ↄſequaṫ augmētatio. vel ↄſeruatio frumenti ex pluuia tñ ↄſequiṫ vt in plurib9 ꝛ ꝙ fit pditio ꝓpter ipam raro accidit et preter intētōem agētis naturalis. ſimiliter de alio exemplo negatur ꝙ diſpō dentium veniat ꝓpter diſpoſitōem materie ꝛ a caſu. ſ3 fit ꝓpter determinatū finem et ſimiliter dōm eſt de alijs reb9 naturalibus

Concluſio prima. Natura agit ꝓpter finem et ea q̄ fiunt a natura non ſunt a caſu vel a fortuna. ꝓbatur quinq3 rōib9. Prima eſt. oīa que fiūt vel fiunt a caſu vel a fortuna vel propter determinatū finem. ſed ea q̄ fiūt a natura nō fiunt a caſu vel a fortuna q2 naturalia ſemper vel frequenter eodem modo eueniunt. ſed ea que fiūt a caſu vel a fortuna non ſemp eodem modo eueniūt. ergo illa que fiūt a natura fiunt propter finem.

Pro ſcđa rōne ſupponiṫ ꝙ in quibuſcūq3 eſt aliq̄s finis illud qđ ē pus et quod eſt poſterius fiūt ꝓpter illū finē ꝛ ſicut aliq̄d agitur naturaliter ita aptū natū eſt fieri. ecōtra ſicut aliq̄d natū eſt fieri ita agiṫ a natura niſi aliquid impediat Tunc arguitur ſic. Omne illud qđ agiṫ ſicut aptum natū eſt fieri fit propter finem q2 nō eſt natū ſic vel ſic fieri magis q̄3 aliter niſi propter determinatū finem. q2 oīa que aguntur per naturā aguntur eo modo quo nata ſunt fieri. ergo natura agit ꝓpter finem. Tertia ratio eſt ſicut ſe habet ars in artificialib9 ita natura in naturalib9. q2 ars aliqua perficit que natura nō poteſt perficere ꝛ in alijs q̄ nō ſunt inchoata per naturā ars imitaṫ naturā ꝛ ſilr in artificialib9 ꝛ naturalib9 poſteriora ordinanṫ ad priora ſed ea que ſunt ſm artem fiūt ꝓpter finem. ḡ etiam ea q̄ fiūt ſm naturā Quarta rō eſt hec. q2 aīalia bruta vt yrūdines faciendo nidos ꝛ aranee faciēdo telā ꝛ formice colligentes nutrimentum agūt naturaliter ſuas opatōnes ita ordinate ꝙ q̄dā dubitauerūt an agerent p intellectū et tamē agūt ꝓpter finem. q2 ordinate ꝓcedunt in ſuis opatōib9 ergo natura agit ꝓpter finē Et ſilr in plantis videmus ꝙ vegetabilia ꝓcedūt in ſuis opationib9 ꝓducendo folia ad cooperiendū fruct9 et radicem deorſum propter neceſſitatem vegetandi. Quinta ratio eſt forma eſt finis generationis ſed de ratione forme eſt ꝙ ꝓpter ipſam aliqua fiunt et ergo cum generatio fit propter forma3 ſequitur ꝙ eſt propter finem.

Secundus liber

Ad rõnes Ante oppositũ. Ad pmam dr q nõ om̄e agẽs ppter finẽ pconcipit finẽ sꝫ sufficit q dirigat ab aliquo cognoscẽte finẽ sicut sagitta tendit in signuꝫ. qꝛ dirigitur ab aliq̄ cognoscente signũ et intentio in agentibus naturalibꝫ seqtur formã naturalẽ ꝛ est q̄dã inclinatio sibi aduenieẽs inquantũ dirigit ab agẽte supiori. Ad scđam dicit q natura nõ possꝫ ordinare media nisi moueatur ab aliquo agente sm intellectũ finem cognoscente et media ꝛ ordinẽ mediorum ad finem. sed nullũ agens naturale potest esse pmum mouens simpliciter. sꝫ ista nature ꝯueniũt inquantũ ab aliquo mouet ꝛ hec de q̄stiõe

Peccatũ autẽ fit et in his que sunt sm artem. Scripsit em̄ nõ recte grãmaticus et potauit medicus nõ recte potõe. Quare manifestũ est q contingit in his que sm naturã sunt. Sic igitur sunt quedam sm artem in quibus quod recte fit. ppter aliquid fit in quibus aũt peccatur. alicuius gratia agunt. sed fallitur similiter vtiqꝫ et in physicis. Et monstra sunt peccata illius quod propter aliquid est. in substantijs ergo que sunt ex principio bouigena si nõ ad aliquem terminũ et finem possibilia erant venire. corrupto principio aliquo facta sunt sicut nũc semine. Amplius necesse est semen fieri pmum. sed non statim. animalia et molle vere primũ quod semen erat. Amplius et in plantis inest quod propter hoc minus aũt dearticulatum est vtrũ igitur in arboribꝫ fiant sicut bouigene et viriperie sicut vitigine et oliuipe aut nõ. Incõueniens em̄ est. sed tamen oportuit siquidem in animalibꝫ est. Adhuc oportebat et in seminibus fieri. vt contingit. Omnino aũt destruit sic dicens. Que natura quidem sunt. et sm naturam. Natura em̄ quidem sunt. quecũqꝫ a quodã in seipis pncipio continue mota accedũt ad aliquem finem. Ab vnoquoqꝫ aũt nõ idem vnicuiqꝫ neqꝫ contingens semp tamen in eundẽ. nisi aliq̄d ipediat Quod aũt est cuius causa. et quod propter hoc fieret vtiqꝫ a fortuna. sicut dicimus a fortuna venit extraneus et balneatus abscesserit. cũ tanq̄ꝫ propter hoc veniẽs egerit. nõ propter hec aũt veniet hoc sm accidens. Fortune aũt est causarum que sunt sm accidens queadmodũ et pus diximus. Sed cum hoc sp aut sicut frequenter fiat nõ sm accidens. neqꝫ a fortuna est. In physicis aũt semp sic est nisi aliq̄d impediat. Incõueniẽs aũt est non opinari propter aliquid fieri. nisi videatur mouẽs

deliberatiuū. et tamē ars quidē non deliberat: Et nāq; ſi eſſet in ligno nauis factiua ſimiliter vtiq; natura feciſſet. Quare ſi in arte ineſt propter quid et in natura ineſt. Manifeſtum eſt aūt maxime cum aliquis medicatus fuerit ipe ſeipm. huic q̄dem enim aſſimilatur natura Quidem igitur cauſa ſit natura et ſic ſicut propter aliquod manifeſtū eſt

Queritur Utrū natura agens ꝓpter finē intendat monſtrum Arguit̄ ꝙ ſic. q2 natura intendit finē ſui opis ſed monſtrū aliqn̄ eſt finis opis nature. g̊ natura agens ꝓpter finem intendit monſtꝝ Scđo ſic. natura nutrit mōſtꝝ. g̊ intēdit mōſtrum. In oppoſitū arguit̄. q2 natura vt in pluribꝫ ꝯſeq̄tur finē quem intendit a quo deficit vt in paucioribꝫ. ſed natura vt in paucioribꝫ producit monſtꝝ ⁊ ꝑaccn̄s. g̊ natura nō intēdit monſtꝝ. Pro reſponſione ad queſtionē eſt Sciendū ṗmo. ꝙ poſtq̄ phs oſtēdit ratōnibꝫ ꝓprijs naturā ꝓpter finē agere. h̄ ꝯn̄r oſtendit ea ꝓpter q̄ ātiq̄ ꝯriū opinabant̄ q̄ ſunt tria. ṗmū eſt. q2 in opatōibꝫ nature ꝯtingit monſtꝝ. g̊ credebāt naturam nō agere ꝓpter finē. Scđm ē. q2 ipi credebāt in naturalibꝫ oīa que fiunt ex cauſis ṗoribꝫ ſm eſſe q̄ ſunt efficiens et materia fieri a caſu et a fortuna ⁊ nō ex intentōe finis. Terciū eſt. q2 natura in ſuis opatōibꝫ nō deliberat. g̊ credebant naturā nō agere ꝓpter finē ꝫ ꝯtra iſtos ē Concluſio ṗma. Licet in opatōnibꝫ nature ꝯtingat monſtꝝ nō tn̄ ꝓpter hoc ſeq̄tur naturā nō agere ꝓpter finem. ꝫ magis oppoſitū. ꝓbat̄ q̄tuor rationibus phi. ṗma eſt. q2 ars agit ꝓpter finē ⁊ tn̄ in arte qn̄q; ꝯtingūt mōſtra. vt ꝯtingit medicū nō recte ponere medicinalē potionē. ergo nō ē negandū naturā agere ꝓpter finē. q2 in opibus eius ꝯtingunt monſtra ymmo nō fit peccatū ſiue monſtꝝ niſi in his q̄ fiunt ꝓpter finē. q2 monſtꝝ ē a fine intento deficiens ⁊ etiā monſtꝝ eſt peccatū illius qđ eſt ꝓpter aliđ et ſic bn̄ ſeq̄tur in opatōnibꝫ nature ꝯtingunt monſtra. ergo ille opationes fiunt ꝓpter finē. Scđa rō vbicūq; ſunt determinata ṗncipia ⁊ determinatus ordo ꝓcedēdi opoꝛꝫ finē eſſe determinatū. ꝫ illa ſunt in naturalibꝫ vt in generatōibꝫ naturaliū. neceſſe ē em̄ ſemē fieri molle ⁊ nō ſtatim fit aīal ymmo ſemen ꝯtinue induraf ⁊ ꝯtinue ꝓcedit ad cōplementum ⁊ ꝑfectōem generatōis tāq; ad determinatū finē. g̊ dato ꝙ contingant peccata nō ꝓpter hoc ſeq̄tur naturā nō agere ꝓpter finē. Tercia ratio eſt. nā natura in plantis minus videt̄ agere ꝓpter finē q̄ in aīalibus. ergo ſi in animalibꝫ ꝯtingant monſtra eo ꝙ natura nō agit ꝓpter finem a fortiori idem ꝯtingeret in plantis. ergo r eꝑirent̄ in plantis vitigine et oliuigine ſicut in aīalibus reꝑiunt̄ bouigene. ꝫ hoc eſt falſuz. q2 talia monſtra nunq̄ in arboribꝫ reꝑiuntur Quarta ratio eſt. q2 ſicut animalia a natura generant̄ ita ⁊ ſemina. ergo ſi animalia nō fierent a natura ꝓpter finem etiam et ſemina non fierent propter finem. ergo ex quocunq; ſemine fieret qđcunq; aliud ens qđ eſt falſum Concluſio ſcđa Dicentes naturā nō agere ꝓpter finem ⁊ nihil naturaliter euenire. ꝫ oīa

euenire casualiter ⁊ fortuite et destruunt naturam et etiam que fiunt ſm naturam. Patet nam illa dicũtur fieri ſm naturam que ab aliquo principio extrinseco determinato procedunt in determinatum finem ⁊ nõ in quẽcunqȝ finem. ergo si illa que fiunt a natura fierent casualiter cum talia raro fiant ⁊ a quocũqȝ indifferenter sequitur destructio ordinis eorũ que fiunt ſm naturam. Conclusio tercia. Irrationabile est dicere naturam non agere ꝓpter finem. quia in suis opatõnibus nõ deliberat. probatur qꝛ ars agit ꝓpter finem. sed artifex quandoqȝ nõ deliberat. vt qñ habet completa principia ⁊ media per que procedit in suum finem sequitur ꝙ nõ est negandum naturam nõ agere propter finem eo ꝙ nõ deliberat circa opatõnes suas Aduertendum est ꝙ in multis ratõnibus pdictis Arestote. capit silitudinem artis et nature eo ꝙ nõ differãt opatio artis ⁊ nature in modo opandi nisi quia natura est principium intrinsecum et ea que fiunt a natura fiunt a principio intrinseco. sed ars est pricipium extrinsecũ rei facte ⁊ illa que fiunt ab arte fiunt a pncipio extrinseco. Conclusio quarta. Natura agens ꝓpter finem nõ intendit monstrum. pbatur. qꝛ monstrũ est peccatum eius quod ꝓpter aliud est. sed nullus sagax artifex intendit peccatum in suis opatõnibus. natura aũt sagax est. qꝛ ab agente sapiẽtissimo dirigitur. ideo opus nature dr̃ opus intelligentie nõ errantis. ergo natura agens propter finem nõ intendit monstrum. ☞ Dubitatur. Quot modis fiunt monstra. Respondetur ꝙ Albertus assignat quatuor causas monstroꝝ. Prima est ꝓpter diminutõnem materie. Scđa est ꝓpter abundantiam materie Tercia ꝓpter improportõem qualitatum in materia. Quarta ꝓpter maliciam ꝯtinentis et multos alios modos in speciali assignat in libro de animalibus ꝓpter pmam causam monstra contingunt tripliciter. aut ꝓpter diminutõnem materie in quantitate continua. vt quando aliquod corpꝰ vel mẽbrum est nimis puum aut ꝓpter diminutõnem in numero. vt si deficiat aliquod mẽbrum. aut vtroqȝ modo Et per scđam causam accidunt monstra tribus modis per contrarium ad pdictos ⁊ pter pdictos modos superadditur vnus. scꝫ quando aliquod mẽbrum nascitur ante tempus determinatum vel si nascatur puer cum dentibus. Unde narrat Albertus se vidisse puellam natam cum dentibus habentem pilos in ascellis. ꝓpter terciam causam contingunt monstra diuersaꝝ figuraꝝ ſm speciem. vnde quandoqȝ sunt qualitates contrarie cõplexionabiles que sunt sufficientes ad disponendum materiam ad vtrũqȝ sexum. vnde dicit Albertus. ꝙ tempore suo fuit psentatus vnus sapienti qui nesciuerat distinguere ad quem sexum pertineret. Etiam contingit ꝙ sit aliquod monstrum existens diuersarum figurarum ſm speciem et possunt etiam fieri monstra. quia est nimia macies aut nimia pinguedo aut defectus virtutis. Propter quartam causam dupliciter cõtingunt monstra ſm ꝙ duplex est ꝯtinens. nã qđdã est ꝯtinens qđ dr̃ secũdina ꝓpter cuiꝰ fractõem seqtur inclinatio seu gibbositas mẽbroꝝ. aliud est ꝯtinẽs qđ dr̃ calor naturalis hñs in se virtutẽ corpis celestis ꝓpter qđ fiũt qñqȝ mõstra diuersaꝝ figuraꝝ. vñ dr̃ ptholomeꝰ ꝙ sunt alique ꝯstellatõnes sub quaꝝ dominio nõ possit fieri natura humana ⁊c.

Ad rōnes Añ oppositū. Ad pmā dr̄ q̄ licet monstꝝ quādoq̄ sit finis per accidens nature nō tamē est finis intentōnis nature p se. Ad scdām dr̄ q̄ natura nō auget neq̄ nutrit monstꝝ rōne sui. sed hoc facit ne maius inconueniens seqret̄ videlicet putrefactio vel defectus nature. vnde minus malum cōpatum ad maius malum hz ratōem boni. ꝛ mōstꝝ quo ad suū materiale ē q̄dāmō bonū. Et quo ad suū formale in cōptū ē min⁹ malū hz rōem boni ꝛ sic nutritur et augetur a natura.

Uod aūt ex necessitate est. vtꝝ ex suppositōe existit aut ꝛ simpl'r Nūc q̄dā em̄ opinant̄ qḋ est ex necessitate in generatione esse. queadmodū vtiq̄ si aliq̄s muꝝ eē ex necessitate existimet qm̄ grauia q̄dē deorsum ferri apta nata sunt. leuia autē supeminent. Unde lapides q̄dē deorsum in fundamentū. lignum aūt sursum propter leuitatē. Supeminent aūt maxime ligna. leuissima em̄ sunt Sed tn̄ nō sine his q̄dē factum est. Nō tn̄ propter hoc. nisi sicut propter materiā. sed cā abscondēdi ipa et saluandi. Silr̄ aūt ꝛ in aliis oībꝫ: in q̄bꝫ propter aliq̄d est. nō sine q̄dē habētibꝫ necessariā naturā sunt. Nō tamen ppter hoc sz aut sicut ppter materiā. sz ppter aliq̄d. Ut ppter q̄d serra hmōi. quatenus hoc sit ꝛ ppter hoc. Sed tn̄ id quod est cuius causa: impossibile est fieri. nisi ferrea sit. Necesse igit̄ ferreā esse. si serra erit et opus ipius. Ex suppositōe igit̄ qḋ necessariū est. sz nō vt finis in materia nāq̄ necessariū est Qḋ aūt est cuius cā in rōne est: Est aūt ꝛ in doctrinis necessariū. et in his q̄ s̄m naturā fiunt quodāmō silr̄. Qm̄ em̄ rectus hic est necesse est triangulū duobꝫ rectis tres angulos equales habere. Sz nō si hoc est. illud est. Sed si hoc nō est. neq̄ ille rectus est. In his aūt q̄ fiūt ppter hoc ecōtrario est. Si finis em̄ erit aut est illud quod est an̄ finē aut erit. aut est. Si vero nō non sicut ibi cū nō sit conclusio. principiū nō erit sic. ꝛ hic finis est et qḋ cuius cā. pncipiū em̄ ꝛ hoc nō actōis sz etiā aīe. Ibi aūt ratiocinatōis. Actus em̄ nō sunt. Quare si erit domus hoc necesse fieri aut existere aut eē. aut omnino materiā. q̄ ppter hec vt lateres et lapides esse si domus nō tn̄ propter hoc est finis: sed aut sicut materia neq̄ erit propter hoc Omnino tn̄ si nō sint nō erit neq̄ domus neq̄ serra. Hec q̄dē nisi sint lapides. illa vero nisi ferrum sit. Neq̄ enim ibi principia sunt. nisi trian-

gulum duob3 rectis. Manifestum igitur est q̃ est necessariu3 in physicis. q̃ sicut materia dicitur et motus qui ipsius. ꝛ vtra q3 physico dicende sunt cause. magis aũt que cuius causa Causa eñ hec materie est. sed nõ hec finis. Et finis q̃ cuius causa et ꝑncipium a definitone et ratõne est: sicut in his q̃ ꝫm arte. Quoniã si domus talis est oportet hec fieri ex necessitate ꝛ eẽ et quoniã sanitas hec est. hoc oportet fieri. et esse ex necessitate. Sic et si homo hoc est hoc. si aũt huiusmodi et hoc. Fortassis eñ et in ratõe ẽ necessariũ. Determinãti eñ op⁹ serrandi. qm̃ diuisio huius. Hoc aũt nõ erit nisi habeat dentes huiusmodi. Hi autem nõ nisi ferrum. Sunt eñ et in definitõne quedam partes vt materia.

Queritur Vtrũ necessitas agendi in rebus naturalib3 oriat̃ ex ꝑte finis ꝛ nõ ex ꝑte materie. Arguit̃ q̃ nõ q2 illud qd̃ in se nõ est necessariũ nõ est cã necessitat3 alteri⁹. s3 in reb3 naturalib3 finis nõ est in se necessariu s. q2 res naturales possunt a suo fine frustrari ergo necessitas in naturalibus nõ ꝓuenit ex ꝑte finis. Nec valet dicere q̃ res naturales capiant necessitatẽ a fine in intentõne. cũ sit solu3 ens intentionale quod enti naturali nõ potest dare necessitatẽ. Scd̃o sic. multi effectus oriunt̃ ꝛ ꝓueniunt ex ꝑte materie. ꝛ ĩ materiã reducunt̃ sicut mors corruptio. ergo nõ oẽs effectus naturales accipiunt necessitatem ex ꝑte finis. In oppositũ est ph̃s in textu. Pro responsione

Sciendũ ꝑmo q̃ postq̃ ph̃s ostendit naturã agere ꝓpter finem Hic ꝯsequẽter ostendit aliã suppositõem quã ꝑus supposuit. sc3 q̃ in reb3 naturalibus est necessitas ex suppositõne finis. Et circa hoc primo mouet questionẽ talẽ. vtrũ in rebus naturalib3 sit necessitas simplr̃. id est absoluta aut sit necessitas ex suppositõe seu ꝯditionata. ꝛ hoc nihil aliud est querere q̃ vtrũ in rebus naturalib3 necessitas oriatur ex causis ꝑoribus q̃ sunt materia ꝛ efficiens et etiã forma sumpta in ratõne forme. Aut ex cã posteriori q̃ est finis aut etiã forma sumpta in ratõe finis generatõis

Sciendũ scd̃o. q̃ ad hanc questionẽ antiqui dicebant q̃ tota necessitas reꝝ naturaliũ est ex ꝑte materie ꝛ dispositionũ ei⁹. vt q2 grauia sunt nata ferri deorsum. ꝛ leuia ferri sursum. rõ necessariũ est in ꝯstitutõe muri vel domus. q̃ grossi lapides ponant̃ deorsum. Et q2 ligna sunt leuiora ponant̃ sursum. ꝛ silr̃ dicebant esse in ꝑtib3 aĩaliũ. vtputa q̃ hõ h3 caput sursum ꝛ pedes deorsum referebant ad dispositõem materie. s. grauitatẽ vel leuitatẽ humoꝝ. ꝛ sic generaliter dicebant q̃ tota necessitas reꝝ naturaliũ esset ex ꝑte materie. Sciendũ tercio q̃ l3 res naturales necessario habeant fieri ex ꝑncipijs naturalib3 habẽtib3 naturalẽ aptitudinẽ ꝛ dispositõem ad formã. tñ rõ necessitatis taliũ ꝑncipioꝝ ex fine sumitur. nõ q̃ finis in se sit ipm necessariũ. sed q2 ex fine ratio necessitatis sumitur. ꝛ sic illud qd̃ est necessariũ est ipa materia. ꝛ ratio necessitat3 ex

fine dependet. vt ratio neceſſitatis ſerre ſumitur ex ſuo fine qui eſt diuidere dura. nã ſi opus illud debeat eſſe neceſſe eſt ſerram eſſe dentatam. ⁊ ſi dentes eius ſint apti ad diuidendũ dura neceſſe eſt ꝙ ſint ferrei. ⁊ ſic illud quod eſt neceſſariũ in ſerra eſt ferrum et dentes eius. Sed neceſſitas nõ ſumit̃ ex ſuppoſitõe finis ita ꝙ ſi ſerra debeat diuidere dura opꝫ ipam eſſe dentatam ⁊ ferream Concluſio. In rebus naturalib⁹ non ſemꝑ eſt neceſſitas ſimpliciter. ſed eſt neceſſitas ex ſuppoſitõne finis. probatur duab⁹ ratõnibus phi. Prima ratio eſt. ſicut eſt in naturalib⁹ ita ẽ in artificialibus. qꝛ vtraqꝫ fiunt ꝓpter finem. ſed in artificialib⁹ ſumit̃ neceſſitas ex pte finis vt oſtenſum eſt. ergo et in naturalibus. Secũda ratio ſicut ſe hꝫ pͥncipium in demonſtratõnibus ⁊ in diſciplinis. ita finis in agibilibus ⁊ naturalibus. ſed in demonſtratiuis tota ratio neceſſitatis concluſionis ſumitur ex principijs. ergo etiam in agibilibus et naturalibus tota ratio neceſſitatis ex fine ſumitur. Ad declarandũ maiorẽ dicit phus ꝙ in demonſtratiuis ſi pͥncipia ſint neceſſaria neceſſe eſt concluſionem eſſe neceſſariã ⁊ nõ econtra. poteſt em̃ eſſe ꝙ concluſio ſit vera et ꝙ pͥncipia nõ ſint vera. qꝛ ex falſis poteſt ſequi verum. ſed ſi concluſio nõ ſit neqꝫ pͥncipia erunt. et eſt ſil'e in agibilibus et naturalib⁹. Si em̃ eſt finis neceſſe eſt media eſſe vel fuiſſe et nõ econtra. poteſt em̃ eſſe ꝙ media in finẽ ſint. et tamẽ non ꝓpter hoc finis erit. ſed ſi media nõ ſint. finis nõ erit. ſicut ſi concluſio nõ ſit vera. ita etiam nec principia. et ſic compando finem in agibilibus ⁊ naturalibus ad principia in demonſtratiuis ⁊ media ad finem in naturalibus ad concluſionem in demonſtratiuis. ſicut pͥncipia in demonſtratiuis ſe habent ad concluſionem. ſic in naturalib⁹ et agibilibus ſe habet finis ad ea que ſunt ad finem. Aliter etiam probatur concluſio. qꝛ finis eſt cauſa cauſarum in cauſando ꝑueniens ceteras cauſas. Quia ſine ei⁹ cauſalitate. alie nõ poſſunt cauſare. ergo tota ratio neceſſitatis que eſt in alijs cauſis ſumitur ex pte finis ☞ Dubitat̃ Vtꝝ finis ſm ꝙ eſt cauſa ſit eodẽ modo pͥncipiũ ſicut pͥncipiũ in demõſtratiuis. Reſpondet phus ꝙ nõ. qꝛ pͥncipia in demonſtratiuis ſunt pͥncipia tm̃ ratiocinatõis et cognitõis. ſꝫ finis in agibilib⁹ ⁊ naturalib⁹ nõ ſolũ eſt pͥncipiũ ratiocinatõis. ymmo etiã actus ⁊ opatõnis. ſicut domificatoꝛ q̃ ꝑ definitõnem domus cognoſcit ipam domum ⁊ ea que ad domum req̃runtur etiam ꝑ ipam ſcit quid opoꝛtet fieri ad hoc ꝙ dom⁹ ſit. Et ſic illa definitio nõ eſt pͥncipium cognoſcendi tantum. ſed etiã opandi. Similiter medicus ꝑ definitõnem ſanitatis cognoſcit ſanitatẽ et ea que ad ſanitatem req̃runt̃. ideo ipe ſcit que opoꝛtet facere ad hoc ꝙ aliquis ſanetur. ⁊ ſic patꝫ ꝙ ratio neceſſitatis in his que ſunt ad finem ex fine ſumitur. Ex quo infert phus ꝙ artifex ⁊ etiam phus natural' magis debent reſpondere ꝑ finem q̃ꝫ per materiam. qꝛ finis eſt cauſa materie. ſed materia nõ eſt cauſa finis in eſſe cauſe. nõ em̃ finis eſt talis. qꝛ materia talis eſt. ſed opoꝛtet materiã talẽ eſſe qꝛ talis eſt finis. ſi em̃ aliquis velit definire ſerrã ipam ꝑ ſuũ opus definiret qđ eſt diuidere dura q̃ definitio ſi debeat eſſe opoꝛtet ꝙ ſit ſerra dentata. Et ſi dentes debeant diuidere dura opoꝛtꝫ ꝙ ſint ferrei. Ideo definitio ſerre materiam compꝛehendit. ideo dicit phus finaliter ꝙ in definitõne rei naturalis ſunt q̃dam

ptes que se habent vt materia cōmunis. ⁊ nō indiuidualis

Ad rationes Ad pmā dr ꝙ ex illo qđ in se nō est necessarium nō orit̄ necessitas absoluta. tñ pt oriri necessitas ꝯditionata supposito ꝙ illud debeat acqri. et sic est de fine in executōe. q̄ lȝ nō sit necessarius in se. tñ si debeat acqri oportȝ media ad ipm pfuisse. Et de fine in intentōe dr ꝙ lȝ nō habeat esse reale ē tñ intentio finis acqrendi q̄ mouet efficiens ad causandū media ad acqrendū ipm in esse reali ⁊ si debeat acqri oportet media pfuisse. Ad secundā dr ꝙ sicut materia est ꝑpter finē ⁊ ab illo sumit necessitatē essendi in effectu. ita ea q̄ necessario ꝯsequunt̄ materiā capiūt necessitatē ex pte finis. q2 quicqd est cā cause est cā causati ⁊ sui effect⁹. vñ dr tercio de aīa Natura facit oīa vel ꝑpter necessitatē finis vel ꝑpter necessitatem eorum que sunt ad finem. Et hec de questione.

Explicit scđus liber physiorꝝ Arestotelis

Efficitur notus terno libro tibi motus
Et simul apparet nō quoqȝ fine caret

Voniā aūt natura est pncipiū motus ⁊ mutatōis scia aūt nobis de natura est. oportet nō ignorare qđ sit motus Necessarium enim est ignorato motu ipo et ignorare naturam Determinantib⁹ autem de motu tēptandum est eodē aggredi mō. et de his q̄ ꝯsequēter sunt. Videtur aūt motus esse ꝯtinuorꝝ. sȝ infinitū appet pmū in ꝯtinuo. Vñ et definientib⁹ ꝯtinuū ꝯtingit pmū indigere multotiens rōne infiniti. cū infinitū diuisibile ꝯtinuū sit. Adhuc aūt sine loco ⁊ vacuo ⁊ tpe impossibile est esse motū Manifestū igit̄ est ꝙ et propter hoc ⁊ propter illud qđ omniū sunt cōmunia. ⁊ vl'iter hac oīb⁹ intendendū pre argumētātib⁹ de vnoq̄qȝ istorꝝ. Posterior āt de ꝑprijs speculatio ea q̄ de cōmunib⁹ est

Irca initium tercij libri physicorꝝ. Querit̄. vtrꝝ ignorato motu necesse sit naturā ignorare Arguit̄ pmo ꝙ nō. q2 ꝯtingēs ē ignorare naturā ⁊ nō necessariū. g ignorato motu nō

necesse ē ignorare naturā Scđo sic. oē p̄us p̄t cognosci sine posteriori sȝ natura p̄or est motu cū sit cā ⁊ p̄ncipiū ei⁹. g̃ p̄t cognosci sine motu Tercio sic. sicut natura ē p̄ncipiū mot⁹ ita ⁊ q̃etis. g̃ ignorato motu p̄ q̃ete possem⁹ cognoscere naturā. igitur ⁊c. In oppositū ē ph̄s Pro responsione ad questionē Sciendū p̄mo q̄ postq̄ ph̄s in p̄mo libro tractauit de p̄ncipijs rerū naturaliū. ⁊ in scđo de p̄ncipijs huius doctrine. ꝯñr in hoc tercio incipit tractare de motu ⁊ infinito q̄ sunt passiones intrinsece subiecti hui⁹ libri. In q̄rto ꝟo determinat de passionib⁊ ei⁹. extrinsecis. s. loco vacuo ⁊ tp̄e. vt ibi patebit. Sȝ in q̄nto agit de diuisione mot⁹ in suas p̄tes subiectias Et in sexto de diuisiōe ip̄i⁹ in suas p̄tes q̄ntitatias. In septimo ⁊ in octauo agit de motu p̄ cōparatōeȝ ad q̄dā mouētia ⁊ mobilia. ⁊ in h̄ pȝ intētio ⁊ ordo toti⁹ libri physicorū. Sciendum scđo q̄ cū hec sc̄ia dicat̃ natural̄. q̄ ꝯsiderat de natura. ⁊ natura ē p̄ se p̄ncipiū ⁊ cā mot⁹. vt sup̄ patuit. iō in hac sc̄ia opꝫ ꝯsiderare de motu. ⁊ q̄ eiusdē sc̄ie ē ꝯsiderare subiectū ⁊ p̄ se accn̄tia ⁊ p̄prietates eius. iō in hac sc̄ia etiā ꝯsiderāda sunt accn̄tia mot⁹. ⁊ lȝ sint plura q̄ ꝯsequunt̃ motū in p̄ticulari acceptū. tn̄ solū repiunt̃ q̄tuor accn̄tia p̄ se ꝯña motū in cōi. tria. scȝ ƀm rei ꝟitatē. q̄ sunt infinitū loc⁹ ⁊ tp̄s. Et q̄rtū ƀm opinionē āntiq̄rū scȝ vacuū. iō in hoc libro cū tractet̃ de motu in cōi accepto in ip̄o ꝯsiderāda sunt ista accn̄tia q̄ motū in cōi acceptū ꝯsequunt̃. Sciendū tercio. q̄ inter p̄dicta ifinitū mag̃ itrinsece ꝯseq̄t̃ motū. iō i eodē libro i q̄ agit̃ de motu. etiā agit̃ de ifinito. sȝ alia tria q̄ dāmō motū extrinsece ꝯsequūt̃. iō de ip̄is agit̃ i alio libro. loc⁹ em̄ ƀm rei ꝟitatē ē extrinseca passio rei mobilis siue natural̄ Et vacuū ƀm opinionē tm̄. ⁊ tp̄s ē mēsura extrinseca mot⁹. Q̄ȝ āt ifinitū itrinsece ꝯsequat̃ motū sic p̄bat ph̄s. q̄ mot⁹ ē p̄ se de gn̄e ꝯtinuorū. sȝ in ꝯtinuo p̄mo iuenit̃ ifinitū. nō em̄ iuenit̃ i nūero nisi ƀm diuisionē ꝯtinui. iō d̄r text⁹ q̄ definiētib⁊ ꝯtinuū multotiēs ꝯtigit indigere ⁊ vti ifinito. igit̃ cū mot⁹ sit de gn̄e ꝯtinuorū. ⁊ i ꝯtinuo p̄ᵒ iueniat̃ ifinitū seq̄t̃ q̄ ifinitū itrinsece ꝯseq̄t̃ motū Et d̄r notant̃ multotiēs. q̄ ꝯtinuū dupl̄r definiri p̄t. vnoᵒ definitōe materiali cū d̄r q̄ ꝯtinuū ē q̄d ē diuisibile in ifinitū ⁊ i illa definitōe ponit̃ ifinitū Alioᵒ definit̃ definitōe formali q̄ ponit̃ i p̄dicamēt̃. s. ꝯtinuū ē cui⁹ p̄tes copulant̃ ad aliquē terminū cōem vnietē ip̄as. ⁊ i tali definitōe nō ē positū ifinitū. Sciendū q̄rto q̄ necē i titulo q̄stiōis p̄t dicere necitatē absolutā siue necitatē ꝯñt̃. vt sit sensus. ignorato motu hec ē necāria simpl̄r. s. q̄ natura ignorat̃. ⁊ illoᵒ intelligi nō dȝ dictū Ar̃. Alioᵒ p̄t dicere necitatē ex suppōne finis. vt sit sensus. hec ꝯña ē necāria. si mot⁹ ignorat̃ natura ignorat̃. ⁊ h̄ m̄ō dȝ itelligi illa p̄pō. Cōclusio. Ignorato motu necē ē ignorare naturā. ⁊ h̄ capiēdo necē scđo m̄ō. pȝ ꝯclusio. q̄ in definitōe nature ponit̃ mot⁹. sȝ ignorat̃ p̄tib⁊ definiētib⁊ necē ē ignorare ip̄m definitū. g̃ ignorato motu necē ē ignorare naturā. Ex q̄ ꝯclusiōe seq̄t̃ q̄ physic⁹ hȝ ꝯsiderare de motu. q̄ physic⁹ hȝ ꝯsiderare naturā. sȝ natura ē p̄ncipiū mot⁹. ⁊ ignorato motu necē ē ignorare naturā. g̃ physic⁹ ꝯsiderās naturā hȝ ꝯsiderare de motu. q̄ ē p̄ se effect⁹ nature. Ex q̄ seq̄t̃ q̄ physic⁹ hȝ ꝯsiderare de infinito. q̄ ifinitū intrinsece ꝯseq̄t̃ motū. sȝ physic⁹ hȝ ꝯsiderare de motu. g̃ de ifinito. Sequit̃ scđo q̄ physic⁹ hȝ ꝯsiderare de loco vacuo ⁊ tp̄e. pȝ q̄ lo-

tus vacuũ et tempus sunt cõmunia omibus rebus naturalibus: quia omis res naturalis est in loco. ⁊ tempus est mensura motus cuiuslibet rei naturalis ⁊ ꝯm opinionẽ quorundã res naturales sunt in vacuo et mouentᷣ per vacuũ. ergo physicus habet ꝯsiderare de istis ꝑ se motũ cõsequentibus. et adhuc ꝓus agendũ est de his que ꝯsequuntᷣ motũ in cõmuni ꝙ̃ de rebus naturalibꝫ in ꝑticulari. Quia vt dt phs. posterior ãt est de ꝓprijs speculatio ea que de cõibus. Patet etiam ꝙ ꝓus est agendum de motu ꝙ̃ de omnibus istis. quia ꝓus oportet considerare subiectum ꝙ̃ accidentia propria eius. sed motus se habet vt subiectũ respectu aliorum. igitur ⁊c.

Ad ratões Añ oppositũ. Ad ꝑmam patꝫ solutio ex vltimo notabili. Ad scdam dr ꝙ natura ꝙ̃tuꝫ ad id quod est. ꝓr est motu. ⁊ sic est quid absolutũ. tamẽ in ratõne nature simul est cũ motu. qꝛ natura includit respectũ ad motũ et opatõnem. Ad terciã dr ꝙ qes est effectus nature ab ipa causatus mediãte motu. sed nõ pt cognosci quies ignorato motu. qꝛ ignorato habitu necesse ẽ ꝑuatõem ignorare. ideo ꝑ quietẽ sine motu nõ pt cognosci natura.

Primum aũt sicut diximus de motu. Est igitᷣ aliquid quod endelechia tantũ est. aliud aũt tm̃ potentia: Et eoꝝ que sunt actu. hoc qdem hoc aliqd aliud vero quantũ. aliud vero quale vel aliquod alioꝝ entis ꝑdicamentoꝝ silr Sed eius quod ad aliqd. aliud qdẽ ꝯm supabũdantiã et defectũ dicitᷣ. aliud ãt ꝯm actiuũ et passiuũ. et omnino motiuũ ⁊ mobile motiuũ em̃ motiuũ mobilis est. et mobile a motiuo est mobile

Queritur Utꝝ motus sit actus. Arguitᷣ ꝑmo ꝙ non qꝛ si sic seqretur ꝙ hñs motũ eẽt in actu ꝯm ipsum. sꝫ hoc est falsum. qꝛ oẽ qd mouetᷣ inꝙ̃tũ mouetᷣ est in potẽtia. ḡ hñs motũ nõ est in actu ꝑ ipm Scdo sic. si motꝰ eẽt actus vel eẽt actꝰ primus vel scdus. nõ ꝑmus. qꝛ nõ est forma subalis. nõ scds. qꝛ nõ est opatio ꝯñs formã Tercio sic. omẽ ꝑfectibile hꝫ rõem potentie. sed motꝰ est ꝑfectibilis per terminũ ad quem. ergo motus hꝫ rõnem potentie. et nõ actus. In oppositum est phus in littera. Pro responsione

¶ Sciendũ ꝑmo ꝙ postꝙ̃ phus ostendit ꝙ physicus habet determinare de motu. Consequenter de ipo determinat ꝑmo inquirendo definitõnem motus. et qꝛ processus per diuisionem conueniens est ad inuestigandum definitõnes. vt habetur scdo posteriorum. ideo ad inuestigandum ꝑdictam definitõnem ponit phus tres diuisiones. ꝯsequẽter ostẽdit qualiter motus cadit sub ipis. vnde omis motus est aliquid. ⁊ ẽ ꝯm aliquem terminum. et est alicuius scꝫ subiecti quod mouetur. Et ad cognoscendum illa tria de motu deseruiunt ille diuisiones. ⁊c.

Sciendũ eſt ſcđo. ꝙ ꝓma illaꝝ diuiſionũ eſt diuiſio entis ꝑ actũ ⁊ po-
tentiã q̄ diuiſio nõ diſtinguit genera reꝝ. qꝛ potẽtia ⁊ actus in quolibet
genere repiunť. ⁊ in hãc diuiſionẽ cadit mot⁹ q̇ eſt q̇dã actus. Scđa eſt
diuiſio entis in actu ſm̄ decẽ genera reꝝ. ⁊ in hac diuiſione ꝯtineť mo-
tus. qꝛ motus vt dꝛ in textu nõ eſt p̄ter res ad quas eſt motus. q̄ q̇dem
res ſꝑ ſunt de genere ſubſtãtie vel quãtitatis vel qualitatis. vel vbi. ſolũ
eñ ad iſta p̄dicamẽta fit ꝑ ſe motus. vñ ꝙ motus nõ ſit p̄ter genera reꝝ
ſic ꝓbatur. qꝛ ſi eſſet p̄ter genera reꝝ vel eſſet aliqđ extraneũ illis gene-
rib⁊ vel aliqđ cõe ad illa genera. nõ ꝓmũ. qꝛ illa genera ſufficiẽter diuidũt
ens. nec ſcđm: qꝛ nihil ẽ cõe vniuocũ ipis. ſ3 ſolũ cõe ꝑ analogiã ad illa ge-
nera. Itẽ motus eſt actus imꝑfectus. ſ3 om̄e imꝑfectũ cadit ſub eodem
genere cũ ꝑfecto ad qđ ordinať. nõ ſicut ſpẽs ſ3 reductiue. ſicut materia
ꝓma eſt in genere ſubſtantie. g̊ motus nõ eſt p̄ter genera reꝝ ad quas ẽ
motus Sed ꝙ ſolũ reperiať in illis quatuoꝛ generib⁊. ꝓbat ph̄s. qꝛ mo-
tus nihil aliud eſt q̄3 exitus de potentia in actũ. ſiue de imꝑfecto ad ꝑfe-
ctũ. ſ3 in illis repiť aliq̇d qđ ſe h3 vt foꝛma ⁊ ꝑfectũ ⁊ aliq̇d ſe hñs vt potẽ-
tia ⁊ imꝑfectũ. g̊ in iſtis generib⁊ repitur motus. ideo dt ph̄s ꝙ mot⁹ ⁊
mutatõis tot ſunt ſpẽs ſicut ⁊ entis. ſ. acq̇ſibilis ꝑ motũ. Sciendũ ter-
cio ꝙ motus quodãmõ videť ꝑtinere ad relatõem inquantũ mouens re-
fertur ad mobile ꝑ motũ. iõ tercia diuiſio quã ponit ph̄s eſt ipius ad alı̄-
quid q̄ eſt ꝙ relatiuoꝝ q̄dã ſunt ſm̄ ſuꝑabũdantiã ⁊ defectũ. ⁊ ſunt illa
q̄ fundanť in quãtitate ⁊ p̄cipue circa numeꝝ cui ꝓmo ꝯuenit rõ men-
ſure. vt ſunt duplũ dimidiũ. Idẽ vero ſil'e et equale fundanť in vnitate q̄
eſt ꝓncipiũ numeri. ſ3 qꝛ ſunt relatiua eq̇parantie. ⁊ nõ dicunť ꝑ ſuꝑabũ-
dantiã ⁊ defectũ. Ideo Areſtoteles nõ facit mentõem de ipis. qꝛ qñ com-
ꝑatur mouens ad mobile. ibi eſt relatio ſuꝑabũdantie et defect⁹. qꝛ mo-
uens eſt pꝛeſtantius mobili. Alia ſunt relatiua q̄ fundanť in actõe vel pa-
ſſione. ⁊ hoc vel ſm̄ actũ vt calefaciens referť ad calefactũ. vel ſuꝑ hoc
qđ eſt egiſſe. vt pater referť ad filiũ. qꝛ ipm̄ genuit. vel ſm̄ potentiã agen-
di. vt dñs refertur ad ſeruũ. qꝛ p̄t eũ coarcere ⁊ in hãc diuiſionẽ cadit mo-
tus. qꝛ ꝑ motũ referť motiuũ ad mobile. ſicut actiuũ ad paſſiuũ. ⁊ ſic ex
ꝓma diuiſione ſumitur ꝙ motus eſt actus. ex ſcđa vero ꝙ eſt ſm̄ aliq̇d.
ſc3 ſm̄ ſubſtantiã quãtitatẽ qualitatẽ vel vbi. Ex tercia vero ꝙ eſt alicu-
ius. ſc3 mobilis a motiuo Sciendũ quarto. ꝙ duplex eſt actus q̇dam
eſt actus ꝑfectus nõ ꝑmixtus potẽtie. ſicut eſt actus terminus ad que3
et talis eſt entis ꝑfecti ⁊ denominat illud in quo eſt in actu ſimplr̄. Ali⁹
eſt imꝑfectus ⁊ ꝑmixtus potentie. vt actus q̄ eſt adhuc in fieri. et talis
nõ denominat illud in quo ẽ in actu ſimpliciter. ſed ꝑ tale3 actum ſubie-
ctũ eius eſt ꝑtim in actu ⁊ ꝑtim in potentia. ⁊ motus ſolum poniť talis
actus. Unde mobile anteq̄3 moueatur eſt in potentia ad duplicem ac-
tum. ſed dum mouetur ſolũ eſt in potentia ad actũ completũ. vt aqua añ
calefactõem eſt in potentia ad calefieri quod eſt actus imꝑfectus ad ca-
lidum eſſe quod eſt actus ꝑfectus. ⁊ dum actu calefit eſt in potẽtia ad eẽ
calidũ tantũ. Conclusio ꝓma. Motus eſt actus. ꝓbať. qꝛ motus ẽ
aliquid. vt dictum eſt. ergo eſt potentia vl' actus. ſ3 nõ eſt potẽtia. qꝛ ſm̄
motum aliquid actualiter ⁊ foꝛmaliter denominať moueri. qđ erat ꝑ2ius

in potentia. ergo motus est actus nõ tamen actus simpliciter sed actus imperfectus et potentie permixtus ¶ Dubitatur. Utrum motus sit act⁹ pmus vel scđus. Pro quo sciendũ q aliquis act⁹ tripliciter pt dici pmus. vno modo via generatõnis et temporis et hoc modo exitus rei de potentia in actum diceretur actus pmus. et forma substantialis que terminat illum exitum diceretur actus secundus. ⁊ hoc pmo modo motus est actus primus. sed talis actus pmus est imperfectior q̃ secundus. Secundo modo dicitur primus prioritate actus essendi et hoc modo forma substantialis est actus primus et forma accidentalis est actus secundus. ⁊ hoc modo motus potest esse actus primus ⁊ secundus, scꝫ inquantum est ad substantiam vel accidens. Tercio modo potest dici primus prioritate cause formalis in ordine ad suuꝫ effectũ sicut anima dicitur actus primus corporis ⁊ opatio actus scđs et sic motus nec est actus pmus nec scđs

Ad rõnes Ante oppositum. Ad primam dicitur q habens motum est in actu imperfecto ⁊ permixto potentie ꝫm ipsum. sed nõ in actu completo Secunda ratio soluta est in dubio. Ad terciam dicitur q motus vno modo potest comparari ad mobile cuius est vel ad terminum a quo et sic habet ratõnem perfectionis et nõ perfectibilis. Alio modo potest comparari ad terminũ ad quem est. ⁊ sic habet ratõnem perfectibilis et potentie. sed ꝫm pmam acceptõnem habet ratõnem actus.

¶ Non est autem motus preter res ad quas est motus.

Mutatur enim semper id quod mutatur aut ꝫm substantiaꝫ aut ꝫm quãtitatem. aut ꝫm qualitatem. aut ꝫm locum. Commune autem in his nullum est accipere. sicut diximus q neqꝫ hoc neqꝫ quantum neqꝫ quale sit. neqꝫ aliorum predicamentorum nullum. Quare neqꝫ motus neqꝫ mutatio nullius erit extra ea que dicta sunt. cum nihil sit extra predicta Unumquodqꝫ autem dupliciter inest omnibus. vt in hoc. Aliud q̃dem enim forma ipsius. aliud vero priuatio et ꝫm qualitatem: Hoc quidem enim album: istud autem nigrum. et ꝫm quãtitatem. aliud quidem perfectum. aliud vero imperfectum. Similiter autem ⁊ ꝫm loci mutatõnem. hoc quidem sursum istud vero deorsum. aut h̃ quidẽ graue istud vero leue. Qua-

c

re motus et motus et mutatōnis tot sunt species quot ⁊ entis

Queritur Utrum motus sit in eodem predicamento cum suo termino ad quem Arguit primo q̄ nō q: calefactio dt motū ad calorē ⁊ nō est in eodē genere cū calore s; in genere actōis vel passionis. Secūdo sic. q: vel terminus est in eo qd mouet vel nō. si sic tunc nō acquiritur per motum. si nō tunc distinguit a motu cum motus sit in eo quod mouetur. et sic non sunt in eodem predicamē to. Tercio sic. Medium aliquorum extremorum specie differt ab extremis. sed motus est medium inter terminū a quo ⁊ terminum ad quē ergo est alterius essentie a suo termino ad quem. Quarto sic. quando motus pertigit ad terminum ad quem nō amplius est. ergo non est idem cum termino ad quem. Quinto sic. Forma mouens genere differt a suo mouere. ergo forma accepta per motū genere differt a suo moueri. Antecedens patet. quia forma mouens est qualitas et mouere est de genere actōnis. Sexto sic. Motus nihil aliud est q̄ illud quod fluit ab agente. Sed hoc est tantum actio. ergo motus est actio agentis et solum de genere actōnis. Septimo sic. Illud quod recipitur in mobili a mouente et aliquid abicit a mobili est passio. sed motus recipitur in mobili et aliquid ab eo abicit. ergo motus est passio ⁊ est in genere passionis et nō in genere sui termini ad quem In oppositum sunt ea que prius dicta sunt in textu. Pro responsione. ¶ Sciendum q̄ de natura et quidditate motus quinq; fuerunt opiniones. quidam eñ considerauerunt motum per compatōnem ad mobile siue ad terminu; ad quem. et sic dixerunt q̄ est passio. Alij vero cōsiderauerunt motum per compatōnem ad mouens a quo procedit. et isti dixerunt q̄ motus ē actio. Alij vero considerauerūt motum quantū ad fluxum inter medium inter terminum a quo et terminum ad quem seclusa habitudine ad mouens et ad mobile. et isti tripertiti sunt. quidam enim dixerūt huiusmodi fluxum esse distinctum per essentiam a termino ad quem et tamen nō esse in aliquo predicamento eo q̄ nō est ens perfectum sed solu; est sicut via ad aliquod ens. Alij vero dixerunt huiusmodi fluxum esse realiter distinctum a termino ad quem et q̄ est vnum genus seu predicamentū ad motus speciales. Alij vero dixerūt huiusmodi fluxum nō distingui essentialiter a perfectōne ad quam tendit. sed solum s̄m magis et minus et s̄m esse. Et quia magis et minus nō variāt speciem. ergo sequitur q̄ motus est in eadem specie cum perfectōne ad quam tendit. sc; cum termino ad quem. et hec est opinio Auerroys que ꝯformis est dictis Aristotelis in isto passu vbi loquitur de motu s̄m veram naturam motus sc; s̄m id quod est secluso respectu ad agēs ⁊ ad patiens s̄m quos respectus ipi accidit ratio actōnis et passionis. actōnis si consideretur vt ab agente in patiens. passionis vero si consideretur prout est in patiente ab agente. Conclusio Motus consideratus quantum ad id quod est. est in eodē p̄dicamento cū suo termino ad quē. ꝓbatur q: forma ꝑmixta potentie ⁊ forma pura siue cōpleta nō differunt s̄m essentiā s; solum s̄m

esse. sꝫ motus ſm id quod est nihil aliud est ꝙ̄ forma recepta in mobili et potētie ꝑmixta. et terminus ad quem motus est eadem forma a ꝑ̄ua tione vt a potētia depurata. ergo nō differūt ſm essentiam. ⁊ cū res po= nant̃ in p̄dicamēto per suas essentias. seq̄tur ꝙ motus est in eodem pre dicamento cū suo termino ad quē. Scd̄o sic ꝓbat̃. nā illud quod dat rei nomē et definitōem est de essentia eius. sed motus capit spēm nomē ⁊ de finitōem a termino ad quē est. ergo motus est eiusdē essentie cū suo ter= mino ad quē est. ⁊ ꝑ ꝯn̄s est in eodē p̄dicamēto cū eo. veꝝ est tm̄ ꝙ nō est in p̄dicamento directe ⁊ ꝑ se. quia nō est ens ꝑfectum in genere vel spe= cie. sed reductiue tantum. sicut via ad rem alicuius generis. ⁊ in hoc ali= quo modo illi bene dixerunt de tercia opinione. Ex hac conclusione se quitur ꝙ reductiue motus est in diuersis p̄dicamentis. qꝛ terminus ad quem motus repitur in quatuoꝛ generibus. scꝫ in substantia qualitate quantitate et vbi. sequitur etiam ꝙ motus nō est vnum genus aut ali= quod vniuocum ad diuersos motus. patꝫ qꝛ nihil est vniuocum ad res diuersoꝛum predicamentoꝝ. ergo neqꝫ genus. quia om̄e genus est vniuo cum. sed diuersi speciales motus sunt in diuersis predicamentis Se= quitur tercio ꝙ motus nō est in genere actōis tantum. nec in genere pa= ssionis tantum. neqꝫ est vnum p̄dicamentum ab alijs distinctum

Ad rationes Ad primam dicitur ꝙ calefactio potest dupliciter considerari Uno modo quā= tum ad id quod est materiale in ratōne calefactōnis. ⁊ sic calefactio dicit motum ad calorē ⁊ ille motus est in eodē genere ⁊ eiusdem essentie cum caloꝛe. differt tamen ſm esse. ⁊ quia differt ſm esse. ideo aliter significat̃ nomine caloꝛis et nomine calefactōnis. Alio modo potest considerari ca lefactio quantum ad suum foꝛmale. pꝛout dicit pꝛocessum ab agēte vl̃ re ceptōnem in patiens. et tunc dicit actōnem vel passionem. ⁊ sic actiue vl̃ passiue significatur. Et differt essentialiter a caloꝛe Ad scd̄am dicitur ꝙ quando mobile mouetur terminus ad quem est in eo ſm essentiam. sꝫ nō sub esse perfecto. sed sic acquiritur. ⁊ nihil pꝛohibet illum terminum ibi est vno ⁊ alio modo acquiri scꝫ ſm esse perfectū. Ad terciam dici= tur ꝙ medium completum et perfectum cuiusmodi est medium in colo ribus non est eiusdem essentie cum suis extremis. sed medium imperfe ctum non terminatum tendens ad perfectōnem cuiusmodi est motus. bene est idem essentialiter cum termino ad quem. Ad quartam di= citur. ꝙ quando motus peruenit ad terminum ad quem. licet nō mane= at sub esse motus. tamen idem mañet ſm essentiam ⁊ sub esse magis per fecto nec est inconueniens ꝙ idem acceptum in esse imperfecto et fieri sit via ad acquirendum seipsum in esse perfecto et in facto esse. Ad quin tam dicitur. ꝙ si moueri capiatur foꝛmaliter tunc solum dicit passionē et foꝛma acquisita per moueri differt essentialiter ab ip̄o. sed si capiatur materialiter pꝛo tali motu. consequentia non valet. Ad sextam dicit̃ ꝙ si capiatur actio pꝛo suo materiali motus p̄t dici actio, sed si conside= retur quantum ad suum foꝛmale tunc vltra motū addit respectū agētis

ad patiens. et ſm hoc actio differt genere a motu. Nec illo mō solū actio fluit ab agente sed etiam motus. Ad septimā dicit̄ ꝙ capiendo passionem quantū ad suum materiale motus est passio. sed si capiat̄ quantum ad suū formale. vt nominat receptōem forme in patiēte tūc passio vltra motū dicit cōparatōem patientis ad agens. et hoc mō drn̄t passio et motus et nō debet ꝓprie ꝯcedi ꝙ actio sit passio. vel ꝙ actio sit motus sed debet concedi ꝙ cui insunt hec. scꝫ actio et passio illō est motus. Et hec de questione.

Diuisio aūt ſm vnūquodqꝫ genus hoc q̇dē eē endelechia. aliud aūt potentia. potentia existentis endelechia. ſm ꝙ huiusmodi motus est. vt alterabilis quidē inquantū est alterabile. alteratio est. Augmentabilis aūt et oppositi. nullū em̄ conmune nomen in vtrisqꝫ augmentū et decrementū. Generabilis aūt et corruptibilis generatio et corruptio. loco mutabilis loci mutatio. Q aūt sit hoc motus ab hinc manifestuꝫ est. Cum em̄ edificabile inquantū huiusmodi ipm̄ dicimus esse actu edificatur. et hoc est edificatio. Similiter aūt et doctrinatio et medicatio et volutatio. et salutatio et adolescentia et senectus. Quoniā aūt quedā eadē sunt et potentia et actu q̄ꝫuis nō simul. aut nō ſm idem. sed vt calidū quidē potentia. frigiduꝫ aūt endelechia. multa iam agunt et patiuntur ad inuicē. Om̄e em̄ erit simul actiuū ⁊ passiuū. ergo et mouens physice mobile erit. Om̄e em̄ huiusmodi mouet cū mouetur et ipm̄. Videt̄ q̇dem igitur q̇busdā om̄e moueri mouens. Sed de his q̇dem ex alijs erit manifestū. quō se habeant. Est em̄ quoddā mouētium et immobile. sed potentia existentis cum endelechia ens agat. aut ipm̄ aut aliud inquantū mobile motus est. Dico aūt hoc inquantū sic. Est em̄ es potentia statua. sed tamē non eris endelechia. et inquantū es est: motus est. Non em̄ idem est eri esse. et potentia alicui mobili. Quoniā si idem esset simpliciter et ſm ratōnem esset vtiqꝫ eris inquantum es est endelechia motus: Non est aūt idem queādmodū dictū est. Manifestū aūt est et in contrarijs posse q̇dem em̄ sanari: et posse laborare alteꝝ est. Et nāqꝫ si vero laborare quidē et sanari idē esset. subiectū aūt et sanabile et infirmum. siue humiditas. siue sanguis vnum et idem est. Quoniā aūt nō est idem queādmodum neqꝫ color idem et visibile. Possibilis inquantū est possibile. endelechia manifestū est ꝙ sit motus. Quod quidem

igitur est hoc sit et quod accidit tunc moueri: cũ est endelechia in ipo. et neq; prius neq; posteri⁹ ostẽsum est. Cõtingit em̃ vnũ quodq; aliqñ quidẽ opari. aliqñ aũt nõ vt edificabile et edificabilis actus. inquantũ ẽ. edificabile ẽ. edificatio ẽ. Aut em̃ hec est edificatio actus: aut domus. s; cũ dom⁹ sit nõ ampli⁹ edificabile est. Edificatur aũt edificabile. Necesse est ergo edificationem esse actum. Edificatio aũt motus quidam est: At uero eadẽ conueniet ratio in aliis motibus. Quod aũt bene dictum sit manifestũ est. ex q̃bꝫ alij de ipo dicũt. et ex eo quod nõ facile est definire aliter ipsum. Neq; em̃ motum in alio genere ponere potest vtiq; aliquis. Manifestũ autem intendentibus queadmodũ ponunt quidem ipsum alteritatẽ et inequalitatem, et quod nõ est dicentes esse motum. Quoꝝ nullum necessarium est moueri. neq; si altera sint neq; si inequalia. neq; si nõ sint. Sed neq; mutatio. neq; in hec. neq; ex his magis est q̃ ex oppositis. Causa aũt in hoc ponere q indeterminatũ quoddã videtur esse motus. Alterius aũt coordinatõnis pncipia ex eo q sunt priuatiua: et indeterminata sunt. Neq; em̃ hoc neq; tale neq; vnum ipsorum. quia neq; aliorum predicamentorũ. Videri aũt indeterminatum esse motũ causa ẽ. quia neq; in potentia eorum que sunt generũ neq; in actu est ponere ipsum. Neq; em̃ possibile est quantitatem potentia moueri ex necessitate. neq; quod actu quantum est. Et motus q̃dem actus q̃dam videtur esse. imperfectus autem. Causa autem est. quoniã imperfectum quod possibile cuius est actus: propter hoc igitur difficile est ipsum accipere quid sit Aut em̃ in priuatõnem necesse est ipsum ponere aut in potentiam aut in actum simplicem. Horum aũt nullum videtur contingens. Relinquit̃ aũt igitur predictus modus actu; quidẽ quẽdam esse. sed huiusmodi actum qualem diximus difficile quidem videre. contingentẽ autem esse

Queritur Utrum definitio motus sit bene assignata in qua dicitur motus est act⁹ entis in potẽtia ꝑm q huiusmodi. Arguitur primo q non. quia quod est in actu non mouetur sed habens motum mouetur. ergo motus non est actus. Secũdo sic. Omne accidens est actus entis in actu. quia ꝓsupponit ens in actu. sed motus est accñs. ergo nõ est actus entis in potẽtia Tercio sic.

Omne quod mouetur semper alio et alio modo se habet. ergo motus est alteritas. Similiter omne quod mouetur magis et minus accedit ad terminum. ergo motus est inequalitas. Similiter illud quod mouetur dum mouetur nondum habet illud ad quod mouetur. ergo motus est non ens et per consequens non est actus entis in potentia. In oppositum est philosophus in textu. Sciendum primo. Quod postquam philosophus premisit aliquas diuisiones valentes ad definitiones motus. hic consequenter definit motum primo in generali. Secundo ostendit qualiter debet definiri in particulari quantum ad particulares motus. et adhuc primo determinat de definitione motus secundum se et comparat motum ad mouens et mobile et ad actionem et passionem et per hoc ostendit duas definitiones motus. Sciendum secundo. Quod aliqui definierunt motum dicentes. quod motus est exitus de potentia in actum non subito. sed hec definitio est insufficiens. quia datur per ea que sunt posteriora motu. exitus enim est quedam species motus et similiter subitum in sua ratione suscipit tempus. Est enim subitum quod fit in indiuisibili temporis Et tempus per motum definitur. ergo subitum non potest definire motum. et sic melius non potest definiri motus quam per actum et potentiam que sunt priora motu sicut ipsum definit philosophus. Sciendum tercio. Quod aliquid est in potentia tantum et aliquid in actu tantum et aliquid medio modo se habens quod est in actu permixto potentie. et illud quod est in potentia tantum nondum mouetur. et quod est in actu tantum non plus mouetur. sed quod habet actum permixtum potentie et tendit ad esse perfectum. et sic actus imperfectus habet rationem motus. et secundum quod comparatur ad vlteriorem actum dicitur potentia et prout comparatur ad potentiam precedentem dicitur actus. vnde patet quod motus non est potentia entis in potentia. neque actus entis in actu. sed actus entis in potentia. Et per hoc quod dicitur actus designatur ordo eius ad anteriorem potentiam. Et per hoc quod dicitur entis in potentia designatur ordo eius ad posteriorem actum. vnde aliquid antequam mouetur est in potentia ad duplicem actum. scilicet ad actum perfectum qui est terminus motus. et ad actum imperfectum qui est motus. vt aqua frigida est in potentia ad calefieri et calidum esse. Et cum dicitur quod motus est actus entis in potentia intelligitur de actu imperfecto. et cum dicitur secundum quod in potentia importatur habitudo ad actum perfectum. Conclusio prima Motus bene definitur quod est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi probat hoc phylosophus primo exemplariter. secundo declarando partes illius definitionis. Et tercio ostendit definitionem secundum se totam. Primo sic. quia alteratio est actus alterabilis secundum quod alterabile et non inquantum alteratum. et augmentatio est actus augmentabilis inquantum huiusmodi et similiter diminutio respectu oppositi et generatio actus generabilis. et corruptio actus corruptibilis et loci mutatio actus loci mutabilis et non sunt plures species motus. igitur.

¶ Secundo probatur per suas partes. Primo quod motus sit actus. quia illud quo aliquid prius existens in potentia fit in actu est actus. sed aliquid prius existens in potentia fit in actu per motum. ergo motus est actus. Et quod motus sit entis in potentia patet. Quia omnis actus est eius in quo semper inuenitur sicut lumen nunquam re-

peritur nisi in dyaphano. ideo est actus eius. sed motus sꝑ reperit᷑ in ente
in potentia. igitur ⁊c. vnde quia est in actu ⁊ in potentia ſm diuersit᷑ iō
q̄uis ipm sit sub aliquo actu. nō tamē sequit᷑ ꝙ motus nō sit entis in po-
tentia. qꝛ existens sub vno actu est in potētia respectu alterius. Et ꝙ sit
actus entis inquantū in potentia ptꝫ. qꝛ nō est actus eius inquantuꝫ in
actu. vt es qn̄ es est in actu et in potentia ad statuā mutatio eius ad sta-
tuam nō est actus eius inquantū est es. qꝛ si sic q̄ꝫdiu esset es in actu sꝑ
moueret᷑ ad statuā quod falsum est. ergo est actus eiꝰ inquantū in potē-
tia. Item ptꝫ a simili. qꝛ idem subiectū bene est in potentia ad duo con-
traria. vt ad sanitatē et egritudinē. ergo si sit eadem ratio inquantū ē ens
in potentia et ī actu ad duo cōtraria cū ipsius inq̄ꝫtū in actu sit vna rō tm̄
seq̄tur ꝙ potentia ad duo contraria esset eadem ſm ratōnem vt posse sa-
nari et posse egrotari quod falsum est. ergo illa potentia est alia ab actu
subiecti. ergo motus ad aliquod ꝯtrarioꝝ est actus illius subiecti nō in-
quantū in actu sed inquantū in potentia. Tercio ꝓbatur ſm se totam
qꝛ om̄e quod est in potentia quandoqꝫ ꝯtingit esse in actu sicut edifica-
bile inquantū edificabile est in potentia. ergo ꝯtingit aliquē actū esse edi-
ficabilis inquantū edificabile. vel ergo ille actus est domus vel edifica-
tio. nō domus. qꝛ edificabile inquantū huiusmodi est in actu inquantuꝫ
edificatur domo nō existente. sed qn̄ illa domus est nō edificat᷑. ergo edi-
ficatio est actus edificabilis inquantū hm̄oi. sed edificabile inquantum
huiusmodi est ens in potentia ſm ꝙ in potentia et edificatio est motus.
ergo motus est actus entis in potentia ſm ꝙ hm̄oi. Conclusio scd̄a
Motus nō est alteritas inequalitas aut non ens. vt dixerunt pitagorici
ꝓpter terciam ratōnem ante oppositum. ꝓbat phus ṗmo ex ꝑte subiecti
motus. qꝛ cuicumqꝫ inest motus necessario illud mouet᷑ sed ea q̄ sunt al-
tera vel inequalia vel nō entia nō de necessitate mouent᷑. ergo motus nō
est alteritas inequalitatis aut nō ens. Scd̄o ꝓbat᷑ ex ꝑte terminoꝝ mo-
tus. qꝛ motus nō est magis ad alteritatē inequalitatē aut nō ens q̄ꝫ ad
opposita vel ex oppositis istoꝝ. ergo nō debet magis dici alteritas q̄ꝫ simi-
tudo nec inequalitas q̄ꝫ equalitas neqꝫ nō ens magis q̄ꝫ ens. vnde isti
pitagorici ponebant duas coordinatōnes vnā in genere boni ⁊ positiuo-
rum in qua ponebant ista decem vnū impar dextrū masculū quiescēs re-
ctum lumen bonū triangulū et eq̄latrū. Alia in genere mali ⁊ ṗuatiuoꝝ
in qua ponebant ista decem multitudinē par infinitū sinistrū feminā mo-
tum et obliquū tenebrā malum et triangulū altera ꝑte longiorē. ⁊ sic ptꝫ
ꝙ ponebant motum in ordine ṗuatiuoꝝ et mouebant᷑ eo motiuo qꝛ mo-
tus nō est in potentia pura nec actus purus Et qꝛ nō ꝑceperunt mediū
inter potentiā puram et actū puꝝ. ideo dixerunt motū esse quid indeter-
minatū et in genere ṗuatiuoꝝ et circa hoc dt Aresto. ꝙ ꝓpter illō motū
difficile est cognoscere quid sit motus ꝓpter mixtōem actus et potentie
tamē nullū seq̄tur impossibile ponendo motū talem actū scꝫ actum ꝑmi-
xtū potētie nec in alio genere entis p̄t motꝰ poni q̄ꝫ in genere actꝰ iꝑfecti
habētis ordinē ad vlterioꝝ actū. Et rōes ante oppositū soluunt᷑ ex dictꝭ

Mouetur aūt et mouens om̄e sicut dictū est. cū sit potētia

mobile. Et cuius immobilitas quies est. cui em̄ motus inest huius immobilitas quies est Adhuc agere em̄ inquantum huiusmodi ip̄m mouere est. Hoc aūt facit tactu. quare simul' et patitur. Unde motus actus mobilis est. inquantū est mobile. Accidit aūt hoc tactu motiui. quare simul patitur. Species aūt semꝑ estimabitur aliqua mouens. Aut em̄ hoc aut q̄lis aut quanta. que erit ꝑncipium et causa motus. Cum moueat vt actu homo. facit ex potentia existente homine hoīem Dubium aūt manifestum est: ꝙ est motus in mobili. Actus em̄ huiusmodi et ab hoc Motiui aūt actus nō alius est. Oportet quidem em̄ esse actum vtriusqꝫ. Motiuū q̄dem est in ip̄o posse. Mouens aūt in ip̄o operari vel agere. Sed est actiuū mobilis. quare similiter vnus vtriusqꝫ actus. sicut idem spaciū est vnius ad duo. ⁊ duoꝝ ad vnum ⁊ ascendentis et descendētis. Hec em̄ vnum quidem sunt. ratio autem nō vna: Similiter aūt est et in mouente et in moto.

Queritur Utrum motus sit subiectiue in mobili Arguitur ꝙ nō. q2 actus est in eo cuius est actꝰ. sꝫ motus est actus mouentis. vt habetur in textu. ergo motus est in mouente vt in subiecto et nō in mobili. Scd̄o sic. motus est in eo quod mouet᷑. vt in subiecto. sed om̄e mouens mouetur. vt dicitur in textu. ergo motus est in mouente vt in subiecto Tercio sic. aliquis est motus ad substantiā qui etiam est substantia sed substantia nō est in aliquo subiectiue ergo nō om̄is motus est in mobili vt in subiecto. In oppositum ē phs in textu. Pro responsione Sciendū primo ꝙ postq̄ phus declarauit formalem definitōem motus Hic cōsequenter inquirit cuius motꝰ sit actus et circa hoc ponit definitōnem materialem motus. Secūdo ostendit qualiter motus est in mobili subiectiue et est actus eius. Tercio ostendit qualiter idem motus qui est actus mobilis est etiam actus mouentis. Sciendū scd̄o. ꝙ om̄e mouens mouet᷑ intelligendo de mouente pure physico. ⁊ hoc probat phus dupliciter Primo. q2 om̄e qd̄ est quandoqꝫ in potentia et quandoqꝫ in actu ꝭm aliquā formam mouet᷑ om̄e mouens physicū est hm̄oī. igit᷑ ⁊c. Scd̄o sic. q2 cuiuscūqꝫ immobilitas est quies illius est motꝰ cū motꝰ ⁊ q̄es ꝑuatiue opponant᷑. ⁊ priuatiue opposita habeant fieri circa idem sed immobilitas mouentis di-

titur qes dicimus em̄ mouens qn̄ nō mouet descere. g om̄e mouēs physicū mouet. Sciendū tercio. q̄ lʒ mouens physicū in mouendo moueatur hoc tn̄ sibi nō ꝯuenit inquantū est mouens. sʒ sibi accidit inquātuʒ hʒ rōnem mobilis. Cuius ratio est. qꝛ om̄e tale agens cōmunicat in materia cū mobili et tangit ipm̄ tactu ꝓprie dicto. ꝛ ab illo tangit ꝛ hʒ contrarietatē ad ipm̄ quare in mouēdo mouet. sʒ hoc est rōne materie q̄ ē in potētia ad formā patiētis. sʒ mouet rōne sue forme. qꝛ vnumqꝫ qꝫ agit ꝑm q̄ ē in actu. vn̄ mouere ē in plus q̄ agere. qꝛ oē agēs mouet sʒ nō econtra. Intelligentie em̄ dicunt mouere celū ꝛ non agere ipm̄. nā id ꝓprie dꝛ agere qđ ꝑ ei⁹ actōem trahit passum ad ꝓpriā naturā agentis ꝛ agit ꝑ contactū Sciendū quarto. q̄ ad ꝯtactū ꝓprie dictū tria reqrunt. p̄mo q̄ tangentia sint corpora habētia vltima sil̄. defectu cuius intelligentia mouens orbem nō ꝓprie tangit ipm̄ Scđo requirit q̄ cōmunicent in materia eiusdē rōnis defectu cuius celū nō tangit ꝓprie ista inferiora. Tercio reqrit q̄ habeant ꝯtrarietatē ad inuicē. defectu cui⁹ duo orbes celestes ꝯtigui nō ꝓprie se tangunt sʒ iste tres ꝯditōes simul ꝯueniūt agentibus naturalibꝫ corruptibilibꝫ. qꝛ mouent ꝛ mouent. moueri tn̄ ipis accidit inquantū mouēt ꝑ ꝯtactū. qđ ꝓbat phs. qꝛ oē mouēs mouet ꝑ formā ꝑ quā est in actu. vt hō actu facit ex hoīe in potētia hoīem in actu. et om̄e qđ mouet inq̄tū ē in potētia mouet. sed idē ꝑm idē nō est in actu et in potētia. g mouēs mouet nō inquantū mouens sʒ inquantū hʒ rōnem mobilis. Tunc sit hec Cōclusio p̄ma. Motus bn̄ definit q̄ est act⁹ mobilis inquantū mobile. ꝓbat. qꝛ motus est actus alicuius ꝛ tn̄ nō cōuenit mouenti inquantū est mouens sed inquantū mobile ꝛ in potētia. ergo bn̄ definit q̄ est actus mobilis inquantū mobile ꝛ est ista definitio materialis. qꝛ datur de motu ꝑ cōpatōem ad eius subiectū qđ est mobile. Sed definitio p̄us posita dꝛ formalis. qꝛ datur de motu ꝑ cōpatōem ad terminū ad quē a quo motus capit spēm. Et posset definitio materialis ꝑ formalem sic demōstrari. Ois actus entis in potentia inquantum hmōi est actus mobilis inquantū mobile. sed motus est hmōi. igitur ꝛc.

Cōclusio scđa. Motus est in mobili subiectiue. pʒ. qꝛ ois actus mobilis vt cause materialis in qua ē. ē in mobili subiectiue. sed motus ē huiusmodi. vt patʒ ꝑ definitōnem positā. ergo in mobili est subiectiue.

☞ Dubitat. Utrū idē motus sit actus mobilis et mouētis ꝓ quo ē aduertendū q̄ mouere moueri ꝛ motus sic differūt inter se. qꝛ motus dꝛ fluxū forme de esse imꝑfecto ad esse ꝑfectuʒ vel de termino a quo ad terminū ad quē. sed mouere dꝛ eundē fluxū ꝓut ꝓcedit a mouēte in mobile. Sed moueri dꝛ talem fluxū inquantū recipit in mobili a mouente. et sic ista tria differunt ꝑm ratōem formalē dicentē qđ q̄d erat esse. Ex quo sequit q̄ motus se hʒ ad illa duo sicut materiale. Ulterius seqtur responsio ad dubiū. qꝛ motus est actus mouentis ꝛ mobilis ꝛ vtriusqꝫ est idē actus materialr̄ Qđ ꝓbat. nā quicq̄d dꝛ ꝑm potentiā ꝛ ꝑm actū hʒ aliquē actū sibi correspondentē sed sicut mobile dꝛ ꝑm potentiā anq̄ꝫ moueat ꝛ ꝑm actū dū mouet actu. ita silr̄ mouens qn̄qꝫ dꝛ in potētia. cū dꝛ posse mouere ꝛ qn̄qꝫ in actu. qn̄ actu mouet. ergo est aliq̄s actus mouentis sicut ꝛ mobilis ꝛ ille est motus. Sʒ q̄ sit vnus ꝛ idē ꝓbat phus

q2 sicut est idē spaciū vnius ad duo τ duo℞ ad vnū τ ascendentis τ descendentis hñs tñ diuersas rōnes formales sic est idē actus q̄ fit a mouente in moto τ d2 mouet℈ τ mobil' l3 ꝫm diuersas rōnes

Ad ratões Añ oppositū Ad ꝑmam d2.ꝙ motus dicitur actus mouentis non vt subiecti sed vt cause efficientis τ est actus mobilis vt subiecti. Ad scdam dicitur.ꝙ non omne mouens vniuersaliter mouetur.sed tantum mouens physicu3 qd adhuc nō mouetur inquantum mouens sed inquantum mobile τ in potentia ad aliud. Ad terciam dicitur ꝙ motus ad substantiam nō est in subiecto quod sit ens cōpletū vt est subiectū accident℈ s3 in materia q̄ est pura potētia τ h3 modū subiecti Seqtur

¶ Habet aūt defectum rationabilem. Necesse est em̄ fortassis esse quēdam actum actiui et passiui hinc quidem em̄ actio. illinc autem passio: opus em̄ et finis huius quidem actio: illius autem passio. Quoniam igitur vtraq3 sunt motus .si quidem alteri in aliquo sunt. Aut enim vtraq3 in patiente et moto sunt.aut in agente sunt vtraq3. Aut actio quidem in agente.passio autem in patiente est.Si autem oportet τ hanc actionem vocare equiuoce vtiq3 fiet. Sed si hoc est in mouente.motus erit.Eadem enim ratio est in mouente et in moto.Quare autem omne mouens mouebitur aut habens motum non mouebitur Si autem vtraq3 in moto sunt τ in patiente.et actio et passio.et doctio et doctrina. cum duo sint in addiscente.Primum quidem ꝙ actus vniuscuiusq3 nō in vno quoq3 erit.Postea et inconueniens est per duos motus simul moueri.Quedam nāq3 erunt alteratōnes due vnius et in vnā speciem. Sed impossibile est.sed vnus erit actus.Sed irrationabile est et duorum et altero℞ ꝫm speciem eundem et vnū esse actum.Et erit siquidē doctio et doctrina. idē τ passio et actio.et docere cū addiscere idē.τ agere cū pati.Quare necesse est oēm docentem addiscere. τ agentem pati Aut neq3 alterius actum in altero esse inconueniens est. Est em̄ doctio actus docentis.In quodam tamen et nō decisus.sed huius τ huius. Neq3 em̄ vnum in duobus prohibetur vel eunde3 esse actū vel nō sicut esse idem.sed sicut est.quod in potentia est ad agens Neq3 necesse est docentē addiscere:neq3 si pati et agere idē est.nō tñ tāq3 rationē esse vnā qd quid erat dicentem sicut tunicē et indumenti. sed sicut via a thebis ad athenas.

et ab athenis ad thebas quemadmodū dictū est prius. Non em̄ om̄ia eadem insunt quolibet modo eisdez. sed solū quibus esse idem est. Atuero neqꝫ si doctio et doctrina idem et addiscere ꝛ docere idē. sicut neqꝫ si spaciū vnum distantiū sit. ꝛ distare hinc illuc. ꝛ inde huc vnum et idem est. Omnino aūt dicere est. neqꝫ doctio cū doctrina. neqꝫ actio cum passione idem proprie est. sed cui insunt hec motus. Quod em̄ huius in hoc. et quod huius ab hoc actū esse ratōne alteꝝ est Quid q̄dem igitur motus sit et vniuersaliter et ꝯm partē dictū est. Non em̄ immanifestū est quō determinabitur spērum vnaqueqꝫ ipsius Alteratio quidē em̄ alterabilis ꝯm quod est alterabile. endelechia est. Amplius aūt notius quoniā in potentia actiui ꝛ passiui inquantū hmōi. simpliciter est ꝛ iteꝝ ꝯm vnūquodqꝫ. quoniā edificatio aut medicatio. Eodem autem dicetur modo ꝛ de alijs motibus singulis

Querit Utꝝ actio ꝛ passio sint motus Arguit ꝙ nō ratōne textus. qꝛ si sic vel essent vnus ꝛ idem motus vel plures aut diuersi. nō diuersi. quia vel ambo essent in agente vel ambo in patiente. vel actio esset in agente et passio in patiente nec potest esse ecōtra ꝙ passio sit in agente ꝛ actio in patiente. qꝛ sic equiuocaretur de nominibus vocando actōnem passionem. ꝛ econtra. nec p̄mum nec terciūz possunt dici. qꝛ tunc motus esset in mouente. ꝛ tunc seq̄retur vel ꝙ om̄e mouens moueretur vel ꝙ habens motū non moueretur. quoꝝ vtrūqꝫ ē inconueniens. nec potest dici scd̄m mēbrū scꝫ ꝙ sint in patiente propter duo inconuenientia. Primū est. quia tunc prius actus vniuscuiusqꝫ nō erit in eo cuius est actus. quia actio que est motus agentis erit in patiente ꝛ nō in agente Scd̄m inconueniens est. qꝛ vnū ꝛ idem mouebitur ꝯm diuersos motus terminatos ad eandem spēm. quia actio ꝛ passio ad eundem terminū terminarent. sed hoc est inconueniens. qꝛ duo motus in vna et eadē specie non possunt esse in eodem subiecto. nec potest dici ꝙ sit vnus et idem motus. qꝛ sequerētur quatuor inconuenientia. Primum est. ꝙ diuersoꝝ ꝯm speciem scꝫ agentis ꝛ patientis erit vnus ꝛ idē actus. qꝛ actio est actus agentis. ꝛ passio patientis. Arguitur: agētꝫ et patientis sine aliquo incōuenienti potest esse vnus actus. ergo illō primū male assignat p aliq̄ incōuenienti. ꝯn̄a manifesta est. Ans̄ sic pbat qꝛ quorūcunqꝫ est vnus motus. illoꝝ ē vnus actus. Sꝫ agētꝫ ꝛ patientis est vnꝰ motus. g̊ vnꝰ actus. maior pꝫ qꝛ motus ē actus entis in potentia. ergo vnitas motus in agēte ꝛ patiente facit vnitatē actus. Minor pꝫ. p Aresto. in hoc scd̄o dicentē ꝙ actio ꝛ passio sunt vnus motus. Sicut eadē est via a thebis ad athenas et ecōuerso. Dd̄m ꝙ hoc non est verum formaliter sed solum materialiter. vt ille textus exponitur

Secundũ inconueniens eſt ꝙ tunc actio eſſet idē cũ patiēte et doctio
q̄ ſe tenet ex ꝑte docentis cum doctrina q̄ tenet ſe ex parte addiſcentis
Terciũ eſt. eſſet idē agere et pati et docere et addiſcere. Quartũ eſt
ꝙ oporteret oēm docentē addiſcere ⁊ oīe agens pati. ſed hoc eſt falſum
Scđo ſic. Operatio intellectus agentis vel volũtatis eſt actio. ⁊ ta/
men nō eſt motus et ſic de multis alijs. ergo actio et paſſio nō ſunt mo/
tus. In oppoſitũ eſt pħus in textu. Sciendũ ꝙ poſtꝙ pħs oſtēdit
ꝙ motus eſt actus mouentis et mobilis. Hic ꝯſequenter mouet et ſol/
uit dubitatōem motā in titulo queſtionis. vñ q: dictũ eſt ꝙ actiui eſt ali/
q̇s act⁹ ſic et paſſiui ⁊ ꝙ actiui et paſſiui ſit idē act⁹ ⁊ ꝙ ille act⁹ ē motus
iō cũ actio ſit act⁹ actiui et paſſio paſſiui. iō actō ⁊ paſſio ſunt motus qđ
ꝓbat pħs q: op⁹ et finis vniuſcuiuſqꝫ ē act⁹ et ꝑfectio eius. ſꝫ opus et fi/
nis agētis ē actio. patiētis vero paſſio. ergo actio eſt actus agētis ⁊ pa/
ſſio patientis. Et cum đr ꝙ idem eſt actus agentis et patientis Ex iſto
oritur p̄ſens dubitatio. vtꝝ actio ⁊ paſſio ſint mot⁹. Et ſi ſint an ſint idē
vel diuerſi vt ꝓceſſum eſt añ oppoſitũ ꝓ qua dubitatōne ſit. Conclu/
ſio ṗma. Actio et paſſio ſunt vnus motus materialiter addunt tamen
ſuꝑ motum aliq̇d ſm ratōem formalē dicentē qđ q̇d erat eſſe. Primum
ptꝫ. q: idem eſt actus agentis et patientis. ſed actus agentis eſt actio. ⁊
patientis eſt paſſio. ergo actio et paſſio ſunt vnus et idem motus ma/
terialiter. Scđm ptꝫ. q: motus ſm eſſentialē ratōem et ſm id qđ eſt
abſolute eſt actus imꝑfectus ordinē habens ad vlteriorē ꝑfectōnem. ac/
tio vero đt illum actũ inquantũ eſt ꝓcedens ab agente in paſſuꝫ. paſſio
vero ipſum đt inquantũ in paſſum recipit̃. ſed alia eſt ratio formalis ac/
tus inquantũ eſt alicuius. vt in hoc et inquantũ eſt alicuius. vt ab hoc
ergo actio et paſſio diſtinguunt̃ a motu ſm ſuas ratōnes formales.
Et circa hoc mouet ſanctus Thomas duas dubitatōes. ṗma. Si ac/
tio et paſſio ſint vnus motus et nō differunt niſi ſm ratōem a motu. vi/
detur ꝙ nō ſint diuerſa p̄dicamenta cũ p̄dicamenta ſint diuerſa reꝝ ge/
nera. Pro reſponſione ad queſitũ eſt aduertendũ ꝙ p̄dicamenta nō di/
ſtinguuntur ſub ente ꝑ differētias formales ſicut ſpēs ſub genere ſꝫ per
diuerſos modos eſſendi a q̇bus ſumunt̃ ꝓportionabilr̃ diuerſi modi pre
dicandi. ideo a poſteriori diſtinguunt̃ ꝑ modos p̄dicandi de ṗma ſubą.
vnde in cōmuni eſt triplex modus p̄dicandi. Prim⁹ eſt. quando de aliq̇
ſubiecto p̄dicat̃ illud qđ ꝑtinet ad eſſentiā eius. ⁊ ſic ſumitur p̄dicamen
tum ſubſtātie. Secundus eſt. quādo illud qđ inheret p̄dicat̃ ⁊ nō eſt de
eſſentia rei ⁊ tale vel ſe tenet ex ꝑte materie. et ſic ſumit̃ quātitas vel ex ꝑ
te forme. ⁊ ſic ſumit̃ qualitas vel ineſt ꝑ reſpectũ ad alteꝝ. ⁊ ſic eſt relatō
Tercius modus eſt quando p̄dicatur aliqđ extrinſecũ non inherens ꝑ
modum denominatōnis. et talis denominatio ab extrinſeco non inhe/
rente. vel ꝯuenit generaliter oībus corporibꝫ. vel ſpecialiter ꝑtinet ad
hoies. Si ṗmum vel talis denominatio fit ſm ratōem cauſe vel ſm ra/
tionem menſure ſicut denominat̃ aliqđ cauſatũ vel menſuratum ab aliq̇
exteriori. cum aũt ſint quattuor cauſe et due cauſaꝝ ſunt ꝑtes eſſentie. ſ.
materia et forma. ideo p̄dicatio que ſumit̃ ſm ipas ꝑtinet ad p̄dicamen
tum ſubſtātie. ſicut ſi dicat̃ homo eſt corporeus aut animatus. ⁊ cũ finis

nō causet nisi mouendo efficientē. iō solum remanet cā agens a qua pos-
sit aliqd denominari sicut ab aliquo extrinseco. Sic igitur ƀm q aliqd
denominaƀ a cā agēte sic est p̄dicamentū passionis. q₂ pati ē aliqd susci-
pere ab agēte. cū ƀo ecōtra agens denominaƀ a suo effectu sumiƀ p̄dica-
mentū actōis. q₂ actio est act⁹ ab agēte ꝓcedens in aliud Mēsura𝔷
vero qdā est intrinseca. vt lōgitudo latitudo vel ꝓfunditas. ⁊ ab ista nō
sumiƀ denominatio extrinseca. ſ₃ intrinseca q̄ ꝑtinet ad quantitatē. Alia
est extrinseca nō inherens vt tempus et locus et ƀm q aliqd denoīatur
a tp̄e sumiƀ qn̄ ⁊ ƀm q aliqd denominaƀ a loco. sumiƀ vbi ⁊ etiā situs. q̄
importat ordinē ꝑtiū in loco Si vero talis denominatio ab extrinseco re-
periaƀ sp̄ealiter in his q̄ ad hoiem ꝑtinent sic sumiƀ p̄dicamentū habit⁹.
vt esse vestitū vel armatū. vt cū d₂ equus est sellatus. Tunc respon-
detur ad dubiū q lic₃ sit vnus motus q̄ est actus agentis ⁊ patientꝭ tn̄
ƀm ip̄m sumunƀ duo p̄dicamenta ƀm q ƀm ip̄m diuersimode pn̄t fieri
denominatōes p̄dicamentales. nā alia res est agens a qua sumiƀ ꝑ mo-
dum denominatōis ab exteriori p̄dicamentū passionis. Et alia res ē pa-
tiens a qua ꝑ denominatōem extrinsecā sumiƀ p̄dicamentū actōis. ideo
actio et passio sunt p̄dicamenta realr̄ distincta. q₂ vbi fit denominatio ab
extrinseco ad distinctōem realē modo𝔷 essendi a q̄b₂ sumunƀ modi pre-
dicandi denominatiue sufficit distinctio re𝔷 a q̄bus fiūt denominatōes

Scd̄a dubitatio est. Si motus sit actio vel passio videƀ q mot⁹ nō
inueniaƀ nisi in p̄dicamento actōis vel passionis ⁊ nō in subā q̄titate q̄-
litate et vbi. Ad hoc respondeƀ q motus p̄t ꝯsiderari duplr̄. vno mō
quantū ad id q̄d in motu inueniƀ in re𝔷 natura. ⁊ q₂ illo mō nō est nisi ac-
tus imꝑfect⁹ tendēs in vlteriorē ꝑfectōem. sic est eiusdē p̄dicamēti cum
suo termino ad quē. Scd̄o mō ꝯsideraƀ quātū ad id q̄d rō circa ip̄m ap-
prehendit sc₃ inquantū mediat inter duos terminos ⁊ hoc duplr̄. q₂ vel
ꝯsideratur per respectū ad terminū ad quē inquantū reducit mobile de
potentia in actū et q₂ nō h₃ ip̄m reducere in actū nisi inquantū est actus
efficientis ab agente ꝓcedens iō illo mō est actio. vel ꝯsideraƀ ꝑ respec-
tum ad terminū a quo inquantū ip̄m abicit a mobili ꝑ hoc q in mobili
recipiƀ et q₂ aliqd abicere a mobili ꝑtinet ad passiones. ideo illo modo
motus est passio. Ex supradictis habeƀ quō definiƀ motus in cōmuni.
et satis haberi p̄t quō h₃ definiri in ꝑticulari. q₂ sicut motus in cōi ē ac-
tus mobilis inquantū mobile. ita alteratio est actus alterabilis inquan-
tum alterabile. ⁊ adhuc notius potest definiri motus q sit actus poten-
tie actiue et passiue inquantū hm̄oi. et descendendo in speciali q edifica-
tio est actus edificantis et edificabilis

Ad ratōes Ad p̄mā ꝯceditur q actio et passio sunt in patiente. et sic restat soluere rōnes in ꝯtrariū Et vnū incōueniens adducebaƀ ꝯtra illam ꝑtem. q̄d posset adduci po-
nendo q sit vnus motus ⁊ illud p̄mo soluit Aresto. dicēs q nō est incō-
ueniens actū alicui⁹ in altero eē. vt doctio est actus docentꝭ in alte𝔷 trā-
siens sine interruptōne. ideo nō oportet q sit in docente. sed est docentꝭ
in hoc. sc₃ in addiscente. tamē actus permanēs est in eo cuius est actus

Physicorum

Ad alia quatuor inconuenientia respondet phus dicens. Ad p̄mum
ꝙ nihil prohibet distinctoꝝ ſm ſpēm eſſe eundem actum materialr̄ diuer
ſum tamē ratōne. Ad alia tria respondet ordine retrogrado. eo ꝙ vnum
ex alio ſeq̄tur Ad quartum dicit̄ ꝙ agere et pati ſunt eadem materia
liter. tamē nō formaliter. ſicut ſunt illa que ſunt eadem definitōne quare
nō ſeq̄tur docentē addiſcere neq̄ agens pati. q2 nō oportet oia eadem eē
eadem ſimplr̄. ſed ſolum illa q̇bus eſt vnum eſſe ꝛ vna ratio. Ad ter
cium dicit̄ ꝙ ſi doctio ꝛ doctrina ſint idē. nō tn̄ ex hoc ſeq̄tur ꝙ docere et
addiſcere ſunt idem ſicut ſi ſit idem ſpacium diſtantiū nō ſeq̄tur ꝙ ſit idē
diſtare in illuc et in huc. q2 ſpaciū ſumitur in abſtracto ꝛ diſtare in qua/
dam concretōne terminoꝝ. Ad quartum respondet̄ ꝙ licet actio et
paſſio ſint vnus motus nō ſeq̄tur ꝙ ſint idem ſimpliciter. q2 nō ſunt vnͣ
motus formaliter ſed materialiter. ita ꝙ cui inſunt hec. mot⁹ eſt. Ad
ſcd̄am ratōnem dicitur. ꝙ oīs actio mouentis mobilis eſt motus pro
prie dictus capiendo motum vt eſt actus imperfecti. ſed actio mouen/
tis immobilis ſolum eſt motus capiendo motum pro actu entis perfe/
cti vt ſe extendit ad oēm operatōnem

Voniā aūt de natura ſciētia eſt circa magnitudines et
tempus et motū quoꝝ vnūquodq̄ neceſſe eſt aut infini/
tum aut finitū eē. Et ſi nō oīe ſit infinitū aut finitū. vt paſſio
aut punctū. Taliū eīn fortaſſe nullū neceſſe eſt in altero horuꝫ
eſſe. ꝯueniens vtiq̄ erit de natura negociantē ꝯſiderare ſi eſt.
aut nō eſt. et ſi eſt quid eſt. Signum eīn qđ hui⁹ ſcīe ꝓpria
ꝯſideratio de ip̄o eſt. Oēs eīn q̇ vident̄ ratōnabiliter tetigiſſe
hmōi phiam. fecerunt verbū de infinito Et oēs tanq̄ p̄n
cipium quoddā ponunt eoꝝ que ſunt. Alij q̇dem queādmodū
pitagorici et plato ꝑ ſe nō ſicut accidēs alicui alteri. ſꝫ ſicut ſub
iectum ipſum eſſe infinitum: Preter quod pitagorici q̇dē in
ſenſibilib⁹ neq̄ eīn abſtractum faciunt numerum. et erit extra
celum infinitū. Plato aūt extra nullum eſſe corpus neq̄ yde/
as. eo ꝙ nuſq̄ ſint ip̄e. tamē infinitū et in ſenſibilib⁹ et in illis
eſſe. Et hi quidem infinitū eſſe parem hic quidem eīn com
prehenſus et ſub impare reduſus adhibet his que ſunt infini/
tatem Signum autem huius quod eſt contingit in numeris
circumpoſitis eīn cognominibus circa vnum et extra. aliquā
do quidē aliā fieri ſpēm aliquando autem vnam. plato autem
duo infinita magnum et paruum. De natura autem oēs
ſemper ſubijciunt alteram quandā naturā infinito dictoꝝ ele/
mentorum vt aquam aut aerem. aut medium horum Fini/

ta aūt facientiū elementa nullus infinita facit. Quicūqꝫ aūt in finita faciunt elementa queadmodū anaxagoras et democrit⁹ hic q̄dem ex similib⁹ ptib⁹. ille aūt ex oī semine figurarꝫ p tactū ꝯtinuū infinitū esse dicit. Et hic quidē quālibet ptem esse silr mixtā toti. ex eo ꝙ videt quālibet ex qualibet fieri. Hinc etenī videt̄ et simul aliquādo oīes res firmare esse. vt hec caro hoc os. et sic quodlibet et oīa itaqꝫ fieri et simul igitur pncipiuꝫ enī nō solum in vnoquoqꝫ disgregatōnis sed et oīm est. Quoniam enī oīe quod fit ex hmōi fit corpore. oīm enī generatio pter quā quod nō simul. et quoddā principiū esse oportet generatōnis. Hoc aūt est vnū. quod ille vocat intellectū. intellect⁹ aūt ex pncipio quodā opatur intelligens et cognoscens. Quare necesse est simul aliqn̄ oīa esse. et incipere moueri aliquando. Democritus aūt nihil alterꝫ ex altero fieri pmorꝫ dicit Sꝫ tamē ipm cōmune corpus oīm esse pncipiū magnitudine fm ptes et figuras differentes. Quod q̄dem igitur conueniēs sit physicis hec speculatio manifestū ex his. Rationabilit̄ aūt et pncipiū ipm ponūt oēs Neqꝫ enī frustra possibile ē ipm eē neqꝫ aliā inesse ipi potentiā nisi sicut pncipiū: Oīa enī pncipium sunt. aut ex pncipio. Infiniti aūt nō est pncipiū. eēt enī vtiqꝫ finis ipius Amplius aūt et ingenitū et incorruptibile si est quoddā principiū. Quodcunqꝫ enī fit necesse est accipere finem. et finalitas oīs est corruptionis. Quare sicut dicim⁹ nō est hmōi pncipiū. sed hoc aliorꝫ videtur esse. Et cōtinere oīa et gubernare. sicut affirmant quicūqꝫ nō faciunt extra infinitum aliquā causam: vt intellectū aut concordiā. Et hoc esse diuinū. immortale enī et incorruptibile est. sicut affirmant anaximandros et plurimi philosophorꝫ.

Queritur Utrꝫ ad physicū ptineat cōsiderare de infinito. Arguit̄ pmo ꝙ nō. q2 quod nō est non cadit sub ꝯsideratōne alicuius scie. q2 nō entis nō est scia. sꝫ infinitū nō est ergo nō cadit sub ꝯsideratōne physici. Scdo sic. esse finitū vel infinituꝫ est passio entis in vl'i. q2 oīe ens est finitū vel infinitū. ergo metaphysici cuius est ꝯsiderare de ente inquantū ens est ꝯsiderare de infinito Tercio sic. finitū et infinitū sunt passiones q̄ntitatis de qua mathematic⁹ cōsiderat. ergo mathematicus hꝫ ꝯsiderare de infinito. 2 non physicus. In oppositū est phus in textu Pro responsione Sciendū pmo ꝙ postq̄ phus in pmo tractatu huius tercij determinauit de motu. Cō-

sequenter in hoc scđo tractatu determinat de infinito. eo ꝙ infinitũ se hꝫ ad motũ vt passio intrinseca eius. vt dictũ fuit supius. mō ꝯsiderãs subiectũ hꝫ ꝯsiderare ꝓpriam passionē eius Sciendũ scđo ꝙ oēs antiqui q̇ de infinito locuti sunt dixerunt ip̄m esse ṗncipiũ entiũ. sed diuersificati sunt. q꜡ Plato et pitagoras dixerunt infinitum nō esse accidens. sed esse substantiã et subiectũ alioꝝ. ⁊ ideo est ꝙ ponebant numeros ⁊ quãtitates esse principia reꝝ. cũ ergo infinitũ sit in quãtitate seq̄tur ꝙ habebant ponere infinitũ sicut substantiã ꝑ se subsistentē. Sꝫ isti duo inter se differunt. Primo. q꜡ pitagoras solũ posuit infinitũ in sensibilibꝫ. q꜡ infinitũ ꝼm ip̄m ṗmo ꝯuenit numeris. ⁊ ip̄e nō ponebat numeꝝ separatũ a sensibilibꝫ. Sed plato posuit infinitũ tam in sensibilibꝫ q̄ꝫ in insensibilibꝫ. Scđo dr̄ñt q꜡ pitagoras dicebat ꝙ sensibilia q̄ sunt ī celo ꝯtinent̄ a celo et sic sunt finita. ideo posuit infinitũ esse in sensibilibꝫ q̄ sunt extra celum plato vero nō. q꜡ nihil posuit extra celũ nisi corpus sensibile neq̄ꝫ ydeas q꜡ ꝼm ip̄m ydee nusq̄ꝫ sunt. Tercio differunt quantũ ad radicē infinitatis. q꜡ plato radicē infinitatis posuit esse magnũ et paruũ. q̄ ꝼm ip̄m se tenent ex ṗte materie cui cōpetit infinitũ. Sed pitagoras radicē infinitatis posuit esse numeꝝ parem. ⁊ posuit numeꝝ imparē esse ṗncipium finitatis qđ ostendebat ṗmo ratōe sic. q꜡ qđ claudit̄ ab alio ⁊ ꝑ aliđ terminatur de se hꝫ rōnem interminati et infiniti. sed numerus par cōprehenditur sub numero impari. nam numerus par vbiq̄ꝫ diuisibilis apparet. ⁊ addita vnitate ad imparē reducit̄ et ꝯseq̄t̄ indiuisionē. ac si par sub impari ꝯtineat̄. ergo numerus par de se est infinitus. Scđo ꝓbat a signo. q꜡ quãdo gnomon addit̄ quadrato remanet quadratũ eiusdē spēi. sic quando numerus impar sicut ternarius quaternario addit̄. et sic de alijs numeris paribꝫ. cũ ergo ꝓceditur ꝼm naturalē ꝓcessum numerus manet quadratus et eiusdē figure. sed hoc nō fieret si adderetur numerus par. imo mutaret̄ figura numeri. ergo signũ est ꝙ vniformitas ⁊ finitas ꝑtinent ad numeꝝ imparē. ⁊ infinitas ad numeꝝ parem. ergo ē radix infinitatis. ⁊ sic patet quot sunt opiniones nō naturalr̄ loquentium de infinito. Sciendũ tercio ꝙ naturalr̄ loquentes de infinito dixerunt infinitũ nō eē ꝑ se subsistens. sed esse passionē alicuius nature sibi subiecte. et istoꝝ q̇dam posuerunt vnũ tm̄ ṗncipiũ materiale oīm rerum. vt aerem vel aquam vel intermediũ et dixerunt illud esse infinitũ. Illi vero qui posuerunt plura elementa ꝼm numeꝝ dixerunt hm̄oi ṗncipia eē finita. et nullũ esse infinitũ in magnitudine. q꜡ vnũ solũ infinitũ repleret mundũ. ⁊ sic alia nō haberēt locũ. Sꝫ illi q̇ posuerunt athomalia infinita ꝼm numeꝝ dixerũt ex illis fieri oīa ꝑ ꝯtactũ vt fuerunt anaxagoras ⁊ democritus. differunt tamen. q꜡ anaxagoras dixit omnia constitui ex similibꝫ ꝑtibꝫ ꝼm figurã. Democritus ex ꝑtibꝫ dissimilibus in figura. Secnudo differunt. quia anaxagoras posuit quodlibet esse in quolibet eo ꝙ videbatur qđlibet fieri ex quolibet ⁊ dicebat oīa a principio fuisse in quodã ꝯfuso chaos. a quo intellectus in tp̄e determinato incepit res segregare. Sꝫ democritus nō posuit vnũ ṗncipiũ fieri ex alio. puta qđlibet fieri ex quolibet. sꝫ đt illa corpa esse cōe oīm reꝝ ṗncipiũ Sciendũ quarto ꝙ oēs antiqui ꝯuenerũt in attribuendo quatuor ꝯditōes

ipo infinito. Prima est ꝙ ponebant ipm esse pncipiū. qḋ ꝓbabant. q2 in finitū nō est frustra. ergo h3 rōnem pncipij aut pncipiati. sed infinitū nō h3 rōnem pncipiati. q2 si haberet pncipium haberet finem. et sic nō esset infinitū. Sed in hac ratōne cōmittit equocatio in pncipio et fine vt dictum fuit in ratōne mellissi. Scda ꝯditio est. ꝙ infinitū est ingenitū ꝛ incorruptibile ingenitū quidem. q2 nisi sic haberet pncipiū ꝛ si corruptibile haberet finē. et sic nō esset infinitū. Tercia ꝯditio est. ꝙ infinitū oīa cōtinet et gubernat. ꝛ sicut scda sumit ex pma. ita ista ex duab9 pmis. q2 ꝯtinens ꝛ gubernās est pncipiū ingenitū et incorruptibile. Quarta cōditio est ꝙ infinitū est quoddā diuinū. ꝛ seqtur ex p̄cedētib9. q2 cū infinitū sit immortale et ingenitū opret ꝙ sit qddā diuinū. qḋ aūt veritatis habeant iste ꝯditōnes in sequentibus patebit. Conclusio. Ad physicum ꝑtinet ꝯsiderare de infinito si est aut nō est. ꝓbat phus ratōne et signo. ratōne sic. q2 scientia de natura est circa magnitudines tempus et motū. sed quodlibet istoꝝ necesse est esse finitum vel infinitum. ergo ad scientiam naturalem ꝑtinet cōsiderare de infinito. Et q2 aliquis posset dicere ꝙ ꝯsideratio de infinito ꝑtinet ad methaphysicū rōe sue cōitatis. iō ponit phs in hac rōne ꝙ nō oē ens est finitū vel infinitū. q2 punctus nō est finitus nec infinitus. Aduertendū est tn̄ ꝙ finitū ꝛ infinitū pn̄t capi dupl'r. Uno° vt se tenent ex ꝑte forme. ꝛ sic sunt passiones entis inq̄tū ens ꝛ sic ꝑtinent ad methaphysicū. Alio mō ꝯsiderant vt se tenent ex ꝑte materie ꝛ q̄titatis q̄ seqtur materiā. ꝛ sic sunt passiones entis naturalis. ꝛ hoc mō ꝑtinent ad physicū vel ad mathematicū. q̄ ambo ꝯsiderant de q̄titate. Signo sic arguit phus. q2 oēs qui ratōnabiliter de naturalib9 tractauerūt fecerunt capitulum de infinito. vt pus patuit ponendo diuersas ratōes antiquoꝝ de infinito. ergo signū est ꝙ ad physicum pertinet ꝯsiderare de infinito.

Ad rationes

Ad pmam dicit ꝙ licz nō sit infinitum in actu. tamē est infinitū in potētia. ꝛ eo mō quo est scibile. Ultra dicit ꝙ licet de infinito materiali in actu nullo modo sit scientia positiua sciendo qḋ sit infinitū. est tamē de eo scia priuatiua sciendo de ipo quid nō est. Ad aliam patet solutio in probatōne conclusionis.

¶ Esse aūt aliquid in infinitū que fides ex quinq3 contingit maxime intendētibus ex tempore. hoc em̄ in infinitū. Ex magnitudinib9 diuisione. Utuntur em̄ mathematici infinito. Amplius sic vtiq3 solū nō est deficere fieri et corrumpi si infinitum sit. Amplius includendo finitū semper ad aliquid. Quare necesse est nullū esse terminū. si semper includere necesse est alterū ad alterū. Maxime aūt et magis proprie qḋ cōmunē facit dubitationē oībus propter id em̄ quod itellectū non est deficere. et numerus infinitus videtur esse ꝛ mathematice magnitudines. et quod ē extra celum. Infinitum autē

cuum sit extra .et corpus infinitũ videtur esse et mundi. Quid
eñ magis vacuum hic q̃ȝ ibi . q̈ quidem in vno loco et vbiq̈ȝ
esse magnitudinē. Simil'r autē et si vacuum est . et locus in
finitus et corpus infinitum necesse est esse. Contingere eñ ab
esse nihil differt in perpetuis. Habet autē dubitationē de
infinito ꝯsideratio. et nāq̈ȝ nō esse ponentib⁹ multa impossibi
lia accidūt ⁊ eē Ampli⁹ āt q̄liter ē. vtꝝ sicut suba aut sicut accñs
ꝑ se alicui nature aut neutraliter Sȝ nihilominꝰ est infinitū et
infinita magnitudine. Maxime autem est physici conside/
rare si est magnitudo sensibilis infinita. Primum igitur de
terminandū quot modis dicit̃ infinitū. Uno quidē igit̃ modo
qđ impossibile est transire ex eo quod nō est aptum transiri. vt
est vox inuisibilis. Aliter aūt transitum habens inconsuma/
bilē. aut qđ vix. aut qđ aptū natū est habere nō tñ habet tran/
situm aut finē Amplius infinitū est om̄e. aut ſm appositio/
nem. aut ſm diuisionē. aut vtroq̈ȝ modo Sepatū quidē igi
tur esse infinitum a sensibilibus. ipm̄ aliquid ens infinitum im
possibile est Si nāq̈ȝ neq̈ȝ magnitudo neq̈ȝ multitudo est. sub
stantia aūt ē ipm̄ infinitū. ⁊ nō accñs. indiuisibile erit Diuisi/
bile eñ aut magnitudo aut multitudo erit. Si aūt indiuisibi/
le est. non infinitum. nisi sicut vox inuisibilis. Sed neq̈ȝ sic
dicunt affirmantes esse infinitum . neq̈ȝ nos querimus. sed si/
cut intransibile. Si aūt ſm accidens est infinitū. nō erit vtiq̈ȝ
elementū eoꝝ q̄ sunt ſm q̈ ē infinitū. sicut neq̈ȝ inuisibile locu/
tionis. q̄uis vox sit inuisibilis Amplius q̄ūo cōtinget ali/
q̄d esse ipm̄ infinitū. siq̄dē nō ſm numeꝝ ⁊ magnitudinē. quo/
rum est per se passio quedā infinitū. Adhuc eñ minus necesse
q̄ȝ numeꝝ et magnitudinē. Manifestū aūt est q̈ nō contin
git infinitū esse. sicut actu. i. ens. et sicut substantiā ⁊ ꝑncipium
Erit eñ qđlibet ipsius acceptū infinitū si ꝑtibile. Infinito eñ
eē ⁊ īfinitū idē ē. si suba infinitū ē ⁊ nō de subiecto. Quare āt in
diuisibile ē. aut in īfinita diuisibile. Multa āt īfinita eē idē ipo
ssibile ē. At ꝑo sicut aerꝭ. aer ps ē. sic ⁊ īfiniti īfinitū. Si q̄dem
suba ē ⁊ ꝑncipiū īfinito nāq̈ȝ eē ⁊ finitū idē eēt īpartibile. igitur
et indiuisibile est: sȝ impossibile est. ꝯ eē actu infinitum. Quan/
titatem eñ aliquam necesse est esse ſm accidens. ergo est infi/

nitum sed si sic dictum est ꝙ nõ contingit ipsum dicere ꝓnci-
pium. sed illud cui accidit vt aerem aut par. Quare incõueni-
enter vtiq; enunciant dicentes sicut pitagorici dicunt. Simul
em̃ substantiam faciunt infinitum et ꝑtiuntur. Sed fortassis
hec quidem ē vniuersalis questio magis. Si contingit in ma
thematicis infinitum esse. et in intelligibilibus. et in nullã ha-
bentibus magnitudinem. Nos autem intendimus de sensibi-
libus. et de quibus facimus scientiam vtrũ in in ipis est, aut
nõ est corpus infinitum in augmentum

Queritur Utrũ infinitũ sit ponendũ in actu Arguitur ꝙ sic qn
q; rõnibus. Prima est. tp̃s est infinitũ. ⁊ tp̃s ē in ac-
tu. ergo infinitũ actu est. Maior ptz. q2 tp̃s nõ incepit nec desinet. quia
oē qđ incepit vel desinit esse est sub tpe. Scđa rõ magnitudo est diuisi-
bilis in infinitũ. ⁊ ꝯuenit numeris augmentari in infinitũ. et etiã mathe
matici in suis demõstratõib; vtunt linea infinita. g̃ infinitũ est ponendũ.
Tercia rõ. generatões et corruptões sunt infinite. s; hoc nõ ess; nisi eēt
aliqđ materiale ꝓncipium infinitũ exquo fierent generatões ⁊ corrup
tiones. ergo infinitũ est. Quarta rõ ē. nã extra oĩe finitũ sumit aliqđ
aliud qđ ꝯtinetur ⁊ terminatur ꝑ alterũ ⁊ si illud iterũ terminabit per ali
quod aliud. est ꝓcessus in infinitum in corporib;. vel oportet esse vnum
corpus infinitũ quod a nullo ꝯtinet. ⁊ vtroq; mõ seq̃tur infinitũ eē po-
nendũ. Quinta rõ est. qđ videt intellectui ⁊ ymaginatõi est verũ vt po-
nunt antiqui nõ ponẽtes drãm inter intellectũ et ymaginatõem, s; con-
tingit ymaginari infinitũ. q2 extra celum ymaginat infinitum spaciũ. vel
ergo illud est repletũ corpe sm se totũ. et sic habetur intentum. vel pro
vna ꝑte repletũ ⁊ ꝑ alia ꝑte vacuum. qđ nõ pt esse cũ sit eiusdem dispo-
sitõnis. vel est totũ vacuum qđ esse nõ potest. q2 cum vacuũ sit locus nõ
repletus corpe. aptus natus tñ repleri. ⁊ in ꝑpetuis nõ differunt esse et
posse vt dr in textu. seq̃tur ꝙ illud spacium est actualiter repletum cor-
pore infinito. In oppositũ est phus in textu. Pro responsione

Sciendũ ꝓmo. ꝙ postq; phus ostendit ꝯsideratõem infiniti ꝑtinere
ad physicum. ⁊ recitauit opiniones antiquorũ circa infinitũ. Cõseque-
ter incipit ostendere qualiter ponendũ sit infinitũ ⁊ qualiter non primo
ponẽdo rões arguẽtes infinitũ eē. deiñ rões ꝓbãtes infinitũ nõ eē. Et
tercio veritatẽ demõstrãdo q̃liter sit ⁊ q̃liter nõ sit. ⁊ qđ sit infinitũ. ⁊ vl
timo soluẽdo rões adductas ad ostẽdẽdũ ĩfinitũ eē. vñ dr in textu. ē ma
gna dubitatio de infinito vtrũ sit vel nõ sit. q2 oĩno nõ ponẽtib; infinitũ
multa ꝯtingũt incõuenientia. vt ꝑtendũt aliquę rões añ oppositũ. etiã
ponẽtib; actu infinitũ plura incõuenientia ꝯtingũt vt postea videbitur
Est etiã dubitatio si ponat infinitũ. vtrũ sit suba ꝑ se subsistẽs vel accñs
alicui inherens. vel neutralit sit ponẽdũ Sciendũ scđo. ꝙ infinitũ sm
Aresto. dr q̃nq; modis. infinitũ em̃ idẽ ē qđ intrãsibile. iõ tot modis dr
q̃t modis intrãsibile dr. Primo mõ dr infinitũ negatiue. vt idẽ est quod

Infinitum quinque
modis dicitur.

nullo mō pt transiri vt punctus vel vnitas sicut vox dr inuisibilis negatiue. qr nō est de genere visibiliū Scdo mō dr infinitū qd a nobis nō pt transiri. vt pfunditas maris. Tercio mō dr infinitū qd transitū hz. sz difficulter transibile est a nobis. vt ire ab hinc vsqz in indiā Et istis duobus modis dr infinitū quo ad nos. Quarto mō dr infinitū qd est aptum natum transiri z habere finē z tñ nō hz. vt linea in infinitū extensa q caret terminis. z de infinito isto mō accepto magr ē hic sermo Quinto mō dr infinitū fm additōem. vt ē i numeris. aut fm diuisionē vt est in magnitudinib. aut fm vtrūqz vt in tpe. Conclusio pma. Non est ponendum infinitum separatum a sensibilib. sicut plato ponebat. probat phus tripliciter. Prima ratio est. qr si esset tale infinitū vel esset substantia tantum sine magnitudine vel multitudine. vel esset cum aliquo accidente per quod haberet infinitatem. nō pmum. qr si esset substantia sine magnitudine ipa esset indiuisibilis. qr omē diuisibile vel est magnitudo vel multitudo. z si sit indiuisibilis nō est infinitū nisi solum negatiue sicut vox dicitur inuisibilis. sed ponentes infinitum non loquunt de tali infinito. neqz de illo intelligimus sed de infinito quarto modo capto. Si vero sit substantia cum aliquo accidente per quod sit infinitū formaliter captum nō erit principium rerum que fiunt fm naturam nisi solum per accidens. sicut nec inuisibile est principium locutōnis. cum vox sit inuisibilis que est principium locutōnis. Secūda ratio. passio est minus sepabilis aut sepata qz subiectum eius. sed infinitum fm ponentes ipm est passio magnitudinis vel multitudinis. sed ipsorum neutrum potest separi a substantijs sensibilibus. ergo a fortiori infinitum quod est eorum passio nō potest a sensibilibus esse sepatum. Tercia ratio. si infinitum esset sepatum vel est ptibile vel imptibile. si partibile sequitur qz quelibet pars ipius erit infinita. quia erit idem infinitum et infiniti esse. sicut em quelibet pars aeris est aer. ita quelibet pars infiniti est infinitū et cum sit diuisibile habebit plures partes. ergo multa sunt infinita que erunt simpliciter in eodē quod est ipossibile. nec valet dicere qz talis substantia sit diuisibilis per aliud accidens sibi inherens. quia tunc infinitū nō erit pncipium rerum nisi per accidens vt prius patuit. Si vero sit impartibile tunc nō erit infinitum. nisi pmo modo de quo nō est ad propositum. vnde aduertendum est in textu qz phus naturalis nō habet cōsiderare de infinito fm vniuersalem consideratōnem que de ipo haberi potest. vt vtz sit in magnitudinib mathematicis vel in substantijs sepatis que nō sunt sensibiles, quia hec scia naturalis q est de sensibilib. habet inquirere vtrum sit aliqua magnitudo infinita aut aliquod corpus infinitum fm magnitudinē. Conclusio scda. Infinitū in actu nō est ponendum. probatur. quia vel poneretur infinitum in actu separatum a sensibilibus vt plato ponebat. vel piunctum sensibilibus. vt pitagorici ponebant. nō pmum vt pus pbatum est. nec scdm est ponendū. vt nunc supponit. z pbabitur in sequentibus.

Ad rōnes Ad pmam dicitur qz tempus incepit esse nō p generatōnem sed p creatōnem. nā simul crea-

ta fuerunt celum pmus motus et tempus. ideo tempus nō est infinitū actu. tamē est infinitum fm potentiā. scz fm diuisionē et fm successionez ptium eius. Ad scđam dr q in magnitudine bene repitur infinitum in potentia. sed nō in actu. Ad terciam dicitur q generatōes et corruptiones sunt ppetue nō pter infinitatem pncipij materialis. sed pter reciprocatōnem et successionē noue forme in eandē materiam. qr generatio vnius est corruptio alterius et econtra. Ad quartā dr q nō est idem tangi et finiri. qr tangi importat respectum ad aliquod extrinsecū tangēs ipm. sed finiri nō importat respectū ad aliqđ extrinsecum. potest em aliqđ corpus finiri pprijs terminis suaꝝ dimensionū. vt est vltimū corpus. Ad quintam dicit q intelligentie credere est inconueniens. id ē ymaginatōni. qr nō oīe qđ apparet intellectui est veꝝ maxime fm nō ponentes distinctōem inter intellectū et ymaginatōem. et sic nō oportet si ymaginatio apprehendat infinitum extra celum q ibi sit spacium infinitum. quia hec ymaginatio est ex parte ymaginantis. et non ex parte rei ymaginate. Et hec de questione

Rationabiliter quidem igitur speculantibꝰ ex huiusmodi videbitur nō esse vtiqz. Si em est corporis ratio q planicie determinatum est nō erit. vtiqz corpus infinitum neqz intelligibile neqz sensibile. At vero nec numerus sic est. sicut separatus et infinitus. Numerabile em numerus est. aut habens numeꝝ. Si ergo numerabile possibile est numerari. et ptransire vtiqz possibile erit infinitum. Physice autem magis considerantibꝰ ex his. Neqz em compositum possibile est esse infinitum neqz simplex. Compositū quidem igitur non erit infinitum corpus si finita elementa sunt multitudine. Necesse est em plura esse et equare contraria semper. et non esse vnum ipsorum infinitum. Si nāqz quantūcunqz deficiat potentia que est in vno corpore a potentia alterius. vt si ignis finitus sit. aer aūt infinitus. Est autē equalis ignis equalis aeri in potentia quantumcūqz duplicatus solum aūt numerum quendam habens tamē manifestum q infinitum excellit et corrumpit finitum. Unūquodqz autē infinitum esse impossibile est. corpus em est penitus habens dimensionem. Infinitum autem indeterminate distans est Quare infinitum corpus omniquaqz distans. erit infinitum. At vero neqz vnum contingit infinitum corpus esse et simplex. neqz sicut dicunt quidam. q extra elementa est ex quo alia generant. neqz simpliciter. Sunt em quidam qui hoc faciunt infinitum. sed non aerem aut aquā. qua/

ternus non alia corrūpantur ab infinitate ipsorum. Habēt em̄ ad inuicem contrarietatē. vt aer quidem humidus. aqua autē frigida ignis vero calidus. quorū si esset vnum infinitum cor/rumperentur vtiq3 iam alia. Nunc autē dicunt alterum esse. ex quo hec sunt. Impossibile aūt est esse huiusmodi nō quia infinitum. De hoc em̄ cōmune q̄d est dicendū. et de omni similiter et aere et aqua et quolibet. Sz q̄ nō est hmōi corpus sensibile extra vocata elementa. Om̄e nāq3 quod ex quo est et re/soluitur in hoc. Quare esset vtiq3 hoc p̄ter aerem ignē z terrā et aquam. videtur aūt nullum. Neq3 igitur ignem neq3 alioꝝ elementoꝝ nullum contingit infinitum esse aliquod: Om̄ino em̄ et preter id quod infinitum sit aliquod ipoꝝ impossibile est esse. si finitum sit oportet aut esse. aut fieri. vnū aliquod iporū sicut dicit Eraclitus om̄ia fieri aliquando ignem. Eadem aūt ratio et de vno quod faciūt extra elementa physici. Om̄e enim mutat̄ ex ꝯtrario in ꝯtrariū. vt̄ ex frigido in calidum Opor/tet autem de om̄i in his considerare si contingat aut non con/tingat corpus sensibile infinitum esse. Quod autem om̄ino impossibile sit corpus sensibile infinitū esse ex his manifestum Aptū em̄ natū est om̄e sensibile alicubi esse. z locus aliq̄s est vniuscuiusq3 z idē p̄tis z oīs est. z totius terre. z vni⁹ glebe. et ignis z scintille. Quare si q̄dē sit eiusdē spēi aut im̄mobile erit. aut sp̄ mouebit̄. z impossibile est vtrūq3 Quid em̄ magis deor/sum aut sursum aut alicubi. Dico autē vt si gleba sit alicubi. ipa mouebitur. aut ibi manebit. Locus em̄ infinitus erit sibi et cognati sibi corporis. Utrū igitur continebit totum locum. et quō Que igit̄ mansio. et vbi et motus ipsius. aut em̄ vbiq3 manebit. Nō ergo mouebit̄. aut vbiq3 mouebit̄. nō ergo sta/bit Si aūt dissīle est om̄e. dissimiles et loci sunt. z p̄mū q̄dē nō vnū corpus oīs est. sed aut in tangendo. Postea aūt finita hec erunt. aut infinita specie. Et finita q̄dē nō esse possunt. Erunt em̄ alia q̄dē finita. alia vero nō si om̄e infinitū est vt ignis aut aqua. Corruptio aūt hmōi quod tale ex contrarijs erit sicut di/ctum est p̄us. Et propter hoc nullus vnum et infinitum ignē fecit neq3 terram physiologoꝝ. s3 aut aerē. aut aquā. aut iporu3 medium. quia locus vniuscuiusq3 manifestus erat et deter/

minatus. Hec aũt se habent ad ambo sursum et deorsum Si aũt infinita et simplicia sunt ⁊ loci infiniti ⁊ elemēta īfinita erũt Si aũt hoc īpossibile est. ⁊ loci finiti sunt. totũ finitũ eē necesse est. Impossibile em̃ est nõ cõpare locũ et corpus. Neqꝫ em̃ locus om̃is maior est ꝙ̃ quantũcunqꝫ ꝯtingit corpus simul esse Similiter aũt neqꝫ infinitũ erit corp⁹ neqꝫ corpus maius ꝙ̃ locus. aut em̃ vacuũ erit aliquod. aut corpus nusꝙ̃ aptũ natũ est esse. Anaxagoras aũt inconuenienter dicit de infiniti mansione. Fulcire em̃ ip̄m seip̄m quidem dicit infinitum. Hoc aũt est. qꝛ in seip̄o est. Aliud em̃ continet nihil: tanꝙ̃ vbi vtiqꝫ aliquid sit. aptum natum sit ibi esse Hoc aũt nõ verꝫ est. Erit em̃ aliquid alicubi vi. ⁊ nõ ibi aptũ natum est eē Si igitur ꝙ̃ maxime non mouetur totum quod in seip̄o nãqꝫ fulcitur. ⁊ in seip̄o est. immobile om̃e necesse est. Sed quare nõ aptũ natũ sit moueri dicendũ est. nõ em̃ sufficiens est sic dicentē euadere. Erit em̃ vtiqꝫ ⁊ quodlibet aliud nõ motũ. sed aptũ natũ esse nihil ꝓhibet: quoniã et terra nõ fertur. neqꝫ si īfinita esset cohercitaret̄ a medio. Sed nõ. qꝛ nõ habet aliud vbi vehebat̄. manebit in medio. sed nõ mouebit̄. qꝛ nõ apta nata est sic. sed tñ licebit vtiqꝫ dicere quia fulcit seip̄am. Si ergo neqꝫ in terra hec causa est cũ sit infinita. sed qꝛ grauitatē habꝫ. graue aũt manet in medio similiter et infinitũ manet vtiqꝫ in seip̄o propter quandã aliam causam. sed nõ qꝛ infinitũ est. et fulcit ip̄m seip̄m. Similiter ãt manifestũ ꝙ et si sit quelibet ps indigebit manere. Sicut em̃ infinitũ in seip̄o manet se fulciens. sic ⁊ si quelibꝫ pars accipiat̄ in seip̄a manebit. Totius em̃ et ptis similia loca sunt sicut terre toti⁹ et glebe deorsum. ⁊ oīs ignis ⁊ scintille sursum Quare si infiniti locus. quod in sep̄o et idem partis manebit ergo in seip̄o Om̃ino aũt manifestũ est ꝙ īpossibile est sil' dicere infinitũ corpus. ⁊ locũ quendã corporib⁹ eē: si oē corpus sensibile aut grauitatē habet aut leuitatē ⁊ si graue q̇dē in mediũ natura hꝫ ferri Si vero leue sursum: necesse em̃ et infinitũ corpus. Impossibile ãt aut om̃e vtrũlibet aut mediũ vtrũqꝫ sustinere. Quo em̃ diuides. aut quõ infiniti erit h̄ q̇dē sursuꝫ. illd̄ ãt deorsuꝫ. aut vltimũ aut mediũ. Ampli⁹ oē corp⁹ sensibile ī loco ē Loci ãt spēs ⁊ drñie sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ. añ ⁊ retro. dextrorsum

et sinistrorum. et hec non solum ad nos et positōne sunt sȝ in
ipso toto determinata sunt. Impossibile autem in infinito
hoc esse Simpliciter aūt si impossibile est locū esse infini
tum. In loco aūt omne corpus est. impossibile est infinitum
esse aliqd corpus. At vero qd alicubi est et in loco est. et qd
in loco est alicubi est Si igitur neqȝ q̄titatem possibile est in
finitam esse. Quantum eñ aliquid erit vt bicubitū aut tricu
bitum Hec eñ signant q̄tum. sic in loco qꝛ alicubi Hec aūt
aut sunt sursum aut deorsum aut in aliqua alia distantia que
sunt sex. Hoꝝ autem vnūqdqȝ terminus aliquis est

Queritur Utrum sit aliqd corpus sensibile actu infinitū
Arguitur primo ꝙ sic. qꝛ motus infinitus p̄
supponit mobile infinitū. sȝ motus celi est infinitus. ergo celū est infinitū
Secūdo sic. in celo reperit̄ infinitū ꝫm potentiam diuisionis cū sit con
tinuum. ergo ibi est infinitum in actu. ꝯña tenet. qꝛ in perpetuis nō diffe
runt esse et posse Tertio sic. finitū et infinitum priuatiue opponuntur
ergo habent fieri circa idē sed finitū in actu reperit̄ in aliquo corpore sensi
bili. ergo similiter potest reperiri infinitum in actu. In oppositum est
phs in textu. Pro responsione Sciendum est primo. ꝙ postq̄ phus
reprobauit opiniones nō naturaliter loquentiuȝ de infinito. qui ponebāt
infinitum eē substantiam per se subsistentē. Cōsequēter ponit ratōnes
ad improbandum opiniones antiquorū naturaliter loquentium qui po-
nebant infinitum esse actu. sicut accidens alicui nature sensibili.
Sciendū est scdo. ꝙ fuit cōmunis opinio phoꝝ arestotelem p̄cedē-
tium. celū esse de natura quatuor elementoꝝ: Et qꝛ ip̄e nondū ꝓbaue-
rat celū esse alterius nature a quatuor elementis. ideo in suis rōnibus
ꝓcedit ac si nō esset aliqd corpus sensibile p̄ter quatuor elementa. Et
postq̄ in p̄mo de celo ꝓbauit celū esse alterius nature ab elementis ad
maiorē veritatis certitudinē reiterat ꝯsideratōem de infinito. ostendēs
vl̄iter ꝙ nullū corpus sensibile est infinitū ꝫm distincta simplicia corpa.
et sic ꝯsideratio tradita ibi de infinito est vl̄ior quantū ad extensionez q̄
ꝯsideratio hic tradita. tñ nō est vl̄ior ꝫm eādē ratōem generis sēibilis
Conclusio p̄ma Nō est ponēdū actu infinitū accñs alicui nature sen
sibili. ꝓbat̄. qꝛ vel illud esset in corporibꝫ ⁊ ꝯtinuis vel in numeris. non
p̄mum. qꝛ nullū de se terminatū est infinitū. sed de ratōe corpis est ꝙ sit
planicie terminatū sicut de ratōne linee est ꝙ sit inter duo puncta. ⁊ sup
ficiei ꝙ sit inter duas lineas. ergo nec est actu infinitū. Nec scdm. qꝛ nul
lum infinitū p̄t numerari. cū nō possit ꝑtransiri. sed oīs numerus p̄t nu-
merari vel ꝑtransiri. ergo nullus numerus est actu infinitus. ⁊ ista ratio
cōprehendit duas ratōes ꝓcedentes logice. qꝛ ex cōmunibꝫ ⁊ ꝓbabili-
bus ꝓcedunt ⁊ nō ex necessarijs. qꝛ si aliquis poneret corpus infinitū ne
garet ꝙ sit de ratōe corpis terminari superficie etiā ponens numeꝝ actu
infinitum negaret ꝙ sit de ratōne numeri ꝙ possit actu numerari. sed qꝛ

ista dicta sunt famosa et probabilia. Ideo Arestoteles arguit probabiliter.
Conclusio scda. Nullum est corpus sensibile actu infinitum. probat phus quinque rationibus naturalibus. Prima procedit supponendo elementa esse finita secundum multitudinem. Et arguit sic. si aliquod corpus naturale esset actu infinitum. vel esset compositum vel simplex. non primum. quia cum elementa ponantur finita in multitudine non possent componere infinitum nisi aliquod illorum esset infinitum in quantitate. vel ergo esset tantum unum infinitum vel omnia. non tantum unum. quia cum in maiori corpore semper sit maior virtus. in infinito esset infinita virtus. et sic destrueret alia elementa. et sic non posset durare illud compositum. quia elementa non essent in eo adequata. nec omnia possunt esse infinita. quia omne infinitum undique distans est et protenditur in infinitum. ergo non possunt simul esse plura infinita. quia unum occuparet totum locum. vel oporteret duo corpora simul esse in eodem loco quod est impossibile. Si vero illud corpus esset simplex. vel ergo esset unum corpus precedens quatuor elementa. ut aliqui posuerunt vaporem ex quo secundum eos elementa componuntur. vel esset unum de quatuor elementis. Non primum. quia tale corpus non est ponendum precedere quatuor elementa. quia unumquodque resoluitur in ea ex quibus componitur. sed elementa non videntur resolui in tale corpus. ergo ex ipso non componuntur nec potest esse unum de quatuor elementis. quia si sic cum esset infinite virtutis cetera converterentur in sui naturam. et iam essent conversa quod est inconveniens. Secunda ratio pro qua premittit phus tres suppositiones. Prima est quod omne corpus naturale habet naturalem aptitudinem ad locum aliquem. Secunda est. cuilibet corpori naturali convenit aliquis locus determinatus in universo. Tercia est. idem est locus naturalis totius et partis. Tunc arguitur sic. si esset corpus infinitum sensibile. vel esset homogenium vel eutrogenium. si primum. sequeretur quod quelibet pars eius semper moveretur. vel quod quelibet quiesceret. sed utrumque est impossibile et destruit rationem nature. quia si semper moveretur natura non esset principium quiescendi. et si semper quiesceret natura non esset principium movendi. patet tamen consequentia. quia cum quelibet pars esset in loco totius non magis haberet inclinationem ad partem unius loci quam alterius. et sic semper moveretur ad quamlibet partem loci infiniti vel semper quiesceret in una parte. Si vero tale corpus esset eutrogenium vel esset ex infinitis in specie vel in numero. non ex infinitis in numero. quia tunc oporteret aliquam magnitudinem esse infinitam que alias corrumperet. Si ex infinitis specie cum quelibet habet locum determinatum naturalem sibi sequitur quod essent infinita loca naturalia determinata secundum speciem quod falsum est. et circa hanc rationem dicit anaxagoras signans rationem quietis infiniti. quia scilicet continet seipsum eo quod est in seipso et non in alio. Quam rationem improbat phus dupliciter. Primo. quia dicit quare infinitum non movetur. et non quare aptum natum est moveri. et tamen non omne movetur quod est aptum natum moveri. sicut terra quiescens in medio. sed hoc non est. quia est in seipsa. sed quia habet gravitatem per quam in medio quiescit. Secundo sic. si infinitum quiesceret. quia est in seipso eadem ratione quelibet pars eius semper quiesceret cum esset in seipsa. Tercia ratio. omne corpus sensibile est grave vel le-

tie ſm antiquos. ſi pmum naturaliter fertur ad medium. Si ſecundu3 naturaliter fertur ſurſum et a medio. ergo ſi ſit aliqđ corpus naturale infinitũ oportet q in eo ſit ſurſum z deorſum z mediũ ſed in infinito non pñt dari ſurſum neq3 mediũ neq3 deorſu3 cũ in eo nõ ſint extrema igiť zc̃ Quarta rõ. Oĩe corp⁹ ſenſibile eſt in aliquo loco. ſ3 tm̃ ſunt ſex drẽ loci diſtincte nõ quo ad nos ſed ex natura rei q̃ ſunt ſurſum deorſum añ retro dextrum et ſiniſtrum. ſ3 in infinito nõ pñt eſſe dicte drẽ poſitõis. g nullũ eſt corpus actu infinitũ Quinta rõ. ſi eſſet corpus ſenſibile actu infinitũ haberet locũ infinitũ. q2 oẽ corp⁹ ſenſibile eſt in loco z qđ ẽ in loco eſt in aliq̊ loco pticulari. ſ3 hoc eſt impoſſibile q habeat locũ infinitũ cũ de rõe loci ſit circũdare z ptinere locatũ. ergo nullum corpus ſenſibile eſt actu infinitum

Ad rõnes Añ oppoſitũ. Ad pmam dicif q mot⁹ celi nõ eſt infinitus quãtum ad extẽſionẽ ſui mobilis et ſpacij ſupra quod eſt. ſed ſolũ eſt infinitus p reiteratõem earũdẽ ptiũ mobilis finiti p idẽ ſepatũ. Ad ſcđam dicif. q celum eſt diuiſibile in ratõe quãtitatis mathematice aut ſupnaturaliter. ſed nõ p actõem nature et ſic negaf pſequentia. Ad pbatõem dicitur q autoritas deb3 intelligi de potentia ad eſſe que nõ differt ab actu ſm duratõem z nõ de potentia ad operari. Ad terciam dicitur q non ſemper priuatiue oppoſita actu reperiuntur in ſubiecto. ſed cum vnum ſit in actu ſufficit q alterum ſit in potentia.

Quod quidẽ igitur actu nõ ſit corpus infinitum manifeſtũ ex his. Quod aũt ſi nõ ſit infinitũ. ſimpliciter multa impoſſibilia accidant manifeſtũ eſt. temporis eñ erit quoddam principium et finis. Et magnitudines nõ erunt ſemper diuiſibiles in magnitudines. Et numerus nõ erit infinitus. Cum aũt determinatis. ſic neutro modo videtur ptingere. ob hoc videlicet et manifeſtũ q ſic q̃dẽ eſt. ſic aũt nõ. Dicif igif eſſe aliq̃d q̃dẽ potẽtia. aliud vero actu: Et infinitũ ẽ q̃ dẽ appoſitõe ẽ aũt et ablatõe. Magnitudo aũt q q̃dẽ actu nõ ſit infinita dictum eſt. Diuiſione aũt eſt. Nõ eñ difficile interimere indiuiſibiles lineas. Relinquitur igitur potentia eſſe infinitum Non oportet autem potentia ens accipere ſicut ſi poſſibile ſit hoc ſtatuam es eſſe quod erit hec ſtatua. ſic et infinitum quod erit actu. Sed quoniam multipliciter eſt eſſe quemadmodũ dies eſt. et agon in ſemper aliud et aliud fieri. ſic et infinitum ẽ: Et nãq3 in his eſt z potentia et actu. Olimpia eñ ſunt et in poſſe agonem fieri. et in eo quod fit. Aliter aũt et in tempore manifeſtũ qđ infinitũ et hominibus et diuiſione magnitudinum

Omnino quidē em̄ sic est infinitū in semper aliud et aliud accipiendo. et acceptū quidē semper esse finitū. sed semper alterū et alterū. Quare infinitū nō oportet accipere sicut hoc aliquid. vt hominē aut domū sed sicut dies dicitur. et agon quibus esse nō sicut substantia quedā facta est. sed in generatōne aut corruptione finitū quod accipitur. sed semper alterū et alterū. Et in magnitudinibus quidē permanente accepto hoc accidit. in hominibus aūt et tpe corruptis. sic vt nō sit deficere. Quod aūt ꝯm appositōem. idem quodāmodo est et qđ est ꝯm diuisionem Infinito aūt ꝯm appositionē fit econtrario. ꝯm ꝙ em̄ diuisum videtur infinitū. sic appositū videbit aliquid determinatū In finita em̄ magnitudine si accipiens aliquis determinatū accipiet eadē ratōne. nō eandē aliquā magnitudinē ratōne accipiens nō transibit finitū. Si vero sic augmentet rationē. vt semꝑ eandē aliquā sit accipere magnitudinē. trāsibit finitū. ꝓpter id quod om̄e finitū remouet a quolibet finito. Aliter quidem igitur nō est sic aūt est infinitū potentia qꝛ et diuisione. Et actu aūt est. sicut diem esse dicimus et agonē. et potētia sic sicut materia. et nō ꝑ se sicut finitū. Et ꝯm appositōem igitur sic infinitum potentia est. quod idē dicimus quodāmodo esse ei qđ est ꝯm diuisionē. Semper q̄dē em̄ aliq̄d ip̄ius extra est accipere. h̄ tamen excellit oēs determinatā magnitudinē sicut in diuisione excellit om̄e determinatū et erit minus. Quare excellere om̄e ꝯm appositōem. neqꝫ potentia possibile est esse. siq̄dem nō est ꝯm accidens actu infinitū. sicut dicunt physiologi. extra corpus mundi cuius substantia est aer aut aliud huiusmodi. Sed si nō possibile est. ꝙ infinitū corpus sensibile actu sit manifestū ꝙ neqꝫ potentia vtiqꝫ erit ꝯm appositōnem. sed aut sicut dictum est econtrario diuisioni. aut nullo modo. Quoniā et plato propter hoc infinita duo fecit. quia et in augmentū videtur excellere et in infinitum abire et ad annihilatōem faciēs tamen duo vt duobus non vtitur. neqꝫ em̄ in numeris qđ ꝯm diuisionē infinitū est. Unitas em̄ minimū ē. neqꝫ in augmētū est. Usqꝫ nāqꝫ decem facit numerum.

Queritur Utrū infinitum in potentia in rebus naturalibus ponatur Arguit ꝙ nō. qꝛ om̄is potētia reducꝫ

tibilis est ad actū eo q illa potentia est frustra q̄ ad actū reduci non pōt Si ergo infinitū in potētia reperiatur in reb natura. lib. nūq poterit reduci ad actū quod prius improbatū est Scdo sic. entia naturalia sunt determinata ad maximū et ad minimū. ergo nō pt pcedi in infinitū nec sm diuisionem nec sm appositōem. ergo in eis nō est infinitum in potētia Tercio sic. si in reb naturalib esset infinitū in potentia maxime eet in diuisione magnitudinis. sed hoc nō. qr ome infinitū p ablatōem finiti tandem osumitur In oppositū est phs in textu Pro responsione Sciendū pmo. q postq phus disputatiue inqsiuit de infinito arguēdo qd sit et etiā qd nō sit. Hic pnr circa ipm veritatē determinat ostendendo qualiter est et qualiter nō est determinando de ipo questionē si ē. Scdo ostendit de ipo qd sit et qd nō sit determinando de ipo questionē qd est. Tercio assignat ratōes que ab antiquis infinito attribuuntur determinando de ipo questionē qr est et pter qd. vnde circa pmuz pbat q infinitū aliq mō ē et aliq mō nō est. qr nullū corp infinitū est. ergo infinitū aliquo mō nō est. Et si omino tolleret infinitū multa seqrentur inconuenientia. Primo qr tempus nō erit infinitū. sed pncipiū et finem habebit. Scdo seqtur q magnitudo nō esset diuisibilis in semp diuisibilia Tercio q numerus nō esset augmētabilis in infinitū. ergo infinitū aliquo mō est. sed ad videndū de ipo qualiter sit est Sciendum scdo. q aliqd dicit esse dupl. sc in potentia et in actu et adhuc aliqd dicitur esse in potentia dupl. Uno mō in potentia ad actum completum et pfectum sic q prius est in potentia anteq est totum simul in actu. vt homo vel domus vel es dicitur in potentia ad formam statue et isto modo infinitū nō dicitur esse in potentia. qr tunc quādoq erit in actu. Alio mō dr aliqd esse in potentia ad actū impfectū et pmixtum potētie que solum est fieri sic q nunq actu simul totum existit. vt dies cuius esse osistit in fieri. qr cum vna pars sit alia pars pterijt et alia expectatur et hoc modo infinitū est in potentia. Sciendū tercio. q infinitū in tpe et in generatōnib repitur. quodāmō silr et quodāmō dissimilr ad infinitum qd est in diuisione magnitudinū et in appositōe numerorum. Silr qdē qr vbicūq est infinitū ibi est semp aliud et aliud posse accipe siue in successiuis siue in pmanentib et illud actu acceptū est semp actu finitū. Sz dissimilr repitur in ipis. qr id qd acceptū est actu in cursu tpis et generatione nō pmanet sed corrūpit. sz qr alia ps tpis immediate succedit. iō tempus nō desinit. sed in diuisione magnitudinis et in appositiōe numerorum illud qd est acceptū totū simul pmanet. Sciendū quarto. q infinitum quodāmō repitur similr in magnitudinib sm diuisionē et in numeris sm appositōem et quodāmō dissilr. dupl tn pt fieri diuisio magnitudinis. vno mō seruando eandē pportōem et nō eandē quantitatē. vt si qs lineam bipedalē diuiserit in duas medietates et iteruz medietatez in duas et sic osequenter seruaret eadē pportio. Et hoc modo in diuisione magnitudinis pt esse pcessus in infinitū. Alio mō pt fieri diuisio seruando eandē qtitatem et nō pportōem eandē. vt si qs a linea decem pedum pmo acceperit vnū pedem et deiñ aliū et sic pnr seruando eandem pportōnem. ita q tota linea ad vnum pedem erat in pportōne decupla et in ge-

ceptõne scđi erat in ꝓportõe nocuplia. Et isto mõ in diuisiõe magnitudinis nõ ꝯtingit ꝓcessus in infinitũ. qꝛ vt dicit̃ in textu. omne infinitũ remouetur quolibet finito accepto. Et qꝛ illud qđ est acceptum ꝑ diuisionem contingit apponere numero. ideo quo ad hoc similiter est infinitũ in magnitudinibꝫ ſm diuisionẽ. ꝛ in numero quo ad appositõnem. Sed dissimiliter reꝑitur in ip̄is. quia in infinito ſm diuisionẽ ꝯtingit excedere omnem determinatam quantitatẽ in minus sed in infinito ſm appositõem non contingit excedere omnem determinatam magnitudinem in mai⁹ quia si sic seq̃retur ꝙ posset dari aliquod corpus actu infinitum qđ superius est improbatũ sicut aliq̄ ph̄i ponebãt aliqđ corpus infinitũ extra celum. ꝯña ꝓbat̃. qꝛ nõ p̄t fieri appositio in infinitũ sic ꝙ excederet̃ q̄libet determinata q̄ntitas nisi esset corpus actu infinitũ a quo posset fieri cõtinua ablatio ꝑtium. Ex dictis infert ph̄s ꝙ licet plato ponebat duo infinita sicut magnũ ꝛ ꝑuũ. nõ tamẽ bñ vtebat̃ ip̄is. quod pꝫ. qꝛ dicebat ꝙ numerus est tota suba reꝝ. mõ in numero nõ ꝯtingit ꝓcedere in infinitum ſm diuisionẽ. qꝛ deueniendũ est ad vnitatem que est indiuisibilis Similiter ſm ip̄m nõ ꝯtingit ꝓcedere in infinitũ ſm appositõnem. quia ſm ip̄m spẽs numeri solum multiplicantur vsqꝫ ad decem ꝛ cum venimus ad decem resumimus spẽs p̄us acceptas dicendo vndecĩm duodecim ꝛc. Tunc seq̃tur responsalis Conclusio. In rebꝫ naturalibꝫ inuenit̃ infinitũ in potentia ſm modum p̄us dictum qđ ꝓbatur. qꝛ infinitum aliquo mõ est alias incõuenientia adducta seq̃rentur. vel ergo actu vel potentia cũ actus et potentia diuidunt ens et qđlibet genus entis. sed nõ est in actu vt p̄us dictum est. ergo oportet ꝙ est in potentia et nõ est in potentia ad actũ cõpletum. ergo est in potentia ad actũ incõpletum et successiuũ qui semꝑ est fieri et nunq̄ in facto esse

Ad rõnes Añ oppositũ Ad p̄mam đꝛ. quod aliq̄d eo mõ quo est in potentia p̄t reduci ad actũ et si est in potentia ad actũ cõpletũ reducit̃ ad actũ cõpletũ ꝛ ꝑfectum ꝛ si est in potentia ad actum successiuũ reducitur ad talẽ actum incõpletũ ꝛ successiuum. Ad scđam đꝛ. ꝙ entia naturalia considerata in esse naturali et quantũ ad suas spẽs determinatas sunt determinata ad maximũ ꝛ ad minimũ. Sed si ꝯsiderantur in esse corporis vel cõtinui in cõmuni nõ sunt determinata ad minimũ. qꝛ oĩe ꝯtinuum est diuisibile in infinitũ. Ad terciam patꝫ solutio ex dictis.

Ccidit aũt ꝯtrariũ esse infinitum q̄ꝫ sicut dicũt. Non eĩ cuius nihil est extra. sed cuius semꝑ aliq̄d est extra hoc infinitũ est. Signũ aũt est hui⁹ et nãqꝫ anulos dicũt infinitos vt habẽtes circulatõem. qꝛ sꝑ est extra accipere ſm similitudinẽ quãdã dicentes. no tñ ꝓp̄ie Oportet eñ et h̄ esse. et nõ aliq̄ñ idẽ recipi. In circulo aũt nõ sic fit. sed sꝑ quod est ꝯsequenter solũ alteꝝ. nõ tñ ab oĩbꝫ ꝑtibꝫ p̄us sil' acceptꝫ. Infinitũ q̄dẽ igit̃ hoc ẽ cuius ſm q̃titatẽ accipientibꝫ sꝑ est

aliq̄d accipere extra: Cui⁹ aūt nihil est extra. hoc perfectū ē et totū. Sic em̄ definiuimus totū. cui nihil abest. vt hominē totū aut archā. Sicut aūt singulare. sic et qd̄ ꝓprie vt qd̄ totū cui⁹ om̄ino nihil ē extra Cui⁹ aūt absentia extra est. nō om̄e est cū absit. Totū aūt et perfectū aut idem penitus. aut proximū ꝯm naturā est. Perfectū aūt suū est habens finē. Finis aūt terminus est Unde melius opinandū permenidē mellisso dicere. Hic quidē em̄ infinitū totū dicit. Totum aūt finiri a medio eque pugnans Nō em̄ sicut linū lino est continuare. ⁊ om̄i et toti infinitū Quoniā hinc accipiunt dignitatē de infinito quod est om̄ia continens. et om̄ia in seipo habens. propter id quod habet sil'itudinē quandā cū toto. Est em̄ infinitū perfectionis materia magnitudinis. et quod potentia totū est. actu vero nō. Diuisibile aūt est et ad ꝯsumptōem et ad oppositā appositōem. Totū aūt infinitū nō ꝯm se ꝫ ꝯm aliud. Et nō continet ꝫ continetur inquantū est infinitū. Unde ignotū est inq̄ꝫtum est infinitū. Speciē em̄ non habet materia. Ergo manifestū est ꝙ magis in ratōne partis sit infinitū q̄ꝫ totius ps em̄ materia totius. sicut es statue. Quoniā si ꝯtinet in sensibilibus et in intelligibilib⁹ magnū et paruū oportuit continere intelligibilia. Inconueniens aūt ⁊ impossibile ignotū ⁊ indeterminatū continere et determinare. Scd̄m rationē aūt accidit. et quod ꝯm appositionē nō esse videri infinitū sic. vt oēꝫ excellat magnitudinē. In diuisione āt eē. ꝯtinet̄ em̄ sicut materia int⁹ et infinitū. ꝯtinet aut spēs. Ratōnabil'r āt ē ⁊ in nūero q̄dē ad nūeꝝ eē terminū ad plus āt sꝑ oēꝫ excellere multitudinē In magnitudinib⁹ āt ecōtrario. In min⁹ q̄dē excellere oēꝫ magnitudinē. ꝫ in mai⁹ nō eē magnitudinē infinitā Causa āt ē. qꝛ vnū est indiuisibile q̄dcūqꝫ vnū sit. vt hō vnus hō et nō multi Numer⁹ āt est vno plura et q̄libet q̄dā. Quare necesse ē stare. ad idiuisibile. Duo nāqꝫ ⁊ tria denoīatiua noīa sunt sil'r ⁊ alioꝝ numeroꝝ vnusquisqꝫ. In plus āt sꝑ ē intelligere. Infinite aūt sunt decisiones magnitudinis Quare potētia q̄dē ē. actu vero non. sed semper excellit acceptū oēm multitudinē determīatā. Sꝫ nō sepabilis ē h̄ nūer⁹ decisione neqꝫ manet īfinitas. ꝫ fit semꝑ sicut ⁊ tp̄s ⁊ numerus tp̄is. In magnitudinib⁹ autem

contrariũ est. Diuidit̃ aũt in infinita continuũ. In maius aũt nõ est infinitũ. Quantũ eñ contingit potentia esse et actu contingit tantũ esse Quare quoniam infinita est nulla magnitudo sensibilis. non contingit om̃is excellentiã esse magnitudinis determinate. Esset eñ vtiq3 aliquid in celo maius. Infinitum aũt non idem est in motu et magnitudine et tempore tanq3 vna quadã natura. sed ꝑm posterius dicitur differentia ꝛ ꝑm prius. Ut motus quidẽ. quia prior est magnitudo in qua mouetur. aut alteratur. aut augmentatur. Tempus aũt propter motũ. Nunc quidem eñ vtimur his. posterius aũt tẽtabim⁹ dicere et quid est vnũquodq3: et q2 om̃is magnitudo sit in magnitudines diuisibilis: Nõ remouet aũt ratio hec neq3 mathematicos a consideratõne auferes sic esse aliquid infinitũ vt actu sit in augmentũ intransibile: Neq3 eñ sicut indigent infinito. Neq3 eñ vtunt̃ sic sed solũ esse quãtũcunq3 velint finita3. Maxime aũt magnitudini ꝑm eandẽ inest secari ratõem. quãtumcũq3 magnitudo sit altera. Quare ad demonstrandũ quidem illo modo nihil differret Esse aũt in existentib⁹ erit magnitudinibus. Quoniã aũt cause diuise sunt quadrifarie. manifestũ q2 sicut materia infiniti causa est: et quod esse q̃dẽ ipi priuatio est. Per se subiectũ ꝯtinuũ et sensibile est. Uidẽtur autẽ et om̃es alij sicut et materia vtentes infinito. Unde inconueniens est continens ipm̃ facere sed nõ contentũ Reliquum aũt est aggredi. ꝑm quas ratõnes infinitum esse videtur. nõ solum potentia sed sicut determinatũ est: Alia quidẽ ipoꝝ nõ necessaria sunt. Alia vero habent quasdã veras ꝯtrarietates Neq3 eñ vt generatio non deficiat necessariũ est infinitũ esse actu sensibile corpus. Contingit eñ alterius corruptõem alterius generatõem esse cum om̃e finitũ sit. Amplius tangi et finiri alteꝝ est. Hoc q̃dem eñ ad aliquid et cuiusdã. Tangit eñ aliquid om̃e et finitoꝝ alicui accidit. Finitũ aũt nõ aliq̃d est. neq3 tangere contingenti contingens est. Intelligẽtie aũt credere inconueniens. Nõ eñ in re abũdantia et defectus est. si in intelligentia. Unũquodq3 eñ nostꝝ vtiq3 intelliget aliq̃s multiplicẽ seipo augmẽtãs infinitũ. S3 nõ propter hoc extra aliq̃d est aut extra tantã magnitudinẽ. quã habemus quãuis intelli-

git aliqs. sed quoniã aliqd est hoc accidit. Temp9 aũt τ motus infinita sunt et intelligentia nõ permanente accepto. Magnitudo aũt neq̧ indiuisione neq̧ intelligibili augmẽtatõe infinitum. Sed de infinito quidem quõ est et quõ nõ est. et quid est dictum est.

Queritur Utꝝ definitio infiniti sit bene assignata cuȝ dr̃ Infinitũ est cuius quantitatẽ accipiẽtibus semper est aliqd extra accipere. Arguitur ꝙ nõ. qꝛ si sic seqretur ꝙ om̃is magnitudo esset infinita nam accepta quacunq̧ magnitudinis ꝑte contingit aliam accipere et sic semꝑ contingeret extra ꝑtem acceptam aliud accipere. Scd̃o sic. extra illud quod om̃ia continet nihil contingit accipere. sed infinitum om̃ia continet. ergo nihil contingit extra ip̃m accipere In oppositum est pħus in textu Pro responsione. Sciendum ꝙ postq̃ pħus ostendit quõ sit et quõ nõ sit infinitũ. Hic ꝯsequẽter ostendit quid sit et quid nõ sit infinitũ. Ex illa definitõne data assignat ratõnes antiquoꝝ que infinito conueniunt et recitat quandã definitionẽ infiniti positam ab antiquis. quidam eñ antiqui sic definierunt ipsum. Infinitum est extra quod nihil est et per ꝯsequens infinito ratiõnem totius attribuerũt ꝯñter dixerũt ꝙ infinitũ oĩa intra se ꝯtinet sȝ vt pħs hȝ oppositũ illoꝝ ẽ veꝝ. qꝛ ĩfinitũ hȝ magꝭ rõeȝ ꝑtis q̃ toti9 τ magꝭ ꝯtenti q̃ ꝯtinentis. Conclusio ꝓma. Definitio infiniti ꝓus posita ẽ sufficiens. ꝓbat pħs ꝑ signũ. qꝛ multi dicũt anulos esse infinitos ꝓpter circulatõem in qb; ꝑtes sibi inuicẽ succedunt ꝯtinue τ accepta vna contingit aliã accipe. g̃ si ꝓpter hanc cãm anuli dicunᷓ infiniti seqtur ꝙ infinitũ est cuius quãtitatẽ accipientib; sꝑ est aliqd extra sumere. veꝝ est tñ ꝙ anuli nõ dicunᷓ ꝓpꝛie infiniti. sȝ solũ ꝭm silitudinẽ. Conclusio scd̃a. Antiq male definiebant infinitũ dicentes ip̃m esse extra qd̃ nihil est. ꝓbaᷓ. qꝛ illud extra qd̃ nihil ẽ dr̃ totũ et totũ dr̃ qd̃ hȝ oĩa requisita ad cõplementũ eius. vt hõ vel domus. mõ totũ τ ꝑfectũ sunt penitus. idẽ vel sibi inuicẽ ꝓxima Et ꝑfec° rei sumiᷓ a forma q̃ ponit finẽ. Infinitũ aũt caret fine. g̃ ẽ imꝑfectũ. et ꝑ ꝯñs illa definitio ab antiqs posita male attribuiᷓ infinito. Conclusio tercia. Infinitũ nõ ꝯtinet sed magis hȝ ratõnem ꝯtenti q̃ ꝯtinentis. patȝ ꝯclusio: qꝛ infinitum habet modũ materie cuȝ sit tm̃ in potentia τ nõ in actu. sȝ materie ꝯuenit ratio imꝑfecti τ ꝯtineri et nõ ꝯtinere. ergo infinitũ magis hȝ rõnem ꝯtenti q̃ ꝯtinentis Ex p̄dictis infert pħs tria ꝓmũ est ꝙ infinitũ inquantũ hm̃õi est ignotũ patȝ qꝛ est sicut materia nõ habens formam. materia aũt non cognosciᷓ nisi ꝑ formam. ergo infinitũ inquantũ hm̃õi est ignotũ. Scd̃o infert pħs ꝙ infinitũ magis habet ratõnem ꝑtis q̃ totius. patȝ qꝛ materia ad totũ cõpatur vt pars. sed infinitũ habet ratõnem materie. vt dictũ est eo ꝙ solum est in potentia igiᷓ bene dr̃ in textu. Si infinitũ sit causa vel ꝓncipiũ oportet ꝙ sit principium materiale τ sic infinito conuenit ratio materie nõ accepte sub forma. sed materie accepte sub ꝓuatõne. quia ratio infiniti in priuatõne consistit. Tercio infert falsitatem opinionis platonis

ponentis infinitũ tã in sensibilib' q̃z in intelligibilib' ⁊ ip̄m infinitũ ꝯti- nere sensibilia ⁊ intelligibilia hoc em̄ falsum ē. q: infinitũ in q̃ztũ hm̄oi est ignotũ. g̃ nõ ꝯtinet ea q̄ sunt ꝑm se nota sꝫ intelligibilia sunt hm̄oi. g̃ ⁊c.

☞ Dubitaꝛ ꝑmo. Utrũ infinitũ eodē mõ repiatur in magnitudine ⁊ in numero ꝑm diuisionē et appōem. Ad dubiũ dꝛ ꝙ in numeris ꝑ diui- sionem nõ itur in infinitũ. ꝓbatur q: in numeris ꝑ diuisionē ꝑueniꝛ vsq̃z ad vnitatē. sꝫ vnitas est indiuisibilis. ergo in numeris nõ est ꝓcessus in infinitũ ꝑm diuisionē. Dicitur scd̄o. ꝙ in numeris appositio vadit in in- finitũ. ptꝫ q: multitudo causaꝛ ꝑ diuisionē magnitudinis q̄ vadit in in finitũ. Et q: pt nũero apponi q̄d ē a ꝯtinuo ablatũ seq̄tur ꝙ appositio in numeris ꝓcedit in infinitum. Diciꝛ tercio. ꝙ in magnitudinib' diui- sio ꝓcedit in infinitũ. q: de natura ꝯtinui est ꝙ cõponaꝛ ex diuisibilib' q̄ nunq̃z pñt auferri ꝑ diuisionē. ergo talis diuisio ꝓcedit in infinitũ nõ tñ in actu sed potentia. Diciꝛ quarto. ꝙ in magnitudine non ꝓcediꝛ in infinitũ ꝑm appositõem nec actu nec potētia. pꝫ q: quantũ aliq̄d ē in po tentia ꝑm extensionē magnitudinis tñ̄ pt eē in actu. q: extensio magnitu dinis ꝯseq̄tur formã q̄ est actus ⁊ terminus eius. ideo si sit aliqua mag- nitudo ꝑm appositõem infinita in potentia qñ̄q̃z erit in actu. g̃ cũ sic esset in potētia materie alicuius corpis ꝙ cresceret in infinitũ seq̄tur ꝙ eēt cor pus sensibile actu infinitũ ⁊ ꝙ eēt aliq̄d celo maius. sꝫ hoc est impossibi le. Et ex quo pꝫ falsitas quorundã dicentiũ ꝙ materia est in potentia ad quãcunq̃z quantitatem. nã materia nõ est in potentia nisi ad determina tam quantitatē. et sic ptꝫ respõsio ad dubiũ ꝙ econuerso se habent appo sitio ⁊ diuisio in numeris ⁊ in magnitudinib' vt iam patuit.

☞ Dubitatur scd̄o. Utrũ infinitum eque ꝑmo reperiatur in tempo- re motu ⁊ magnitudine. Diciꝛ ꝙ nõ. q: infinitum ꝑmo quantitati cõ uenit. sed motus est quantus ꝑ magnitudinem ⁊ tempus per motũ. er- go infinitũ ꝑmo repitur in magnitudine q̃z in motu ⁊ in motu q̃z in tpe.

☞ Dubitatur tercio. Qualiter mathematici vtunꝛ infinito quantuꝫ ad extensionem in magnitudinib' cũ nõ posset esse magnitudo actu infi- nita. Dicitur ꝙ mathematicus nõ vtitur magnitudine actu infinita. sed indiget magnitudine infinita ꝑm indeterminatõem quãtitatis cu- iuscũq̃z ad suam demonstratõem vt ex ea posset trahere quãcunq̃z mag- nitudinē voluerit ⁊ isto modo intelligit cum dicit detur linea infinita et detur linea tante quantitatis vt ab ea possit substrahere quantitatē quã voluerit.

Ad ratões Ante oppositum. Ad ꝑmam dicitur ꝙ ma- gnitudo solum est infinita ꝑm potentiam diui- sionis ⁊ nõ ꝑm extensionem. q: illo modo oporteret ꝙ data aliqua parte magnitudinis possent ꝯtinue accipi alie ptes eiusdē quãtitatis nõ resu mendo ptes ꝑus acceptas. Ad scd̄am patꝫ solutio ex dictis.

Et in hoc finitur tercius liber phyꝛicoꝝ

Physicorum

Ostendit quartus clare quid sit tibi tempus
Notificat vacuum sibi locando locum.

Similiter aũt necesse ē physicũ et de loco sicut et de infinito ꝯsiderare si est. aut nõ ⁊ quõ ē ⁊ quid ē. Et ea nāqꝫ q̄ sunt oĩes opinanť alicubi eē. Quod eñ nõ ē. nusqꝫ est. Ubi eñ est tragelaphus aut philagax. Et de motu q̇ cõis ē maxime ⁊ magis ꝓpꝛiꝰ ꝭm locũ ē. quē vocamꝰ loci mutatõem. Hꝫ āt multas dubitatões q̄d forte sit locꝰ Nõ eñ eadē videnť ꝯsiderātibꝫ ex oībꝫ q̄ isunt. Amplius aũt habemus nihil ab alijs. neqꝫ predubitatum neqꝫ bene exquisitum de hoc.

Quod q̇dē igiť locꝰ sit. videť ex trāsmutatõe manifestũ eē Ubi nāqꝫ nũc ē aqua hic exeũte sicut ex vase iteꝝ aer iest Qñqꝫ āt eũdē locũ hñt aliq̇d aliud corpꝫ detineť ħ ab his q̄ insunt ⁊ cõmutanť. alteꝝ oībꝫ eē videť. In q̇ eñ aer ē. nũc aqua in hoc pꝰus erat. Quare manifestũ ē q̄ erat locus aliq̇d ⁊ receptaculũ alteꝝ ab vtrisqꝫ in qđ ⁊ ex quo mutatũ est. Ampliꝰ āt loci mutatões physicoꝝ corpoꝝ ⁊ simpliciũ vt ignis ⁊ terre et taliũ nõ solũ ostendũt. q̄ aliq̇d ē locus. Sꝫ q̄ ⁊ habeat quādā potētiā locꝰ. Ferť eñ vnũqđqꝫ in suũ locũ nõ ꝓhibitũ. Hoc q̇dem sursum. illud aũt deorsum. Hec aũt sunt loci ꝑtes. ⁊ spēs sursum ⁊ deorsuꝫ. ⁊ relique q̄tuor distātiaꝝ. Sunt āt hmõi nõ solũ ad nos dextrorsum sinistrorsum sursum et deorsum. Nobis q̇dē eñ nõ sꝑ idē. sꝫ ꝭm positõem q̇cũqꝫ vertamur fit. ꝓpter q̄d idē multotiēs dextꝝ ⁊ sinistꝝ ē. ⁊ sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ ⁊ añ ⁊ retro. In natura āt determiatũ ē seorsuꝫ vnũq̇dqꝫ Nõ eñ qm̃ cõtingit sursuꝫ ē. sꝫ vbi ferť ignis ⁊ leue. Silr̄ āt ⁊ deorsum. nõ q̄ ꝯtingit. sꝫ vbi habentia grauitatē ⁊ terrena tāqꝫ nõ positõe solũ drā. sꝫ potētia. Oñdũt āt ⁊ mathematica Cũ eñ nõ sint in loco tamen ꝭm positõem ad nos habent dextra et sinistra. Quare solum est intelligere ipoꝝ positõem nõ habentia natura horũ et vnumquodqꝫ. Amplius vacuum affirmantes locum dicunt esse. Vacuum enim erit vtiqꝫ locus priuatus cor/

pore: Qd qdē igiť sit aliqd locus ꝑter corpa. ꝛ oīe corp⁹ sensibile in loco eē p hoc aliqs ꝯcipiet: Videť aūt et Hesiodus recte dicere faciens ꝑmum chaos. Dicit qdē igiť oīm ꝑmum chaos factū postea ꝟo terrā latā tāqꝫ indigeret ꝑmū eē receptaculū his q̄ sunt propter id qđ opinati sunt queadmodū multi oīa alicubi et in loco esse. Si aūt hmōi est. mirabilis quedā vtiqꝫ erit potentia loci ꝛ ꝑma oīm. Sine qua aūt nāqꝫ aliorū nullum est. illud aūt sine aliis necesse est primum esse. Nō em̄ perditur locus his que sunt in eo corruptis. Atuero habet defectum. si est: quid est. Utrum est moles quedam corpis aut quedam altera natura. Querendū est em̄ genus ipius ꝑmum distantias quidem igitur habet tres longitudinis latitudinis et pfunditatis. quibus determinatur corpus oē. Impossibile est aūt corpus esse locum. In eodem nāqꝫ essent duo corpora. Amplius si vere corporis locus est receptaculū manifestum ꝙ et superficiei erit et reliquorum terminorum. Eadem enim consonat ratio vbi nāqꝫ prius erat aque planicies: erunt iterum que sunt aeris. Atuero differentiā neqꝫ vnaꝫ habemus puncti et loci puncti. Quare si neqꝫ ab hoc est locꝰ alterum neqꝫ ab aliorum nullo neqꝫ est aliquid preter vnumquodqꝫ istorum locus. Quid em̄ forte et ponemus esse locum. Neqꝫ elementum enim. neqꝫ ex elementis possunt esse huiusmodi habentia naturam neqꝫ corporeorum neqꝫ incorporeorum: Magnitudinē quidem enim habet locus corpus autem nullum. Adhuc autem sensibilium quidem corporum elementa corporea. Ex intelligibilibus autem elementis nulla magnitudo fit. Amplius et cuius vtiqꝫ quis ponet his que sunt causam esse locum. Neqꝫ em̄ vna causa inest ipsi de quatuor. Neqꝫ em̄ sicut materia eorum que sunt. Neqꝫ ex ipo constituta sunt. Neqꝫ sicut species et ratio eorum que sunt. Neqꝫ sicut finis. Neqꝫ sicut mouens ea que sunt. Amplius et ipe si est aliquid eorum que sunt alicubi erit. Zenonis enim opinio queret quandam ratōnem. Si nāqꝫ omne quod est in loco. est manifestum. quoniam et loci locus erit. et hoc in infinitum procedet. Amplius sicut omne corpus in loco est. sic et in omni loco corpus. Quomodo igitur di/

p

cemus de his que augmentantur. Necesse est ex his simul au
gmentari locum cũ ipis. Neqꝫ eñ minor neqꝫ maior locus ē
vnicuiqꝫ. Per hoc qdem igitur nõ solũ quid est. sed etiam si est
dubitare necesse est

Circa initium quarti li

bri physicoꝝ. Querit᷑ vtꝝ locus sit. Arguitur
pmo ꝙ nõ. sex ratõnibꝫ textus Prima est si locus est
vel est corpus vel aliud a corpore. nõ pmum. qꝛ cũ lo
catum ⁊ locus simul sunt seqtur ꝙ simul duo corpa
erũt qd est impossibile nec est aliud a corpe. qꝛ cũ lo-
cus sit equalis locato habebit tres dimensiones ⁊ om̃e habens tres di
mẽsiones est corpus. Scđa rõ si sit aliqs locus corpis ab eo distinctꝰ
seqtur ꝙ supficiei erit locus ab ea distinctus ⁊ silr linee ⁊ pũcti sicut vbi
pus erat aqua nunc est aer. ita vbi pus erat supficies aque ibi nũc ē sup
ficies aeris Silr erit de puncto ⁊ linea sed hoc est falsum. qꝛ si sit aliquis
locus puncti erit indiuisibilis et cum locus sit equalis locato. nõ potest
differre a puncto. ergo a sili locus corporis nõ differt a corpe. Tercia
rõ est. Om̃e qd est vel est elementũ vel ex elementis. sed impossibile est
locum esse aliqd istoꝝ qꝛ tunc esset corporeus sed hoc est falsuꝫ Quar
ta rõ est. quod est. aliquo mõ est causa alicuius. sed locus nullo modo ē
causa. pmo ꝙ nõ est materia. qꝛ ex ipo nõ fiunt alia neqꝫ est forma. qꝛ for
ma est intrinseca ⁊ locus est extrinsecus. etiã si sic om̃ia q̃ sunt in eodẽ lo
co essent eiusdem forme vel speciei. neqꝫ est finis. qꝛ locus est magis pro
pter locata q̃ econtra. neqꝫ est efficiens. qꝛ efficiens est pncipiũ. vñ mo-
tus ⁊ locus est terminus ad quẽ motus. Quinta rõ est. Om̃e quod
est in loco est. ergo si locus sit erit in loco ⁊ loci erit locus ⁊ sic erit proce
ssus in infinitũ Sexta rõ ē. Om̃is locus est equalis locato. g̃ augmẽ
tato locato augmẽtat᷑ locus. sed hoc est impossibile cũ locus sit immobi-
lis. ergo locus nõ est. In oppositũ est phs in textu. Pro responsione
Sciendũ. ꝙ postq̃ phs in tercio libro determinauit de motu ⁊ infi
nito qd intrinsece ꝯuenit motui. Hic ꝯñr determinat de his q̃ extrinse-
ce motui ꝯueniunt. ⁊ qꝛ locus est mensura mobilis ⁊ tp̃s ē mensura mo
tus ⁊ mobile pcedit motũ. iõ pus determinat de loco q̃ de tpe. Similr
qꝛ locus positiue dr et vacuũ puatiue. iõ prius determinat de loco q̃ de
vacuo. Cõclusio pma. Ad physicũ ptinet ꝯsiderare de loco. probat
phs triplr. qꝛ ad physicũ spectat determinare de illo qd dr de natura ⁊
ē cõmune om̃ibus rebꝫ naturalibꝫ. sꝫ locus est hm̃oi qd pbat rõne anti
quoꝝ. qꝛ qd nõ est nusq̃ est. ergo om̃e qd est alicubi ē. ergo locus est aliq
qd cõe om̃ibus naturalibꝫ. vñ q̃uis illud argumentũ pcedat a destru-
ctione añtis ad destructõem ꝯñtis. tñ valet gratia materie supponendo
cum antiquis ꝙ pter substantias sensibiles nõ sit alia substantia. qꝛ tũc
om̃e ens erit in loco Scđo physicus habet considerare de cõi motu
vt prius visum est. ergo habet ꝯsiderare de motu locali q̃ ē maxime cõ-

tinuus. sed motus localis nõ potest cognosci sine loco. ergo physic⁹ habet ꝯsiderare de loco. Tercia ratio. de illis a sapientibꝫ est determinãdum de quo multe et magne sunt dubitatões. sed sic est de loco. ergo ad physicũ ptinet ꝯsiderare de loco. Minorẽ probat phus ex parte ꝓprietatũ loci. quia ex aliquibus eoꝝ videtur ꝙ locus sit materia ex alijs ꝙ sit forma. et ex alijs ꝙ sit spacium separatum. et ex alijs ꝙ sit termin⁹ corporis continentis. Secundo probat ex parte antiquoꝝ qui valde diuersificati sunt determinantes de natura loci. Conclusio secũda Locus est in reꝝ natura. ꝓbat phus quatuor ratõnibꝫ. Prima ẽ. si trãsmutatio corporis locati sit loc⁹ ẽ. cũ transmutatio localis sit de loco ad locum. sed manifestum est ad sensum transmutatõem localem esse quia vbi nunc est aer postea est aqua et econtra. ergo locus est. Secũda ratio ad sensum manifestũ est ꝙ corpora naturalia extra suum locum naturalẽ existentia ad ipm mouentur nisi violente impediantur vt leuia sursum et grauia deorsum. sed sursum deorsum ante, et retro dextrum sinistrum sunt partes et species loci distincte nedum quo ad nos. sed etiam ex parte nature. qꝛ nõ om̃is locus in vniuerso dicitur sursum. neqꝫ om̃is indifferenter dicitur deorsum. ergo locus est. Et hec ratõ nedum concludit locum esse sed preter hoc concludit ipm habere quandã potentiã id est virtutem cõseruatiuam locati sibi influxam a celo. Tercia ratio est que procedit ꝺm opinionem antiquoꝝ. quia vt ipi affirmant vacuum est sed vacuum est locus nõ repletus corpore. ergo locus est Quarta ratio que sumitur ex dictis Hesiodi dicit em̃ ꝙ ꝑmo factum est quoddaꝫ chaos et receptaculũ omniũ corporum et postea facta est terra lata ⁊ spaciosa. vt esset locus et receptaculũ omniũ aliorum. ergo ꝺm opinionem istius seqtur ꝙ nedum locus ẽ. sed ꝙ habet dignitates supra alias res ⁊ ꝺm istum poetam locus potest esse sine alijs. Alia aũt nõ sine loco. ſꝫ vt dicit phus om̃e quod potest esse sine alijs ⁊ alia nõ sine ipo necessario est ꝑmum et dignius alijs verũtamen istas ratões nõ vult phus in om̃ibus approbare sed quid veritatis habeant in sequentibꝫ apparebit

Ad ratões Añ oppositum Ad ꝑmam dicitᷣ ꝙ locus ꝺm suam essentiã solum habet duas dimẽsiones scꝫ longitudinẽ et latitudinẽ. sed quo ad ꝯtinentiã et suũ effectũ q̇ est cõtinere et mensurare locatũ hꝫ ꝓfunditatẽ Ad scdam negatᷣ ꝯsequentia. Et dᵭꝫ ꝙ nõ est silr̃ de supꝼicie linea ⁊ puncto ⁊ de corpe qꝛ supꝼicies linea et corpus nõ sunt in corpe sub actu ꝓprio ſꝫ in potẽtia ⁊ sub actu alteri⁹. iõ nõ hñt locũ distinctũ a loco totius corporis. Ad terciã dꝛ ꝙ locus est terminus corpis ꝯtinentis. vt postea videbitᷣ ⁊ sic est ex elemẽtis vel elementatis. eo mõ quo accñs est ex suo subiecto. Ad quartã dꝛ ꝙ locus habet modũ cause finalis. qꝛ est finis et terminus mot⁹ oim corpoꝝ naturaliũ vel habet modum efficientis inquantũ est generatiuus locati. Ad quintam dꝛ ꝙ locus nõ est in aliquo sicut locatum in loco sed sicut accidens est in subiecto Ad sextam dicitur ꝙ locus ꝺm suum formale est immobilis sed quantum ad suum materiale est mobilis per accidens. vt postea patebit. Et hec de questione.

Phyſicorum

Uoniā aūt aliud q̇dem ſm ſe aliud vero ſm aliud. Di/
citur ſimilr̄ ⁊ locus. Alius q̇dē cōmunis. in q̊ oīa cor/
pora ſunt. Alius vero ꝓpriꝰ in q̊ p̊mo. Dico āt qm̄ tu
nūc in celo es. q₂ in aere Hic āt in celo ⁊ in aere: q₂ in terra. ſilr̄
aūt ⁊ in hac. q₂ in hoc loco. q̄ ꝯtinet nihil plus q̄₂ te. Sic igiť
ē locus p̊mū ꝯtinēs vnūq̇d̄q₂ corpoꝝ terminus q̇dē vtiq₂ erit
Quare videť ſpēs et forma vniuſcuiuſq₂ locꝰ eē. q̊ determinať
magnitudo et materia magnitudinis. Hec em̄ eſt vniuſcuiuſ
q₂ terminꝰ Sic q̇dē igiť ꝯſiderātibꝰ locꝰ vniuſcuiuſq₂ ſpecies
eſt Scd̄m aūt q̧ videť eē locꝰ diſtātia magnitudinis mate/
ria. Hec nāq₂ altera eſt a magnitudine. Hec aūt eſt ꝯtenta ſub
ſpē et definita. ſicut ſub plano ⁊ termino. Eſt aūt hm̄oi mate/
ria ⁊ infinitū. Cū em̄ remoueanť termini et paſſiones ⁊ ſpēs
relinquiť nihil p̄ter materiā Unde et plato materiam et locu₂
dicit eſſe idē in thimeo. Receptiuū em̄ et locū vnū et idē dicit.
Alio vero modo idem dicens receptiuum et in dictis nō ſcri/
ptis dogmatibus tamen locum et receptiuū idem retulit. Di
cunt quidem em̄ oēs eſſe aliquid locum. Quid autem eſt h̄
ſolus conatus eſt dicere. Merito autem ex his intendenti/
bus videtur vtiq₂ difficile cognoſcere quid eſt locus. ſiquidem
haꝝ q̇dcūq₂ ē ſiue materia ſiue ſpēs. Hec em̄ altiſſimā hn̄t ſpe
culationē. et ſibi inuicē nō facile ē cognoſcere ipſa. Atuero q̧
impoſſibile ſit q̇dlibet hoꝝ eē locū. nō difficile videre, Spēs
q̇dē em̄ et materia nō ſepanť a re. locum aūt cōtingit. In quo
nāq₂ aqua erat in hoc iteꝝ aer. ſicut diximus prius fit tranſmu
tatis ad inuicem aereq₂ et aqua et aliis corporibꝰ ſimilr̄ quare
neq₂ ꝑs neq₂ habitus. ſ₂ ſeꝑabilis eſt locus ab vnoquoq₂. Et
videtur em̄ huiuſmodi aliquid eſſe locus vt vas Etem̄ vas lo
cus tranſmutabilis Uas aūt nihil rei. Scd̄m quidem igitur
q̧ ſeparabilis eſt a re. ſic q̇dē nō eſt ſpēs. Scd̄m aūt q̧ conti/
net. ſic quidē alteꝝ a materia Uidetur aūt ſꝑ quod eſt alicu/
bi ipm̄ eſſe aliq̇d. et alteꝝ aliq̇d extra ipm̄ Platoni igiť dicen
dum eſt ſi opoꝛ₂ tranſgredientes dicere quare nō in loco ſpe
cies et numeri ſunt. et hoc ſi vere participatiuum eſt locus ſi/
ue magno et paruo exiſtente ꝑticipatiuo ſiue materia. vt in thi
meo ſcripſit.. Amplius q̄uo ferentur in ſui locum ſi locus

esset materia aut species. Impossibile est enim cuius non est motus neque sursum aut deorsum locum esse. Quare querendus in huiuscemodi locus est. Si autem in ipso locus est. oportet enim siquidem aut forma aut materia est. erit locus in loco. Transmutantur enim simul cum re et mouentur et species et infinitum non semper in eodem sed vbi vtique res. quare loci erit locus. Amplius cum ex aere fit aqua. perditus est locus siquidem speciei inerat. Non enim in eodem quod fit corpus Que igitur corruptio. ex quibus igitur necessarium est locum esse aliquid. et iterum ex quibus vtique dubitabit aliquis de substantia ipsius dictum est.

Queritur Utrum locus sit materia vel forma rei Arguitur primo quod sit forma. quia proprietates forme sibi conueniunt. ergo locus est forma. Antecedens patet. quia proprietates forme sunt continere et terminare. sed locus continet et terminat locatum. Secundo Omne accidens est forma. locus est accidens. ergo locus est forma Tercio quod sit materia. quia proprietates materie sibi conueniunt. que sunt recipere formam et omnia consequentia ad eam. sed locus recipit locatum et consequentia ipsum. ergo locus est materia. In oppositum est philosophus in textu. Pro responsione Sciendum primo quod postquam philosophus disputatiue inquisiuit an locus sit. Hic consequenter inquirit quid sit locus. Quidam enim dixerunt locum esse formam. et quidam locum esse materiam dixerunt. alij vero spatium habens tres dimensiones distinctas et separatas a dimensionibus locantis et locati. et istorum quidam dixerunt istud spatium corporibus imbibitum. alij vero dixerunt ipsum esse inter latera corporis continentis et contenti. et in presenti questione videbitur de duabus primis. de tertia autem opinione postea dicetur Sciendum secundo quod ponentes locum esse formam mouebantur ex eo. quia sicut in entibus aliquod est ens per se aliquod per accidens siue per aliud. ita etiam circa locum contingit quod aliquis est locus communis siue per accidens vt aliquid dicitur esse in celo. quia est in aere. et in aere. quia est in terra. et adhuc in terra quia est in parte determinata eius. Alius est locus per se et proprius continens locatum et nihil amplius et talis locus continet et terminat illud cuius est locus. et quia forma terminat materiam ad proprium esse et quantitatem determinatam ideo credebant quidam quod forma esset locus rei cuius est forma. Et etiam quod locus esset forma. Sciendum tercio quod plato posuit locum esse materiam et mouebatur. quia antiqui posuerunt locum esse spacium vt dictum est. et esse indifferens et indeterminatum ad omne corpus suscipiendum. inde sic arguebat Illud quod est de se indeterminatum et indifferens est materia. sed locus est huiusmodi vt dictum est. ergo locus est materia. Unde si ab aliquo corpore spherico remoueantur omnes passiones sensibiles et termini figurantes dimensiones magnitudinis. in tali corpore nihil relinquitur nisi materia indifferens et indeterminata. et cum spatium predictum habeat dimensiones sic concludebat quod sit materia. Item omne receptiuum alicuius secundum platonem est locus ponebat enim hec duo inuicem conuerti. scilicet esse receptiuum et esse locum. sed materia est receptiua formarum. verum est tamen quod licet plato in thimeo scripserit

oĩe receptiuũ eſſe materiã. ⁊ verbotenus in ſcholis diceret eẽ magnũ ⁊
paruũ. q̄ etiam ſ̃m ipm ſe tenent ex ꝑte materie. tñ ſꝑ locus et receptiuũ
idem ſunt cuicũq; attribuaṫ eſſe receptiuũ ſiue magno et ꝑuo ſiue mate
rie. vnde dicit phus ꝙ ꝗuis oẽs dixerunt locũ eſſe. tñ ſolus plato co
natus eſt inquirere quid ſit locus. Ex p̄dictis ↄcludit areſtoteles ꝙ
difficile eſt cognoſcere quid ſit locus. q꞉ difficile eſt cognoſcere materiã
et formã et vnũ illoꝝ ſine alio. Contra has opiniones. Concluſio
Locus nõ eſt materia nec forma alicuius corporis locati. ꝓbat phs q̄n
q; ratõnibus. Prima eſt. q꞉ materia et forma nõ ſeꝑantur a re cuiꝰ ſunt
ipa remanente ſed ↄtingit locum ſeꝑari ab eo cuius eſt. q꞉ vbi ꝑ̇us erat
aqua ibi nunc eſt aer. et ita ſeq̇tur ꝙ locus nõ eſt pars locati neq; habitꝰ
vel accñs inherens locato. q꞉ hmõi nõ ſeꝑanṫ ab eo cuiꝰ ſunt ipis rema
nentibꝫ Minorẽ rõnis ꝓbat phs. q꞉ in loco aliq̇d eſſe eſt aliq̇d eẽ in alio
ſicut in vaſe. ſed vas poteſt ſeparari ab eo cuius eſt. ergo ⁊ locus et ſic lo-
eſt forma nec materia. Secunda ratio. quia de ratõne loci eſt eſſe ex-
trinſecum illi cuius eſt locus. ſed forma nõ eſt extra rem cuius eſt forma
neq; etiam materia. ergo locus nõ eſt forma nec materia. Tercia ra-
tio que ſpẽaliter arguit ↄtra platonẽ. q꞉ ſi locus eſſet materia ita ꝙ eẽ lo-
cum et eſſe receptiuũ idẽ ſint ↄuertibiliter. ſeq̇tur ꝙ ydee ⁊ numeri cum
ꝑticipentur ⁊ recipianṫ in magno et paruo ſicut in materia eſſent in lo-
co. q꞉ ꝑticipata ſunt in ꝑticipante. Conſequens tñ eſt ↄtra platonẽ po-
nentẽ numeros ⁊ ydeas et ſpẽs nuſq; eſſe. Quarta rõ. Oĩe qđ trãſ
mutaṫ ſ̃m locũ eſt in loco. ſ꞉ ea q̄ ſunt in re cuiuſmodi ſunt materia ⁊ for
ma rei ſiľ mouenṫ cũ ipa. ergo ſeq̇tur ſi materia ⁊ forma ſint locus ꝙ loci
erit locus et ꝙ locus mouebiṫ ad locũ illiꝰ cuiꝰ eſt locꝰ aut ſurſum aut
deorſum. ſed cum aliquid mouetur ad locum. mouenṫ etiam oĩa que in
ipo ſunt et recipiunṫ in loco cum illo quod mouetur. ergo ſi materia vel
forma eſſet locus mouerenṫ ad locum et loci eſſet locus ⁊ ſic eſſet proce-
ſſus in infinitum. Quinta ratio. ſi locus eſſet forma cum forma corrũ
patur ad corruptõnem compoſiti. ſequitur ꝙ ad corruptiõem locati cor-
rumperetur locus. ↄſequens eſt falſum. q꞉ ſic aer et aqua nõ eſſent in eo
dem loco ſucceſſiue.

Ad rõnes Añ oppoſitũ. Ad ꝑ̇mã dꝛ ꝙ ipa peccat ꝑ̇mo ꝑ
equocatõem. q꞉ forma ↄtinet ⁊ terminat intrin
ſece. locus vero ↄtinet et terminat extrinſece Scđo peccat ꝑ fallaciam
ↄſequentis arguendo ex puris affirmatiuis in ſcđa figura Ad ſcđaꝫ
dꝛ ꝙ licꝫ locus ſit forma accñtalis locantis. nõ tñ eſt forma ſubalis ipiꝰ
locati Ad terciã dꝛ ꝙ materia intrinſece recipit formã. ſed locꝰ extrin
ſece recipit locatũ. ⁊ ſic ibi eſt equiuocatio. ⁊ ſimiľr eſt fallacia ↄñtis ſi-
cut in ꝑ̇mo. Et hec de queſtione.

Poſt hec aũt accipiendũ eſt quot modis aliud in alio diciṫ.
Uno quidem igitur modo ſicut digitus in manu. et pars in
toto eſt. Alio vero ſicut totum in ꝑtibus. Non enĩ preter par
tes eſt totum. Alio mõ ſicut homo in animali. ⁊ omnino ſicut

spēs in genere. Alio vero sicut genus in spē τ omīno ps spēi in spēi rōne Adhuc sicut sanitas in calidis τ frigidis. τ oīno spēs in materia Adhuc sicut in rege ꝗ grecoꝝ. τ oīno motū in ꝑmo motiuo. Amplius sicut in optimo τ oīno in fine. Hoc aūt est cuius cā fit. Oīm aūt maxime ꝓpriū est sicut in vase. et oīno in loco Dubitabit aūt aliqs vtꝝ vnū τ idē aliqd esse in seipso ꝯtingit aut nihil. sed oīa aut nusq̄ꝫ aut in alio esse. Dupliciter aūt hoc est. aut ꝑm se aut ꝑm alteꝝ. Cū eīm sint q̄dā ꝑtes totius. et hoc in illis et illa in hoc. dicetur totum in seipo esse Dicitur aūt et ꝑm ꝑtes. vt album. qꝛ supficies alba. τ sciens qꝛ ratiocinatiuū. Amphora q̄dem igitur nō erit in seipa neqꝫ vinū vini aūt amphora erit. Quod nāqꝫ est in alio et in quo est vtraqꝫ euisdē partes sunt idem. Sic q̄dem igitur contingit idē aliquid esse in seipo Primū aūt nō contingit. vt album in corpore. supficies eīm in corpore. scīa āt in aīa. ꝑm hec aūt sunt appellatōnes cū partes sint sicut in hoīe. Amphora aūt et vinū cum seorsum sint nō partes. Simul aūt cum sint propter qđ sint partes erit idem in seipo. vt albū in homine quoniā in corpore. et in hoc quoniā in supficie. In hac aūt nō amplius quoniam ꝑm aliud est. et altera specie hec sunt. et alteram naturam habet vnūquodqꝫ et potentiā superficieiqꝫ et albū. Neqꝫ igit inductiue ꝯsiderantibꝰ nihil in seipo videmus ꝑm nullum determinatoꝝ modorum. Et ratōne manifestum est. quia impossibile est. Oportet eīm vtraqꝫ vtrūqꝫ esse. vt amphoram vasqꝫ et vinum esse. Vinum aūt τ vas τ amphoram. si vere ꝑmū cōtingit et ipm in seipo. qꝛ si quidem maxime in alterutris essent amphora quidē acciperet vinū non ꝑm qꝛ vinum. sed inquantum illa. Et vinum erit in amphora. non inquantū amphora ipa. sed ꝑm qꝛ est illud amphora Secundū quidem igitur qꝛ alterū sit manifestū est. Alia nāqꝫ est ratio eius qđ in quo. et alia que in hoc. At vero neqꝫ ꝑm accidens contingit. simul eīm duo corpora in eodem erunt Ipsaqꝫ eīm amphora in seipa erit si cuius natura receptiua est. hoc contingit in seipo esse: Et adhuc illud cuius receptio est vt si vini vinum. Quod quidē igit impossibile sit aliquid in seipso esse primo manifestum est Quod aūt zeno opposuit. quia si locus est aliquid. in aliq̄ erit.

soluere nō est difficile. Nihil em̄ prohibet in alio esse primo locum: nō tamen in illo sicut in loco. sed sicut sanitas quidē in calidis et humidis. aut est sicut color in corpore passio. Quare non necesse est infinitum abire.

Queritur Utrum aliquid sit in seipo. Arguitur ꝙ sic. quia nisi sic esset ꝓcessus in infinitū. qđ patz. q2 vt đr p̄mo celi oē qđ ē. ē in aliquo loco. vel ergo est in loco alio a seipo. ꝛ sic esset ꝓcessus in infinitū. vel veniendū est ad aliqđ qđ est in seipo ꝛ nō in alio. Scđo sic pars est in toto et totū in ꝑtibus. ergo pars est in parte et totū in toto. ergo aliqđ est in seipo. In oppositū est phs. Sciendū p̄mo. ꝙ postq̄ phs disputatiue inq̄siuit an locus sit ꝛ quid sit. Hic ꝯsequenter circa hoc veritatē determinat. Et q2 anaxagoras dicebat infinitū q̄escere eo ꝙ est in seipo. ideo gr̄a huius ostendit phus quō aliqđ p̄t eē in seipo gr̄a cuius ostendit quot modis đr aliqđ esse in alio. Sciendū scđo. ꝙ aliqđ đr esse in alio octo modis. Primo mō sicut ꝑs integralis in suo toto. Scđo sicut totū integrale in suis ꝑtibꝫ. Tercio sicut genus in suis spēbus. ꝛ oē superius in suo inferiori. Quarto sicut inferius in suo superiori. Quinto sicut forma substantialis vel accidentalis est in materia siue in subiecto. Sexto aliquid est in suo motiuo sicut regnum in regente vel scriptura in scribente. Septimo dicitur aliquid esse in suo optimo et in suo fine sicut appetitus dicitur esse in suo appetibili vel cor alicuius in re quam amat. Octauo et maxime ꝓprie aliquid est in alio sicut locatum in loco sicut contentum in vase. vas em̄ est locus intransmutabilis. sed locus est vas immobile. Et ad istum octauū modum reducit̄ esse in tempore. quia vtrūqꝫ est esse in alio sicut in mensura extrinseca

Sciendum tercio ꝙ octauus modus est perfectior omībus alijs eo ꝙ s̄m actum locatum a loco ꝯtinetur et est ab ip̄o sepatum. ideo alij septem ad ip̄m reducuntur. Primo igitur s̄m similitudinē ad illum modū pars integralis est in suo toto. quia actualiter est in eo. Scđo genus est in actu in spē. ideo ꝯsequenter sequitur modus quo genus est in specie. Tercio. q2 pars subiectiua potentialiter est in suo superiori. ideo sequit̄ tercius modus. Quarto. q2 sicut species est in potestate generꝫ. ita forma est in potentia materie. ideo seq̄tur quintus modus. Quinto. q2 totum integrale respectu suaꝝ partium habet ratōnem forme. Et sicut forma includitur in potentia passiua materie. ita effectus includit̄ in potentia actiua agentis. igitur sequitur sextus modus. Sexto. quia appetitus quiescit in bono amato ꝛ desiderato. sicut locatū in loco. iedo ad octauum reducit̄ septimus modus. Et ita patz qualiter oēs modi ad octauū reducunt̄. Et istoꝝ modoꝝ sic habet̄ sufficientia. Quia oīs modꝰ essendi in. vel est s̄m habitudinē cause ad effectū vel s̄m habitudinē totius ad ꝑtem. si scđm hoc est duplr̄. vel totū ꝛ pars distinguunt̄ realiter. et sic sumunt̄ duo p̄mi. vel distinguunt̄ s̄m ratōem. ꝛ sic sumit̄ tercius et quartus. Si s̄m habitudinē cause ad effectum hoc est dupliciter. vl̄ s̄m habitudinē forme ad materiam. ꝛ sic est quintus modus. vel s̄m habi-

tudinem effectus ad causam efficientem. et sic est sextus. vel ad causam finalem et hoc dupliciter. quia vel finis est intrinsecus. et sic est septimus modus vel finis est extrinsecus et sic est octauus Sciendum quarto quod aliquid esse in seipso potest intelligi dupliciter. vno modo per se. alio modo per alterum Et per se adhuc potest intelligi dupliciter vel quod sit primo et per se in seipso. vel primo et secundum accidens. Unde aliquid dicitur esse in alio primo et per se quod secundum se totum est in eo et non per aliquod extrinsecum. sicut vinum in vase. Sed dicitur esse in alio primo et secundum accidens. quia secundum se totum est in alio et tamen hoc est per aliud extrinsecum in quo continetur quod facit ipsum esse in alio. sicut nauta primo et per se est in naui et secundum accidens in aqua quia per nauim Sed aliquid dicitur esse in alio per alterum quod est in ipso ratione alicuius partis. vt amphora vini diceretur in seipsa esse gratia partis. quia vna pars continet. alia vero continetur. Conclusio prima. Possibile est aliquid esse in seipso secundum alterum. patet. quia totum est in partibus et partes sunt in toto. sed ea que insunt parti denominant totum. cum enim aliquid conueniat parti oportet quod conueniat toti cum alicuius totius due partes sunt sic se habentes quod vna est illud quod est in altera. et alia est illud in quo est altera. vt si sumatur amphora vini vt quoddam totum tunc est in seipsa per alterum scilicet per partes inquantum vna pars scilicet amphora est illud in quo est altera. et altera pars scilicet vinum est illud quod est in altero. et sic vna pars est in altera parte et totum est in seipso per alterum et per partem. sicut etiam est de motu animalis. quia totum dicitur mouens gratia vnius partis que mouet et totum dicitur motum gratia alterius que mouetur. Conclusio secunda. Impossibile est idem esse in seipso primo et per se. probat philosophus primo inductiue. quia idem non est pars integralis sui ipsius neque totum. neque idem est genus sui ipsius. et sic de aliis. Secundo probat ratione. quia si sic. sequeretur quod eidem secundum idem conueniret ratio eius in quo est aliud et ratio eius quod est in alio et continentis et contenti. sed hoc est impossibile. quia continens se habet vt forma vel actus et contentum sicut materia. vnde si amphore vini conueniat esse in seipsa primo et per se. sequeretur quod nihil reciperet secundum quod est amphora. sed secundum quod esset totum aggregatum ex vtroque. Conclusio tercia. Impossibile est idem esse in seipso primo et secundum accidens. patet quia aliquid dicitur esse in alio primo et secundum accidens. quia secundum se totum est in eo. ratione tamen alicuius extrinseci in quo est quod facit ipsum esse in alio. sicut homo est in aqua per nauem in qua est. ergo si homo esset aliquid in seipso primo. sequeretur quod duo corpora simul essent in eodem loco. scilicet illud quod est in seipso et aliud in quo ipsum esset quod facit ipsum esse in seipso. sed consequens est falsum igitur etc.

Ad rationes Ad primam dicitur quod in textu dicitur quod locus est in alio non sicut locatum in loco. sed sicut forma in materia vel accidens in subiecto. Et cum arguitur omne corpus est in aliquo separato ab ipso vel deueniendum est ad aliquod quod sit in seipso. Concedit quod aliquid est in seipso. non tamen primo sed per alterum. scilicet gratia suarum partium que continent se inuicem. Ad secundam concedit quod aliquid est in seipso per alterum sicut ratio probat.

Illud autem manifestum. quoniam nihil est vas eius quod est in ipso. Alte-

num em̃ primo et quod eſt et in quo eſt. propter quod non erit vtiqꝫ neqꝫ materia neqꝫ ſpecies locus ſed alteꝝ illius em̃ aliq̃d exiſtentis materia et forma. Hec q̃dem igiẗ ſunt oppoſita

Uid aũt forte ſit locus. ſic fiet vtiqꝫ manifeſtũ. Accipiamus aũt de ip̃o quecũqꝫ videntur vere ẜm ip̃m ineſſe ip̃i Significamus igiẗ locum eſſe. primũ quod cõtinet illud cuius locus eſt et nihil eſſe rei. Amplius primũ neqꝫ maioreꝫ neqꝫ minorẽ eſſe. Adhuc aũt neqꝫ deficere vnicuiqꝫ et ſeparabilem eſſe. Adhuc aũt omnẽ locum habere ſurſum et deorſuꝫ Et ferri natura. et manere vnũquodqꝫ corpoꝝ in proprijs locis: hoc aũt facere aut ſurſum aut deorſum. Suppoſitis autẽ his reliqua conſideranda: Oportet aũt tentare intentõnem ſic fieri. vt quid ſit reddatur et queqꝫ oppoſita ſoluantur et que videntur loco ineſſe inſint. ⁊ amplius diſcolie cauſa ⁊ oppoſitorum circa loca manifeſta erit. Sic em̃ vtiqꝫ pulcherrime demonſtratur vnũquodqꝫ Primũ q̃dem igitur oportet intelligere ꝙ nõ quereretur locus niſi motus aliquis eſſet ẜm locum propter hoc em̃ et celũ maxime in loco eſſe opinãtur quod ſp̃ in motu eſt. Huiuſmodi aũt aliud quidẽ eſſe loci mutatio. aliud vero augmentũ et decrementũ: Et nãqꝫ in augmento et decremento tranſmutaẗ. ⁊ quod prius erat hoc iterum tranſmutaẗ in maius et minus. Eſt aũt qđ mouetur aliud q̃dem ꝑ ſeipſum actu. aliud vero ẜm accidens. Ipſius aũt qđ ẜm accidens eſt. alia quidẽ ꝯtingẽtia moueri per ſe. vt ꝑtes corporis ⁊ in naui clauus. Alia vero nõ ꝯtingentia ſed ſemꝑ ẜm accidens. vt albedo et ſcientia. Nec em̃ ſic tranſmutãt locum. quod in quo ſunt tranſmutaẗ Quoniã aũt dicimus eſſe ſicut in loco in celo. q2 in aere. hic aũt in celo. et in aere aũt nõ om̃i. ſed propter vltimum ip̃m. et continens in aere eſſe dicimus. Si em̃ omnis aer locus. nõ equalis erit vniuſcuiuſqꝫ locus et vnũquodqꝫ locatum. Uidetur aũt huiuſmodi primũ in quo eſt. Cum q̃dem igitur nõ diuiſum ſit cõtinens ſed cõtinuum nõ dicimus eſſe in illo ſicut in loco ſed ſicut pars in toto. Cũ vero diuiſum ſit et contactũ in primo quodã vltimo continentis qđ neqꝫ ꝑs eſt ip̃ius quod eſt in ip̃o naqꝫ maius [illegible]tia ſed equale. In eodem em̃ vltima contingentiũ. Et cum continuũ q̃dem ſit nõ

in illo mouetur sed cum illo. Diuisum aūt in illo. ꝛ siue mouea
tur cōtingens siue nō nihil minus. Amplius cum nō sit diui
sum. sicut pars in toto dicitur. vt sicut in oculo visus ꝛ in cor
pore manus: Cum aūt diuisum est vt in cado aqua et cipho vi
num. Manus quidem cū cum corpore mouetur. aqua au
tem in cado

Queritur Utrū locus sit equalis locato. Et arguitur
pmo ꝙ nō. q꞉ loc⁹ est supficies. locatū vero cor
pus. sed supficies nō adequatur corpori. q꞉ corpus habet tres dimensio
nes. supficies vero duas tm̄. Scdo sic. Oīe ꝯtinens debet esse ma
ius ꝯtento. sed locus est ꝯtinens locatum. igitur ꝛc̄. Tercio sic. Si
sic seqretur ꝙ supra idem centrū circulo nō mutato possent describi duo
circuli locato equales. quorū vnus alterū contineret qđ est impossibile et
ꝯtra Euclidē. igitur ꝛc. In oppositum est phus in textu.
¶ Sciendum pmo. ꝙ pmissa disputatōne de loco an sit et quid sit. et
premissa diuisione de modis essendi in. et solutōnibus quarūdam diffi
cultatum. Consequēter phus incipit inquirere definitōem loci. ratōne
cuius premittit aliquas ꝓprietates loci que cōueniunt illi definitōni. et
deinde aliquas suppositōnes valentes ad illam definitōem inquirendā
Unde prima ꝓprietas loci est. ꝙ locus proprius cōtinet locatū ꝛ tamen
nihil est ipius locati. ꝛ per hoc remouetur cōtinentia forme que est ali
quid rei cuius est forma. Secūda proprietas est. locus est equalis lo
cato. q꞉ locus ꝓpinquus qui dicitur proprius nō est maior neqꝫ minor
locato. Tercia proprietas est. ꝙ locus nō deficit cuicūqꝫ corpori sic ꝙ
corpus aliquod sit sine loco. licet quilibet locus sit separabilis Quar
ta est. ꝙ in loco sunt sex differentie positionū ex natura rei distincte rōne
cuius vnūquodqꝫ corporū naturaliū cum est extra suum locum natura
liter mouetur ad ipsum et in eo permanet Sciendum scdo. ꝙ vt vi
deatur quō definitio loci sit sufficiens ponit phus quatuor conditōnes
requisitas ad hoc ꝙ definitio loci sit sufficiens et etiam quelibet alia de
finitio. Prima est ꝙ per definitōnem ostendatur quid sit definitū Se
cunda est ꝙ per ipam soluantur omnia que opposita sunt circa definitū
q꞉ dubitatorū solutio est veritatis ostensio. Tercia est. ꝙ per ipam
cōuenienter demonstrent̄ passiones que sunt in subiecto. quia definitio
est mediū in demonstratōne. Quarta est. ꝙ per ipam manifestentur
cause discordie et diuersarū opinionū que circa definitū habētur Ex his
ꝯditōnibus obseruatis pulcerrime definit̄ vnūquodqꝫ Sciendū ter
cio. ꝙ ad inuestigandū definitōnem loci phus premittit quatuor pream
bula. Primū est ꝙ nō quereret̄ locus nisi esset aliqs motus ſm locum.
eo ꝙ transmutatio localis corporū ducit nos in cognitōem loci. sicut trās
mutatio formarū circa vnam materiam ducit nos in cognitōem materie
et propter hoc celū maxime est opinatū esse in loco. q꞉ semp mouet̄ loca
liter. Aduertendū tamē Qꝫ motuū aliquis est ad locum p se q dicit̄

locumutatio. Et alius est ad locum ex ꝯsequenti. vt augmentatio ⁊ de/
crementum. Secundum est ꝙ eorum que mouentur localiter. quedam
mouentur per se et in actu. vt quodlibet corpus. ⁊ quedā mouentur per
accidens. et hoc dupliciter. qꝛ quedam mouentur per accidens que ta/
men naturaliter nata sunt moueri ꝑ se. sicut partes integrales in suo to/
to existentes mouentur ad motum totius. ⁊ ipe separate nate sunt mo/
ueri per se. Alia autem nō sunt nata moueri per se. vt accidentia que so/
lum mouentur ad motōnem subiecti. Tercium est ꝙ nihil dicitur eē
in loco cōmuni nisi quia est in loco proprio. vt aliquis dicitur esse in celo
quia est in aere qui est in celo. ⁊ adhuc nō dicitur esse in aere nisi quia est
in aliqua parte aeris que immediate ipsum tangit. talis em̄ locus cōmu
nis nō est equalis locato. Quartum est. si aliquid sit in aliquo vt cō/
tinuum sibi ⁊ ab eo nō diuisum nō dicitur esse in eo. vt in loco. sed vt ps
in toto. ⁊ sic locus est diuisus a locato ⁊ nō sibi ꝯtinuus. Quod probat
phus dupliciter. Primo. quia cōtentum continuum cōtinenti nō moue
tur in ipo cōtinente sed solum mutatur cum eo. ⁊ cum ad hoc ꝙ aliquid
sit in alio vt in loco reqratur ꝙ in eo possit moueri siue moueatur conti
nens siue nō sicut aqua continetur et mouetur in vase continente. ideo
locus debet esse diuisus a locato Secūda ratio est. quando ꝯtentum
nō est diuisum a ꝯtinente dicit̄ esse in eo sicut pars in toto. vt visus est in
oculo vt pars formalis. et manus in corpore vt pars organica. sed cum
diuisum est ab eo dicimus esse in eo sicut in loco. vt aqua in vase. Cum
ergo vt supradictum est esse in loco et esse in alio vt pars in toto distin/
guant̄ seqtur ꝙ locus diuisus est a locato. ¶ Conclusio. Locus pro/
prius debet esse equalis locato. patꝫ. qꝛ locus proprius nō est maior loca
to. Et est aduertendū ꝙ triplex equalitas loci ⁊ locati distingui potest.
Potest em̄ attendi quantū ad ꝯtinentiā. Ideo locus proprius dicitur
qui ꝯtinet totum locatū et nihil plus Scdo modo potest attendi quā
tum ad dyametrū loci ⁊ locati. ita ꝙ dyameter transiens a supficie ꝯue/
xa locati per centꝝ eius vsqꝫ ad oppositā ptem eiusdē supficiei sit equa/
lis dyametro transeunte a supficie ꝯcaua per centrum locati vsqꝫ ad op/
positam ptem eiusdem supficiei loci. Et hoc mō etiam est equalitas. qꝛ
ille due supficies sunt simul ꝑ immediatōem. Et cum supficies sit indi/
uisibilis ꝑm ꝓfunditatē dyameter loci nō potest excedere dyametrū lo/
cati nisi in indiuisibili ⁊ in indiuisibili nō fit excessus. igitur ⁊c. Ter/
cio modo potest attendi equalitas quantum ad mensuras superficierū.
ita ꝙ linea mensurans superficiem conuexam locati sit equalis linee que
mensurat superficiem concauam locantis. ⁊ illo modo adhuc est equali/
tas. quia si per impossibile ille due superficies abstraherent̄ a suis subie/
ctis facerent vnam supficiem. ⁊ sic vna nō potest aliam excedere Cum
vnum dicatur quasi indiuisum et in indiuisibili nō sit excessus.

Ad rationes Ante oppositum. Ad ṗmam dicitur. ꝙ
licet locus nō sit equalis locato quantū
ad dimensiones quas vtraqꝫ habent essentialiter. tamen locus quantum
ad dimensiones quas habet ꝑm cōtinentiam est equalis locato. et etiā

cõparando locum ad supficiem conuexam locati ſm quam eſt locatum
formaliter. Ad secũdam dicitur. ꝙ corpus ꝯtinens semper maius eſt
ꝯtento. sed tamẽ supficies ꝯcaua ꝯtinentis que dicitur locus nõ eſt ma-
ior. Ad terciam dicitur. ꝙ licet in eadem supficie supra idem centrum
sit impossibile describere duos circulos equales. tamen hoc fieri poteſt
in diuersis superficiebus. scꝫ corporis cõtinentis ⁊ ꝯtenti. que sunt di-
uerse nõ ratõne situs sed ratõne suoꝝ subiectoꝝ.

¶ Jam igitur manifeſtum ex his quid locus Uere em̃ qua
tuor sunt quoꝝ necesse eſt locum vnum aliquid esse. Aut em̃
forma aut materia eſt aut spacium aliquod in medio extremo-
rum. aut extrema si nõ eſt spacium nullum preter impositi cor-
poris magnitudinem Horum aũt ꝙ tria nõ contingat esse
manifeſtum eſt. Sed propterea id qḋ continet forma esse In
eodẽ em̃ sunt extrema continentis et contenti. Sunt quidem
igitur vtraqꝫ termini sed nõ eiusdem. sed species quidem rei.
Locus aũt continentis corporis. Sed ex eo ꝙ mutatꝛ mul
totiens manente continente contentum et diuisum. vt ex va-
se aqua. ipsum medium esse aliquod videtur esse spacium. tan
ꝙꝫ aliquid sit preter corpus quod transfertur. Hoc autẽ nõ
eſt. sed contingens incidit corpus eorum que transferuntur et
que per se apta nata sunt contingere Si autem aliquod esſꝫ
spacium aptum natum et manens in eodem loco. infiniti vtiqꝫ
idem essent loci. transmutante em̃ aere et aqua idẽ facient oẽs
partes in toto. quod quidem om̃is aqua in vase. Simul au
tem erit et locus transmutans. quare erit loci alius locus. et
multi loci simul erunt. Non eſt autem alius locus partis in q
mouetur cum totum vas transmutatur. sed idem in quo em̃ ẽ
cõmutatur aer et aqua aut partes aque. sed non in quo fiunt lo
co: qui pars eſt loci. qui eſt locus totius celi Et materia aũt
videtur vtiqꝫ esse locus si in quiescenti aliquis consideret ⁊ nõ
in separato sed continuo. Sicut em̃ si alteretur hoc quidẽ vti-
qꝫ nunc eſt album nunc autem nigrum. ⁊ nunc quidem durũ
olim autem molle. Unde dicimus aliquid esse materiã sic
et locus per talem quãdam videtur esse fantasiam. Uerũtamẽ
illud quidem quoniã quod nunc eſt aqua prius erat aer. Locꝰ
aũt. qꝛ vbi nunc eſt aqua ibi erat aer. Sꝫ materia qdẽ sicut di
ctũ eſt in ꝑoribꝰ neqꝫ diuisa eſt a re. neqꝫ ꝯtinet locꝰ aũt vtraqꝫ

Si igitur nihil horū trium locus eſt. neq̄ ſpecies neq̄ materia neq̄ ſpaciū aliquod ſed ſemper eſt alterū preter id qđ eſt rei diſtantis neceſſe eſt locū eſſe reliquū quatuor termini cōtinentis corporis Dico aūt corpus qđ mouet̄ ſm loci mutationem Videt̄ aūt magnū aliquid et difficile accipi locus et propter hoc ꝙ apparet materia et forma et propter hoc quidem ꝙ in quieſcēti ꝛ ꝯtinēti fit tranſmutatio eius quod fert̄ contingere eīn videtur ſpaciū mediuꝫ aliquid aliud a motis magnitudinibus proficit aūt aliquid et aeri apparēs incorporeus eſſe. Videtur eīn nō ſolū terminus vaſis eſſe locus. ſed et qđ eſt mediū tanq̄ vacuū Eſt aūt ſicut vas locus intrāſmutabilis. ſic locus vas īmobile. Unde cuꝫ quidē in eo qđ mouet̄ moueatur et mutet̄ qđ intus. vt in flumine nauis tanq̄ vaſe vtit̄ magis q̄ꝫ loco continenti. vult āt īmobilis locus eſſe. Unde omnis fluuius magis locus eſt qꝛ īmobilis omnis Quare terminus continentis īmobilis primū hic eſt locus. Et propter hoc mediū celi et vltimū ad nos circularis loci mutationis videt̄ eſſe. hoc quidem ſurſum. illud vero deorſum maxime oībus proprie. qꝛ hoc quod ſemper manet Circulo eīn vltimū ſimiliter ſe habens manet. quare qm̄ qđ leue quidē ſurſum fertur natura. qđ vero graue deorſum. Quod quidem eīn ad mediū continens terminus deorſum eſt. et ipſum mediū. Quod vero ad vltimū ſurſum eſt. et ipſuꝫ vltimū. Et propter hoc planū videtur eſſe quoddā et ſicut vas locus continens. Amplius ſimul cum re quodammodo locus eſt. Simul eīn finis eſt et locus.

Querit̄ Utrū locus ſic bene diffiniatur. Locus eſt terminus corporis cōtinentis īmobilis primū ☞ Arguitur ꝙ nō. qꝛ terminus corporis ꝯtinentis eſt ſuperficies eius. ſed locus non eſt ſupficies. qꝛ locus debet ꝯtinere locatū nō ſm ſupficieꝫ tm̄ ſed ſm totam q̄ntitatem eius. ergo ꝛc. Secūdo ſic. Pars loci et locati ad eūdē terminū copulant̄. ſed hoc ſtare nō poteſt de ſupficie corporis cōtinentis igit̄ ꝛc. Tertio ſic. Quodlibet elementum eſt cuilibet alteri ꝯtrariuꝫ ergo ſupficies vnius nō poteſt eſſe locus naturalis alterius. et cū elemēta ꝯtineāt ſeinuicē. ſequit̄ ꝙ locus nō eſt terminus corporis ꝯtinētis

Quarto ſic Omnis terminus corporis ꝯtinentis eſt mobilis ad motum ſcꝫ ſui ſubiecti. cū oīe corpus mobile ſit. ergo ſi locus ſit terminus corporis ꝯtinētis ſequitur ꝙ locus nō ſit īmobilis. In oppoſitū eſt p̄ hs

Sciendũ q̄ pōstq̄ phs premisit ꝓprietates loci et ꝯditiones diffinitionis eius et aliqua preambula valentia ad inuestigãdũ dictã definitionem. Hic consequenter inuestigat ipam et primo inquirit genus eius. secũdo differentiã. ⁊ tertio ꝯcludit diffinitõem loci. quarto ostendit eã bene assignatã. Et inquirendo genus loci concludit ex p̄dictis q̄ oportet locũ esse vnũ de istis quatuor. scʒ vel est forma vel materia vel spaciũ dimensionatũ inter latera corporis ꝯtinentis separatũ a dimensionib⁹ locati. vel est terminus corporis cõtinentis Quia oẽs q̄ de loco locuti sunt dixerũt ipm esse alterũ istorum quatuor iam dictorũ Conclusio p̄ma Locus non est forma nec spaciũ separatũ inter extrema continentis nec materia Primũ patet. q̄a locus videt᷑ forma per hoc q̄ vtraq̄ sunt termini scʒ forma et locus. sed nõ sunt termini eiusdem. q̄ forma est terminus rei locate. locus vero est terminus corporis cõtinentis. Secũdũ probat phs duplici rõne. Prima est. si locus esset tale spaciũ separatum sequeret᷑ q̄ simul essent infinita loca. consequens est falsum. et patet consequentia. q̄a ꝓm illam positionem cũ aliquod corpus totũ est in loco ibi sunt alie dimẽsiones spacij a dimensionib⁹ illius corporis ergo cũ omnis pars ꝯtineat᷑ a toto sicut locatũ a loco. nec est differentia nisi in hoc q̄ ps nõ est diuisa ⁊ q̄ locatum est diuisuʒ a loco. sequit᷑ q̄ si pars diuidat᷑ actu q̄ sint alie dimẽsiones partis spacij ꝯtinentis penetrantes dimẽsiones illius ptis p̄ter dimensiones totius corporis ⁊ cũ in aliquo toto sit accipere infinitas partes cõtingentes in diuisione. sequit᷑ q̄ in spacio alicuius corporis sint infinita spacia actu diuisa ꝓpter infinitas partes corporis. et sic erunt infinita loca. nec valet si diceret᷑ q̄ diuisio corporis contenti faciat ibi de nouo aliquas dimensiones spacij ꝯtinentis. et q̄ sicut corpus nõ est actu diuisum in infinitas ptes ita etiã nec ibi sunt actu infinita loca ponẽda. q̄ diuisio corporis ꝯtenti nõ causat de nouo dimẽsiones separatas. sʒ tm̄ diuidit dimensionẽ locati ad quã dimẽsionem nõ sequit᷑ diuisio dimensionũ loci. q̄ ille ponũtur separate ergo anteq̄ ps esset diuisa a toto oportet q̄ in spacio totius essent infinite ptes dimensionũ loci penetrãtes dimensiones ipius corpis locati. et cũ in locato pñt accipi infinite dimẽsiones. igit᷑ ⁊c. Scd̃a rõ ẽ hec Si locus sit tale spaciũ cũ corp⁹ ꝯtinẽs transmutatur localiter oportet q̄ hm̃oi spaciũ transmutet᷑ cũ corpe cõtinente cũ ergo corpus cõtinens trãsmutet᷑ in aliquẽ locũ ꝓm istã positionem ⁊ penetret᷑ a dimensionib⁹ loci in quẽ transmutat᷑ sequit᷑ q̄ spacij erit spaciũ ⁊ q̄ loci erit locus. et q̄ multa loca erũt simul. sed hoc ẽ impossibile. igitur ⁊c. Tertiũ probat. q̄ licet locus et materia ꝯueniũt in hoc q̄ sicut materia manẽs eadẽ diuersas formas successiue recipit. ita locus manens idẽ et ĩmobilis successiue recipit diuersa corpora. tñ materia nõ est diuisa a locato nec ꝯtinet ipsum. locus aũt vtrũq̄ habet. igitur ⁊c.

Cõclusio scd̃a. Locus est terminus corpis cõtinentis. Probat᷑. q̄a oportet locũ esse formã vel materiã vel spaciũ separatũ vel terminũ corporis ꝯtinentis vt p̄us patuit. sed nõ est aliqđ trium precedentiũ vt iaʒ probatũ est. ergo est terminus corporis ꝯtinentis. Conclusio tertia. Locus est immobilis sicut vas est locus transmutabilis. patet q̄ quãdo corpus cõtentum mouet᷑ ad motum cõtinentis sicut nauis in parte

fluuij vel vinū in vase. tunc illud ꝯtentū dicit̄ esse in eo vt in vase et nō vt in loco. sed vas et locus differūt penes mobile ⁊ imobile. ergo signū est ꝙ ad ratiōem loci requiratur ꝙ sit imobilis. Ex quo patet ꝙ totus fluuius magis debet dici locus nauis ꝙ̃ tm̄ hec aqua vel illa circūdās latera nauis. q̄ȥ totus fluuius est immobilis. q̄ȥ fluuius est locus cōmunis nauis et non cōtinet nisi per locū ꝓprium. ideo oportet capere locum proprium nauis in aliqua parte fluuij in q̄ȥtum habet situm et ordinem imobilem ad totum fluuium et nō oportet capere locum nauis in aqua fluente ſm hanc aquā que fluit sed ſm situm et ordinem quem habet hec aq̄ fluens ad totum fluuiū qui q̇dam ordo ⁊ situs formaliter manet idē in aqua succedente. Ex quo patet ꝙ licet locus q̄ȥtum ad suum materiale qđ est superficies ꝯtinentis sit mobilis per accidens ad motū corporis cōtinentis. tamē quo ad suum formale qđ est certus ordo vel situs respectu primi locantis qđ est celum est simpliciter imobilis tam ꝑ se ꝙ̃ ꝑ accidens. Item si locus esset mobilis sequeret̄ ꝙ aliquod corpus quietum et non motum ab aliquo mouente moueretur de loco ad locū qđ est impossibile. ergo locus est immobilis. Cōclusio quarta. Predicta diffinitio loci est bene assignata. probat p̄ hus q̄ȥtum ad tria in ea posita. Primo ꝙ locus sit imobilis. q̄ȥ mediū celi scȝ centrū ⁊ vltimum celi quo ad nos quod est superficies ꝯcaua eius. maxime proprie dicuntur loca. Nā centrū dicit̄ locus deorsum ad quem grauia mouentur et vltimū celi dicitur sursum. sȝ ista duo sunt immobilia. q̄ȥ centrū semper imobile manet et vltimū celi licȝ moueatur circulariter. tamen manet semꝑ in eadē distātia ad centrū. ergo locus est imobilis. Secūdo probat ꝙ locus est terminus. q̄ȥ locus similiter cōtinet quodāmodo sicut vas ꝯtinet ſm suā superficiem. igitur et corpus ꝯtinens ꝯtinet ſm suam superficiem. ⁊ sic locus est terminus vel planū corporis. Tertio probat ꝙ sit primū continēs. q̄ȥ illud est primū cōtinēs qđ est simul cū locato. sed locus est simul cum locato. q̄ȥ fines locati ⁊ locantis simul sunt. ergo locus est continēs primū. et hoc ponitur ad differentiam loci cōmunis qui nō ꝯtinet primo sed mediante loco proprio.

Ad rationes Ad primā dicitur ꝙ corpus ꝯtentū est totū in loco. tn̄ corpus ꝯtinens solū tāgit ꝯtentū ſm suꝑficiē eius. ⁊ ꝑ hoc ipm̄ ꝯtinet ſm oēm dimēsionē. Ad secundā dr̄ ꝙ Aresto. ponit illud in p̄dicamentis ſm opinionē antiquorū ponentiū locū esse spaciū inter latera corporis ꝯtinentis. vtendo illa cōi opinione nōdum ab eo reprobata. Ad tertiā dr̄ ꝙ in ꝯcauo vni⁹ elementi deficit ꝟtus generatiua illius elementi ⁊ incipit ꝟtus generatiua alteri⁹ elemēti. et sic nihil ꝓhibet ꝙ in eodē sint ꝯtrarie ꝟtutes. vna vt deficiens alia vt incipiens. q̄ȥ ꝯtraria ſm esse impꝫfectū ꝯpatiunt̄ se in eodeȝ et sic ꝯcauū vni⁹ elemēti ē locus naturalis alterius in q̄ȥtū ibi incipit virtus generatiua alterius elemēti q̄ sic incipiēs ꝯtinue intendit̄ ⁊ in cētro elemēti est ineē ꝯpleto. Ad quartā pȝ solutio ex dictis.

Ui quideȝ igitur corpori inest aliquid extra corpus continens ipsum hoc in loco est cui vero nō minime

Unde et si aqua fiat huiusmodi. partes quidem mouentur ipsius. continentur enim sub inuicem. Omnis autem est tanquam quod mouebitur et tanquam non. Sicut quidem enim tota simul locum non mutat. Circulariter autem mouebitur. partium enim hic locus et sursum quidem et deorsum vero circulo aut quedã alia vero sursum et deorsum quecũq; habent densitatẽ et raritatem. Sicut aũt dictũ est alia quidẽ sunt in loco ꝑm potentiã alia ꝑm actũ. Unde cũ quidẽ cõtinuum sit quod est similis partis ꝑm potentiã in loco partes sunt. Cum aũt separata quidẽ sunt. tangũt aũt se sicut collectio ꝑm actum sunt. Et alia quidem ꝑ se sunt vt om̃e corpus aut ꝑm loci mutationem. aut augmentũ mobile alicui per se Celũ aũt sicut dictũ est nõ est alicui totũ neq; in aliq̃ est. Si quidẽ nullũ ꝯtinet ipsum corpus. ꝑm aũt ꝙ mouet᷑ sic. sic et locus est in partibus. Altera em̃ ab altera habita partiũ est. Alia vero ꝑm accidẽs. vt anima et celũ. ptes em̃ in loco quodammõ om̃es sunt. In eo em̃ qđ circulariter sunt continet alia aliam. Unde mouet᷑ circulariter solũ qđ sursũ est Om̃e aũt nõ alicubi est Quod em̃ alicubi ipsum aliq̃d est et adhuc aliquid oportet esse extra hoc. in quo qđ continet. Extra aũt om̃e totũ nihil est. Et propter hoc om̃ia in celo sunt Celũ em̃ in quo omne est. fortassis est. Est aũt locus non celũ. sed celi quiddã vltimũ. et tangens mobilis corporis termin⁹ quiescens. Et propter hoc quidẽ terra in aqua Hec vero in aere hic aũt in ethere. ether vero in celo. celũ aũt non amplius in alio Manifestum autem ex his qm̃ et dubitationes oẽs soluunt᷑ sic vtiq; dicto loco. Neq; em̃ simul augmentari necesse est locum Neq; puncti esse locũ Neq; duo corpora in eodem loco. Neq; spaciũ aliqđ esse corporeũ. loci mediũ. corpus aũt qđcũq;. sed nõ spaciũ corporis et est locus alicubi. nõ sicut in loco sed sicut terminus in finito. Nõ em̃ oẽ quod est in loco est sed mobile corpus Et fertur igitur in suũ ꝓpriũ locũ vnũquodq; rationabiliter. Cui em̃ consequenter ⁊ qđ tangitur non vi proximũ est. Et simul apta nata impossibilia sunt. Que vero tangunt᷑ et actiua et passiua sunt adinuicem. Et manet igitur natura in proprio loco vnũquodq; ra/

tionabiliter. Et nãq; hec pars in toto loco. sicut diuisibilis ꝑs ad totum est. vt cum aque aliquis moueat partem aut aeris. Sic aũt et aer habet ad aquam vt materia eius. Hic aũt species: Aqua quidem materia aeris aer aũt sicut actus quidam ipsius. Aqua eñ potentia aer est: aer vero potentia ē aqua alio modo. Determinandũ aũt de his posterius est. Sed propter tempus necesse quidem dicere. Incerte aũt nunc dictum tunc erit certius: Si igitur idem materia et actus. aqua enim vtraq;. Sed hoc quidem potentia. illud vero actu. Habebit itaq; sicut pars quodãmodo ad totum. Unde et his tactus inest. Copulatio aũt cum vtraq; actu vnum fiant. Et de loco quidem et quõ est et quid est dictum est.

Queritur Utrũ vltima sphera sit in loco per suas partes. Arguitur primo ꝙ nõ. quia oĩe corpus est in loco eo modo quo mouetur localiter. quia loc⁹ queritur propter motum. sed prima sphera que dicitur vltima quo ad nos mouet̃ localiter per se ꝑmo. quia sibi conuenit ꝑmus motus omniũ qui nõ potest esse ꝑ accidens nec per alterum. ergo prima sphera nõ est in loco per suas partes. Secundo sic. partes corporis continui et nõ diuisi non sunt in loco neq; mouentur. sed totum mouetur et est in loco. sed vltima sphera est corpus continuum. ergo partes eius nõ sunt in loco nec mouentur localiter. ergo prima sphera nõ est in loco per suas partes Tercio sic Partes continui nõ diuisi nõ dicuntur esse in loco nisi in potentia inq̃tum sunt diuisibiles a toto. sed partes vltime spere nõ sunt diuisibiles a toto. cum vltima spera sit indiuisibilis. ergo ille partes non sunt in loco nec actu nec in potentia. ergo neq; tota spera per partes. In oppositum arguitur. q: celum est in loco per accidens. vt dicitur in textu. ⁊ nõ per hoc ꝙ sit in aliquo subiecto per quod sit in loco. ergo est in loco ꝑ suas partes. quia vt dictum est ꝑus sunt duo modi essendi per accidens in loco. Pro responsione. Sciendum ꝑmo. ꝙ postq̃ phus posuit definitõnem loci. Consequenter ex definitõne eius ostendit quid dicitur esse in loco et quot modis aliquid dicatur esse in loco Circa quod dicit ꝙ illud corpus cui adiacet aliud corpus cõtinens ipsum est per se in loco. cum locus sit terminus corporis cõtinentis. sed cui corpori non adiacet corpus extra cõtinens ipsum. illud minime est in illo et hoc ſm se totum. vt si aqua esset huiusmodi sic ꝙ nullum esset corpus extra ipaz sed ipsa esset totum vniuersum solum esset in loco per suas partes. quia ſm se totum nõ moueretur. sic ꝙ simul mutaret locum. sed tantũ moueretur per suas partes. Et similiter est de toto vniuerso quod ſm se totum nõ mutat locum. sed ſm partes eius. quarum quedam mouentur circulariter quedam aũt recte. Et illarum quedam mouentur sursum. vt habentes leuitatem. quedam vero deorsum vt habentes grauitatem

Sciendum secūdo ꝙ due sunt distinctōnes huius quod est esse in loco. Prima est. nam aliqua sunt in loco ſm potētiam sicut partes continui que nō sunt actu diuise a toto. alie vero sunt ſm actū in loco. vt partes actu separate a toto continuo. Alia est ꝙ entium in loco quedam sunt per se in loco. vt om̄e corpus motum localiter vel ſm augmentum excepto tamen celo quod nō cōtinetur ab alio. Alia vero sunt per accidens in loco. vt anima et celum. anima em̄ solum est in loco ꝑ corpus in q̄ est. celum vero vt posterius dicetur est in loco per suas partes que sunt quodāmodo in loco. tamen est magna difficultas de vltima sphera. cum nō habeat extra se corpus qualiter dicatur esse in loco. Sciendū tercio ꝙ multe fuerunt opiniones de ista dubitatōne. tamen sunt due ꝑncipaliores et magis apparentes Prima est Auerroys quē Albert⁹ insequitur dicentis. ꝙ vltima sphera est in loco per accidens. scꝫ per suū centrum. et motiuū eius est ꝙ om̄e qd̄ habet fixionem per alterum dicitur esse per accidens in loco. scꝫ per illud per qd̄ figitur quod est in loco per se. quod patꝫ de clauo in naui. Sed corpus motum circulariter habꝫ fixionem per immobilitatē sui centri. ergo tale corpus est per accidens in loco. inquantū centrum per quod voluit̄ est per se in loco. ꝙ autē sphere inferiores habeant locum per hoc ꝙ cōtineantur a superioribus. hoc eis accidit ex ordine earum ad inuicem. quia nō est de necessitate corporis circulariter moti ꝙ habeat locum in quo moueatur. sed tamen necessario mouetur circa locum. Et quando sibi arguitur. si vltima sphera esset per accidens in loco seq̄retur ꝙ moueretur per accidens. ergo motus per accidens prior eēt motu per se. Respondet ꝙ ad motum circularem nō requiritur ꝙ mobile circulariter motum sit per se in loco. sꝫ ad motum rectum hoc requiritur. quia motus circularis nō est ad locuꝫ sicut rectus. sed circa locum. Sed hec opinio videtur esse ꝯtra distinctōnem Arestotelis quam prius posuit de hoc ꝙ est esse in loco per accidēs quia solum dicitur aliquid esse per accidens in loco. vel sicut pars in toto vel sicut accidens per subiectum ⁊ nō per hoc ꝙ aliquod extrinsecuꝫ sit per se in loco. ergo cum centrum sit vltime sphere om̄ino extrinsecum sequitur ꝙ vltima sphera nō est in loco per accidens ratōne centri. Alia fuit opinio Theomixtij dicentis ꝙ vltima sphera est in loco ꝑ suas partes. ⁊ hanc opinionem sanctus thomas insequitur. Pro quo Sciendum quarto. ꝙ sicut ꝓus dictum est non querit̄ locus nisi propter motum ſm locum. ideo Arestoteles demonstrat locum esse per hoc ꝙ corpora sibijnuicem succedunt in eodem loco. et ita locus nō est de necessitate corporis inquantum est corpus. est tamen de necessitate corporis inquantum mouetur localiter. ergo alicui corpori moto localiter necesse est assignare locum eo modo quo in illo motu consideratur successio diuersorum corpoꝝ. Et ideo in his que mouentur recte. quia in illis duo corpora succedunt sibijnuicem in loco ſm totum necesse est ꝙ corp⁹ qd̄ mouetur motu recto ſm se totū sit in loco. Sed in motu circulari lꝫ totum mutet locum ratōne tamen nō variat locum subiecto. q2 totum semper manet in eodem loco. quia solum variat locum ratōne. vt dicitur in sexto huius. sed partes variant locum ratōne et subiecto simul. ideo in

motu circulari attenditur successio in eodem loco nō diuersorū̄ totorum corporum. sed diuersarū partium eiusdem corporis. Igitur corpori mo-to circulariter nō debetur locus ex necessitate fm se totum. sed tantum per partes. Conclusio prima. Ultima sphera non est per se in loco, quia illud est per se in loco cui adiacet aliquod corpus extra continens ipsum. sed vltima sphera nullum habet corpus continens ipsum. igit̃ ⁊c̃

Conclusio secunda. Ultima sphera est in loco per alterum. scꝫ per suas partes. Patet. quia partes prime spere in eo ꝙ mote sunt circulariter continent seinuicem simul sic ꝙ vna continetur ab alia. Et similiter est de qualibet alia. Quāuis nō sint actu diuise a toto. ergo fm tales par-tes prima sphera est in loco. Secūda ratio est. Om̄e corpus eo mo-do est in loco quo mouetur localiter. sed prima sphera cum moueat̃ circu-lariter nō mutat locum suum fm se totā sed fm suas partes et hoc est eē in loco per alterū. Ex predictis patꝫ ꝙ celum motum circulariter nō est fm se totum in loco cum nō habeat aliquod extra se cōtinens ipsum. sed om̄ia cōtinentur in celo. ⁊ propter hoc celum dicitur esse om̄e vel vni-uersum. tamen celum nō est locus. sed cōcauum eius. quia cōcauum est terminus corporis cōtinentis. et propter hoc terra dicitur esse in aqua. quia est in cōcauo eius. ⁊ aqua in aere. et aer in ethere et ethera in celo. et celum nō est amplius in alio. Ulterius ex definitōe loci ꝑus dicta phs infert solutōem aliquaꝝ ratōnum ꝑus positaꝝ ad probandū locum nō esse. de quibus satis visum est et satis patent in textu. Ex dictis infert Arestoteles causas duaꝝ ꝓprietatum loci. Prima est ꝙ om̄e corpus na-turaliter mouetur ad suum locuꝫ. ⁊ causa huius est ꝓportionabilitas na-ture corporis cōtinentis ⁊ cōtenti. quia qualis est ordo corpoꝝ natura-lium fm naturam. talis est ordo fm situm. ita vt magis ꝓpinqua fm na-turam sunt magis ꝓpinqua fm situm. et ista ꝓprietas in elementis de-bet intelligi quantum ad formas substātiales. quas habent ex influen-tia primi locantis. quia quantum ad qualitates actiuas ⁊ passiuas con-trariantur. Secunda ꝓprietas est. ꝙ omne corpus naturale quiescit naturaliter in suo ꝓprio loco. Causa est. quia corpus cōtentum se habet ad cōtinens sicut pars ad totum sicut aqua se habet ad aerem per mo-dum partis. ⁊ nō solum fm ordinem cōtinendi. sed fm ordinem sue na-ture. nam aqua se habet vt materia respectu aeris ⁊ in ratōne partis. aer habet ratōnem actus ⁊ per ꝯsequens totius et cōtinentis ⁊ ꝑs natura-liter quiescit in suo toto. ideo ꝯtentū naturaliter quiescit in ꝯtinente

Ad rationes Ad primam dicitur ꝙ licet celum mo-uetur per se localiter sic ꝙ mutat locum per suas partes. nō tamen sic ꝙ mutet locum subiecto et fm se totū qua-re nō oportet ꝙ fm se totū sit in loco. Ad secundā dicitur ꝙ licet par-tes continui nō diuise actu in loco nō sint. tamen sunt in loco fm poten-tiam inquantū cōtinuum est diuisibile. Ad terciam dicitur. ꝙ licꝫ ce-lum fm suum esse naturale nō sit diuisibile sic ꝙ per actōnem nature po-ssit actu diuidi. tamen fm ratōnem continui est diuisibile vel fm ymagi-natiōnē vel supnaturaliter. Et hec de questione.

¶ Eodem aũt modo accipiendum est physici considerare de vacuo. et si est aut non et quõ est. et quid est sicut et de loco. Et nanqꝫ similem habet incredulitatem et fidez per ea que opinantur. Ut enim locum quẽdam et vas vacuum ponunt dicentes. Videtur aũt esse plenum quidem cum habet molez cuiꝰ susceptiuum est. Cum vero priuatũ est vacuum. tanqꝫ idẽ quidem sit vacuum ⁊ plenum et locus. esse aũt ipsis non idem

Incipere aũt oportet consideratõnem accipientes que dicunt affirmantes esse. et iterum que dicunt affirmantes non esse. et tercio cõmunes opiniones de ipis. Alij quidem igitur tentantes monstrare quia nõ est. non ꝙ homines volunt dicere vacuum. hoc arguunt: sed peccãtes dicunt sicut Anaxagoras. et qui hoc modo arguunt: Demonstrant enim ꝙ aliquid est aer litigantes per vtres et demõstrantes ꝙ aer est fortis. et accipientes exemplum de clepsedris. homines aũt volunt vacuum esse spacium in quo nullum corpus sensibile. Opinantes autem omne quod est esse corpus. dicunt omnino in quo nihil est hoc esse vacuum. Unde plenum aere vacuum est: Igitur hoc non oportet monstrare ꝙ est aliquid aer Sed quia non est alterũ spacium a corporibus neqꝫ separabile neqꝫ quod sit actu quod distinguat omne corpus vt sit non continuum. sicut dicunt democritus et leucippus. ⁊ alij multi physiologorum. Aut et si aliquod extra omne corpus est atz sit continuum. Hi quidem igitur non ꝭm posita ad probleuma contradicũt. Sed affirmantes esse magis dicunt vnũ quidem. qꝛ motus ꝭm locum non erit. hic aũt est loci mutatio et augmentũ. Non enim videbitur vtiqꝫ motus esse nisi sit vacuuz. Plenum enim impossibile est recipere. Si vero recipiat et sunt duo in eodem. contingit vtiqꝫ et quelibet simul esse corpora Differentiã enim propter quam non erit vtiqꝫ quod dictum est non erit dicere. Si aũt hoc contingit et paruissimuz accipiet maximum. Multa nanqꝫ parua quoddam magnum sunt. Quare si multa equalia contingeret in eodem esse et multa inequalia. Mellissus quidẽ igitur ⁊ demonstrat ꝙ omne immobile ex his. si enim mouebitur aliquid necesse esse vacuum dicit vacuum aũt nõ est eorum que sunt Uno quidem igitur modo

ex his demõstrant q̃ aliq̃d est vacuũ. Alio vero modo q̃z videntur quedam coeuntia et calcantia vt et vinum dicunt cum vtribus recipere dolia. tanq̃ in ea que sunt vacua coeunte densato corpore. Amplius aũt et augmentum videtur omnibus fieri per vacuũ. alimentum quidẽ corpus esse. Duo aũt corpora impossibile simul esse. Testimoniũ autem et quod est de cinere faciunt qđ recipit tantũ aqua quasi vas vacuum esset. Esse aũt affirmant et pitagorici vacuũ et ingredi ipsum a celo ex infinito spũ tanq̃ respiranti. et hoc esse vacuũ quod determinat naturas tanq̃ sit vacuũ separatio quedam eorum que sunt consequenter et determinatio. et hoc esse primũ numeris. Vacuum eñ determinare naturam ipsorũ. Ex quibus quidem alij dicũt esse. alij vero non dicũt esse. alij vero non dicunt fere tot et hmõi sunt.

Queritur Utrum sit ponendum vacuum in rerum natura. ¶ Arguitur primo q̃ sic. q̃z motus localis est. ergo vacuũ est. Cõsequentia probat. q̃z corpus motum localiter recipitur in loco. vel ergo in vacuo vel in pleno. si primũ habetur intentũ. si scđm tũc duo corpora essent in eodem loco et eadẽ ratõne tria quatuor. et sic cõtingeret minimum locum recipere maximũ corpus. q̃z multa parua fiunt vnũ magnũ. cõsequens est impossibile. ergo etc. Et ex prima cõditionali scz si motus sit vacuum est mellissus arguebat a destructione antecedentis ad destructionem cõsequentis per hoc negans motum esse. Scđo sic cõdensatio est possibilis. ergo vacuũ est. cõsequentia tenet. q̃z in cõdensatione partes adinuicẽ vniũtur qđ nõ fieri potest p plenũ. ergo p vacuũ primũ antecedẽs patet. q̃z dolium tantum recipit de vino cum vtribus si sunt subtiles q̃tum sine vtrib9. et hoc est q̃z vinũ condensatur et in corpore cõdensato ptes subintrant quasdam vacuitates. Tertio sic. Augmentatio fit adueniente aliquo corporeo. Et q̃a corporeũ non potest recipi in plenum q̃z tunc duo corpora simul essent in eodem. ergo recipitur in vacuum. Quarto sic. vas plenũ cinere aut farina tantum recipit de aqua quantũ sine ipso. qđ non fieret nisi esset vacuum inter ptes cineris.

In oppositum est phs in textu. ¶ Sciendũ primo. q̃ postq̃ phus in primo tractatu determinauit de motu. Hic cõsequenter in hoc secũdo tractatu determinat de vacuo. et hanc considerationem vt dicit oportet incipere accipiendo primo rõnes affirmantiũ vacuum esse et ille posite sunt ante oppositũ. Scđo accipiendo rõnes ponẽtium vacuũ nõ esse. Tertio accipiendo opiniones cões de significatiõne huius nõis vacuũ. q̃z sicut ad terminandã questionẽ quid rei de aliquo oportet psupponere de aliquo questionẽ si est. ita cũ dubitamus de aliquo si est oportet presupponere quid nõis ad inquirendũ q̃d rei. Sciendũ scđo. q̃ aliq̃ antiquorum volentes demõstrare vacuũ nõ esse sic arguebant. Aer est aliq̃d

et etiam fortis, ergo vacuum non est. Antecedens probabant duplici
experientia. Primum est ꝙ quādoq̃ videmus ꝙ quādo vteres replen
tur aere sustinent magnum pondus. qđ non esset nisi aer esset aliquid et
esset fortis. Secunda est de clepsedra cuius obstructo foramine su⸗
periori non potest aqua intrare per foramina inferiora. et hoc est propter
resistentiam aeris inclusi non potentis exire per foramen superius. ergo
aer est aliquid. Sed isti non sufficienter probāt vacuum non esse. sed de
buissent ostendere vniuersaliter ꝙ non sit aliquid spacium sine corpore
sensibili. ¶ Sciendum est tertio. ꝙ ponentes vacuum esse reduci
possunt ad tres opiniones Prima est. ponētium vacuū esse spaciū in⸗
finitum inter latera cōtinentia separatū a corporib⁹ ⁊ receptiuū corporū.
Pro qua opinione est prima rō ante oppositum. ⁊ etiam aliud motiuum
q꞉ credebant aerem nihil esse. Secūda fuit ponētium vacuū esse corpori
bus imbibitū ad modū paruorū foraminū sicut in spongea. ⁊ sic ponūt
democritus. leucippus corpora cōponi ex multis athomis ⁊ inter media
illorū athomaliū dicebant esse vacuitates. quas poros appellabāt. ideo
dicebant omnia corpora cōponi ex pleno ⁊ vacuo. ⁊ posuerūt tale vacuū
ad saluandū rarefactōem cōdensationem augmētatōem nutritionē actio
nem passionem ⁊ sensationem. pro qua sunt tres vltime rōes ante oppo⸗
situm Tertia opinio fuit pitagoricoꝝ nō naturaliter loquentiū qui di
cebant vacuū esse spaciū infinitum extra celum. Et credebant vnū esse
magnū animal. qđ anhelitu attraheret per inspiratōem plenū. ⁊ ꝙ sic se⸗
pararet corpora huius mundi ab inuicem. ita ꝙ vacuū nihil aliud sit q̃
separatio ꝑtiū vniuersi. que non potest fieri per plenū. q꞉ ille ꝑtes essent.
cōtinue. ideo oportet ꝙ sit quoddam vacuū ꝑmo in numeris q̇ sunt pri
ma ꝑ̇ncipia substantialia rerū distinguens vnam vnitatem ab alia ne nu
merus sit ꝯtinuus. sed q꞉ isti nō naturaliter locuti sunt de vacuo. sed eq⸗
uoce rerū distinctionem appellant. ideo Aresto. hanc opinionem non ꝓ⸗
sequitur sed solum duas ꝑmas. ¶ Sciendū est quarto. ꝙ ad vidēduꝫ
significationem huius nominis vacuū, aliqui antiqui ipm̄ sic diffiniebāt
vacuū est in quo nihil est. ⁊ ꝺm eos oīne ens est corpus. ideo ꝯcludebāt
ꝙ vacuum est in quo nullum est corpus. ⁊ q̇a iterū credebāt omne cor⸗
pus esse tangibile, ⁊ oīne tale esse graue vel leue. syllogisabāt vlterius ꝙ
vacuū est in aliquo nihil est graue vel leue. sed q꞉ ꝺm istas descriptōnes
oporteret cōcedere punctum esse vacuum. quia in puncto nihil est graue
vel leue. ideo illis descriptōnibus addit. Aresto. locū dicens. ꝙ vacuuꝫ
est locus nō repletus corpore aptus natus repleri Et si queraꝛ si in ali
quo spacio sit color vel sonus. et non aliqđ corpus. vtrū ibi sit vacuum.
Respondet phs ꝙ si illud spaciū posset reperiri corpus illud esſꝫ vacuū
Alia est descriptio vacui ꝺm platonem. Vacuum est in quo nō est hoc
aliquid neq̃ substātia corporea. q꞉ ꝺm eum materia est locus forme ideo
materia accepta sine forma que dat esse hoc aliquid dicitur esse vacuum.
sed hec opinio reprobatur. q꞉ materia nō est separabilis a re cuius est, sed
ponentes vacuum querunt ipsum sicut aliquid separabile. Tunc sit.
Cōclusio prima. Ad physicū ꝑtinet ꝯsiderare de vacuo sicut ⁊ de loco
vam illa q̄ ex eisdē rōib⁹ accipiūt credulitatem essendi aut non essendi ad

tandem sciam ptinet. s3 locus et vacuum sunt hmoi cu vacuu est locus no repletus corpe s3 physicus habet 9siderare de loco. igit et de vacuo.

Conclusio scda. Non est ponendu vacuu in reru natura. patet quia vel esset spaciu a corporib9 sepatu vel spaciu corpib9 imbibitu vel spaciu infinitu extra celu. sed nullu istoz est dicendu qz si ponatur erit locus priuatus corpore. sed locus est terminus corporis 9tinentis. Et etiam no est spaciu separatu neqz separabile vt prius visum est. igitur etc. Secundo ad sensum videmus corpora huius mundi naturaliter refugere vacuu. quia videmus grauia descendere et leuia ascendere. Tertio corpora hui9 mundi necessario indigent virtute celesti ad sui 9seruationem. sed talis virtus cu sit accidens multiplicari no pot nisi p medium plenum. igitur etc.

Ad rones Ad primaz dicit q si intelligatur de motu vniuersaliter no habet apparentia. qz 9tingit plenu alterari. neqz etia ad saluandu motu locale est ponedu vacuu. qz corpus motu localiter recipit in pleno. s3 du intrat locu corpus preexistes cedit et in aliqua pte fit 9densatio Ad scdam dr q ad saluadu 9densatione et rarefactoem no oportet ponere vacuu. qz no fiut p ingressione ptiu ad inuice. sed p talem alteratoem qua materia mutat de minori qtitate ad maiorem vel ecouerso Ad tertia dr q in augmetatone nutrimentum primo recipitur in locu plenu. sed corpus preexistens cedit in aliu vel condensat. et in termino augmeti fit extensio ptiu formaliu qn nutrimetum 9uertit in substantiam aliti. ideo ibi no oportet duo corpora esse in eodez loco Ad quartam dicit. q vas plenu cinerib9 tm recipit de aqua ac si non essent cineres in eo no pter vacuu s3 pter alias causas. Prima est subtilitas vtriusqz ex qua sequit facilr 9mixtio. Scda e. qz pter siccitatem cinerum magna pars aque consumitur. Et hec de questione

Qquale aut se habeat oportet accipere qd significet nomen. Videt aut vacuu locus esse in quo nihil est. Huius aut causa est. qa ome qd est corpus opinantur esse Ome aut corpus in loco est. vacuu aut est in quo nullu corpus est. qre sicubi no est corpus nihil esse hic Corpus aut iteru ome opinant esse tangibile. hmoi aut est qd habet grauitatem aut leuitatem. Accidit igitur ex syllogismo hoc esse vacuum in quo nihil est graue aliquid aut leue. hec qdem igit ex syllogismo. sicut prius diximus accidunt. Sed incoueniens est vt punctum vacuu sit. Oportet em locu esse in quo loco corporis sit spaciu tangibilis. Sic igit videt dici vacuu vno qde mo no plenum sensibile corpore fm tactu. Sensibile aut fm tactu est grauitate habes aut leuitatem Unde et sic dubitabit aliquis quid vtiqz dicat. si habeat hoc spacium colorem aut sonum vtrum va-

cuum an non. Aut manifestum est siquidem accipiat corpus quod tangitur vacuum esse. si vero non minime Alio autem modo in quo non est hoc aliquid. neq3 substantia aliqua corporea. Unde quidam dicunt vacuum esse corporis materiam. qui quidem et locũ dicentes idem hoc. non bene. materia quidem enim non separabilis est a rebus. Vacuũ autem querunt sicut separabile. Quoniam autem de loco determinatum est. et vacuum locum necesse est esse si est priuatum corpore. Locus aũt quomõ est et quomõ non est dictum est. manifestũ est quoniã sic quidem vacuum non est. neq3 separatum. neq3 inseparabile. Uacuum enim non corpus. sed corporis spacium volũt esse. Unde vacuũ videtur aliquid esse. q2 et locus. et propter hoc acceptum est. Prouenit enim motus. qui est s'm locum. et locum dicentibus esse aliquid preter corpora incidentia et his qui vacuum. Causam autem motus opinant esse vacuu3 sic. sicut in quo mouetur. hoc aũt erit quale. locũ quidem dicunt esse. Neq3 vna aute3 necessitas est. si motus est esse vacuũ. Omnino quidem igit omnis motionis nequaq3. Unde et mellissum latuit. alterari nanq3 contingit plenum Sed neq3 s'm motum locum. Simul enim subingredi adinuicem cõtingit. si nullum spacium separabile sit preter corpora mota. et hoc manifestu3 est etiam in continuorũ reuolutionibus. sicut in his que sunt humidorum. Contingit aũt densari non in vacuum. sed propter quod ea que insunt elabuntur. vt aqua collisa aere3 qui inest Et augmentari non solum ingrediente aliquo. s3 et alteratione. vt si ex aqua fiat aer. Omnino aũt et que est de augmento ratio. et in cinerem diffuse aque. ipsa seipsam impedit. Aut enim non augetur q0libet. aut non corpore. Aut contingit duo corpora in eodem esse. Dubitatione3 igitur volunt communem soluere. sed non demonstrant vacuum quomõ est. Aut omne corpus necesse est vacuũ. si penitus augetur. et augetur per vacuum Eadem aũt et in cinerem ratio est Quod quidem igitur et ex quibus demonstrãt vacuum soluere facile sit manifestũ est Quoniam autem non est vacuũ sic diuisum sicut q̃dam dicũt dicemus iterũ

Si eñ est vniuscuiusqȝ loci mutatio aliqua simpliciũ corpo/
rum natura. vt ignis quidem sursum terre autem deorsum
et ad medium. manifestum est ꝙ non vacuũ erit causa loci mu
tationis. Cuius igitur causa erit vacuum. Uidetur aũt causa
esse motus ſm locum. Huius aũt causa nõ est. Amplius si
est aliquod velut corpus ꝓuatũ corpore cũ sit vacuũ quõ mo/
uebitur positũ in ipo corpus. Nõ eñ iam in omẽ. Eadeȝ autẽ
ratio et ad locũ esse aliquid opinantes sepatũ in quem ferť qð
fertur. quõ eñ mouebitur positum. aut manebit. et de sursum
et deorsum. ⁊ de vacuo ꝯuenit eadem ratio merito. Uacuum
eñ locum faciunt esse dicẽtes. Ex quomõ iã inerit aut in loco
aut in vacuo Nõ eñ accidit cũ totũ positũ sit sicut in sepato lo
co ⁊ sufferente corpe. Pars eñ nisi seorsum ponať non erit in
loco sed in toto. Amplius si nõ est locus vacuũ nõ erit. Ac
cidit aũt dicentibꝫ esse vacuũ tãqȝ necessariũ. si q̃dẽ erit motus
ꝯtrariũ magis eẽ. si aliq̃s intẽdat nõ ꝯtingere moueri nihil. si
sit vacuũ. Sicut eñ ꝓpter sil'e dicẽtes terrã q̃escere. sic ⁊ in va
cuo necesse ẽ q̃escere. Nõ eñ q̃ magis et minus mouebiť. ſm
eñ qð vacuũ ẽ: nõ hȝ drãm. Deiñ qm̃ ois motus. aut vio/
lentus aut ſm naturã ẽ. Necesse ẽ aũt si q̃dẽ sit violẽtus esse. ⁊
eũ q̃ est ſm naturã. Uiolent⁹ q̃dẽ eñ extra naturã posterior ẽ
eo q̃ est ſm naturã: Quare si nõ ſm naturã est vnicuiqȝ physi/
coꝝ corpoꝝ motus. neqȝ alioꝝ erit motuũ neqȝ vnus. At vero
natura motus quõ erit in vacuo. cũ nec vna sit drã ſm vacuũ ⁊
infinitũ. Scđm q̃dẽ eñ ꝙ infinitũ ẽ. nihil erit sursuȝ. neqȝ de/
orsuȝ neqȝ mediũ. ſm ãt ꝙ vacuũ ẽ nihil differẽs sursuȝ a deor
sum. Sicut eñ nulli⁹. neqȝ vna ẽ drã. sicut ⁊ nõ entis vacuuȝ
ãt. cũ nõ sit aliq̃d. ꝓuatio videť eẽ Natura ãt loci mutatio diffe
rens ẽ. Quare erũt q̃ sunt natura drã. Si igiť nõ ẽ natura nul
q̃ȝ ⁊ nulla loci mutatio. aut si hec ẽ nõ ẽ vacuũ. Ampli⁹ nũc q̃/
dem ꝓiecta mouenť ꝓiectiuo nõ tãgẽte. aut ꝓpter ãtiparistha/
sim sicut q̃dẽ dicũt. aut ex eo qð pellit pulsuȝ aer velociori mo/
tu q̃ȝ latio pulsi. ſm quã ferť in ꝓpriũ locũ. In vacuo aũt nihil
hoꝝ ꝯtingit eẽ. neqȝ eñ ferri. ȝ aut sicut q̃d vehiť Amplius
nullus habebit drñtie aliq̃d ꝓpter q̃d q̃d moueť stabit alicubi
Quid eñ magis hic q̃ȝ ibi. Quare aut q̃escet. aut in infinitum

necesse est ferri. nisi aliq̈d impedierit maius. Amplius aũt nũc q̈dem in vacuũ ob id quod cedit. ferri videt̃. In vacuo autem vbiqꝫ silr̃ est hm̄oi. Quare vbiqꝫ fertur.

Queritur Vtꝝ ad saluandũ motũ sit ponẽdum vacuum ☞ Arguit̃ ꝙ sic. qꝛ locꝰ ẽ cã motus naturalis et nõ ẽ cã inquantũ ẽ plenus. qꝛ corpus exñs in loco nõ dat sibi rõeꝫ cause motꝰ. ergo inquãtũ ẽ vacuꝰ. igit̃ ⁊c. Scd̃o sic. sicut se hꝫ carẽtia forme in materia respectu mutatõis formaꝝ. ita se hꝫ carẽtia corpis in loco respectu mutatõis corpoꝝ q̃ succedũt in eodẽ loco. sꝫ carẽtia forme in materia ẽ cã mutatõis formaꝝ. ergo silr̃ carẽtia corpis in loco est cã motus corpoꝝ. ⁊ illa carẽtia ẽ vacuũ. igit̃ ⁊c. In oppositũ ẽ phs in textu. Pro responsione Sciendũ p̈mo. ꝙ postq̃ꝫ phs posuit opiniones antiquoꝝ de vacuo. ⁊ q̈d noĩe vacui ĩcet̃. Cõsequẽter inq̈rit ꝟitatẽ iprobãdo opinionẽ ponẽtiũ vacuũ eẽ spaciũ a corpibꝫ sepatũ. ⁊ deiñ illã q̃ ponit vacuũ corpibꝫ ibibitũ. ⁊ qꝛ ponẽtes vacuũ spaciũ sepatũ ad hoc ponẽdũ mouebant̃ vt eẽt cã motus naturalis tãq̃ꝫ id in q̈ est. ⁊ ꝑ q̈d possit fieri motꝰ local̃ eo ꝙ vacuũ cedit. i. nõ resistit mobili. iõ phs hãc opinionẽ destruit. p̈mo ex ꝑte motꝰ oñdendo ꝙ si vacuũ eẽt in eo nullus esset motus Secundo ex parte tarditatis in motu. Et tercio ex parte vacui. et de his duobus vltimis in sequenti questione videbitur. ¶ Conclusio. Vacuum nõ est causa motus nec ad causandũ motum ip̄m est ponẽdũ. probat phs sex rõnibꝫ. Prima est si vacuũ eẽt cã alicuiꝰ motus maxime eẽt motꝰ localis. vt etiã antiq̈ ponebãt. sꝫ hoc nõ. qꝛ oẽ corpus naturale hꝫ inclinatõem naturalẽ ad aliquẽ determinatũ locũ ſm eiꝰ ꝓpriã naturã vt ignis mouet̃ sursuꝫ. ⁊ terra deorsuꝫ. ergo natura cuiuslibet corpis est cã sui motꝰ. ⁊ nõ vacuũ. Scd̃a rõ. oẽ corpꝰ naturale naturalr̃ mouet̃ ad suũ locũ naturalẽ. ⁊ naturalr̃ in eo q̈escit ꝓpter naturalẽ ꝯuenientiã quã hꝫ cũ ip̄o. ⁊ recedit a loco nõ naturali ꝓpter disconueniẽtiã. sꝫ vacuũ cũ sit eiusdem rõis cũ oĩbꝫ suis ꝑtibꝫ si ponat̃ nõ hꝫ aliquã naturã ꝑ quã p̃t ꝯuenire ⁊ discõuenire cũ aliq̈ corpe naturali. ergo corpꝰ in vacuo positũ nõ mouebitur. vel si moueat̃ opꝫ ꝙ silr̃ ad quãlibet ꝑtẽ vacui moueat̃. cũ nõ magis ꝯueniat cũ vna ꝑte q̃ꝫ cũ alia. hoc aũt ẽ impossibile. igit̃ ⁊c. Et hec eadẽ rõ videt̃ eẽ ꝯ illos q̈ ponũt vacuũ eẽ spaciũ sepatũ. Tercia rõ. si vacuũ ponat̃ eẽ eiusdẽ essentie ⁊ rõis in oĩbꝫ suis ꝑtibꝫ. ergo mobile in eo positũ eq̈liter ab oĩ ꝑte vacui tẽdit̃. ⁊ ꝑ ꝯñs opꝫ ꝙ ꝑpetue maneat imobile. Et ex ista rõe assignant aliq̈ cãm q̈etis terre in medio mũdi qꝛ ab omi ꝑte eq̈liter trahit̃. Quarta rõ. oĩs motus est naturalis vel violentus. et qꝛ motꝰ violẽtꝰ ẽ deuiatio a motu naturali ⁊ vt p̈uatio eiꝰ. qꝛ fit ꝯtra inclinatõem mobil̃ ad suũ motũ naturalẽ seq̈tur ꝙ si in vacuo nõ p̃t eẽ motus natural̃ nec etiã violentꝰ. sꝫ in vacuo eẽ nõ p̃t motꝰ naturalis. ergo nec violentꝰ. Minor pꝫ. qꝛ oĩs motꝰ naturalis ad aliquã d̃rãm positõis ẽ. et diuersoꝝ corpoꝝ motꝰ naturales sunt ad diuersas ꝑtes loci naturalis. sꝫ in vacuo nõ est aliqua naturalis d̃rã ꝑtiũ adinuicẽ. ergo nõ p̃t eẽ cã naturalis motus. sꝫ magis destruit motũ naturalẽ. sicut eñ in infinito si eẽt

nõ esset sursum deorsum. neqȝ mediũ vt dictũ est. ita nec in vacuo. Aliter tñ in infinito ꝙ in vacuo. qꝛ in infinito ista nullo mõ inueniunť distincta nec ex natura rei. nec quo ad nos. ſȝ in vacuo ista reqrerenť distincta quo ad nos. ⁊ nõ ex natura rei. qꝛ vacuũ hȝ rõem puatõis ⁊ nõ entis. nõ entis aũt nulla est drã. iõ in vacuo nõ reqrerenť sursum ⁊ deorsum drã ex natura rei Quinta rõ est. si vacuũ eẽt. seqreť ꝙ ꝓiectũ post recessum a ꝓijciẽte nõ moueret ꝯñs est ꝯtra expientiã. pȝ ꝯña. qꝛ mot⁹ ꝓiectõis post sepatõem a pmo ꝓijciente ſm aliquos ẽ antiparisthasis. i. repcussio medij ad mediũ. qꝛ mediũ pmo pcussum a ꝓiciente pellit mediũ sibi ꝓpinquum quousqȝ cesset violẽtia medio ĩpressa ſm aliquos. tñ cã illius motus ẽ mediũ pmũ pcussum a ꝓijciente pmo. in quo ẽ ĩpressa violẽtia que mouet ipm ꝓiectũ. ſȝ si eẽt vacuũ nullo istoꝝ modoꝝ posset assignari cã mot⁹ ꝓiectoꝝ. ꝗ nõ eẽt cã motus Sexta ratio. si poneret vacuum nõ sciremus assignare causam quare mobile magis moueretur ad vnã partem ꝙ ad aliam. nec etiam quare magis quiesceret. ⁊ si moueať oportet ꝙ vbiqȝ moueať. sed hoc est impossibile. Añcedens cõfirmatur. qꝛ antiqui dixerunt vacuũ esse causam motus. qꝛ cedit mobili. id est nullaten⁹ resistit. ergo cum ſm oẽm ptem cedat equaliter seqtur ꝙ mobile si incipiat moueri ſm quãlibet partem simul mouebitur vľ sp quiesceret quod est inconueniens. ergo vacuum nõ debet poni causa motus. Ex quo sequitur ꝙ nõ est ponendũ vacuum. qꝛ destructa causa destruitur effect⁹. Sed causa quare antiqui ponebant vacuum erat ad saluandũ motum et vt esset causa motus. sed nõ est cã motus. ergo nõ est ponendũ.

Ad rõnes Ad pmam dicitur ꝙ locus nõ est causa mot⁹ naturalis. qꝛ sit plenus vel vacuus. sed qꝛ mobile habet naturalem inclinatõnem ⁊ ꝯuenientiã cum suo loco naturali qꝛ est ꝯseruatiuus locati. Ad scðam dicitur. ꝙ carentia forme in materia nõ est causa mutatõnis formaꝝ. qꝛ nihil ĩfluit ad talem mutatõem. licet bene dicatur pncipium per accidens. vt dictum est in pmo. Diciť vltra ꝙ vacuum nõ est solum ex carentia vnius corporis in loco. qꝛ si sic oĩs locus esset vacuus. sed vľter ex carentia cuiuslibet corporis. modo cum locus caret vno corpore est repletus alio. Et hec de questione

Amplius aũt et ex his manifestũ est qð dicitur. Videm⁹. eñ idem et graue et leue corpus velocius ferri propter duas causas. Aut in differendo p quod vt p aquã. aut p terrã. aut p aerẽ. aut in differẽdo quod fertur. si alia sunt eadẽ ꝓpter excellentiã grauitatis aut leuitatis Hoc igitur p quod ferť causa est. qꝛ impedit maxime ꝗdẽ qð ꝯtra ferť. postea aũt ⁊ manẽs Magis aũt quod non facile diuiditur. huiusmodi aũt grossius est. Id igitur in quo est. a. mouebitur p b. quod in quo c: tẽpus per ipm aũt d. cum sit subtilius. Si equalis longitudo ẽ ipius b. que est ipius d. ſm analogiam impedientis corporis.

Sit eñi b quidem aqua. d vero aer. Quanto igit̃ subtilius aer aqua et incorpalius tanto citius a. p d mouebitur q̃z p b. Habet igitur eandẽ rationẽ ſm quã q̃dẽ distat aer ab aqua velocitas ad velocitatẽ. Quare si dupliciter subtile est. in dupli/ci tpe quod est ipm b. transibit a q̃z d Et erit in quo est c temp9 dupliciter in quo est e. Et semp iam quãtũcũq; sit incorpalius et minus impeditiuũ. ⁊ bene diuisibilius p quod fertur citius mouebiur. Vacuũ aũt nullã habet rationẽ qua excellatur sub pleno. sicut neq; nihil ad numerũ Si eñi quatuor tria excellũt vno. pluri aũt duo. et adhuc vnũ pluri q̃z duob9. Nihil autez nõ amplius habent rationẽ qua excellunt. Necesse est eñi diui di excellens in excellentiã ⁊ in id quod excellitur. Quare erunt quatuor quantocũq; excellunt et nihil. Vnde neq; linea pun/ctum excellit. nisi cõponat̃ ex punctis. Similiter aũt vacuum ad plenũ nullã possibile est habere rationẽ. ergo neq; motum. Sed si per subtilissimũ in tanto taliq; fertur per vacuũ. omnẽ exuperat rationẽ. Sit eñi et vacuũ Equale aũt magnitudine his que sunt b. ⁊ d. a. igitur si transibit et mouebitur p. ⁊ i quo dam quidẽ tempore quod est in i. Sz in minori quidẽ in quo est e. ⁊ hanc habebit ratõnem vacuũ ad plenum. Sed in tan/to tempore quantũ est in quo est i. ipsius d. a transibit subtili9 Transibit aũt. si sit aliquid subtilitate differens ab aere in quo est. et ſm hanc pportionem q̃z tempore habet in quo est e. ad tempus in quo est i. Si eñi tanto subtilius est corpus in quo est z. ipo d. quantum exuperat e ipm i. transibit econtrario ve/locitatem in tanto. quãtũ i. ipm exuperat z. quod in quo est a. si feratur. Si igitur nullum sit corpus in quo est z. adhuc velo cius sed erat in quo est i. Quare in equali tempore transibit qđ est plenum et vacuũ. Sed impossibile est. Manifestũ est igit̃ quod si fuerit aliquod tempus in quo vacui quodlibet fertur. accidet hoc impossibile. In equali eñi accipietur. ⁊ quod ple/num est transire aliquod et vacuũ. Erit eñi aliqđ analogũ cor pus alterz ad alterz. vt tps ad tps: Sed sicut in capitulo est di/cere. palã accidentis causa est. q2 motus q̃dẽ ad motũ omnino pportio est. in tpe eñi ẽ. Tpis ãt oĩs ẽ ad tps finit; vtrisq; Va cui ãt ad plenũ nõ ẽ. ſm q̃dẽ igit̃ q2 dĩt p q̃ ferunt̃. hec ↄtigut.

Phyſicorum

Scd̄m aūt horum que ferūtur excellentiā hec ſunt Vide/mus em̄ maiorē inclinatōem hn̄tia aut grauitatis aut leuitatis. ſi alia ſil'r ſe habēt figuris citius ferentia p equale ſpaciū finitum. et ſm rationem quā habent magnitudines adinuicem. Quare et per vacuū. ſed impoſſibile eſt ppter quā enim cām fertur velocius In plenis quidem em̄ ex neceſſitate Velotius em̄ diuidit ex fortitudine maius. Aut em̄ figura diuidit aut inclinatione quā habet qđ fert̄ aut piectū Eque velocia ergo oīa erūt. ſ3 impoſſibile eſt. Qđ quidē igit̄ ſi vacuum ſit accidat cōtrariū. q̄3 ppter qđ pbant eſſe vacuū. manifeſtū ex dictis eſt Hi quidē igit̄ opinant̄ vacuū eſſe. Si qdē erit ſm locū motus diſcretū ſm ſe. Hoc āt idē eſt ei q̄d eſt dicere locū eē aliq̄d ſeparatū Sz hoc qđ ſit ipoſſibile eē dictū ē prius

Et p ſe aūt cōſiderantib9 videbit̄ vtiq3 dictū vacuū. ſicut vere vacuū. ſicut em̄ in aq̄ ſi ponat aliq̄s cubū. diſtabit tanta aqua q̄tus eſt cubus. ſic et em̄ ē in aere. ſ3 ſenſui imanifeſtum eſt. Et ſp igitur in om̄i corpe habenti trāſmutatōnem ad q̄d ē aptū natū mutari neceſſe eſt niſi coeat tn̄ mutari aut deorſu3 ſp. ſi deorſum ē motus. ſicut ē terre. aut ſurſu3 ſicut ignis. Aut in vtraq3 aut quale aliq̄d ſit impoſitū. In vacuo aūt ſit hoc q̄dem īpoſſibile ē. Nullū em̄ corpus ē. ſ3 p vacuū eq̄le ſpaciū trāſire videt̄. q̄d quidē erat prius in vacuo. tanq̄3 ſi aqua nō cederet ligneo cubo. neq3 aer. ſ3 oīa tranſibūt per ipſum. At vero cubus habet tantā magnitudinē quātā habet vacuū Qđ ſi calidū ē aut frigidū. aut graue aut leue nihil minus alterū inceē ab oīb9 paſſionib9 ē. et ſi nō diuiſibile ſit Dico aūt corpus lignei cubi quare etia3 ſi ſepet̄ ab oībus alijs: et neq3 graue neq3 leue ſit. ꝯtinebit equale vacuū. ⁊ ī eadem erit q̄ eſt loci et vacui pte equali cubi Quid igit̄ diſtabit cubi corpus ab eq̄li vacuo et loco. Et ſi duo hmōi ſint propter q̄d nō q̄libet in eodē erūt. Vnū q̄dem igit̄ hoc incōueniens et ipoſſibile eſt Amplius āt manifeſtū eſt. q2 hoc cub9 habet trāſmutatus qđ et oīa alia corpora hn̄t Quare ſi a loco nihil differt q̄d oportet locū facere corpib9 extra vniuſcuiuſq3 corpus. ſi ipaſſibile eſt corpus. Nihil em̄ ꝓfert. ſi alteꝝ circa ipſum equale ſpaciū huiuſmodi ſit. Amplius o por

tet manifestū esse equale vacuū sit in his que mouent᷑. Nūc aūt nusquā infra mūdum. aer em̄ aliquid est non videt᷑ aūt. Neqꝫ aqua si essent pisces ferrei. Tactū em̄ est discretio illi us quod tangitur. Quod quidem igit᷑ non separatum sit vacuum ex his manifestum est.

Queritur Utrum si esset vacuum. graue vel leue simplex ibi positum moueretur successiue et nō subito ☞ Arguit᷑ ꝙ sic qꝛ omne qđ mouetur localiter prius transit spaciū minus se ꝙ̄ equale. ⁊ equale ꝙ̄ maius. sꝫ si esset vacuum ibi esset spacium minus equale et maius corpore graui. ergo graue ibi positū prius transiret spaciū equale ꝙ̄ maius. ⁊ sic successiue moueret᷑ Secundo sic. Prius et posterius in motu causant᷑ ex priori et posteriori in spacio ꝑ qđ fit motus. sed si eēt vacuum in eo essent prius ⁊ posterius. ergo etiam in motu esset prius et posterius. ⁊ ꝑ ꝯsequēs successio. Tertio sic. ponatur ꝙ totū spacium a celo ad terram sit vacuū. et sit graue in ꝯcauo celi. aut ergo illud quiescet aut descendit deorsum. non primū quia graue existens sursum ⁊ non ꝓhibitū ibi quiesceret quod est ꝯtra naturaꝫ eius. ideo mouebitur deorsum ⁊ non in vno instanti. qꝛ sequeret᷑ ꝙ in eodem instanti esset in pūcto sursum. ⁊ in pūcto deorsum. et in quolibet intermedio quod est ꝯtra imaginatōnem. ergo in diuersis sꝫ inter q̄libet duo instantia est tempus medium. ergo mouebitur in tempore ⁊ non in instanti. Quarto sic. motus celi est successiuus ⁊ tamē nō mouetur ꝑ medium. ergo sublato medio et posito vacuo poterunt moueri successiue ꝑ vacuū grauia ⁊ leuia

Quinto sic. dentur duo corꝑa rectarū suꝑficierū ꝭm omnē ꝑtem coniuncta. et subito distinguant᷑. aut ergo aer subintrabit eque ꝓ̇mo vł prius ꝭm vnā ꝑtem ꝙ̄ aliam. nō primū qꝛ om̄e corpus prius fertur in locū sibi ꝓpinquū ꝙ̄ in distantem. ergo in illo vacuo successiue mouebit᷑ In oppositum est phus in textu. Pro responsione Sciendū ꝙ postꝙ̄ improbauit opiniones ponentium vacuum esse spacium separatum et hoc ex ꝑte motus. Consequenter easdem improbat ex ꝑte velocitatis et tarditatis in motu. Gratia cuius assignat duas causas propter quas vnū corpus velocius mouetur altero. Prima est ꝓpter differentiam medij in raritate et densitate. vt si sint duo mobilia equalis ꝙ̄titatis ⁊ eiusdem figure ⁊ vnū moueat᷑ ꝑ aerem et aliud per aquā ꝓ̇mū velocius mouebit᷑ alio in illa ꝓportōne in qua aer est subtilior aqua. Alia causa est, propter drām mobilis in grauitate et leuitate in ꝙ̄tuꝫ hmōi. qꝛ grauius vel leuius altero velocius mouet᷑ ceteris paribꝫ. Circa primā causam dicit phs ꝙ medium quando fertur contra mobile maxime impedit motum eius. vt ꝑtꝫ in naui ascendenti in fluuio. Si vero mediū quiescat adhuc impedit. Si vero moueatur cum mobili. iuuat motum mobilis sicut fluuius qui defert nauem inferius. sed inter ea que impediūt motum illud medium quod est grossius ⁊ quod nō faciliter diuiditur magis impedit.

¶ Conclusio. Si esset vacuū ⁊ tota successio motus veniret ex ꝑte medij. vt antiqui ponebant corpus simplex in vacuo positū nō moueret᷑ suc

cessiue s3 subito. ꝓbat̃ ratõnib9 phi Prima est. qualis est ꝓportio motus ad motũ in velocitate ⁊ tarditate talis est ꝓportio medij ad mediũ in raritate et densitate supposita equalitate mobilium in quãtitate ⁊ figura et in virtute motiua. vt pꝫ per pmã causam maioris velocitatis mot9 positam. sed in vacuo nulla est proportio qua vnũ aliud excedit. ergo mot9 factus in vacuo nullã habebit ꝓportõnem ad motũ factũ ꝑ plenũ. sed oĩs motus qui fit in tpe habet certã ꝓportõe3 ad motũ q̇ fit in tpe. ergo si motus fieret in vacuo nõ fieret in tẽpore s3 in instanti Minorem ꝓbat phs q2 om̃e excedens alterũ ꝯtinet excessum. ⁊ in quo excedit ipm. ideo nõ dicimus ꝙ quatuor excedãt nihil q2 tunc ꝯtinerent nihil. s3 bene excedunt vnũ duo vel tria. s3 vacuũ nõ ꝯtinet plenũ. nec ecõtra. ergo vacui ad plenum nulla est proportio qua vnũ excedit alterum. Secũdo ꝓbat arguẽdo ad impossibile. q2 si motus factus per vacuum haberet ꝓportionem ad motum factũ ꝑ plenũ sic ꝙ in vtroq3 fieret motus in tempore tũc cu3 oẽ tempus ad aliud certam habeat ꝓportõem seq̃tur ꝙ in equali tempore fieret motus ꝑ plenũ sicut ꝑ vacuũ ⁊ adhuc in minori tempore ꝑ plenũ q̃3 ꝑ vacuũ quod est impossibile. Pꝫ tamẽ ꝯñã. q2 detur tempus motus. qui fit ꝑ plenũ. ⁊ tempus motus q̇ fit per vacuũ cũ illa duo habeãt certã ꝓportionem ponat̃ ꝙ tempus mensurans motum in pleno excedat tẽpus mensurãs motũ in vacuo in aliqua certa ꝓportõe. puta in medietate. subtiliet̃. g̊ mediũ plenũ. In illa ꝓportõe diminuet̃ tẽpus. et sic in equali tpe fiet motus ꝑ plenũ ⁊ vacuũ ⁊ adhuc subtiliet̃ mediũ ꝫm medietatẽ. seq̇tur ꝙ in minori tpe in duplo fieret motus ꝑ plenũ q̃3 ꝑ vacuũ. S3 circa istas rõnes Aresto. insurgũt difficultates. Prima est. q2 motus h3 determinatã velocitatẽ ex ꝓportõe motoris ad mobile. etiã si nullũ sit ipedimentũ. g̊ si fiat motus ꝑ vacuũ adhuc habebit ꝓportionem in velocitate ad motum qui fit per plenum. Añs pꝫ primo. q2 in motu celi est determinata velocitas et tamẽ a nullo impeditur Scđo q2 ex hoc ꝙ in spacio per qđ fit motus est recipere prius ⁊ posterius. ita ⁊ in motu. ⁊ inde sequit̃ motũ esse in determinato tpe. verũ est tñ ꝙ huic velocitati determinate ex ꝓportõne virtutis motoris ad mobile p̄t aliquid subtrahi ex aliquo impedimento. ergo nõ oportet ꝙ ꝓportio motus ad motum in velocitate sit sicut ꝓportio impedimenti ad impedimẽtũ. ita ꝙ si non sit aliqđ impedimẽtum ꝙ fiat in nõ tpe. s3 solũ ꝫm illã ꝓportõem ipedimẽti ad impedimẽtũ sit ꝓportio retardatõnis ad retardatõnem. g̊ si fit motus ꝑ vacuũ bñ sequit̃ ꝙ nulla fit retardatio sup̲ velocitatẽ naturalẽ. s3 nõ sequit̃ ꝙ ille motus nõ habeat ꝓportõem in velocitate naturali ad motũ q̇ fit ꝑ plenũ. Ideo respõdet̃ ꝫm Auicẽnã ⁊ scm̃ thomã ꝙ rões phi nõ sunt itelligẽde simplr̃ tanq̃3 demõstratões ꝙ in vacuo nihil possit moueri successiue. s3 solũ ꝓbãt ꝙ in motu fcõ ꝑ vacuũ nulla sit retardatio cãta ex resistẽtia medij ipediẽtis. vñ dicũt ꝙ duo st̃ causantia velocitatẽ ⁊ tarditatẽ in motu. Primũ ẽ ꝓportio ꝟtutis motoris ad mobile. ⁊ velocitas cãta ex illa ꝓportõe natural' est. Scđm est dispõ medij qđ ꝫm maiorẽ vel minorez dẽsitatẽ p̄t magis vel min9 retardare motũ ⁊ ipedire velocitatez naturalẽ. ⁊ sic ꝓportio eius ad medium non facit proportõnem motus ad motu3. sed solum retardationis ad retardationem quare remoto me-

dio non remanet retardatio ex parte medij. sed adhuc remanet velocitas
naturalis ex debita proportione virtutis motoris ad mobile. Unde di-
cit Thomas ꝙ rōnes philosophi inducte sunt ad ɔtradicēdum opinio
ni antiquorū qui ponebant vacuū. vt nō impediret motus. ita ꝙ ſm eos
mediū plenū est tota causa tarditatis in motu. ideo Aresto. arguit cōtra
ipsos ac si tota causa successionis in motu ꝓueniret ex ꝑte medij. Unde
dōm est ad q̄stionē ꝙ si poneret vacuū tanꝙ spaciū separatū ab omi cor-
pore naturali habēs tres dimensiones. et cū hoc supposito ꝙ tota resisten
tia causans successionē motus ꝓueniat ex ꝑte medij tunc corpus simplex
positū in vacuo subito moueret. vt bene probant rōnes philosophi. que
vigorem nō habent nisi accepta illa suppōne. Sʒ si poneret spacium se-
paratum a corpore naturali. ⁊ nō a corpore mathematico. ⁊ non suppona
tur suppositio antiquorum. tūc graue simplex positū in vacuo successiue
et in tpe moueret. ⁊ non veniret illa successio ex resistentia medij. sed ex re
sistentia motoris ad mobile. et etiam oppositionis situs ad sitū. Si em̄
poneret vacuum simpliciter sic ꝙ esset negatio tam corporis naturalis.
ꝙ corporis mathematici sic ꝙ nullam haberet distantiā ex natura rei cor-
pus simplex in eo positum nō moueret in tempore. q̄ in ipso non esset pri
us aut posterius. nec magis aut minus ſm rem. sʒ solū ſm ymaginatio-
nem. ⁊ ꝑ hoc soluunt rōnes quatuor ante oppositum. Secūda diffi-
cultas est. si medium plenū impedit motum. vt dicit phs. seqtur ꝙ ī hoc
mundo inferiori nullus erit motus pure naturalis. ⁊ nō impeditus. ⁊ ꝙ
plenū non erit naturale mediū motus. sed vacuū quod nō impedit mo-
tum. Ad hoc respondet ꝙ ex quo motus naturalis incipit a loco nō na
turali et tendit in locū naturalem. ideo quousꝗ ꝓueniat ad locū naturalē
nō est incōueniens ꝙ aliquid nō naturale sibi adiungit. a quo tamē pau-
latim recedit. Unde mediū plenū quodāmō impedit ⁊ quodāmodo iu-
uat. motū impedit ꝓpter eius densitatem. q̄ resistit eius diuisioni. sed iu-
uat ꝑ hoc ꝙ quodāmodo est cōnaturale mobili. et quāto plus mobile ac
cedit ad locū naturalem tanto mediū est magis connaturale ⁊ magis iu
uat motū eius. ideo motus naturalis sꝑ in fine intēditur Tertia diffi
cultas est. q̄ in corporibus naturalibꝫ est rarissimū corpus. vt ignis vel
celū. ergo nō semper cōtingit accipere corpus rarius ſm quālibet ꝓportio
nem temporis ad tempus. qđ tamen supponit ratio prehabita. Respon-
det ꝙ non est de natura corporis mobilis in cōi ꝙ in naturalibꝫ corporibus
sit determinata q̄ntitas. sed hoc ꝓuenit ratione formarū naturaliū q̄ req-
runt in sua natura determinatā raritatem vel densitatem. ⁊ q̄ in hoc li-
bro cōsideratur de ente mobili nō cōtracto. ideo phus vtitur illa suppoſi
tione. q̄ non repugnat corpori inq̄ntum hic cōsideratur Secūda ratio
ꝑncipalis ē ⁊ sumit ex causa velocitatꝭ et tarditatis in motu ſm ꝙ venit
ex parte mobilis. q̄ per equale spaciū mobile grauius ceteris paribꝫ ve-
locius mouet et in habētibꝫ equalem grauitatem illud quod habet mino-
rem q̄ntitatem adhuc velocius mouetur ⁊ citius diuidit medium. Et in
habētibus equalem grauitatem vel q̄ntitatem illud quod habet figuraʒ
magis dispositam ad motū. vtputa rotundā. vel acutā velocius mouet
ꝙ non est nisi q̄ facilius diuidit mediū ergo cum in vacuo non esset me-

dium q̄d diuideret̃ ſi in eo fieret motus ꝙ om̄ia corpora eque cito mouerē tur per ipſum. q̄d eſt ↄtra imaginatōem. q꞉ grauiora ſemꝑ velocius mo- uentur deorſum. Ex iſtis infertur ꝙ non eſt ponendū vacuū ad ſaluandum motū. et hoc probatū eſt ex parte motus ⁊ ex parte velocitatis ⁊ tar- ditatis motus. ⁊ hoc idem ꝓbat pħus iam ex parte vacui ſm̄ ſe tribꝫ rōnibus. ¶ Prima eſt. ſi hoc mō ponat̃ vacuū ſpaciū ſeparatum ſequit̃ ꝙ duo corpora poterint eſſe ſimul. ⁊ ꝙ erit penetratio dimenſionū Cōſequētia pꝫ q꞉ ſi illo mō poneret̃ vacuū illud non p̄t cedere corꝑi ingredienti ipſuꝫ. q꞉ ſi cederet hoc eſſet ꝑ motū. nihil aūt mouet̃ niſi corpus. ergo dimenſiones vacui penetrarent̃ a dimenſionibꝫ corꝑis ingredientis. ⁊ cū duo corpora non hn̄t repugnantiā ad eſſe ſimul niſi rōne ſuaꝝ dimenſionū. ſeq̄tur ꝙ ſi dimēſiones vacui ⁊ corporis pn̄t eſſe ſimul. ꝙ etiā duo corpora poterūt eē ſimul q̄d eſt impoſſibile. ¶ Secūda rō. Om̄e corpus naturale hꝫ ꝓprias dimēſiones. ergo cū ponendo vacuū mō p̄dicto dimenſiones vacui penetrāt dimēſiones corporis ⁊ ſunt ſimul cū eis. ⁊ ꝑ ↄſequens ab ipſis nō diſtinguūtur. ſequit̃ ꝙ p̄ter dimenſiones vnius corꝑis nō nec̄e erit ponere locū tanq̄ aliquod diſtinctū a locato. ¶ Tertia rō. ſi alicubi eſſet vacuū in vniuerſo deberet apparere alicubi. ſed nuſq̄ appareret. ergo nō eſt ponenduꝫ ⁊ maxime a naturali pħo. qui nihil capit niſi cū motu ⁊ materia ſenſibili. Nec valet di- cere ꝙ aer nihil eſt. ⁊ ꝙ locus aeris ſit vacuus. q꞉ licet aer nō percipit̃ viſu tn̄ ſentit̃ a tactu. ſicut ſi eſſent piſces in aqua eiuſdē coloris cuꝫ aqua nō poſ- ſent ꝑcipi viſu. ſed per tactum. ⁊ poſſet fieri diſtinctio eorum ab aqua. non per viſum ſed tactum.

Ad rōnes Ante oppoſitū. Quatuor p̄me ſolute ſunt ex dictis. Ad quintā dicit̃. ꝙ nō eſt poſſibile in illo caſu illa corpora ſubito ab inuicem ſeparari eque primo ſm̄ quamlibet partē. ſed oportꝫ ea ſeparari p̄mo ſm̄ vnā ꝑtem ⁊ aerē ingredi. ⁊ ſic aer nō ſubito ingreditur. ſed ſucceſſiue

¶ Sunt aūt quidā qui per rarū ⁊ denſum opinātur manife- ſtum eſſe ꝙ ſit vacuū. Si quidē eñ eſt raruꝫ ⁊ denſum neq꞉ coire ⁊ calcari poſſibile eſt: Si vero hoc aut oīno motus nō erit. aut mouet̃ totuꝫ. ſicut dixit xutos: aut inequale ſemꝑ eſt mutare aquā ī aerem. Dico aūt ſic. vt ſi ex equali aqua fact9 ſit aer. ſimul ex equali aere tantūdē aquaꝫ fieri. aut vacuū eſſe ex neceſſitate. Conculcari eñ vel extendi non contingit ali- ter: Hi quidem igit̃ rarum dicūt multa vacua ſeparata ha- bens manifeſtū eſt. ſic neq꞉ vacuū ↄtingit eē ſeparabile. ſicut nec locum habentē aliquod vacuū ſuꝑpſitus. nec rarum ſic. Si aūt non eſt ſeparabile ſed tamen ineſt aliquod vacuum. minus quidem impoſſibile. Contingit ⁊ primū non omnis motus eſt cauſa vacuū. ſed qui ſurſum eſt Rarum enim leue Unde ignem rarū eſſe dicūt. Poſtea motus cauſam nō ſic

vacuū. sicut in quo est. sed sicut vtres in eo q̄ ferūtur ipi. sursum ferūt ꝯtinuū. sic vacuū fert sursum. q̄uis equaliter potest motus esse vacui. ꝛ locus vacui. Vacui em̄ sic vacuū in qd̄ fertur. Amplius quō assignant ꝛ graue ferri deorsuz Et manifestū est qm̄ q̄to vtiq꜠ rarius ꝛ magis vacuum sic magis sursum fertur. ꝛ si sit omnino vacuū. velocissime vtiq꜠ fertur: Fortassis aūt hoc impossibile est moueri. Rō autē eadem sicut ꝑus q2 in vacuo sine motu oīa sunt. sic ꝛ vacuū qd̄ est sine motu. Incōparabiles em̄ sunt velocitates.

Quoniā aūt vacuū quidem nō dicimus cause. alia vero vere dubitata. Aut motus nō erit. nisi erit densitas ꝛ raritas. aut turbaꝛ̄ celum. aut semꝑ equalis aqua ex aere. et ex aqua erit aer. Manifestū em̄ q2 plus aer ex aqua fit. Necē igiꝛ̄ nisi calcate fit aut depulsum qd̄ habeꝛ̄ vltimū tumultuari facere. aut alibi alicubi equaliter mutare ex aere in aquā vt omne corpus totius equale sit. aut nihil moueri. Semper em̄ transmutato hoc accidet. nisi circulariter circūstet. Nō semꝑ aūt in circulū loci mutatio. sed aliqñ ꝛ in rectum est. Hi q̄dem igitur ꝓpter hoc vacuū aliquid dicūt esse Nos aūt dicimus ex subiectis qm̄ est materia vna contrariorū ꝛ calidi ꝛ frigidi ꝛ aliaꝝ physicaꝝ ꝯtrarietatū Et ex eo q̄ potentia est actu ens fit. Et nō separabilis quidē materia est. esse aūt alterum est. Et vna quidem numero si contingat coloris calidi ꝛ frigidi. Est igiꝛ̄ ꝛ corpis materia ꝛ magni ꝛ parui eadem. manifestum est autem Cum em̄ ex aqua aer fiat. eadem materia non accipiens aliud aliquid facta est. Sed quod erat potentia actu facta est. ꝛ iterum aqua ex aere similiter. aliquando q̄dem in magnitudinem ex paruitate: aliquando in paruitatem ex magnitudine. Similiter igitur ꝛ cum multis aer existēs in minore fit mole ꝛ ex minori etiam maior potentia cum sit sic materia vtraq꜠. Sic em̄ ex frigido calidum ꝛ ex calido frigidū eadem. q2 erat potentia. sic ex calido magis calidū nullo facto in materia calido q̄d nō eēt calidum quādo erat minus calidū. Sicut q̄dem nec maioris circulatio ꝛ conuexitas. si fiat minoris circuli eadem cum sit aut alia. in nullo alio factus est ambitus

q̄d non eſſet ambitus ſed rectum. Non eni̅ deficiendo mi/nus aut maius eſt. Neq3 eni̅ ſcintille eſt accipere aliquā ma/gnitudinem in qua nō eſt caliditas ⁊ albedo ineſt Sic igit̄ et prior calor poſteriori Quare ⁊ magnitudo ⁊ paruitas ſen/ſibilis corporis nō accipiente aliquid materia extenditur. ſed quia potentia eſt materia vtriuſq3. Jtaq3 idem eſt denſu3 et rarum ⁊ vna materia ipſorum Eſt aūt denſum quide3 graue rarum aūt leue. Amplius ſicut circuli circulatio con/ducta in minus aliud non accipit cōcauum. ſed quod erat cōductum eſt. Sic ⁊ ignis quodcūq3 aliquis accipiat om̄e eſt calidum. Sic et omne conductione ⁊ diſtentione eiuſ/dem materie. Duo eni̅ ſunt ab vtroq3 denſo ⁊ raro. Graue eni̅ ⁊ durum denſa videnť eſſe. ⁊ ecōtrario rara leue ⁊ molle Diſſonat aūt graue et durum in plumbo et ferro. Ex dictis igitur manifeſtum eſt ꝙ nec diſcretum eſt vacuū nec ſimpli/citer nec in raro nec potentia. niſi aliquis velit penitus vo/care vacuum cauſam illius quod fertur. Sic autē que gra/uis eſt aut leuis materia que huiuſmodi erit vacuū. Den/ſum eni̅ ⁊ rarum ſ̄m hanc contrarietatē motus actiua ſunt Scd̄m durum et molle paſſionis ⁊ non paſſionis recepti/ua. et non loco mutationis. ſed alterationis magis. Et de vacuo quidem quomō eſt et quomodo non eſt determina/tum ſit hoc modo.

Querit̄ Utrum ſit ponendum vacuū corporibꝫ imbibitu3 ¶ Arguitur p̄mo ꝙ ſic. quia neceſſe eſt fieri ꝯdenſatio/nem ⁊ rarefactionem. ſed non poteſt fieri rarefactio niſi ꝑ interpoſitionem quarūdam vacuitatum. per quas partes magis abinuicem diſtant q̄3 pri/us. nec poteſt fieri condenſatio niſi per ingreſſum aliquarum partium in quaſdam vacuitates corporis. igitur. Maiorem probat ph̄s p̄mo ex par/te motus localis. quia niſi fieret condenſatio ſequeretur ꝙ moto vno cor/pore localiter totum vniuerſum turbaretur. Pat3 ꝯſequentia. quia cum aliquod corpus tendit in aliquem locū niſi fieret ꝯdenſatio corpus preexi/ſtens cederet in alium locum. ⁊ illud iterū in alium. ⁊ illud iterum in alium et ſic de alijs. ſic ad motū cuiuſlibet corporis opor3 celum turbari. Etiā ꝓ/bat maiorē ex ꝑte generatōis. q2 cū ex aqua fit aer. aer genitus eſt maior in decuplo q̄3 aqua. g̅ niſi alicubi fieret ꝯdenſatio oꝑtebit neceſſario aliq̄d de aere ꝯuerti in aquā. aut ꝙ totū vniuerſu3 augeať. ⁊ iſta ſunt impoſſibilia. g̅ nec̄e eſt ꝯdenſatōem fieri. Scd̄o ſic. in corꝑe raro ꝑtes pl9 diſtāt q̄3 ante rarefactōem. ⁊ nō ꝑ plenū. g̅ ꝑ vacuū. g̅ ponendū eſt vacuū corporibꝫ im/bibitū. Jn oppoſitum eſt ph̄us in textu

¶ Sciendū primo. ꝙ postq̄ p̄hus improbauit opiniones ponentiū va
cuū tanq̄ spaciū separatum a corporibꝫ ⁊ receptiuū corporuz que mouētur
Hic ꝯsequenter reprobat opinionem ponentiū vacuū corporibꝫ imbibitū
Primo ponendo rōnem illam que facta est ante oppositum. Secūdo im
probando illam opinionem. Et tercio soluendo rōnem eorum. Et ostēdit
qualiter fiant condensatio ⁊ rarefactio . non per vacuum vt illi credebant
sed per alterationem materie per quam mutatur de minori quantitate ad
maiorem ⁊ econtra. ¶ Sciendū secundo. ꝙ ponentium vacuū corporibꝫ
imbibitum duo fuerunt modi dicendi. quidā eīm posuerunt intra corpora
quasdam vacuitates loco ⁊ situ distantes a partibꝫ plenis ad modū par-
uorum foraminū quas poros appellabant per quas dicebant diminutio-
nem ⁊ augmentationem rarefactionem ⁊ condensationem fieri. ⁊ generali
ter omnem alteratōem physicam. Et huius opinionis fuerūt Dimocri-
tus ⁊ Eraclitus. Aliȷ̄ vero ponentes vacuū corporibus imbibituz nō po
suerunt tales vacuitates loco ⁊ situ distinctas. sed posuerunt quasdaz di-
mensiones penetrantes ⁊ continentes dimensiones corporum. que ꝑm ip
sos sunt cause motus localis non eodem modo quo posuit ṗma opinio.
ita ꝙ vacuum sit in quo ⁊ per quod corpora mouentur. sꝫ per hunc moduz
ꝙ tale spacium sic imbibitum defert corpora ad modum quo vteres de-
ferunt corpora quibꝫ replentur. ¶ Conclusio prima. Non est ponen
dum vacuū corporibꝫ imbibitum loco ⁊ situ distinctum a corporibus ple
nis. Patet. quia ponere hoc modo vacuū idem est sicut ponere vacuum a
corporibꝫ separatum. quia illo modo ponūtur quedam parua spacia loco ⁊
situ distincta a partibꝫ plenis. sicut ergo non est ponēduz vacuū a corporibꝫ
separatum. vt prius probatum est. sequitur ꝙ etiam non est ponendū va-
cuum corporibꝫ imbibitum loco ⁊ situ distinctum a partibus plenis

¶ Conclusio secūda. Non est ponendum vacuū corporibꝫ imbibituz
distinctum a partibus plenis vt sit causa motus localis. vt antiqui posue-
runt. probat philosophus quatuor rationibꝫ. Prima est. si hoc modo
poneretur vacuū sequeretur ꝙ non erit causa omnis motus localis . ergo
isti non sufficienter assignant rationem cuiuslibet motus. Antecedens patz
quia vacuū ꝑm ipsos est causa raritatis. ⁊ omne rarum est leue. ⁊ leue solū
sursum mouetur. ergo vacuum solum erit causa motus sursum. Secū-
da ratio est hec. vacuum ꝑm istos non est causa motus sicut in quo ⁊ per
quod aliquid mouetur. sed quia ipsum vacuū est intrinsecum corpori. ⁊ se
cum defert ipsum corpus. ergo oportet vacuū hoc modo positum moueri
ad motum corporum. ⁊ omne motum localiter recipitur in loco. ergo seq̄-
tur ꝙ vacui interioris quod mouetur deferendo corpus erit vacuū exteri-
us in quod mouetur. ⁊ cum vacuū sit locus sequitur ꝙ loci erit locus quod
est inconueniens. Tercia ratio. si vacuum sit causa motus sursum per
hoc ꝙ secum defert corpus in quo est. sequitur ꝙ nō erit assignare causam
quare grauia deorsum mouentur Quarta ratio. si vacuum sit causa
motus sequitur ꝙ quanto aliquid sit magis vacuum tanto velocius mo
uebitur. sed hoc est impossibile. quia illud quod est omnino vacuum mo-
ueri non potest. quia nulla est ꝓportio motus facti in pleno ad motum fac
tum in vacuo. vt prius patuit. Conclusio tercia. Condensatio ⁊ raref-

factio non fiunt p additionem τ substractionem materie. sed per alteratio-
nem qua materia mutatur de minori quantitate ad maiorem vel econtra
Pro cuius probatione philosophus presupponit quatuor. Primo q ea-
dem est materia contrariorum. quia cõtraria naturaliter sunt nata fieri cir
ca idem. Secũdo. Omne quod est actu per se fit ex eo quod est in potẽ
tia. Tercio q materia nunq̃ separatur actu ab vtroq; contrariorum li-
cet ẜm rationem. Quarto. q eadem materia in numero successiue stat
sub ambob' ɔtrarijs. Tũc arguitur. eadem est materia contrariorum.
sed magnum et paruum circa quantitatem sunt contraria. ergo est eade;
materia magni τ parui. et cum materia manet eadem numero sub eisdem
contrarijs sequitur q est eadem materia numero que mutatur de mino-
ri quantitate ad maiorem p rarefactionẽ τ econtra de maiori ad minore;
per condensationem. ergo non fit condẽsatio per ingressum noue materie
in vacuitates corporis neq; rarefactio per abstractionem quarũdam par-
tium ab alijs. sed per alterationem solum Secũdo pbat hoc phus tri-
bus exemplis. Primũ cum aer fit ex aqua aer genitus est maioris q̃tita-
tis q̃ erat aqua. et ita ibi fit rarefactio. sed hoc non ɔtingit per additõem
et substractionem noue materie. igit̃ τc. Secũdum signũ est. cum ex mi-
nus calido fit magis calidum. hoc nõ est quia in minus calido fuerunt ali-
que partes non calide. vel per additionem partium calidarum. sed p alte-
rationem omnes partes ducũtur de potentia ad actum maioris quãtita-
tis Tercium signu; est. cum ex maiori circulo fit minor circulus. ex ma-
gis curuo fit minus curuũ. hoc non est propter hoc q in maiori circulo eẽnt
alique partes non curue. sed quia partes curue erant in potentia ad maio-
rem curuitatem quam recipiũt sine additione noue materie. ergo similiter
cum ex denso fit rarum τ ex paruo magnum non fit per hoc q in denso sit
aliqua pars que substrahitur. sed quia materia densi existẽs sub parua q̃-
titate erat in potentia ad maiorem mediante rarefactione τ econtra medi
ante condensatione. Patet etiam q rarefactio τ condensatio fiant per al-
terationem ex parte effectuum. quia ad rarum sequitur molle τ leue que
causantur per alterationem ad densum duru; τ graue. ergo signum est q
rarefactio et condensatio fiant per alterationem. ¶ Et si queratur an ra-
refactio τ condensatio sint motus. Respondetur q non sunt motus per se
sed per accidens. quia annectuntur alterationi. rarefactio enim τ conden-
satio per se sunt ẜm raritatem τ densitatem que sunt de genere qualitatis.
vel qualitates circa quantitatem. vel sunt positiones. sed neq; ad qualita
tes quarte speciei neq; ad positionem potest esse per se motus. vt postea vi
debitur ¶ Secũdo queritur. vtrum rarefactio sit idem qð augmenta-
tio. τ condensatio idem qð diminutio. Respondetur primo q non. q2 aug
mentatio τ diminutio per se terminantur ad quãtitatem. sed rarefactio ad
qualitatem vel positionem. igitur τc. ¶ Secundo in augmentatione p
prie dicta additur noua materia et in diminutiõe aliquid abijcitur de ma-
teria. sed hoc non fit in rarefactione. sed solum partes variantur ẜm situ;.
ita vt que prope erant fiunt distantiores. Similiter dicendum est suo mo-
do de condensatione Tercio augmentatio τ diminutio sunt per se mo-
tus. non autem rarefactio τ ɔdensatio. igitur τc

Ad rationes Ante oppositum. Ad primam dicitur. quod concessa maiore negatur quod per abstractionem partium ab inuicem, vel per ingressum earum in aliquas vacuitates fiat condensatio et rarefactio. sed per alterationem qua materia mutatur de minori quantitate ad maiorem vel econtra. Ad secundam dicitur quod in rarefactione plus distant partes quam ante rarefactionem. sed hec distantia non est per vacuitates. sed per maiorem extensionem materie

Onsequens autem dictis est aggredi de tempore. primum autem bene se habet opponere de ipso. et per extraneas rationes vtrumque eorum que sunt est aut non entium. postea que natura ipsius. Quod quidem igitur omnino non sit. aut vix: aut obscure ex his aliquis vtique percipiet. Hoc quidem enim ipsius factum est et non est. illud vero futurum et nondum est. Ex his autem et infinitum et semper acceptum tempus componitur. Ex his autem que non sunt compositum. impossibile esse videtur participare aliquam substantiam. Adhuc autem omnis diuisibilis si quidem est necesse est cum est aut omnes aut quasdam partes esse. Temporis autem alie facte alie future sunt. et autem nihil cum sit diuisibile. Ipsum autem nunc non est pars. Mensurat enim pars et componi oportet totum ex partibus. Tempus autem non videtur componi ex nunc. Amplius autem ipsum nunc quod videtur determinare preteritum et futurum vtrum vnum et idem semper permaneat aut aliud et aliud non facile est scire. Si quidem enim nunc semper alterum et alterum. nulla autem eorum que sunt in tempore alia et alia pars simul est. que non continent. alia vero continentur sicut minus tempus sub pluri ipsum nunc quod non est prius. aut fuit necesse est corrumpi aliquando et ipsa quidem nunc simul ad inuicem non erunt. corruptum autem esse necesse est prius. In eodem quidem igitur corruptum esse impossibile est. propter hoc quod tunc est In alio autem nunc corrumpi prius nunc non contingit. Sic enim impossibile est se habere ad inuicem ipsa nunc. sic enim impossibile habita esse in inuicem ipsa nunc. vt punctum cum puncto Si quidem igitur in quod consequenter est non corrumpitur sed in alio. in medijs nunc que sunt infinita simul erit. hoc autem impossibile est: At vero neque nunc semper manere idem possibile est. Nullius enim diuisibilis finiti vnus terminus tantum est: nec si in vno sit continuum. nec si plura Ipsum autem nunc terminus est. et tempus est accipere finitum. Amplius si simul esse secundum tempus. et nec prius nec posterius in eodem esse. et in ipso nunc est simul sunt que in annum sunt millesimum his que sunt hodie. et nec prius nec posterius nihil aliud alio. De his quidem igitur que insunt ipsi tot opposita sunt

Quid aũt est tempus. z que ipsius natura similiter z ex traditis ĩmanifestũ est. z de quib⁹ attingimus aduenientes prius. Quidam enim totius q̃dem motũ dicũt. Alij aũt ipaз speram. Quãuis circulatõnis z pars temp⁹ quoddã ẽ. Circulatio aũt non est. pars enim circulatõnis est que accipit. sed non circulatio. Amplius aũt si plures essent celi. similiter esset tempus cuiuslibet ipoꝝ motus. Quare multa tpa simul Totius aũt spera visa est quidem dicentib⁹ esse temp⁹. quia in tempore oĩa sunt. z in totius spera. Est aũt stultius quod dicit qз z qđ est de hoc impossibilia cõsiderare. Quoniã ãt videt maxime motus esse. z mutatio quedam. tempus hoc consideratũ est. Uniuscuiusqз quidẽ igit mutatio z motus ĩ ipso mutato per alteratõnem z augmentatõnem est solũ. aut vbi fortasse est ipm qđ mouetur z transmutans. Temp⁹ autem similiter et vbiqз z apud omnia est. Amplius aũt mutatio quidem omnis velocior aut tardior est. Tempus autẽ non est. Tardum aũt z velox tpe determinant. velox quidez qđ in pauco multũ mouet. Tardũ aũt qđ in multo paucuз tempus aũt nõ determĩat tpe neqз quo quantũ aliq̃d est. neqз quo quale. Quod quidem igitur nõ est motus manifestũ est. Nihil aũt differat nobis dicere in presenti motum aut mutatõem. Atuero neqз sine motu tp̄s ẽ. Cũ enim nihil ipi mutamur ₰m intelligentiã. aut latet transmutãtes nõ videt nobis fieri tp̄s. sicut neqз ĩ sardo fabulant dormire apđ heroes. cũ expergiscũt. Copulãt enim nũc p̄mũ posteriori nunc et vnũ faciũt remouẽtes ꝑpter insensibilitatẽ mediũ. Tanq̃з igit si nõ eẽt mediũ nũc. sз idẽ z vnũ nõ eẽt tp̄s. Sic z qm̄ latet alterũ eẽ. nõ videt mediũ eẽ tp̄s. Si igit nõ opinari eẽ tẽpus tũc accidit nobis cũ nõ definim⁹ nec vnã mutatõeз. sз ĩ vno indiuisibili videt aĩa manere. Cũ aũt sentim⁹ z determinam⁹. tũc dicim⁹ fieri tp̄s manifestũ q̄ nõ ẽ sine motu neqз mutatõe temp⁹. Ex igit neqз motus neqз sine motu tempus est manifestum est.

Queritur Utrũ tp̄s sit. Et arguit p̄mo q̄ nõ rõib⁹ text⁹. Pria ẽ impossibile ẽ esse illud qđ ꝯpositũ ẽ ex his q̃ nõ sunt. sed temp⁹ ꝯponit ex p̄terito qđ nõ est plus. z ex futuro q̄ nõ dũ est. igit tp̄s nõ est Scđa est cuiuslibet z diuisibilis necesse ẽ oẽs aut aliquas partes esse

sed tpis nulla pars ē. vt pbatū est. ergo temp⁹ non est. Nec valet dicere ꝙ nunc est ps tpis qꝛ omē tps vt hʒ phs vel est mensurans tm̄ vt binarius senariū vel ē cōponēs vt quaternarius respectu senarij sed nūc nō pt mensurare tps nec est ps cōponēs ipm. qa nullū cōtinuū cōponit ex indiuisibilibꝫ. igit ꝛc. Tercia rō si tps est vel est idem nūc in toto tpe vel alterū et alterū nō 2ᵐ. qa due ptes tpis non possunt simul esse nisi vna continent aliā vt mensis cōtinet diem. ergo cū nunc nihil cōtineat sequit ꝙ duo nunc non possunt simul esse. ḡ si sit alterū ꝛ alterū nūc in tpe opoꝛꝫ ꝙ aduenienite vno alterū recedat ꝛ corrūpat aut ergo corrūpit in seipo ꝛ hoc nō. quia i seipo est ꝛ sic sil' esset ꝛ nō esset. aut corrūpit in nūc pcedente. ꝛ hoc non. quia illud nō plus est aut in posteriori ꝛ tunc vel corrumpit in nunc mediato vl' imediato nō pmū. qꝛ nunc nō sunt mediata in tpe. nec 2ᵐ qa cū inter qcūqꝫ duo nūc sit tempus mediū. ꝛ in quolibet tpe sint infinita nunc pmū nūc esset sil' cū illis infinitis qd ē impossibile. ḡ nō ē alterū ꝛ alterū nunc in toto tpe nec pt dici ꝙ sit idē qꝛ cuiuslibet diuisibilis finiti oportet ad minus esse duos terminos sꝫ nūc est termin⁹ tpis ꝛ pōt accipi tps finitū. ḡ sunt plura nunc in tempore. Secūdo illa dicūtur simul ꝺm tps q̄ sunt in eodē nunc si ergo sit idem nūc pmanēs in toto tpe sequit ꝙ illa q̄ fuerūt vltra mille annos sunt sil' cū his q̄ sunt hodie. sed hoc ē falsuꝫ. ḡ nō est tm̄ vnū nunc in toto tpe. In oppositū est phus in textu p responsione. Sciendū primo ꝙ postq̄ phs determinauit de loco qui est mensura extrinseca mobilis localiter et de vacuo qd ab antiqs ponebat propter motum. Cōsequēter in hoc tercio tractatu ꝛ vltimo quarti agit de tpe quod est mensura motus et quia physicus habet cōsiderare de motu. ideo etiam de tempore. ꝛ q̄uis sit satis manifestū tempus esse quia simul cum motu percipitur qui est manifestus. tamen ꝺm tradita ab antiquis non manifestū est que sit natura tēporis imo ꝺm dicta ipoꝝ nedum contingit dubitare quid sit tempus. sed etiam vtruꝫ sit ideo bene habet opponere si est vel non est per extraneas rōnes sophysticas ab alijs positas ꝛ ad inquirendū quid sit tempus ꝛ vtrū sit. Sciendū est secūdo. ꝙ de tempore q̄tum ad quid est diuerse fuerūt opiniones antiquoꝝ. nam quidam dixerunt ꝙ tempus est motus celi qui circulatio dicitur ꝛ mouebant. quia videbant temp⁹ quadam circulatōne reiterari sicut motum celi. Alij dixerunt ꝙ tempus est prima spera celestis quia omnia sunt in tempore ꝛ omnia sunt in prima spera celesti cū celum continet omnia. ergo tempus est prima spera celestis. Alij dixerunt ꝙ tempus est idem cum motu vel mutatōne mouebant. quia non percipit tempus sine motu sed cum eo ergo tempus est idem cum motu ꝛ in presenti non ponit Arestoteles differentiam inter motū ꝛ mutatōnem. sed hoc facit in quinto huius.

Conclusio prima. Tempus non est motus celi qui circulatio dicitur pbat phs. quia quelibet pars temporis est tempus. sed quelibet pars circulatōnis celestis nō est circulatio. igit ꝛc. Secūda rō est hec. mot⁹ multiplicat ad multiplicatōnē mobiliū cum sit in mobili subiectiue. ergo si eēnt plures primi celi ꝺm ponentes esse plures mundos sequeret ꝙ essent plures primi motus. ꝛ per ꝯsequens plura tempora simul quoꝝ vnum non esset pars alterius. sed hoc est contra naturam temporis. igitur ꝛc.

Conclusio secūda. Tempus nō est prima sphera celestis. ꝓbat phus. qz omnes partes pme spere celestis sunt simul permanentes sed ptes temporis non. igit̃ ꝛc. nec valet ratō istoꝝ. qa cōmittūt equiuocatōnē. quia res sunt in prima spera celesti vt in loco. sed sunt in tempore. vt in mensura motus ꝛ duratōnis eaꝝ. Etiā ibi est fallatia cōsequentis arguendo ex puris affirmatiuis in secunda figura. Conclusio tercia. Tempus non est motus siue mutatio in cōmuni ꝙuis inter cetera hoc magis videri possit. ꝓbat phs dupliciter. Primo qz omnis motus solū est in suo mobili ꝛ vbi ē mobile ꝛ ideo multiplicat̃ motus ad multiplicatōnē mobiliū sed tempus vnū ꝛ idem est vbiqꝫ ꝛ apud oīa ergo nō est motus. Secūda ratō est. oīs motus vel est velox vel tardus sed tempus nō est hmōi qz tardum ꝛ velox tempore determinant̃ et definiūtur. Dicit̃ eñ velox qd in pauco tempore multū mouet̃. Et tardū ꝑ cōtrariū dicit̃. Sed tempus nec ẜm suā ꝗtitatem nec ꝗlitatē tpe determiat̃ cū idē nō sit mensura nec definitio suipius.

Cōclusio q̄rta. Temp⁹ nō ē sine motu. qz tempus nō ꝑcipit̃ sine motu. ergo nō est. sine motu. Anūcedens ꝓbat phs qz dū hoīes nō percipiūt motum aut mutatōnē neqꝫ in reb⁹ exteriorib⁹ neqꝫ in suis corporib⁹ aut etiaꝫ in sua ymaginatōne nō videt̃ eis ꝙ transiuerit aliqd temp⁹ sicut patet de his qui in sardo dicūtur fabulose dormire apud heros ꝛ apud deos aīas eñ dñoꝝ defunctoꝝ vocabāt antiqui heros ꝛ quasi deos colebant ꝛ ꝑ incantatōnes in tali facto aliqui fiebant insensibiles ꝛ tūc dicebant̃ dormire apud heros ꝛ exercitati multa futura prenūciabāt tales aūt ad se redeuntes nō ꝑcipiebāt temp⁹ p̄terijsse sed copulabāt illud instans in quo incipiebant dormire cū vltimo nunc in quo excitabant̃ nō ꝑcipientes tempus mediū qa motū neqꝫ in alijs neqꝫ in seipis ẜm corpus vel aīam ꝑcipiebāt ergo temp⁹ nō percipit̃ sine motu. Ex dictis infert̃ ꝙ tempus est aliqd ipius motus. patꝫ qz tempus nō est motus ꝛ cū sine motu nō ꝑcipit̃. g̃ est aliquid ipius motus. Conclusio. tempus est aliquid patꝫ. qz motus est et temp⁹ est aliqd ipius motus. ergo tēpus est ꝛ qualiter se habeat ad motum videbitur.

Ad rōnes ante oppositū. Ad primā ꝛ ad secūdā dicit̃ ꝙ licet ptes tpis nō sint in esse permanēti sic ꝙ vna ps sit cū alia sūt tñ in eē successiuo ꝛ h̄ sufficit ad eē totius successiui cui⁹ eē ꝯsistit in quadā successione suaꝝ partiū. Ad terciā dicit̃ ꝙ in toto tempore ē idē et vnū nunc ẜm subam alterū tñ ꝛ alterū ẜm esse. vt patebit in sequentib⁹.

Accipiendū aūt qm̄ querimus. quid sit tempus. hinc incipientibus quid motus est. Simul eñ motū sentimus ꝛ tēpus. Et nanqꝫ si sint tenebre. ꝛ nihil per corpus patiamur motus aūt aliquis in aīa fit subito simul videtur fieri quoddam tempus. Atuero et cum tempus videtur fieri aliquid simul et mot⁹ aliquis fieri videt̃. Quare aut motus. aliquid est tempus. Quoniā aūt non est motus. necesse ē motus aliquid esse ipsum.

Quartus liber

Quoniam autem quod mouetur. mouet᷑ ex quodã in quoddã ꝛ omnis magnitudo continua sequitur magnitudinẽ mot⁹. ꝓpter id em̄ ꝙ magnitudo cõ/tinuã est. ꝛ motus cõtinuus erit. Quantũ em̄ motus est. tantum ꝛ tempus videtur fieri. Prius autẽ ꝛ posterius in loco primũ sunt. Hec autẽ positõne sunt determinata. Quoniã autem in magnitudine primũ ꝛ vltimũ est. necesse ẽ in motu prius ꝛ posterius esse ꝓportionaliter his que sũt ibi At/uero ꝛ in tempore est prius ꝛ posterius propter id quod seq̃tur semper alterum ipsorum. Est autem prius ꝛ posterius ipoꝝ in motu qđ equidem ens motus est. tamen esse ipsius alterum est. ꝛ non est motus. At uero ꝛ tempus cognosci/mus cum definimus motum ꝭm prius ꝛ posterius deter/minantes. ꝛ tunc dicimus fieri tempus. quando in motu prius ꝛ posterius sensu percipimus. Determinamus autez in accipiendo aliud ꝛ aliud ipsum. ꝛ medium ipoꝝ alterum Cum enim altera extrema medij intelligimus. ꝛ duo dicat anima ipsa nunc hoc quidẽ prius illud vero posterius. tũc ꝛ hoc dicimus esse tempus. Determinatum enim ipso nunc tempus esse videtur ꝛ supponatur. Quando quidem igitur tanq̃ ipsum vnum nunc sentimus. ꝛ non sit sicut prius ꝛ posterius in motu. aut vt idem quidẽ prioris ꝛ posterioris ali/cuius non videtur temp⁹ fieri vllum. quia neq̧ motus. Cũ autẽ prius ꝛ posterius est tunc dicimus tempus. Hoc em̄ est tempus. Numerus motus ꝭm prius ꝛ posterius Nõ ergo mot⁹ tẽpus ẽ sed ꝭm ꝙ numerũ habet mot⁹. Signum ẽ aũt. plus q̃dẽ em̄ et min⁹ iudicam⁹ numero. Motũ ãt plurem ꝛ minorẽ tpe. Numer⁹ itaq̧ q̃dez tps ẽ Qm̄ aũt numerus ẽ dupl'r ꝛ nanq̧ qđ numerat᷑ et numerabile numerũ dicimus: et q̃ numeram⁹ tempus aũt est qđ numeratur. et nõ quo numeramus. Est autẽ alterum quo numeramus et qđ numeratur.

Querit᷑ Utrũ tempus sit numerus motus ꝭm prius ꝛ posteri⁹ Arguit᷑ ṗmo ꝙ non. q̇a tempus est quãtitas ꝯtinua. ḡ non numerus. ꝯña tenet. q꞉ numerus est q̄ntitas discreta Secundo sic prius ꝛ posterius ꝑ temp⁹ determinant᷑ ꝛ definiunt᷑. ḡ nõ ꝯuenienter def/finit᷑ tempus ꝑ illa q꞉ ꝑ hoc in definitõnib꞉ ꝯmitteret᷑ circulatio Tercio

sic. Tempus est mensura motus sub rõne cõtinui ⁊ ꝓpter hoc temp⁹ ẽ mẽ
sura cõtinua sed motus distinctus ſm prius ⁊ posterius habet rõnẽ discrẽ
ti. ḡ tempus nõ mensurat motũ ſm prius ⁊ posterius: In oppositũ est
phs in textu. ꝑ rñsione Sciendũ primo. ꝙ postꝗ̄ phus disputatiue pro
cessit inquirendo vtrum tempus sit ⁊ quid sit. hic cõsequenter circa tem-
pus determinat veritatem. Primo tractans de tempore ſm se. Secundo
per respectum ad ea que tempore mensurantur. Tercio circa determina-
ta mouet [et] soluit aliquas rationes ⁊ adhuc de tempore determinan-
do ſm se. primo inquirit definitõnem temporis. ⁊ ostendit quid sit nunc in
tempore ⁊ qualiter se habeat ad tempus. Quarto ponit proprietates ipsi
us nunc. ⁊ quinto proprietates temporis de quibus postea videbitur.
Sciendum secundo. ꝙ ad videndum quid sit tempus in cõmuni sup-
ponendum est quid sit motus. ratõ quia simul percipiuntur motus ⁊ tem
pus nam si aliquis non percipiat motum per tempus ⁊ tamen percipiat
motum in anima subito percipiet tempus ⁊ econtra percepto tempore si-
mul percipitur motus. Ex quo sequit̃ ꝙ tempus est aliquid ipsius mo-
tus quia semper cum motu percipitur. vel ergo est motus vel aliquid ipsi-
us motus. sed non est motus. ergo aliquid ipius motus. verũtamen licet
per quemlibet motum percipiatur tempus non tamen se equaliter habet
ad omnes motus. Tempus enim primo inest motui primi mobilis cuius
est primo ⁊ per se mensura. ⁊ quia ille primus motus in omnib⁊ alijs per-
cipitur sicut causa in effectu. ideo percepto quocunq; motu percipitur tem
pus. ideo tempus est mensura motus mediante motu primi mobilis. ⁊ q̇a
solũ est in illo motu subiectiue. iõ nõ oportꝫ tp̃s multiplicari ad multiplica-
tionẽ motuũ ⁊ mobiliũ. Sciẽdũ est tercio. ꝙ tp̃s est ꝯtinuũ sicut motus
pꝫ qꝛ oẽ qd̃ mouet̃ de quodã in quoddã mouet̃. sicut in motu locali q̇ est pri
mus oĩm motuũ aliq̇d mouet̃ ex quodã loco in quendã locũ ſm aliquam
magnitudinẽ. ⁊ q̇a oĩs magnitudo ẽ ꝯtinua ⁊ oĩs motus localis fact⁹ su-
pra illã magnitudinẽ ẽ ꝯtinuus. ⁊ ꝗ̄t⁹ ẽ mot⁹ tm̃ etiã tp̃s eẽ videt̃ qꝛ tem
pus ꝯseq̄tur motũ. iõ etiã ex ꝯtinuitate mot⁹ cãtur ꝯtinuitas tp̃is. nõ tñ ẽ
sic intelligẽdũ ꝙ oĩs mot⁹ gñal̃r habeat ꝯtinuitatẽ a magnitudine spacij.
sꝫ solũ mot⁹ local̃ sisit sup̃ magnitudinẽ. sꝫ gñal̃r oĩs mot⁹ capit intrinsece
ꝯtinuitatẽ ex fluxu forme nõ interrupto ſm quã ẽ mot⁹. iõ mot⁹ localis ex
duob⁊ hꝫ ꝯtinuitatẽ. s. ex fluxu nõ ĩterrupto ipius vbi ſm sit⁹ renouatõeꝫ
⁊ h̃ intrĩsece ⁊ extrĩsece a ꝯtinuitate spacij Sciẽdũ q̄rto. ꝙ tã ĩ motu ꝗ̄ ĩ
tp̃e reperit̃ ṗus ⁊ posterius. Rõ ẽ qꝛ magnitudo ſm quã fit mot⁹ local̃ ẽ
de nũero ꝯtinuoꝝ hñtiũ positõeꝫ ĩ suis ꝑtib⁊. sꝫ positõ in priori ⁊ ĩ posterio
ri ꝯsistit. iõ nc̃c̃e ẽ magnitudinẽ hr̃e ṗus ⁊ posterius. ⁊ etiã tp̃s. qꝛ ꝯseq̄tur
motũ. Aduertendũ tñ ꝙ dupl̃r pt̃ ꝯsiderari ṗus ⁊ posterius ĩ magnitudi
ne. Uno° inq̄tũ stant sub forma totius magnitudinis ꝯtinue. ⁊ sic nõ hñt
ad inuicẽ discretõem neq; magnitudinẽ mẽsurãt. Alio° ꝯsiderãt̃ formalit̃
scꝫ sub forma ṗoris ⁊ posterioris. ⁊ sic accipiũt̃ ab inuicẽ quodãmõ distinc
ta ⁊ numerata. ⁊ hoc mõ capiũtur sub diuersis vnitatib⁊ ad min⁹ ſm in-
tellectũ vl̃ imaginatõeꝫ. ⁊ h̃ mõ numerãt ipam magnitudinẽ ⁊ hñt modũ
discretoꝝ. Et sil̃r dici pt̃ de ꝑtib⁊ mot⁹ ⁊ etiã tp̃is. sic̃ d̃ ꝑtib⁊ magnitudis
Ex q̊ pꝫ ꝙ nihil refert aliqd̃ eẽ simpl̃r ꝯtinuũ. ⁊ tñ accipi ꝑ modũ discreti.

Sciendū q̄nto ꝙ lz prius ⁊ posterius motꝰ sint idē subiecto motui. differūt tn̄ rōe ab ip̄o motu. q2 de rōne motus solū est ꝙ sit actus entis in potentia. sed prius ⁊ posterius sibi ꝯueniūt ex priori ⁊ posteriori in magnitudine. tempꝰ aūt insequtur motū nō inq̄ztū motus ē. sed inq̄ztū reperiūtur in eo prius ⁊ posterius. qꝺ probat ph̄s. q2 tp̄s insequtur motū rōne illiꝰ q̄ per cepto percipit̄ tp̄s. sed qn̄ distinguimꝰ in motu prius a posteriori ꝑcipimꝰ tempus ⁊ non aliter. hec aūt distinctio fit capiendo vnā partem motus vt priorem. ⁊ alterā vt posteriorē terminādo illas ꝑtes terminis indiuisibilibꝫ distinguentibꝫ partē a parte. ꝰ tempꝰ insequtur motū rōne prioris ⁊ posterioris in motu. Ex quo sequtur ꝙ tp̄s ē numerus motus. q̇a ꝯsequit̄ motuꝫ ſm ꝙ in ip̄o accipit̄ prius ⁊ posterius q̄ numerant̄ ꝑ tp̄s. vn̄ cū aīa percipit aliquod nūc tanq̄ȝ prius ⁊ aliquod tanq̄ȝ posterius iudicat inter ista extrema que ꝑcipit tanq̄ȝ duo esse tp̄s mediū. ⁊ si nō ꝑcipiatur mediū illoꝝ motuū nō ꝑcipiet̄ vnū tanq̄ȝ prius. ⁊ aliud tanq̄ȝ posterius. vt si accipiat̄ aliqꝺ nunc vt continens ꝑtes tp̄is ad inuicē. ⁊ nō vt distinguēs ꝑtē a ꝑte tanq̄ȝ priorē a posteriori nō ꝑcipietur tp̄s. Ultra sequtur ꝙ ꝑtes motus accepte discrete inq̄ztū stāt sub forma prioris ⁊ posterioris h̄nt numerari per tempꝰ et numerus adherēs partibꝫ motus sub forma prioris ⁊ posterioris est diffinitio tp̄is. Sequtur vlterius ꝙ licet tempus sit cōtinuū de suo materiali. tamē q̇a mensurat motū ꝑ modū discreti meliꝰ definitur ꝑ numerū q̄ȝ per quantitatem cōtinuā. Conclusio. tp̄s bn̄ definit̄ ꝙ est numerus motꝰ ſm prius ⁊ posterius patꝫ ex declaratōe definitōnis prius posita Et istā definitōem ph̄s ꝓbat a signo. q2 illud est numerus alicuiꝰ quo iudicamꝰ ip̄m esse plus ⁊ minꝰ. sed tp̄e iudicamus motū maiorē vel minorē. ꝰ tempus est numerus motus. tn̄ vt dicit ph̄s duplex est numerꝰ vnꝰ q̇ est res numerate. vt duo hoīes vel tres equi. Alius est numerꝰ formalis quo res numerant̄. vt duo vel tria. tp̄s aūt est numerus numeratus ⁊ materialis et non est numerus formalis quo aliquid numeratur. q̇a sic esset de genere discretoꝝ. tn̄ ꝑ compatōnem ad motum bene habent quendam modum numeri formalis.

Ad rōnes Ad p̄mā dicit̄ ꝙ si tempus ꝯsideret̄ q̄ȝtū ad illud qꝺ est simpliciter est cōtinuū. Sed si ꝯsideret̄ q̄ȝtum ad actum eius (qui est numerare) habet rōnē discreti. ⁊ dicit̄ numerꝰ non simpliciter. sed numerus motus. ⁊ illud totū capit̄ loco generis.

Ad secūdā dicit̄ ꝙ prius ⁊ posterius definiunt̄ ꝑ tempꝰ. nec ista cadunt in definitōne tp̄is. sed prius ⁊ posterius motus ſm ꝙ a magnitudine causant̄. ⁊ nō vt mensurant̄ tp̄e ponūtur in definitōne tp̄is gratia cuiꝰ ostendit ph̄s ꝙ prius ⁊ posteriꝰ sūt primo in magnitudine. ⁊ secūdo sunt in motu. ⁊ tercio sunt in tp̄e Ad terciā dicit̄ sicut ad primā.

T sicut motus semper aliud. sic et tempus. Quod aūt simul omne tempus idem est. Ipsum em̄ nunc idem est. ⁊ qꝺ quidem erat esse aūt ip̄i alterū est. Ipsum aūt nunc tempus mensurat ſm ꝙ prius ⁊ posterius est Ipsum autem nunc est quidē sicut idem est vero sicut nō idē

Physicorum.

ꝑm q̄dem em̄ q̄d in alio ⁊ in alio alterū est. hoc vero erat ip si nūc. Inq̄ztū aūt qđcū̄qз ens est ip̄m nūc idem est. Seq̄ tur em̄ sicut dc̄m est magnitudinē mot⁹ Nūc aūt tp̄s sicut dicim⁹. Et similiter igit̄ pūcto qđ fert̄ quo motū cognosci/ mus ⁊ p̄us in ipso ⁊ posteri⁹ hoc. qua q̄dē qđcū̄qз ens idem est. Aut em̄ pūctū aut linea aut lapis aut aliq̄d aliud hm̄oi est. Rōne aūt aliud est. sicut sophiste accipiūt alterū corus/ cū in theatro esse ⁊ coruscū in foro. Et hoc igit̄ in eo qđ ali/ bi ⁊ alibi alterū est. Illud aūt qđ fert̄ seq̄tur ip̄m nūc. sicut tē p⁹ motū. Eo em̄ qđ fert̄ cognoscim⁹ p̄us ⁊ posteri⁹ ī motu Scđm aūt ꝙ numerabile p̄us ⁊ posteri⁹ ip̄m nūc est Qua re ⁊ in his qđ q̄dē ens nūc est idē ē p̄us ei ⁊ posteri⁹ ē qđ in motu. esse aūt alterū. ꝑm em̄ ꝙ numerabile ē p̄us ⁊ posteri⁹ ipsum nūc ē. Et notū aūt maxime hoc ē. ⁊ mot⁹ em̄ per id qđ mouet̄. ⁊ loci mutatio per id qđ fertur. Hoc aliq̄d em̄ qđ fert̄: motus aūt qđ non. Est q̄dem igit̄ sicut idem ipsum q̄đ nūc dicit̄ semꝑ. est aūt sicut nō idem. et namqз est simili/ ter qđ fertur Manifestū aūt est. ꝙ nisi temp⁹ sit ip̄m nūc nō erit: sꝫ qꝛ ipsuз nūc nō erit tp̄s nō erit: simul em̄ sunt sicut qđ fert̄ ⁊ loci mutatio. sic ⁊ nūer⁹ q̄ ē ei⁹ q̄đ fertur. ⁊ q̄ ē loci mutatōis. Temp⁹ q̄dem em̄ est loci mutationis numerus. Ip̄m aūt nūc vt qđ fertur. vt vnitas numeri Et ꝯtinuum iam temp⁹ est ipsi nūc. ⁊ diuidit̄ ꝑm ipsum nūc Seq̄tur em̄ hoc ad loci mutatōem ⁊ ad id qđ fert̄. ⁊ mot⁹ em̄ ⁊ loci mu tatio vna est ab eo quod fertur. quia vnuз et non quodcū̄qз ens. Et nan̄qз deficiet sed aut ratione. et nan̄qз determinat priorem ⁊ posteriorem motum hoc. Sequitur autem hoc et quodammodo ad pūctum. et pūctum em̄ ꝯtinuat longi/ tudinem et determinat. Est em̄ huius quidem principium illius aūt finis. Sed cum sic quidem accipiat aliquis tan̄ quaз duobus vtens vno. necesse est stare si principium ⁊ fi nis idem pūctum erit. Ipsum autem nūc propter id quod mouetur quod fertur semper alterum est. Quare temp⁹ nu merus non sicut eiusdem pūcti. quare et principiū et finis. sed sicut vltima eiusdem magis ⁊ non sicut partes. ⁊ prop ter qđ dictum est. Medio em̄ pūcto tan̄qз duob⁹ vtetur. et

go quiescere accidit. Et adhuc manifestū ꝙ nulla pars ip/sum nunc tēporis est neqꝫ diuisio motus. sicut nec pūcta li nee. linee em̄ due partes vnius sunt. ꝭm quidem igit̄ ꝙ ē ter minus ipsum nūc non est temp⁹. sed accidit. ꝭm vero ꝙ nu merat numerus. Termini quidē em̄ illius solum sunt cui⁹ sunt termini. Numerus aūt qui est horum equorū decem ali bi et alibi est. Q quidem igitur tempus est numerus mot⁹ ꝭm prius ꝛ posterius non continuum continui nanqꝫ ma/nifestum est

Querit̄ Utrum nūc sit numerus alicuius quod fertur ꝭm ꝙ fertur ¶ Arguit̄ primo ꝙ nō. quia om̄is numer⁹ est diuisibilis. nūc autem est indiuisibile. ergo nūc nō est numerus. Scdo sic. quod fertur sicut mobile est quātum ꝛ diuisibile. ergo nūc qđ est indiui sibile non est numerus siue mensura eius. Tercio sic. mobile ꝑ suū mo/tum tempus mēsurat. sed nūc nō est pars temporis nec tempus. ergo non mensuratur ipso nūc Quarto sic. mensura rei temporalis est q̄ntitas. sꝫ nūc nec est q̄ntitas ꝯtinua nec discreta. ergo nō est mensura eius qđ fertur ꝭm ꝙ fertur. In oppositum est pħus in textu Pro rn̄sione.
¶ Sciendū p̄mo. ꝙ postq̄ pħus ostendit quid sit tempus. consequenter intendit determinare de ipso nūc temporis. ostendendo quid sit ꝛ qualiter se habeat ad tempus. ꝛ ꝭm hoc assignat aliquas ꝓprietates ipsius nūc Un̄ dicit ꝙ ipsum nunc est quodāmodo idem in toto tempore ꝛ quodāmodo⁹ diuersum. vnde est idem subiecto ꝭm essentiam. sed ꝭm esse successiuū ei⁹ est alterum ꝛ alterū. Qđ probatur sic. quia sicut motus insequitur mag nitudinem. ita tempus insequitur motum. ꝛ in vtroqꝫ reperitur p̄us ꝛ po sterius. ꝛ sicut se habet mobile ad motū. ita nūc ad tempus. sed mobile qđ fertur est vnuꝫ ꝛ idem subiecto in toto motu siue sit pūctum qđ suo fluxu causat lineam vel lapis vel aliquid aliud. ꝛ est alterū ꝛ alteruꝫ rōne ꝛ ꝭm esse. sicut diximus coruscū alterū esse in theatro ꝛ alterum in foro. ergo simi liter nunc in tempore est vnū ꝛ idem ꝭm essentiam. differens tn̄ ꝭm esse in q̄ntum fluit de priori in posterius ꝭm renouationem situs ipsius mobilis. qđ in spacio fertur de priori in posterius. ¶ Sciendū est secundo. ꝙ ꝑ ipsum nūc habet mensurari ꝛ cognosci ipsum tempus. Rō est. q2 vnum qđqꝫ habet mensurari ꝛ cognosci per illud per quod habet esse. ꝛ ꝑ illud qđ est maxime notum sui generis. sed nūc est maxime notuꝫ in tempore. ergo per ipsum nūc habet mensurari ipsum tempus ꝛ notificari Etiam motus habet notificari per mobile. ꝛ loci mutatio per illud quod fertur. scꝫ mobile quod est hoc aliquid. motus aūt non. ideo mobile est notius ipso motu. et habet notificare motum. Est etiam causa motus per hoc ꝙ supra magni tudinem renouat situm de priori in posterius ¶ Sciendum tercio ꝙ illud quod fertur potest dupliciter considerari. Uno modo ꝭm ꝙ est sub propria forma. Alio modo prout est agens motum per hoc ꝙ fertur in spa

eiđ de priori in posterius. ⁊ stat sub forma motus primo modo non men-
suratur per ipsum nunc. sed sua simplici vnitate accepta sub ratione vni-
tatis. Secũdo modo adhuc dupliciter potest considerari. Uno modo in
quãtum est idem subiecto in tota renouatione situs. Et isto modo mensu
ratur vnitate mobilis inquantum mobile manet idem in toto motu secũ
dum substantiam. Alio modo inquantum variatur continue sm esse de
priori parte spacij in posteriorem. Et isto modo quantum ad fluxum con-
tinuum tempore mensuratur. Et pro quanto accipitur pro diuersis indi-
uisibilibus. quantum ad dispositionem sm quam est motus numeratur p
ipsum nunc. ¶ Sciendum est quarto. ꝙ sicut se habet illud quod fer
tur in eo quod fluxu suo causat motũ veniens de priori in posterius in spa-
cio. et distinguit partem motus precedentem a sequenti. ita nunc se habet
ad ipsum tempus quod fluxu suo per hoc quod est accidens ei quod fer-
tur inquantum huiusmodi distinguit partes temporis. scilꝫ preteritum a
futuro. sicut enim punctus fluxu suo causat lineam manens vnus ⁊ idem
sm substantiam. variatus tamen sm esse quo ad positionem in continuo.
ita se habet nunc ad tempus. ¶ Conclusio prima. Nunc est nume-
rus eius quod fertur. Patet quia sicut se habet mobile ad motum. ita nũc
ad tempus. ergo per locum a transmutata proportione sicut se habet tem
pus ad motum. ita nunc ad mobile. sed tempus est numerus motus. ergo
nunc est numerus eius quod fertur sm ꝙ fertur. non tamen est intelligen-
dum ꝙ nunc sit numerus qui sit quantitas discreta. sed est quodammo-
do numerus materialis si plura capiantur copulatiue secũdum ꝙ sunt al-
tera et altera secundum esse. ⁊ correspondent mobili accepto sub diuersis
indiuisibilibus forme secundum quaꝫ est motus. quo modo habet nume
rum ⁊ pluralitatem. Et si tm̃ semel capiatur nunc vt correspondet mobi-
li accepto sub vno indiuisibili. hoc modo nunc habet rationem vnitatis et
non numeri. nisi solum in potentia. ¶ Conclusio secunda. Si non
sit tempus non est ipsum nunc nec econtra. Probatur per simile. quia si nõ
sit motus non erit quod fertur secundum ꝙ fertur. et ecõtra si non est id
quod fertur non erit loci mutatio. quia simul sunt motus ⁊ mobile inquã
tum fertur. et ipsum nunc se habet similiter in tempore sicut mobile in mo
tu. et sicut vnitas in numero. ergo simul sunt nunc ⁊ tempus

¶ Conclusio tertia Tempus habet continuari et etiam diuidi per
ipsum nunc. Patet quia motus continuatur per mobile inquantum ma-
net idem subiecto in toto motu. Et diuiditur per ipsum inquantum vari
atur secundum esse renouando situm de priori in posterius. ergo similiter
nunc diuidit ⁊ continuat tempus. Secundo punctus continuat line-
am inquantum est principium vnius partis et finis alterius. et etiam
diuidit inquantum variatur secundum esse. ergo similiter est de nunc re-
spectu temporis. Est tamen dissimile de puncto et nunc. quia pũctus est
permanens. ideo contingit vti vno puncto vt duobus. ipsum bis accipien
do. sed nunc non est permanens. ideo non contingit vti vno nunc vt duo-
bus. bis accipiendo idem nunc. quia semper fluit. Ex istis etiam patet dif
ferentia inter nunc et vnitatem. quia nunc continuat tempus. vnitas vero
non continuat numerum

¶ Conclusio quarta. Nūc non est aliqua pars temporis nec est tēpus Patz. quia sicut se habet pūctus ad lineam ita nūc ad tempus. sed pūctuz non est pars linee. ergo nūc non est pars temporis. Et hoc capiendo ipm nūc vt est terminus indiuisibilis ipsius tēporis. Sed si capiatur ipsum nūc vt est fluens ꝛ numerans motum. illo modo est tempus. et dicitur tota substantia temporis. Ex predictis trib9 conclusionib9 patent tres ꝓprietates ipsius nūc assignate in textu. etiam rōnes illarum.

Ad rōnes Ad primam patet solutio ex dictis. Ad secūdam dicitur ꝙ licet mobile quod fertur ſm se sit quantū et diuisibile. si tamen capiatur vt non variatuz ſm ꝑus ꝛ posterius in motu sic habet rōnem indiuisibilis. ꝛ illo modo mēsuratur ipso nunc Ad terciam patz solutio ex dictis. Ad quartā dicitur ꝙ licet nūc non sit quātitas in actu. est tamen principium q̄titatis ꝯtinue. ꝛ est q̄titas in potentia. Et hec de questione

Minimus aūt numer9 qui simpliciter quidem dualitas est Quidam aūt numerus est qui est quidē sicut est aut tanq̄ non. vt linee minima multitudine quidem est due aut vna. magnitudine quidē non est minima. Semper eñ diuiditur omis linea. quare similiter ꝛ tempus. Manifestū eñ q̄dem est ſm numerū vnū aut duo. ſm vero magnitudinem nō est Manifestum est aūt propter quod tardum ꝛ velox non dicitur. Multū autē et paucū ꝛ breue ꝛ longū. Scōm eñ quidē ꝙ continuū est ꝛ longum ꝛ breue. ſm aūt ꝙ numerus multū ꝛ paucum. velox autem ꝛ tardū non est. Neq3 eñ numerus quo numeram9 velox ꝛ tardus vllus est Et idē autem vbiq3 simul ꝛ prius ꝛ posterius non idem. quia ꝛ mutatio presens quidem vna facta autē ꝛ futura altera est Tempus aūt numerus est. nō quo numeramus. sed quod numeratur. Huic autem accidit prius ꝛ posterius semper alteruz Ipsa eñ nūc semper altera. Est autem numerus vnus q̄dez et idem qui est centum equorum. et qui est centum hominuz Quorum aūt numer9 alter est equi ab hominib9. Amplius sicut contingit motum esse eūdem et vnum iterum ꝛ iterum sic et tempus cōtingit. vt hyemem aut ver aut autūnum. Non solum aūt motum tempore metimur. sed motu tēpus propter definiri ad inuicem. Tempus quidem eñ determinat motum cum sit numerus ipsius. motus autez tempus Et dicimus multū aut paucū esse tempus motu mensurā/

tes sicut ⁊ in numerabili numerū. Numero quidē equorum multitudinem cognoscimus. Iterum aūt vno equo equorū numerū ipsum. similiter aūt ⁊ in tempore et in motu est. tēpore quidem eīm motum. motu autem tempus mensuramus Et hoc rōnabiliter accidit. Imitatur eīm magnitudinem q̄dem motus: hūc aūt tempus. eo ꝙ quātā ⁊ ꝯtinua sunt diuisibilia. propter quidem eīm magnitudinem esse hmōi motꝰ hoc sustinet. propter aūt motum tempus. ⁊ mensuramꝰ magnitudinem motu ⁊ motum magnitudine. Multa eīm dicimus esse viam si processus multus. Et hūc multū si via multa. Sit igiꝰ tempꝰ si motꝰ ⁊ motū si tempus

Querit Utrum tempus mensuretur motu. ¶ Arguitur primo ꝙ non. quia motus mēsuratur tempore. ergo nō econtra. Patet consequentia. quia tunc idem esset prius ⁊ posterius. notius ⁊ ignotius respectu eiusdem. ex eo ꝙ mensura debet esse prior ⁊ notior mensurato. Secūdo sic. ratio mensure est quantitati appropriata. ⁊ sic sibi soli conuenit. sed motus non est quantitas. ergo non potest mēsurare tēpus Tercio sic. tempus est mensura motus. sed mensure non est mēsura. al's procederetur in infinitum. ergo tempus non mensuratur motu.

In oppositum arguitur per philosophum dicentem. Non solum autem motum tempore metimur. sed motu tempus. Pro responsione

¶ Sciendū est p̄mo. ꝙ postq̄ phus ostendit quid est tempus declarādo eius definitionem. ⁊ etiam quid est nunc in tempore. ⁊ posuit ꝓprietates eius. Hic ꝯsequenter ex definitione temporis assignat ratōnes quarūdā ꝓprietatum que tempori attribuūtur. inferens p̄mo ex definitione temporis ꝙ tempus quātum ad actum eius qui est mensurare motum est quodāmodo discretum. quia in mensurando motum habet modū discreti. et ideo dicitur ꝙ tempus est numerus. sed quia non est numerus simpliciter sed numerus numeratus applicatus motui in quo partes sunt simpliciter continue ⁊ diuise s̄m quid. ideo tempus simpliciter est cōtinuū quātum ad eius substantiam. Tamen habet modū discreti quātum ad actum mensurandi. ideo s̄m quid est discretum. passiones discreti sibi attribuūtur. et silr̄ ter passiones ꝯtinui ¶ Sciendū secūdo. ꝙ in discreto est dare minimū simpliciter. ⁊ hoc est vnitas. vel minimū in genere numeri habens rationem numeri. vt est dualitas. sed in ꝯtinuo nō est dare minimū quod sit in genere ꝯtinui ⁊ habens rationem ꝯtinui. cum ꝯtinuū sit diuisibile in infinitum. ideo in tempore inq̄ntum discretū est potest dari minimū simpliciter. scz vnum tempus. ⁊ minimū in genere numeri. vt duo tempora vel due partes temporis. Sed isto modo non est in eo dare maximū. sed si ꝯsideretur tempus inq̄ntum ꝯtinuū ꝓpter diuisibilitatē eius in infinitū nō ē i eo dare minimū. Et hec est ꝓprietas p̄ma temporis. Secunda ꝓprietas temporis est. ꝙ tempus dicitur breue vel longū inq̄ntum est cōtinuū. quia breue

vel longum sunt passiones continui. Et dicitur multum z paucum inquā tum est discretum. quia ille sunt passiones discreti. sed nūquaz dicitur velox vel tarduz. quia nullus numerus siue formalis siue materialis dicitur velox vel tardus propter causam prius dictam. Tercia proprietas est tē pus simul existens est idem numero vbiqꝫ. id est respectu omniū que mouentur. quia non diuersificatur sm diuersa mobilia. est tamen diuersuz sm diuersas partes eiusdem motus sm quas accipiuntur p̄us z posterius in tempore. ideo tempus prius z posterius non sunt idem. Causa primi est. quia primus motus cuius tempus est primo z principaliter numer⁹ vn⁹ est. ideo etiam tempus est vnum. Ratio secundi est. quia pars illius motus que iam facta est altera est a futura. ergo similiter tempus preterituz alterum est a futuro. Et hoc ideo est. quia tempus non est numerus simpliciter. sed numerus alicuius rei determinate z prioris z posterioris in motu. z huic numero motus semper accidit alterum esse prius. z alterum esse posterius. sicut z motui. propter hoc ꝙ ipsa nūc inquantū se habent sm p̄ius z posterius semper sunt altera z altera. Si eñ tempus esset numerus simpliciter. tūc esset idem tempus respectu motus preteriti z futuri. sicut ē numerus vnus simpliciter respectu diuersorum numeratorum. vt centuz equorum z centum hominū. siue simul existant siue successiue. licet numerus numeratus sit diuersus. vt centum equi sunt aliud a centum hominib⁹. Quarta proprietas est ꝙ sicut cōtingit reiterari vnū z eūdem motū in specie. ita ꝯtingit reiterari vnū z idem tempus. z quia non reiteratur idez motus in numero sed in specie tm̄. ergo etiā nō reiteratur idem tēpus in numero sed in specie tm̄. vt ꝯtingit hyemē vel estatez reiterari sm spēm. ideo dicitur reiterari sm tempus. nō simpliciter sed sm quid. Quinta ꝓprietas est. ꝙ nō solum numeramus motum per tempus. sed etiam per motum. ꝓpter hoc eñ ꝙ ad inuicem accipiūtur oportet capere q̄ntitatem vnius sm q̄ntitatem alterius. Unde ꝙ tempus mensurat motū patz. q2 est numerus eius. vt dictū est. sed ꝙ ecōtra motus mensurat tempus. probat ph̄s p̄mo ꝑ simile de numero z numerato. quia quādoqꝫ numerū formalem ꝑ materialia cognoscimus. z aliquando ecōuerso numero formali cognoscimus multitudinē materialem. puta equoꝝ. et iterum vno equo per replicationem cognoscimus numerū equoꝝ. Similiter est in tempore z motu quia quandoqꝫ cognoscimus quantitatem temporis. et quantitas mot⁹ est ignota. z tunc tempore mensuramus motum. sed econtra dum q̄ntitas motus est nota z q̄ntitas temporis ignota ꝑ motum mensuramus tēpus. Secūdo probat ph̄us ꝑ simile de motu z magnitudine. quia sicut motus insequitur magnitudinem in quantitate z continuitate z diuisibilitate. ita tempus insequitur motuz. Sed magnitudinem mensuramus per motū et motum per magnitudinez. vt si motus fuerit multus dicimus viam fuisse multam vel econtra. igitur a simili per tempus mensuratur motus. et per motum tempus. vt dicimus tempus fuisse multum si motus fuerit multus. z motum fuisse multum si multum fuerit tempus

¶ Conclusio prima. tempus mensuratur motu a posteriori. z motus mensuratur tempore simpliciter a priori. Prima pars patet ex dictis. Secunda probatur. quia ratio mensure simpliciter et a priori conuenit illi q̄d

habet rationem q̄titatis per ſe. ſed tempus eſt per ſe quantitas ꝛ inſequitur motum. ergo menſurat ipſum a priori

Ad rōnes Ad primaȝ dicit̄. ꝙ nihil prohibet idem eſſe notius ꝛ ignotius ſeipſo ſm̄ diuerſas rōnes. ꝛ ſic tempus menſurat̄ motu tanq̄ aliquo notiori quo ad nos. ꝛ menſurat̄ tempore tanq̄ a priori ſimpliciter. Ad ſecūdam dr̄. ꝙ licet motus nō ſit p ſe q̄titas. eſt tamen q̄titas p accidens. ꝛ poteſt ſua q̄titas eſſe notior ratiōe q̄titatis magnitudinis q̄ ſit q̄titatis temporis Ad terciam dr̄ ꝙ mēſure accepte ſub ratione menſure nō eſt alia menſura. Sed menſure accepte materialiter q̄tuȝ ad id qđ ē poteſt eſſe alia menſura. ideo tēpus p̄t menſurari per motū ꝯſideratū. inq̄tum ſua q̄titas p q̄titatem magnitudinis eſt nobis notior q̄titate tp̄is. Et hec de queſtione

Quoniā aūt eſt tempus metrum motus ꝛ eius qđ eſt moueri. Menſurat aūt ſic motū in determinando quēdam motum quo menſurabit totum. ſicut longitudinē cubitus in determinando aliquam magnitudinē que metit̄ totum. Et eſt totū in tempore eē menſurari tempore ꝛ ipſuȝ ꝛ eſſe eius Simul em̄ ꝛ motū ꝛ eſſe eius menſurat. ꝛ hoc eſt ipſi in tempore eſſe menſurari ipſius eſſe. Manifeſtuȝ aūt q2 in alijs hoc ē in tempore eſſe. menſurari eſſe ipſorum ſub tempore. In tēpore em̄ eſſe duorū eſt alterū. vnū quidē eſſe tunc quando tēpus eſt. vnū autem ſicut quedam dicimus. quia in numero ſunt. Hoc aūt ſignificat aut ſicut partē numeri ꝛ paſſioneȝ et omnino qđ numeri eſt aliquid. aut qđ eſt ipſius numerus

Quoniā aūt numerus tempus eſt. ipſum q̄dem nūc ꝛ prius ꝛ quecūq̄ ſunt huiuſmodi. ſic in tempore ſunt. ſicut in numero vnitas ꝛ ſuperfluus ꝛ par Hec q̄dem numeri aliquid illa vero temporis aliquid ſunt. Res autem ſicut in numero in tempore ſunt. Si autem hoc eſt continentur ſub numero ſicut que ſunt in loco ſub loco. Manifeſtum autem eſt quoniam non eſt in tempore eſſe quando tempus eſt. ſicut neq̄ in motu eſſe neq̄ in loco quando locus eſt ꝛ motus Si em̄ erit quod eſt in aliquo. ſic omnes res erūt in q̄libet ꝛ celuȝ in milio: quando autem milium eſt. eſt ꝛ celum. Sed hoc quidem accidit. illud autem neceſſe eſt conſequi. ꝛ ei quod eſt in tempore eſſe quoddam tempus quādo ꝛ illud eſt. ꝛ ei q̄d eſt in motu eē tūc motū. Qm̄ aūt eſt ſicut in numero. in tempe accipietur ad plus tp̄s. omi eo q̄d eſt in tempore Unde neceſſe eſt omnia que ſunt in tempore contineri ſub tempore.

sicut alia quecunq; in alio sunt. vt que sunt in loco sub loco. Et pati iam aliquid sub tempore. sicut et consueuimus dicere. qr tabefacit tempus. et senescũt omia sub tempore et obliuiscitur ppter tẽpus. sed nõ didicit. neq; nouũ factũ est neq; bonũ. Corruptiõis em̃ causa per se est temp9. numer9 et em̃ motus est. motus aũt distare facit qd est. Quare manifestum est. quoniã que semp sunt scdm q semper sunt nõ sunt in tempore. Neq; em̃ continentur sub tempore. neq; mensurat esse eorũ sub tempore. Signũ aũt huiusmodi quoniaz neq; patiũtur nihil a tempore tanq; non entia in tempore. Quoniam aũt est tempus mensuratio motus. erit et quietis metrum scdm accidens. Omnis em̃ quies in tempore. Non em̃ sicut qd motuz est necesse moueri. sic et quod in tempore est Non em̃ motus tempus est sed numerus motus. In numero aũt motũ contingit esse et quiescens. Non em̃ omne ĩmobile quiescit. sed priuatum motu aptũ autẽ natũ moueri. sicut dictũ est in priorib9. Esse aũt in numero est esse quẽdam numerũ rei. et mensurari esse ipsius numero in quo est. Quare si in tempore et sub tempore est: Mensurabit autem tempus quod mouetur et quiescens. scdm q hoc quidem motum illud autem quiescens Motum em̃ ipsorum et quietẽ mensurabit scdm q quanta quedaz. Quare quod mouetur nõ simpliciter erit mensurabile sub tempore scdm q quantum aliquid est: sed scdm q motus ipsius quantus Quare quecunq; neq; mouent neq; q̃escunt neq; sunt in tempore In tempore em̃ esse est mensurari tempore Tempus autem motus et q̃etis mensuratio est Manifestum igitur quoniaz neq; qd non est omne in tempore erit. vt quecunq; non contingit aliter. sicut dyametron lateri symetron Omnino em̃ si mensura est tempus motus per se. aliorum aũt scdm accidens Manifestum est q quorũ esse mensurat his omnibus inerit esse et in moueri et quiescere Quecunq; quidem igitur generabilia et corruptibilia sunt et omnino que aliquãdo quidem sunt aliquando autem non sunt. necesse est in tẽpore esse Est em̃ quoddã tempus plus qd excellit esse ipsorũ et mensurat substantiam. Ipsorum autem que non sunt quecũq; cõtinet

tempus. Alia quidem erant. vt homerus aliquando erat. Alia vero erunt in futurorum aliquid vtrumque continet. Et si ad ambo vtraque. et erant et erunt. Quorum autem non continet. nequaque neque erit. neque est. neque erat. Sunt autem huiusmodi eorum que non sunt quorumcunque opposita semper sunt. vt asymetron esse dyametron semper est. et non erit hoc in tempore. ergo neque symetron Unde semper non est. quia contrarium est ei quod semper est. Quorumcunque autem non semper est contrarium. Hec autem et possunt esse et non esse. et est generatio et corruptio ipsorum.

Queritur Utrum tempus sit mensura motus et quietis mobilium et quiescibilium. Et arguitur primo quod non. quia que non sunt non mensurantur tempore. sed quies non est cum sit priuatio motus. ergo non mensuratur tempore Secundo sic. si tempus esset mensura mobilium vel esset aliquorum tantum vel omnium. non primum. quia non est maior ratio de vno quam de alio. nec secundum quia corpus celeste cum excellat a tempore nec sub tempore patiatur non mensurabitur tempore In oppositum est philosophus in textu. pro responsione est. Sciendum primo. quod postquam philosophus ostendit quid sit natura temporis et etiam ipsius nunc et assignauit rationes proprietatum vtriusque determinando de ipsis absolute. Consequenter agit de ipsis per comparationem ad ea que sunt in ipsis ostendendo. primo quid sit esse in tempore. secundo quid sit esse in nunc. et tercio declarat aliqua dicta superius scilicet quomodo tempus est causa corruptionis. et quod omnis motus est in tempore et adhuc circa primum ostendit qualiter motus et alie res sunt in tempore postea vero que dicuntur esse in tempore. Sciendum secundo. quod tempus mensurat sic motum. quia primo mensurat vnam partem eius et per eam mensuratam mensurat totum motum per replicationem illius partis motus. quia vt dicitur quarto metaphysice oportet vnumquodque mensurari per aliquid sui generis sicut per tempus vnius hore mensuramus motum factum in hora et per illum motum sic mensuratum mensuramus motum diurnum et iterum per replicationem illius motus mensuramus tempus vnius anni et sic consequenter sicut per quantitatem vnius vlne mensuramus vnam vlnam panni et per replicationem eius totum pannum. ideo male dixerunt antiqui quod totus motus celestis mensuratur primo toto tempore quia quantitas totius temporis est nobis eque ignota sicut quantitas totius motus. Sciendum tercio. quod tempus aliter mensurat motum et alia temporalia. quia est mensura motus et quantum ad id quod est et quantum ad suum esse hoc est quantum ad durationem. sed alie res a motu mensurantur tempore quantum ad suum esse et durationem in tempore et non quantum ad id quod sunt. quia quantum ad id quod sunt magis mensurantur ipso nunc temporis Ex his patet quod motum esse in tempore est ipsum et suum esse tempore mensurari. Secundo patet. Quod alias res esse in tempore est ipsas secundum esse tempore mensurari. Tercio patet. quod esse in tempore nihil aliud est quam quadam parte temporis mensurari. quod probat philosophus quia esse in tempore potest solum intelligi duobus modis. Uno modo quod sit esse quando tempus est. Alio modo vt sit esse in tempore vt in numero. Et hoc dupliciter. quia vno modo aliquid est in numero quia est aliquid ipsius numeri vel principium vel pars vel passio eius vt vnitas par impar superfluum et similia dicuntur esse in numero. Alio modo aliquid est in

numero vt in quodã numerante ꝛ mensurante quãtitatẽ eius ꝛ ꝑmo modo res nõ possit dici esse in tempore qꝛ sequeret ꝙ quelibet res esset in qualibet re. Et celum in grano milij. quia celũ est quando granũ milij est. Iterũ accidit alicui rei esse quãdo alia est. sed temp⁹ nõ accidit motui. imo necessario sequit ipm. Ergo esse in tempore nõ est esse quando tempus est. Nec põt dici scđz. quia illo modo prius ꝛ posterius sunt in tempore. sed motus ꝛ alie res dicũtur esse in tempore tercio modo. non sicut aliquid ipsius temporis. sed quia sunt in eo vt in numero mensurante esse vel duratiõem rei temporalis. Et hec res mobiles ꝫm ꝙ referũtur ad motũ sunt in tempore quia ꝫm quãtitatẽ motus eaꝝ tempore mensurant.

Conclusio prima. Necessaria ꝛ ea que sunt semper inqꝫtũ semp sunt nõ sunt in tpe. Pro cui⁹ ꝓbatõne phs ꝑmo supponit ꝙ oportz omẽ qđ est in tempore cõtineri ꝛ excelli a tempore. quia esse in tempore est esse in numerante sed in omni illo qđ est in numero potest accipi numer⁹ maior. ꝗ pt accipi temp⁹ maius illo qđ est in tpe. Secũda suppositio est ꝙ oportet ea que sunt in tpe aliqđ pati a tempore. ꝓbat phs ex cõmuni modo loquẽdi. quia consueuim⁹ dicere ꝙ tpe contabescũt omnia ꝛ oĩa sub tpe senescunt. ꝛ in tempore fit obliuio. Et causa est qꝛ tempus est numerus motus. sꝫ motus facit distare rem a dispositõne in qua prius erat. ergo tempus per motum magis est causa corruptõnis q̃ generatõnis ꝛ obliuionis q̃ scientie. Et ne credat ꝙ cõtraria hoꝝ cõueniant tpi dicit phs. Qꝛ nullus didicit neqꝫ nouũ factũ est neqꝫ bonũ propter tempus. Tunc ꝓbatur cõclusio. Quecunqꝫ sunt in tempore continent ꝛ excedũtur a tpe ꝛ aliqđ sub tẽpore patiũtur. sꝫ ea q̃ semp sunt ꝫm duratõem eoꝝ cũ illa sint infinita nõ excedunt a tpe nec patiũtur sub tpe. qꝛ nihil amittũt sub tempe ꝑterito etiã aliquid non acquirunt sub futuro. ergo illa non sunt sub tempore.

Conclusio secunda. Tempus est mensura motus ꝛ quietis mobiliũ ꝛ quiestibiliũ. ꝓbat phs. qꝛ non est necesse moueri omne qđ est in tpe. cũ tps nõ sit motus sed numer⁹ eius sed cõtingit esse in numero motus nõ solũ id qđ mouet sed etiã qđ nõ mouet. ꝗ nõ solũ illa q̃ mouent actu in tpe sunt. sed etiã illa que quiescũt. Iterũ nõ omẽ imobile đr quiescere sꝫ solũ illud qđ ẽ ꝑuatũ motu ꝛ põt moueri. ꝗ cũ esse quiescẽtis qđ ẽ eẽ rei mobilis sit ĩ tempore sequit ꝙ esse rei quiescẽtis mensurabit tpe. ꝛ ꝓ ꝯñs nõ solũ tps est mensura mot⁹ ꝛ mobiliũ sed etiã quietis ꝛ quiescibiliũ motus tñ de ꝑ se ꝛ quietis de ꝑ accñs Nam quiescẽs mẽsurat tpe nõ iqꝫtũ quiescens sꝫ inqꝫtũ mobile. ꝛ sic tps mensura est horuꝫ non inqꝫtum sunt homo equus vel lapis. sed inqꝫtum quiescũt vel mouent ꝛ adhuc nõ mensurant tempore ꝫm ꝙ quãtitas aliqua ꝑcipit ꝑ temp⁹. Sed qꝛ per temp⁹ percipit quãtitas motus ꝛ quietis ꝛ nõ q̃titas hoĩs vel equi. ergo tempus nõ mẽsurat ista nisi inqꝫtum mouentur ꝛ quiescunt. Ex istis infert phs primo ꝙ quecunqꝫ non mouent vel quiescunt non sunt in tempore. cum tempus nõ sit mẽsura nisi illoꝝ que habent motum vel quietem Secundo infert ꝙ entia impossibilia non mensurantur tempore nec sua opposita. que sunt necessaria. quia illa non mouentur neqꝫ quiescunt cum non contingit ea aliter se habere.

Tercio infert q generabilia z corruptibilia sūt in tpe. Quarto infert q nō entia que tū sunt possibilia sunt in tpe qz inter ea quedā fuerūt ī pterito vt homerus z quedā erūt in futuro vt antixps.

Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dicit q licet quies non sit ens ꝑm se est tamē ens per accidens sicut z qlibet priuatio z ideo mensurat per accidens p mensurā sui habitus qz eadem est mensura oppositoꝝ vnius est per se z alterius p accidens Ad secūdā dicit q tps est mensura cuiuslibet mobilis corruptibilis z qntum ad durationem z qntū ad motū eius sed mobilis incorruptibilis tps nō est mensura qntum ad duratōnem nec qntum ad id qđ est. Sed qntum ad motū localem eius sic q quantitas motus tempore mensurat.

Ipsum aūt nunc est ꝯtinuatio temporis vt dictū est prius Continuat em̄ tempus pteritū z futurum. z oīno termin9 tpis est. Est em̄ hui9 quidem principium illius aūt finis. Sed hoc non sicut z linea in puncto manente manifestū. diuidit aūt potentia. Et inqntum quidem hmōi est. semper alterū est ipm nunc Inqntum autem copulat. semper idē est. sicut et in mathematicis lineis. Nō em̄ semper ideo punctum intellectu est. Diuidentiū em̄ semper aliud est. Scđm aūt q copulat vnū idemqz penitus est sicut ipm nunc. Aliud quidē temporis diuisio ꝑm potentiā est. Aliud aūt terminus vtroꝝqz et vnitio Est aūt idē z ꝑm idem diuisio z vnitio. esse aūt non idem est. Hoc quidē igitur sic dicit ipoꝝum nunc. aliud autē cū tempus qđ est hui9 prope sit veniet nunc. quia hodie veniet. venit z nunc. quia hodie venit Sed in ilion facta non sunt nunc. neqz diluuiū fatum est nunc. tamen tempus continuū est. sed quia nō est prope. Ipsum aūt nunc temp9 determinatū per prius nunc est. vt tunc destructa est troya et tunc erat diluuiū. Oportet em̄ includi ad ipm nunc. Erit em̄ qntum ad aliquod ab hoc tpe in illud. z erit ad pteritū. Si vero neqz temp9 est. qđ nō sit nunc. omne erit temp9 finitū. Aut ergo deficiet. aut non. Si quidem semp est motus. Aliud igitur aut idem multotiens. Manifestū quoniā. z vtiqz sicut motus. sic z tempus est. Siquidem em̄ vnus et idem sit motus aliquando erit z tempus vnū et idem sin autē nō. nō erit. Qm̄ aūt ipm nunc principium et finis est. sed non. sed preteriti quidem finis

principiũ aũt futuri habebit. sicut circulus quodãmodo. et in eodẽ ambitum ꝛ planũ. sic ꝛ tempus sp in principio ꝛ fine Et propter hoc videtur semper alterũ. Non em̃ semper eiusdem principiũ ꝛ finalitas ipm nũc Simul em̃ ꝛ ꝑm idẽ opposita essent. ꝛ non deficiet itaqꝫ. semper em̃ in principio est Ipsum aũt iam prope est presenti athamo nunc pars futuri tpis Quando vadet. iam qꝛ prope est temp⁹ in quo futurũ est ꝛ ꝑteriti tpis qđ nõ procul est ab ipo nunc Quãdo vadis iam ivi. Ilion autez destrui iam nõ dicimus. qꝛ procul multũ est ab ipso nunc Ipsum aũt modo prope presenti nunc est pars preteriti Quando venit modo si sit tempus ꝓximũ ꝑsenti nunc. Olim autẽ qđ procul. Repente aũt quod insensibili tpe est propter paruitatez Mutatio aũt omnis a natura remotiua est. In tẽpore aũt omnia fiunt ꝛ corrũpunť Unde ꝛ alij quidã sapientissimũ dicebant. Pictagoric⁹ autem paron penitus indisciplinabile. qꝛ obliuiscunť. in hoc rectius dicẽs Manifestũ igitur qm̃ corruptõnis magis erit per se causa q̃ȝ generatõnis sicut dictũ est prius. Destructiuũ autẽ mutatio per se est Generatõnis autẽ ꝛ ipius esse est ꝑm accidens Signũ aũt sufficiens. quia fit quidẽ nihil. nisi moueat ipm quodãmodo ꝛ agat Corrũpũtur aũt cuȝ nihil moueatur Et hanc maxime solemus dicere sub tempore corruptionem Atuero neqꝫ hanc tempus facit. sed accidit in tempore fieri ꝛ hanc mutatõnem. Quidem igitur tempus est et quid est. ꝛ quot modis dicit ipm nunc ꝛ quid modo ꝛ q̃d iam. ꝛ quid olim ꝛ quid repente dictũ est.

Is aũt nobis sic determinatis manifestũ est ꝙ omnẽ mutatõnem et om̃e qđ mouetur necesse est moueri in tempore. Uelocius em̃ et tardius dicimus ꝑm omnẽ mutatõem In oĩbus em̃ sic videť Dico aũt velocius moueri prius transmutans in subiectũ ꝑm idem spaciũ et quod ꝑm regularẽ motum moueť. vt in loci mutatõne. si vtraqꝫ ꝑm circulatõnẽ mouenť. aut vtraqꝫ ꝑm rectum. similiter aũt et in alijs Atuero prius in tempore est Prius enim et posterius dicimus. ꝑm ad ipm nunc distantiã Ipsum aũt nũc termin⁹ ꝑteriti ꝛ futuri est Quare qm̃ ipsa nunc in tẽpore

ſunt ꝛ ꝑus ꝛ poſterius in tempore erũt. In quo em̄ ē ipſuꝫ et ipſius nũc diſtantia. Contrario aũt prius dicit̄ ꝛ ſm̄ preteritum tempus ꝛ futurum. In preterito quidem em̄ prius dicimus quod longius eſt ab ipſo nũc. poſterius autem et qđ prope ē. In futuro autem prius q̄dem quod propinquius ē ipſi nunc. Poſterius aũt ꝛ quod procul. Quare quoniaꝫ prius in tempore eſt. et ad omnem autē motum ſequitur prius Manifeſtũ ē ꝙ om̄is mutatio ꝛ mot⁹ oīs in tempore eſt.

Querit̄ Utrum tempus ſit magis cauſa corruptionis q̄ȝ generationis. ꝛ obliuionis q̄ȝ ſcientie. ¶ Arguit̄ ꝑmo ꝙ nō. quia ſicut aliquid in tempore corrumpitur ita aliquid in tempore generatur. ergo tempus eſt cauſa generationis ſicut et corruptionis. Secũdo ſic. generans per motum intendit inducere formam in mobili ꝛ ꝑfectionem eius. nec intendit formam ab eo remouere niſi per accidens. cuꝫ ergo tempus ſit numerus motus ſequitur ꝙ eſt magis cauſa generatōnis q̄ȝ corruptionis. Tercio ſic. ſapientia ꝛ prudentia requirunt magnā experientiam. ſed illa non poſſunt haberi ſine magnitudine temporis. ergo tēpus eſt cauſa ſcientie. In oppoſitũ eſt pħus in textu. Pro rñſione.

¶ Sciendum eſt primo. ꝙ poſtquā determinatum eſt de tempore ꝑ reſpectum ad ea que ſunt in tempore. Hic conſequenter pħs determinat de ipſo nunc diſtinguendo ſignificatiōem eius. ꝛ oſtendendo ſignificationes aliquorum que ipſo nunc terminautur. Et cōſequenter oſtendit veritatem duorum que preſuppoſuerat. ſcꝫ ꝙ tempus eſt magis cauſa corruptionis q̄ȝ generationis. ꝛ ꝙ omnis motus ꝛ mutatio ſunt in tempore

¶ Sciendum ſecũdo. ꝙ ipſum nũc poteſt dupliciter capi. Uno modo proprie prout eſt quoddam indiuiſibile temporis. ꝛ hoc modo eſt continuans partes temporis ꝛ ſm̄ potentiam diuidens. alia tamen ratione diuidit. ꝛ alia continuat. quia prout accipitur vt vnum quod eſt finis preteriti et principium futuri ſic continuat. ſed cum accipit̄ ſeorſum vt eſt finis vnius partis et principium alterius non conſiderando ipſum vt eſt vnum ꝛ idem. iſto modo diuidit. Eſt tamen idem nunc indiuiſibile ſm̄ ſubſtantiā quod continuat preteritum cum futuro et etiam diuidit. Secũdo modo accipitur vulgariter ꝛ pro paruo tempore propinquo preſenti nunc indiuiſibili ſiue in preterito ſiue in futuro. vt cum dicitur venit nunc. quia venit hodie. ꝛ veniet nũc quia venit hodie. Sed non dicimus ꝙ diluuiũ ſit nũc factum. Et ſunt realiter idem nũc ꝛ inſtans. Sed differunt ratione. quia nunc nominat ipſum indiuiſibile temporis abſolute. inſtans vero nominat ipſum nunc vt eſt in continuo fluxu. prout ꝯtinue eſt alterum ꝛ alterũ nunc in tempore. ideo dicitur inſtans quaſi non ſtans ¶ Sciendũ tercio. ꝙ tũc ſignificat tempus determinatum et aliquod prius preſenti nũc. et ſic importat tempus preteritum ſiue ſit ꝓpinquũ nunc ſiue remotum. vt dicimus tunc deſtructa eſt troya. Sed iam dicit tempus determinatum ad preteritum vel futurum. qđ eſt ꝓpinquũ preſenti nunc. vt dicimus iam

fuit vel iam ibit. sed non dicimꝰ iam destructa est troia. Sed mō dicit tempus preteritum propinquū presenti nunc. vt dicimꝰ modo iuit. Sed olim dicit tempus determinatum per preteritum remotum a presenti nūc. Et repente dicit tempus insensibile ꝓpter sui paruitatem. ¶ Sciendum quarto. ꝙ tam generatio q̃ȝ corruptio nō fiunt nisi in tempore. ideo quidā pictagorici attribuerūt generationes tempori ⁊ disciplinam dicentes tempus esse sapientissimū. quia generatio fit in tempore ⁊ etiam scientia. Sed quidam pictagoricus dictus Paron dixit ecōtra tempus esse penitus indisciplinabile ⁊ magis esse causam corruptionis q̃ȝ generationis. quia per longum tempus fit obliuio. nam illa que de recenti cognouimus manent in memoria. ⁊ ꝓpter diuturnitatē temporis elabūtur. vnde videtur ꝙ nullus dicetur effici sciens per tempus. ideo dicit phus ꝙ rectius dicit. Et cum ipso sit ¶ Conclusio prima. Tempus est magis causa corruptionis et obliuionis q̃ȝ generationis ⁊ scientie. Probatur ratiōe ⁊ signo. Ratione sic. quia tempus est numerus motus. ⁊ cum omnis motus ⁊ mutatio facit rem distare a suo principio. et sic remouet rem a naturali dispositione in qua prius erat. ergo motus semper est destructiuus de per se ⁊ nō generatiuus nisi de per accidens. qꝛ ꝙ acquirat͛ aliqua dispositiōe per motuȝ non est in ratione motus inq̃ȝtum huiusmodi. sed solum inquantum est instrumentum mouentis propter finem. ideo corruptio magis attribuit͛ motui q̃ȝ generatio. ⁊ per consequens tempori. sed generatio ⁊ esse magis attribuūtur generanti ¶ Signo sic. quia nihil videtur fieri nisi appareat aliquod agens extrinsecum. ⁊ tamen aliquid inuenitur corrumpi nullo apparente extrinseco corrumpente. ⁊ tūc talis corruptio tempori attribuitur vt cum aliquis senio deficit ex causa intrinseca corrumpente non manifesta deficit. Sed cum aliquis gladio occiditur. corruptio non attribuit͛ tempori quasi corrumpenti. sed quia in tempore fit corruptio. ergo cum in generatione generans semper sit. manifestum quia nihil percipitur a seipō generatio non attribuitur tempori. sed generanti. Sed in corruptione corrūpens non semper est manifestum. ideo corruptio aliquando attribuitur tēpori. non ꝙ tempus faciat corruptionem. sed qꝛ (vt dicit Arestoteles) corruptio fit in tempore ⁊ corrumpens latet. ideo sibi attribuitur

¶ Conclusio secūda. Omīs motus ⁊ mutatio est in tempore. Probat phus tripliciter. Primo quia omne velox vel tardum est in tempore. sed in omni motu vel mutatione reperitur velocius vel tardius moueri faciendo tamen comparatōem motuuȝ in velocitate ⁊ tarditate ꝯm motus eiusdem speciei. ergo omnis motus est in tempore. Secūda ratio. In omni motu et mutatione reperitur prius ⁊ posterius. quia omne mobile determinatur de priori dispositione in posteriorem siue ꝯm generationem siue renouationem situs. sed omne prius ⁊ posterius sunt in tempore. quia sumūtur per distantiam ad presens nunc temporis. tamen econuerso sumūtur prius ⁊ posterius in preterito et in futuro. quia in preterito ꝓus est qđ est longius a presenti nunc. et posterius quod est propinquius. ⁊ econtra dicitur de futuro. ergo omnis motus ⁊ mutatio est in tempore. Et si arguatur. de generatione substantiali ⁊ illuminatione mediȷ̈ que sunt mutationes et non sunt in tempore. Respondetur ꝙ sicut terminus temporis

non est tempus nec pars eius. ita dicitur de termino motus. Si ergo accipiatur generatio proprie non est motus nec pars eius. sed terminus motus. et sic non est in tempore nec in parte temporis. Et similiter dicitur de illuminatione medij que consequitur motum localem corporis luminosi. Si vero accipiatur generatio secundum esse vt est permixta alterationi. sic est successiua et in tempore sicut alteratio.

Ad rationes Ante oppositum. Ad primam dicitur. quod licet aliquid in tempore generetur hoc tamen non est ex parte motus. sed ex parte generantis. ideo non dicitur per se causa illius generationis sicut est per se causa corruptionis que per se causatur a motu quem tempus per se insequitur. Ad secundam et terciam patent solutiones ex dictis.

¶Dignum autem consideratione est et quomodo se habet tempus ad animam. et propter quid in omni videtur esse tempus et in terra et in mari et in celo. Aut quia motus est passio quedam vel habitus numerus existens. hec autem mobilia omnia. In loco enim sunt omnia. Tempus autem et motus simul sunt et secundum potentiam et actum. Utrum autem cum non sit anima. erit vbique tempus an non. Dubitabit vtique aliquis. Impossibile enim cum sit numerantem esse aliquem. impossibile et numerabile esse aliquid. Quare manifestum est. quia neque numerus. Numerus enim aut quod numeratur est. aut numerabile. Si autem nihil aliud aptum natum est quam anima numerare et anime intellectus. impossibile est tempus esse anima si non sit. Sed autem hoc quod vtcumque ens est tempus. vt si contingit motum esse sine anima. Prius autem et posterius in motu sunt. tempus autem hec sunt secundum quod numerabilia sunt. Dubitabit autem aliquis et qualis motus tempus numerus sit aut cuiuslibet. Et namque fit in tempore. et augmentatur et alteratur in tempore et fertur. Secundum igitur quod motus est sic est vniuscuiusque motus numerus. Unde motus simpliciter numerus est continui sed non cuiusdam. sed est nunc moueri vnum et aliud quorum vtriusque motus erit numerus. Alterum et alterum igitur tempus et etiam simul duo tempora equalia erunt aut non. Omne namque tempus vnum similiter et simul. specie autem et quod non simul. Si enim et hi sunt canes illi equi vero equales. vtrique autem septem idem numerus est. Si enim et motuum similiter terminatorum idem tempus est. sed hic velox fortassis. alius vero non. et alius quidem de loci mutatio est. hic autem alteratio. Tempus tamen idem est. siquidem et numerus equalis sit et simul alterationis et loci mutationis: et propter hoc motus quidem alteri sunt et seorsum sunt. tempus autem vbique idem. quia et numerus vnus et idem vbique est quod est equalium et simul.

Quartus liber.

Quoniam aūt loci mutatio ⁊ huius circularis. numerat᷑ aūt vnūquodq; vno quodam proximo vt vnitates vnitate equi vero equo. sic ⁊ tempꝰ tempore quodam finito. Mensurat᷑ aūt sicut diximꝰ tempꝰ. qꝛ motu. et motꝰ tempore Hoc aūt est qꝛ determinato motu et tempore mensurat᷑ motusq; q̄titas temporis. Si igit᷑ q̄d est primū mensura omniū proximorꝫ circulatio que regularis mensurat maxime. qꝛ numerus huiꝰ notissimꝰ est. Alteratio q̄dem igit᷑ neq; augmen/tatio non sunt regulares. Loci aūt mutatio est. Unde et videt᷑ tempꝰ esse sphere motꝰ. qꝛ hoc mensurant᷑ alij motus et tēpꝰ hoc motu. Propter hoc aūt et consuetū dici accidit Dicūt em̄ circulū esse humanas res et aliorū motum habentium naturalem et generationem et corruptionem. Hoc aūt est. qꝛ omnia tempore iudicant᷑ ⁊ accipiūt finem ⁊ principiū sicut si s̄m circulationem sit. Et tempus in ipsum videtur circulus quidam. Hoc autem iterū videtur ob hoc ꝙ huiꝰ lo/co mutationis mensura est. et mensurat᷑ ipm ab hmōi. Quare dicere esse rerū que fiunt circulū. dicere est tēporis eē quē/dam circulū: hoc aūt est qꝛ mensurat᷑ circulatione. Extra em̄ metrum nihil aliud videtur esse q̄ꝫ quod mensuratur sed aut multa metra totum. Dicitur autem recte ꝙ numerus q̄dem idem est ⁊ ouium ⁊ canū. si equalis vtriq; sit. Decem autem non idem. Neq; decem eadem sunt. sicut neq; trianguli ideꝫ qui est equilaterus et gradatus. ⁊ tamen eadeꝫ figura est. qꝛ vtriq; trianguli sunt. Idem em̄ dꝛ a quo nō differt differentia. sed non a quo differt vt triangulus a triangulo differentia differt. Alteri quidem em̄ trianguli sunt. a figura autē nō Sed in eadem diuisione et vna. Figura em̄ hec quidem ta/lis circulus. alia vero huiusmodi triangulus. Huiusmodi autem alia quidem equilaterum. alia vero huiusmodi gra/datum. Figura quidem igitur eadem. ⁊ hec triangulus em̄ est. Triangulus autem non idem est. Et numerus iam similiter. Non em̄ differt a numero differentia numerus horum Decem autem non idem est In quibus em̄ dicitur differūt hec quidem em̄ canes. alia vero equi. Et de tempore q̄dem ipso. et de circa ipsum ꝓprijs hac intentione dictū est.

Queritur Utrū sit tm̄ vnū temp⁹ oīm temporaliū. Arguit̄ pͥmo
ꝙ nō. qꝛ temp⁹ est numerus oīm motuū ꝛ mobiliū sed
numerus multiplicat̄ ad multiplicatōnē numeraliū. ḡ tempus multiplica
tur ad multiplicatōnem mobiliū. Secūdo sic. Tempus cōsequit̄ mo/
tum vt passio ꝛ mensura eius. sed passio multiplicat̄ ad multiplicatōnem
sui subiecti. ḡ tempus multiplicat̄ ad multiplicatōem mobiliū. Tercio sic
Si tm̄ esset vnū tp̄s hoc esset qꝛ cōsequit̄ pͥmū motū celi. sed hoc nō. quia
si sic tempus esset in celo sicut ille motus est in celo. sed ille mot⁹ ē in celo si/
mul expansus ꝑm oēs partes eius. ḡ plures ꝑtes tp̄is essent simul.
Quarto sic. si sic sequeret̄ ꝙ nihil ꝑcipientes de motu celi nihil ꝑciperent
de tempore si tempus esset tm̄ vnū ratōne pͥmi motus. ꝯsequēs est falsū
quia multi nihil ꝑcipientes de motu pͥmi celi ꝑcipiunt tempus eo ꝙ ꝑcipi
unt se mutari vel ꝑm corpus vel ꝑm imaginatōem vel intellectū. ḡ temp⁹
non est in pͥmo motu. In oppositū est phs in textu ꝓ rn̄sione est.
Sciendū pͥmo. ꝙ postq̄ phs determinauit de tempore ꝛ nunc ꝛ qua/
liter dicūtur aliqua esse in tempore. Consequenter in hoc vltimo capitulo
mouet ꝛ soluit tres dubitatōnes que possunt fieri circa tempus. Prima ē
de existentia temporis in oībus rebus scꝫ qualiter tempus videt̄ esse in ce/
lo in terra ꝛ in mari ꝛ in oībus his que in eis sunt. Respondet phs causaꝫ
esse. quia temp⁹ est passio motus vel habitus cuꝫ sit numerus eius sed hec
oīa mouent̄ potētia vel actu. eo ꝙ hec omnia sunt in loco q̄re oportet ꝙ in
omnibꝫ istis sit tempus. q̄a simul sunt temp⁹ ꝛ motus tam motus in actu
q̄ȝ in habitu ꝛ ꝑm potentiā. Secūda dubitatio est. vtrū si nō sit aīa erit
tp̄s. Et arguit̄ ꝙ nō. qꝛ si sit īpossibile numerātē esse impossibile est nume
rale esse. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ip̄m numerū. sed nihil pōt numerari nisi ab aīa ꝛ adhuc
nisi aīa intellectiua. ḡ impossibile ē tp̄s esse si nō sit aīa. Rn̄det phus ꝙ si
nō est aīa nō ē temp⁹ vel si sit est vt qualecūq̄ȝ ens puta si cōtingat motū
esse sine aīa. qꝛ si fiat motus erūt pͥus ꝛ posterius ī motu. sꝫ ista ꝑm ꝙ sunt
numeralia sūt tp̄s. Et hoc sanct⁹ Thomas exponit. s. tp̄s esse sine aīa,
vt q̄dcūq̄ȝ ens id est tp̄s hꝫ esse extra aīam ꝑm q̄d ꝛ impꝑfectū qꝛ extra ani/
mā in actu de tp̄e nō est nisi nunc indiuisibile q̄d non est tp̄s nec ꝑs ei⁹. sed
tp̄s vt dicit capit suā totalitatē ꝑ cōꝑatōnē aīe nr̄e numerātis. que retinet
ꝑtes p̄cedētes cū seq̄ntibꝫ vn̄ sicut res numerate depēdēt a numerante sic
et numer⁹ eaꝝ ꝑ pͥus ꝛ posterius mot⁹ q̄ sūt numerata ꝑ tp̄s nō sūt in re
extra aīam sed in motu extra aīam non est actu nisi vnū indiuisibile con/
tinuans partes motus ad inuicem. Sed motus suā totalitatē capit ꝑ con
sideratōnem anime comꝑantis pͥorē partē mobilis ad posteriorē. Et sic
ꝑm Thomā ꝛ Auerro. dicit̄ ꝙ tēpus ꝑm esse impꝑfectū ꝛ q̄ȝtū ad suū indi
uisibile q̄d est nunc habet esse extra aīam. sed q̄ȝtum ad suū esse completuꝫ
et suā totalitatē solū est in anima. Sed aliter dōm est ꝑm Auicennā ꝛ Al/
bertū ꝙ tp̄s habet verū esse sue nature ꝓportionatū q̄d est esse successiuum
in rebus extra animā. sed q̄ȝtum ad esse appͥehensum per modū permanē
tis. ꝛ ad effectiuā numeratōnem habet solum esse in anima. ꝛ sic intelligit
Aresto. dictū suū. si non est anima non est tempus vel est vt q̄dcunq̄ȝ ens
scꝫ successiuū ꝛ in fieri. sicut est pͥmus motus quē tempus insequit̄. Unde
ꝑm istos ad numerare tria requirūtur. scꝫ materia numerata. numerus for

malis z anima effectiue numerans. z si nō sit anima numerans adhuc erit
numerus ƀm suū esse formale. z etiā materia numerata. sed ad esse rei i se
sufficiunt materia z forma. z sic materia z forma tempis sine anima repe
riuntur. ergo tempus habet esse reale extra aiam. Tercia dubitatio. cui⁹
motus tempus est numerus. Respōdent aliqui ꝙ tempus ꝑmo est nume/
rus cuiuslibet motus. nam oīe qđ fit in tempore fit. z omne qđ augmētat
et sic de alijs motibus. Sed esse in tempore est numerari tempore. g̃ erit ꝑ
mo numerus cuiuslibet motus. Sed hoc improbat phs. quia si temp⁹ sit
numerus cuiuslibet motus. sequit ꝙ duoꝝ motuū simul existentiū sit alte/
rum z alterū temp⁹. z vltra ꝙ duo tpa equalia simul sūt. sed hoc est impos
sibile. quia oīe tempus qđ est simul est tantū vnū in numero. sed id quod
non est simul nō est vnū tantū in numero. sed specie. qđ patet ꝑ simile quia
sicut numerus numeratoꝝ equaliū vt septē canū z septē vaccaꝝ est idē nu/
merus sic z motuū simul terminatoꝝ est idem tempus z equale. Sꝫ sep/
tem hoīm z septem equoꝝ est idem numerus. licet non sint eadem septem
quia nō differunt ꝑ differentias numeri. sed ꝑ differentias septenarij sicut e/
quilaterus z quadratus sunt eadem figura. sed nō idem triangulus. quia
nō differūt ꝑ differētias figure sed trianguli. Sed ꝓ vera solutōne huius
dubij supponit phs tres suppositōnes. Prima est ꝙ motus localis est pri/
mus omniū motuū. z inter motus locales motus circularis q̇ est regularꝭ
et vniformis est simpliciter primus. Secūda est. vnūqđꝫ mensurat vno
quodā ꝓximo sui generis vt vnitate vnitates z plures equi ꝑ vnū equum
Tercia est ꝙ temp⁹ mensurat motu z econtra.

Conclusio ꝑma. Motus circularis qui est regularis ē mensura omniū
motuū. patꝫ qꝛ ꝑmū in vnoquoqꝫ genere est mensura oīm sequentiū ꝑ se/
cūdam suppositōnē. sed motus circularis qui est regularis est prim⁹ z no/
tissimus oīm motuū ꝑ primā suppositōem. g̃ ille est mensura vnigenia alio
rum motuū. Conclusio secūda. Temp⁹ est ꝑ se ꝑmo mensura ꝑmi mo
tus circularis. z ꝑ ipm ē mensura oīm alioꝝ motuū. ꝓbat a signo. quia qui
dam dixerunt tps eē motū circularē celi. z hoc nō ē nisi qꝛ ē mēsura ei⁹. z ꝑ
ipm alia mēsurant. Itē aliq̇ dixerūt res mutabiles hr̄e quēdā circulū. quia
hec oīa in tpe ꝓducūtur z accipiūt finē z ꝑncipiū ƀm quādā circulatōnem
q̃re tps videt quidā circulus. Sꝫ hoc nō ē nisi qꝛ ē mēsura ꝑmi mot⁹ cir/
cularis Et etiā mēsurat ꝑ ipm z ex ꝯnti ꝑ illū motū ē mēsura alioꝝ motuū

Cōclusio tercia. tm̄ est vnū tps oīm tpaliū. pꝫ qꝛ accn̄s nō multiplicat
numeraliter. nisi ad multiplicatōeꝫ sui subiecti. Sꝫ tps solū ē in ꝑmo mo/
bili. vt in subiecto mediāte motu ei⁹. in alijs aūt solū ē vt in numeratis et
mēsuratis nō īmediate sꝫ mediāte motu ꝑmi mobilis. g̃ cū nō sint plures
ꝑmi motus seq̇tur ꝙ ē tm̄ vnū tps Iterū si tps multiplicat ad multiplica
tionē motuū cū sit sil' plures mot⁹ eq̄les. quoꝝ vn⁹ nō est ꝑs alterius seq̄t
ꝙ essent plura tpalia eq̄lia quoꝝ vnū nō eēt ꝑs alteri⁹ qđ ꝑus īprobatū ē.

Ad rōnes ante oppositū. Ad ꝑmā dꝛ ꝙ tps non ē ꝑma mē/
sura oīm motuū. sꝫ tm̄ ꝑmi motus. iō non oportꝫ
ipsum multiplicari ad multiplicatōem mobiliū z motuū. Et similiter di/
cetur ad secūdam Ad terciā dicit ꝙ q̄ntū ad partes extensionis motus
quas habet a mobili, plures partes possunt simul esse. sed loquendo de ꝑ/

tibus duratõnis quas habet ex renouatõne mobilis quo ad situm in spa-cio ille non possunt simul esse. Ad quartã dicit q motus celi vno modo pcipitur in se. Alio modo in suo effectu. Unde motus celi quia prim⁹ ē. est causa aliorum q2 ipo existēte non essent alij motus. ideo motus celi in quolibet alio pcipitur. vt causa in effectu.

Queritur Utrũ eternitas que est mensura esse diuini bene definiatur quãdo dicit q est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Arguit primo contra presuppositũ. quia esse diuinũ est infinitũ. ergo est imensurabile. Iterũ. mensura certificat quãtitatē mensurati deus aũt non habet quantitatem. igit ꝛc. Iterũ mensura differt realiter a mensurato. sed eternitas non differt ab eterno. quia si sic essent plura eterna. Iterũ. sequeret q eternitas mensuraret esse diuinũ sicut tempus motum. sed hoc non cũ eternitas sit vnũ indiuisibile vno modo manens. Secũdo ar. contra quesitũ. Quia eternitas est quid positiuũ. ergo male definit per priuatõnem cum dicit interminabilis. Tercio sic duratio magis refert ad esse q̃ ad operatõnē. ergo male ponit vite. Quarto sic. omne totũ habet partes. sed in eternitate nõ sunt partes. ergo male dicitur tota. Quinto sic. plures dies nunq̃ simul sunt. sed in eternitate dicũt esse dies. ergo male ponit simul. Sexto sic. totum ꝛ perfectũ idem sunt ergo superflue additur perfectũ. In oppositũ arguit p Boetiũ ponentem illã definitõnem. Pro responsione ad quesitum.

Sciendũ est primo. q postq̃ determinatũ est de tempore. cõsequenter determinandũ est de eternitate. Et q̃uis perypotetici de ipa non determinauerunt. vel si sic ad nos non peruenit. tamen q2 tps ab euo. ꝛ euum ab eternitate profluxit. iuxta illud Boetij. qui tempus ab euo ire iubes conueniens fuit vt dicit Albertus post tractatũ de tempore aliqua dicere de eternitate. vt sciatur quid sit eternitas. ꝛ que sit pma radix ꝛ causa tpis.

Sciendũ est secũdo. q eternitas dicit multipliciter Uno modo dicitur spaciũ carens pncipio ꝛ fine priori ꝛ posteriori. ꝛ omni successione. eo q non mensurat rem que mutatur. sed rem que vno mõ stat nihil acqrens in futuro nec amittens in pterito. ꝛ iste ē pprius mod⁹ eternitatis de q̃ ē ad ppositũ. Scđo⁰ min⁹ pprie dr eternitas spaciũ rei imutabilis ꝑm oēm mutatõnē q̃ cũ hʒ pncipiũ sui eē. ꝛ h mõ nccaria dicũt eterna. Tercio adhuc min⁹ pprie dicit eternitas spaciũ variatũ nõ hñs principiũ neq̃ finē. ꝛ hoc mõ quidã posuerũt mundũ esse eternũ. lʒ ꝑm veritatē sit tpalis. q2 corpa que ī ipo sũt mouent ꝛ hñt prius ꝛ posterius. Quarto mõ dicit eternitas nõ spaciũ alicui⁹ esse. sʒ potius delectatio ꝛ possessio vite intellectualis que ꝑm eē perfectissimũ in deo reperit. Sciendũ tercio. q ysaac sic definit eternitatē pmo mõ captã q ē spaciũ ꝯtinuũ nõ interceptũ. q2 suũ totũ esse simul hʒ et pfecte ꝛ p cõtinuitatē intelligit indeficientiã eternitat vl carētiã termiorũ ꝛ p nõ interceptũ intelligit negatõem ꝛ posterioris ꝛ successionis. Sed Gilbert⁹ porritan⁹ definit eṫnitatē eē morã ꝯtinuã ñ inceptã. ꝛ p morã ñ dʒ itelligi q sit mora tpis. sʒ vocat mora ppt pmanētiã ei⁹ q2 ē indeficiens q̃ mora dr spaciũ ꝑm q ambit totũ ideficiēs. ꝛ dr spaciũ ꝯtinuũ. nõ q2 hēat ptes sic q̃titas ꝯtinua. sʒ q2 nũq̃ deficit nec vnq̃ defuit nec deest nec deerit

sed est semper stans ⁊ imutabile in seipso. ⁊ dicit nõ interceptã. q: nihil amittit in toto pterito. nec aliquid acquirit in toto futuro. ideo nõ est interceptio vel diuisio preteriti ⁊ futuri sicut in tpe. ꝓpter qd dicit Boetius q nunc semper stans ⁊ nõ mouens se facit eternitatẽ. ⁊ sic patet q ille due definitõnes non differunt nisi ꝑm vocem. q: qd vnus vocat spacium alius vocat morã. Sciendũ est quarto q eternitas dicit habere suũ esse simul et perfecte eo q eternũ est totum simul ⁊ perfecte q̃tum ad esse viuere ⁊ intelligere ⁊ nulla parte obumbrat nec recipit transmutatõnem vel vicissitudinem. sed ea que sunt in tpe sunt successiua que fluunt ab ipo eterno simul sunt sibi presentia ꝓpter quod omnia preuidet ⁊ pscit anteq̃ꝫ fiant. ⁊ per hoc differt tempus ab eternitate. quia licet temporalia simul sint q̃tuꝫ ad illud quod sunt. tamen habent prius ⁊ posterius sibi adiuncta. Et substãtie que sunt euiterne licet habeant suũ esse simul tamẽ in hoc q aliquid possunt volunt vel intelligunt non habent ipm perfecte simul. nec ita perfecte possident. non eĩn omnia sunt principia intellectib⁹ intellectualia ad que extendi pot est intellectus earum. sed potius continue illuminant a prima potentia. ideo habent quasdaꝫ vicissitudines in posse velle ⁊ intelligere. Tũc sit Conclusio pma. Definitio eternitatis Boetij est bene assignata. patet. nam quia eternitas est simplex ⁊ indiuisibilis ⁊ simplicia non cognoscimus nisi per abnegatõnem compositoꝝ ⁊ indiuisibilia per abnegatõnem partiũ. vt dicimus punctus est cuius pars non est. ideo in definitõne dicit interminabilis. vnde interminabile dicit in cuius duratõne non est finis aut principiũ. ⁊ tale est eternũ quod dicit extra terminos positum. Et deinde ponitur vite. quia duratio quo ad nos magis ad opatõnem refert q̃ ad esse. Et dicitur tota simul ad excludendũ tempus. quod nõ est totum simul. nec dicitur tota quia partes habeat sed quia nihil sui est extra ipsam Et additur perfecta. eo q ipm eternũ est perfectũ in esse posse ⁊ operari q̃ omnia simul habet. Et addit possessio quia illud dicit proprie possessum q̃ aliquis vtitur ad nutum suum ⁊ qd ab eo non auffertur ⁊ sic est de eterno et vita eius quia habet vitam a nullo alio dependentẽ. que ab eo penit⁹ auferri nõ põt. ideo dicit deus diues p seipm Et si q̃rat. ex quo eternitas nõ habꝫ prius nec posterius sed est tota simul quõ vere pterita vł futura deo attribuũtur. Aduertendũ q talia pdicata deo attributa denotant coexistẽtiã eternitatis ad tempus. ⁊ sic cũ dicit. deus est. sensus est q deus presenti tpi nõ deẽ. ⁊ deus fuit. q pterito nõ defuit. de⁹ erit. i. futuro nõ deerit

Ad rõnes Ad pmã dr q lꝫ esse diuinũ vt caret principio ⁊ fine sit infinitũ ẽ tñ finitissimũ sic q nihil sui ẽ extra ipm. ⁊ sic caret terminis. ita ⁊ eternitas. Ad scdam dr q lꝫ deus nõ habet q̃titatẽ molis hꝫ tñ q̃titatẽ ꝟtutꝫ q̃ se sic ꝯtinet. vt nũq̃ꝫ aliqd sui extra ipm extendat. ⁊ hec indeficientia sui stãs intra se mensurat eternitate. Ad terciã dr q nõ ois mẽsura drt realiter a mẽsurato. ſꝫ sufficit q differat rõne et sit notio: mẽsurato. ⁊ hoc mõ etnitas drt ab eterno. q: inq̃tũ hꝫ rõnem spacij indeficiẽtis dr eternitas. ⁊ inq̃tũ hꝫ eẽ totũ sil stans dr eternũ Ad q̃rtã dr q eternitas nõ mẽsurat eternũ. eo q nũc eius recipiat variatõnem sicut nunc tempozis. sed mensurat p modũ vnitatis stantis. ⁊ semp eodeꝫ modo ꝑmanentis. Ad alias patet solutio ex dictis.

Physicorum

Queritur Utrum sint tm̄ tres mẽsure duratõis realr̄ distincte.s. eternitas euiternitas ꝛ tp̄s. Arguit̄ pmo ꝙ nõ, q̇a due mẽsure distincte nõ pñt eẽ sil̄. sed iste tres mensure sunt sil̄. igit̄ ꝛc̄. Scd̄o sic euiternitas hꝫ prius ꝛ posterius vl̄ nõ. si sic tũc nõ differt a tp̄e si nõ. tũc nõ differt ab eternitate. g̊ nõ sũt tres mensure distincte. Tercio sic. nũc eternitatꝭ ꝛ nũc tp̄is nõ distinguũtur. g̊ nec eternitas ꝛ tp̄s. Añcedẽs pꝫ. quia vt dicit Boetius. sicut nũc fluens facit tp̄s. ita nũc stans ꝛ pmanens facit eternitatẽ. sꝫ idẽ subiecto est nũc stans ꝛ fluens. igit̄ ꝛc̄. In oppositũ ẽ phs et Boetius ꝛ aliȷ̄ expositores. Sciendũ pmo. ꝙ pdicte mensure in ordine ad mensuratũ se hñt in aliquo. silr̄ ꝛ in aliquo dissimiliter. est cm̄ ꝓportio in hoc. q̇a sicut eternũ est totũ sil̄ fm esse agere ꝛ posse nihil amittens in preterito nec acquirens in futuro. ita eternitas est tota simul. sicut patet ex ei⁹ definitõe. Silr̄ sicut euiternũ ẽ totũ sil̄ fm esse. ꝛ nõ fm posse ꝛ opari. imo acquirit p vicissitudinẽ in actõnibꝫ suis aliquas pfectõnes quas prius nõ habuit. ꝛ ita euiternitas fm aliq̇d est tota simul. ꝛ fm aliq̇d hꝫ prius ꝛ posterius sibi adiuncta. Silr̄ sicut tp̄ale non simul pticipat totũ suũ esse posse et agere. ita tp̄s nunꝙ est sil̄ fm esse. ꝛ ita sicut eternitas est mensura adequata eterni. ita euiternitas euiterni. ꝛ tẽp⁹ respectu tp̄alis. ꝛ in hoc iste mẽsure se hñt silr̄. Sed iste mensure dissimiliter se hñt in hoc ꝙ oĩe qd̄ mẽsurat̄ a tp̄e excellit̄ a tp̄e. sed qd̄ mensurat̄ eternitate nõ excellit̄ ab ea. sed ẽ penitus sibi adequatũ. Euiternũ ãt fm aliq̇d est sil̄ ꝛ fm aliqd̄ hñs prius et posterius. iõ fm aliq̇d euũ excedit euiternũ. fm aliud sibi adequat̄. ꝛ fm ꝙ excellit a quibusdã vocat̄ tp̄s. sicut dicit Augustin⁹ ꝙ spũalis creatura ꝓpter vices sue volũtatis ꝛ intellecus mouet̄ p tp̄s. ꝛ nõ p locũ. corpalis ꝓ p locũ ꝛ temp⁹. Sciendũ est scd̄o. ꝙ triplex distinguit̄ eternũ. quoddã ẽ eternũ p essentiã qd̄ est totũ simul fm esse posse ꝛ opari. ꝛ hoc ẽ vnũ tm̄. scꝫ pma causa que deus est. Alia dicũtur eterna p pticipatõem eterni vt sunt intelligentie ꝛ aĩe btẽ que cõtemplant̄ verꝫ eternũ. ꝛ pticipatõne glorie inmutabiles efficiũtur. ꝛ hec ꝓpria natura mutabilia sunt. diuina tñ volũtate sunt imutabilia. put dicit Plato in thimeo. O diȷ̄ deoꝝ quoꝝ opifex paterꝙ ego sum vestra dissolubilia natura. me tamẽ ita volente indissolubilia. ꝛ sub istis eternis ꝯtinent̄ quidã hoĩes diuini qui aliquid participantes in hac vita de cõtemplatõne diuina supra tempus quodãmõ efficiunt̄ ita ꝙ nõ pticipant motũ nec mutatõnẽ naturalẽ. hoc etiã mõ necessaria dicũtur eterna. siue sint incõplexa. vt corpa celestia. siue habeant necessitatem ex habitudine incõplexoꝝ ad inuicẽ. vt ꝓpositõẽs necãrie. ꝛ ista oĩa dicunt̄ eterna fm q̄ndã pticipatõeꝫ imutabilitatis. Alia dicũtur eterna nõ p participatõem veri eterni. sed p pticipatõem carentie terminoꝝ vt mot⁹ dr̄ esse eternus ab his qui ponũt motũ esse eternũ. ꝛ etiã pene infernales dicũtur eterne. qꝛ tñ fm veritatẽ ista nõ hñt mutabilitatẽ. iõ magis fm veritatem sub tp̄e ꝯtinent̄. ꝛ eternitas solũ vere ꝯuenit illi qd̄ est pmo modo eternum. Sciendũ est tercio. ꝙ eternitas est exemplaris causa euiternitatis et tp̄is. nã sicut euiternũ ab eterno dependet. ꝛ tp̄ale ab ambobꝫ. ita euiternitas ab euiternitate dependet. ꝛ tp̄s ab vtroꝙ qd̄ sic dicit Boetius O q̇ ppetua mundũ rõne gubernas. Terraꝝ celiꝙ sator qui temp⁹ ab euo ire iubes. stabilisꝙ manens dãs cuncta moueri. Cui⁹ dat exemplum. q̇a sicut

ens frequenter sub eo qđ semp̄ ē stat ⁊ ab eo deficit. ⁊ id qđ raro sub eo qđ est frequenter: ita euiternitas sub eternitate currit ⁊ ab ea deficit. Et tempus sub euiternitate. vñ eternitas est mēsura illius qđ est immutabile nec mutationi cōiunctū. Euiternitas vero est illius qđ nō est in se mutabile. tñ est mutabilitati cōiunctū. qđ īmediate dependet ab vero eterno. ⁊ per hoc ꝙ deficit ab eo distat. sed tempus est illius qđ est in se mutabile. ⁊ mutabilitati cōiunctū, qđ adhuc plus distat a primo. ⁊ ab eo plꝰ deficit ꝫ ⁊c.

Conclusio p̄ma. tm̄ sunt tres mēsure duratōnis realiter distincte. Probatur. nam oīs talis mensura mensurat esse alicuiꝰ rei. vel ergo rei que ē tota simul ꝓm esse posse ⁊ agere. ⁊ sic est eternitas. vel que est tota sil' ꝓm esse et nō ꝓm posse ⁊ agere. ⁊ sic est euiternitas. vel rei q̄ in oīb; hꝫ prius ⁊ posterius. ⁊ sic est tempꝰ. Vel sic oē ens vl' caret principio ⁊ fine. ⁊ sic est eternū vel habet principiū ⁊ nō finem. ⁊ sic est euiternū. vel habet vtrūq꜄. ⁊ sic ē temporale. Tamē hec distinctio est per accidens. q꜓ dato ꝙ mundus nō incepisset ⁊ nō haberet finē. adhuc esset res tp̄alis.

Conclusio secūda. Eternitas ē mēsura eterni euiterni ⁊ tp̄alis. ⁊ euiternitas euiterni ⁊ tp̄alis. Tempus vero temporalis tm̄. patet. q꜓ quicq̇d est mensura superioris est mensura inferioris ⁊ nō ecōuerso. verūtamē eternitas nō est adequata mensura euiterni ⁊ temporalis sed excedens. nec euiternitas tp̄alis. dicit̄ em̄ mensura adequata dum est ꝓportio esse mensure ad esse mensurati. vt motus est mensura rei temporalis. ⁊ dicimus motū tempore mensurari. quia successiuus est sicut ⁊ tempus. Ex ista cōpatōne eternitatis ad tp̄s per accn̄s cōtingit diuidere eternitatem p̄ partes. nō ꝙ hmōi partes sint ipius. sed spacij qđ est sub ipsa. vt qñq꜄ dicit̄ aliq̇d mille annis fuisse nō ꝙ in eternitate sint dies vel anni. sꝫ q̇a eternitas sub se cōtinet tempus annos dies menses ⁊c.

Cōclusio tercia. Nunc eternitatis differt real'r a nūc euiternitatis ⁊ tēporis. quia ille tres mensure sunt realiter distincte. ergo etiā nunc ipsarum Secūdo nūc tp̄is ē nūc fluens. q̇a ē mensura eiꝰ qđ fert̄ ꝓm ꝙ fert̄. sꝫ nunc eternitatis est nūc stans et p̄manens. q꜓ ē mēsura rei oīno īmutabilis.

Cōclusio quarta Nunc eternitatis differt rōne ab eternitate tm̄. patꝫ q꜓ dicit̄ nūc inq̄ztū adiacet vni indiuisibili stanti nihil amittens in p̄terito. nec aliq̇d acquirens in futuro. Sed eternitas dicit̄ spaciū vel mora indeficiens eterno. ergo rōne differunt.

Ad rōnes ante oppositū Ad primā dr̄. ꝙ due mensure eiusdē generis nō pn̄t esse sil' nisi vna sit p̄s alterius. sꝫ mēsure diuersoꝝ generū cuiusmodi sunt iste pn̄t esse sil'. Ad secūdā dr̄ ꝙ euiternitas ꝓm esse est tota sil'. hꝫ tamē prius ⁊ posteriꝰ sibi adiuncta ꝓm ꝙ in actōnib; euiterni sunt prius ⁊ posterius. Ad terciā dr̄ ꝙ nūc eternitatis et nūc tp̄is nō solū differūt. q꜓ vnū est stans ⁊ aliud fluens. sꝫ q꜓ sūt p̄ncipia mensurarū diuersoꝝ generū. Et hec de questione.

Explicit q̄rtꝰ liber physicoꝝ Aresto. Seq̇tur q̄ntꝰ liber physicoꝝ

Physicorum

In quinto libro partes motus tibi trado
Subiectas. vnitatem cõtrarietatẽ

Transmutatur autẽ transmutans omẽ. Aliud quidẽ ẜm accidens vt cũ dicim⁹ musicũ ambulare qm̃ cui accidit musicũ esse hoc ambulat. Hoc aũt in q̃ aliq̃d hm̃oi ẽ mutari et simpliciter & mutari vt quecũq3 dicũt ẜm ptes sanat em̃ corpus q̃a oculus aut thorax. hec autez ptes totius corpis sũt. Est aũt etiã aliq̃d. qđ neq3 ẜm accñs mouet. neq3 i eo ꝙ aliquid ipsius. sed in eo ꝙ ipm mouet primũ. Et hoc est ẜm seipm mobile. ẜm aũt aliuz motũ et aliũ alterũ ẽ. vt alterabile et alteratõnis sanabile. et calefactibile alteruz ẽ. Est autem ꝛ in mouente similiter. Aliud quidem em̃ ẜm accidens mouet aliud vero ẜm partẽ. in eo ꝙ huius aliqua. Aliud vero per se ipm primũ. vt medic⁹ quidẽ sanat manus aũt percutit. Quoniã autem est aliq̃d mouens primũ. Est aũt ꝛ aliud qđ mouetur adhuc in quo tempus. et preter hec ex quo ꝛ in quid. Omnes em̃ motus a quodaz ꝛ in quiddã. Alterũ em̃ est qđ primũ mouet ꝛ in qđ mouet. ꝛ ex quo. vt lignũ ꝛ calidũ ꝛ frigidũ. Hoꝝ aũt aliud quidẽ mobile est aliud vero in qđ. aliđ vero ex quo. Motus aũt manifestũ ꝙ in ligno non in specie est. Neq3 em̃ mouet neq3 mouet. species aut locus. aut quantum hoc. Sed est mouens quod mouetur. in id qđ mouet. Magis autem in quod q̃3 ex quo mouetur denominabitur mutatio. Unde corruptio in non esse mutatio est q̃3uis ex eẽ mutetur quod corrumpitur. Et generatio i esse q̃3uis ex nõ esse. Qui quidem igitur motus sit dictum est prius. Species ãt et locus et passiones in que mouent immobilia sũt vt sciã et calor. Et dubitabit aliq̃s si passiões mot⁹ sũt Albedo ãt ꝛ passio ẽ. erit em̃ i motu mutatio. ꝛ fortassis nõ ẽ albedo mot⁹ s3 albatio. Est ãt ꝛ i ill' ꝛ qđ ẽ ẜm accñs. ꝛ qđ ẽ ẜm ptẽ ꝛ ẜm aliđ ꝛ qđ pmo ẽ ꝛ ñ ẜm aliđ vt id qđ fit albũ i id qđ itelligit mutat ẜm accñs. Colori em̃ accidit itelligi in colorẽ aũt. q3

ps albũ coloris ẽ. ⁊ in europã. qꝛ ps europe athene sunt. In albũ aũt colorẽ p se. Quõ quidẽ igit̃ p se mouet̃. ⁊ q̊mõ ſm accñs. ⁊ quõ ſm aliud aliq̇d. ⁊ q̊mõ ipm ṗmuz in mouẽti et in eo qđ mouet̃. manifestũ ẽ ⁊ ꝙ mot⁹ nõ in specie. ſʒ ĩ eo qđ mouet̃ ⁊ mobili ſm actũ sit. Scđm q̇dẽ igit̃ accñs mutatio dimittat̃. In oĩbus eñ est ⁊ sp ⁊ oĩm. q̃ vero nõ ſm accidẽs est. nõ ẽ in oĩbꝫ. ſʒ in ꝯtrarijs ⁊ medijs ⁊ in ꝯtradictõe Hui⁹ ãt fides ex inductõne ẽ. Ex medio ãt mutat̃ vtitur eñ ipo. sicut qđ ẽ cõtrariũ ad vtrũqꝫ. Est eñ q̊dãmõ mediũ vltia. vñ et hoc ad illa ⁊ illa ad hoc q̊dãmõ dicũt̃ ꝯtraria. vt vox media. grauis ad vltimã. subtilis ad extremã. ⁊ fuscũ albuz ad nigrum et nigrum ad album.

Circa initiũ quinti libri physicoꝝ

querit̃ Utrũ motus sit subiectiue in forma siue in specie ſm quã est mot⁹. Arguit̃ ṗmo ꝙ sic. qꝛ mot⁹ ẽ q̇dã flux⁹ q̇ ẽ ĩ forma fluẽte. igit̃ ⁊c̃.

Scđo sic mot⁹ ẽ subiectiue ĩ eo qđ mouet̃. ſʒ forma ẽ illđ qđ mouet̃. qꝛ ẽ illđ qđ ꝯtinue variat̃ de esse impfecto ad pfectũ. g̊ mot⁹ ẽ subiectiue ĩ forma ſm quã ẽ mot⁹. In oppositũ ẽ phs in textu. Pro rñsione ad quesitũ.

Sciendũ ẽ ṗmo ꝙ postq̃ determiatũ ẽ de motu ſm cõem rõnem ei⁹. et de his q̃ ad cõem rõnẽ mot⁹ ꝯsequũt̃. vt sũt infinitũ loc⁹ ⁊ tps Cõseq̄nter p hus de ipo determinat diuidendo ipm in suas partes subiectiuas. et hoc in isto quinto in quo principaliter tria facit. Primo diuidit motuz in suas species ostendendo in q̇bꝫ p̄dicamentis sit p se mot⁹. ⁊ in quibꝫ nõ Scđo ponit rões q̄rũdã intentõnũ q̃ sũt vtiles ad ea q̃ postea dicent̃. Tercio agit de vnitate ⁊ ꝯrietate motuũ ⁊ qꝛ mot⁹ p accñs nõ hꝫ diuidi ĩ suas ptes subiectiuas. qꝛ infinitis mõis variat̃. ſʒ mot⁹ p se illo mõ hꝫ diuidi. iõ añq̃ phs diuidat motũ ĩ suas spẽs distiguit motũ p se a motu p accñs reiciẽdo motũ p accñs a sua ꝯsideratõne. Sciẽdũ scđo ꝙ triplicit̃ ꝯtingit aliqđ mobile moueri. Prĩo⁰ ſm accñs. vt dicim⁹ musicũ ãbulare. qꝛ subiectũ musici ãbulat. Alio⁰ aliq̇d mouet̃ ſm alteꝝ ⁊ gr̃a ptis. vt corp⁹ dr̃ sanari. qꝛ ocul⁹ vl' thorax. i. pect⁹ sanat̃. Terc.o⁰ aliq̇d mouet̃ p se primo sic ꝙ nõ p accñs neqꝫ gr̃a ptis vt alterabile ĩ motu alteratõis. Et silr̃s ẽ distinctio ex pte mouentis. nã aliq̇d mouet ſm accñs. vt music⁹ edificat. Scđo⁰ aliq̇d mouet ſm alteꝝ. vt hõ pcutit. qꝛ man⁹ ei⁹ pcutit. Tercio⁰ aliq̇d mouet p se ṗmo. vt medic⁹ sanat p se ṗmo. ſʒ ad videdũ quõ sit silr̃s distinctio mot⁹ ex pte termini ad quẽ Sciẽdũ tercio ꝙ in oĩ motu q̇nqꝫ reperiũt̃. s. mouẽs mobile ⁊ tps ĩ q̃ ẽ mot⁹. ⁊ duo t̃mĩ mot⁹. s. a q̊ ⁊ ad quẽ. qꝛ oĩs mot⁹ ẽ de q̊dã ĩ q̊dã. Et ꝙ mobile sit alteꝝ a t̃mĩo a q̊ ⁊ termino ad quem. vt lignũ quod calefit sit alterum a calido frigido. probat phus. quia mot⁹ est in ligno vt in subiecto. ⁊ non in aliquo terminoꝝ. quia motus vt in subiecto est in illo quod mouet̃. sed lignũ est illud qđ mouet̃ ⁊ termin⁹ a q̊ vel

ad quē q̄ eſt ſpēs ſiue forma nō mouet nec mouet̄. ergo mobile eſt alteꝝ ab vtroqꝫ terminoꝝ motus. ⁊ ſic tā ex pte mobilis ꝙ̄ terminoꝝ pt ſu⸗mi diuiſio motꝰ. Sꝫ qꝛ motus magis denoiatur a termino ad quē ꝙ̄ a termino a quo. eo ꝙ ꝑ motū acq̄ritur terminus ad quē. ⁊ aufert̄ termi⸗nus a quo. iō motus hꝫ ꝯuenientiā cū termino ad quē. ⁊ repugnantiā cū termino a quo. iō magis ſumit̄ diuiſio motus ex pte termini ad quē ꝙ̄ a quo. Quia etiā tp̄s eſt extrinſecū motui. iō ex pte tp̄is nō ſumit̄ pre⸗dicta diuiſio. ideo relinq̄tur ꝙ p̄dicta diuiſio ſolū ſumit̄ ex pte triū. ſ. mo⸗bilis mouentis ⁊ termini ad quē. Et ſi q̄ratur ex quo forma vel ſpēs vl̄ paſſio nō eſt id qđ mouet̄. vtꝝ poſſit dici motus. reſpondet Areſtoteles ꝙ nō qꝛ cū forma vel paſſio ſint terminus motꝰ ſeq̄retur ꝙ ad motū fie⸗ret motus qđ poſtea improbabit̄. iō forma. vtputa albedo nō eſt motus ſꝫ ip̄a albefactio cuius albedo eſt terminus. Conclusio p̄ma. Mo⸗tus ſufficienter diuidit̄ in motū ꝑ accn̄s ꝑ alteꝝ et ꝑ ſe. ꝓbat̄ cōcluſio ex pte mobilis. qꝛ illis tribꝰ modis aliqđ dr̄ moueri et ex pte mouentis. qꝛ illis modis aliq̄d dr̄ mouere. et ex pte termini ad quē. qꝛ motus termi⸗natur qn̄qꝫ ad aliq̄d ꝑ accn̄s. vt dealbatio ad id qđ intelligit̄. qꝛ accidit albedini intelligi. ſꝫ terminat̄ ad colorē ſm̄ alteꝝ. qꝛ albedo eſt ps colo⸗ris. ſꝫ ꝑ ſe terminat̄ ad albū colorē. Cōcluſio ſcđa. Motus nō eſt ſub⸗iectiue in forma ſm̄ quā eſt motus. ſꝫ in mobili. ptꝫ qꝛ motus eſt ſubiec⸗tiue in illo qđ mouet̄. ſꝫ mobile mouet̄ ⁊ nō forma. qꝛ ſolū illud mouetur qđ ꝯtingit eſſe tanq̄ꝫ id qđ eſt. ſed forma nō eſt niſi tanq̄ꝫ id quo aliq̄d ē. ergo motus eſt in mobili. vt in ſubiecto ⁊ nō in forma. Concluſio ter⸗cia. Mutatio ꝑ accn̄s nō hꝫ diuidi in ſuas ptes ſubiectiuas. ſiue ſumat̄ ex pte mobilis vel mouentis vel termini ad quem. ptꝫ qꝛ talis mutatio infinitis modis variat̄. eo ꝙ infinita vni accidunt. et indifferenter eſt in oīm̄bꝰ reſpectu oīm mobiliū. ſed infinita nō cadunt ſub arte. Conclu⸗ſio quarta. Motus ꝑ ſe hꝫ diuidi in ſuas ſpēs. ptꝫ qꝛ motus ꝑ ſe nō eſt in oīm̄bꝰ indifferenter ſed tm̄ in ꝯtrarijs vel in medijs quo ad motū ſuc⸗ceſſiuū. vel in ꝯtradictorijs quo ad ſimplicē mutatōem. ſꝫ ꝯtraria ⁊ con⸗tradictoria ſunt determinati termini. ergo motus ꝑ ſe ſm̄ ptes et illos terminos diuidi pt̄ et cadere ſub ſc̄ia. Et qꝛ mediū eſt quodāmō extre⸗ma inquantū vtrūqꝫ pticipat. et cōpatū ad vtrūqꝫ hꝫ rōnem vtriuſqꝫ vt fuſcū cōpatū ad nigrū hꝫ rōem albi. et ad albū hꝫ rōnem nigri. ideo po⸗teſt dici ꝙ oīs motus eſt inter ꝯtraria vel ꝯtradictoria

Ad rōnes Ad p̄mā dr̄ ꝙ fluxus motus nō differt ꝑ eſſen⸗tiam a forma fluente. ideo ille fluxus eſt in ſub⸗iecto qđ mouet̄. ſicut forma fluens. mobile aūt variat̄ ſm̄ illā formā de diſpoſitōne in diſpoſitōem. Et dr̄ forma fluens nō ſicut id qđ fluit ſed qꝛ ſm̄ ip̄am mobile fluere dr̄. Ad ſcđam dr̄. ꝙ forma nō eſt illud qđ variat̄ de eſſe imꝑfecto ad eē ꝑfectū ſꝫ ſolū eſt id quo mobile variat̄ ⁊ ip⸗ſum mobile variat̄ ſm̄ eſſe illius forme

Voniā aūt oīs mutatio eſt a quodā et in quoddā. mani⸗feſtat et vtiqꝫ hoc nomē. poſt aliud em̄ aliq̄d et aliud q̄dē ꝑus. aliud aūt mōſtrat poſteriꝰ et mutabit mutās quadrifarie

Aut em̄ ex subiecto in subiectū. aut ex subiecto in nō subiectū. aut ex nō subiecto i subiectū aut ex nō subiecto i nō subiectū Dico āt subiectū ex affirmatiōe mōstratū Quare necc̄e ē ex his q̄ dicta sunt tres eē mutatōnes. scz ex subiecto in subiectū. ⁊ ex subiecto in nō subiectū. ⁊ ex nō subiecto i subiectū Que em̄ ē ex nō subiecto in nō subiectū nō est mutatō. ꝑpter h̄ ꝙ nō est s̄m ꝯpositionem. Neqꝫ em̄ ꝯtraria neqꝫ ꝯdictio est. Ex nō subiecto quidem igitur in subiectum mutatio s̄m contradictionem generatio est. Alia quidem igitur simpliciter simplex. Alia vero quedam cuiusdam. vt ex nō albo in album generatō quidem huiusmodi est. Que vero ex nō esse simpliciter in substantiam est generatio simplex est s̄m quam fieri et nō fieri simpliciter dicimus. Que vero ex subiecto in nō subiectuꝫ corruptio est. Simpliciter quidem que ex substantia in nō esse est Quedam autem est que est in oppositam negatōnem sicut dictum est in generatōne

Si igitur quid nō est dicitur multipliciter: et neqꝫ quod ē s̄m cōpositōnem aut diuisionem contingit moueri. neqꝫ quod est s̄m potentiam quod ei qd̄ est simpliciter s̄m actū oppositum est. Hoc quidem em̄ nō album aut non bonū. tamen contingit moueri s̄m accidens. Erit em̄ homo nō albus. Quod aūt simpliciter non hoc aliquid est hoc nullo modo cōtingit moueri: Impossibile est em̄ quod nō est moueri. Si autem hoc et generatōnem esse motum impossibile erit. fit enim quod nō est si em̄ et quod maxime s̄m accidens fit. sed tamē verum est dicere quod est quod nō est de eo qd̄ fit simpliciter. similiter autem et quiescere. Hec igitur accidunt inconueniētia si moueatur quod nō est. Et si omne quod mouetur in loco est quod aūt nō est nō est in loco. Esset em̄ alicubi. Neqꝫ iā corruptio motus est. contrariū quidem em̄ motui motus aut quies. Corruptio aūt generatōni cōtrariū est. Quoniā aūt motus mutatio quedā est. mutatōnes aūt tres sunt dicte. Harum aūt que sunt s̄m generatōem et corruptōeꝫ nō sunt mot⁹ He āt sunt s̄m ꝯtradictōeꝫ necesse ē ex subiecto in subiectū mutatōnem motū eē solū: subiecta āt aut ꝯria aut media ⁊ ꝑuatio em̄ ponit̄ ꝯriū et monstrat̄ affirmatōe nudū. ⁊ albū et nigꝛ.

p

Physicorum

Queritur Utrum sola mutatio q̃ est de subiecto in subiectũ sit motus. ☞ Arguitꝫ ꝙ nõ. qꝛ in om̃i motu debet idẽ subiectũ manere sub vtroqꝫ ꝯtrario ꝑ aliter motus nõ esset vnus ⁊ si semper manet idem subiectũ seqtur ꝙ talis motus nõ est de subiecto in subiectum. ergo mutatio de subiecto in subiectũ nõ est motus Scd̃o sic. generatio est de nõ subiecto in subiectũ et corruptio ecõtra. ⁊ tamen generatio est motus cũ sit actus generabilis inquantũ generabile est. ⁊ similiter corruptio. igitur ⁊c̃. Tercio sic. sicut se habet subiectũ ad subiectum. ita nõ subiectũ ad nõ subiectũ. ergo si sit motus de subiecto in subiectum etiã erit motus de nõ subiecto in nõ subiectũ. ergo nõ sola mutatio de subiecto in subiectũ est motus. In oppositũ est phus in textu. Pro responsione Sciendũ primo. ꝙ postq̃ phus distinxit motuȝ ꝑ se a motu per accidens. et remouit motũ per accidens a sua consideratione. Hic ꝯsequenter incipit determinare de diuisione motus per se in suas species ⁊ subiectiuas ꝑtes. ⁊ qꝛ mutatio in cõmuni accepta se habꝫ vt quoddam superius ad motum ꝓprie dictum. ideo prius anteq̃ diuidat motũ ꝓprie dictum diuidit mutatõem per se in cõmuni et postea ostẽdit que mutatõnes nõ sunt motus et que mutatio sit motus ꝓprie dict9

Sciendũ scd̃o. ꝙ om̃is mutatio fit ex quodam in quoddã. quod manifestat nomen mutatõnis quod importat aliquod esse prius et aliquod posterius. ideo semper est inter duos terminos. Et ẜm variatõem illorum potest intelligi mutatio fieri quadrupliciter. Primo de subiecto in subiectum. id est de termino affirmato in terminũ affirmatum. Secundo ex subiecto in nõ subiectum. Tercio ex nõ subiecto in subiectũ Quarto ex non subiecto in nõ subiectum ⁊ vt habetur in textu. illud est subiectum quod est affirmatõne monstratum. ⁊ illud est ens cõpletum in actu substantiali. vt cum dicitur hic homo hic equus ⁊ cum hoc accipitur sub aliqua forma accidentali que affirmatõne designatur et tale ens cõpletum prout est sub vno esse accidentali potest moueri ad aliud esse accidentale. et sic fit mutatio de subiecto in subiectum. Ex quo patet. ꝙ materia in proposito nõ est subiectum. sed magis dicitur nõ subiectũ accipiendo eam sub priuatõne. vt cum dicit ꝙ aliqua mutatio est de nõ subiecto in subiectum. ¶ Conclusio prima. Ex nõ subiecto in non subiectum nulla fit mutatio per se. licet bene per accidens. Primũ patet. quia omnis mutatio per se fit inter contraria vel contradictoria sed nõ subiectũ ad nõ subiectũ nullã habet oppositõem siue capiatur nõ subiectũ vt d̃t simplicẽ negatõeȝ siue vt d̃t ꝑuatõem. qꝛ negatio negatõi nõ opponit nec priuatio priuatõni quia due negatõnes verificantur simul de eodẽ. vt idem lapis nec sanus nec eger dꝛ Secunda pars patet. qꝛ cum ex albo fit per se nigrum per accidens fit ex non nigro non album inquantum priuatio semper saluatur in forma contraria. sed quia illud quod est ꝑ accidens in aliquo genere non potest esse species eius. Ideo de nõ subiecto in nõ subiectum non est aliqua species mutationis.

¶ Conclusio secunda. Tantum tria sunt genera mutatõnis. patet. quia diuisio mutationis sumitur ẜm variationem terminorum penes

affirmatōnem ꝛ negatōnem sed tales termini variantur solum quatuor modis et ſm vnū modū nō fit mutatio per se. scȝ ex nō subiecto in non subiectū ꝛ sic erunt solū tria genera mutatōnis scȝ de subiecto in nō subiectū de nō subiecto in subiectū et de subiecto in subiectū. vñ illa mutatio q̄ dꝛ de nō subiecto in subiectū dꝛ generatio cuius alia est generatio simplr̄ q̄ fit de nō esse simplr̄ ad esse substantiale. Alia est generatio ſm q̇d q̄ fit de nō esse ſm q̇d ad esse ſm q̇d. scȝ ad esse accidentale. vt de non albo in album sicut ſm rem est alteratio ꝛ motus ꝓprie dictus. sed ſm modū designatur vt generatio. sed illa mutatio q̄ est de subiecto in nō subiectū dꝛ corruptio cuius q̄dā est corruptio simplr̄. alia vero corruptio ſm quid sicut dictū est de generatōne Cōclusio tercia. Generatio simplr̄ nō est motus. ꝓbatur p̄mo. qđ nō est simplr̄ nō potest moueri nec q̇escere. sed illud qđ generatur simplr̄ est nō ens. ergo nō p̄t moueri et ꝑ ꝯñs generatio nō est motus. Pro declaratōne maioris supponit phus ꝙ nō ens dꝛ tripliciter. vno mō ſm cōpositōem ꝛ hoc mō nō ens idē est quod falsū qđ opponitur enti qđ est verū ꝛ hoc mō ens et nō ens solū sunt in mēte idō tale nō ens nō p̄t moueri. Scđo mō dꝛ nō ens qđ nō est ens in actu ꝑ quācunqȝ formā. sȝ in potentia ꝛ tale nō ens nō p̄t moueri sȝ est terminus generatōis simplr̄ vel terminus corruptōis simplr̄. Tercio mō dꝛ nō ens ſm q̇d. scȝ rōne oppositōnis quā hȝ ad aliud ꝓut priuatio saluatur in forma ꝯtraria. vt albū dꝛ nō nigrū ꝛ tale nō ens ꝯtingit moueri ꝑ accidens. sed illud qđ est nō ens simplr̄ et simpliciter generatur nullo mō cōtingit moueri Scđa rō oīe qđ mouetur est in loco. sȝ qđ generatur simplr̄ nō est in loco. ergo qđ generatur nō mouetur. ꝛ sic generatio non est motus. Minor patȝ. qꝛ motus localis est p̄mus oīm motuū ꝛ destructo priori destruuntur posteriora. ideo si aliquid non sit mobile localiter nec etiā alio motu. sed omne mobile localiter est in loco. ergo oīe quod mouetur est in loco. Conclusio quarta. Corruptio simpliciter nō est motus. patȝ quia motui nihil est ꝯtrarium nisi motus aut quies. sed corruptōi nihil cōtrariatur nisi generatio. sȝ generatio nō est motus nec quies. ergo corruptio nō est motus et sic due species mutatōnis prius posite non sunt motus. ꝛ sic infertur Conclusio quinta. Sola mutatio que est de subiecto in subiectum est motus proprie dictus. patet quia motus proprie dictus est aliqua mutatio. quia in tali motu fit aliquid post aliud et nō est mutatio de non subiecto in subiectum nec econtra. Et cum non sint nisi tres species mutatōnis. sequitur ꝙ sola mutatio de subiecto in subiectum est motus.

Ad ratōes ān oppositū. Ad p̄mā dꝛ ꝙ hic nō capitur solum subiectū ꝓ illo qđ subicitur motui. sed capitur ꝓ illo qđ subicitur inquantū stat ꝓ aliquo termino affirmato ꝛ hoc mō fit mutatio de subiecto in subiectū. scȝ ꝙ materiale qđ subicitur motui remaneat idē. Ad scđam dꝛ ꝙ si capiatur motus in cōi vt capitur in p̄dicamentis ꝛ in tercio huius nō distinguendo ꝯtra mutatōem generatio et corruptio sunt motus. sȝ nō capiēdo ipm̄ spēaliter. vt fit de contrario in contrarium. vt fit inter formas positiuas. vt hic sumitur. Ad terciam

Phisicorum

dicitur q non subiectū et nō subiectū conueniūt in negatōe sicut duo sub iecta in affirmatione sed dissimile est in hoc q non subiecta dicunt duas negationes que nō opponūtur. subiecta vero dicūt formas positiuas in quibus potest esse oppositio ideo in ipsis potest fieri motus.

Si igitur predicamenta diuisa sunt substantia z qualitate et vbi et quando et ad aliquid z quātitate z facere et pati necesse est tres esse motus quātitatis et qualitatis. et sm locū Secūdū substantiam aūt non est mot9 propter nullū entium substantie contrariū esse. Necq ē in ad aliquid contingit cū altero mutante verū esse alterū nihil mutans. Quare sm accidēs motus horū est.

Queritur Utrum in substantia z ad aliquid sit per se motus Arguitur primo q sic quia forma substantialis prius inducitur in vna pte materie q in alia. qz non est possibile materiaz sm quālibet sui ptem equaliter subici virtuti agentis. ergo generatio est mutatio successiua et sic est motus. Secundo sic. In substantia est ɔtrarietas. ergo ibi est motus Añs patet. qz in vnoquocq genere est vna prima cōtrarietas Item ignis et aqua contrariantur. vt dicitur secūdo de generatione. Et si dicatur q hoc est ratione qualitatū infertur q etiā ɔtrariantur sm suas formas substantiales quia ɔtrariorū cōtrarie sunt cause. sed iste passiones cōtrarie causantur a formis substantialib9 ignis z aq igitur zc. Tertio sic. per dealbationem aliquis fit alteri similis. sed dealbatio est motus et similitudo est relatio. ergo per motum acquiritur relatio in subiecto. ergo in adaliquid est motus. In oppositū est phus in textu. Pro responsione est Sciendū. q postq phus diuisit mutationem per se in tres species. scz in generationem corruptōem z motū ꝓprie dictum. Hic cōsequenter inquirit diuisionē motus proprie dicti in suas species z qz distinctio motus sumitur sm distinctōem sui termini ad quem et quia motus non est preter genera rerū ad quas est motus ideo ad inquirendū illā distinctōem phs inquirit ad que predicamēta sit per se motus z ad que non ostendens primo in quibus predicamentis nō est p se motus et primo de substantia et relatione. Sciendū secūdo. q motuz per se esse in aliquo predicamento nihil aliud est q formam illius predicamenti per se acquiri in subiecto p se motū z per esse terminū illius motus. Ratio est. quia motus est actus imperfectus tendens ad vlteriorē perfectōnem z terminus ad quem eius est forma perfecta et perfectio in quā tendit. ideo motus non est preter res ad quas est motus. sed est in eodē predicamēto cum suo termino ad quem. ideo dicitur per se esse ad illud predicamentum cuius est forma per se fluens in tali motu. vnde ptz q si per vnum motum plures forme acquirantur vt in albefactōne acquiritur color et similitudo Sz motus solū est per se ad illā formā que per se fluit in tali motu et ad aliam solum est per accidens quia vno fluxu p

se fluit vna forma tm̄. Sciendū tertio. ꝙ cum omnis motus sit fluxus cōtinuus de vna forma cōtraria in aliam per remissionem vnius et intensionem alterius. ideo ad hoc ꝙ in aliquo predicamento sit per se motus oportet ꝙ in illo predicamento reperiant forme adinuicem contrarie ꝭm cōpletam rationem contrarietatis. Et ad talem contrarietatem ꝭm sanctum Thomā due conditōnes requirunt. Prima est. ꝙ in genere illorū cōtrariorū sint termini maxime distantes inter quos cadant omnia illius generis sic ꝙ nō veniatur de vno in alterū ordinate nisi per media defectu cuius in numeris nō est cōpleta cōtrarietas. quia licet sit minimū tamen ibi nō reperitur maximū Secūda conditio est. ꝙ inter illas formas possit esse continuus exitus de vna in aliam ꝭm intensionem vnius et remissionem alterius. sed ambe cōditiones deficiūt formis substantialibus. Primo ꝗa licet in genere substantie reperiantur differentie cōtrarie cōprehendentes omnia illius generis tamen illa contrarietas differētiarum solum attenditur ꝭm cōem radicem cōtrarietatis. que est excellētia ⁊ defectus inquātum vna est nobilior alia sicut contingit in numeris et ꝭm propriam rationem specificam huius forme et illius ideo tales forme nō sunt ꝭm se contrarie nec etiam deuenitur de vna in aliam determinate per media. ymmo dum materia amittit vnam formam pot[illegible] indifferenter quālibet aliam recipere. vt dicitur secūdo de generatōne. quia dum ex terra fit ignis non oportet ꝙ sit transitus per formas aliorum elementorum sed ex quolibet elemento potest immediate fieri quodlibet.

Secūdo. q̄r eē substātiale cōsistit in indiuisibili. ergo inter formas substantiales nō pōt esse fluxus continuus de vna in aliam per remissionem vnius ⁊ intensionem alterius. ⁊ sic in substātia non est perfecta contrarietas requisita ad motum. Sed ꝭm Albertum ponūtur quatuor conditiones requisite ad perfectam contrarietatem que possunt contineri in duabus primis. Prima est. ꝙ ille forme sint formaliter actiue et passiue adinuicem vel per se vt sunt qualitates prime vel cum alio. vt qualitates secūde Secūda est. ꝙ tales forme non sint simpliciter simplices sed in maiori maiores ⁊ in minori minores. Tertia est. ꝙ inter eas sit medium per quod fiat transitus de vna in aliam. Quarta est. ꝙ ille forme se expellant ab eodem subiecto actione propria ⁊ omnes iste conditiones formis substantialibus deficiunt vt possit inductiue ꝓbari.

☞ Conclusio prima. In substantia non est per se motus Patet. ꝗa in substantia non est contrarietas requisita ad motum. ergo cum omnis motus sit de contrario in contrarium sequitur ꝙ in substātia non est per se motus ⁊ hec est ratio Arestotelis. Item subiectum forme substantialis est ens in pura potentia. ergo non potest moueri. et sic patent due cause quare in substantia non est motus scꝫ propter defectum formaruꝫ contrariarum ⁊ propter defectum subiecti mobilis. Item si ibi esset motus esset generatio et corruptio sed ille non sunt motus. vt est prius probatum. igitur ⁊c. ☞ Conclusio secunda. In adaliquid non est per se motus. probat phylosophus. quia in illo genere non est per se motus cuius natura de nouo inuenit in aliquo subiecto ipo nō mutato. sꝫ sic est

de relatione. igitur &c. Maior patet. quia terminus motus non potest acquiri in aliquo subiecto nisi per motum cum sit prior termino sibi essentiali. Minor patet. q̄a sorte existente albo & Platone nigro sortes nō est similis platoni. Sed platone mutato ad albedinem factus est sortes similis platoni. sorte non mutato. ergo similitudo de nouo reperitur in sorte sine mutatione facta in eo. Ubi aduertendū est q̄ in aliquibus relatiuis ista ratio non habet difficultatem. Sunt em̄ triplices relationes. quedam em̄ sunt relationes rationis in vtroq̄ extremo vt ydemptitas. Alie reales. in vno termino tātū. et rationis in altero sicut sciētia refert ad scibile ad quod habet realem dependentiā. Sed scibile nō refertur ad scientiam nisi quia scientia refertur ad scibile. vt dicitur quinto metaphysice. Alie sunt reales in vtroq̄ extremorum. vt equalitas vel similitudo In illis autem que non ponūt aliquid nisi in vno extremorum facile est intelligere q̄ mutato extremo reali de nouo acquiritur relatio alterius sine sui mutatione cum nihil ei realiter adueniat Sed in illis que sunt reales in vtroq̄ extremorum difficile est intelligere. quomodo relatio acquiratur sine sui mutatione. cum nihil reale adueniat alicui de nouo sine mutatione illius. vt dicit vnus articulus parisiensis. Ideo respondet doctor sanctus. q̄ si aliquis per sui mutationem fiat mihi equalis me non mutato equalitas prefuit in me in sua radice ex qua habet sumi esse illius esse per hoc em̄ q̄ habeo talem quantitatem competit mihi q̄ sim equalis omnibus habentibus eandem quantitatem in specie. ergo cum aliq̄s de nouo accipit illam quantitatem ista radix equalitatis que fuit in me determinatur ad illum. ideo nihil reale aduenit mihi de nouo cum incipio esse alteri equalis per eius mutationem

Ad rationes Ante oppositum. Ad primam dicitur. q̄ forma substantialis eque primo inducitur in omnem partē materie dispositaz ad susceptionem illius forme et si sit aliqua successio hoc est per accidens ratione alterationis preuie. quia materia disponitur ad formam. Ad secūdam dicitur q̄ contrarietas differentiarū diuidentium aliquod genus non est completa cōtrarietas. quia nō semper attenditur ſm proprias rationes huius forme vel illius sed solum ſm communem radicem contrarietatis que est excellētia et defectus & inter formas substātiales vt sunt ignis et aqua bene reperitur cōtrarietas virtualis et illa sufficit ad hoc q̄ ex illis causentur passiones vere contrarie quia non requiritur tanta diuersitas in causis. quāta reperitur in effectibus. Ad tertiam dicitur. q̄ relatio extrinsece et ex consequenti solum acquiritur per dealbationem que primo et per se terminatur in albedinem et ex consequenti ad relationem similitudinis.

¶ **Neq̄ agentis neq̄ patientis neq̄ omnis quod mouetur aut mouentis. quia non est motus motus. neq̄ gene/**

rationis generatio. neq3 oīno mutationis mutatio. Pri/ mum quidem eñ contingit dupliciter motus esse motum. Aut sicut subiecti. vt homo mouet̄ q̄a ex albo in nigrū muta tur sic et motus. aut calescit. aut frigescit. aut locum mutat. aut augmētat̄ aut diminuitur. Hoc aut īpossibile est. Non eñ subiectoꝝ aliquod est mutatio. aut in mutando alterū aliquod subiectū ex mutatione in alterā speciem. vt homo ex egritudine in sanitatē Sed neq3 hoc possibile nisi f̄m acci/ dens. Hic eñ motus ex alia specie in aliā mutatio est. Et generatio et corruptio similiter preter q̄ he sunt in opposita sic. Motus aūt non similiter Simul igit̄ mutabitur ex sa/ nitate in egritudinem et ex ipsa hac mutatione in aliam.

Manifestū autē quod cū infirmetur mutatus erit in quā libet. Contingit eñ quiescere. et amplius non in cōtingentē semper. Et illa ex quodā in quodā alterū est. Quare et op/ posita erit sanatio. s3 f̄m q̄ accidit et si ex recordatione in ob liuionē mutatur. qm̄ cui inest illud mutatur aliquādo in sciē tiā aliquādo vero in sanitatē. Amplius aūt in infinitū vadit si erit mutatōis mutatio et generationis generatio Necesse est igit̄ esse primā si vltima erit vt si simpliciter generatio fie/ bat aliquādo. et qđ fit fiebat. Quare nondū erat qđ fit sim/ pliciter. sed aliq̄d cu3 fit et factū est iā et iterū illud fiebat hoc aliquādo Quare nōdū erat tunc qđ fit Quoniā aūt infinito ru3 non est primū. non erit quid vltimū. quare neq3 habitu3 neq3 fieri. igitur neq3 moueri possibile est. neq3 mutari nihil

Amplius eiusde3 motus contrarius est. ⁊ adhuc quies. et generatio et corruptio. Quare quod fiat cū fiat qđ fit tunc corrūpitur Neq3 eñ cū mox fit neq3 posterius. esse eñ opor tet qđ corrūpitur. Amplius oportet materiā subesse. et ei qđ fit et moueri. Que igitur erit sicut alterabile vt aut corp⁹ aut aīa. sic aliq̄d qđ fit motus aut generatio. Et iterū aliq̄d in qđ mouet̄. Oportet eñ aliquid esse hmōi ex hoc et in hoc motū non motū aut generatōnem Similiter aūt et quo modo erit Nō eñ erit doctrina. q̄ doctrine generatio Qua re neq3 gn̄atōis generatio. neq3 q̄dā eiusdē Ampli⁹ si tres spēs sunt motus: hoꝝ aliquā necē ē eē subiecta3 naturā ⁊ in

quā moueť. loci ergo mutationē. alterari aūt ferri. Oīno autē quando mouetur: omne qđ moueť tripliciter. aut in eo quod est ꝟm accidēs aut q₂ pars aliqua aut q₂ per se ꝟm accidens solum ꝯtingit mutare mutatōem. vt si quis sanus simul curat. aut discat. Hanc autem ꝟm accidens dimisimus olim.

Querit̄ Utrum in actōe et passione sit per se motus ☞ Arguitur ꝙ sic. q₂ vbicūq₃ est ꝯtrarietas ibi potest reperiri ꝑ se motus ſ₃ in actione ⁊ passione reperit̄ ꝯ̄rietas. vt ꝑt₃ in predicamentis. igitur ⁊c̄. Secūdo sic. ad omnē motum sequit̄ affectio per se causata in mobili sed talis affectio est quedam passio Tertio sic. si ad actionem vel passionem nō esset per se motus hoc esset quia motus non est motus sed hoc non. q₂ hoc quod de nouo ⁊ successiue acq̄rit̄ in aliquo acq̄rit̄ ꝑ motum sed motus successiue et de nouo acquirit̄ igit̄ ⁊c̄. In oppositum est ꝑ ꝑ̄hs in textu. ꝓ responsione. Sciendū primo. ꝙ postq₃ ꝑ̄hs ostendit ad substantiam ⁊ relatōnem nō esse ꝑ se motum. Cōsequēter ostendit ꝙ ad actionem ⁊ passionem nō est per se motus in qua ostēsione supponit ꝙ licet actio et passio differant a motu ratione formali dicente ꝙ quid erat esse. motus eīn ꝟm propriam rationem eius est actus entis in potentia tendentis ad vlteriorem perfectōem et est semper reductiue in eodem predicamento cū suo termino ad quem actio aūt ⁊ passio vltra motū diuersas includūt habitudines tamen actio et passio sunt idē subiecto cū motu et vnū non pōt esse sine alio nec ecōuerso ideo ad ꝓbandum ꝙ ad actōem et passionem nō sit ꝑ se motus sufficit ꝓbare ꝙ motꝰ nō est motus nec generationis generatio Sciendū scđo. ꝙ motus eē motū vel ꝙ mutatōis sit mutatio potest dupliciter intelligi. vno mō ꝙ motus sit motus tanq₃ subiecti ita ꝙ motus ꝟm aliquē motū moueat̄. vt ꝙ augmentet̄ vel diminuat̄. Alio mō ꝙ motus sit motus tanq₃ termini ita ꝙ vnus motus terminet̄ ad aliū motum. Et hoc iterū pōt intelligi dupliciter. vno mō per accn̄s. vt sc₃ ad motū sit motus vt si cōtingat vnā mutatōem sequi ad aliā. Alio mō ꝙ ad motū sit motus ꝑ se tanq₃ ad terminū intrinsecū et essentialem motus. Cōclusio ꝑma. Motus nō est ꝑ se motus nec tanq₃ subiecti nec tanq₃ termini. Prima pars ꝑt₃ q₂ motus ⁊ mutatio nō sunt de nūero subiectoꝝ cū neutrū sit substantia actu ens. nec ens ꝑmanēs qđ possit manere sub motu. ergo motꝰ nō est motus tanq₃ subiecti Scđa pars patet septē rōnibꝫ. Prima est. oīs motus est de vna specie in aliā ⁊ inter contraria si sit successiuus vel contradictoria si sit mutatio simplex. ergo si motus sit motus tanq₃ termini sequit̄ ꝙ mobile simul mouebit̄ in vnā spēm. vt ex sanitate in egritudinē et ex vna mutatione in aliā₃ mutatōem. sed hoc est falsum. q₂ in termino motus semper contingit mobile quiescere in forma acquisita per motum

Scđa rō. omnis motus vel mutatio est ex opposito in oppositū ꝯtrarie aut cōtradictorie. ergo si motus ꝑ se terminet ad motū ⁊ mutatio ad

mutatiōem tunc ille motus fiet per se inter motus oppositos ⁊ qꝛ mobi-
le in motu ꝑtim est in termino a quo ⁊ ꝑtim in termino ad quem oporte
bit ꝙ in illo motu qui fit inter motus cōtrarios simul sint in fieri illi mo
tus cōtrarij. ⁊ ꝙ vterqꝫ motus simul sit in fieri. ergo idem subiectū simul
mouebit̄ ad opposita vt simul generabitur ⁊ corrūpitur vel sanabit̄ vel
egrotabitur Tertia ratio. si mutationis esset per se mutatio ⁊ genera-
tionis generatio tūc alicuius ꝑticularis generatōnis esset iterū alia gene
ratio per se cuius esset terminus et iterū illius esset alia generatio ⁊ sic in
infinitū tam a ꝑte ante ꝙ̄ a ꝑte post. ergo nō esset dare primā generatio-
nem nec vltimā ⁊ per ꝯsequēs nihil repiet̄ genitū qꝛ si sic oportebit dare
generatōem imediatam ipsi genito. que tamen nō esset dabilis cū queli-
bet dependeret ex infinitis generationibꝫ. Quarta rō est ista. nā eius-
dem subiecti sunt motus cōtrarij ⁊ quies est cōtraria motui. sed genera
tio ⁊ corruptio contrariant̄. ergo si generatōnis sit generatio sic ꝙ genere
tur. sequit̄ etiam ꝙ corrūpetur. sed hoc est impossibile qꝛ oportet illud eē
quod corrūpitur et qn̄ corrūpitur sed esse generatōnis est suū fieri. ergo
oportebit ꝙ qn̄ gn̄atio fiet corrūpat̄ ⁊ neqꝫ ṗus ⁊ neqꝫ posteriꝰ et sic idē
simul generabit̄ et corrūpet̄. erit et nō erit. Quinta rō est ista. In omi
generatōne oportet esse materiam ex qua fit illud qꝺ generat̄. q̄ subicit̄
mouenti ⁊ recipit formam geniti. iterū requirit̄ aliquis terminus qui sit
hoc aliquid. sꝫ generatio nō habet materiaꝫ ex qua fit nec est hoc aliquid
ergo ipa nō potest generari et sic generationis non est generatio Sex
ta ratio sicut se habet genus ad genus ita spēs ad spēm sed doctrinatio
que est quedā generatio nō est generatio alterius doctrinationis sed sci
entie. ergo neqꝫ generatōnis est generatio neqꝫ motus est per se motus.
Septima ratio. tres sunt spēs motus scꝫ ad ꝗ̄titatem qualitatem et
ad vbi. ergo si motus sit per se motus oportebit vnū illorū esse ad alterū
et sic loci mutatio alterabitur et alteratio augmentabitur qꝺ est impossi
bile. ergo motus nō est per se motus. Sed motus potest esse ad motum
per accidens vt si quis sanet̄ et currat sanatio ꝑ accidens mouebit̄ sꝫ de
illo motu per accidens nō est hic ad propositum. Conclusio secunda
Ad actionem ⁊ ad passionem non est per se motus. Probat̄. qꝛ actio et
passio sunt idē subiecto cū motu sꝫ ad motū nō est motus vt iam ꝓbatū
est. igit̄ ⁊c. ¶ Dubitat̄. vtrū ad qn̄ situm et habitū sit per se motus.
Respōdet̄ ꝙ nō. ptꝫ primo de qn̄. qꝛ qn̄ dicit esse in tꝑe sꝫ tp̄s est mensu
ra motus. ergo eadē rōne q̄ nō est motus ad actōem ⁊ passionē eo ꝙ ꝑti
nent ad motū et sunt q̄dā successiua nec ad qn̄ Scꝺo ptꝫ de situ, qꝛ si
esset motus ad sitū ille esset ꝫm locū aut ergo ille motus eque terminabi
tur ad vbi ⁊ ad situm vel ad vnū prius ⁊ reliquū per posterius. nō ṗmū
qꝛ idē motus nō potest imediate terminari ad diuersos terminos. si secū
dū vel prius terminabit̄ ad vbi ⁊ ex ꝯñti ad sitū. et sic ad situm nō erit ꝑ
se motus vel primo ad sitū ⁊ solū ex ꝯñti ad vbi. g̊ ad vbi solū erit motus
ꝑ accn̄s ⁊ nō ꝑ se qꝺ est ꝯtra pℏm ⁊ alios pℏos qui ponūt ꝙ ad vbi ē ꝑ
se motus. ergo ad situm nō fit per se motus qꝛ in mobili prius acquirit̄
esse in loco ꝙ̄ ordo ꝑtiū ad totū. et ad locū ideo situs solū ꝑ accidēs acq̄ri
tur ꝑ motū Tertio patet de habitu qꝛ habitus dicit quādam habitu

uinẽ corporũ ad hoc qđ ſibi adiacet. ergo eadem rõne quare in relatione nõ eſt per ſe motus nec etiam in habitu.

Ad rõnes Ante oppoſitũ Ad pmã đr ꝙ in actõe ⁊ paſſione nõ eſt per ſe primo contrarietas. quia due actõnes nõ ſunt forme actiue et paſſiue inter ſe ſ3 tm̃ p alterũ et ex conſequẽti ſc3 rõne qualitatũ a qbꝫ fluũt. vt calefactio et frigefactio ꝯtrariant̃ rõne caliditatis et frigiditatis Ad ſcđam đicit̃. ꝙ licet illa affectio in mobili cauſata ſequatur motum ẜm naturam vt effectus eius. non tamẽ ẜm tempus ⁊ p modũ termini eſſentialis motus. ſed ſimul fiũt ⁊ deſinũt. eſſe motus et illa paſſio Ad tertiã đr ꝙ motus nõ acquirit̃ in ſubiecto tanꝗ̃ illud qđ acquiritur. ſed ſolũ tanꝗ̃ illud quo aliquid acquiritur. et de tali non o3 ꝙ ſp acquirat̃ per motũ. alias eẽ eſſet ꝓceſſus in infinitũ.

Uoniam aũt neqꝫ ſubſtantie neqꝫ ad aliquid. neqꝫ ipſius facere aut pati relinquit̃ ẜm quale aut quãtu3 et vbi motum eſſe ſolũ. in vnoquoqꝫ eẽ horũ eſt cõtrarietas. Motus quidem igitur ẜm quale alteratio ſit. huic eẽ alludit cõmune nomen. Dico aũt q̃le non in ſubſtãtia. et nãqꝫ differentia quale eſt. ſed q̃d paſſiuum ẜm q̃d đicit̃ pati ĩpaſſibile eſſe Qui vero ẜm quantũ ẜm cõmune q̃dẽ innominatus eſt. ſed ẜm vtrũqꝫ aut augmẽtũ aut decrementum. q̃d quidem eſt in perfectam magnitudinẽ augmentum eſt. quod vero ex hoc decrementum. Qui aũt eſt ẜm locũ et ẜm propriũ ⁊ cõmune ĩnominatus eſt. Sit aũt latio vocata q̃d cõmune eſt. Quãuis dicant̃ ferri hec ſola proprie. cũ nõ in ſeipſis ſit ſtare mutantibus locũ. Et quecunqꝫ non ſeipſa mouent ẜm locũ Que aũt eſt in eadem ſpecie mutatio. in magis et minus alteratio eſt. Aut eẽ ex cõtrario in contrarium motus eſt. aut ſimpliciter aut ſic. In minus quide3 eẽ vadens in ꝯtrarium dicet̃ mutare. In magis aũt tanꝗ̃ ex contrario in ipm. Differt eẽ nihil ẜm q̃d mutare aut ſimpliciter. niſi ꝙ ſic indigebit contraria cã. Magis aũt ⁊ minus eſt in quo plus aut minus ꝯtrariꝫ inſunt aut non. Qđ q̃dem igitur hi tres ſoli motus ſunt. ex his manifeſtum eſt

Immobile autẽ eſt qđ oĩno impoſſibile eſt moueri ſicut ſonus ĩuiſibilis Et qđ multo tpe vix mouet̃. aut qđ tarde incipit quod đicit̃ grauiter mobile. Et qđ aptũ natũ eſt moueri et poſſibile. nõ mouet̃ ãt tunc. cũ aptũ natũ eſt et vbi. et ſic qđ quidẽ quieſcere voco immobiliũ ſolũ. Contrariũ enim quies motui eſt. Quare ꝓuatio erit ſuſceptiui Quid q̃dẽ igi

tur motus et quid quies et quot mutationes et quales mo/
tus manifestū ex dictis.

Queritur Utrum solum ad tria predicamenta. scꝫ ad quā
titatem qualitatem ⁊ ad vbi sit per se motus.
☞ Arguit̄ primo ꝙ nō. qꝛ in q̄titate nō est ꝯtrarietas vt dicit̄ in pre
dicamentis. ergo neqꝫ motus Scđo sic. spēs q̄titatis discrete in indi/
uisibili ꝯsistūt. ergo ſm q̄titatem discretā non est motus Similiter q̄ti
tas ꝯtinua est in infinitum diuisibilis. ergo in ea nō est dare minimū ⁊ ꝑ
ꝯñs nō est ibi ꝯtrarietas. qꝛ contraria maxime distare debent. ergo in q̄
titate ꝯtinua nō est motus Tertio sic. In vbi nō est contrarietas. er/
go neqꝫ motus. Añs patet quia sic maxime ꝯtrariaretur cōcauū celi ex
vna ꝑte ꝯcauo eiusdem ex altera ꝑte ꝯtinua. cū illa duo vbi maxime ab
inuicem distent. sed illa duo vbi nō ꝯtrariantur neqꝫ fit motus de vno in
aliud. ergo in vbi nō est ꝯtrarietas neqꝫ motus In oppositū est phus
in textu. Pro responsione. Sciendū primo. ꝙ postq̄ phs ostendit ad
que predicamēta nō est ꝑ se motus. Hic ꝯsequenter ostendit ad quot ⁊
que sit motus ad habendū diuisionem eius. Unde cū motus q̄ diuidit̄
in spēs sit mutatio de ꝯtrario in ꝯtrariū. qꝛ est de subiecto in subiectum
ad hoc ꝙ in aliquo genere reperiat̄ talis motus. oportet ꝙ in illo reperi/
antur ꝯtraria habētia ꝯditōnes superius positas. scꝫ ꝙ sint termini sub
eodem genere maxime distantes ⁊ ꝙ sint ad inuicem ꝑmiscibiles vt pos
sit esse ꝯtinuus exitus de vno in alterū. nō tamē est necesse hmōi distan/
tiam terminorū accipere simpliciter ⁊ absolute. qꝛ hoc solum fit in gene/
re qualitatis. sed sufficit ꝙ sit magna distantia in ordine ad aliquā natu/
ram determinatā. vt in q̄titate ꝯtinua aut ad alind extrīsecū sicut in vbi
Sciendū scđo. ꝙ in genere qualitatis reperiunt̄ alique species ad inui
cem ꝯtrarie ſm suas ꝓprias rōnes ſm quas reponūtur sub genere qua/
litatis. ideo motus ad qualitatem habet nomen cōmune sumptū ſm ge/
nus q̄litatis scꝫ nomen alterationis qđ huic generi qualitatis alludit. id
est cōcordat. nam proprie illa dicūtur altera que differūt ſm qualitatem
et non capit̄ hic qualitas pro drā substantiali que predicatur in quale et
dicit qualitatem essentialem. sed solū pro qualitate q̄ nata est inferre pas/
sionē vel inferri a passione. qꝛ vt habetur ī septimo huius ſm qualitates
de tertia spē solum est alteratio. ¶ Et si querat̄ qualiter vocet̄ motus q̄
est ſm eandē spēm qualitatis de magis in minus vel ecōtra. qꝛ posset cre
di ꝙ esset augmentū vel decremētū. Respōdet Aresto. ꝙ vocat̄ altera/
tio. qꝛ est motus de cōtraria qualitate in ꝯtrariā qualitatē. licet nō sim/
pliciter sed in respectu ⁊ ſm quid quia minus in qualitate causat̄ ex per/
mixtione ꝯtrarij. et magis ex separatione a cōtrario. qꝛ magis ſm quali
tatem recedit a ꝯtrario qđ tendit in minus. ⁊ qđ tendit in minus tendit
in ꝯtrariū Sciendum tertio. ꝙ quātitas ꝯtinua potest dupliciter con
siderari. Uno modo ſm se. et absolute. Alio modo vt est terminus cor
porum naturalium. primo modo ꝯsideratur a logico ⁊ a mathematico.
a logico scꝫ inq̄ntum ꝑ rōem mensure denominat substantiam et a mathe
matico sub rōne mensure tm̄. sed secūdo modo cōsiderat̄ a phisico. ⁊ illo

modo in quantitate reperitur maxima distātia duorum terminorum. nō maxima simpliciter et absolute sed in ordine ad aliquā naturā determinatā q̄ sibi determinat in materia maximū qd transcendere nō pt et minimū a quo deficere nō pt. ideo hoc mō in q̄titate repitur ꝯtrarietas sufficiens ad motum. sed nō primo mō. Ex quo patz q in quātitate nō reperitur ꝯtrarietas sm ꝓprias ratōnes suarum spērum, put ꝯtinentur sub genere quantitatis. et ꝓpter hoc motus ad quantitatē nō habet vnū cōmune nomen sm genus sz hz nomē sm suas spēs prout in quantitate reperitur ꝯtrarietas q̄ est imꝑfecti ad perfectū sm eandē essentiā quantitatis. et ita motus q̄ est ad quantitatē ꝑfectā dicitur augmentū. q̄ vero motus est ex hac. decrementū. Sciendū quarto q in genere vbi nō reperitur cōtrarietas sm ꝓprias ratōnes suarum specierum nec etiā sm aliquid quod sit pertinens ad illas spēs vel ipis ꝯiunctū. sed solū in ordine ad motum grauiū vel leuiū corporum reperiuntur in vbi duo termini maxime distātes. Si eni vt arguebatur ante oppositū attenderetur ꝯtrarietas in vbi sm maximā distantiā simpliciter et absolute tunc magis ꝯtrariaretur ꝯcauum ꝯcauo dyametraliter sibi opposito q̄ ꝯcauum celi medio mundi. qr igitur in predicamento vbi attenditur ꝯtrarietas per habitudinē ad illud quod est extrinsecum generi vbi. ideo nō nominatur motus ad vbi nec sm genus nec sm spēm. licet sm aliquos vocetur latio sed hoc nomē nō est satis commune. qr solum illa ferri dicuntur in quorum potestate nō est cessare a motu. qr scz nō mouentur a seipis sed ab alijs. Ex istis patz qualiter nominentur motus qui sunt ad illa predicamenta. Conclusio prima. Solum ad quantitatē qualitatē et ad vbi est per se motus ꝓprie dictus. ptz qr in illis reperitur ꝯtrarietas sufficiens et requisita ad motum et solum in eis que in alijs septem generibus nō reperitur. ergo solum ad ista tria est per se motus. Conclusio scda. Tantū sunt quatuor species motus proprie dicti. patz. quia oīs motus est ad vbi vel ad formā. si primum nō habet nomen impositum nec sm genus nec sm speciem sz circūlocutiue dicitur loci mutatio. q̄uis nō proprie debeat dici motus ad locum. qr locus est extrinsecus mobili cum sit in corpore cōtinente. Si ad formam hoc est dupliciter. vel substantialē et hoc nō. qr in substantia nō est per se motus. vel ad accidentalē et hoc dupliciter. vel respectiuam vel absolutam. nō primū. quia in ad aliquid nō est ꝑ se motus. Si absolutā vel ad qualitatē et sic est alteratio. vel ad quantitatē. vel hoc ad perfectā et sic est augmentatio. vel ad imꝑfectam. et sic est diminutio.

☞ Dubitatur quot modis dicitur immobile eo q mobile et immobile opponūtur. et oppositorum est eadem disciplina Respondetur q immobile dicitur tripliciter. Vno mō per negatōnem actus et potentie quod scz omino impossibile est moueri vt deus. sicut sonus dicitur inuisibilis. qr nō est de genere visibiliū. Secūdo modo dicitur immobile quod vix aut tarde mouetur siue postq̄ inceperit moueri vt claudus. siue quando vix inceperit moueri. vt mons vel saxum. Tercio mō dicitur immobile qd natum ē moueri. nō aūt mouetur quando vbi et sm q natum est moueri. et hoc modo solum immobile dicitur quiescens. Ex quo patet quid sit quies. Quies eni est priuatio in mobili vbi quando et sm q natū est

moueri. Ex predictis patet quid sit motus ⁊ quid quies. quot sunt species motus et mutatõnis ⁊ quot sunt modi immobilis Ad rõnes ante oppositum patent solutõnes ex dictis.

Post hec aũt dicamus quid est simul ⁊ quid est tangere et quid ẽ mediũ. ⁊ quid ꝯsequẽter et quid habitũ et quid cõ/tinuum ⁊ in qualibet re vnũquodqꝫ hoꝝ esse aptum natũ sit

Simul quidem igit̃ dicuntur hec esse ꝭm locũ. quecũqꝫ in vno loco sunt primo Separatim aũt quecunqꝫ sunt in altero Tangere aũt quoꝝ vltima simul. Mediũ aũt in quod aptũ natum est primũ ꝑtingere mutans. qꝫ in quod vltimũ mutat ꝭm naturam continue mutans: In minimis aũt est medium tribus. vltimũ quidem eñ mutatõnis contrariũ est. Conti nue aũt mouetur. quod nihil aũt paucissimũ deficit rei. nõ tem poris. Nihil eñ prohibet deficientẽ rei nõ temporis. ⁊ statim aũt post hypatim. id est primã sonare vltimã sed rei in qua mo uetur. Hoc aũt et in his que sunt ꝭm locum. ⁊ in alijs mutatio nibus manifestũ est. Contrariũ aũt ꝭm locũ est. ꝭm rectitu/dinem distans plurimũ. Minima eñ finita. Metrũ aũt fini/tum est. Cõsequenter aũt ꝙ cũ post p̄ncipiũ solũ sit aut po/sitione aut specie aut aliquid sit determinatoꝝ: nullũ mediũ est eoꝝ que sunt in eodem genere et cuius cõsequenter est. Dico ãt in linea linee ꝭm ꝙ sunt linee. aut vnitatis vnitas ꝭm ꝙ sunt vnitates. aut domus domus. Aliud aũt nihil ꝓhibet esse me/dium. ꝯsequenter aũt est alicui cũ posterius aliquid est. Non eñ vnũ ꝯsequenter est duobus neqꝫ noua luna secũde ꝯsequẽ ter. licet hec illi Habitũ aũt est ꝗd ꝯsequenter est cũ tangat. Quoniã aũt omis mutatio in oppositis est: opposita aũt ꝯtra ria. et q̃ ꝭm ꝯtradictionẽ sunt. ꝯtradictõnis aũt nihil medium manifestũ est ꝙ in ꝯtrarijs erit mediũ Continuũ aũt est ꝗdẽ habitũ aliquod: Dico aũt esse ꝯtinuũ quod idẽ fiat et vnꝰ vtri/usqꝫ terminus eoꝝ que tangunt̃. et sic significat nomẽ ꝯtinuũ. qꝛ contineat̃. Hoc aũt esse nõ potest cũ duo sint vltima. Sed hoc determinato manifestũ est. ꝙ in his est ꝗdẽ ꝯtinuũ ex ꝗbꝰ vnũ aliqđ aptũ natũ est fieri ꝭm ꝯtactũ. Et sicut aliquando fit ꝯtinuũ vnũ sic et totũ erit vnũ: vel aut penetratõne vel latõ ne aut collatõne. aut tactu. aut adnascentia. aut insertu. Manife stum aũt et ꝗd p̄mũ ꝯsequenter. Cõtactũ ꝗdẽ eñ est necesse cõ

ſequenter eſſe. Quod ꝯſequenter aūt nō oē tangere. vnde et
priorib⁹ ratone ꝯſequenter eſt vt in numeris Tactus aūt non
eſt. Et ſi q̄dē ꝯtinuū eſt neceſſe eſt tangere. Si vero tangit
nondū continuū eſt. Nō eñ neceſſe eſt vnū eſſe ipoꝝ vltima ſi
ſimul ſunt. ſed ſi vnū ſunt neceſſe eſt ⁊ ſimul eſſe.. Quare inſer/
tus vltimus eſt ſm generatōem. Neceſſe eſt eñ tangere ſi ad/
nata erunt vltima. Contacta aūt nō oīa adnata ſunt. In qui
bus aūt nō eſt tactus. manifeſtū eſt ꝙ nō eſt ꝯſertus in his
Quare ſi eſt vnitas et punctū qualia dicunt ſeparata. Nō po/
ſſibile eſſe vnitatē et punctū idē. His q̄dem ineſt tangere. vni
tatibus aūt ꝯſequenter. Et hoꝝ q̄dē cōtingit eſſe mediū. Ois
eñ linea mediū punctoꝝ eſt. haꝝ aūt nō eſt neceſſe. Nullū eñ
mediū eſt dualitatis et vnitatis. Quid quidē igitur eſt ſimul ⁊
extra. Et quid tangere et quid mediū ⁊ quid ꝯſequenter. ⁊ q̄d
habitū et q̄d ꝯtinuū. et in qualibet vnūq̄dq̄ eorū ineſt dictū ē

Queritᷣ Vtꝝ oīa ꝯtinua ſint tangentia. ⁊ oīa tangentia cōſe/
quenter ſe habentia et nō econtra. ☞ Arguiᷣ pri/
mo ꝙ nō. q2 oīm ꝯtinuoꝝ vltima ſunt vnū. ſ3 tangentiū vltima ſunt ſil.
illa aūt q̄ ſunt ſil nō dicunᷣ vnū. cū ſil dicat relationē pluriū ad inuicē. er/
go ꝯtinua nō ſunt tangentia. Scdo ſic. Oīa ꝯſequenter ſe haben/
tia ſe hñt ſm ꝑus ⁊ poſterius. ſ3 in tangentib⁹ vnū non eſt poſt aliud. q̄a
tangentia ſunt ſil. ergo nō oīa tangentia ſunt ꝯñr ſe habentia In oppo
ſitū eſt ph̄s in textu. Sciendū ꝑmo. ꝙ poſtq̄ ph̄s in ꝑmo tractatu
determinauit de diuiſione motus ⁊ mutatōis in ſuas ſpēs. Cōſequen
ter in hoc tractatu agit de vnitate ⁊ ꝯtrarietate motus ad motū ⁊ ad q̄e
tem ⁊ quietis ad quietē. Et q2 ad cognoſcendū vnitatē motus et etiã
multa q̄ in ſexto libro dicenᷣ neceſſe eſt cognoſcere ratōnes quarundam
intentionū. q̄ ſunt ſimul extractū ſiue ſeparatū. tangere mediū. ꝯñr habi
tum ⁊ ꝯtinuū. ideo ph̄s p̄mittit iſtoꝝ definitōes. Sciendū ſcdo ꝙ ſil
ſm locū dicunᷣ q̄cūq̄ ſunt in vno loco ꝓprio. vñ ad hoc ꝙ aliqua ſint ſil
ſm locū nō ſufficit ea eſſe in eodē loco cōmuni. al's oīa q̄ ſunt in mundo
eſſent ſimlᷣ. ſed optet ea eſſe in eodē loco ꝓprio. nō q̄dem ꝓprio vni. q2 tūc
eſſet penetratio dimenſionū ⁊ duo corpora eſſent vnū corpus. ſ3 in loco ꝓ
prio ambob⁹ et ꝑ oppoſitū ad ſil. Separata ſm locū dicunᷣ q̄cunq̄ ſunt
in alio ⁊ alio loco. ſ3 tangere vel tangentia dicunᷣ quoꝝ vltima ſunt ſil ꝑ
carentiã cuiuſcūq̄ mediȷ̄ q̄ alio noīe dicunᷣ ꝯtigua quaſi ſimul tangētia
Sciendū tercio. ꝙ mediū d2 in q̄d aptū natū eſt ꝑmū ꝑtingere ſm na
turã ꝯtinue mutans q̄ in vltimū in q̄d mutaᷣ. q2 oīs motus eſt de ter
mino in terminū ꝑ mediū ⁊ in medio ē mot⁹ ⁊ nō in terminis. q2 in vl/
timo eſt finis motus ⁊ in ꝑmo incipit. ⁊ vltimū in motu eſt ꝯtrariū ꝑmo
Sed d2 aliquid ꝯtinue moueri cū nihil aut pauciſſimū deficit rei et non
tp̄is. vnde interruptio tp̄is interrūpit ꝯtinuitatem motus. ſed non om/

nis interruptio rei.id est medij in quo est motus .si em̄ post ypathim .id
est primã cordã cithare tangat̃ vltima.dum tamē sonus vltime ɔiunga
tur sono prime nō fit interruptio soni sed aliquo modo rei supra quaȝ fit
motus. Similiter supra lapides separatos potest aliq̄d moueri cōtinue
Et qꝛ dictū est ꝙ vltimū in motu est ɔtrarium primo quod potest esse
dubiū de motu locali,ideo distinguit Arestoteles cōtraria ẜm locum et
sunt que ẜm rectitudinem plurimum distant et dicit ẜm rectitudinē. q̄a
inter duo pūcta sola linea recta certa ē. qꝛ inter ea nō p̄t fieri nisi vna tm̄
et possunt fieri infinite curue.mō om̄is mensura debet esse certa et fini/
ta. Ideo debet attendi ɔtrarietas loci nō ẜm simplicem essentiã loci sed
per habitudinē ad mouentia et mobilia que mouent̃ ẜm ꝙ ibi est maxi/
ma distantia respectu virtutis mouentis ⁊ mobilis. vt centrū et ɔcauuȝ
celi maxime distant quo ad mouentia mobilia naturalia. Sciendum
quarto. ꝙ ɔsequēter dicitur qđ est post primū positōe vel specie sine me
dio eiusdem generis. vt vna linea sequens aliam ɔsequenter se habet ad
ipam. vt vnitas ad vnitatem ⁊ domus ad domū quando nō est mediū
vel si sit.nō est eiusdē generis.id est spēi. vnde ad ɔsequenter req̄ritur ꝙ
sit posterius. qꝛ primū nō dicitur ɔsequenter ad secundū. vt vnū non est
ɔsequenter duobus sed ecōtra. Scđo req̄ritur ꝙ nō sit mediū eiusdē
generis.sed habitū quod est ɔsequenter cū tangat aliud. vnde habitum
est species ɔsequenter. qꝛ secludit om̄e mediū. tam eiusdē generis ꝗ̄ alte
rius ab his que habita dicunt̃. Ex dictis infert phus ꝙ om̄e mediū
est inter ɔtraria. qꝛ mediū est per quod fit motus.sed om̄is motus est in/
ter ɔtraria vel ɔtradictoria.sed in ɔtradictorijs nullū est mediū. ergo ē
in ɔtrarijs. Sciendū q̄nto. ꝙ ɔtinua sunt quoꝝ vltima sunt vnum.
hoc em̄ sonat nomen ɔtinui. qꝛ dicitur a ɔtinuando hoc est a simul tenē/
do quod fore nō posset si vltima sint duo. vnde eodē modo quo vltima
aliquoꝝ possunt fieri vnū. eodē modo illa dicunt̃ ɔtinua. ii em̄ illa vlti/
ma fiant vnū simpliciter. tunc fit ɔtinuū simpliciter. ⁊ si fiant vnū colle/
ctiue ⁊ colligatōne vel tactu vel per adnascentiã sic fient ɔtinuū capien/
do ɔtinuū large prout se extendit ad ɔtiguū.sed ad ɔtinuū simplr̃ opor/
tet ꝙ vltima sint vnū simpliciter. Conclusio p̄ma. Definitōnes p̄di
ctaꝝ intentionū prius posite sunt sufficienter assignate. patȝ qꝛ sufficien
ter explicant naturas suoꝝ definitoꝝ. vt in om̄ibus posset inductiue p/
bari. Cōclusio scđa est ista. Om̄ia tangentia ɔsequenter se habent ⁊
om̄ia ɔtinua sunt ɔtigua. sed nō econtra. primū patet. qꝛ in separatis a
materia ⁊ in numeris reperitur ɔsequenter.sed nō reperiunt̃ tangentia.
sed semꝑ in tangentibꝫ vnū seq̄tur aliud. ⁊ nō habent mediū eiusdē ge/
neris. Scđa pars patȝ. qꝛ quoꝛūcunq; vltima sunt vnū eoꝝ vltima
sunt simul. qꝛ idem nō est separatum a seipo.sed nō econuerso. ergo om̄ia
ɔtinua sunt ɔtigua sed nō econtra. Ex istis infert phus ɔtra Plato
nem ꝙ si vnitas et punctus essent a sensibilibꝫ separata vt plato ponebat
adhuc vnitas nō esset punctus. Patet primo. qꝛ punctus est de genere
illoꝝ que possunt tangere se. vnitas vero nō. licet sit de genere illoꝝ in q̄
bus est ɔsequenter. scȝ de genere numeri. Scđo p̄tȝ. quia inter quecūq;
duo puncta cadit linea intermedia. ⁊ sic cadit mediū. sed inter quascūq;

vnitates nō semper cadit medium sicut nō est mediū aliquod dualitatis et vnitatis. ⁊ sic vnitas nō est punctus.

Ad rōnes Ante oppositū. Ad pmam dicit ꝙ si capiatur simul vt dt habitudinē aliquoꝝ distinctoꝝ in actu. sic vltima ꝯtinuoꝝ nō sunt simul. sed si dicat habitudinē distinctoꝝ in potentia vel eiusdē ad seipm. vt capit in ꝓposito illa vltima sunt simul. Ad scdam dicit ꝙ licet vltima sint simul in loco ꝓprio amboꝝ. nō tamen in loco ꝓprio vni illoꝝ. ideo sm sua loca ꝓpria possunt dici prius et posterius. ⁊ ideo respectu diuersoꝝ dicunt simul ⁊ ꝯsequenter.

Unus aūt motus dicit multipliciter. vnū quidē em multipliciter dicimus: Genere quidē igit vnus est sm figuras pdicamenti. Loci mutatio qdē em omi loci mutatōi genere vna est. Alteratio aūt a loci mutatōe altera genere est. Specie aūt vnus est. cū genere vnus est. ⁊ indiuidua spē sit. vt coloris qdē sunt differētie. Jā igit alius spē denigratio et dealbatō. Omis aūt dealbatio omi dealbatōni idē sm speciē erit ⁊ ois denigratio denigratōni. Albedini aūt nō amplius. vnde spē vna dealbatio dealbatōni omi. Si aūt sunt qdā q et genera simul et species sunt manifestū est ꝙ vt specie vnus erit. simpliciter aūt vnus specie nō vt doctrinatio sed sciētia qdā species existimatōnis. genus aūt sciaꝝ aliaꝝ. Dubitabit aūt aliqs si spē vnus motus sit cum ex eodē idē in idem mutet. vt vnuz punctū ex hoc loco in hunc locū iteꝝ et iteꝝ. Si aūt hoc ē erit circulatio rectitudini eadem et volutatio ambulatōni: Aut determinatū est id in quo est si alteꝝ est specie. quoniā alter motus est. Circulare aūt a recto alteꝝ specie est. Genere qdē igit ⁊ specie motus vnus sic est: Simpliciter aūt vnus motus est q substantia qdē vnus et numero est. Quis aūt hmōi sit manifestum est diuidentibꝫ Tria em sunt sm numeꝝ circa que dicimus motū vnū quod et in quo ⁊ quando. Dico aūt qꝺ quoniā necesse est aliqd esse quod mouetur vt hominē aut alteꝝ. Et in aliquo hoc moueri vt in loco aut in passione et quādo. In tempore em omē mouetur. Hoꝝ iteꝝ aut genere quidē aut specie esse vnū ē in re in quā mouet Habitū erat in tpe Simplr aūt vnū in omibꝫ his est. Et nāqꝫ in quo est vnū oportet eē ⁊ indiuisibile vt spēm. Et ipm qn vnū tps ⁊ nō deficiēs. Et qꝺ mouet vnū eē nō sm accñs. vt albū nigrū fieri ⁊ coriscū ambula-

re. vnũ aũt est coruscũ et albũ. sed ƀm accidens: neq̃ cõmune. Esset em̃ duos hoĩes sil'sanari ƀm eandẽ sanitatẽ vt obtalmie sȝ nõ vnus hic est sȝ specie vnus ẽ Socrates ãt ƀm alterationem eandẽ alterari spẽ. in alio aũt tpe ⁊ iterũ in alio si q̃dẽ ꝯtingit corruptũ iterũ vnũ fieri numero erit ⁊ hic vnus si vero non idẽ q̃dẽ vnus aũt nõ. Habet aũt dubitatõem huic silẽm ⁊ vtrũ vna sanitas et omĩno habitus ⁊ passiones substãtie sint in corporibꝫ Moueri nãq̃ videnť habentia ⁊ fluentia. Si igiť eadem et vna q̃ diluculo et nunc sanitas quare nõ ⁊ cũ deficiens accipiat iterũ sanitatẽ et hec illa vno numero erit. Eadẽ em̃ rõ est nisi qꝺ in tantũ differt. Quare si q̃dẽ duo idẽ sicut numero vnus ⁊ habitus esse necesse ẽ vnꝰ em̃ numero actꝰ vnus numero si ꝓo habitꝰ vnus ẽ fortassis nõ alicui videbiť vnus ⁊ actꝰ eẽ. Cũ em̃ pauset ãbulans nõ amplius ẽ hec ambulatio Iterũ ãt ãbulante erit. si igiť vnꝰ ⁊ idẽ ẽ ꝯtingit vnũ ⁊ idẽ corrũpi ⁊ eẽ multociẽs. De q̃dẽ igiť sunt dubitatões extra q̃ nũc ẽ intentionẽ Qm̃ aũt ꝯtinuꝰ est oĩs motꝰ simpľr qm̃ vnũ necesse ẽ ꝯtinuũ esse si q̃dem oĩs diuisibilis est ⁊ si ꝯtinuus vnus Non em̃ omĩs fiet ꝯtinuus omĩ sicut neq̃ aliud nullũ ꝯtingenti cõtingens sed quorũ vnũ sunt extrema vltima aũt aliorũ nõ sunt quidẽ. aliorũ aũt sunt sed specie differẽtia ⁊ equiuoca sunt Quõ nãq̃ tanget aut vnũ fiet vltimũ linee ⁊ ãbulatõis. Habiti quidem igiť sunt. ⁊ qui neq̃ idẽ specie neq̃ idẽ genere sunt. Currens em̃ aliq̃s statim febricitabit. ⁊ vt lampas ex diffusione loci mutatio est habita. ꝯtinua aũt nõ. Ponitur em̃ ꝯtinuũ quorum vltima vnũ sunt. Quare habiti ⁊ ꝯsequẽter sunt quo tempus ꝯtinuũ est. ꝯtinuũ aũt est quo motus. Hoc aũt ẽ cũ vnuȝ vltimũ fiat ambobꝫ. vnde necesse est eundẽ ƀm spẽm esse ⁊ vnius mobilis ⁊ in vno tpe simpliciter ꝯtinuũ motũ et vnũ Tempore q̃dẽ vt nõ immobilitas intersit. Indeficienti em̃ quiescere necesse est. Multi igitur ⁊ nõ vnus motus est quorũ quies est in medio. Quare si aliquis motus statu occupeť neq̃ vnus ẽ neq̃ ꝯtinuus: intercipiť aũt si in medio tempus est. Qui autȝ specie nõ vnus motus est. ⁊ si nõ deficiat tp̃s. Tempus q̃deȝ em̃ vnũ est specie aũt alius. vnũ q̃dẽ em̃ necesse ẽ ⁊ specie vnuȝ esse. hunc aũt simpľr vnũ esse nõ est necesse. Quis igitur mo-

Physicorum

tus q̃dem simpliciter vnus dictū est. Amplius aūt dicitur vn⁹ et pfectus siue ꝑm genus siue ꝑm spēm siue ꝑm substantiā sicsicut ⁊ in alijs pfectū ⁊ totū vnius ē Est āt aliqñ ⁊ si impfect⁹ sit vnus dr̄ si solū sit ꝯtinuus Amplius aūt aliter ꝑter predictos dr̄ motus vnus regularis. irregularis em̄ nō videtur vnus sed magis regularis sicut rectus. Irregularis em̄ diuisibilis est. videt̄ aūt differre sicut magis et minus. Est aūt et in om̄i motu qđ regulariter est aut nō est. Et nāq3 alterabit̄ regulariter ⁊ fert̄ irregulariter vt circulo aut rectitudine ⁊ circa augmentū ⁊ similiter et decrementū: Irregularitatis aūt differētia est aliquando q̃dem in quo mouet̄. Impossibile em̄ est regularē esse motū in nō regulari magnitudine vt reflexi motus aut obliq̃ aut alius. magnitudines quaꝝ nō ꝯuenit ꝯtingens in ꝯtingentē ptem. Aliqñ aūt neq3 in vbi neq3 in qñ neq3 in q̃d s3 in eo q̃d vt est. velocitate em̄ ⁊ tarditate aliqñ determinatur. Cuius quidē em̄ velocitas est eadē. regularis est cuius aūt nō irregularis est Vñ neq3 spēs mot⁹ neq3 differētie sunt velocitas et tarditas. q2 om̄es sequunt̄ differentes ꝑm spēm. Quare neq3 leuitas neq3 grauitas pducens ad vnum et eundē locū que in idē est. vt terre ad ipam aut ignis ad ipm Unus quidem igitur irregularis est qui est continuus: Minus aūt q̃d quidem reflexiuo accidit motui. Quod aūt minus cōmixtio semp ꝯtrarij. Si aūt vnum oēm contingit ⁊ regularem esse et nō erunt q̃ nō ꝑm speciem habiti ipi vnus ⁊ ꝯtinuus Quō em̄ erit regularis ex alteratōne compositus et loci mutatōne. Indiget em̄ conuenire.

Queritur Utrū ad vnitatē motus req̃rat̄ vnitas mobilis vnitas tpis ⁊ vnitas termini ad quē. ☞ Arguit̄ pmo ꝙ nō. q2 si canis viuus cadat deorsum ⁊ cadēdo moriat̄. ille motus est vnus ⁊ ꝯtinu⁹ ⁊ tñ mobile nō est vnū in toto motu. ḡ ⁊c. Secūdo sic. si aliq̃s post cursū incipiat febricitari ē idē instās qđ ē finis cursus ⁊ pncipiū febricitatōis. ḡ cursus ⁊ febricitatio erit vn⁹ motus ꝯtinuus. ⁊ tñ nō erit ibi vnitas termini ad quē. igit̄ ⁊c. Tercio sic. Tempus ē extrinsecū motui. ḡ ad vnitatē motus nō req̃rit̄ vnitas tpis In oppositū ē ph̄s in textu Sciendū pmo ꝙ postq̃ ph̄s posuit rōes q̃rūdā intētionū valētiū ad cognoscēdū vnitatē ⁊ diuersitatē motus. h̄ ꝯñr determiāt de vnitate ⁊ diuersitate mot⁹ ꝑm gen⁹ spēz ⁊ nūeꝝ. ⁊ pͦ de vnitate ꝑm subaz. 2ͦ de q̄busdā modis vnitatꝫ ⁊ diuersitatꝫ mot⁹ ꝑm accñs

de q̄bus in p̄senti videbitur. Unde motus fm̄ substantiā tripliciter dicitur vnus. scʒ genere specie vel numero. Nam vnitas motus vel sumit̄ ab esse motus. ⁊ sic est vnitas numeralis. vel ab essentia ⁊ hoc duplr̄. vel a p̄te essentie. ⁊ sic est vnitas fm̄ genus. vel a tota essentia ⁊ sic est vnitas fm̄ speciem. ¶ Conclusio prima. Illi motus dicunt̄ vnus in genere q̄ terminant̄ ad formas eiusdem generis predicamentalis et illi diuersi genere q̄ terminant̄ ad res diuersoꝝ p̄dicamentoꝝ. Patʒ q꞉ motꝰ distinguit̄ fm̄ distinctōnem sui termini ad quē. et ab illo termino capit vnitatē ⁊ diuersitatē ab alijs. ergo illi motus qui sunt ad eundē terminum in genere sunt vnus motus fm̄ genus. ¶ Conclusio scd̄a. Unitas motus ad motū fm̄ spēm sumitur ab vnitate forme ad quā est motus fm̄ speciem indiuisibilē in alias species. probat̄ sicut p̄cedens. vnde om̄is dealbatio est vna in specie. sed dealbatio et denigratio specie differunt. ex quo seq̄tur ꝙ si aliqua forma sit species et genus. motus factus ad illam formā est vnus in specie nō simpliciter sed fm̄ quid. Sʒ obijcitur. q꞉ si ꝯclusio sit vera magis videret̄ ꝙ motus qui sunt ad eundem terminū in numero essent vnus motus in specie. ergo cum ad eundē locum in numero possunt fieri motus per cordam ⁊ arcū seq̄retur ꝙ motꝰ circularis et rectus essent vnus motus in specie ⁊ similiter volutatio et ambulatio. Respondet p̄hus ꝙ ad vnitatem motus fm̄ spēm nō solum debet attendi idēptitas termini ad quem. sed etiam spacij vel medij in quo fit motus. cum igit̄ rectū et circulare specie differant illi duo motus de quibus est facta mentio sunt specie differentes. ¶ Conclusio tercia. Ad vnitatē numeralē motus que est vnitas simpliciter requirit̄ vnitas mobilis temporis ⁊ termini ad quē. id̄o d̄t p̄hs ꝙ tria sunt circa que dicimus motū vnū. scʒ quod. in quo. ⁊ quando. probatur. q꞉ vnum simpliciter vel dicit̄ vnū indiuisibilitate vel ꝯtinuitate. sed motus nō dicitur vnus indiuisibilitate. cum om̄is motus sit diuisibilis. ergo motus dicitur vnus ꝯtinuitate. ⁊ per ꝯsequens motum esse vnū simpliciter est ip̄m esse ꝯtinuum. sed ad ꝯtinuitatem motus illa tria req̄runt̄. ergo ad vnitatē numeralem motus. ⁊c. Minor probat̄. nam ꝯtinua sunt quoꝝ vltima sunt vnum. sed diuerse forme fm̄ quas est motus nō possunt eē vna. ideo differunt specie vt dicitur in textu sed differētia nō possunt ꝑ se continuari licet bene per accidens. vt in virga pro medietate viridis ⁊ pro medietate sicca. ergo ad vnitatem motus requiritur vnitas forme vel termini ad quem. Similiter om̄e accidens numeratur ad numeratōnem sui subiecti. ideo ad vnitatē numeralem motus req̄ritur vnitas mobilis quod est subiectū eius. ⁊ nō sufficit vnitas per accidens. nec etiam vnitas in specie vel in genere q꞉ possibile est duos homines eadē sanatōne in specie sanari. nō tamen erit eadem sanatio fm̄ numeꝝ nisi mobile sit per se vnum. Item om̄is motus habet p̄ncipium medium ⁊ finem in tempore et est proportio temporis ad motū in substātia et esse. vt dictū ē in quarto. g̊ ad vnitatē motus req̄rit̄ vnitas t̄pis ⁊ hec vnitas t̄pis attēditur quādo nō interrūpitur tempus in quo fit motꝰ ꝑ q̇etē intermediā.

☞ Dubitat̄ p̄mo. Si socrates p̄us alteret̄ postea cesset. deīn capiat alteratōnem eandem in specie. vtrū posterior alteratio sit eadem nume-

ro cum prima. Reſpōdet p̄hus q̄ ſi poſſibile ſit corruptū idem nu-mero reiterari erit vna cū prima. ſi vero nō ſit poſſibile non erit vna. mo-do ſm naturam nō poſſibile eſt corruptum reiterari idem numero. ideo nō erit vna alteratio in numero. ¶ Dubitatur ſecūdo. Utrū ſit eadē ſanitas in numero in ſorte de ſero que fuit de mane ſuppoſito q̄ nō inter-uenerit egritudo. ſi dicat̄ q̄ ſic cū ſubſtantia hominis ſit in cōtinuo fluxu pari rōne poſſet dici q̄ ſanitas amiſſa per egritudinem et poſtea recupera ta eſſet vna ſanitas in numero. et ſimiliter alteratio interrupta per quie-tem Hanc dubitationē in preſenti nō ſoluit. q2 queſtiones de eodem ⁊ di uerſo ad metaphyſicum ptinent. Sed eam ſoluit Albertus dicēs. q̄ du plex eſt ſubiectū ſanitatis. quoddam eſt commune ⁊ mediatū ſc3 partes materiales corporis ⁊ iſte cōtinue fluunt ⁊ refluunt. aliud eſt immedia tum ſc3 partes formales ⁊ ille non ſunt in cōtinuo fluxu. ideo manet eadē ſanitas in numero de mane ⁊ de ſero ſi non interueniat egritudo. Si vero interuenerit non manet eadem ſanitas amiſſa ⁊ recuperata numero. q̄a per egritudinem interuenientem interruptum eſt eſſe ſanitatis. Du bitatur tertio. Utrum motus irregularis ſit vnus. Pro dubio ſciendū q̄ motus poteſt dici vnus dupliciter. vno modo ſm ſubſtantiam prout dicitur vnū genere ſpecie vel numero. Alio modo poteſt dici vnus ſm accidens vel etiam diuerſus ⁊ hoc dupliciter. vno modo dicit̄ vnus qui eſt perfectus. vt dicitur in textu. Sicut aliquid ſe habet ad eſſe pfectum ita ad eſſe vnum. ideo ſi aliquis motus ſit imperfectus q̄uis continuus ſit tamen nō eſt vnus ſimpliciter. vt calceus imperfectus nō dicit̄ vnus ſimpliciter q2 eſt aliquo modo diuiſus a ſua perfectione. Secūdo modo dicit̄ vnus q̄a eſt regularis. vnde in qualibet ſpeciē mot⁹ poteſt fieri mo tus regularis ⁊ irregularis ſc3 in alteratōne. loci mutatione. in augmenta tione ⁊ diminutiōe. Et ſm Areſtotelē irregularitas in motu locali pōt attendi dupliciter Uno modo ex pte magnitudinis ſupra quā eſt motus q2 ſi magnitudo ſit regularis. ⁊ motus erit regularis. Et dicitur mag-nitudo regularis cuius omnes partes ſm eandem diſpoſitionem ſe inui cem cōſequunt̄. vt eſt magnitudo pure recta vel pure regularis. ⁊ p op-poſitum dicitur magnitudo pure irregularis et eſt magnitudo reflexa vel curua. Alio modo attenditur irregularitas in motu inq̄ſtum mobi-le velocius vel tardius mouetur. ⁊ ſm hoc motus regularis dicit̄ cuius eſt eadem velocitas in toto motu. ⁊ irregularis cuius eſt inequalis velo-citas. Nunc reſpondet̄ q̄ licet motus irregularis poſſit eſſe vnus ſm ſubſtantiam puta inq̄ſtum eſt cōtinuus ⁊ habet tria requiſita ad vnita-tem motus. tñ eſt minus vnus q̄ motus regularis. p3 q2 motus irregu laris in ſuis ptibus habet diuerſitatē accidentalem pro q̄to vna eſt velo cior ⁊ alia tardior. vel pro q̄to vna pars eſt recta ⁊ alia reflexa vel curua ex parte magnitudinis. ſed q̄tum habet de diuerſitate tantu3 deficit ab vnitate. ergo motus irregularis minus eſt vnus q̄ regularis. q2 regula ris eſt vnus ſm ſubſtantiā ⁊ accidēs. Irregularis aūt ſm ſubſtātiā tm̄. Ex dictis infert̄. q̄ motus primi mobilis eſt maxime vnus. q2 eſt maxi me regularis vtroq3 modo capiendo regularitatē et eſt maxime pfectus Ex dictis infert p̄hs duo correlaria. Primū eſt. q̄ velocitas ⁊ tardi

tas non sunt spēs vel differentie motus. qꝛ in omi specie motus possunt reperiri velox et tardū. modo species vel differentie vnius generis nō reperiūtur in specie alterius generis. ergo nō sunt species ꝛ differentie motus. sed sunt passiones eius Scōm correlariū est ꝙ velocitas ꝛ tarditas nō sunt idē qꝺ grauitas ꝛ leuitas. qꝛ velocitas et tarditas reperiuntur in omi motu. sed grauitas ꝛ leuitas pertinent ad determinatos motus. scꝫ grauium ꝛ leuium. igitur ꝛc.

Ad rōnes ante oppositū. Ad pmā dicūt aliqui ꝙ canis non mouetur deorsum inqꝺtum canis sed in qꝺtum est corpus graue. et licet corrūpatur canis manet tū idem corpus graue ꝛ sic manet idē subiectū motus. ideo dicūt illum motum esse continuū. Sed hoc reprobatꝛ. qꝛ licet nō moueatꝛ deorsum vt est canis ſꝫ vt est corpus graue. Tamē dū corrumpitur canis nō manet idem corpus graue nūero. Ideo nō potest esse idem motus in numero. sed ibi sunt duo motus cōsequenter se habētes Ad secūdā dicitꝛ ꝙ licet idem instās sit finis temporis mēsurantis cursum ꝛ principiū alterius qꝺ mensurat febricitationem. tamē nō est idem terminus intrinsecus cōmunis respectu cursus ꝛ febricitatōnis si vnū statim incipiat post alterū qꝛ motus specie differentes nō possunt adinuicē ꝯtinuari. qꝛ sui termini nō sunt eiusdem rationis Ad tertiā dicitꝛ ꝙ tempus nō est plene extrinsecū primo motui. qꝛ idē ſm substantiā est causa vnitatis motus ꝛ temporis. nam vnitas pmi mobilis agit vnitatē mot⁹. mot⁹ aūt tpis. ē etiā ꝓportio tpis ad motum ꝛ quātum ad substantiam et esse. ideo tempus mensurat motū ſm id qꝺ est ꝛ ſm duratōem eius. ideo ad vnitatē numeralē motus aliquid facit vnitas temporis. ꝛ qꝛ primus motus est in omnibus alijs vt causa in effectu. ideo tempus nō est totaliter extrinsecū alijs motibꝫ. ideo ad vnitatem motus numeralem facit tempus causaliter ꝛ non solum vt signū vt aliqui dixerunt

Amplius aūt determinādum est qualis motus contrarius motui ꝛ de māsione eodem modo. Sed primo determinādum est vtrū cōtrarius motus sit qui est ex eodem. ei qui est in idem. vt qui est ex sanitate. ei qui est in sanitatem vt generatio ꝛ corruptio videtur. Aut qui ē ex cōtrarijs vt q̄ ex sanitate ei qui est ex egritudine. Aut q̄ est in cōtraria. vt qui est in sanitatē ei qui ē in egritudinē. Aut qui est ex cōtrario ei q̄ est in cōtrariū. vt qui ē ex sanitate ei q̄ est in egritudinē Aut q̄ ex cōtrario in cōtrariū. ei qui ē ex ꝯtrario in ꝯriū. vt q̄ est ex sanitate in egritudinē ei q̄ est ex egritudine in sanitatem. Necesse est em̄ aut vnū quēdaꝫ hoꝝ esse modorum aut plures Non enim est aliter contraponere Est āt qui q̄dem ex contrario ei q̄ ē in contrariū nō cōtrarius. vt q̄ est ex sanitate ei qui est in egritudinem. Idem em̄ ē et vnus

est Esse quidē igit̄ nō idē ē ipis. sicut nō idē ē ex sanitate mu-
tare in egritudinē Neqȝ q̄ ē ex ꝯtrario ei q̄ est ex ꝯtrario Si
mul q̄dē em̄ accidit mutari ex ꝯtrario in ꝯtrariū aut ī mediuȝ
Sȝ de hoc q̄dē posterius dicemus Sȝ magis in ꝯtrariū
mutare videbit̄ vtiqȝ cā eē ꝯtrarietatis q̄ȝ ex ꝯtrario. Hic q̄
dem em̄ mutatio ꝯtrarietatis, ille vero acceptio Et dr̄ āt vnꝰ
quisqȝ in qđ mutat magis q̄ȝ ex q̄. vt sanatio in sanitatē egro
tatio āt in egritudinē Relinq̄tur āt q̄ ē in ꝯtraria et q̄ ē in
ꝯtraria ex ꝯtrarijs Fortassis q̄dē igit̄ accidit hos q̄ in ꝯtra-
ria ex ꝯtrarijs esse. sȝ eē forsitan non idē Dico aūt qui in sani
tatē ei q̄ ex egritudine. et q̄ ex sanitate ei qui in egritudinē
Qm̄ aūt differt mutatio a motu. ex quodā em̄ subiecto ī qđ
dam subiectum mutatio est motus qui est ex cōtrario in cō-
trarium ei qui est ex contrario in contrarium motus contra
rius est. vt qui est ex sanitate in egritudinem et qui est ex egri
tudine in sanitatē. Manifestum est autem ex inductione
qualia videnť ꝯtraria eē. Egrotari em̄ ipi sanari et ipsi addis
cere decipi ꝑmutatū nō ꝑ ipsum. In ꝯtraria em̄ sicut em̄ in
sciā ē sic ⁊ in deceptōe et ꝑ ipsum habere ⁊ ꝑ aliū. Et sursum
motus ei qui ē deorsum. Cōtraria em̄ hec sunt in longitudī
ne Et qui ē ad dexterā ei qui ē ad sinistrā. ꝯtraria em̄ hec sunt
in latitudine. et q̄ ē ante ei qui ē retro. ꝯtraria em̄ hec sunt in
latitudine Qui āt ē in ꝯtrariū solū nō ē motus sȝ mutatio.
vt fieri albū nō ex q̄dā ē Quibꝫ āt nō est ꝯ̄riū q̄ ē ex ipo ei qui
ē in ipm mutatio ꝯtraria ē. Vñ generatio corruptōi ꝯtraria
est. et remotio acceptōi He āt mutatōes quidē motus āt nō
sunt Qui āt vt in mediū motus sunt. quibuscūqȝ ꝯtrario
rum ē mediū tanq̄ȝ in ꝯtraria quodāmō ponēdi sunt. sicut eī
ꝯtrario vtit̄ medio motus in vtraqȝ vtiqȝ vtet̄ vt ex fusco q̄
dem in albū tanq̄ȝ ex nigro et ex albo in fuscū tanq̄ȝ in nigrū
ex nigro āt in fuscū tanq̄ȝ in albū. fuscū mediū aūt ad vtrūqȝ
dr̄ quodāmō vtrūqȝ vltimorū sicut dictū ē prius Motꝰ qui
dem igit̄ motui ꝯtrarius ē sic qui ē ex ꝯtrario in ꝯtrariū ei q̄
est ex ꝯtrario in ꝯtrariū. Qm̄ aūt motui nō solū videt̄ esse
motus cōtrarius sed et quies hoc determinādū est simplici
ter quidē cōtrarius ē motus motui. Opponit̄ āt et quies pri

uatio em̄ est. Est autem sic ꝙ priuatio cõtraria dicitur. Qualis autem quali vt ei qui est ꝁm locũ que ꝁm locũ Sed hoc nõ dicitur simpliciter. vtrum em̄ ei qui est hic mãsioni q̄ est ex hoc aut qui est in hoc motus opponitur Manifestum igitur est qm̄ in duobus motus subiectis est. Huic quidem qui ex hoc in cõtrarium que est in hoc quies. Huic autem qui ex contrario in hoc q̄ in cõtrario quies. Simul aũt et ad inuicem cõtrarie hesunt. Et nãqꝫ incõueniens est si motus q̄dem cõtrarij sunt. Quietes aũt opposite non sunt Sũt aũt in oppositis he vt q̄ in egritudine q̄es ei que est in sanitate Motui autem ei q̄ est ex sanitate in egritudinem. ei em̄ qui est ex egritudine in sanitatem irrationabile Qui enim in ipso motus est in quo stetit quietatio magis est. ꝁm ꝙ accidit simul fieri motui. Necesse autem est aut hanc aut illam esse. Non enim que est in albedine quies contraria est ei que est in sanitate Quibus autem non sunt cõtraria horum mutatio q̄dem est opposita que ex ipso ei q̄ est in ipsum. motus aũt non est vt q̄ ex esse ei q̄ est in esse q̄es q̄dem horum nõ est immutatio aũt ē. ⁊ sic q̄dem aliq̄d esset subiectũ q̄ in esse non mutatio ei que ē in non esse ꝯtraria erit. Si vero non ē aliquid q̄d non ē dubitabit aliq̄s cui sit contraria q̄ ē inesse nõ mutatio et q̄es ē. Si aũt hoc ē. aut non om̄is q̄es motui contraria ē. aut generatio et corruptio motus sunt. Manifestum igitur ꝙ quies non dicenda est. si non et hec motus. Similiter autem aliquid est et immutatio. Contraria autē est aut nulli aut ei que est in non esse. au corruptõni Hec em̄ ex ip̄a generatio aut in ipsam

Queritur Utrum motus contrarietur motui et quieti. et quies quieti. ☞ Arguit̄ ꝙ non. nam quies est priuatio motus. ergo non cõtrariatur motui. Secũdo sic. Tãtũ vnũ est vni cõtrarium. ergo si motus cõtrarietur motui non cõtrariabitur quieti. Tertio sic. quies est priuatio. sed priuationi nõ contrariatur priuatio. ergo quies nõ cõtrariatur quieti. In oppositum est phylosophus. ¶ Sciendũ primo. ꝙ postq̄ꝫ phylosophus tractauit de vnitate ⁊ diuersitate motus. Consequẽter q̄a cõtrarietas est quedam species diuersitatis agit de cõtrarietate motus ad motũ ⁊ quietis ad quietem. premittendo ꝙ contrarietas motuum potest quinqꝫ modis ymaginari. Primo modo ꝙ illi motus dicantur cõtrarij quorum vnus est ab vno termino ⁊ alter in eundem terminũ. vt motus qui est de sanitate cõ

trarietur ei q̄ est in sanitatem. Scđo mō q̄ illi motus sint ꝯtrarij q̄ sunt ex terminis ꝯtrarijs. vt qui est ex sanitate illi q̄ est ex egritudine. Tercio mō q̄ illi sint ꝯtrarij qui sunt ad terminos ꝯtrarios. vt qui est in sanitatem ei qui est in egritudinē. Quarto modo. vt illi ꝯtrarientur qui sunt de vno ꝯtrario in ꝯtrarium aliud. vt q̄ est ex sanitate ei q̄ est in egritudinem. Quinto mō. vt illi ꝯtrarient̄ qui sunt de terminis ꝯtrarijs ⁊ in terminos ꝯtrarios. vt q̄ est ex egritudine in sanitatē ei qui est ex sanitate in egritudinē. vnde solum his q̄nq3 modis potest ymaginari contrarietas motuū. ¶ Conclusio p̄ma. Motus q̄ est de termino ꝯtrario nō contrariatur ei q̄ fit ad terminū ꝯtrariū. pat3. q2 sic vnus ⁊ idem motus f̄m rem sibi ip̄i esset ꝯtrarius. q2 vnus ⁊ idem motus f̄m rem fit de ꝯtrario in terminū ꝯtrarium. licet sit alius f̄m ratōem inquantū est a termino a quo ⁊ f̄m q̄ est in termino ad quem. ergo motus nō possunt dici ꝯtrarij ꝑ hoc q̄ terminus a quo vnius ꝯtrarietur termino ad quē alterius.

Cōclusio scđa. Motus nō debent dici ꝯtrarij eo q̄ sint ex terminis ꝯtrarijs. pat3 q2 motus tendentes in eundē terminū nō ꝯtrariant̄. s3 motus q̄ fiunt ex ꝯtrarijs terminis. vt ex albo ⁊ nigro quandoq3 tendūt in eundē terminū. vt in rubeū. ergo ⁊c. Scđa ratio. In oīmi motu abijcitur terminus a quo ⁊ terminus ad quē semꝑ acq̄ritur. ergo motus incipientes a terminis ꝯtrarijs sunt illius ꝯtrarietatis. ergo nō debent dici ꝯtrarij ꝓpter ꝯtrarietatē terminoꝝ a quibus sunt. Tercia ratio. contrarietas est oppositio f̄m formā ⁊ spēm. sed ad spēm motus requiritur terminus a quo ⁊ terminus ad quē simul. q2 fit de subiecto in subiectu3 ergo ad ꝯtrarietatē motuū nō sufficit q̄ sint a ꝯtrarijs. ⁊ sic quartus et secundus modoꝝ predictoꝝ nō causant ꝯtrarietatē motus. Conclusio tercia. Primus et tercius modi valent ad sumendū ꝯtrarietatem in mutatōnibus sed nō in motibus. q2 in mutatōe que eum f̄m substantiā nō possunt reperiri duo termini positiui ad inuicem ꝯtrarij. ergo ad habendū ꝯtrarietatē mutatōnis in substātia sufficit q̄ sit recessus ab vno termino in vna mutatōe. ⁊ accessus ad eundem in alia. vt generatio que est ad esse ꝯtrariatur corruptōni que fit ex esse. Sed tercius modus valet ad sumendum contrarietatē in mutatōnibus rerum habentiū ꝯtrarium. Pat3 q2 in talibus mutatōibus termini a quibus sunt semꝑ sunt negatiui. vt cum ex nō albo fit albam ⁊ ex nō nigro fit nigrum. ergo contrarietas cum sit inter positiua nō attendit̄ ex parte terminoꝝ a quibus sunt sed ex parte terminoꝝ ad quos sunt. Et q̄ f̄m illos modos dicant̄ motus ꝯtrarij. pat3. q2 oīs motus est de termino affirmato in terminum affirmatum quod nō semꝑ requiritur in accessu ad vnū terminum et recessu ab eodem. neq3 semꝑ reperiuntur termini ad quos sunt cōtrarij. Conclusio quarta. Solum illi motus sunt ꝯtrarij q̄ sunt a terminis contrarijs in terminos ꝯtrarios. Probat̄ primo ratōne. q2 contrarietas cum sit oppositio f̄m formam ⁊ speciem sumenda est in motibus ab illis a quibus sumitur completa ratio motus. sed illa sumitur ex pte vtriusq3 terminoꝝ. q2 motus est mutatio de subiecto in subiectum. ergo ꝯtrarietas motuū debet attendi ex pte vtriusq3 terminoꝝ. Scđo patet inductiue. q2 sanari ꝯtrariatur ei quod est egrotari. ⁊ hoc est. q2 sunt ex

cōtrarijs et in contraria. silr ad discere et decipi moueri sursum ꝛ moueri deorsum ꝯtrariant̄. q2 sunt de terminis ꝯtrarijs in terminos ꝯtrarios. ꝛ similiter in oib3 motib3 ꝯtrarijs. Et si arguat̄ de motib3 qui sunt de medio colore in extremos colores sc3 in albū et nigrū illi sunt ꝯtrarij et tn̄ non sunt de terminis ꝯtrarijs. Respōdet phs ꝙ sunt a terminis cō- trarijs non simpliciter s3 ꝑticipatiue et ſm q̇d q2 mediū quodāmō ꝑtici- pat rōem vtriusq3 extremorū. ideo a medio fit motus in ambo extrema tanq3 ex ꝯtrario in ꝯtrariū. Conclusio quinta. Quies ꝯtrariat̄ mo- tui. Patet. quies est priuatio motus. sed priuatio est quodāmodo ꝯtra- ria habitui. ergo quies ꝯtrariat̄ motui. vnde hic capitur ꝯtrarietas cō- muniter vt se extendit ad priuatiuam oppositōem. q2 in ꝯtrarijs semper se vnū habet ad alterū in rōne priuationis. tn̄ si caperetur quies non ſm simplicē et ꝓpriā rōem sed ſm esse qđ habet in mobili ſm ꝙ quiescit sub aliqua forma que est ꝯtraria motui qui fit ad formam oppositā. hoc mō quies nō solū opponeretur motui priuatiue sed etiā ꝯtrarie. Nec est in- telligendū ꝙ omnis quies indifferenter omni motui cōtrariet̄. sed deter- minata quies determinato motui. vt quies ſm locū motui ſm locū. ꝛ ad- huc quies in termino ad quē nō ꝯtrariatur motui qui est ad illū termi- num. q2 talis quies est ꝯplementū et finis talis motus. sed quies in ter- mino a quo cōtrariat̄ motui qui est ab illo termino. Conclusio sexta. Quies ꝯtrariat̄ quieti pt3. nam in oīni motu terminus a quo cōtrariat̄ termino ad quem igit̄ quies in termino a quo ꝯtrariat̄ quieti in termino ad quem nō tamē ſm simplicem rōnem quietis. sed rōne terminorū in quib3 mobile quiescit Conclusio septima. Quies nō ꝯtrariat̄ mutati- oni que est ſm substantiam. Pt3 q2 talis mutatio ē in instanti quies ve- ro in tempore et est successiua sicut motus. vt patebit in sexto Item in ta- li mutatione est processus de non subiecto simpliciter in subiectum s3 nō subiectum simpliciter nō cōtingit quiescere sicut neq3 moueri. igit̄ ꝛc.

Item si quies esset contraria mutationi sequeretur ꝙ nō omnis qui- es esset cōtraria motui vel ꝙ generatio et corruptio essent motus quod prius improbatum est. Conclusio octaua. Immutatio contrariatur mutationi. Patet q2 īmutatio se habet ad mutationem vt quies ad mo- tum. sed quies cōtrariat̄ motui. ergo et mutatio īmutationi. vnde nō cō- tingit non subiectum simpliciter quiescere sed bene pōt non mutari. ideo īmutatio bene opponitur mutationi sed non quies. q̇a contraria habent fieri circa idem subiectum. et hic capitur contrarietas cōmuniter vt dic- tum est de motu et quiete. Ex dictis patet de cōtrarietate motuū inter se. et mutationum et motus ad quietem. et quietum ad immutationem. et immutationis ad mutationem. Rationes ante oppositum patent ex dictis.

Dubitabit aūt aliq̇s quare in mutatōne quidē ſm locum sunt. et ſm naturā. et extra naturā et q̇etes et motus. in alijs aūt nō. vt alteratio. hec q̇dē ſm naturā illa āt extra naturam. nihil enī magis sanatio aut egrotatio ſm naturam aut ex-

tra naturā neqȝ dealbatio neqȝ denigratio. Simil'r aūt ē et in augmēto ⁊ decremēto. neqȝ ad inuicē hi ꝯtrarij vt ꝫm naturaȝ hi aūt extra naturā. Neqȝ augmētū augmēto Et in generatōe aūt ⁊ corruptōe eadē rō ē. Neqȝ generatio q̄dē ꝫm naturā corruptio aūt extra naturā. Senescere eīm ꝫm naturā ē. Neqȝ generatōem videm⁹ aliā q̄dē ꝫm naturā. aliā vero extra naturam Aut si est ꝙ violentia fit extra naturā. tūc et corruptio erit corruptōi ꝯtraria. q̄ violenta. vt q̄ extra naturā ei q̄ ꝫm naturā Ergo nature et generatōes q̄dā sunt violente ⁊ nō fatate q̄b⁹ contrarie sunt q̄ sunt ꝫm naturā. Et augmēta sunt violēta ⁊ decrementa. vt augmēta q̄ velociter ꝓpter alimētū pubescentiū sunt et tritica cito adaucta ⁊ nō ꝯstricta In alteratōe aūt q̄liter aut simpl'r. Erūt eīm alie q̄dē violente. alie vero naturales. vt dimissi nō in creticis dieb⁹. alij āt in creticis. alij q̄dem extra naturā alterant̄. alij vero ꝫm naturā. Erūt igit̄ corruptōes ꝯtrarie adinuicē nō generatōi. ⁊ q̄d ꝓhibet est eīm sic. Et nāqȝ si hec q̄dem dulcis. illa vero tristis ē. q̄re nō simpl'r corruptōi corruptio ꝯtraria est. sȝ hec q̄dē hmōi. alia vero hmōi hāꝫ ē Dino q̄dem igit̄ ꝯtrarij mot⁹ et q̄etis. dicto mō sunt. vt q̄ est sursum ei q̄ est deorsum. Loci eīm ꝯtrarietates he sunt Fert̄ aūt sursuȝ q̄dē motū natura ignis. deorsum vero terra. Et ꝯtrarie ipoꝝ loci mutatōnes sunt. Ignis aūt sursum q̄dē natura. deorsum aūt extra naturā. Et ꝯtrarius est q̄ est ꝫm naturā ipius ei q̄ est extra naturā. Et q̄etes aūt sil'r. Que nāqȝ est sursum q̄es q̄ ē de super deorsum motui ꝯtraria est. Fit aūt terre Illa āt q̄es extra naturā. mot⁹ āt hic ꝫm naturā. quare motui q̄es ꝯtraria q̄ ē extra naturā ei q̄ ē ꝫm naturā eiusdē Et mot⁹ eīm eiusdē ꝯri⁹ sic ē Alia q̄dē ꝫ naturā ipoꝝ erit sursuȝ aut deorsuȝ: alia āt extra naturā. Habȝ āt dubitatōeȝ si ē oīs q̄etis q̄ nō sp generatio ⁊ hec ipm stare Manēts igit̄ extra naturā vt terre sursuȝ erit generatio. Cū ergo ferebat̄ sursum violentia stetit. Sȝ qd̄ sp stat videtur ferri velocius ad qd̄ materia. q̄ aūt violentia est ꝯtrariū est Nō factū ergo q̄escens erit q̄escens. Amplius videt̄ stare: aut omino esse in ipius locū ferri aut accidere simul. Habet aūt dubitatōem si ꝯtraria est q̄es q̄ est hic q̄ huic est motui. cū eīm moueat̄ ex hoc: aut reijciat̄. adhuc videt̄ habere qd̄ abie/

ctum est. quare si hec quies ɔtraria est ei q̃ huic est in ɔtrariũ motui. simul erũt ɔtraria. Aut sic quiescit ẜm q̲ adhuc manet Omnino aũt eius qđ mouet̃ aliud q̃dẽ ibi. aliud aũt est in quod mutat̃. vnde et magis motus motui ɔtrarius est q̃ꝫ q̃es Du bitabit aũt vtiq̃ꝫ q̃s et de stare. si ꝛ q̃cunq̃ꝫ preter naturã mot⁹ his est q̃es opposita. si quidẽ igit̃ nõ erit incõueniens. manet em̃ violentia. quare quiescens aliquid erit nõ semper sine fieri Sed palam quod erit. sicut em̃ mouet̃ preter naturam ꝛ q̃esce ret vtiq̃ꝫ aliq̃d p̃ter naturã: Quoniã aũt est q̃busdam mot⁹ ẜm naturã et preter naturã. Puta ignis q̃ sursum ẜm naturam q̃ aũt deorsum preter naturã. vtꝝ hic ɔtrarius aut q̃ terre. hec em̃ fertur ẜm naturã deorsum aut palã q̃ꝛ ambo. sed nõ eodem modo. sed quicq̃d ẜm naturã existentis eius aũt qui sursum ig nis eius q̃ deorsum. vt ẜm naturã existens preter naturã existẽ ti. similiter aũt et mansionib⁹. Forte aũt quieti motus aliqua- tenus opponit̃. Cum em̃ moueat̃ ex hoc. ꝛ abijciat. ad hoc vi detur habere quod abijcitur. quare si ipa quies ɔtraria ẽ ei q̃ hinc in contrariũ motui simul existant ɔtraria si aliq̃tenus q̃- escit aut adhuc manet. Totaliter aũt eius quod mouet̃ h̃ q̃dẽ ibi: hoc aũt in quod mutat̃. propter quod et magis motus mo tui ɔtrariũ q̃ꝫ quies. Quis q̃dem igitur motus simplicit̃ vn⁹ dictũ est et de motu q̃dem et quiete quõ vterq̃ꝫ vnus et qui cõ trarij quibusdam dictum est.

Queritur Vtꝝ q̃etis violẽte sit aliqua generatio. ☞ Ar guitur q̲ sic. nã om̃e qđ quandoq̃ꝫ est ꝛ quãdo- q̃ꝫ nõ est. genitũ est. sed nullũ violentũ semꝑ est. ergo q̃etis violente ẽ ali- qua generatio Scđo sic. sicut se habet motus naturalis ad quietẽ na- turalem. ita motus violentus ad quietem violentam. sed motus natura lis est generatio quietis naturalis quantũ ad vltimam partem ei⁹ qua mobile dicitur stare. ergo motus violentus est generatio q̃etis violente In oppositũ est ph̃s in textu Sciendũ primo q̲ postq̃ꝫ ph̃s tracta uit de ɔtrarietate essentiali motus ad motum et motus ad quietem. ꝛ q̃ etum ad inuicem. Consequenter tractat de ɔtrarietate accidentali mo- tuum mouẽdo tres dubitatões. Prima ẽ vtꝝ sicut in motu locali reperi tur oppositio naturalis et violenti. vt terra naturaliter mouetur deorsũ et violente sursum an ita reperiatur in alijs. Et arguit ph̃us q̲ nõ. q̃ꝛ vna alteratio nõ est magis ẜm naturã q̃ꝫ alia. vt sanatio q̃ꝫ egrotatio. q̃a ꝑncipium vtriusq̃ꝫ est ab intra. similiter augmẽtũ nõ est plus ẜm naturã q̃ꝫ decrementũ. q̃ꝛ vterq̃ꝫ motus est a principio intrinseco. nec generatio

est magis ꝺm naturā ꝙ̄ corruptio. nam senium est via ad corruptionē q̄ꝺ tamē naturale est. Pro cuius solutione Sciendū scꝺo. ꝙ motus dicit̄ ꝺm naturā qui fit a principio intrinseco cōferente vim passo. Dupliciter tn̄ potest dici aliq̄d naturale. Uno modo ꝺm cōpletam rōnem naturalis qꝺ scꝫ est a principio intrinseco passo vim cōferente ⁊ ꝺm ordinē ⁊ tempus et alias circūstantias quib⁹ natura particularis ⁊ inferior nata est moueri a superiori ita ꝙ fiat tam ꝺm cursum nature vniuersalis ꝙ̄ ꝑticularis. Et innaturale. in omnib⁹ istis deficiens est innaturale simpliciter et violentū. Alio modo dicitur aliq̄d naturale imꝑfecte. scꝫ qꝺ in aliqua conditione deficit a naturali simpliciter vt si aliquid eueniat ꝺm cursum et ordinem nature vniuersalis sed non ꝑticularis accepte ꝑticulariter sicut est corruptio. Si em̄ cōsideret̄ natura ꝓpria eius qꝺ corrūpit̄ ꝺm ꝙ intendit bonū et conseruatiōem huius ꝑticularis. corruptio nō est sibi naturalis. Si aūt consideret̄ in q̄tum est pars totius vniuersi ꝺm quē modum nata est obedire supiori motori ꝺm hoc corruptio ē naturalis. Tūc dicendū ꝙ sicut reperit̄ aliquis motus localis ꝺm naturam ⁊ preter naturam sic etiam reperitur in alijs motib⁹. vt augmētatio tritici nimis velox ꝓpter abundantiam humiditatis ⁊ caloris eleuantis est ꝑter naturā et quādoq̄ etiam augmentatio est ꝺm naturam. et similiter de diminutione dicendū est. Etiam de alteratione. q2 aliquis dimittitur a febre in die cretica. et talis sanatio est ꝺm naturam. Si vero dimittat̄ non in diebus creticis est preter naturam. Similiter cū aliquis senio deficit naturaliter corrumpitur. et violente qn̄ cū gladio ꝑimitur ⁊ sic in om̄i specie motus reperitur oppositio naturalis ⁊ non naturalis repitur etiaꝫ talis oppositio inter motum et quietem. ⁊ inter quietes adinuicem. nam quies terre sursum opponitur motui terre deorsum. non solum oppositione que est ꝺm rōem quietis et motus siue priuatōis ⁊ habitus. sed etiam oppositione q̄ est naturalis ⁊ īnaturalis. Et quies terre deorsum opponit̄ q̄eti eius sursum eadem oppositōne. Et si queratur. cū ignis moueat̄ sursum ꝺm naturā et deorsum preter naturam. et terra moueat̄ deorsuꝫ ꝺm naturam vtrū motus ignis sursum opponitur motui eius deorsum aut motui terre. Respondet ph̄s ꝙ vterq̄ ſꝫ diuersimode. q̄a opponit̄ suo motui deorsum sicut naturale innaturali et motui terre deorsum. sicut naturale naturali. Et sic patet ꝙ in motibus duplex reperit̄ oppositio. scꝫ essentialis q̄ sumit̄ ex oppositōne terminoꝝ de qua dictū est in questione precedenti. et accidentalis que sumit̄ ꝺm modos motus qui sunt eē ꝺm naturam et esse extra naturā de qua oppositione est hic ad ꝓpositū Secūda dubitatio est titulus questionis Conclusio. quietis violente non est aliqua generatio ꝑ se. est tamen eius aliqua causa vel generatio ꝑ accidens. primū patet q2 si quietis violente esset generatio. vel esset ꝑ motū naturalem vel violentū. nō ꝓmū q2 motus naturalis est generatio quietis naturalis. ⁊ sic nō violente. nec scꝺm. q2 qꝺ ꝑ se generatur ab aliquo est finis et perfectio ipsius. sed quanto aliquid accedit plus ad suū finem et ꝑfectionem tantomagis intenditur. ideo motus naturalis est velocior in fine ꝙ̄ in principio. ergo si motus violentus esset per se causa quietis violente. tunc in fine esset velocior ꝙ̄ in principio [illegible]

positum patet ad sensum. Secũda pars patet. nam quies violenta causatur per accidens a virtute mouentis violente ꝑm ꝙ illa virtus est deficiens. vnde huius virtutis est quadruplex status. scꝫ generatio augmẽtatio diminutio ⁊ cessacio siue desitio. et ꝑm vltimũ statuꝫ est causa quietis violente. quãdo scꝫ nõ plus sufficit mouere ipsum mobile sufficit tamen ipm detinere per aliquod tempus contra inclinationem ad motuꝫ naturalem eius. et tunc mobile quiescit quiete violenta. Tertia dubitatio est circa illud qđ est prius dictũ ꝙ scꝫ q̇es in termino a quo cõtrariatur motui qui est ab illo termino. nam si ita sit cũ illud quod mouetur non recedat subito a termino a quo. nec subito acquirat terminũ ad queꝫ sed q̃diu est in motu habet aliq̇d de termino a quo. ⁊ aliquid de termino ad quem videt̃ ꝙ idem simul quiescit ⁊ mouet̃. et ꝙ opposita sunt simul in eodem. Respondet p̄hs ꝙ nõ est incõueniens ꝯtraria ꝑm esse imꝑfectum se cõpati in eodem subiecto. q̇a om̄e q̄đ mouetur habet aliquid de termino a quo ⁊ aliquid de termino ad quem qui termini sunt cõtrarij. sꝫ nec totaliter est in termino a quo nec totaliter in termino ad quem. Similiter non est incõueniens idem mobile simul quiescere ꝓ quanto durante motu manet in eo semꝑ aliquid de termino a quo ⁊ moueri pro quanto tendit ad terminũ ad quem. Sed dicitur moueri simpliciter et quiescere ꝑm q̇d Ex hoc infert p̄hs ꝙ motus magis ꝯtrariat̃ motui q̄ꝫ quies motui. q2 duo motus contrarij nõ se cõpatiunt̃ in eodem quod tñ ꝯtingit de motu et quiete. Ex dictis patet de ꝯtrarietate motus ad motum et ad quietem. et quietuꝫ adinuicẽ Patent etiã solutiones ad rationes ante oppositũ Et hec de questione.

¶ Explicit quintus liber physicorũ Arestotelis:

Integras motus prebet partes diuidendo
Sextus. et errores Zenonis destruit omnes

I aũt est continuuꝫ. et quod tangit̃. et ꝯsequẽter sicut definitum est prius. ꝯtinua quidẽ quoꝝ vltima vnũ. Que vero tangunt̃ quoꝝ vltima sil̃. Cõseq̄nter ãt q̄ꝝ nihil ẽ mediũ ꝓ primi generis. ĩpossibile ex indiuisibilibꝫ eẽ aliq̇d ꝯtinuũ. vt lineã esse ex pũctis. si vere linea q̇dẽ ꝯtinuũ ẽ pũctũ ãt indiuisibile Neqꝫ ei vnũ sunt vltima pũctorũ Nõ est ei hoc qđ vltimũ pũctoꝝ aliud aliqđ illud ãt aliq̃ ps indiuisibilis. Neqꝫ sil̃ sunt vltima. nõ ei est vltimũ nihil ꝑtibilis. alterũ ei ⁊ vltimũ ⁊ cuius ẽ vltimũ Amplius necesse est aut ꝯtinua est pũcta. aut tãgentia se adinuicẽ ex q̇bꝫ est ꝯtinuũ. Eadẽ ãt rõ est. ⁊ in oĩbꝫ ĩdiuisibilibꝫ Cõtinua q̇dẽ igit̃ nõ erũt ꝓpter p̄dcãm rõem Tãgit ãt om̄e aut totũ totũ. aut ps ptẽ. aut totũ ps. Qm̃ ãt ꝑtibile ẽ indi

uisibile. nccē est totū tangere totū. Totū aūt tangēs totū nō est ꝯtinuū. Cōtinuū enī hꝫ hoc q̄dē aliā. illꝺ vero aliā ptē. ⁊ diuidit̄ in sꝑ diuisibilia et loco discreta. At vero neqꝫ ꝯn̄r inerit pūctū pūcto. aut ipm nūc ipi nūc. vt ex his sit lōgitudo aut tp̄s. ꝯn̄r enī est q̄ꝝ nullū est mediū. ꝓximū. Pūctoꝝ āt sꝑ est mediū linea. ⁊ ipoꝝ nūc tp̄s. Amplius diuidet̄ in indiuisibilia. si q̄dē ex q̄bꝫ ē vtrūqꝫ in ipa diuidit̄. sꝫ nullū ē ꝯtinuoꝝ ī ꝑtibilia diuisibile. Aliud āt genus nō pt esse mediū pūctoꝝ. ⁊ ipoꝝ nūc nullū. si nāqꝫ erit manifestū ꝙ aut eēt diuisibile aut indiuisibile erit. ⁊ si diuisibile. aut ī idiuisibilia. aut ī sꝑ diuisibilia. h̄ āt est ꝯtinuū. Manifestū āt et ꝙ oē ꝯtinuū disibile ī sꝑ disibilia. Si eī ī indiuisibilia dideret̄ ꝯtinuū eēt indisibile idisibili ꝯtactū vnū eī vltīm. ⁊ q̄ tāgunt̄ ꝯtinuoꝝ.

Circa initiū sexti libri physicoꝝ

Querit̄. vtꝝ possibile sit aliq̄d ꝯtinuū ꝯponi ex īdiuisibilibꝫ. Arguit̄ p̄mo ꝙ sic. qꝛ ī p̄mo posterioꝝ dꝛ ꝙ sba linee ē ex pūctis. Scdo sic. in oī ꝯtinuo nccē ē eē aliq̄d p̄mū ꝯtinuās ptes eius sꝫ p̄mū ꝯtinuans ptes oꝫ eē indiuisibile. ꝫ in oī ꝯtinuo oꝫ eē aliqꝺ idiuisibile ꝯtinuās ptes eiꝰ. Tertio sic. si sup̄ ꝑfcē planū ponat̄ ꝑfecte spericū tāget ipm in indiuisibili alias rectū curuaret̄ vel curuū fieret rcm̄. ꝫ si spericū illud moueāt̄ supra planū motu suo faciet lineā ꝯpositā ex indiuisibilibꝫ. In oppositū ē ph̄s in tex. Pro rn̄sione. Sciēdū p̄mo. ꝙ postq̄ꝫ. p. in q̄nto li. det̄minauit de diuisiōe motꝰ in suas ptes subiectiuas. ꝯn̄r in hoc sexto det̄minat de diuisione eiꝰ ī suas ptes integrales seu q̄ꝫtitatiuas. Sciēdū scdo. ꝙ motꝰ est de genere ꝯtinuoꝝ. iō anq̄ꝫ ph̄s agat de diuisione motꝰ ōn̄dit nullū ꝯtinuū posse ꝯponi ex indiuisibilibꝫ supponēdo definitōes ꝯtinuoꝝ ⁊ cōtiguoꝝ q̄ ꝑus posite sꝫ. ex q̄bꝫ definitiōibꝫ arguit ad suā ꝯclusionē. ⁊ qꝛ in ordine ꝯtinuoꝝ p̄mū est linea. iō ꝯclusionē suā manifestat ph̄s de linea et pūcto ostēdēs nullā lineā ꝯponi ex pūctis. ⁊ silr̄ rōe ꝓbaret̄ de alijs ꝯtinuis vt de tp̄e motu supficie ⁊ corpe. Cōclusio p̄ma. Impossibile ē pūcta in eadē linea eē ꝯtinua vel ꝯtigua vl̄ ꝯn̄r se h̄ntia. ꝓbat̄ ꝯclusio. qꝛ cōtinua sunt q̄ꝝ vltima sꝫ vnū. sꝫ indisibilia nō h̄nt vltima qꝛ in ipo qꝺ hꝫ vltimū ē ⁊ h̄ cuiꝰ ē vltimū. ꝫ oē h̄ns vltimū ē diuisibile. Et silr̄ seq̄t̄ ꝙ nō pn̄t eē ꝯtigua. qꝛ tāgētia sunt q̄ꝝ vltima sꝫ sil̄. Aliter tn̄ ꝓbat ph̄s. qꝛ si pūcta eēnt ꝯtigua tūc pūctū tāgeret pūctū. vl̄ ꝫ totū tangeret totū. vl̄ ps vnius ptē alteriꝰ vl̄ ps totū. nō pn̄t dici vltima duo. qꝛ pūctū nō hꝫ ptē cū sit indiuisibile. nec p̄mū. qꝛ si totū tāgeret totū tūc illa duo nō facerēt vnū indiuisibile nec inter ipa eēt diuisio vel sepatio fm̄ sitū. mō de rōe cōtinui ē h̄re ptes distinctas in ordine ⁊ situ. ita ꝙ ps sit extra ptē. ⁊ sic si totū tāgeret totū nō ꝯstitueret̄ aliqꝺ ꝯtinuū. qꝛ indiuisibile additū indiuisibili nō reddit ipm maius. Nec pt dici ꝙ sint ꝯn̄r sese h̄ntia. qꝛ ꝯn̄ter sꝫ int̄ q̄ nō ē mediū eiusdē genꝰ. sꝫ int̄ q̄cūqꝫ duo pūcta ē linea mediās. et sic mediat pūctꝰ. ⁊ int̄ q̄cūqꝫ duo nūc mediat tp̄s. ⁊ sic mediat nūc. ꝫ cōclusio vera. Cōclusio scda. Impossibile ē aliqꝺ ꝯtinuū ꝯponi ex indiuisibilibꝫ. s. lineā ex pūctis ⁊ tp̄s ex ipis nūc. ꝓbat ph̄s duabꝫ rōnibꝫ. Prima ē. si linea ꝯponeret̄ ex pūctis. vel illa pūcta eēnt ꝯtinua vel ꝯtigua vel ꝯsequēter se habētia. sꝫ nullum pōt dici vt dictum est. igitur ⁊c. Secūda

ratio. vnūquodq; diuiditur in ea ex quib; ē ꝯpositū. ergo si ꝯtinuū ꝯpo
nerek ex indiuisibilib; oporteret ipsum diuidi in indiuisibilia. ꝯn̄s est cō-
tra definitiōem cōtinui positā in quinto huius scz ꝯtinuū est q̄ đ est diui
sibile in semꝑ diuisibilia. ergo cōtinuū nō potest diuidi in indiuisibilia. et
per ꝯn̄s neq; ꝯponi ex indiuisibilibus. Dubitak primo. Utrū inter
quecūq; duo puncta sit linea media. et inter quecūq; duo nūc sit tēpus.
Respondet p̄hus ꝙ sic. quod probat q2 cū duo pūcta in linea se tange-
re nō p̄nt. oportet inter ipsa esse mediū. vel ergo illud mediū est diuisibile
vel indiuisibile. si indiuisibile cū illud non posset tangere puncta inter q̄
mediat oporteret iterū dare mediū inter ip̄m ⁊ alia pūcta. ⁊ sic in infinitū
Si vero illud quod mediat sit diuisibile tūc vl' est diuisibile in indiuisibi
lia vel in diuisibilia Si per diuisibilia tunc erit aliq̄đ cōtinuū. ptz ꝑ defi-
nitionem ꝯtinui. et non aliud q̄ꝫ tempus vel linea. Si ꝑ indiuisibilia. tūc
vel eēt processus ī infinitū in medijs vel indiuisibile esset cū indiuisibili ꝑ
ꝯtactū. et fieret vnū indiuisibile ex ipsis ⁊ nō ꝯponerek aliq̄đ ꝯtinuum

Ad rōnes Ad primam dicik. ꝙ p̄hs in illa autoritate acci
pit substantiam pro definitōe essentiali. que ex-
plicat essentiam rei. ita ꝙ sit sensus ꝙ de definitōne linee sunt duo pūcta
cuius ratio est. q2 puncta in linea intelligūtur se habere vt principiū conti
nuans et terminans lineam que sunt actus forme. ideo punctus ad lineā
quodāmodo se habet vt forma ꝓpter quod bene dicūt aliqui ꝙ punctus
est pars essentialis linee sed non quātitatiua. Nec sequik ꝙ predicaretur
punctus de linea. q2 non quelibet forma in recto significata predicatur. sꝫ
solum forma totius per modū totius designata predicatur Ad secū
dam dicitur ꝙ primū ꝯtinuans ꝑtes ꝯtinui debet capi vt aliquod indi-
uisibile. q̄m si acciperek vt diuisibile iam haberet ꝑtes continuatas. et sic
non esset primū continuans verūtamē illud indiuisibile continuans non
habet esse actuale in continuo sed solum ſm potentiam. nec est pars conti
nui Ad tertiam dicitur ꝙ perfecte sphericū positū supra perfecte pla
num tactu mathematico tangetur in indiuisibili. sꝫ illo modo non posset
moueri supra planū q2 entia mathematicalia accipiunk vt imobilia. sed
tactu physico tāget ip̄m ſm ꝓfundū indiuisibile. diuisibile tamen ſm lon
gum et latum. ⁊ sic tangeret in puncto physico qui non est simpliciter in-
diuisibilis. ideo si moueretur non constitueret lineam ex indiuisibilibus
compositam.

Ejusdem autem rationis est et magnitudinem et tē-
pus et motum ex indiuisibilibus componi et diui-
di in indiuisibilia aut nihil manifestum ē aūt ex his
Si eīm magnitudo ex indiuisibilibus componitur et mo-
tus qui huiusmodi ex equalibus erit motibus indiuisibili-
bus. vt si ipsa a b c. ex a b c. est indiuisibilibus motus in quo
d. e z. ſm quem motum est ipsum o. in spacio quod est a. b c.
vnāquāq; partem habet indiuisibilem.

Si igitur presentis motus necesse moueri aliquā ptem. et si mouetur aliquid ad esse motū. et mouere erit ex indiuisibilibus. ꝭm quidem igitur a. motuꝫ est ipm o. motu quo d. mouetur. ꝭm vero b. quo ipm e. et ꝭm c. quo ipm z. Si igitˀ necesse est ꝙ mouetur vnū. vbi non simul moueri ꝛ motum esse quo mouit quādo mouit. vt si thebas aliqs i t. impossibile ē simul ire thebas. et itum esse thebas. ꝭm a q̄dem igitˀ impartibilē motum est ipsum o. ꝭm ꝙ ipsum d motus aderat. Quare si q̄dē posterius deuenerit q̄ꝫ venit. diuisibilis vtiqꝫ erit. Cum a eñ veniret. neqꝫ quiescebat neqꝫ transierat. sed medium erat. si aūt simul venerit. et venit veniens cum venit. ventū ibi erit et motū esse. vbi mouetˀ. Si vero ꝭm totū a b c. moueatˀ aliquid ꝛ motus quo mouetur d e. z. est ꝭm āt impartibile a. nihil mouetˀ. sed motū est. erit vtiqꝫ motus non ex motibus sed ex momentis. et motū esse aliquid non motum ꝭm eñ a transiuit non transiens Quare erit aliquid trāsitum esse non aliquādo iens. Hanc eñ transiuit non transiens hanc. si igitur necesse est aut quiescere aut moueri omne quiescit aūt ꝑ vnūq̄dqꝫ eorꝫ que sunt a b. c. ergo est aliquid continue quiescens simul et q̄d mouetur. per totam eñ a b c mouebatur o. et quiescebat ꝭm quālibet ptem. quare et per omnem. Et si quidē indiuisibilia que sunt d e z motus sunt motu presente continget vtiqꝫ non moueri sed quiescere Si autem nō sunt motus. motum nō ex motibus esse.

Queritˀ Utrum si magnitudo componatur ex indiuisibilibus oporteat motum factū supra eam cōponi ex indiuisibilibus ☞ Arguitˀ primo ꝙ non. q̄a possibile est spaciū esse quantum motu facto per ipm existente nō quāto. ergo magnitudo supra quam fit motus ꝛ ipe motus nō se habēt similiter ad esse quātum nec ꝯponi ex indiuisibilibꝫ. Añs patet. qꝛ dictū est in quarto ꝙ si esset vacuū separatuꝫ ꝑ ipm fieret motus tempore indiuisibili. ꝛ sic esset nō quanta Secūdo sic. magnitudo ꝯponitˀ ex ptibꝫ ꝑmanentibꝫ. motus aūt ex ptibꝫ successiuis. ergo motus nō se habet similiter sicut ꝛ magnitudo ad ꝯponi ex indiuisibilibꝫ vel diuisibilibꝫ Tertio sic. motus nō est q̄ntitas. ergo non p̄t capere a magnitudine cōtinuitateꝫ ꝛ ideo nō oportet ꝙ si magnitudo ex indiuisibilibꝫ ꝯponatˀ. et motus factus supra eaꝫ ex indiuisibilibꝫ ꝯponatur In oppositum est ꝑ hus in textu. Pro responsione.

¶ Sciendū est primo. ꝙ postq̄ꝫ phs ostendit ꝙ nulla magnitudo continua potest conponi ex indiuisibilibus de qua demonstrationes sunt ma-

nifestiores q̄ de continuis successiuis. qꝛ in magnitudinibꝫ ꝓprie est con tactus. Hic consequenter ostendit phus q̄ similis est ratio de alijs con tinuis. scꝫ de motu et tpe. Et pmo illud oñdit de motu scꝫ q̄ nō posset ꝯponi ex indiuisibilibꝫ si magnitudo nō ꝯponatur ex idiuisibilibꝫ et ꝯ idez oñdit de tpe Sciēdū scdo. q̄ vt dictū ē in qrto. hec tria se inuicē ꝯsequū tur. s. magnitudo motus ꝛ tempus nam prius ꝛ posterius in motu ꝛ cō tinuitas causantur ex priori ꝛ posteriori ꝛ ꝯtinuitate magnitudinis, et hec omnia capit tempus a motu. ideo hec tria similiter se habent ad ꝯponi ex indiuisibilibꝫ et ad diuidi ꝑ indiuisibilia ☞ Conclusio prima. Si magnitudo sit ꝯposita ex indiuisibilibꝫ motus ꝑ ipsam factus erit ex indi uisibilibꝫ. vt sit magnitudo a.b.c. sup̄ quā moueatur o. ꝛ motus sit. d.e.z. tūc ille ptes magnitudinis si sint diuisibiles. ita etiā tres ptes motꝰ pro cuiꝰ ꝓbatōe p̄mittit phs duas suppositiones. Prima est p̄nte aliq̄ pte motus necesse est per ipam aliqd moueri. ꝛ ecōuerso si aliqd moueatur ne cesse est q̄ sit aliquis motus. qꝛ est formalis causa ipsius moueri ꝛ sic mo tus ꝛ eiꝰ effectus simul sunt vt albedo ꝛ esse albū. Scda suppositio. im possibile est aliqd simul moueri ad aliquem terminū ꝛ iam esse motū in illū terminū. vt impossibile est aliquem simul ire thebas ꝛ esse thebas Tūc arguitur sic. si moueatur o. sup̄ magnitudinē datā ꝛ motu dato vel p̄us mouebitur ꝓm vnā ptem magnitudinis ꝛ vna pte ꝛ toto motu illius mo tus q̄ supra totam magnitudinem vel primo mouebitur supra totā magni tudinem ꝛ ꝓm nullam partem magnitudinis p̄us mouebitur. Si dicatur primū vel tūc simul mouetur ꝓm a ꝛ motū est in a. vel prius mouetur ꝓm a. q̄ motū sit in ipm. nō primū. qꝛ hoc esset ꝯtra scdam suppositionē. nec se cūdum. qꝛ tunc oporteret in a esse aliqd ꝓm qd prius mouebatur anteq̄ motū esset. ꝛ aliud ꝓm qd motū esset in a. ꝛ sic ipm a. iam esset diuisibile. qd est ꝯtra suppositū. igitur ipm o. nō pōt moueri ꝑ a. ꝛ ꝑ ꝯn̄s p̄ma ps mo tus que est d. correspondens p̄me pti magnitudinis que est a. non ē mo tus. alias presente motu aliqd cui inesset non moueretur qd est cōtra pri mam suppositōem. si ergo partes magnitudinis sint indiuisibiles. opor tet dicere q̄ partes motus sint indiuisibiles ꝛ q̄ nō sint motus. Si vero dicatur q̄ o p̄mo moueatur ꝓm totā magnitudinē. ꝛ tamen ꝓm nullā ptem prius mouebatur sequitur q̄ motꝰ ꝯponeretur ex momētis qd est impossibile vt ꝓbabitur. et patꝫ ꝯn̄a. qꝛ vel p̄ma ps motus. s. d esset motus vel nō. nō p̄mū qꝛ tunc ꝓm ipam oporteret mobile moueri ꝓm primā ptem mag nitudinis. eo q̄ partibus motus correspondent partes magnitudinis modo iam ostensum est q̄ ꝓm ipartibile nihil pōt moueri. Si vero di catur q̄ nō sit motus. qꝛ erit sile de alijs ptibꝫ. sequitur q̄ motus erit ꝯpositꝰ ex momentis. ꝛ nō ex motibꝫ ꝓm que momēta aliqd dicitur esse motum. si cut ꝓm motū aliqd dr̄ moueri. et se habent momēta ad motū sicut pun cta ad lineā. ꝛ nunc ad tempus Cōclusio secūda Impossibile est mo tum esse ꝯpositū et momētis Probatur ꝯclusio ducēdo ad tria incōuenien tia Primū est q̄ aliqd esset motū in aliquo termino qd tn̄ primo nō mo uebatur ad ipm qd est impossibile. sicut impossibile est aliqd esse preteritū q̄d nunq̄ fuit p̄sens ꝓbatur tn̄ ꝯsequentia. qꝛ si motus d.e.z sit ꝯpositꝰ ex illis tribꝫ tanq̄ ex momētis, tūc ipm o. ꝑ d. motū esset in a. ꝛ tn̄ prius in a

nõ mouebatᷣ. alias ipm a esset diuisibile. vt prius ꝓbatũ est Scðm incõueniens est, ꝙ aliquid simul moueretᷣ ⁊ quiesceret ꝭm aliquã totã magnitudinez. ꝓbatᷣ. q꞉ oĩe quod natũ est moueri ⁊ nõ mouetᷣ quiescit. ſ꞉ ipm o natũ ẽ moueri ⁊ nõ mouetᷣ ꝭm partẽ magnitudinis a.b.c. ergo ꝭm illas ꝑtes q̇escit ſ꞉ q̇d q̇escit ꝑ oẽs ꝑtes totius q̇escit ꝑ totũ. Igitᷣ o quiescit ꝑ illam totã magnitudinem. et tamẽ ponebatᷣ moueri ꝑ ipsam totã Tertiũ incõueniens est ꝙ motus esset ꝯpositus ex indiuisibilibꝫ. qð nõ ẽ possibile ꝓpter easdem rõnes. quibꝫ ꝓbatum est lineaz non ꝯponi ex punctis. ꝯña patet. q꞉ ille ꝑtes motus. sc꞉ d e z. essent indiuisibiles si solũ eẽnt momenta impossibile est motũ ꝯponi ex indiuisibilibꝫ sicut et magnitudinẽ ergo nõ p̄t ꝯponi ex momentis ¶ Dubitatᷣ primo. Quare moueri ⁊ motũ esse nõ sunt simul. Ad dubiũ respondetᷣ ꝙ huius causa põt esse ex successione motus propter quam impossibile est motum et terminum motus esse simul Ideo impossibile est aliquid moueri ⁊ esse motum.

Dubitatᷣ scðo Utrũ momentũ sit aliqð ipius mot⁹ Respõdetur ꝙ sic. l꞉ nõ sit ꝑs q̃titatiua ipi⁹ ex q̃ ꝯponitᷣ. ẽ tñ ꝯtinuãs ⁊ terminãs motũ nã vt dictũ ẽ. momẽtũ se h꞉ ad motũ sicut pũctus ad lineã et nũc ad tp̄s

Ad rationes

Añ oppositũ Ad primã dꝛ qð dictuz est in q̃rto ꝭm opinionẽ sci Thome ꝙ si poneretᷣ vacuũ eo mõ quo antiq̇ ponebãt et remota eoꝝ suppõne. s. ꝙ vacuũ sit tota cã motus adhuc fieret motus in vacuo successiue ꝓpter oppositõem situs ad situ partiũ mobilis et spacij. Sed si ponatᷣ vacuũ nõ suppositõe illa sc꞉ ꝙ tota cã successionis mot⁹ sit ex ꝑte medij. tũc fieret motus subito ꝑ vacuũ et q꞉ hoc est ipossibile. iõ infert p̄hs in q̃rto ꝙ ipossibile est sic eẽ vacuũ sc꞉ ꝙ sit tota cã motus Ad scðam dꝛ ꝙ lic꞉ mot⁹ et magnitudo nõ silr̄ se habeãt q̊ ad oẽs ꝯditões suaꝝ ꝑtiũ. tñ se hñt silr̄ quo ad ꝯponi vel nõ ꝯponi ex indiuisibilibꝫ Ad tertiã dꝛ ꝙ l꞉ mot⁹ nõ sit q̃titas ꝑ se est tñ q̃titas ꝑ accñs et nõ ꝭm esse. et hoc sufficit

Silr̄ aũt necesse longitudini ⁊ motui indiuisibile esse tempus. et ꝯponi ex ipsis nũc entibꝫ indiuisibilibꝫ. si em̃ omnis diuisibilis est in minore a ũt equaliter velox transibit minorem diuisibile erit et tempus. Si aũt tempus diuisibile erit. in quo fertur aliq̇d ꝑ ipm a. et que est ipm a erit diuisibile. Quoniã aũt om̃is magnitudo in magnitudines diuisibilis ostensum est em̃ qm̃ impossibile est ex athomis cõtinuũ esse aliquod. magnitudo aũt omnis continua necesse aũt ẽ velocius in equali tempore maius et in minori plus moueri. et in minori equale. vt definiũt quidam ipsum velocius. Sic em̃ ipsum in quo. a eo ꝙ in quo b. velocius Quoniã igitur velocius quod primum mutat in quo tempore ipsum a. mutatum est ab ipo e. in ipm ꝯ d s. in tp̄e z i in hoc ipm b. nõ erit iuxta ipm d ſ꞉ deficiet Quare in eq̄li tp̄e plus abibit ve/

locius At vero et in minori plus. In quo em̄ ip̄m a factū
est iuxta ipsum d. ipsum b. erit iuxta e. cū tardius est Ergo q̄
niā ipsū a. ad ip̄m d factū ē in oī quo est z i tempore ad ip̄m
t. erit in minori hoc. et erit in q̄ z k Ipsum q̄dē igit̄ c t. quod
transierit ip̄m a maius est ip̄o c e. Tempus aūt qd est z k mi
nus est om̄i eo q̄d ē z i. Quare in minori abibit maius Ma
nifestū aūt ex his et q̄d velocius in minori tēpore abibit eq̄
le Quoniā q̄dē em̄ maiorem in minori transit tardiori ip̄m
aūt t. s̄m seip̄m acceptū in pluri tempore maiorē minori. vt
q̄ est in ea que est l m. magnitudo ei q̄ est l x. plus vtiq̄ erit tē/
pus q̄ p r in quo ipsum a. transit l m. q̄ꝫ q̄d est p s. in q̄ transit
ip̄m l x. Quare si q̄dē est p r tp̄s. minꝰ ē eo in q̄ ē p h in q̄ q̄d est
tardiꝰ trāsit ip̄m l. m x. ꝛ q̄d ē p s tp̄s minꝰ ē eo in q̄ ē p h ip̄o
em̄ p. r minus est minore āt minꝰ. ꝛ ip̄m minus ē. Quare in
minori mouebitur equale. Amplius aūt si omne necesse q̄d
est aut in equali aut in minori aut in pluri moueri. ꝛ q̄d q̄dē
in pluri tardius est Qd aūt in equali eque velox. velocius āt
nō est eq̄liter velox neq̄ tardius neq̄ vtiq̄ in pluri aut equa
li, mouet̄ ip̄m velocius. relinq̄tur igitur in minori. Quare ne
cesse ꝛ equalem magnitudinē minori tempore transire velo/
cius Quoniā aūt om̄is motus in tempore ē possibile ē mo
ueri. Om̄e aūt q̄d mouet̄. cōtingit et velocius moueri ꝛ tar
dius. in om̄i tp̄e erit velocius ꝛ tardius moueri Hec āt cum
sint necesse ē et tem pus ꝯtinuū esse Dico aūt cōtinuum esse
diuisibile in semper diuisibilia Huiusmodi em̄ supposito cō
tinuo necesse est et tempus cōtinuū esse. Quoniam em̄ ostē
sum est q̄ velocius in minori transibit equale s t. q̄d q̄dem
in quo est a velocius q̄d aūt ē in quo ē b tardius. ꝛ sit motū
tardius q̄ est c d. per magnitudinem in q̄ est z i tempore Ma
nifestum igitur ē q̄ velocius in minori q̄ꝫ hoc mouebit̄ p eā/
dem magnitudinem. Et sit motū a. in quo ē z t. Iterum aūt
quoniam velocius in eo quod est z t. transiuit totam que est
c d. ipsum tardius in eodem tempore minorem transit.
Sit igitur in qua c. k. Quoniam autem tardius quod est
ipsum b. in eo quod est z t. tempore ipsam que est c k transi/
uit velocius in minori transibit. Quare iterum diui/

ditur qđ est.z.t.tempus.hoc autē diuisio ⁊ c. K magnitudo diuideꝛ ꝫm eandē rōnem. si vero magnitudo ⁊ temp⁹.⁊ hoc semper erit accipientibꝫ a velociori tardius.⁊ a tardiori velocius.⁊ eo qđ demonstratū est vtentibꝫ Diuidet aūt qđ est velocius tempus.tardius aūt longitudinē Si igiꝛ semper verum est ꝯuerti.cōuerso aūt semꝑ fit diuisio:manifestū quoniam omne tempus ꝯtinuū est. Similiter aūt manifestū ⁊ ꝙ magnitudo oīs ꝯtinua est.ꝑ easdem eñ ⁊ equales diuisiones tempusq; ⁊ magnitudo diuiditur Amplius aūt ex cōsuetis rōnibꝫ dici manifestū est.ac si tempus q̇dem ꝯtinuuz quia ⁊ magnitudo. Si q̇dem in medio tempore mediū trāsit.et simpliciter in minori minus. Eedē naq; diuisiones tēporis ⁊ magnitudinis sunt

Queriꝛ Utrū tempus similiter diuidatur sicut magnitudo Arguiꝛ ṗmo ꝙ non.qꝛ in tempore est dare minimum ⁊ non in magnitudine.ergo tempus ⁊ magnitudo non similiter se habent ad diuisionē Secūdo sic.diuisibilitas insequiꝛ rōnem q̄titatis.sed tēpus et magnitudo nō sunt eiusdem rōnis quo ad q̄titatem ꝯtinuā.ergo non similiter diuidūtur Tercio sic.tempus diuidiꝛ in partes successiuas.magnitudo vero in partes ꝑmanentes.ergo tempus ⁊ magnitudo nō habēt se similiter ad diuisionem In oppositum est phus in textu. Pro rn̄siōe.

¶ Sciendū ṗmo. ꝙ postq̄ phus ostendit motuz similiter se habere ad diuisionē sicut se habet magnitudo. Consequēter idem ostendit de tēpore scz ꝙ tempus eodem mō se habet ad ꝯponi vel non ꝯponi ex indiuisibilibꝫ et ad diuidi in indiuisibilia sicut ⁊ magnitudo. ¶ Conclusio ṗma. omnis magnitudo diuisibilis est in magnitudines. Probaꝛ ꝯclusio.qꝛ impossibile est ꝯtinuū ꝯponi ex athomis.ergo impossibile est ipsum diuidi in athoma siue in indiuisibilia.sed magnitudo est de genere cōtinuorū.ergo ꝯclusio vera Ex quo seq̄tur ꝙ oīe tempus est diuisibile in tempora.quia vt statim diceꝛ tempus ⁊ magnitudo ꝯsimiliter diuidūtur ¶ Conclusio secūda ⁊ responsiua. Magnitudo ⁊ temp⁹ siłr se habent ad diuisionem Probat phs tribꝫ rōnibꝫ. Prima est sumendo duo mobilia eque velocia. Secūda est sumendo duo mobilia quoꝝ vnū sit velocius. Tercia sumendo vnū solū mobile regulariter motū. ¶ Prima rō est.si duo mobilia eq̄ velociter moueanꝛ.si vnū ꝑtranseat aliqđ spaciū in aliquo tpe reliquū trāsibit min⁹ spaciū in minori tpe.alˀs nō eēnt eque velocia.igiꝛ in eque velocibꝫ tps ⁊ magnitudo siłr diuidunꝛ Et cū diuidiꝛ magnitudo diuidiꝛ ⁊ tēpus et cū augeꝛ magnitudo augeꝛ ⁊ tēpus. ¶ Pro secūda rōne ponūtur tres suppōnes. Prima posita est in ṗma ꝯclusione. Scđa est ꝙ tria sunt de rōne velocioris.scz ꝙ in equali tpe ꝑtranseat maius spaciuz.⁊ in minori eq̄le. vel in minori maius. Patz ṗmū.sumātur duo mobilia.scz.a.velocius.⁊.b tardius.⁊ ꝑtranseat.a.totā magnitudinē.c.d.in tpe.z.i.igiꝛ cuz.a. venit ad

pũctum.d.in tpẽ.z.i.b.nondũ ptigit ad illũ pũctuz.al's eque velociter mo-uerentur. ḡ.b.ptingit ad aliqđ pũctũ inter.c.et.d.⁊ sit illud pũctuz.e. Tũc sic arguit̃.a.in tpe.z.i.transit totã magnitudinẽ.c.d.et in eodẽ tpe.b.transit magnitudinẽ.c.e.sed.d.c.est maius q̃z.c.e.q2 totum maius est sua parte.er go in equali tpe.a.ptrãsit maius spaciũ q̃z.b. Scđm ptz.eodẽ casu retento et diuidat̃ magnitudo eadẽ.ita q̄.c.t.sit maius q̃z.c.e.⁊ minus q̃z.c.d. Tũc sic arguit̃.a.transit totã magnitudinẽ.c.d.in tpe.z.i.demonstrando q̄ velo cius in minori tpe maius spaciũ ptransit.igit̃ cũ idez mobile equaliter mo tum ptranseat minorẽ magnitudinẽ in minori tpe.a.transibit magnitudi nem.c.t.in minori tpe q̃z.z.i.diuidatur ergo illud tp̃s in pũcto.k. ḡ.a.in tpe z.k .qđ est minus q̃z.z.i.ptrãsit.c.t.sed.b.in tpe.z.i.ptransit.c.e.et.c.t.est ma ius q̃z.c.e.ergo a mobile velocius in minori tpe ptransit maius spaciũ q̃z.b. mobile tardius. Deinde ꝓbatur terciuz.eodẽ casu retento cũ.b. transeat spaciũ.c.e.in.tpe.z.i.ip̃m.a.in eodem tpe ptransit idez spaciũ vel in equali tpe vel in minori vel in maiori. Nõ in equali. q2 tũc eque velociter moue-rent̃.nec in minori.q2 tũc.a.moueret̃ tardius.ergo relinquitur q̄ in minori et sic mobile velocius in equali tpe ptransit maius spaciũ.⁊ in minori ma-ius.et in minori equale. Tercia suppositio est.q̄ omnis motus est in tpe.⁊ q̄ in omni tpe possibile est aliquid moueri.igit̃ in equali tpe ꝯtingit tardi⁹ et velocius moueri. Tũc sic arguit̃.sumantur duo mobilia.a.velocius.b. tardius.⁊ transeat.b.magnitudinẽ.c.d.in tpe.z.i.igit̃ cũ velocius in mino ri tpe transeat equale spaciũ.sequit̃ q̄ transibit magnitudinẽ.c.d.in minori tpe q̃z.z.i.sit igit̃ illud tp̃s minus.z.t.et tũc ꝯuertat̃ argumentũ.mobile ve locius in minori tpe scz.z.t.transit totuz spaciũ.c.d.ḡ.b.mobile tardius in illo tpe nõ transibit nisi partẽ magnitudinis.c.d.q2 tardius in equali tem pore minus spaciũ ptransibit.sit igit̃ illa pars.c.e.⁊ iterũ ꝯuertat̃ argumen tum.nã.b.tardius in tpe.z.t.transit magnitudinẽ.c.e.ergo om̃e velocius p transibit eandẽ magnitudinẽ in minori tpe.⁊ sit illud tempus.z.k.⁊ iterũ ꝯuertat̃ argumentũ vt ṗus.cũ igit̃ sp fit cõuersio tardioris vel velocioris et ꝑm velocius semp diuidat̃ tp̃s.ꝑm ꝓo tardius magnitudo seq̃tur q̄ tp̃s et magnitudo sil'iter se h̃nt ad diuidi ⁊ ꝯponi ⁊ nõ cõponi ex indiuisibilib⁹ Tercia rõ.si aliqđ mobile regulariter motũ ptranseat aliqđ spaciũ in aliq̊ tpe tũc in medietate tpis trãsibit medietatẽ spacij.⁊ in medio medietatis transibit mediũ medietatis.⁊ sic deinceps.ergo ꝑm motũ eiusdez mobilis regulariter moti ꝯsimiliter diuidũtur magnitudo ptransita ⁊ tempus mẽ surans motũ in quo ptransitur ¶ Dubitat̃.vtrũ in equali tpe ꝯtin gat velocius ⁊ tardius moueri. Et videt̃ q̄ non.q2 motu ṗmi mobilis nõ est dare motũ velociorẽ. Ad dubiũ respõdet̃.q̄ nihil prohibet hoc quod nõ impedit̃ ex rõne ꝯmuni rei impediri ex aliqua applicatõe ad aliquã na-turã determinatã.sicut nõ impedit̃ ex ꝯmuni rõne solis esse plures soles. sed ex hoc q̄ tota materia sub vno sole ꝯtinet̃.⁊ sil'iter est de omni natura motus.natura em̃ mot⁹ non impedit̃.qn quacũq3 velocitate data sit alia maior velocitas. Sed impedit̃ ex determinatis ꝟtutib⁹ mobiliũ ⁊ mouẽ-tiũ. Hic aũt ph's determinat de motu ꝑm variatõem mot⁹.⁊ nõ applican do ipsum ad determinata mobilia. ¶ Dubitat̃ vtrũ quelibet magnitu do sit diuisibilis in minores Ad dubiũ r̃ndet̃.q̄ nõ est ꝯtra rõnem ipsi⁹

magnitudinis ꝙ q̄libet diuidaᷣ in minores. licet applicādo magnitudinē ad aliquam determinatā naturā sit aliqua minima magnitudo. qꝛ quelibet natura requirit determinatam magnitudinem

Ad rationēs Ad pmā dr. ꝙ licz in tpe inq̄tū est discretū sit dare minimū. tn̄ vt ꝯtinuū est nō est in eo dare minimū ſm rē sicut in magnitudine. sꝫ solū in potētia. ꝛ ſm rōnem. sicut daᷣ pūct9 in linea Ad scdam dr. ꝙ licz ꝯtinuitas magnitudinis ꝛ tpis nō sit oīno eiusdē rōnis. tn̄ bn̄ hn̄t siītudinē ꝛ ꝓportiōem ad inuicē. qꝛ tps capit ꝯtinuitatē a magnitudine mediāte motu Ad terciā dr. ꝙ licz magnitudo ꝛ tps nō diuidāᷣ in easdē ptes. tn̄ ad diuisionē vni9 diuidiᷣ alterū

Et si quodcūqꝫ infinitū ē ꝛ alterū. ꝛ sicut alterū ꝛ alteruꝫ ē vt si q̄dem in vltimis infinitū est tempus. ꝛ longitudo vltimis: si vero diuisione: diuisione ꝛ lōgitudo. si autē in vtrisqꝫ temp9. vtrisqꝫ ꝛ longitudo Vn̄ ꝛ zenonis rō falsum opinatur ꝙ est nō possibile infinita ptransire. aut tangere infinita ſm vnūqδqꝫ infinito tpe Duplr̄ em̄ dr ꝛ longitudo ꝛ tēpus ī finitū. ꝛ omino esse ꝯtinuū. aut ſm diuisionem. aut vltimis Infinitis q̄dem igiᷣ ſm q̄titatē nō ꝯtingit sese tangere infinito tpe. eis aūt q̄ sunt ſm diuisionē contingit. ꝛ nāqꝫ ip̄m tēpus sic infinitū. Quare ꝛ in infinito tpe ꝛ non finito accidit transiri infinitū ꝛ tangere infinita in ipsis infinitis ꝛ nō finitis Neqꝫ iam infinituꝫ potest infinito tpe transire. neqꝫ in infinito finitū. sed si quidē tempus infinitū. sic ꝛ magnitudo erit infinita. si que magnitudo ꝛ tempus. Sit em̄ magnitudo finita in qua est. a. b. temp9 aūt infinitū in quo est. g. Accipiaᷣ igiᷣ temporis aliquid finitum in quo sit. g. d. In hoc igiᷣ transibit aliquid magnitudinis. et sit qδ transitum est: in quo est. b. e. Hoc est aut mēsurabit in quo est. a. b. aut deficiet. aut excellet. Differt em̄ nihil. si em̄ semp equalē que est in. b. e. magnitudinē in equali tpe trāsibit. hoc aūt mensurat totū. finitū erit om̄e tēpus in quo transibit. in equalia em̄ diuidetur. sicut et magnitudo. Amplius aūt si nō omnē magnitudinem in infinito tpe trāsibit. sed ꝯtingit aliquā ꝛ infinito tpe transire. vt qδ est. b. e. hoc aūt mensurabit. ꝛ equalē in equali transibit. Quare ꝛ finitū erit tempus: Qδ autē nō in infinito tpe trāsit qδ est. e. b. manifestū est si accipiaᷣ in altera finitū tempus. si em̄ in minori partē transit. hanc necesse est finitā esse altero termino existente Eadem autem demōstratio est. et si longitudo quedā infinita sit. tps aūt finitum

Manifestũ igiť ex dictis est ꝙ neq̃ linea neq̃ planũ neq̃
omnino nullũ ꝯtinuoꝝ erit athomum. nõ solum ꝓpter id qđ
nũc dictũ est. sed qꝛ accidit diuidi athomũ Quoniam em̃
in om̃i tpe velocius ⁊ tardius est Velocius aũt plus transit
in equali tpe: ꝯtingit aũt ⁊ duplicem esse emiolam transire ⁊
longitudinẽ. Sit em̃ hec rõ velocis. Adducatur igitur velo
cius ꝭm emiolam in eodem tpe ⁊ diuidanť magnitudines.
que q̇dem velocioris sunt. a. b. c. d. in tres athomos. q̄ vero
sunt tardioris in duos in q̇bꝫ sunt e z i. Ita ⁊ tẽpus diuideť
in tria athoma. Equalẽ em̃ in eq̄li tempore transibit. Diui/
datur igiť tempus in ea q̄ sunt. k. l. m. n. Iterũ aũt qm̃ dedu
ctum est tardius p. e. z. i. et tempus secabiť in gemina. Diui
deť ergo athomũ ⁊ impartibile in nõ athomo transit. sed in
pluri' Manifestũ ergo est ꝙ nihil ꝯtinuorũ imptibile est

Queriť Utruꝫ magnitudo ⁊ tempus siľiter se habeant ad esse
finitũ et infinitũ. Arguiť ꝙ nõ. qꝛ tempus est infinitũ
vt ꝓbatur in octauo huius. sed nulla magnitudo infinita est. vt probať in
tercio huiꝰ. ergo nõ habent se siľiter tp̄s ⁊ magnitudo ad esse finitũ ⁊ infini
tum In oppositũ est phus in textu Pro rñsione ¶ Sciendum. ꝙ
postq̃ phus ostendit magnitudinem ⁊ tp̄s siľiter diuidi ⁊ siľiter se habere
ad ꝯponi ⁊ ad nõ ꝯponi ex indiuisibilibꝫ. Consequenter ostendit ꝙ siľiter
se habẽt ad finitatẽ ⁊ infinitatẽ. vñ infinitũ vt sufficit ad ꝓpositũ dꝛ dupľr.
Uno mõ aliq̇d dꝛ infinitum in vltimis. vt si esset magnitudo carens ter/
minis. Alio mõ aliq̇d dꝛ infinitũ ꝭm diuisionẽ. sicut ꝯtinuũ est infinitũ ꝭm
potentiā diuisionis. ⁊ ita p̄mus modus infiniti sumiť a terminis. secundus
ꝯo a mediis. qꝛ diuisio cadit in aliquo intermedio. Dicit ergo phus. ꝙ si
magnitudo est infinita ꝭm vltima. ita tẽpus mensurans motũ quo ꝑtran
sireť magnitudo. ⁊ si ꝭm diuisionẽ ita ⁊ tempus. et si vtroq̃ mõ ita ⁊ tẽpus
Ex istis potest remoueri rõ Zenonis qua nitebať ꝓbare ꝙ impossibile est
aliquid transire de loco in locũ. qꝛ inter duo loca distantia sunt infinita pũc
ta media. cũ ergo infinita tpe finito ꝑtransiri nõ possunt ⁊ quodlibet tẽpus
finitũ ꝯ̄seq̇tur ꝙ impossibile est aliquid moueri de loco ad locũ Hãc obie
ctionẽ destruit phus dicens. ꝙ licet inter duo loca distantia ꝭm locum sunt
infinita pũcta intermedia ꝭm potentiam diuisionis. qđ tñ finitũ est ꝭm vlti
ma. sicut distantia que est inter duo loca finita est in vltimis

¶ Conclusio. Magnitudo ⁊ tẽpus mensurans motum quo ꝑtransiť
magnitudo similiter se habẽt ad esse finitũ ⁊ infinitum. Probat phus duo
ostendendo. Primũ est. ꝙ magnitudo finita transiri nõ potest tempore in/
finito. Secũdũ est ꝙ magnitudo infinita transiri nõ potest tpe finito. Pri/
mũ sic ꝓbat. sit magnitudo. a. b. ⁊ tempus infinitũ. g. cuiꝰ diciť vna pars
finita que sit. g. d. nũc arguiť sic. si tota magnitudo finita. a. b. transitur in tẽ
pore infinito. g. seq̇tur ꝙ in ꝑte tp̄is que est. g. d. transitur vna pars magni/

tudinis.a.b.ſed ſicut ſe habent partes magnitudinis.a.b.ad totã magni-
tudinem.ita ꝑs tpis.g.ad totũ tp̄s quo tranſit tota magnitudo ꝛ ꝑs mag
nitudinis q̄ ſit.b.e.tranſita in ꝑte tpis.g.d.q̄ aliquotiens ſumpta mẽſurat
totã magnitudinẽ vel excellit vel deficit.ꝛ ſeqͣtur ꝙ ꝑs tpis data ꝑus.ſcilꝫ
g.d.in qua trãſit illa ꝑs magnitudinis aliquotiẽs ſumpta reddit totũ tẽ-
pus quo tranſit tota magnitudo.a.b.vel aliqḋ maius.ergo illud totuꝫ tp̄s
nõ erit ĩfinitũ.qꝛ ꝑ reiteratõem ꝑtis finite q̄tiẽſcũqꝫ accepte nõ p̄t reddi ĩfi
nitũ.ḡ ſi magnitudo eſt finita tp̄s erit finituꝫ.nec differt in ꝓpoſito vtrũ ꝑs
magnitudinis data ſit menſurãs deficiẽs vel excellens.qꝛ idẽ mobile eq̄-
liter motũ in equali tpe ſemꝑ trãſit equalẽ magnitudinẽ. Sed qꝛ poſſꝫ dici
ꝙ ſicut tota magnitudo finita.a.b.tranſit in tpe infinito.ita ꝛ q̄libet ꝑs eiꝰ
ideo ꝯtra hoc phus ponit ſecũdam rõnem.qꝛ vt pꝫ ad ſenſum aliq̄ mag-
nitudo trãſit in tpe finito.ſit ergo illa magnitudo.b.e.tũc in eadem ꝓporti
one ſe habebit ad magnitudinẽ.a.b.ſicut ꝑus ſe habebat.excepto ꝙ ꝑus ſu
mebat vt pars eius.nũc ꝟo non. Tũc arguit ſic.magnitudo.b.e.tranſit in
tpe finito.ſed illa magnitudo aliquotiens ſumpta reddit totã magnitudi-
nem.a.b.aut excedit aut deficit.ergo tp̄s in quo trãſit tota magnitudo ali
quotiens ſumptũ reddit totũ tempus.aut excedit ipſam.aut deficiet.ḡ il
lud totũ tp̄s infinitũ eẽ nõ p̄t.qꝛ finitũ finities ſumptũ nũq̄ꝫ reddit infini-
tum.ꝛ ſic pꝫ ꝑmũ ꝓbatum. Secũdũ eodẽ modo demõſtrat capiendo vnã
partẽ magnitudinis infinite.ſicut accepta eſt vna ꝑs tpis infiniti ꝛ arguat
vt ꝑus Ex p̄dictis infert phus correlariũ.ꝙ impoſſibile eſt aliqḋ ꝯti-
nuũ ex indiuiſibilibꝫ ꝯponi Probat ducendo ad hoc impoſſibile.ꝙ indiuiſi
bile diuideret. Pro cuius probatione ꝑmo ſuꝑponit ꝙ in omni tpe ꝯtingit
aliqḋ tardius ꝛ velocius moueri. Secũdo velocius tranſit maiorem ma-
gnitudinẽ in equali tpe. Tercio ꝙ ꝯtingit mobilia accipere ſm quãlibet ꝓ
portionem in velocitate. vt ſm ꝓportioneꝫ duplã qua vnũ velocius in du
plo mouet.aut ſm ꝓportõem emiolaꝫ in qua maius ꝯtinet minus ꝛ dimi
dium minoris. Et dꝛ ab emi qḋ eſt dimidiũ.ꝛ olon qḋ eſt totũ .ſicut ſe ha
bent tria ad duo.dentur ergo duo mobilia ſe habẽtia in velocitate ſm ꝓpor
tionẽ emiolã.ſcꝫ.a.velocius ꝛ.b.tardius.ꝛ tranſeat.a.magnitudineꝫ.b.c.
d.ꝯpoſitam ex tribꝫ indiuiſibilibꝫ.que ſunt.a.b.ꝛ.b.c.c.d.ꝛ cum tp̄s diui-
dat ſicut ꝛ magnitudo.ſeqͣtur ꝙ tp̄s in quo trãſit illa magnitudo ꝯpoſitũ
eſt ex tribꝫ indiuiſibilibꝫ.que ſunt.k.l.l.m.ꝛ.m.n.cũ ergo.b.tardius ſm ꝓ-
portionẽ emiolã moueat q̄ꝫ.a.ſeqͣtur ꝙ in toto tpe ꝑtrãſit magnitudinem
ꝯſtitutã ex duobꝫ indiuiſibilibꝫ q̄ ſunt.ꝫ.e.ꝛ.e.i.ꝛ ꝑ ꝯſequẽs tranſibit vnuꝫ
illoꝝ indiuiſibiliũ magnitudinis in vno indiuiſibili tpis cum dimidio.ꝛ ſic
indiuiſibile diuideret.vnde ipſum.b.nõ poterit tranſire vnũ illoꝝ indiuiſi
biliũ magnitudinis in vno indiuiſibili tpis.qꝛ tũc eque velociter moueret
ſicut.a. Nec etiã in tribꝫ.qꝛ in tribꝫ ꝑtranſit ambo indiuiſibilia magnitudi-
nis.neqꝫ vnũ in duobꝫ indiuiſibilibꝫ.qꝛ tũc non equaliter moueret vel non
haberet ſe in ꝓportiõe emiola.ſed in dupla.igit opꝫ ipm̃ trãſire vnũ indiui-
ſibile magnitudinis in vno indiuiſibili tpis cũ medio. ꝛ ſic indiuiſibile erit
diſibile.qḋ ẽ ipoſſibile.ḡ illud ex q̄ ſeqͣt.ſcꝫ aliqḋ ꝯtinuũ ꝯponi ex idiſibilibꝫ

Ad rationẽs Añ oppoſitũ. Ad ꝑmã dꝛ ꝙ tp̄s nõ eſt infini-
tũ ꝓpter extenſionẽ motꝰ vel magnitudinis in

finite que nõ ptransit. de quo mõ est ad ꝓpositū. sed est infinitū ꝓpter reite-ratione eiusdē mobilis supra idē spaciū sine interruptõe. sicut ⁊ mot⁹ celi. ſ3 de isto mõ infinitatis tpis nõ est ad ꝓpositum

¶ Necesse aūt ipm nūc qδ nõ ꝺm alterū sed p se. ⁊ ꝑmū dic-tum indiuisibile. ⁊ in tpe hmõi esse Est eñ aliqd vltimum ei⁹ qδ factū ē. cuius sup hoc nihil futuri ē: ⁊ iterū futuri ē cu-ius sup hoc nihil est illi⁹ qδ factū est. qδ vtriqꝫ diximus vtrisqꝫ esse terminū Hoc aūt si demõstret qm̃ hmõi hoc ē p se ⁊ ip-sum simul manifestum erit. ⁊ qδ indiuisibile ē. Necesse ē igit ipm idē esse ipm nūc qδ vtrisqꝫ tpibꝫ vltimū est. Si eñ alte-rū ē. ꝯsequenter nõ erit alterū alteri. ꝓpter id qδ nõ est ꝯtinu um ex impartibilibꝫ. Si aūt seorsum ē vtrūqꝫ interest tps. oē eñ ꝯtinuū hui⁹ est Quare erit vniuocū mediū terminorum Atuero si tps mediū est diuisibile erit Oē eñ tps ostēsuz est qꝛ diuisibile sit Quare diuisibile ē ipm nūc Si aūt di-uisibile ē ipm nūc erit aliqd qδ factū est in futuro. ⁊ futuri in eo qδ factū ē Scdm qδ eñ diuidet hoc determinat ꝑteritū et futurū tps. Simul aūt ⁊ nõ p se erit hoc nūc. ſ3 ꝺm alterū Diuisio eñ nõ ꝺm ipsum ē. adhuc aūt ipsius nūc hoc qdez factū erit. illud aūt futurū ⁊ nõ semp idē factū ē ⁊ futurū Ne qꝫ itaqꝫ ipm nūc idez est simul Multiplr eñ diuisibile ē tps Quare si hoc impossibile ē inesse ipi nūc. necesse est idē ei qδ in vtroqꝫ nūc ē Atuero si idē est. manifestuz qδ ⁊ indiuisibile Si eñ diuisibile iterū ꝯtingēt eadem q̃ ꝑus. Qδ qdē igit sit aliqd in tpe indiuisibile qδ dicim⁹ esse ipm nūc. manife-stū ē ex his q̃ dicta sunt Qδ aūt nihil in ipso nūc mouet ex his manifestū ē Si nāqꝫ ē ꝯtingit ⁊ velocius moueri in ipo nūc ⁊ tardi⁹ sit igit ipm nūc in quo. n. moueat aūt velocius in ipo p. a. b. Ergo tardi⁹ in ipo per minorē q̄ʒ sit. a. b. moue bit vt p. a. g: qm̃ aūt tardi⁹ in toto ipso nūc mouebat p. a. g. velocius in minori q̄ʒ hoc mouebit. q̄re nõ diuidet ipm nūc sed erat indiuisibile Non ergo est moueri in ipso nūc At vero neqꝫ quiescere. Quiescere eñ diximus aptum natū mo-ueri qδ nõ mouet qñ aptū natuz est ⁊ quo ⁊ sic. quare qm̃ in ipso nūc nihil aptum natū est moueri manifestuz etiā qꝛ neqꝫ quiescere. Ampli⁹ si idem quidem nūc in vtrisqꝫ tpibꝫ est. cõ

Phyſicorum

tingit aũt hoc q̃dem moueri: aliud aũt q̃eſcere totũ. qđ autem mouetur in tempore toto. in quolibet mouebitur huius ſm ꝙ aptum natũ eſt moueri. ⁊ quieſcens ſimiliter quieſcit. cõtingit idem ſimul quieſcere ⁊ moueri. Idẽ em̃ vltimũ temporum vtrorũq; ipm nũc Amplius aũt quieſcere quidẽ dicimus qđ ſimiliter ſe habet ⁊ ipm ⁊ partes et nũc ⁊ p̉us. in ipo aũt nũc nõ eſt p̉us q̃re neq; quieſcere. Neceſſe eſt ergo ⁊ moueri qđ mouet̃ in tpe ⁊ quieſcere quieſcens.

Queritur Utrũ in nũc ꝯtingat aliquid moueri. Arguit̃ ꝙ ſic q: in p̄ſenti aliq̃d mouet̃. ſed p̄ſens dr̄ nũc. igit̃ ⁊c. Secundo ſic. generatio ⁊ corruptio ⁊ illuminatio medij ſunt motus ⁊ tñ ſunt in nũc igit̃ ⁊c. Tercio ſic. motus ⁊ q̃es ꝯtradictõem includũt circa mobile. ſed neceſſe eſt alterũ ꝯtradictorioꝝ eſſe verũ. ergo neceſſe eſt aliquid in nũc moueri aut quieſcere. In oppoſitũ eſt phus in textu

¶ Sciendũ p̉mo. ꝙ poſtq; phus oſtendit nullũ ꝯtinuũ ꝯponi ex indiuiſibilib; ex quo ſequit̃ motum eſſe diuiſibilẽ. cũ ſit de genere ꝯtinuoꝝ. Conſequẽter incipit agere de diuiſione ⁊ modis diuiſionis mot⁹. et p̄mittit tm̃ duo valentia ad cognoſcendũ motus diuiſionẽ. Primũ em̃ eſt. ꝙ in indiuiſibili tp̄is nõ p̄t fieri motus neq; quies. Scđm ꝙ indiuiſibile nõ p̄t moueri. de quo videbitur in ſequenti queſtione. ¶ Sciendũ ſecũdo. ꝙ in omni ꝯtinuo neceſſe eſt eſſe aliquẽ terminũ copulantẽ p̄tes eius ad inuicẽ ſic ſe habentez ꝙ extra ipſum nihil ſit partis p̄cedentis nec intra ipm aliquid ſit partis ſequẽtis Ex quo ſeq̃tur ꝙ opoꝛꝫ hm̃õi terminũ eſſe indiuiſibilẽ Ultra ſeq̃tur. ꝙ opꝫ ipm eſſe vnũ ⁊ eũdẽ reſpectu vtriuſq; p̄tis. cũ igit̃ tẽpus ſit ꝯtinuũ cuius partes ſunt p̄teritũ ⁊ futurũ. opoꝛtet p̄teriti ⁊ futuri eſſe vnũ terminũ indiuiſibilẽ. q̇ dr̄ nũc. ⁊ ſic opoꝛꝫ nunc eſſe indiuiſibile. ⁊ ſi ſit indiuiſibile opoꝛꝫ ꝙ ſit vnũ ⁊ idẽ p̄teriti ⁊ futuri. ⁊ ecõtra ſi ſit vnuꝫ et idem opoꝛꝫ ꝙ ſit indiuiſibile. ⁊ eſt hic ſermo de ipſo nũc qđ nõ eſt nũc ſm alterum. ſed per ſe. ſcꝫ ꝙ totũ ſimul exiſtit nihil habens in p̄terito nec futuro. ⁊ hec eſt ꝓpꝛia acceptio ipſius nũc. Aliter capitur vulgariter qđ nõ eſt p̉mo ⁊ ꝑ ſe nũc. ſed ſolũ ſm alterũ vt eſt tempus cuius vna pars tranſit et alia futura eſt. ſic tñ ꝙ ambe partes eius ꝓpinque ſint pꝛeſenti nunc

¶ Concluſio p̉ma. Idem eſt nũc p̄teriti ⁊ futuri. finis p̄teriti' ⁊ initiuꝫ futuri. Patet. quia ſi eſſet alterum ⁊ alterũ. vel illa ſunt mediata vel imediata. non ſecũdum. q: ꝯtinuũ non poteſt ꝯponi ex indiuiſibilib;. nec mediata. quia inter ea mediaret nũc. vel non. Nõ p̉mum. quia duo nũc nõ ſe habent ꝯſequenter in tempoꝛe. cum inter ipſa eſſꝫ medium eiuſdem generis. et tamen deberẽt ſe habere ꝯſequenter ſicut p̄teritũ ⁊ futurũ. quoꝝ termini ſe habent ꝯſequenter. Nec poteſt dici ꝙ mediet tempus. q: inter pꝛeteritum ⁊ futurũ nihil eſt mediũ niſi ipſum nũc. ſi ergo mediet tempus tale eſſet ipſum nũc. ⁊ cum tempus ſit diuiſibile ipſum nũc eſſet diuiſibile quod eſt impoſſibile. vt pꝛobatur. ergo non poteſt eſſe alterum ⁊ alterum nunc p̄teriti ⁊ futuri. ſed eſt vnum et idem indiuiſibile.

¶ Conclusio secũda. Nũc est indiuisibile. Probat᷑. q: si diuideret᷑. diuideretur in p̄teritum ⁊ futurũ. ⁊ cũ ipsum nunc sit terminus preteriti ⁊ futuri. et terminus sit in eo cuius est terminus. sequeretur ꝙ aliquid p̄teriti esset in futuro. ⁊ ecõtra. ¶ Secũda rõ. si nũc diuideret᷑. cũ diuisio vniuscuiusq; cõtinui supra aliquod indiuisibile cadat semꝑ sequeret᷑ ꝙ ipsuz nũc qđ diuideret᷑ nõ esset nũc ꝯm seipsum. sed solum ꝯm alterũ. scȝ ꝯm indiuisibile ꝯm qđ fieret diuisio eius. ⁊ sic nullum esset nũc ꝯm seipsum. qđ est falsum ¶ Tercia rõ. si nũc diuideret᷑. diuisio eius esset in p̄teritũ ⁊ futurũ. sed p̄teritũ ⁊ futurũ non sunt simul. sed successiue. qđ est ꝯtra rõnem eius. ergo tale nũc nõ esset simul totũ existens. qđ est ꝯtra rõnem ipsius nũc. Item si nũc esset diuisibile haberet partes ad inuicẽ ꝯtinuatas ꝑ aliquid. vel ergo illud ꝯtinuans esset diuisibile vel indiuisibile. si indiuisibile habet᷑ intentũ. scȝ ꝙ in qlibet ꝯtinuo debet dari aliqđ p̄mũ ꝯtinuans partes ad inuicem qđ sit indiuisibile. Si vero sit diuisibile iterũ arguit᷑ vt p̄us. ⁊ sic erit ꝓcessus in infinitum. ergo in oĩ ꝯtinuo opꝫ esse aliqđ indiuisibile. ⁊ si sit indiuisibile oportet ꝙ sit vnum ⁊ idem respectu partis prioris ⁊ posterioris

¶ Conclusio tercia. Impossibile est aliquid moueri in ipso nũc. Patꝫ. q: si aliquid potest moueri in ipso nũc. ꝯtinget in nũc moueri duo mobilia quorum vnũ moueret᷑ velocius ⁊ aliud tardius. sit ergo ipsum nunc. n. in quo aliqđ velocius motum ꝑtranseat magnitudinem. a. b. ⁊ tardius in equali scȝ nũc. n. mouetur ꝑ minorem magnitudinẽ que sit. a. g. sed velocius idem spacium. a. g. ꝑtransit in minori q̄ȝ tardius. cũ tardius mouebat᷑ ꝑ magnitudinem. a. g. in toto ipso nũc. sequit᷑ ꝙ velocius mouebitur ꝯm eandẽ magnitudinẽ in minori q̄ȝ in nũc. ergo nũc diuidet᷑. qđ est impossibile. ⁊ ꝑ cõsequens aliquid nõ p̄t moueri in nũc ¶ Conclusio quarta. Impossibile ē aliquid quiescere in nũc Probat᷑ trib: rõnib:. Prima est. illud quiescit qđ natum est moueri. ⁊ ꝯm illam partẽ et eodem mõ quo natũ est moueri. cuȝ quies sit p̄uatio motus. sed ostensum est ꝙ nihil aptum natum est moueri in ipso nũc. ergo nihil quiescit in nũc. ¶ Secũda rõ est. qđ mouet᷑ in aliquo toto tp̄e mouet᷑ in qualibȝ parte illius tp̄is in quo natũ est moueri. ⁊ siliter qđ quiescit in aliquo toto tp̄e quiescit in qualibet parte illi⁹ tp̄is in qua natum est quiescere. sed ideȝ nũc est in duob: tp̄ib: in quoꝝ vno toto quiescit et in altero toto mouet᷑. sicut apparet in eo qđ post quieteȝ mouet᷑ ⁊ post motum quiescit. si ergo in nũc aliquid natũ est quiescere ⁊ moueri. sequit᷑ ꝙ aliquod simul quiescit ⁊ mouebit᷑. quod est impossibile. ¶ Tercia rõ est. illud dicimus quiescere qđ se habet similiter nũc ⁊ p̄us ⁊ ꝯm se totuȝ ⁊ ꝯm suas partes Et moueri qđ dissiľr se hȝ vel ꝯm locũ vel ꝯm q̄ntitatẽ vel qualitatẽ sed in ipso nũc non est aliquid p̄us. cũ esset diuisibile. ergo nõ contingit in in nũc aliquid quiescere. Ex quo patꝫ ꝙ necesse est omne quod mouetur ⁊ omne qđ quiescit moueri ⁊ quiescere in tempore

Ad rationes Ante oppositũ Ad p̄mã dicit᷑. ꝙ tempus presens nõ dicit᷑ nũc per se p̄mo. sed solũ ꝯm alterum. scȝ per ip̄m nũc indiuisibile. Ad secũdã dr̄. ꝙ generatio ⁊ corruptio ⁊ illuminatio mediȷ̃ nõ sũt mot⁹ capiẽdo motũ stricte ꝓ q̄dã specie mutationis. ⁊ hoc si accipiant᷑ ꝯm suas rõnes ꝓprias. ⁊ ideo nõ sunt in tp̄e. sed in termino tp̄is. sicut eĩ sunt termini motuũ. ita sunt termini tp̄is.

Ad vltimã dicit̃ q̃ habitus ⁊ priuatio includunt cõtradictõnẽ circa susceptibile habitus vbi qñ ⁊ ꝺm q̃ aptũ natũ est habere habitũ ⁊ aliq̃d caret visu tpe quo nõ est natũ habere visum vt canis ante nonũ diẽ aut in ea parte qua natũ est habere sicut si nõ haberet visuȝ in pede vel in manu aut eo modo quo nõ est natũ habere vt si homo non videat in capite nõ ꝓpter hoc dicit̃ esse priuatus visu modo ostensum est q̃ nihil aptũ natũ est moueri in ip̃o nunc ideo nõ seq̃tur q̃ aliq̃d possit quiescere in nunc.

Quod mutatur autem omne. necesse est diuisibile eẽ Quoniã eñ ex quodaȝ in quoddã omnis mutatio. et cum quidem sit in hoc in quod mutatũ est non amplius mutatur. Cum autem in eo ex quo totũ est. ⁊ ip̃m ⁊ partes omnes non mutantur. Q enim similiter se habent et ip̃m ⁊ partes omnes non mutantur. Necesse igitur hoc quidem aliquid in hoc esse aliud vero in altero mutantis. Non eñ in vtrisq̃ neq̃ in neutro possibile est esse. Dico autem ĩ quod mutat primũ ꝺm mutatõnem. vt ex albo in fuscum nõ in nigrum. Non eñ necesse est quod mutatur in quocunq̃ esse vltimoꝝ. Manifestũ igitur est. q̃ omne quod mutatur erit diuisibile.

Queritur Vtrũ oĩe qd̃ mutat̃ sit diuisibile. Arguit̃ q̃ nõ. quia motus ⁊ mobile cõsimiliter diuidũtur sed sunt quedaȝ mutatiões indiuisibiles scȝ generatio ⁊ corruptio. ⁊ illumiatio. mediũ g̊ nõ oẽ qd̃ mutat̃ est diuisibile Scd̃o sic. si oẽ qd̃ mouet̃ eẽt diuisibile hoc eẽt qꝛ ip̃m esset ꝑtim in termĩo a quo ⁊ partim in termino ad quem. sed hoc nõ est necesse. primo quia illud qd̃ mouet̃ ꝺm se totũ põt esse in medio sine h̃ q̃ aliq̃d sui habeat ĩ aliq̊ extremoꝝ illd̃ etiã qd̃ mutat̃ ꝑ alteratões ꝺm totũ sit alterat̃. g̊ ⁊c. In oppositũ est phs in textu hui⁹ libri. ꝑ responsione.

Sciendũ ꝑmo. q̃ postq̃ phs oñdit q̃ in nunc nihil mouet̃ aut quiescit et ꝑ ꝯsequẽs q̃ oĩs motus est in tpe. Cõsequenter oñdit q̃ oĩe qd̃ mutat̃ est diuisibile vt ex istis duobus ꝓcedat ad diuisionem motus

Sciendũ secũdo. Q̃ oĩs mutatio est ex quodã termino in quẽdã terminũ. Sed quilibet illoꝝ duplex est scȝ ꝓpinquus ⁊ vltimus. Terminus ad quẽ vltim⁹ ẽ quo habito cessat motus vel ad quẽ ꝑtingit ꝑ medium. Alius est ꝓpinquus ⁊ est quo acquirit̃ vltim⁹ termin⁹. vt qñ aliq̃d de nigro in albũ mutat̃. vltim⁹ termin⁹ albũ ẽ ꝓpinquus vero fuscũ. Silr terminus a quo primus est a quo simpliciter incipit motus sic q̃ ante nõ erat sed termin⁹ a quo ꝓpinquus est qui est ꝓpinquioꝛ vltimo termĩo vñ loquẽdo de istis terminis ꝓpinq̃s inter termĩos extremos ⁊ nõ de extremis simpliciter intelligit̃ q̃ in motu permixti sunt termini. qꝛ mediũ inter duo extrema rõnẽ habet vtriusq̃ quia participat vtrũq̃ terminũ.

Cõclusio. Oĩe qd̃ mutat̃ ẽ diuisibile. ꝓbat̃. qꝛ oĩs mutatio est ex quodam in quoddã. sed qñ mobile mutat̃ nõ est ꝺm se totũ ⁊ suas ꝑtes in ter-

mino a quo quia sic diceret quiescere. nec ꝫm se totū ꝛ partes suas in termi-
no ad quē. q̄a mobile q̄n est in termino ad quē nō amplius mutat nec p̄t
dici ꝙ q̄n mutat ꝫm se totū ꝛ partes sit simpliciter in vtroq̄ termīo. q꞉ sic
cōtraria vel cōtradictoria simul essent in eodem cū termini motus sint cō-
trarij vel cōtradictorij. Nec pōt dici ꝙ q̄n mutat simpliciter est in neutro
terminoꝝ. q꞉ qđ mutat nō subito recedit a termino a quo sed pars post p̱-
tem ꝛ cū vna pars egredit a termino a quo ingredit ꝫm aliā p̱tem terminū
ad quē. vt patet in motu locali. ꝛ hoc intelligēdo de termīo ad quē nō vlti-
mo simpliciter. ḡ omne mutabile dum mutat parti est in termīo a quo et
partim in termino ad quē. Sed qđ hꝫ partē ꝛ partē est diuisibile. ḡ oē mu-
tabile ē diuisibile. Sꝫ circa h̄ dubitat Auerrois Vtrū de mutabili ꝫm q̄z-
libet mutatōem intelligat phs ꝯclusionē si dicat ꝙ nō tunc demonstratio
non est artificiosa q꞉ est particularis. nec potest dici ꝙ sic. q̄a quedā sūt mu-
tatōnes indiuisibiles inter quaꝝ extrema nō cadit mediū q̄re in illis demō-
stratio nō pōt habere locū. Ad hanc rōnē ponit Auerrois plures rōnes.

Prima est Alexandri dicētis. ꝙ nulla transmutatio est indiuisibilis aut
in non tp̱e. sed hoc est ꝯtra dicta Aresto. ꝛ alioꝝ peripoteticoꝝ. Scđa ē
theomistij dicētis ꝙ sit aliqua transmutatio in nō tp̱e tñ nos latet modo
Aresto. solū loquit de his que sunt nobis manifesta. Tercia ē Anempe-
te dicētis ꝙ hic Aresto. nō intendit de diuisione mutabilis ꝫm p̱tes q̄ntita-
tiuas eius. sed de diuisione q̄ diuidit subiectū p̱ accñtia ꝯtraria de quorum
vno mutat in alterū. Quarta ē ꝓp̱ria rñsio Auerrois ꝙ ille mutatōnes
que sunt in nō tp̱e sunt termini quorūdā motuū diuisibiliū. iō dicit ꝙ illis
mutatōnibꝫ accidit terminari in nō tp̱e q̄nto accidit motui terminari ī in-
stanti. Et q̄a illud qđ est p̱ accidens p̄termittit in demōstratōnibꝫ. iō Are-
sto. loq̄tur ac si oīs motus esset diuisibilis in tp̱e. Sꝫ vt dicit sanctꝰ Tho-
mas p̄dicta diuisio de mutatōnibꝫ in diuisibilibꝫ nō ē ad ꝓpositū. q̄a h̄ A-
resto. nō intendit ostendere diuisionē mutabilis ex diuisione motus sꝫ ecō-
tra ex diuisione mutabilis diuisionē motus q꞉ diuisio prius est in mobili q̄z
in motu. vñ si ex diuisione mutatōis vellet ostendere diuisionē mutabilis
ꝛ postea ecōtra cōmitteret circulationē. Dicit ḡ sanctꝰ Thomas. ꝙ omne
mutabile ꝫm quālibet mutatōem est diuisibile ꝛ p̱tē hꝫ in termīo a quo et
partē in termīo ad quē sꝫ hoc ē diuersimode in diuersis mutatōnibꝫ. q꞉ in
illis inter quoꝝ extrema ē aliqđ mediū mutabile p̱tim ē in termīo a quo ꝛ
partim in termīo ad quē ꝫm ip̄a extrema sꝫ in his inter q̄ nō cadit mediuꝫ
mutabile parti ē in vno termīo ꝛ parti in alio nō ꝫm ip̄a extrema. sꝫ ꝫm a-
liq̄d eis adiūctū vt dū materia aque mutat de p̄uatōe ad formā ignis dū
est ī ip̄o mutari ex sui p̄uatōne ꝫm seip̄am ꝫm p̱tē ē sub forma ignis nō ꝫm
seip̄am sꝫ ꝫm dispositōem quā nc̄cē ē dispositōem hr̄e anq̄z formā ignis re-
cipiat ꝛ sic mutabile in qualibet mutatōe oportet esse diuisibile. q꞉ q̄uis a-
lique mutatōnes sint ꝫm se indiuisibiles adiūgit tñ motui successiuo ꝫm ee
et hoc mō intelligit qđ infra dr̄ ꝙ oīs mutatio ē diuisibilis ꝛ oē qđ generat
prius generabat ꝛ qđ corrūpit prius corrūpebat ꝛ hoc mō p̄t intelligi dcm̄
Alexandri dicētis oēm mutatōem eē diuisibilē vl' ꝫm seip̄am vl' ꝫm motū
sibi adiunctū. Dubitat scđo. Vtrū ista diuisio qua dicit mutabile esse
partim in termino a q̊ ꝛ partim in termino ad quem intelligat ꝫm p̱tes (in-

tegrales aut ſm partes terminoꝝ motus. Rñdent aliqui ꝙ ſumēda ē ſm ptes terminoꝝ ita ꝙ dum aqua calefit nō eſt intelligendū ꝙ aliq̄ ps quāti tatiua eius ſit calida ⁊ alia adhuc frigida imo tota calefit. Et q2 in min⁹ calido eſt pmixtio frigiditatis. iō dr mobile eſſe ptim in termino a quo ⁊ p tim i termīo ad quē ſm ptes termīoꝝ mot⁹ ⁊ pbabāt q2 in de ſenſu ⁊ ſen ſato dicif ꝙ nō ſilr ſe hꝫ mobile in alteratōne ⁊ latōne. q2 in alteratōne to tum ſil' alteraf recedendo de vno termīo ⁊ accedendo ad alterū ſꝫ in latio ne pars poſt partē mouef ita ꝙ pma ps mobilis prius ingredif terminuꝫ ad quē ꝙ̄ ſecūda. Sed hec reſponſio vt dicit ſanctus Thomas nō videf eſſe de intentōne Areſto. ſic dicētis in textu. Neceſſe igif hoc quidē aliqd̄ i hoc eſſe. aliud vero in altero mutantis. Ex quib⁹ verbis apparet ꝙ hanc diuiſionē attendit ſm ptes ꝙ̄titatiuas mobilis. ⁊ ideo dicēdū eſt ꝙ in hoc ſexto agit de motu ſm ꝙ eſt cōtinuus. Et cōtinuitas p ſe reperif in motu locali qui ſolus pōt eſſe cōtinuus ⁊ regularis vt in octauo hui⁹ dicef. iō demonſtratio Areſto. ſimpliciter pertinet ad motū localem ⁊ ad alios mo tus ex pſequenti inq̄ꝫtum aliqd̄ cōtinuitatis participant ⁊ etiam q̄a omne mobile ſm alios motus eſt etiam mobile localiter ſed in mobili localit' ma nifeſtum eſt ꝙ dum mouetur habet partem in termino a quo ⁊ partem i ter mīo ad quē pxīo. Etiā intelligendo de partib⁹ mobil'. ideo ex iſta demon ſtratōne poteſt concludi generaliter ꝙ omne mobile eſt diuiſibile.

Ad rōnes ante oppoſitū. Ad primā dicif ꝙ licet ille mutatō nes ſm ſe accepte ſint indiuiſibiles tñ ſm eſſe ꝙ habent in mutabili adiuncte ſunt motibus ſucceſſiuis vt generatio ⁊ cor ruptio alterationi ⁊ illuminatio medij motui locali. Ad ſecūdā dicitur ꝙ oīne mobile eſſe partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad queꝫ non eſt intelligendū de extremis ſimpliciter ſed pꝓinquis et in illis extre mis eſt ſm quandā participatōem ⁊ non ſimpliciter. Et ꝙ̄uis in alteratō ne aliquod mobile poteſt ſm ſe totū alterari tñ alteratio ꝓus fit ſm vnam partē ꝙ̄ aliā in pncipio alteratōis vl' fortius i vna ꝙ̄ i alia.

Motus āt ē diuiſibilis duplr Uno q̄dē mō tpe Alio vero ſm partiū illius qd̄ mouef motus. vt ſi ipm. a. c. mouef totū et a. b. mouebif ⁊. b. c. Sit igif ipius quidē. a. b. qui eſt. d. e. ipius. b. c. qui eſt. e. ꝫ. motus partiū Neceſſe eſt igif totū in q̄ eſt d ꝫ ipſius a c eſſe motum Mouebif em̄ ſm hunc qm̄ qui dem vtraqꝫ partiū mouebif ſm vtrāqꝫ Nulla em̄ mouebif ſm alterius motū Quare ⁊ totus motus totius eſt magnitu dinis motus Amplius āt ſi oīs mot⁹ alicui⁹ ē. tot⁹ aūt mo tus q̄ ē pſequēter d ꝫ neqꝫ ptiū ē neutre. ps em̄ vtraqꝫ neqꝫ al terius nullius Cui⁹ em̄ tot⁹ toti⁹ ⁊ ptes ptiū ſūt: ptes auteꝫ ipius d. ꝫ ſūt ipaꝝ q̄ ſūt a b c ⁊ nullaꝝ aliaꝝ. Pluriū enim non erat vnus motus ⁊ vtiqꝫ tot⁹ motus erit ipius a b c magni tudinis Amplius aūt ſi quidē ē totius alius mot⁹ vt in quo

c.i.remouebitur ab eo.quia vtrarũq; partium motus. Hi; autẽ equales erant his que sunt.d.e.z.vnius em̃ vnus mo/tus. Quare si totus quidem diuidet.qui est.t.i.in partiũ motus .equalis erit q̃ est.t.i.ei que est.d.z. Si vero deficit ali/quid.vt quod est.k.l. Hic nullius erit motus.neq; em̃ totius neq; partium propter id quod vnus vnius est.neq; alterius nullius est Continuus em̃ motus est continuorum quorundam Similiter autẽ est.et si excellat secundum diuisionem. Quare si hoc impossibile est necesse eundem esse et equalẽ. Hec quidẽ igi/tur diuisio secundum partium motus est.et necesse omnis esse pti/bilis ipm Alius autem secundum tempus. Quoniã em̃ omnis motus in tempore Tempus autẽ omne diuisibile est.in minori autem minor motus.necesse est omnẽ diuidi motum secundum tempus. Quoniã autem omne quod mouet.in aliquo mouetur et quodam tempore.et omnis est motus.necesse est easdem diuisiones esse temporis et motus.et ipsius moueri et quod mouetur.et in quo motus est.sed non omniũ similiter est.in qui/bus motus est.sed quanti quidem secundum seipm .qualis aũt secundum accidens Accipiatur em̃ tempus in quo mouetur.in quo sit a.et motus in quo.b. Si igit per totũ in omni motũ est tempore.i medio per minorẽ et iterũ hoc diuiso per minorẽ huic et sic semper Similiter aũt et si motus diuisibilis sit.et tps diuisibile. Si ei per totũ in omni per mediũ in medio.et iterũ per minorẽ in minori. Eodem aũt modo et ipm moueri diuidet Sit.n. in quo est.c.ipm moueri. Scd̃m igitur mediũ motum minor erit toto et iterũ secundum medietatis mediũ et sic semper. Est autẽ et ponentem secundum vtrũq; motuũ ipm moueri vt secundum .d.c.et.c.e. dicere q totũ erit secundum totum Si nanq; aliud plus erit ipsum moueri secundum eundem motũ.sicut determinauimus.et motum diuisibilem in partium motus esse Accepto em̃ ipo moueri secundum vtrũq; cõtinuũ erit totum. Similiter aũt demonstrabitur et longitudo diuisibilis.et oĩno illud omne in quo est muta/tio preter quedam.que secundum accidens Quod.n.mutat est di/uisibile.vno em̃ diuiso oĩa diuident et in ipo finita esse aut in finita similiter se habebit de oĩbus Secutũ aũt maxime est diuidi omnia et infinita esse ab ipso mutante. Mox.n.inest

mutanti diuiſibile ⁊ infinitũ Diuiſibile quidē igiť oſtēſuz eſt
ꝑus Infinitũ aũt in ſequentibꝫ erit manifeſtum

Querit͂ Utrũ iſta q̇ncꝫ ꝯdiuidanť ſcilʒ mobile motus tempꝰ
mouere ⁊ illud in quo eſt motus Arguiť ꝑmo ꝙ non
qꝛ motus ſolũ eſt diuiſibilis dupľr. vt dꝫ in textu.ſcʒ ad diuiſionē mobilis
et tꝑis.ergo nō ꝯdiuidiť illis quatuoꝛ Scđo ſic.oīs motus eſt diuiſibi/
lis.ſed nō om̄e illud in quo eſt motus eſt diuiſibile. vt pʒ de qualitate.ğ rē
Tercio ſic.illoꝝ q̇ncꝫ nō eſt eadem q̄ttitas.ergo nec eadeʒ diuiſio.⁊ per
ꝯn̄s nō ꝯdiuidunť In oppoſitũ eſt pħs in textu Pro reſponſione
¶ Sciendũ ꝑmo.ꝙ poſtq̄ꝫ Areſto.ꝓmiſit aliqua nc̄caria valentia ad cog/
noſcendũ diuiſionē motus in ꝑtes q̄ttitatiuas Conſequēter agit de illa di
uiſione motus oſtendendo quot modis diuidiť motus ⁊ q̄ ſunt illa q̄ me
tui ꝯdiuidũtur. ¶ Sciendũ ſcđo.ꝙ omne diuiſibile in ꝑtes q̄ttitatiuas
opoꝛtʒ eſſe q̄tũm ⁊ extenſum vel ꝑ ſe vel ꝑ accn̄s.ad extenſionē aũt alicuiꝰ
foꝛme requiriť ꝙ ſ̄m aliā ⁊ aliā partē ſit in alia ⁊ alia ꝑte ſue materie ⁊ non
tota ſimpľr in qualibet ꝑte ſicut in aliquo ſubiecto albo.alia ꝑs albedinis ē
in vna parte ſubiecti. ⁊ alia in alia.requiriť etiā ꝙ extēſio talis foꝛme ſit eq̄
lis extenſioni materie vel ſubiecti Ex iſtis ſeq̇tur ꝙ aīa rōnalis nō eſt
foꝛma extenſa.qꝛ eſt tota in toto coꝛꝑe ⁊ in qualibet ꝑte.ſed quilibet motꝰ
eſt foꝛma extenſa.qꝛ nō eſt totus in qualibet ꝑte mobilis.ſed in alia ⁊ alia
ꝑte eſt alia ⁊ alia ꝑs motus.⁊ extēſio motus equalis eſt extēſioni mobilis.
¶ Sciendũ tercio.ꝙ motus dupľr diuidiť. Uno mō ſ̄m tēpus.qꝛ oīs
motus eſt in tꝑe. Alio mō ſ̄m ꝑtes mobilis.et hec diuiſio ꝑt dupľr intelli/
gi. Uno mō ſic ꝙ vna ꝑs mobilis poſt aliā moueať.⁊ hoc mō intelligi nō
ꝑt diuiſio motus in illo mobili qđ ſ̄m ſe totũ ſimul moueť niſi attendereť
ꝑoꝛitas motus vnius ꝑtis mobilis ad motũ alterius ꝑtis in oꝛdine ad ali
qđ ſignũ ꝑ qđ ꝑus acq̇riť vna ꝑs mobilis q̄ꝫ alia. Alio mō ꝑt intelligi ta/
lis diuiſio ſ̄m extenſioneʒ motus quā hʒ ad extenſionē mobilis. ita ꝙ ſicut
totus motus eſt totius mobilis.ſic etiā cuiuſlibet ꝑtis mobilis alicuius eſt
aliqua ꝑs motus.et hoc mō intelligit pħs motũ diuidi ad diuiſionē mo/
bilis qn̄ diſtinxit diuiſonē motꝰ ſumptā ex parte mobilis a diuiſione mo
tus ſumpta a diuiſione mobilis ¶ Concluſio ꝑma. Motus ꝯdiuidiť
mobili. Probat pħs tripľr. Primo.qꝛ ſicut totus motus eſt totius mobi
lis.ita partes motus ſunt ꝑtium mobilis. Uerbi gratia.ſit mobile.a.c.cu/
ius partes ſunt.a.b.et.b.c.⁊ totus motus ſit.d.ʒ.cuius partes ſunt.d.e.⁊
e.ʒ.ſicut ergo totus motus.d.ʒ.eſt totius mobilis .a.c.ita pars motus.d.e
eſt partis mobilis.a.b.⁊ alia ꝑs.e.ʒ.eſt partis.b.c.ergo motus cōdiuiditur
mobili. Secũda ratio eſt iſta.nam om̄is motus eſt alicuius mobilis.ergo
totus motus.d.ʒ.eſt alicuiꝰ mobilis.⁊ non eſt alicuius ꝑtis ipſius.a.c.qꝛ
tũc totum mobile.a.c.mouereť ad motũ illius partis.⁊ ſic non moueretur
per ſe pꝛimo ſed ſ̄m alterum.ergo opoꝛtet dicere ꝙ ille totus motus eſt to
cius mobilis.⁊ ꝑ ꝯſequens partes illius motus ſunt partium mobilis.qꝛ
non poteſt dici ꝙ vna pars moueať motu alterius partis.eo ꝙ in omni illo
quod mouetur neceſſe eſt eſſe aliquem motum.vt dictum eſt. Tercia rō
eſt.vel totus motus adequatur partibꝫ mobilis.vel eas excedit.vel ab il

lis exceditur Si pmū habetur intentum. Si secūdum tunc capiatur illud in quo excellit. ergo fm illud nulla pars mobilis mouetur. quare neqȝ totum. et sic aliquis motus erit fm quem nihil mouebitur. qꝛ non potest dici ꝙ fm illud excellens aliquod mobile moueatur. quia totus ille motus intelligitur esse ꝯtinuus. quare non potest esse diuersoꝝ mobilium. Si vero dicat tercium. cū totum mobile supponat moueri. illa pars mobilis excellens moueret sine motu. quod est impossibile. ¶ Conclusio secūda. Motus ꝯdiuidit tempori. Patȝ qꝛ sicut aliquis totus motus est in aliquo toto tpe. ita ꝛ partes illius motus sunt in partibꝫ illius tpis. ergo mot⁹ cōdiuidit tpi ¶ Conclusio tercia. Motus ꝛ moueri ꝯsimiliter diuidunt Probat. qꝛ sicut totus motus toti mobili tribuit moueri. ita ꝛ partes motus partibꝫ mobilis alias vel fm aliquā partē mobilis nihil moueret vel aliquid moueret. ꝛ tn̄ fm nullum motum ¶ Conclusio quarta. Motus ꝛ id in quo motus est ꝯdiuidūtur. Et p illud in quo est motus intelligitur forma vel dispositio fm quā p se ē motus. ꝛ nō p accidens. Probat ꝯclusio. qꝛ si aliqđ mobile toto motu transit aliqđ spaciū tūc fm partes illius motus transiuit partē illius spacij. ꝛ similiter diceretur de motu fm q̄litatem. Differentia tn̄ est in hoc vt dicit in textu. ꝙ aliqua eoꝝ ad que est motus sunt per se diuisibilia. vt de motu fm locum ꝛ fm q̄titatem aliqua p accidens tm̄. vt de motu fm q̄litatē. ¶ Et si querat cui istoꝝ pmo ꝯueniat diuisio. Respondet phus. ꝙ mobili. qꝛ primo ꝛ p se est q̄tum. Alia pōnit diuisio. Respondet phus. ꝙ mobili. qꝛ primo ꝛ p se est q̄tum. Alia vero q̄titatem accipiūt ab eo. quare ꝛ diuisionē finitatem ꝛ infinitatem.

¶ Dubitat. vtrū sit eadem diuisio qua motus ꝯdiuidit illis quatuor. Respōdet phus. ꝙ si sit eadē q̄titas est eadē diuisio. si aūt nō est eadem diuisio modo manifestū est ꝙ nō est eadem q̄titas. qꝛ q̄titas quā habet motus ad extensionem mobilis est pmanens. eo ꝙ omēs partes mobilis simul mouētur. sed q̄titas quaȝ habet a tpe successiua est. qꝛ istius q̄titatis vna pars nō est simul cū alia. ꝛ sic nō est eadē diuisio qua diuiditur motus ad diuisiones mobilis ꝛ temporis

Ad rōnes ante oppositum. Ad pmam dicit. ꝙ in genere duplex est diuisio motus. qꝛ in omni diuisione motus partes simul sunt. et hanc diuisionem motus capit ab extensione mobilis vel partes sibi inuicē succedunt. ꝛ hanc capit a tempore. ꝛ hec duplex diuisio ꝯformiter reperitur in moueri ꝛ in eo in quo est motus. Ad alias patȝ solutio ex dictis.

Uoniā aūt omē q̄d mutat ex quodā in aliq̄d mutat. necesse est q̄d mutatur. cū mutatū est esse in quo mutatū est. Q̄d mutat em̄ ex q̄ mutatur distat. aut deficit ipm ꝛ aut idem ē mutari ꝛ deficere. aut seq̄tur ad mutari ipm deficere Nā q̄d ē mutatū esse defecisse sīliter em̄ vtrūqȝ se hȝ ad vtrūqȝ Qm̄ ergo vna mutatio numeri est fm ꝯtradictionem. qn̄ mutatū ē ab eo q̄d nō est inesse deficit nō ens. erit igit inesse.

Omne em̄ necesse est esse aut nō esse Manifestū igit̄ q in mu
tatōe ꝯm ꝯtradictōem q̄d mutatū ē erit in quo mutatuz ē. si
aūt in hac ꝛ in alijs est silr em̄ in vna ꝛ in alijs Amplius au
tem ꝛ ꝯm vnāquāqꝫ accipientibꝰ manifestū ē. si q̄dem necesse
est qđ mutatū esse alicubi ex q̄ mutatū ē. aut in aliq̄ Om̄ aūt
ex q̄ mutatū est deficit. necesse ē autez esse alicubi. aut in hoc
aut in alio erit. Si q̄dem igit̄ in alio vt in ip̄o. c. q̄d in ip̄m b
mutatū ē iterū ex. c. mutat̄ in. b. Nō em̄. c. erit habitū ipsi. b
Mutatio em̄ ꝯtinua est Quare qđ mutatū ē q̄ndo mutatū
est mutat̄ in qđ mutatū ē. hoc aūt ē impossibile Necesse er-
go qđ mutatū ē esse in hoc qđ mutatuz ē. Manifestū igit̄ est
et qđ factū ē cū factū est erit. ꝛ qđ corruptū est nō erit Uiter
em̄ dictū est ꝛ de om̄i mutatōne. ꝛ maxime ē manifestū in ea
q̄ est ꝯm ꝯtradictōem Qđ q̄dem igit̄ qđ mutatū est cū muta
tum est p̄mū in illo est manifestū est In quo aūt p̄mo mu
tatū est qđ mutatū est necesse est athomū esse. Dico aūt pri
mū qđ nō p alterū. aliq̄d ipsius esse hm̄oi sit Sit igit̄ diuisi
bile qđ est: a. c. et diuidat̄ ꝯm. b. si q̄dem igit̄ in. a. b. mutatuz
est aut iterū in. b. c: nō vtiqꝫ in p̄mo qđ est. a. c. qđ mutatum
est erit. si aūt transmutabat̄ in vtroqꝫ necesse est in vtroqꝫ trā
smutatū esse. aut transmutari. ꝛ vtiqꝫ in toto transmutabat̄.
sed erat mutatum. Eadem aūt ratio ꝛ si in hoc q̄dem mutat̄
in hoc aūt mutatum est Erit em̄ aliquid p̄mo prius Quare
nō erit vtiqꝫ diuisibile in quo mutatū est. Manifestū est igit̄
quia ꝛ quod corruptū est ꝛ qđ factum est in athomo. hoc qui
dem corruptum. hoc aūt factum est Dicitur aūt in quo p̄
mo mutatum est dupliciter. Aliud quidem in quo primo p-
fecta est mutatio. Tunc enim verum est dicere quod muta-
tum est. Aliud vero in q̄ primo cepit mutari. Scd̄m quidē
igitur finem mutationis quod primum dicitur existit ꝛ est
contingit em̄ perfici mutationem. ꝛ est mutationis finis. qđ
ostensuz est indiuisibile esse. propter id q finis est. Quod au
tem ꝯm principium omnino non est. non em̄ principiuz est
mutationis. neqꝫ in quo p̄mo quis mutabat̄. Sit em̄ p̄mū
in quo sit. a. d. hoc igit̄ indiuisibile q̄dē nō ē: accidit em̄ ha-
bita esse ipsa nūc. Amplius si in. c: a. tp̄e om̄i quiesc[illegible] ponat̄

eṁ quiescēs ⁊ in .a. quiescit Quare si impartibile est .a. d. si/mul quiescit ⁊ mutatū erit In .a: quidē eṁ quiescit. in d aūt mutatū est. qm̄ aūt nō est imptibile. necesse est diuisibile esse et in quolibet huius mutatū esse. diuiso eṁ ipso a d. si qui/dem in neutro mutatū est. neqꝫ in toto est a d. si aūt in ābobꝫ mutaꝛ ⁊ in oṁi. si vero in altero tm̄ mutatū est nō in toto ꝑ/mo Quare necesse est in q̄libet mutatū esse. Manifestū igiꝛ est ꝙ nō est in quo ꝑmo mutatū est. infinite eṁ diuisiōes sūt Neqꝫ itaqꝫ in eo qḋ mutatū est qḋ ꝑus est qḋ mutatuꝫ est. sit eṁ d igiꝛ qḋ ꝑmo mutatū est ipsius d e omne diuisibile esse demōstratū est qḋ mutaꝛ Tempus aūt in quo .d .z. mutatū est. sit in quo ē t i. si ergo in oṁi d z mutatū est medio minus ē qḋ mutatū ē. ⁊ ꝑus est ipso d z. Et iterū hoc aliud ⁊ illo alte/rum. ⁊ sic semꝑ quare nihil erit ꝑmū mutātis qḋ mutatuꝫ ē. Qḋ igiꝛ neqꝫ in eo qḋ mutaꝛ neqꝫ in quo mutaꝛ tpe. nihil ꝑ/us sit. Manifestū ex his que dicta sunt. Ipsum aūt qḋ mu/taꝛ aut ꝓm qḋ mutaꝛ nō etiā similiter se habebit Tria nanqꝫ sunt que dicūtur ꝓm mutatiōem qḋ mutaꝛ ⁊ in quo. ⁊ in qḋ mutaꝛ. vt hō. tempus. ⁊ albū. hō q̄dem igiꝛ ⁊ tempus diui/sibilia sunt: De albo aūt alia rō est ꝑpter qḋ ꝓm accidēs om/nia diuisibilia sunt cui eṁ accidit albū aut quale. illud diui/sibile est. Quoniā q̄cunqꝫ diuidūtur ꝓm seipsa diuisibilia et nō ꝓm accn̄s. neqꝫ in his erit primū. vt in magnitudinibꝫ sit eṁ in qua est a b magnitudo. motū aūt sit ex b i c. primū igiꝛ si q̄dem indiuisibile erit b c impartibile impartibili erit ꝯiūc/tum si vero diuisibile erit aliquid ipso c prius in qḋ mutatū est et in illo iterū aliud. ⁊ sic semꝑ ꝑpter id qḋ nullo mō defi/cit diuisio in b si ꝑmo motū sit a b in c. Quare nō erit ꝑmuꝫ in qḋ mutatū est. Siľiter aūt ⁊ in q̄titatis mutatōe. ⁊ hec q̄/dē eṁ in ꝯtinuo est. manifestū igiꝛ ꝙ in sola mutatōe que est ꝓm qualitatē ꝯtingit indiuisibile per se esse

Queritur Utrū in motu sit dabile ꝑmū mutatū esse Arguiꝛ ꝑmo ꝙ sic. q2 vbi Aresto. demonstrat omne mutabile esse diuisibile sic dicit. Dico aūt ꝑmū in quo mutatur ꝓm mutationeꝫ Ex quibꝫ ꝟbis videꝛ dicere ꝙ in motu est dare id in quo est ꝑmū mutatū esse Scḋo sic. dabile est ꝑmū non esse motus a parte post. sed tale nō esse est ꝑmū mutatū eē. q2 tūc nō mutaꝛ mobile ⁊ aū mutaꝛ. ꝫ in motu est dabile

primū mutatū esse Tercio sic mutatū esse est termin⁹ ipsius mutari sʒ de
bilis ē pˀma pars motus.ḡ etiā dabile est pˀmū mutatū esse In oppositū
est phs in textu. Pro rūsione Sciendū pˀmo.ꝙ postq̄ phs tractauit de
diuisione motus. Cōseq̄nter agit de ordine partiū mot⁹ inq̄rēdo an i mo
tu sit dare primū mutari siue primū mutatū esse. Et pˀmo supponit ꝙ ois
motus est ex quodā in quoddā.2 ꝙ termin⁹ a quo sp abijcit̄ ꝛ termin⁹ ad
quē semp acquirit̄. Cōclusio pˀma. Necesse ē oīe mobile qn̄ mutatū est
eē i terīo ad quē. Pro cui⁹ pbatōe suppoīt phs ꝙ mutari distare seu defice
re a termino a quo idē sunt subiecto.ꝛ silr mutatū esse ꝛ defecisse differunt
tn̄ rōne. qꝛ mutari dicit̄ p respectū ad terminū ad quē distare vero p respec
tum a termino a quo. Tunc arguit̄ sic sicut est in mutatōne fm cōtra-
dictōem ita est in alijs. Sʒ in mutatōne fm ꝯtradictōnē defecisse ab vno
terīo est esse in alio.ḡ cū mutatū esse sit idē ꝙ defecisse a terīo a quo seq̄
tur ꝙ in tali mutatōne mutatū eē est eē in terīo ad quē.ꝛ p ꝯn̄s ita est in
alijs mutatōnibꝫ. Itē cū aliq̄d mutatū est. vel ē in terīo a quo vel in ter-
mino ad quē vel in intermedio.nō in terīo a quo.qꝛ mutatū esse ē defecis
se a terīo a quo,nec in intermedio. q̇a in eo mutat̄ ad terminū ad quē.sed
impossibile ē aliq̄d simul mutari ꝛ mutatū esse.ḡ mobile cū mutatū est.ē in
terīo ad quē. Ex ista ꝯclusiōe seq̄tur ꝙ oīe factū qn̄ est factū e.ꝛ qḋ cor-
ruptū ē nō est.patʒ qꝛ termin⁹ ad quē generatōis est esse.ꝛ termin⁹ corrup
tionis nō esse. Seq̄tur scḋo ꝙ mutatū esse p̄supponit mutari.sicut termi-
nus p̄supponit id cui⁹ est termin⁹. Seq̄tur tercio ꝙ sicut in motu ē dabilis
duplex termin⁹ ad quē.s. vltim⁹ simplr.q̄ habito cessat motus.ꝛ ꝓpinqu⁹
q̄ nō ē vltim⁹ simplr.sʒ solū respectu ptis p̄cedētis.ita etiā ē dabile duplex
mutatū esse.s.ꝯpletū ꝛ pfectū ꝛ impfectū seu incōpletū.pfectū est i fine mo
tus.sed impfectū ē in aliq̄ intermedio inter terminū a q̄ ꝛ terminū ad quē
simpliciter vltimū.ꝛ tale mutatū esse incōpletū nō ē in motu fm actū sʒ so
lū in potentia.ꝛ infinita sunt talia mutata esse in motu fm potentiā.qꝛ qui
libet mot⁹ diuisibilis ē in infinitas ptes loquēdo de ptibꝫ eiusdē ꝓportōis
et nō eiusdē q̄ntitatis. Cōclusio scḋa. Mutatū esse ē in indiuisibili tem
poris.ptʒ qꝛ si nō sit ita detur tp̄s diuisibile in q̄ aliq̄d sit mutatū.ꝛ sit illud
tp̄s.a.c.cui⁹ vna ps sit.a.b.ꝛ alia.b.c.vel ḡ illud qḋ mutatum est in tpe.a.c.
mutatū ē in qualibet pte ei⁹ vel in vna mutat̄.ꝛ i alia mutatū est.vel i neu
tra si in q̄libet pte seq̄tur qḋ pˀus mutatū ē in vna pte q̄ꝫ i toto.ḡ totū tp̄s
nō erat pˀmū in q̄ mutatū ē. Nec pt dici 2m qꝛ tūc nō eēt mutatū i toto tpe
pˀmo.sʒ solū gr̄a alicui⁹ ptis.si dicat̄ ꝙ in neutra seq̄tur nec ꝙ in toto.ḡ i-
possibile ē id in q̄ aliq̄d mutatū ē esse tp̄s diuisibile.ꝛ sic oportet ꝙ sit in in
diuisibili tpis qḋ nō ē tp̄s.sʒ termin⁹ ei⁹ sicut mutatū esse nō ē mot⁹ sʒ ter
min⁹ ei⁹. Ex hac ꝯclusione seq̄tur ꝙ oē qḋ ē factū vel corruptū factū ē vel
corruptū in indiuisibili tpis. Cōclusio tercia. In motu dabile ē pˀmum
mutatū eē ꝯpletū.ptʒ qꝛ oīs mot⁹ ē finitus.ḡ in oī motu dabilis ē vltim⁹
termin⁹ simplr ꝯplet⁹ ꝛ tale ē mutatū esse cōpletū. Cōclusio q̄rta. Di-
uidendo motū in ptes eiusdē q̄ntitatis in motu ē dabile pˀmū mutatū eē in-
cōpletū. qꝛ pˀmū mutatū esse incōpletū ē termin⁹ pˀme ptis motus.sed hoc
modo diuidendo motū dabilis est pˀma pars motus.ḡ ꝛ pˀmū mutatū eē
incōpletū. Cōclusio q̄nta. Diuidendo motū in partes eiusdē ꝓportio-

nis in eo nō potest dari primū mutatū esse incōpletū. ꝓbat ph̄s ex ꝑte tꝑis
mobilis, ꝛ termini ad quē. Ex ꝑte tꝑis. q2 si detur primū mutatū esse imꝑ-
fectū detˀ tp̄s in quo est tale primū mutatū esse. ergo illud est diuisibile vel indi
uisibile. si indiuisibile oportebit illud esse cōiunctū ꝑmo indiuisibili tꝑis in
quo mobile incepit mutari. ꝛ sic indiuisibilia erunt imediata in tꝑe. qđ im-
probatū est prius. Si sit diuisibile diuidatˀ in duas partes. vel ergo in vtraqꝫ
mutatū est vel in neutra vel in vna mutatˀ ꝛ in alia mutatū est. si in vtraqꝫ
seqˀtur ꝙ mutatū esse in toto tꝑe p̄supponit mutatuꝫ esse in ꝑma ꝑte. ergo non
erat datū ꝑmū mutatū esse. Si in neutra sequitˀ ꝙ nec in toto mutatū ē si i
vna mutetˀ ꝛ in alia mutatū est. q2 solū mutatū est in eo rōne vnius partis
sequitˀ ꝙ illud tp̄s non fuit ꝑmū in quo mutatū est. Itē si vna ꝑte sit muta
tū cū om̄e mutari sit diuisibile sicut motus ꝛ cuiuslibet ꝑtꝭ motus sit mu-
tatū esse sequitˀ ꝙ illud mutatū esse nō erat ꝑmū. Scđo patet ex ꝑte mo-
bilis. q2 in mobili nō est dare ꝑmā ꝑtē que mutata sit. ergo nec ꝑma ꝑs mo-
tus. q2 si dicatˀ oppositū detur tp̄s in quo mutata sit illa ꝑs. cū tale tp̄s non
sit indiuisibile. sequitˀ in medio illius tꝑis vna pars illius tꝑis prius muta-
ta est ꝙꝫ tota in toto tempore. ꝛ cū illud tp̄s sit diuisibile in infinitū. ꝛ simili
ter illa pars mobilis sequitˀ ꝙ in mobili nō sit dabilis prima pars q̄ primo
mutata sit. Si obiceretˀ ꝙ oēs ꝑtes illius mobilis silˀ moueantˀ. Rn̄detˀ ꝙ lꝫ
alicuiꝰ mobilis oēs ꝑtes silˀ moueantˀ. tn̄ in ordine ad aliqđ signuꝫ vna ꝑs
ꝑus mouetˀ ꝙꝫ alia. ꝛ q2 in mobili non est dare minimā ꝑtē. cū quelibet sit
diuisibilis ita nec ꝑmā partē motus nec ꝑmū mutatū esse. Tercia rō for-
matˀ de motu locali facto supra magnitudinē eo ꝙ in motu ſm q̄litatē for-
ma ſm quā est motus nō est diuisibilis nisi ſm accn̄s. Et arguitˀ sic si detˀ
aliqua magnitudo in qua sit aliqđ ꝑmū mutatū. vel est diuisibilis vel indi-
uisibilis. si indiuisibilis. tūc indiuisibilia erūt imediata. si sit diuisibilis seqˀtˀ
ꝙ mobile ꝑus mutatū est in ꝑte ꝙꝫ in toto. ꝛ ꝙ nō sit dabilis ꝑma ꝑs mag
nitudinis supra quā sit motꝰ. nec etiā ꝑma pars motus nec ꝑmū in quo mo-
bile sit ꝑmo mutatū. ꝛ sicut arguitˀ ex ꝑte magnitudinis in motu locali. ita
p̄t argui ex ꝑte q̄litatis in alteratōne. q2 licet q̄litas ſm essentiā sit indiuisi
bilis. tn̄ ſm intensionē ꝛ remissionē ē diuisibilis ſm esse ꝑticipatū in subiec
to ſm quā diuisionē ē successio ꝯtinuitatis in motu alteratōnis. ꝛ mēsuratˀ
alteratio tꝑe ꝛ ē diuisibilis ꝑ accn̄s ad extensionē subiecti sui.

Ad rōnes Ad ꝑmā dr̄ ꝙ Aresto. in illa autoritate accipit ꝑ-
mū in qđ mutatū ē mobile ſm ꝑtes eiusdē ꝙꝫtita-
tis ꝛ nō ꝓportōnis. Scđa rō ē ꝓ tercia ꝯclusione Ad terciā dr̄ ꝙ muta-
tū esse nec est motus nec ꝑs eius sed terminꝰ motꝰ. ꝛ sic nō ē dabilis ꝑma
pars motus cum sit infinitus in diuisione. nec etiā primū mutatū esse.

Om̄ aūt om̄e qđ mutatˀ in tꝑe mutatˀ. Dicitˀ aūt in tꝑe muta
ri. ꝛ sicut in ꝑmo ꝛ sicut ſm alterū. vt i anno. q2 in die mutatˀ
i q̊ primo tꝑe mutatˀ qđ mutatˀ. ꝛ in q̄libet hmōi nccē mutari
manifestū igitur ꝛ ex definitōne ꝑmi. ꝑmū em̄ sic diximꝰ Sꝫ
ex his manifestū sit em̄ in quo primo mouetˀ. qđ mouetˀ. x. r. ꝛ
diuidatur ſm k. Omne em̄ tp̄s diuisibile est in. x. k. tꝑe aut

mouetur aut non mouetur in.k.r.silr si quidem igitur in neu
tro mouetur quiescit itaqȝ in omni.moueri em̄ in nullo eius
quod mouetur impossibile.si vero in altero solum mouetur
non vtiqȝ in primo mouetur qđ est p r ꝑm em̄ vtrūqȝ motus
est necesse est igitur in quolibet ipsius p r motū ipsum esse
Ostenso aūt hoc manifestum est ꝙ omne qđ mouetur.neces
se est motum esse prius.si enim in p r primo tempore ipsum
k.l mota est magnitudo.imediate que eque velociter moueť
et simul inceptum est.mediū erit motum.si autē eque velox ī
eodem tempore motum est aliquid ⁊ alterum necesse eandē
motam esse magnitudinem.quare erit motum prius qđ mo
uetur.Amplius autē ⁊ si in omni tempore qđ est p r motum
esse dicimus.aut omnino in quolibet tempore in accipien/
do vltimū ipius temporis nunc hoc enim determinatū est ⁊
mediū ipsoꝝ nunc tempus est.⁊ in alijs similiter diceť motū
esse.medietatis autē vltimū diuisio est.q̄re ⁊ in medio motū
erit.⁊ omnino in qualibet partium.semper enim simul diui
sione.tempus est determinatū ab ipsis nunc si igitur om̄e tē
pus diuisibile est.medium autem ipoꝝ nunc tempus est.om
ne quod mutatur infinite mutatum erit.Amplius autē si cō
tinue quod mutatur ⁊ non corrumpitur neqȝ pausat a muta
tione aut mutari aut mutatum esse.necesse est in quolibet.in
ipso autē nunc non est mutari necesse mutatum esse ꝑm vnū/
quodqȝ ipsoꝝ nūc.quare si ipsa nunc īfinita sunt necesse est
esse quod mutatur infinite mutatum esse.Non solum autem
qđ mutať necesse ē mutatū esse.sed etiā mutatū necc̄ē est ṗus
mutari.Omne em̄ quod ex quodam in quiddā mutatū ē.in
tp̄e mutatū est.Sit em̄ in ipo nūc ex a in b mutatū.ergo ī eo/
dē qđ nūc in q̄ est in ipo a nō mutatū ē.silr em̄ eēt ī ipo a ⁊ in b
Qđ em̄ mutatū ē qđ nō ē in hoc oñsuȝ ē prius:si vero in alio
ē ī medio erit tp̄s.Non ei ꝯiūcta erāt tp̄a nūc Qm̄ igiť ī tp̄e
mutatū ē tp̄s āt oē diuisibile ī medio aliđ erit mutatū ⁊ iteꝝ ī
illi⁹ medio aliđ.⁊ sic sp̄ q̄re mutabiť ṗus Ampli⁹ āt ī magni
tudīe maīfesti⁹ ē qđ đr ꝑ ꝑťid ꝙ ꝯtinua ē magtudo ī q̄ mutať
qđ mutať Sit ei mutatū ex c ī d Ergo si īdīsibile ē ipm c d.ī
ꝑtibile erit īꝑtibili ꝯiūctū qm̄ āt h̄ ipossibile ē necc̄ē ē magtudi

nē eē q̄ interē ꝛ ī infinita diuisibile. Quare si illa mutaꝛ̄ ꝑus necē ergo oē qḋ mutatū ē mutari ꝑus. Eadē em̄ demōstra/tio ē in nō ꝯtinuis vt ī ꝯtrarijs ꝛ ꝯtradictōe. Accipiem⁹ em̄ tp̄s in q̄ mutatū ē. ꝛ iterū eadē dicem⁹. Quare necē ē muta/tū eē mutari ꝑus. ꝛ qḋ mutaꝛ̄ mutatū eē. ꝛ ē ip̄o mutari mu/tatū eē ꝑus. Ipso āt mutatū eē mutari. ꝛ nullo mō ꝯphēdiꝛ̄ ꝑmū. Cā āt hui⁹ ē. nō eē impꝑtibile ipꝑtibili ꝯiūctū. In infi/nitū em̄ diuisio ē sicut in his q̄ augmētanꝛ̄ ꝛ minuūꝛ̄ lineis. Manifestū igiꝛ̄ qm̄ qḋ factū ē necē ē fieri ꝑus. ꝛ qḋ fit factū esse q̄cūqꝫ diuisibilia ꝛ ꝯtinua sūt. Nō tn̄ sꝑ qḋ fit factū ē sed aliud aliqn̄ vt illi⁹ aliq̄d. sicut dom⁹ fūdamētū. Silr̄ āt ꝛ ī eo qḋ corrūpiꝛ̄. ꝛ qḋ corruptū ē. mox em̄ inest ei qḋ fit. ꝛ qḋ cor/rūpiꝛ̄ infinitū qḋdā ē. cū sit ꝯtinuū. ſꝫ nō ē in fieri nisi aliq̄d fa/ctū sit ꝑus. Neqꝫ factū esse nisi fiat aliq̄d. silr̄ āt ꝛ ī corrūpi et incorruptū esse. Semꝑ em̄ erit ip̄o corrūpi corruptū esse ꝑus. Corrupto āt esse corrūpi. Manifestū igiꝛ̄ q꞉ qḋ factū ē necē est fieri ꝑus ꝛ qḋ fit factū esse. Oīs em̄ magnitudo ꝛ oē tp̄s sꝑ diuisibilia sūt. Quare in q̄cūqꝫ fit aliq̄d nō erit vtiqꝫ sicut in primo.

Queritꝛ̄ Utrū ante oē mutari sit mutatū esse. ꝛ an̄ oē mutatū esse sit mutari. Arꝛ̄. q̄ nō. q̄a si sic sequereꝛ̄ q̄ an̄ oē muta/ri esset mutari. ſꝫ ꝯn̄s est falsū. q꞉ dabilis ē ꝑma medietas mot⁹ an̄q̄ aliq̄d est de motu Scd̄o sic. oīs mot⁹ ē finitus a ꝑte an̄. ḡ dabilis ē aliq̄s ter/min⁹ mot⁹ a ꝑte an̄. ſꝫ in motu nō sūt nisi mutari. ꝛ mutatū eē. ḡ in motu ē dare ꝑmū mutatū eē ꝛ ꝑmū mutari Tercio sic. mutari se hꝫ ad mutatū esse sicut via ad terminū. ḡ non p̄t an̄ oē mutari dari aliqḋ mutatū esse. q̄a termin⁹ nō p̄cedit viā cui⁹ ē terminus In oppositū ē ph̄s in textu. Pro r̄nsione Sciēdū ē ꝑmo. q̄ postq̄. p. ōn̄dit q̄ in motu nō p̄t dari ꝑmum mutari. neqꝫ ꝑmū mutatū eē. Cōseq̄nter determīat de ordine ip̄oꝝ ad in/uicē. Primo supponēs q̄ oē qḋ mutaꝛ̄ necē ē mutari in tꝑe. Et hoc dupl̄r ꝯtingere p̄t scꝫ ꝑmo ꝛ ꝺm alteꝝ. ꝛ ꝺm alteꝝ d꞉ mutari qḋ mutaꝛ̄ ī alio gr̄a ꝑtis vt in anno. q꞉ mutaꝛ̄ ī die. ſꝫ ꝑmo d꞉ mutari aliq̄d in aliq̄ tꝑe qḋ mutaꝛ̄ in q̄libet ei⁹ ꝑte. qḋ ꝓbat ph̄s ꝑmo ꝑ definitōem hui⁹ qḋ diciꝛ̄ ꝑmū. q꞉ ꝑri/mū est qḋ ꝺm se totū ꝛ nō rōe alicui⁹ ꝑtis ē tale. Scd̄o nā si aliq̄d mutaꝛ̄ in aliq̄ tꝑe diuidaꝛ̄ illḋ tp̄s ī duas ꝑtes. vl̄ ḡ in q̄libet ꝑte mutaꝛ̄. ꝛ sic habeꝛ̄ in/tentū. vel ī q̄libet q̄escit. ꝛ sic nō mutaꝛ̄ ī toto. vel ī vna mutaꝛ̄ ꝛ ī alia q̄escit et sic nō mutaꝛ̄ ī toto illo tꝑe ꝑmo ſꝫ solum ꝺm alteꝝ. s. rōe ꝑtis relinq̄ꝛ̄ ḡ q̄ mutari ī aliq̄ toto tꝑe ꝑmo ē mutari ī q̄libet ei⁹ ꝑte. Scd̄o supponiꝛ̄ q̄ mu/tatū eē ē termin⁹ ip̄ius mutari. iō sicut mutari mēsuraꝛ̄ tꝑe. ꝛ ī tꝑe sūt in/finita nūc in potētia. ꝛ nō ī actu ita mutatū eē ē in termīo tꝑis. s. in ip̄o nūc et in q̄libet mutari sūt infinita mutata eē ꝺm potētiā sicͭ īfinita pūcta ī linea

Conclusio prima. Ante omne mutari est mutatū esse. pbat phs tripl'r Primo qz oīe mutari est diuisibile. ḡ ante omne mutari est mutatū eē fm partem ipsius mutari. ꝛ posset ista ratio declarari p litteras vt patet in textu. verūtamē ista rō nō pbat ꝙ ante oē mutari sit mutatū esse ī actu. sed solū fm potētiā diuisiōis sicut punct⁹ in linea. Scḋa rō ꝙ sumit ex pte tpis. qa qḋ mutat in aliquo toto tempore primo mutat in qualibet eius parte. partes aūt in tempore distinguūtur ab inuicē p nunc. ergo quod mutat in aliqua parte temporis mutatū est in nunc terminante illā partem ꝛ distinguente ipam a qualibet temporis parte. ꝛ cū quelibet pars temporis data sit diuisibilis in infinitū. seqtur ꝙ in qualibet pte tpis sunt infinita nunc ꝛ p ꝯsequēs infinita mutata esse. quare nō est dare primū. igit ante omne mutari est mutatū esse. Tercia rō sumpta est ex parte motus. qa qḋ continue mouet sic ꝙ nō corrūpit. nec etiā pausat. vel mutatur in nunc vel mutatuꝫ est in nunc. nō primū. qa hoc est impossibile. vt patet ex dictis. ḡ in quolibꝫ nunc mutatū est. sed ipa nunc in tempore sunt infinita. ḡ etiā ipa mutata eē sunt infinita. ꝛ p ꝯns non est dabile pmū mutatū esse. quare ante oīe mutari est mutatū esse. Conclusio secunda. Ante oīe mutatū esse est mutari. pbat phs dupliciter. Primo si mutet aliqḋ ex. a. in. b. vl' ergo mutat ex a in. b. in eodē nunc qḋ nō potest dici. quia tunc in eodem nunc esset in termino a quo ꝛ in termīo ad quē qḋ est impossibile. Et quia omne qḋ mouetur in tempore mouet. ḡ est in alio ꝛ in alio nunc in. a. ꝛ in. b sed inter quecūꝗ nunc mediat tempus. ergo cū mutatū est in. b. prius mutabat in illo tēpore intermedio. quare ante mutatū esse in. b. erat mutari. ꝛ cum temp⁹ intermedium sit diuisibile in infinitū per ipm nunc. sequit ꝙ non est dare mutatū esse qm ante ipm sit mutari. Si vero obijciatur de generatōne ꝛ corruptōne que non mensurant tpe. ḡ ante genitū nō est generari. Ad hoc dicendū ꝙ si generatio ꝛ corruptio capiātur fm suas ꝓprias rōnes mensurātur in instanti tpis. ꝛ sic generari ꝛ genitū esse simul sunt. sed si capiant fm esse qḋ habet in materia fm quē modū habent alteratōnem successiuā sibi adiūctā vt gnātio ꝯphendit dispositōem ad formā. ꝛ receptōeꝫ forme substātialis sic mēsurat tpe. ꝛ hoc mō añ genitū eē est generari Scḋa rō sumpta ē ex pte magnitudinis sup quā fit mot⁹. qz q̄libet magnitudo in infinitū est diuisibilis. iō nō ē dabilis pma ps nec pmū mutari. ḡ añ oē mutatū eē est mutari. tñ hec rō potius est de motu facto supra magnitudinē. qa magnitudo per se diuisibilis est. qualitas vero solū p accidens. Tamen possit ostendi de motu ad qualitatem ꝛ posset verificari de omnibꝫ motibꝫ. vnde predicte ꝯclusiones in hoc fundant. qz oīe ꝯtinuū diuisibile est in infinitū ideo nō ē in cōtinuo simpl'r dare pmā ptē nec terminū.

Ad rōnes Ad primā dicit ꝙ bene potest dari prima medietas motus extra quā totam nihil est de motu diuidendo motum per partes eiusdem quantitatis. sed illa medietas non est simpliciter prima pars motus. quia ipa est diuisibilis. ꝛ sic est dabilis ps prior ipsa sil'r de motu. Ad secūdā dicit ꝙ in motu a parte ante non est dabilis terminus positiu⁹ in quo mobile pmo mouet aut pmo mutatum est. licet bñ sit dabile nūc. qḋ ē a pte añ termin⁹ tpis mēsurātis. ſꝫ in illo nūc

neqꝫ mouet̃ mobile neqꝫ mutatū ē. ſꝫ icipit moueri ſꝫ cū mobile icipit moue
ri neqꝫ mouet̃ neqꝫ mutatū ē. ⁊ illō ſolꝫ vocari nūc. Ad 3am dr̄ ꝙ mutatū eē ē
t̃minꝰ illiꝰ mutari qȯ ē via ad ipꝫ nec p̄cedit illō mutari. ſꝫ qꝛ illō mutari ē
diuiſibile ī īfinitū. g̊ terminꝰ ꝑtis p̄cedētis p̄cedit mutari qȯ ē ī ꝑte ſeq̄nti.

Uoniā aūt omne qȯ mouet̃. in tempore mouet̃ ⁊ in
pluri maioꝛ magnitudo et in infinito tp̄e impoſſibi
le eſt moueri magnitudinem finitā nō eandē ſꝑ ⁊ il/
lius aliq̇d qȯ mouet̃. ſed in omni omnē. Et quidē igit̃ ſi ali/
q̇d moueat̃ eque velociter. neccē ē finitū infinito moueri ma/
nifeſtū ē. Accepta em̄ ꝑte q̄ mēſurabit totū in eq̄lib) tꝑibus
tantis q̊t ꝑtes ſūt ꝑ totū motū eſt. Quare qm̄ he finite ſunt
in quātitate vnaqueqꝫ ⁊ tot modis om̄es. ⁊ tp̄s vtiqꝫ erit fini
tū. Totiēs em̄ erit tm̄ q̄ztū tp̄s. qȯ ē ꝑtis multiplicatio ẜm
multitudinē ꝑtiū. ſꝫ ſi nō ſit eque velociter. differt nihil. Sit
em̄ in q̊ a ⁊ b ſpaciū finitū. qȯ motū ſit in infinito tꝑe ⁊ tp̄us
infinitū ī q̊ c d. Si igit̃ neccē ē prius alterū altero motū eſſe.
Hoc āt manifeſtū. ꝙ tꝑis ī priori ⁊ poſteriori alteꝝ motū eſt.
Semꝑ ei ī pluri alteꝝ erit motū eē. ſiue eq̄ velociter mutet. ſi
ue nō eq̄ velociter mutet. ⁊ ſiue intendat̃ motꝰ ſiue remittat̃
ſiue maneat nihil minꝰ. Accipiat̃ igit̃ aliq̇d. a. b. ſpacij qȯ ſit
a. e. qȯ menſurat. a. b. Hoc itaqꝫ infiniti in q̊dā factū eſt tꝑe.
In infinito em̄ nō poteſt eſſe. om̄e em̄ in infinito ē. Et iterū
alteꝝ iā ſi accipiamꝰ q̄ztū ē. a. e. neccē ē ī infinito tꝑe eē. Omne
em̄ in infinito. ⁊ ſic accipiēs qm̄ infiniti q̇dē nulla ꝑs q̄ men/
ſuret. Impoſſibile em̄ infinitū eſſe ex finitis. ⁊ eq̄lib) ⁊ ineq̄/
lib). ꝓpter id qȯ menſurat̃ infinita multitudine ⁊ magnitudi
ne a q̊dā vno ſiue eq̄lia ſiue ineq̄lia. finita āt magnitudine ni
hil minꝰ. Spaciū āt finitū tantis q̄ ſūt a. b. mēſurat̃ in finito
tꝑe a. b. mouet̃ ſiľr āt ⁊ in q̇ete. Quare neqꝫ fieri neqꝫ corrūpi
poſſibile ē ſꝑ aliq̇d vnū ⁊ idē. Eadē āt rō ⁊ qȯ neqꝫ ī finito tꝑe
infinitum poſſibile ē moueri. neqꝫ q̇eſcere neqꝫ qȯ regulariter
mouet̃. neqꝫ qȯ irregulariter. Accepta em̄ q̄daꝫ ꝑte q̄ metiet̃
totū tp̄s. in hac aliq̇d tm̄ trāſibit magnitudinis ⁊ nō totā. In
oī em̄ totam et iterum in equali aliā. ⁊ in vnoquoqꝫ ſimiliter.
ſiue equalis erit ſiue inequalis ei que ē a principio. Differt āt
nihil ſi ſolū ſit finita aliq̄ vnaqueqꝫ. Manifeſtū em̄ ꝙ diuiſo
tꝑe infinitū nō aufert̃ finita ablatōne facta ⁊ quāto eo ꝙ tot

modis. Quare nõ trãsibit in finito tpe infinitũ. Nihil aũt differt magnitudinẽ in altera. aut vtraqꝫ eẽ infinitã. Erit em̃ ea dẽ rõ. Demonstratis em̃ his manifestũ est ꝙ neqꝫ finitã magnitudinẽ infinitũ cõtingit transire in finito tpe ꝑpter candẽ cãm. In pte em̃ tpis finitũ transibit. ꝛ in vnoquoqꝫ silr. q̃re ĩ oĩ finitũ. qm̃ aũt finitũ transibit. ꝛ in vnoquoqꝫ similiter. q̃a ĩ oĩ finitũ. Quoniã aũt finitũ non transibit infinitũ in finito tẽpore manifestũ est sicut neqꝫ infinitũ finitum. Si em̃ infinitũ finitũ. necesse est ꝛ finitum infinitũ transire. Nihil em̃ differt qdlibet eẽ qd mouet᷑. vtrobiqꝫ em̃ finitũ ptrãsibit infinitum. Cũ em̃ moueat᷑ infinitũ in quo ẽ. a. erit aliq̃d ip̃ius ꝓm. b. finitũ. c. d. ꝛ iterũ aliud ꝛ aliud. ꝛ sp sic. Quare silr accidit infinitũ motũ eẽ p finitũ. ꝛ finitũ trãsire infinitũ. Neqꝫ em̃ fortassis possibile ẽ aliter infinitũ mutare finitũ. q̃ꝫ ꝙ finitũ trãseat infinitũ. aut ita ꝙ ferat᷑ aut metiat᷑. Quare qm̃ hoc impossibile ẽ nõ trãsibit infinitũ finitũ. At uero neqꝫ infinitũ in finito tpe trãsibit infinitũ. Si eĩ ĩfinitũ ꝛ finitũ. inest em̃ ĩfinito finitũ Amplius ãt ꝛ tpe accepto eadẽ erit demõstratõ. Qm̃ ãt neqꝫ finitũ trãsibit ĩfinitũ neqꝫ ĩfinitũ finitũ. neqꝫ ĩfinitũ ĩfinito tpe mouet᷑. Maĩfestũ ẽ ꝙ neqꝫ motus erit ĩfinitus ĩ finito tpe. Qd̃ eĩ differt motũ aut magnitudinẽ infinitũ facere. Necẽ eĩ si qd hoc ĩfinitũ alterũ ꝛ alterũ ĩfinitũ eẽ. oĩs eĩ loci mutatõ ĩ loco est

Queritur Utrũ magñtudo mobile motus ꝛ tp̃s ꝯsilr se hẽant ad eẽ finitũ ꝛ ĩfinitũ. Ar. ꝙ nõ. qꝛ motus celi ẽ ĩfinitus tpe. ꝛ tñ mobile ẽ finitũ. ꝛ etiã spaciũ ptrãsitũ. igit᷑ ꝛc. Scd̃o sic. li sic h̃ eẽt qꝛ mobile ĩ maiori tpe maius spaciũ ptrãsit. sꝫ h̃ nõ vꝫ ĩ diuersis mobilibꝫ q̃rũ vnuꝫ velocius mouet᷑ alio. ꝛ silr ĩ eodẽ mobili moto p diuersa media ĩ dẽsitate ꝛ raritate Tercio sic ista q̃ttuor sũt ab inuicẽ sepata ꝛ disticta. ergo ad finitatẽ vl' ĩfinitatem vnius nõ seq̃t᷑ finitas vl' ĩfinitas alterius In oppositũ ẽ phus in textu. Pro rñsiõe Sciẽdũ. ꝙ postq̃ꝫ. p. deẽmiauit de diuisiõe motus. ꝛ eorũ q̃ motui ꝯdiuidũt᷑. Hic ꝯñt oñdit q̃lit᷑ motus ꝛ ea q̃ motui ꝯdiuidũt᷑ silr se habeãt ad eẽ finitũ vl' ĩfinitũ p̃mittẽs duas suppõnes. Pria ẽ ꝙ oĩs motus ẽ in tpe. Scd̃a ẽ ꝙ idẽ mobile regularit᷑ motũ ĩ maiori tpe maius spaciũ ptransit. ꝛ dꝫ ĩtelligi de spacio nõ reiterato. sꝫ eĩ celũ ĩfinito tpe moueat᷑. h̃ tñ ꝯtĩgit. qꝛ reiterat᷑ spaciũ qd p̃us trãsiuit. dꝫ etiã ĩtelligi vbi minus spaciũ ẽ ꝑs maioris sic ꝙ nõ dr̃ ab eo p rarũ ꝛ dẽsũ. sꝫ solũ p maius ꝛ minus. ꝛ p h̃ soluũt᷑ due rões añ oppositũ. tũc sit Cõclusio p̃ma. Tpe finito nõ pt̃ trãsiri magnitudo ĩfinita nec magñtudo finita tpe ĩfinito. q̃re si vnũ ẽ finitũ ita ꝛ reliquũ. ꝛ si vnũ ẽ infinitũ ꝛ silr reliquũ. hãc cõclusionẽ diffuse ostendit phs in textu. ideo p nunc dimittitur eius probatio.

Conclusio secūda. Tempore ⁊ magnitudine finitis necesse est mobile eē finitū. ⁊ ecōtra. ꝓbat̄ ṗma pars. qa cū mobile nō trāseat subito magnitudinem sed successiue. seqtur φ ṗma pars mobilis prius transit ṗmā partē magnitudinis q̄ȝ secūda. ⁊ secūda q̄ȝ tercia. ⁊ sic de alijs. igit̄ cū totū mobile tpe finito ꝑtrāseat illā ꝑtē magnitudinis seqtur φ ip̄ius mobilis nō p̄nt esse partes infinite ⁊ ꝑ ꝯn̄s necȝ mobile p̄t esse infinitū. Si em̄ ꝑtes mobilis essent infinite nō possent transire ṗmā ꝑtē magnitudinis tpe finito. qa cū illā transeant etiā ab eadē ꝑtranseunt̄. mō magnitudo infinita tpe finito transiri nō p̄t vt dicit ṗma ꝯclusio. ergo magnitudine ⁊ tpe finitis necesse est mobile finitū esse. ⁊ eodē mō ꝓbaret̄ sua ꝯuersa scȝ φ mobili existente finito ncce est magnitudinē ⁊ tp̄s esse finita. Vn̄ hic est vna regula. φ si magnitudo iuxta aliā mouet̄. dato etiā φ illa alia quiescat eque cito se inuicem ꝑtranseunt ille due magnitudines. ita φ si magnitudo mota ꝑtranseat q̇escentē in aliq̄ tpe in eodem tpe ab eadē ꝑtransit̄. si g̊ mobile sit finitū ⁊ magnitudo infinita ponat̄ ip̄m mobile quiescere ⁊ magnitudo moueri iuxta ipsam. tunc fiat argumentū vt prius. Itē cū aliqđ mobile ꝑtranseat aliquam magnitudinē. ṗma pars mobilis prius attingit terminū magnitudinis q̄ȝ secūda. ⁊ secūda q̄ȝ tercia. ⁊ sic deinceps igit̄ si totū mobile pertingat ad terminū magnitudinis tpe finito. seq̇tur φ ṗma ꝑs mobilis ṗus attingit ad eundem terminū tpe finito. ⁊ cū ꝑtes mobilis sint finite vt supponit cōclusio sequit̄ etiā φ ꝑtes tpis essent finite. ⁊ ꝑ ꝯn̄s totū tp̄s quo totū mobile ꝑtingit ad terminū est finitū. sȝ si tp̄s est finitū ncce est magnitudinem esse finitā vt dicit ṗma cōclusio. igit̄ si mobile ē finitū ncce ē magnitudinē ⁊ tēpꝰ esse finita. Cōclusio tercia. Mobile siue sit finitū siue infinitū tpe infinito moueri nō pōt. patet satis de mobili finito in rōne imediate facta. sȝ de infinito patet qa tunc nunq̄ȝ compleret suū motū. mō qđ est impossibile factū esse impossibile est fieri. ⁊ sic impossibile ē infinitū tpe infinito moueri.

Conclusio quarta. Tempore ⁊ mobili existentibꝫ finitis necesse est motum esse finitū. quia q̄ȝtum est spaciū pertransitū tm̄ oportet esse motū. iō dicit ph̄s φ nihil differt motū aut magnitudinē infinitā facere. sed magnitudo cōsimiliter se habet ad tempus quo ad esse finitū ⁊ infinitū ⁊ etiā mobile vt ꝓbatū est. ergo etiam motus sil'r se habebit. Ex istis patet cōclusio responsalis φ scȝ predicta quattuor ꝯsimiliter se h̄nt ad eē finitū ⁊ infinitū.

Adrōnes Ad primā ⁊ secundā patet. solutio ex dictis. Ad terciā φ licet illa q̄ttuor sint realiter disticta tamē q̄ȝtum ad esse q̄ȝtū ⁊ ꝯtinuū h̄nt ad inuicē necessariā habitudinē ⁊ ꝓportionem. qꝛ motꝰ suā ꝯtinuitatē capit a magnitudine ⁊ tempꝰ a motu. iō quo ad esse diuisibile ⁊ q̊ ad eē finitū ⁊ infinitū h̄nt inter se necessariā h̄itudinē.

Quoniā aūt omne aut mouet̄: aut quiescit qđ aptum natum est: quando aptum est et quo et sic necesse omne quod stat cū stat moueri. si em̄ non mouet̄ quiescit sed non contingit quiescere quiescens. Hoc aūt demonstrato manifestum φ in tēpore mouet̄ quare necessitate est in tempore stare. Qđ em̄ mouetur in tempore mouetur qđ aūt stat ostensum ē oē

quod moueť. quare necesse est in tpe stari. Amplius aūt si velocius et tardius in tpe dicimus. stare āt ē velocię ⁊ tardię In q̄ aūt tpe pmo q̄d stat ⁊ stať. in q̄dlibet hmōi necesse ē stari Diuiso em̄ tpe siq̄dē in neutra ptiū stať. neq; in toto. Quare neq; vtiq; stat q̄d statur. Si vero in altero nō pmo toto statū ē Secundū em̄ vtrūq; in hoc stať sicut dictū est. ⁊ in eo q̄d mouetur prius Sicut aūt quod moueť non est in quo pmo moueť. sic vtiq; neq; in quo stať quod stat. cū stat moueri. Nō em̄ in ipo moueri neq; stari aliq̄d est pmū. Sit em̄ in quo pmo stať in q̄ est. a b. Hoc q̄dē imptibile nō ptingit esse. Motus em̄ nō est in imptibili propter id q motū est aliq̄d ipius. Qd aūt stať demonstratū est esse q̄d moueť. Atuero si diuisibile in qualib; ipsius ptium statur. Hoc em̄ ostensum prius q in quo pmū stať. in quolibet illius statur. Quoniā ergo tp̄s est in quo pmo stať et nō athomū est. om̄e aūt tp̄s in infinitū ptibile nō erit in quo pmo stať. Neq; igiť q̄escens cū pmo q̄euit ē. In imptibili em̄ nō q̄euit. propter id q nō motę in athomo. In q̄ aūt q̄escere et moueri. Tūc em̄ dicimę q̄escere q̄n ⁊ in q̄ aptū natū ē moueri nō moueť q̄d aptū natū ē Amplię aūt id dicimę quiescere cū silr se habeat nūc vt prius tāq; nō vno q̄dā indicātes. s; duobus minimis Quare nō erit in q̄ q̄escit iptibile. Si vo ptibile tp̄s vtiq; erit. ⁊ in q̄libet ptiū istarū q̄escit. Eodē em̄ mō demōstrabitur q̄ ⁊ in prioribus. Quare nullū erit pmū Huię āt cā ē. q q̄escit q̄dē ⁊ moueť oē in tpe. Tempus aūt nō est pmū. neq; magnitudo. neq; oīno nullū ptinuū. Om̄e em̄ ptinuū in infinita diuisibile Om̄ āt om̄e q̄d moueť in tpe moueť ⁊ ex quodā in quoddā mutať in q̄ tpe s̄m se. ⁊ nō q̄ in illię aliq̄ impossibile est tūc s̄m aliq̄d esse pmū q̄d moueť. Quiescere em̄ est eo q in eodem sit tpe q̄dā. ⁊ ipm ptiū vnaq̄q;. Sic em̄ dicimę q̄escere cū in alio ⁊ in alio ipoꝝ nūc veꝝ sit dicere q in eodē ⁊ ipm ⁊ ptes. Si āt hoc ē q̄escere nō ptingit q mutať s̄m aliq̄d esse totū s̄m pmū tp̄s. Tempę em̄ diuisibile oē. quare in alia ⁊ alia ipius pte veꝝ erit dicere q in eodem sit ipm ⁊ ptes. Si em̄ nō sic est sed in vno solo nunc. erit tempus nullum s̄m aliq̄d sed s̄m terminū temporis. in ipo aūt nunc est quidem s̄m aliquod mouens. nō tamen quiescit. Neq; em̄ moueri neq; quiescere est

in ipo nunc. Sed nõ moueri qdē est verum in ipo nunc. ⁊ cē ꝯm aliquid. In tempore aūt nõ contingit esse ꝯm aliquid quiescens. accidit eñ quod fertur quiescere

Queritur Utrum in statu et quiete possit dari primū. ☞ Arguitur ꝙ sic. qꝛ dabile est ꝑmū nõ esse motus a ꝑte post sed in illo instanti mobile nõ mouetur et ante mouebaꝝ. ergo in illo instāti mobile ꝑmo stat ⁊ quiescit. ergo in statu et quiete potest dari primum

In oppositū est phus in textu. Pro responsione Sciendum. ꝙ postꝗ phus tractauit de diuisione motus ⁊ de ordine ꝑtium eius. Cõsequenter agit de diuisione status et quietis. ⁊ de ordine ꝑtium earundē Unde in ꝓposito per statum nõ intelligitur quies. sed generatio qetis siue tendentia ad qetem. vnde motus ⁊ status idē sunt realiter. sed differunt ratõne. qꝛ motus dicit respectū ad terminū ad quem est. status vero dicit respectum ad quietē in termino ad quem. ideo dictū est in qnto libro ꝙ motus et generatio qetis idem sunt ꝯm rem sed differūt ratõne

¶ Conclusio ꝑma. Oē qđ stat moueꝝ. patꝫ. qꝛ qđ nõ qescit qñ natum est moueri vbi et qñ ⁊ ꝯm ꝙ natū est moueri moueꝝ sed qđ stat qñ vbi ⁊ ꝯm ꝙ natum est moueri stat et nõ quiescit. qꝛ siꝝ tenderet ad quietem et esset in quiete cū status nominet tendentiā ad qetē hoc aūt ē impossibile. ergo oē qđ stat moueꝝ. Ex ista ꝯclusione seqtur qđ oē qđ stat. stat in tpe. ꝓbat phus dupliciter. qꝛ oē qđ stat moueꝝ. ſꝫ oē mobile moueꝝ in tpe. igiꝝ ⁊c. Scđo oē velocius et tardius est in tpe ſꝫ contingit stare velocius ⁊ tardius. igitur. Scđo seqtur ꝙ sicut id quod mouetur ꝑmo in aliquo toto tempore moueꝝ in qualibet eius ꝑte. ita et quod stat ꝑmo in aliquo toto tempore stat in qualibet parte illius temporis et hoc Arestoteles demonstrat in ꝑsenti de statu eo modo q̊ ꝑus demonstrauit de motu. Conclusio scđa. In statu nõ est dare ꝑmum probaꝝ. qꝛ status nõ est in indiuisibili temporis sicut neqꝫ motus sed in tempore diuisibili in infinitum sed in infinito nõ est dare primū. ergo in statu nõ est dare ꝑmum. Conclusio tercia. In quiete nõ est dare primum. probat phs. quia oīs quies est in tempore. modo in tempore et in quolibet ꝯtinuo nõ est dare primū. ergo ⁊c. Maiorē ꝓbat phus resumendo ꝑmā ⁊ terciā ratõnes ad hoc ꝑus adductas Ex qbus infert Arestoteles vnam differentiā inter motū et quietē ſcꝫ qđ impossibile ē illud quod ꝯtinue moueꝝ ꝯm se totū qꝺdiu moueꝝ manere ꝑ aliqđ tempus sub eodem esse vel sub eadē dispositõne termini ꝯm quā est motus. ꝓbaꝝ. qꝛ nisi sic seqretur ꝙ idē ꝯm idē siꝝ moueretur ⁊ qesceret. patꝫ ꝯña. qꝛ illud quiescere dꝛ qđ ꝯm se totum et ꝯm suas ꝑtes similiter se habet nūc sicut ꝑus. ergo si aliquod mobile ꝯm se totū ꝯtinue motū maneat qꝺdiu mouetur per aliquod tempus sub dispositõne eadem termini ꝯm quam est motus cum illud tempus sit diuisibile ꝯm prius et posterius seqtur ꝙ per illud tempus quiescet et per consequens in illo tempore moueretur et quiesceret Ex istis seqtur ꝙ impossibile est aliquod continue motum per aliquod tempus ꝯm se totum manere ꝑ duo nunc illius temporis sub eadem dispositõe termini ꝯm quā est motus. patꝫ. qꝛ inter q̃

Physicorum

libet duo nunc mediat tp̄s diuisibile mō ꝓbatū est ꝙ ꝑ aliq̄d tp̄s nō pt̄ manere sub eodē esse. ergo nō pt̄ manere sub eodē esse ꝑ duo nūc. illō em̄ mouet̄ in illo nūc q̄d capit̄ siml̄ s; solū in vna dispositōe termini ſm quaȝ est motus vt mobile localiter in quolibet nūc est in loco sibi equali nec tn̄ seq̄tur ꝙ mobile in vno nūc q̄escat. q: in nūc nō est natū moueri Ex hoc pat; differētia motus ad quietē. q: quiescens per totū tempus sue quietis manet in eadē dispositōne sed mutari est aliter se habere nunc et p̄us. ☞ Dubitat̄ Utrū p̄mū esse termini ſm quē est motus maneat cū scdo. si sic videt̄ ꝙ mobile ꝑ totū motum maneat sub eadem dispositōne. Respondetur ꝙ nec totaliter manet nec totaliter corrumpit̄. nō em̄ manet illo mō quo p̄us erat. s; saluat̄ essentialiter sub esse ꝑfectiori. Nec est intelligēdū ꝙ sint diuersa esse realiter distincta imo sicut est vna essentia forme et essentia motus vsq; ad finē. sic est vnū esse ſm rem. diuersuȝ tn̄ ſm ratōnem ꝑfecti et imꝑfecti siue magis ꝑmixti cū priuatōe vel potentia vel minus permixti. quia in principio motus forma est in mobili sub esse permixto priuatōni opposite potentie et in termino cōpleto motus est sub esse puro et perfecto.

Ad rationes Ad istam dicendum est ꝙ est dabile primum nō esse mot⁹ a parte post s; in illo instanti mobile nō stat nec quiescit. q: in instanti nō est natum moueri stare vel quiescere. sed in illo instanti mobile mutatum est ⁊ in illo instanti in quo mobile mutatum est incipit quiescere.

Zeno aūt deratiocinat̄ ⁊ ꝑalogizat Si em̄ sp̄ q̄d q̄escit oē aut mouet̄ cū sit ſm eq̄le. Erit aūt sp̄ q̄d fert̄ in ipso nūc imobilē eē sagittā q̄ fert̄ Hoc aūt falsuȝ ē: nō em̄ cōponit̄ tp̄s ex ip̄is nūc indiuisibilib⁹. sicut nec alia magnitudo vlla. Quatuor āt sunt rōnes de motu zenonis hn̄tes difficultatē soluētib⁹. p̄ma q̄dē de eo q̄d nō mouet̄. ꝑpter h̄ ꝙ p̄us in mediū oport; accedere q̄d fert̄ q̄; ad finē. de qua diuisim⁹ in p̄orib⁹ rōnib⁹ Secūda āt vocata achilles. Est āt hec. nā q̄d tardi⁹ nequaq̄; iungēt currēs a velocissimo. nam necesse ē ꝑsequens ire vnde mouit fugiens: Quare sp̄ aliq̄d habere necesse est tardius. Est aūt hec eadē rō in decidendo in duo. Differt āt in diuidēdo nō in duo acceptā magnitudinē Nō q̄dē igitur ꝯiūgi tardi⁹ accidit ex rōe. Fit aūt ad idē in duo decisioni. In vtrisq; em̄ accidit nō iūgere ad terminū diuisa q̄dā mō magnitudine. S; apponit̄ in h̄ q̄d neq; velocissimū q̄d cū tragedia dictū ē. in ꝑseq̄ndo tardi⁹ Quare necē ē eē eādē solutōeȝ. velle āt ꝙ p̄cedēs nō iūgat̄ falsuȝ ē Cū em̄ p̄cedit nō ꝯiūget̄. s; tn̄ cōiunget̄ si q̄dē dabit̄ transire finitam. Hę quidem igit̄ ratōnes

due Tercia aūt q̄ nūc dicta est. q̄m sagitta q̄ fert̄ stetit. Acci/
pit aūt ꝭm ꝙ accipit tp̄s cōponi ex ip̄is nūc. nō dato em̄ h̄ nō
erit syllogism⁹. Quarta āt ē ex his q̄ mouent̄ stadio ex ꝯtrarie
tate equaliū magnitudinū iuxta eq̄lia Hoꝝ nāqꝫ q̄dē a fine sta
dij. illoꝝ āt a medio eq̄li velocitate: In q̄ accidere opinat̄ eq̄le
tp̄s duplici medio. Est āt deceptio in eo ꝙ h̄ q̄dē sec⁹ motum
illud āt sec⁹ q̄escens eq̄lem magnitudinē velle eq̄li velocitate
ꝭm eq̄le fieri tp̄s. Hoc āt falsum ē vt sint stātes eq̄les fieri ma/
gnitudines in q̄b⁹ sunt. a. a. a. alia āt in q̄b⁹ ip̄a. b. b. b. incipiē/
tes a medio equalis ꝭm numeruꝫ his entes ꝛ magnitudinem.
Alie āt in q̄b⁹ ip̄a. c. c. c. ab vltimo eq̄les numero his et magni
tudine eque veloces ip̄is b. Cōtingit igit̄ p̄mū. b. sil' cū vltimo
a. eē ꝛ p̄mū. c. sec⁹ inuicē motoꝝ. Accidit aūt ip̄m. c. iuxta oīa
a trāsisse ip̄m āt. b. sec⁹ media. a. Quare mediū eē tp̄s. eq̄le em̄
vtrūqꝫ ē. sec⁹ vnūq̄dqꝫ. Sil' āt accidit ip̄m. b. sec⁹ oīa. c. trāsac
tum eē Sil' em̄ erit p̄mū. b. ꝛ p̄mū. c. in ꝯtrarijs vltimis in eq̄li
tp̄e ad vnūq̄dqꝫ factū ip̄oꝝ. b. quantū q̄dē ip̄oꝝ: a. vt ait ꝑpter
ābo eq̄li tp̄e secus ip̄a: a. fieri Rō q̄dē igit̄ hec ē. Accidit āt ad
dictā falsitatē Neqꝫ igit̄ ꝭm mutatōem in ꝯdictōe nob̄ nul/
lum erit ip̄ossibile vt si ex nō albo in albū mutet̄ ꝛ in neutro est
Tanqꝫ ergo neqꝫ album erit neqꝫ nō albū. Nō em̄ si in nō to/
tum in quolibet est nō dicet̄ albū aut non albū. Albū em̄ dicit̄
aut nō albū nō ꝙ totū sit hm̄oi sed quo plures aut magis pro/
prie p̄tes. Nō aūt idē est nō eē in hoc. et nō esse in hoc totum.
Sil'r āt est et in esse ꝛ in nō esse. ꝛ in alijs q̄ ꝭm ꝯtradictōnem
sunt. Erit q̄dē em̄ ex necessitate in altero oppositoꝝ. In neu/
tro aūt sp̄ totū Itē in circulo ꝛ sphera ꝛ om̄ino q̄ in ip̄is mo
uentur. q꞉ accidet ip̄a q̄escere. In eodē loco ꝭm tp̄us q̄dā sunt
et ip̄a et partes. Quare quescūt simł' ꝛ mouebunt̄. Primū qui
dem em̄ p̄tes nō sunt in eodē nullo tp̄e. Postea ꝛ totūꝫ mutat̄
sp̄ in alteꝝ. Nō em̄ eadē est ab ip̄o. b. ꝛ. c. et alioꝝ vnoquoqꝫ si
gnoꝝ. nisi sicut musicus hō ꝛ hō. q꞉ accidit. Quare mutat̄ sem
per altera in alterā ꝛ nequaqꝫ quiescet. Eodem aūt modo est ꝛ
in sphera. et in alijs que in ip̄is mouentur.

Queritur Utrꝫ ꝯtingat aliquid moueri. ☞ Arguitur
ꝙ nō. sex ratōnibus zenonis quaꝝ quatuoꝛ p̄cē

dunt de motu locali recto. quinta de motu ad formā. sexta de motu cir-
culari. pͥma est si possibile esset aliquid moueri de loco ad locū prius per-
tingeret ad medium spacij ꝙ̄ ad terminū et prius ad mediū medij ꝙ̄ ad
medium ⁊ cum spaciū sit diuisibile in infinitum. oporteret mobile infini
tas ꝑtes ꝑtransire sed hoc est impossibile. igitur ⁊c. Scd̄a est. si aliq̇d
possit moueri de loco ad locum seq̇retur ꝙ velocissime motum nunꝙ̄ at
tingeret tardissime motum ꝯsequens est falsum. et pꝫ ꝯsequentia. quia
ponatur velocissime motū in principio alicuius spacij et tardissime mo-
tum in medio et simul incipiant moueri. cū ergo velocissime motum nō
perueniat ad illud mediū nisi in tempore cum peruenit ad illud punctū
vel adhuc ibi est tardissime motū vel in aliquo puncto anteriori si sit ad-
huc ibi cū etiā pͥus esset seq̇tur ꝙ q̇euit et tn̄ ponebaṫ sil' incepisse moue-
ri si vero sit in aliquo puncto anteriori cū velocissime motuꝫ a medio ad
illud pūctū nō ꝑueniat nisi in tꝑe argueretur vt pͥus. g̊ velocissime motuꝫ
nō potuit attingere tardissime motū Tercia rō nihil moueṫ dū est in
loco sibi equali sꝫ sagitta q̄ maxime apparet moueri in quolibet nūc tꝑis
est in loco sibi equali. g̊ nō moueṫ nec sil'r q̄dcūꝙ̄ mobile. Istā rōem no-
minat zeno achillē. q2 sicut achilles erat fortissim9 in bello. ita sibi vide-
batur ꝙ ista rō fortissima erat ad ꝯcludendū motum nō esse. Quar-
ta est. si possibile esset aliq̇d moueri seq̇reṫ ꝙ tp̄s duplū eēt equale dimi-
dio ꝯn̄s est falsuꝫ et pꝫ ꝯn̄a sumendo tres magnitudines equales vnam
q̇escentē q̄ sit. a. a. a. et duas ꝯtra se motas equali velocitate et sil' incipiāt
moueri quaꝝ vna sit. b. b. b. et alia. c. c. c. et ponatur principiū magnitudi
nis b. supra mediū magnitudinis. a. et principiū magnitudinis. c. supra
idē mediū et supra principiū magnitudinis. b. Tūc arguiṫ sic. cū prin
cipiū magnitudinis b. ꝑuenit ad terminū magnitudinis. a. trāsiuit totaꝫ
magnitudinē. c. et solū transiuit mediū magnitudinis. a. et crescente ma-
gnitudine crescit tp̄s supposita equa velocitate. ergo tempus in quo. b.
transit magnitudinē c. est duplū ad tempus in quo transit mediū magni
tudinis. a. Et tn̄ nō eodē tꝑe hec duo ꝑtrāsiuit. ergo tp̄s duplū ē equa
le dimidio. Quinta rō. si possibile esset aliq̇d moueri ad formam puta
de nō albo ad albū cū illud q̄d mouetur qn̄ moueṫ sit in neutro termino
rum seq̇retur ꝙ inter nō albū et albū oportebit dare mediū et sic erit me-
diū inter ꝯtradictoria quod est impossibile. Sexta rō illud nō moueṫ
localr̄ q̄d sꝑ est in eodē loco sꝫ corpus circulare vt celū sꝑ est in eodē loco
ergo nō moueṫ ergo nihil ꝯtingit moueri In oppositū arguitur aucto
ritate omniū naturaliū. Sciendū pͥmo. ꝙ postꝙ̄ phus determinauit
de diuisione motus status et q̇etis et de infinitate ipsoꝝ. Hic ꝯsequen
ter circa p̄dicta remouet aliquos errores antiquoꝝ circa motū. q̇ ex pre
determinatis possunt reprobari et pͥmo soluit rōnes zenonis negantis
motū esse. Scd̄o ꝓbat ꝙ nō ꝯtingit impͭibile moueri ꝯtra dimocrituꝫ
q̇ posuit athomalia moueri. Tercio ostendit ꝙ nulla mutatio est infini
ta ꝯtra eraclitū ponentē oīa sꝑ moueri Sciendū scd̄o. ꝙ vt dictū est in
primo libro illi naturales dicuntur qui nō negāt motū esse. q2 motū esse
supponitur in scia naturali tanꝙ̄ principiū. ideo ꝯtra negantes motū nō
habet physicus arguere tamē ratōnes eoꝝ potest soluere si principia ac-

cipiant. vñ isti negantes motũ distinguũt duplicia entia. scz vera ⁊ appa-
rentia tm̃. dicunt ergo motũ esse de apparentibꝫ. Et ꝙ sensus iudicãdo
aliquid moueri decipit̃ sz isti fallunt̃. qꝛ supposita debita dispositõe sen-
sus debita dispositõe medij ⁊ sensibilis et debita applicatõe sensibilis ad
sensum iudicio sensus de ꝑ se sensibili credendũ est imo q̄rere rõnem vbi
sensus p̄bet expimentũ suppositis illis circũstãtijs est infirmitas et debi
litas intellect⁹ cũ g̊ suppositis illis circũstãtijs sensus iudicet aliq̇d mo-
ueri sequit̃ ꝙ mot⁹ ē ⁊ hec ē ↄclusio respõsiua q̄ nõ indiget alia ꝓbatõe.

Ad rões Añ oppositũ. Ad ꝑmã dr̄. ꝙ magnitudo ē in-
finita ꝺm potẽtiã diuisionis. sz tñ ē finita ꝺm ac-
tum ⁊ similiter trãsitur tempe infinito ꝺm potẽtiã diuisionis sz tamē fi-
nito ꝺm actũ ideo ad hoc ꝙ aliq̇d moueat̃ de loco ad locũ nõ oportet ꝙ
ptranseat infinita in actu. qꝛ inter extrema alicuius magnitudinis non
sunt infinita media in actu sed potentia tm̃ ⁊ simil̃r dicetur. Ad scd̃am
qꝛ ꝓcedit supponendo ꝙ inter duos terminos alicuius magnitudinis
sint infinita pũcta intermedia in actu nec illud supadditũ de velocissime
moto aliq̇d affert ꝟtutis in ista ratõne sed solum addit̃ ad admiratõem
inducendã. Ad terciã ↄceditur ꝙ mobile in quolibet nũc est in loco
sibi equali sed nõ seq̇tur ꝙ quiescat. qꝛ in nunc nõ est motus nec quies
seq̇tur etiam ꝙ non moueat̃ in toto tempore. qꝛ ad hoc ꝙ aliq̇d moueat̃
in toto tpe sufficit ꝙ moueat̃ in qualibet pte tpis nũc aũt nõ est tempus
nec ps tpis. qꝛ tp̄s nõ cõponit̃ ex ipis nunc nec ipa nũc sunt actu in tpe.
Ad quartã dr̄ ꝙ crescente magnitudine crescit tp̄s supposita equali
velocitate ⁊ ceteris paribꝫ sed sic nõ est in ꝓposito. qꝛ sunt ibi due magni-
tudines mote ↄtra se inuicē et tercia est quiescens. nõ regula est. ꝙ si ali-
qua duo ↄtra se inuicē moueant̃ citius in duplo se inuicē absoluunt q̄z si
vnũ moueret̃ altero q̇escente. Ad q̇ntã dr̄ ꝙ mobile dũ mouet̃ nõ ē ꝺm
se totũ in aliquo terminoꝝ. qꝛ tamen om̄e quod mouetur est diuisibile
ꝺm vnam ptem est in vno termino ⁊ ꝺm aliam in alio. Aliter tamen sol-
uit pħus in octauo dicens. ꝙ in mutatõne ad formam que est inter extre-
ma immediata instans mutatõnis attribuendũ est posteriori passioni.
id est termino ad quem sicut in mutatõne ꝺm substantiam dum res ge-
neratur est et dum corrũpitur nõ est. Sed in generatõne ꝺm quid vt cũ
aliquis mutatur de nõ albo in album. si ↄsideretur talis mutatio sub ra-
tione mutatõnis et nõ motus etiam instans mutatõnis debet attribui
posteriori passioni tamen qꝛ talis mutatio realiter est motus et est inter
ↄtraria inter que est medium ideo quod mutatur in tali mutatõe dum
mutatur realiter est in medio inter terminum a quo ⁊ terminum ad quē
quod q̇dem medium pticipat ratõem vtriusqꝫ extremoꝝ. Ad sex-
tam dicitur ꝙ celũ ꝺm se totum non mutat locum subiecto sed ratõne.
tñ q̄libet ps ei⁹ subiecto ⁊ rõe mutat locũ nõ q̇dē locũ toti⁹ sz ptis.

Ostensis aũt his dicimus: ꝙ impartibile non ↄtingit
moueri. nisi ꝑ accidens vt corpe moto aut magnitudi-
ne in qua est sicut vtiqꝫ erit quod in naui mouet̃ a na-

tis motu. aut pars totius motu. Impartibile aūt dico quod
est ꝺm quantitatē īdiuisibile. Et nanq₃ partiū motus. alij sunt
ꝺm ꝙ partiū. ⁊ ꝺm ꝙ totius motus. Uidebit aūt in sphera ali
quis maxime differentiā. Non em̄ eadem erit velocitas corū₃
que iuxta centrū sunt. et que extra et que totius. sicut nō vnius
existente motu. Sicut igitur dicebā. sic quidem contingit mo
ueri impartibile. sicut in naui sedens naui eunte. Per se autē₃
nō ꝯtingit Mutetur igit̄ ex. a. b. in b. c. siue ex magnitudine
in magnitudinē siue ex spē in spēm. siue ꝺm ꝯtradictōnem: Tē
pus aūt sit in quo ꝓmo mutat̄ in quo est d. Ergo necesse ē ipm
ꝺm ꝙ mutatur tps in a. b. esse. aut in. b. c. aut aliquid quidē hu
ius in hoc aliud vero in altero. Om̄e em̄ quod mutat̄ sic se ha/
buit In vtroq₃ quidem igitur nō erit aliq̄d ipius ptibile em̄ vti
q₃ esset. At uero neq₃ in. b. c. mutatū em̄ erit ꝯcessum est āt mu
tari. Relinquit̄ igitur ipm in a. b. esse ꝺm ꝙ mutat̄ tempus q̄/
esset ergo in eodem igitur esse per tempus quoddam quiesce/
re est: Quare nō ꝯtingit impartibile moueri. neq₃ om̄ino mu/
tari. Solum em̄ sic esset ipius motus. si tempus esset ex ipsis
nunc Semp em̄ in ipo nunc est motū esse et mutatū₃. Quare
moueri q̄dē nequaq₃ est. motū aūt esse semper. Hoc aūt ꝙ im
possibile sit ostensum est. neq₃ em̄ ex ipis nūc tempus. neq₃ li/
nea ex ipis punctis. neq₃ motus ex mometis est Nihil em̄ ali
ud facit hoc dicens. aut motum ex indiuisibilibꝫ. sicut si tem/
pus ex ipis nunc aut magnitudinem ex punctis. Amplius
autē ex his manifestum. ꝙ neq₃ punctum. neq₃ aliud indiuisi/
bile vllum contingit moueri: Om̄e em̄ quod mouetur. impo/
ssibile est prius maius moueri ipius q̄₃ aut equale aut minus
Si igitur hoc manifestū quia et punctū minus aut equale mo
uebitur primū. Quoniā aūt indiuisibile est. impossibile est mi
nus moueri ꝓus Equale ergo ipi Quare erit linea ex pūctis sp
em̄ per equalem motū₃ omnem lineam pūcti mensurabit. Si
aūt hoc impossibile est. ⁊ moueri indiuisibile īpossibile ē. Am
plius aūt si om̄e in tempore mouetur in ipo nunc nihil om̄e āt
tempus indiuisibile erit vtiq₃ aliquod tempus minus quolibꝫ
eorum que mouentur. in quo mouetur quantū ipm motū est.
Hoc q̄dem em̄ erit tempus in quo mouetur. propter id quod

monetur esse in tempore. Tēpus aūt om̄e diuisibile esse ostensum est prius. Si igitur punctū mouetur erit aliquod temp⁹ minus in quo ipsum motū est. sed impossibile est. In minori em̄ necesse est minus moueri. Quare erit diuisibile in minus indiuisibile. sicut et tempus in tēpus. Solūmodo em̄ mouebitur impartibile et indiuisibile si erit in ip̄o nūc possibile moueri athomo. Eiusdem em̄ ratōnis est in ip̄o nunc moueri. et indiuiduū aliquod moueri. Mutatio aūt non est neqꝫ vna infinita. Om̄is em̄ erat ex quodā in quoddā. et que est in contradictōne et in contrarijs. Quare eoꝝ que sunt ꝑm contradictionē affirmatio et negatio terminus est. vt generatōnis quidem esse. corruptōnis aūt non esse. Eorum aūt que sunt in cōtrarijs contraria. hec em̄ vltima sunt mutatōnis. quare et alteratōnis omnis. Ex contrarijs enim quibusdam est alteratio. Similiter autem augmenti et decrementi. Augmenti quidē terminus est. qui est ꝑm propriā naturam perfecte magnitudinis. Decrementi aūt que est ab hac remotio. Loci aūt mutatio sic q̄dem non erit finita. Non em̄ om̄is in contrarijs est sed quātū. quod impossibile decisum esse eo ꝙ nō contingit decisum esse. Multipliciter em̄ dicitur impossibile nō em̄ ꝯtingit sic impossibile decidi. neqꝫ om̄ino impossibile factū eē fieri neqꝫ mutari. ip̄ossibile ꝯtigit vtiqꝫ mutari ī q̄d ip̄ossibile ē mutari: Si ḡ qd̄ fert̄ mutat̄ in aliq̄d. et possibile ē mutari. q̄re nō īfinit⁹ mot⁹. neqꝫ fert̄ infinito Impossibile ē em̄ trāsire ip̄m Qd̄ q̄dē igit̄ sic nō sit infinita mutatio vt nō finiat̄ termin⁹ manifestū est Sꝫ si sic ꝯtingit. vt ꝛ tp̄e sit infinitus idē existens et vnus ꝯsiderandū est. Nō vno q̄dē em̄ facto nihil fortassis ꝓhibet. vt si post loci mutatōem alteratio sit. ꝛ post alteratōēꝫ augmentū. ꝛ iteꝝ generatio. Sic em̄ sp̄ q̄dē erit tp̄e motus. sed non vnus propter id ꝙ non est vnus ex omnibus. vt aūt fiat vnus nō contingit infinitū esse tempore p̄ter vnum. Hic autē est vnus scꝫ circulatio.

Queritur Vtꝝ imp̄tibile possit moueri. ☞ Arguit̄ ꝙ sic. q̄ꝛ pūcta st̄ indiuisibilia ꝛ tn̄ mouent̄ motis corporibꝫ in q̄bꝫ sunt ꝛ similiter albedo nigredo ꝛ anima rationalis. ergo imp̄tibile p̄t moueri Sc̄do sic. Intellect⁹ noster mouet̄ de ignorātia ad scientiam et voluntas de vicijs ad virtutem et tamen indiui/

Phyſicorum

ſibiles igit̃ ꝛc. In oppoſitũ eſt pħus in textu. Pro reſponſione
¶ Sciendũ primo. ꝙ poſtꝗ̃ pħs remouit errorẽ zenonis ſoluendo ra-
tiones eius. Conſequẽter procedit contra dimocritũ ponẽtẽ athomos
moueri ꝛ demonſtrat impꝛtibile non poſſe moueri. Et deinde ꝓcedit cõ-
tra eraclitũ qui ponit corpora pħica eſſe in cõtinua tranſmutatione oſtẽ-
dendo nullam mutationem eſſe infinitã. Sciendũ ſcďo. ꝙ aliq̃d dicit̃
moueri dupliciter. vno modo ꝑ ſe primo vt qďcũq3 corpus pħicũ. Alio
modo ꝑ accñs ꝛ hoc dupliciter. vno mõ aliq̃d mouet̃ ꝑ accidẽs qď tamẽ
natũ eſt per ſe moueri vt ꝑtes integrales alicuius corꝑis Alio mõ aliq̃d
mouet̃ ꝑ accñs qď non eſt natum moueri ꝑ ſe vt albedo nigredo et ceterẽ
qualitates ꝛ forme ſiue ſubſtantiales ſiue accidẽtales vt linea ſuꝑficies
et puncta et alia hmõi quecũq3 nõ ſunt corpora pħica vel ꝑtes integra-
les eorũdem. Et ſm hũc modũ ꝑ accidens dicit pħs. ꝙ ĩꝑtibile poteſt
moueri ꝛ de iſto modo nõ eſt hic ad ꝓpoſitũ Sʒ debet intelligi de impꝛti
bili ſm q̃titatem . vt ſunt pũctus et vnitas ꝛ non de impꝛtibili ſm ſpẽm
ſicut eſt aer q̃ nõ eſt diuiſibilis in ꝑtes ſpẽ differentes ꝛ ſimiliter alia cor
pora ſimplicia qꝛ talia indiuiſibilia poſſunt ꝑ ſe moueri Cõcluſio pri
ma. Impꝛtibile ſm q̃titatem nõ põt ꝑ ſe moueri ſʒ bene ꝑ accidens. pri-
mũ ꝓbat pħs tripliciter. ꝑmo ſi ĩꝑtibile poſſit moueri tũc moueatur ex
a b. in b. c. vel igitur cũ mouet̃ eſt totũ in a b. vel totũ in b. c. vel hʒ ꝑtem
in a. b. ꝛ ꝑtẽ in b. c. nõ põt dici tertium. qꝛ ſic indiuiſibile eſſet diuiſibile.
nec ſcďm qꝛ dũ mobile ſm ſe totũ eſt in termino ad quẽ nõ plus mouet̃
qꝛ motũ eſt. nec primũ qꝛ dũ aliq̃d ſm ſe totũ eſt in termino a quo nõ dũ
mouet̃ ſʒ quieſcit nec dr̃nt in ꝓpoſito. An a b et b c capiant̃ vt loco diſtin
cta in motu locali vel in q̃titate vt in augmẽto et decremento vel vt q̃
litates vt in alteratione. qꝛ in oĩbꝫ ſilr̃ ratio ꝓcedit Scďa rõ ĩpoſſibile
eſt in motu locali mobile prius tranſire eq̃le q̃ minus ꝛ maius ſe q̃ eq̃le
ſʒ indiuiſibile nõ p̃t trãſire minus ſe qꝛ iam eſſet diuiſibile g̊ ſi moueat̃ lo-
caliter ꝑtrãſibit ſibi equale vt ſi moueat̃ per aliquã totã lineã motus erit
equalis linee qꝛ mẽſurabũt totã lineã ꝑ pũcta indiuiſibilia ꝛ ꝑ ꝯñs linea
erit ꝯpoſita ex indiuiſibilibꝫ qď prius ĩprobatũ eſt. igit̃ ꝛc. Tertia rõ
eſt. oẽ qď mouet̃ in tꝑe mouet̃ ſed in oĩ tꝑe in quo aliquid mouet̃ eſt dare
minus in quo minus mobile prius ꝑtingit ad aliqď ſignũ q̃ ipm totum
ſuppoſita eq̃li velocitate. ſicut videmus ꝑtẽ alicuius totiꝰ prius ꝑuenire
ad aliqď ſignũ q̃ ipm totũ ꝛ ſic ſi indiuiſibile moueat̃ erit dabile aliquid
minus ipo qď prius ꝑtingit ad terminũ q̃ totũ et ſic erit aliq̃d minꝰ mi-
nimo g̊ ĩpoſſibile eſt indiuiſibile ꝑ ſe moueri. nec p̃t dici ꝙ moueat̃ in nũc
qꝛ oporteret tẽpus ꝯponi ex ipis nũc et motum ex momentis qď prius
improbatũ ẽ Secũda pars ſatis ꝑʒ ex dictis ex ſcďo notabili ſed circa
opinionem Eracliti eſt Primo ſciendũ. ꝙ aliqua mutatio p̃t dici infi-
nita duplr̃. vnoº ſm ſpẽm qꝛ ſcʒ nõ eſt inter terminos determinatos qꝛ
motus capit ſpẽm a termino ad quẽ. Scďo mõ p̃t dici infinita ſm tꝑs ꝛ
hoc duplr̃. vno mõ qꝛ vna ꝛ eadẽ mutatio numero ſit infinite duratõnis
Alioº ꝙ mutatio ſit infinita ſm ꝯtinuã ſucceſſionẽ pluriũ mutationũ di-
ſtinctaꝝ aut ſm ſpẽm aut ſm nũerũ Sciendũ ſecundo. ꝙ duplices ſtꝫ
mutatões. q̃dã ſunt ad formã vt ille q̃ ſunt ad ſubſtantiam q̃titatẽ ꝛ q̃li

tatem. Alie sunt mutationes ad vbi ꝛ hee differūt inter se. qꝛ oīs muta tio ad formā est inter terminos ꝯtrarios ſm naturā cū sit inter cōtraria vel ꝯtradictoria simpliciter ꝛ in motu locali repitur maxima distātia ſm naturam inter terminos motus vt in motibꝫ grauiū ꝛ leuium. ideo ibi est cōtrarietas simpliciter sed in motu voluntario ꝛ violento non reperitur maxima distantia simpliciter inter terminos illorū motuū sed solum ſm q̄d ſm ꝙ mouens nō vult aut nō potest mouere ad maiorem distātiam ☞ Conclusio prima. Omnis mutatio ad formā est finita ſm speciem. patet. qꝛ omnis talis est inter cōtraria vel ꝯtradictoria simpliciter. sed cōtradictio vel cōtrarietas sunt inter determinatos terminos et non inter quoscūqꝫ indifferenter ideo omnis mutatio ad formam est finita ſm speciē ꝛ per idem mediū sequitur ꝙ est finita ſm durationē. q̄a inter contraria vel ꝯtradictoria est maxima distantia. ergo est finita.

Conclusio secūda Impossibile est motus locales naturales esse infinitos ſm spēm vel durationem. pbatur sicut precedens qꝛ quilibet talis motus est inter cōtraria vel cōtradictoria simpliciter ꝛ ſm naturam.

Conclusio tertia. Impossibile est aliquem motum localem esse infinitum siue ſm speciem siue ſm durationem loquēdo de vno motu in numero sine reiteratōne patet. quia si aliquis talis esset infinitus nunq̄ꝫ mobile haberet mutatum esse sed quod impossibile est factum esse impossibile est fieri qꝛ factum esse est finis ipsius fieri. modo si finis est impossibilis ea que sunt ad finem sunt impossibilia igitur ꝛc. Conclusio quarta. Mutatōnes possunt esse infinite ſm tp̄s per successionem pluriū mutationum siue ſm speciem distinctarum vt generationes ꝛ corruptiones siue ſm numerum vt in circulatione celesti vni succedit alia tamen nulla circulatio vna est infinita nec aliqua generatio vna aut corruptio et sic de alijs. Ista conclusio satis nota est ex ante dictis et etiam notificabit in sequentibus.

Ad rationes Ante oppositum ꝙ soluta est ex dictis Ad primam dicitur Ad secūdam dicitur ꝙ ibi sunt motus metaphorice dicti et hic intelligitur de motu phisico. Et hoc de questione ꝛ ꝑ ꝯsequens de sexto.

¶ Et in hoc finitur sextus liber physicorum

Septimus ostendit vnum primum fore motum
Comparat et reliquos omnes sub eo situatos

Mne aūt quod mouetur. necesse est ab aliquo moueri. Siquidez igit in ipso nō habet principiū motus. manifestum ꝙ ab altero mouet. aliud eīn erit mo

uens Si aũt in seipso accipiatur.a.b.quod moueatur ſm se sed non eo ꝙ eorum que huiusmodi aliquid mouetur. Primum quidem igitur opinari a.b.a seipso moueri propter hoc ꝙ totum mouetur.et a nullo exteriorum simile est sicut si quis ipso.d.e.mouente id quod est e.z.et ipso moto opinetur.d.e.z. a seipso moueri propter id quod non videtur vtrum ab vtro qꝫ moueatur vtrum.d.e.ab e.z.aut.e.z.ad e.moueatur

Amplius quod a seipso mouetur.nullo modo pausabit cum mouetur.in stando aliquid alterum quod mouetur. Necesse est ergo si aliquid pausat quod mouetur in stando aliquid alterum hoc ab altero moueri Hoc autem manifesto facto necesse est omne quod mouetur cum diuisibile moueri ab aliquo Qm̃ em̃ acceptum est a b quod mouetur diuisibile erit omne em̃ q̃d mouetur diuisibile erat diuidatur igitur a b in c. Necesse igitur b c quiescente quiescere et a.b. Si em̃ non accipiatur moueri b c igitur quiescente mouebitur vtiqꝫ c a Non ergo mouetur per se a b.sed concessum est per seipsum moueri primum Manifestum igitur ꝙ b c quiescente q̃escet et b a et tunc pausabit q̃d mouetur.sed si aliq̃d in quiescendo aliud stat et pausat moueri. hoc ab altero mouetur Manifestũ est igitur ꝙ omne q̃d mouetur.ab aliq̃ mouetur.et non a se. Diuisibile em̃ est om̃e q̃d mouetur. et p̃te quiescente quiescit totum.

Circa initiũ septimi libri physicorũ

Queritur primo. Utrũ omne quod mouetur ab alio moueatur.

☞ Arguitur ꝙ non quia animata mouentur a seipsis. nam per hoc distinguuntur ab inanimatis.igitur ꝛc. ¶ Secundo sic. Graue sursum tentuꝫ grauitate sua frangens trabem mouetur deorsum et non ab alio. ergo a seipso. In oppositum est phylosophus in textu. Pro respõsione. ¶ Sciendum primo. ꝙ postq̃ꝫ phylosophus determinauit de motu ſm se et consequẽtibus ipsum. et de partibus tam subiectiuis q̃ꝫ integralibus. Hic consequenter incipit tractare de eo per comparationem ad mouentia et mobilia. Et probat in hoc septimo ꝙ non procedatur in infinitum sed est dare primum motorem. primum motum. et p̃mũ mobile.et q꞉ illa q̃ sunt vnius ordinis sunt inter se ꝯpabilia.ideo in fine hui⁹ septimi determinat de ꝯpabilitate motuũ ad ĩuicẽ Deinde in octauo ostẽdit q̃s ꝛ q̃lis sit p̃mus motus ꝛ etiã p̃mus motor.ꝛ an q̃ꝫ po

nat statum in mouentib₃ ꝛ motis primo ostendit vtrū aliquid posset a se
moueri vel nō. Sciendū scđo. ꝙ circa p̄dictā questionē Galienus vo-
luit ꝯtradicere arestoteli in quodā tractatu vbi dicit ꝙ aīal ꝑ se ꝛ a se mo
uetur qm̄ mouet̄ a calore naturali q̄ est aliq̄d de substātia aīalis ſ₃ qđ ab
aliquo substantie sue mouet̄ per se ꝛ a se mouet̄. sed est deceptus ex equi
uocatōne huius qđ est ꝑ se. opponitur em̄ ei qđ est ꝑ accidēs ꝛ idē est qđ
essentialiter. ꝛ sic verū est animal a se et per se moueri. Alio modo oppo
nit̄ ei qđ est ꝑ aliud vt idem est ꝑ se qđ p̄mo. ꝛ sic nō mouetur animal per
se ꝛ a se sic ꝙ p̄mo a se moueatur. Sciendū tertio. ꝙ vt đt ph̄s in his
que mouent̄ ab extrinseco vt illa que violente mouent̄ facile est videre ꝙ
ab alio mouent̄. sed in his que habent in se principiū mouens intrinsecu₃
difficile est videre in talib₃ partē per se mouentē et ꝑtem ꝑ se motā. ꝛ per
hoc decipimur opinādo talia moueri a seipsis per se primo. ꝛ similiter ē
vt dicit Arestote. ac si diceremus totū mobile d. e. ȝ. cuius vna pars. d. e.
aliam moueat a se primo cū tm̄ non sit ita. vnde vt dictū est qn̄q₃ ꝑs mo-
uens non ꝑcipit̄ distingui a ꝑte mota. Et sic đt ꝯtingit decipi in corpo-
ribus aīatis q₂ non ꝑcipimus distinctōem ꝑtis mouentis a ꝑte mota cū
tm̄ ille distinguunt̄. ideo nō mouet̄ aīatū a se primo. sed đr mouere se rōne
vnius partis ꝛ moueri a se rōne alterius partis. ¶ Cōclusio prima.
Nihil mouet̄ a se ꝑ se primo licet bene per accn̄s ꝛ ꝑ alterū. Pro cuius
ꝓbatōe supponit ph̄s p̄mo ꝙ si aliquid a seipo primo moueat̄ nullo mō
pausabit. i. q̄escet ad quietē alterius. q₂ qđ ꝯuenit alicui p̄mo nō ꝯuenit
sibi ꝑ alterū. ideo ꝑ ablatiōem cuiuscūq₃ alterius nō p̄t illud ab eo aufer-
ri. Scđo supponit ex opposito sc₃ ꝙ si aliquid quiescat altero quiescente
illud non mouet̄ a se ꝑ se p̄mo Tunc arguit̄ nihil qđ pausat ad quietē
alterius mouet̄ a se ꝑ se p̄mo. sed oē mobile quiescit altero q̄escente. s. qua
cūq₃ eius ꝑte q̄ altera est a toto. ergo nullū mobile mouet̄ a se per se p̄mo
Minor ꝓbat̄. ponat̄ aliqđ mobile a se p̄mo moueri et sit. a. b. ꝛ diuidat̄
per c. q₂ oīe mobile est diuisibile. vel ergo parte. b. c. quiescēte totū. a. b.
quiescit. vel si dicatur ꝙ nō. tūc totum nō mouet̄ primo sed solū gratia al
teri⁹ ꝑtis. sc₃ a. c. igit̄. b. c quiescente oportet totū. a. b. quiescere. sed b. c. ē
altera a toto. ergo totū. a. b quiescit altero quiescente. ꝛ sic mouet̄ a se per
se p̄mo. et silr̄ argueret̄ de omi mobili. q₂ oīe mobile diuisibile est in par-
tes ꝛ ꝑte q̄escēte necesse est totū quiescere. q₂ si dicat̄ adhuc totū moueri
vna parte quiescente tūc mouebitur rōe alterius partis tm̄. ergo nō mo
uebit̄ a seipso primo Dubitat̄. vtꝝ predicta demonstratio sit a priori
Respōdet ꝯmētator ꝛ Auicēna ꝙ nō sed solū est demōstratio a signo.
q₂ aliq̄d quiescere ad quietē sue ꝑtis nō est cā ꝙ nō moueat̄ a se p̄mo sed
est signū huius. Sed đt sanctus Thomas. ꝙ est demonstratio a priori
assignās cām huius qđ est nō moueri a se p̄mo. nā aliq̄d moueri a se pri
mo est ip̄m esse ꝑ se ꝛ p̄mo sibi cām motus. qđ āt est primo causa mot⁹
oportet ꝙ illud sibi p̄mo ꝯueniat. q₂ p̄mū in vno quoq₃ genere est cā oīm
que sunt posteriora. vt ignis. q₂ sibi et alijs est causa caloris est primo cali
dus. sic igit̄ ostēdit Aresto. nihil moueri a se primo. q₂ nō est dabile aliqđ
mobile cui primo ꝯueniat mouere se rōne totius ſ₃ primo sibi ꝯuenit mo
uere et moueri rōne partiū. ideo cū ponit̄ hec ꝯditiōalis Si pars nō mo.

uetur totū nō mouet̄ ꝑ ſe p̄mo. arguit̄ negatiue a cā ad effectū. Et tū arguitur pte q̇eſcente totū quieſcit. ergo nō mouet̄ a ſe p̄mo. Sꝫ cōtra demōſtratōem Areſtotelis arguit auicenna dicēs ꝙ ꝓcedat ex quodā impoſſibili. q2 in ea ſuſcipit areſtoteles ꝙ cuiuſlibet mobilis aliqua ps q̇eſcere p̄t. qđ de celo eſt impoſſibile. Reſpōdent aliqui ꝙ q̄uis pti alicuius mobilis ſm ꝙ eſt determinate ſp̄ei ⁊ nature repugnet q̇eſcere tamē nō repugnat parti alicuiꝰ mobilis ſm rōem corporis mobilis in cōi. q2 mobili inquantū mobile eſt nō repugnat q̇eſcere. licꝫ ſibi repugnet inq̄tum tale mobile. Sꝫ ꝯtra hoc replicat Auicenna. q2 ſi p̄dicatū alicuius ꝓpōnis repugnet ſubiecto rōne forme ſpecifice lꝫ nō rōne generis. tn̄ illa eſt falſa ⁊ impoſſibilis. vt hec eſt falſa hō eſt irrōnalis q̄uis hoi ſm ꝙ eſt animal nō repugnat eſſe irrōnale. iō aliter đt Auerroys ꝙ aliqua ꝯditionalis eſt vera ⁊ neceſſaria cuius añs ⁊ ꝯn̄s ſunt ipoſſibilia. vt iſta ſi hō eſt aſinus hō eſt irrōnalis. mō vt pꝫ in textu demōſtratio non ponit pte cuiuſlibet mobilis poſſe q̇eſcere. ſꝫ loq̇tur eq̇ualēter ꝯditōnalr̄ vt cū đt pte q̇eſcēte necē ē totū q̇eſcere Nā ſi vna ps q̇eſcit totū nō mouet̄ p̄mo

Ad rōnes Añ oppoſitū Prima ſoluta ē Ad ſcđaꝫ đr ꝙ in illo caſu g̃ue mouet̄ a ſe ſm accn̄s inq̄tū ſibi remouet̄ ꝓhibēs. ſꝫ nō ꝑ ſe. q2 ꝑ ſe mouet̄ a generāte. vt pꝫ ī octauo huiꝰ

Qm̄ aūt oē q̄d mouet̄ ab aliq̄ mouet̄. neceſſe ē ⁊ q̄d mouet̄ oē in loco moueri ab altero. Et mouēs igit̄ ab altero qm̄ ⁊ ipſum mouet̄. et iterꝝ hoc ab altero nō āt in infinitū abibit. ſꝫ ſtabit alicubi. ⁊ erit aliq̄d q̄d p̄mo cā erit motꝰ. Si em̄ nō ſꝫ in infinitū ꝓcedet. ſit. a. q̄dē q̄d ab ipō. b. moueat̄. b. v̄o ab ipō. c. c. āt ab ipō. d. ⁊ h̄ igit̄ mō in infinitū aſcēdat: Qm̄ ergo ſil̄ mouens ⁊ ipm̄ q̄d mouet̄ manifeſtū ē. qm̄ ſil̄ mouet̄ ⁊: a. ⁊. b. Cuꝫ em̄ mouet̄ b. mouebit̄ ⁊ a. ⁊ cū mouet̄ a. ⁊ ipm̄. c. ⁊ cū. c. ipm̄ d. Erit igit̄ ſil̄ motꝰ q̄ ē a. ⁊ b. ⁊ reliq̄ꝝ vniuſcuiuſqꝫ Et accipe igitur vnūq̄dqꝫ iſtoꝝ poterimꝰ Et nāqꝫ ſi vnūq̄dqꝫ ab vnoquoqꝫ mouet̄. nihil minꝰ vnꝰ nūero vniuſcuiuſqꝫ motꝰ ⁊ nō infiniti vltimis Qm̄ q̄dē q̄d mouet̄ oē ex q̄dā in q̄ddā mouet̄ Aut em̄ nūero accidit eundē eē motū aut genere aut ſp̄ē. Numero q̄dē igit̄ dico eundē motū q̄ ex eodē in idē nūero. ⁊ in tp̄e eodē numero fit. vt ex h̄ albo q̄d ē vnū nūero. in hoc nigrum ſm hoc tempus quod eſt vnum numero. Si em̄ ſm aliud nō adhuc vnus erit numero ſꝫ ſp̄ē Genere āt motus vnus ē q̄ in eodem p̄dicamēto ſub̄e vel generis ē. Sp̄ē āt q̄ ex eadē ſp̄ē in idē ſp̄e: vt ex albo in nigꝝ. aut ex bono in malū. Hec āt dicta ſunt ⁊ in p̄orib9 Accipiat̄ igit̄ q̄ ē motꝰ ipius a. ⁊ ſit in q̄ ē e. ⁊ q̄ ē ipiꝰ b. ſit in q̄ ꝫ. ⁊ q̄ ē c. d. in q̄ i. t. ⁊ tp̄s in q̄ moueat̄ a. ſit r. Determina

to ãt motu ipius a. determinatũ erit ꝛ tp̄s ꝛ nõ ĩfinitũ qđ ẽ r. ꝫ in eodẽ tp̄e motũ ẽ a. ꝛ b. ꝛ reliq̃ꝝ vnũq̃dq̃ꝫ. Accidit ğ motũ q̇ ẽ e.z.i.t. cũ sit infinit⁹ in tp̄e finito moueri q̃d ẽ r. Jn q̇ em̃ a. motum ẽ. ꝛ q̃ sunt ipius ↄ̃nr oĩa mota sunt infinita q̄re in eodem mouet̃. Et nãq̃ꝫ aut eq̃lis mot⁹ erit q̇ ẽ ipius a. ipi q̇ b. aut maior. Differt ãt nihil penit⁹ em̃ infinitũ motũ in finito tp̄e accidit moueri. ħ ãt ipossibile est. Sic q̃dez igit̃ videt̃ demõstrari q̃d ẽ a p̈ncipio. nõ t̃m demõstrat̃ ꝑpter ħ ꝙ nullũ incõueniẽs accidit. Cõtingit em̃ in finito tp̄e infinitũ motũ eẽ Nõ eundẽ ãt ꝫ alteꝝ ꝛ alteꝝ multis ꝛ infinitis motis. q̃d q̇dẽ accidit et in his q̃ nũc Sꝫ si qđ mouet̃ p̈mo ƀm locũ ꝛ corꝑalẽ motũ. necc̃ est tãgi aut ↄtinuũ eẽ mouẽti. sicut videt̃ hoc in oĩbꝫ ↄtingere. Erit em̃ in oĩbꝫ vnũ ipm totũ aut ↄtinuũ. hoc igit̃ ↄtingẽs accipiat̃ ꝛ sit magnitudo q̇dem. aut ↄtinuũ in quo sunt a.b.c.d. hui⁹ ãt mot⁹ ẽ e.z.i.t. Differt ãt nihil magnitudinẽ finitã aut infinitã esse. silr̃ em̃ in finito tp̄e q̃d est r. mouebitur aut finita aut infinita Hoꝝ aũt ƀm vtrũq̃ꝫ impossibile ẽ Manifestũ igit̃ q̄ꝛ stabit aliq̃ñ. ꝛ nõ in infinitũ abibit. qđ sp̄ ab altero. ꝫ erit aliq̃d quod p̈mũ mouebit̃. Nihil aũt differat ↄcesso quodã hoc demõstrari. Contingenti em̃ concesso nullum inconueniens poterit accidere.

Queritur Utrꝝ in mouentibꝫ ꝛ motis sit ꝑcedere in infinitũ. ☞ Arguit̃ p̈mo ꝙ sic. om̃e mouens physicũ mouet̃. q̄ꝛ mouẽtia nõ mota nõ sunt amplius physice ↄsideratõnis. ꝫ om̃e qđ mouet̃ ab alio mouet̃. vt ꝓbatũ est p̈us. ğ in mouentibꝫ ꝛ motis physicis est ꝓcessus in infinitũ Sc̄d̄o sic. generatões ꝛ corruptiões sunt infinite. ergo generãtia genita. corrũpentia ꝛ corrupta sunt infinita. et ꝑ ↄsequens mouentia et mota Jn oppositũ est ph̄s Sciendũ p̈mo. ꝙ postq̃ꝫ Arestoteles ostendit om̃e qđ mouet̃ moueri ab alio. Hic ↄ̃nr ostendit suũ p̈ncipale intentũ. videlicꝫ ꝙ in ordine motuũ et in ordine mouentiũ deueniendũ est ad vnũ p̈mũ mouens ꝛ ↄ̃nr ad vnuꝫ p̈mũ motũ. Sciendũ sc̄d̄o ꝙ Arestoteles hic aliter ostendit statuꝫ in causis mouẽtibꝫ ꝛ aliter in sc̄d̄o methaphysice. q̄ꝛ agit hic de ipis ƀm ordinem quẽ ħñt ad motũ tanq̃ꝫ p̈ncipia eius. iõ ex ꝑte motus ↄcludit huiusmodi statũ ostendendo ꝙ est vnũ p̈mũ mobile. vnus p̈mus motus ꝛ vnus primus motor. ꝫ in sc̄d̄o methaphysice ↄsiderat causas efficiẽtes in ratõne efficientiũ absolute. ideo ↄcludit statum in ipis inquantũ sunt efficientes isto medio. q̄ꝛ si nõ esset dare primũ efficiens cũ sc̄d̄m nõ efficiat nisi in virtute p̈mi. seq̃retur ꝙ nullum esset efficiens et hoc veritatẽ habet in substantialiter subordinatꝭ in q̇bꝫ sc̄d̄m hꝫ a p̈mo ꝙ sit ꝛ ꝙ sic

efficiens. ergo ceſſante pˀmo ceſſat ſcd̃m licet nõ ecõtra. ſed in accñtaliter
ſubordinatis illud nõ eſt veꝝ. qꝛ ſcd̃m nõ hꝫ a pˀmo ꝙ ſit neqꝫ ꝙ ſit effi/
ciens. ideo p̃t cauſare pˀmo nõ cauſante. iõ ſm̃ iſtud in cauſis eſſentialr̃
ſubordinatis repugnat ꝓceſſus in infinitũ. ſꝫ nõ in cauſis accidentaliter
ſubordinatis. ſꝫ aliunde eis repugnat. qꝛ q̃ ſunt accidẽtalr̃ ſubordinata
in vno ordine eſſentialiter ſubordinanť in alio ꝛ hoc mõ repugnat eis ab/
ire in infinitũ. et qđ đꝛ de efficientibꝫ ſilr̃ intelligendũ eſt de mouentibꝫ.
et ſilr̃ de alijs generibꝫ cauſaꝝ. vt pꝫ ſcđo methaphyſice. vbi oſtendit in
om̃i genere cauſe ſtatũ. Cõcluſio pˀma. In mouentibꝫ ꝛ motis nõ eſt
ꝓceſſus in infinitum ſꝫ deueniendũ eſt ad pˀmũ mobile et ad pˀmũ mo/
uens intelligendo in eſſentialiter ſubordinatis. Pro cuius ꝓbatiõe ſup
ponit ꝙ ſi aliq̇d moueať ab alio ꝑ hoc ꝙ ipm̃ mouẽs moueť tũc motus
eoꝝ erunt ſil̃. ꝛ ſi a. moueť ꝑ e. ꝑ hoc ꝙ b moueť illi motus ſil̃ erunt. Tũc
arguiť ſic. ponať ꝙ a. moueať ab ipo b. ꝛ b. ab ipo c. et c. a d. et ſic in infi/
nitũ. deinde capiať motus cuiuſlibet ita ꝙ motꝰ a. ſit. e. et motus b. ſit i.
motus c. ſit ꝫ. qꝛ igiť ipm̃ a. finitũ eſt. ĝ motus eiꝰ finitus eſt. et lꝫ ponanť
infinita mobilia. tñ qđlibet finitũ eſt. et ſic motus cuiuſlibet eſt finitus.
igiť erit in tp̃e finito. vt ꝓbatũ eſt in ſexto. Sit igiť illud tp̃s in quo mo
uetur a. ꝫ. k. tunc cũ motu ipius a. ſil̃ eſt motus ipius b ꝑ ſuppoſitõem fa
ctã. ꝛ ſic de oĩbꝫ alijs q̃ ſunt infinita. ĝ cũ motꝰ ipius a ſit in tp̃e finito qđ
eſt ꝫ k. ſeq̇tur ꝙ in illo tp̃e finito erit infinitus motꝰ illoꝝ infinitoꝝ mo/
biliũ. nec differt an motꝰ illoꝝ ſint equalis velocitatis vel inequalis. ſed
ꝙuis hec demõſtratio videať ꝯcludere ꝙ motꝰ infinitus ſit in tp̃e fini/
to nõ tñ ꝓpter ea q̃ in ea expreſſe poſita ſunt ꝯcludit. ſꝫ ſolũ ꝯcludit ꝙ in
tp̃e finito erunt motus infiniti in numero ſcꝫ infinitoꝝ mobilium. quod
nõ videtur incõueniens. ideo ſuꝑaddit areſtoteles vnde illa demonſtra
tio hꝫ efficatiã. ſcꝫ ꝙ om̃e mouens ſil̃ eſt cum moto. quare ſi ſint infinita
mouentia et mobilia ſic ordinata vt ſuppoſitũ eſt pñt ad inuicẽ ꝯtinuari
ergo ex ipis fiet vna magnitudo infinita et ex motibus eoꝝ fit vnus mo
tus ꝯtinuus ꝛ infinitus q̇ erit in tp̃e finito. et qꝛ hoc eſt impoſſibile. ſeq̇
tur ꝙ impoſſibile eſt eſſe infinita mouentia ꝛ mobilia eſſentialiter ſubor
dinata. Sed ꝯtra hoc obijciť. ſi eſſent infinita mobilia ꝛ mouẽtia eſſen
tialiter ſubordinata adhuc ab inuicem ſpẽ differrent. ideo ad inuicẽ con
tinuari nõ poſſunt ꝙuis vnum eſſet alteri ꝯtiguum. Reſpondetur ꝙ
licet illis mobilibus et mouẽtibus ſm̃ ſuas formas ſpecificas repugna/
ret cõtinuari et fieri vnum. tamen inquãtum eſſent mobilia nõ repugna
ret ipis. ꝛ hic agitur de mobili in cõmuni ꝛ nõ cõtracto ad aliquam ſpe/
ciem. et ſic demonſtratur de mouentibꝫ et motis ſub ratõne cõmuni ꝙ in
ipis nõ eſt proceſſus in infinitum. ideo areſtoteles poteſt accipere tanq̃
poſſibile illa infinita mouentia et mobilia ad inuicem poſſe continuari.
quo poſito nõ ſeq̇tur impoſſibile pˀus illatum. vt cum ex poſſibili poſito
in eſſe nullũ ſeq̇tur impoſſibile. igitur illud impoſſibile non ſequitur ex
illo ꝯtingenti poſito in eſſe. ſcꝫ ꝙ mouentia et mobilia ꝯtinuantur. ſed
ſeq̇tur ex alio ſcꝫ ꝙ ponuntur infinita. ergo in ipis nõ eſt ꝓceſſus in infi/
nitum. Sed iteꝝ arguitur ꝯtra illud quod dictũ eſt ꝙ in ꝑ ſe ſubordi
natis ceſſante primo ceſſat ſcd̃m. qꝛ vt narrat albertus viſus eſt aries q̇

capite desciso adhuc modicũ ambulauit cũ tñ in ip̃o capite sit primũ p̃n
cipiũ mot⁹ Recitat etiã de cicada q̃ post descisionẽ capitis cãtauit. Re
spõdet q̃ in sc̃dis mouẽtib⁹ est virt⁹ p̃mi ipsa p̃ quã moueri p̃nt cessan
te p̃mo in aliq̃ puo t̃pe tñ nũq̃ȝ icipiũt motũ nisi p̃ v̾tutem p̃mi mouẽtꝭ.

Ad ratõẽs Añ oppositũ. Ad p̃mã ꝯcedit q̃ oẽ mouẽs
physicũ mouet nec tñ sequit q̃ in mouentib⁹
physicis ꝑcedat in infinitũ. q̃ȝ dat vnũ p̃mũ mouẽs mobile. qd̾ lȝ nõ mo
ueat a se tñ mouet a se p̃ alteꝝ. ⁊ illud est celũ. sȝ p̃mũ mouẽs simpl̾r non
mouet nec a se nec ab alio nec p̃ se nec p̃ accñs. ⁊ illud est physice ꝯsidera
tionis inq̃ꝫtũ accipit in rõe mouẽtis Ad sc̃dam d̾ȝ. q̃ generatõẽs ⁊ cor
ruptõẽs sunt ĩfinite nõ sil̾ sȝ p̃ successionẽ pluriũ ĩdiuiduoꝝ solũ accñtal̾r
subordinatoꝝ. iõ in eis ẽ bñ ĩfinitas s̾m potẽtiã successiõis ⁊ nõ s̾m actũ

Rimũ ãt mouẽs nõ sicut qd̾ cui⁹ cã sȝ nude ẽ p̃ncipium
mot⁹ et sil̾ cũ eo q̃d mouet. Sil̾ ãt dico q̃ȝ nihil ip̃oꝝ me
diũ ẽ: Hoc eñ cõe in oĩ q̃d mouet ⁊ mouẽte ẽ Qm̃ aũt tres
sunt mot⁹ q̇ s̾m locũ ⁊ q̇ s̾m q̃litatẽ ⁊ q̇ s̾m quãtitatẽ. necc̃ẽ est et
ea q̃ mouent tria eẽ. q̇ q̇deȝ igit s̾m locũ loci mutatio q̇ v̾o s̾m
q̃litatẽ alteratio. q̇ v̾o s̾m quãtitatẽ augmentũ vl̾ decrementũ
Primũ q̇dẽ igit de loci mutatõe dicam⁹ hec eñ p̃m⁹ motuũ ẽ
Om̃e igit qd̾ fert aut ip̃m a seip̃o mouet aut ab altero Siq̇
dem igit a seip̃o. manifestũ q̃ in ip̃o mouẽte existente sil̾ mo/
uens ⁊ q̃d mouet erit. ⁊ nullũ illi⁹ mediũ Qd̾ ãt ab alio mouet
q̃drifarie mouet. q̇ eñ ab altero mot⁹ q̃tuor sunt. pulsio. tra/
ctio: vectio. v̾tigo Et nãq̃ȝ oẽs alios in hos reduci accidit Pul
siones q̇dẽ igit alia ĩpulsio alia expulsio Impulsio q̇dẽ ẽ cũ mo
uens ei q̃d mouet nõ deficit. Expulsio cũ expellẽs deficit Ve
ctio aũt in trib⁹ erit actib⁹ opor3 q̃d eñ vehit nõ s̾m se mouet
sȝ s̾m accñs. In eo eñ q̃d ẽ. in eo q̃d mouet. aut sup̃ id q̃d mo/
uetur. mouet ip̃m Vehẽs ãt mouet. aut pulsuȝ aut tractũ. aut
vertigine ductũ Manifestũ igit q̃m vectio in trib⁹ motib⁹
erit. Tractio ãt est cũ etiã ad ip̃m vel ad alteꝝ velocior sit mo/
tus trahẽtis. nõ sep̃at⁹ act⁹ ab eo q̇ trahit Et nãq̃ȝ ad ip̃m ẽ tra
ctio ⁊ ad alteꝝ ⁊ reliq̃ tractus idẽ sp̃ẽ in hos reducunt. vt inspi
ratio ⁊ expiratio ⁊ sp̃uitio ⁊ q̃cũq̃ȝ corpoꝝ emissiui aut recep/
tiui sunt: ⁊ spathesis ⁊ kerkesis. Aliud est q̇dẽ ip̃oꝝ ꝯgregatio
aliud disgregatio: Et oĩs igit mot⁹ q̇ est s̾m locũ aggregatio ⁊
disgregatio ẽ. vertigo ãt cõponit q̇dẽ ex tractu ⁊ pulsione Hoc
q̇dem eñ pellit mouens. illud aũt trahit. Manifestum igit

eſt ꝙ ſi quidem ſimul pellēs et trahens cū eo qđ pellit̄ ꝛ tra/
bitur nullū mediū eius q̄d aut mouet̄ et mouentis eſt Hoc
āt manifeſtū ex dictis Pulſio quidē eī aut a ſeipo aut ab alio
ad aliud motus eſt. Tractus āt ab alio ad ipm aut ad aliđ
eſt. adhuc aūt ſyneſis et dyaſis diſgregatio. Proiectio āt
qn̄ velocior motus fiat q̄ꝫ q̄ ſm naturā lati fortiori facta pul
ſione. et hoc facto tā diu accidit ferri quouſq̄ꝫ fortior ſit mo
tus eius qđ fert̄. Manifeſtū igit̄ qm̄ qđ mouet̄ et mouēs ſil'
ſunt. et nullū mediū eſt ipoꝝ At uero neq̄ꝫ alterati neq̄ꝫ al
terātis nullum mediū. Hoc aūt manifeſtū ex inductione In
oībꝫ em̄ ſil' eſſe accidit alterās vltimū et primū qđ alterat̄
Quale em̄ alterat̄ eo ꝙ ſenſibile eſt. Senſibilia aūt ſunt q̄bꝫ
differunt corpora ad ſe inuicē. vt grauitas leuitas duricies
mollicies. ſonus nō ſonus. albedo nigredo. dulcedo amari
tudo. hūiditas ſiccitas. dēſitas raritas et horū media. Sil'r
autē et alia q̄ ſub ſenſu ſunt q̄rū ē et calor et frigus. et leuitas
et aſperitas Hec em̄ ſunt paſſiones ſubiecte q̄litatis His eī
differūt ſenſibilia corpoꝝ. aut ſm aliqđ hoꝝ magis ꝛ minus
et in patiēdo aliquid hoꝝ. Calefacta eī et frigefacta aut dul
cefacta aut amaritata aut ſm aliquid aliud p̄dictoꝛuꝫ. Sil'r
et aīata corpoꝝ ꝛ inaīata. Et aīatoꝝ q̄cūq̄ꝫ ptiū ſunt inaīate.
Et ipi ſenſus alterant̄. patiūtur em̄. Actio em̄ ipoꝝ motꝰ eſt
p corpus patiente ſenſu aliquid Scđm q̄cūq̄ꝫ quidē igit̄ in/
aīata alterant̄ ꝛ aīata ſm oīa hec alterant̄ Scđm āt q̄cunq̄ꝫ
aīata alterant̄. nō ſm hec alterant̄ inaīata ſm em̄ ſenſus nō
alterant̄. ꝛ latet cū alterant̄ inaīata. Nihil aūt pꝛohibet ꝛ aīa/
ta latere cū alterant̄. cū nō ſm ſenſus accidit qđ eſt alteratio
nis ipis. ſi quidē igit̄ ſenſibiles paſſiones. Per hec āt altera
tio. ex hoc ergo manifeſtū eſt q̄d paſſio et patiēs ſil'. et horuꝫ
nullū mediū eſt Huic q̄dē igit̄ aer ē ꝯtinuꝰ. Aeri āt ꝯtinu
atur corpus. Et ſupficies q̄dē termināt̄ ad lumē Lumē āt ad
viſum ſil'r et auditus ꝛ odoratus ad mouēs ipius pmū Eo
dem āt mō ſil' ꝛ guſtus et ſapor eſt Sil'r āt et in aīatis et ī ſen
ſibilibꝫ Et qđ auget̄ et augēs Appoſitio em̄ q̄dā eſt augmen
tum. Quare ſil' ſunt et qđ auget̄ augēs et decremētū. decre
menti em̄ cauſa eſt ablatio q̄dā Manifeſtū igit̄ ꝙ mouentis

vltimi et moti primi nullum est medium intermediũ et me-
dium mouentis et eius quod mouetur.

Queritur Utrũ mouens sil'sit cũ eo qđ mouet̃. Arguit̃
ꝙ nō. q₂ celũ mouet ista inferiora ⁊ nō est sil' cum
eis. igit̃ ⁊c̃. Secũdo sic. color mouet visuꝫ ⁊ tñ nō est sil' cũ visu. igit̃ ⁊c̃
Tertio sic. q̇dam piscis vocat̃ stupor q̇ stupefacit manũ piscatoris re
the interposito ⁊ sic nō est simul cũ manu. ergo oē mouens nō est sil' cum
eo qđ mouet̃. In oppositũ est pħus in textu. Pro responsione
¶ Sciendũ p̈mo. ꝙ postq̃ꝫ pħs ostendit statũ esse in mouentib₉ ⁊ motꝫ
Cōsequēter ostendit vnũ qđ in illa ꝓbatōe supposuit. scꝫ ꝙ omē mouēs
sil' est cũ moto. supponēdo ꝙ duplex est mouens. Quoddā est metapho
ricũ sicut ē finis. et tale qñq₃ est distās ab eo qđ mouet̃. nec ꝓpter hoc im
pedit̃ motio eius. et de tali nō est hic ad ꝓpositũ. Aliud est mouens pro
prie dictũ qđ est principiũ vnde motus. Qđ adhuc est duplex. nā qđdā
est imediatũ de quo intendit̃ hic. Aliud est remotũ de quo nō est ad ꝓpo
situm. ideo d₂ in textu. primũ aũt mouens. i. ꝓximũ. nō sicut eius causa.
scꝫ sicut finis. sed vnde principium motus quod est efficiens et simul est
cum eo qđ mouet̃. et intelligit̃ simul nō ꝙ sint in eodē loco adequato sed
sil' ꝑ imediatōem sic ꝙ nihil mediat inter mouens ⁊ motũ Sciendũ se
cũdo. ꝙ tm̃ sunt tres spēs motus ꝓprie dicti. vt habet̃ in q̇nto huius. scꝫ
motus ad qualitateꝫ qui est alteratio mot⁹ ad q̃titatē q̇ est augmētatio
et diminutio et motus ad vbi q̇ ē loci mutatio. et de generatōe ⁊ corrup
tione hic nō fit mētio. q₂ nō sunt proprie motus sed termini motus. ideo
dũ ꝓbatũ fuerit ꝙ in alteratōe alterans est simul cũ alterato hoc sufficien
ter erit ꝓbatũ de generatōe ⁊ corruptōe. scꝫ ꝙ generās sil' est cũ genito.
et q₂ motus localis primus est oīm motuũ. vt ꝓbabit̃ in octauo iō Are
stoteles p̈mo ꝓbat ꝓpositũ suũ de motu locali. Sciendũ tertio. ꝙ ois
motus localis vel est a principio intrinseco ita ꝙ mobile a seipo mouet̃ li
cet nō a se primo. aut a principio extrinseco ita ꝙ mobile ab extrinseco mo
uetur. ⁊ oēs motus locales q̇ sunt a principio extrinseco sunt tm̃ q̃tuor.
scꝫ pulsio. tractio. vectio. ⁊ vertigo ⁊ ceteri motus locales ad ipsos redu
cunt̃. Et definit̃ pulsio ꝙ est motus a mouente aut ab alio quo mouēs
vt seipso vtit̃ ad aliud. Et diuidit̃ ꝑ impulsionē et expulsionē Impulsio
est qñ mouēs ei qđ mouet̃ nō deficit. sꝫ sil' est cũ eo. Expulsio est cũ mo-
uens ei deficit qđ mouet̃ ita ꝙ nō sꝑ ipm imitat̃ vsq₃ ad finē motus Tra
ctio vero se habet ad pulsionē ꝑ oppositũ et differt ab ea. q₂ ī pulsione mo
uens se hꝫ ad mobile vt terminus a quo motus. sꝫ in tractōe se hꝫ vt ter
minus ad quē Sciendũ quarto. ꝙ duplex est tractio. q̇dā em̃ fit a tra
hente qđ est sicut finis. iuxta illud Uirgilij. Trahit sua quēq₃ voluptas
et sic locus trahit corpus naturale ad ipm Alia est tractio q̇ fit a p̈ncipio
effectiuo. ⁊ h̄ dupl'r. vno° qñ tractũ a trahēte p̈mo alterat̃. vt moueat̃ ad
ipm. ⁊ hoc mō magnes d₂ trahere ferrũ. ⁊ ꝙ fit ibi alteratio ptꝫ. q₂ nō ex
q̃cũq₃ distātia trahit sicut motus naturalis locatũ. Alio° fit tractio non
alterādo sꝫ solũ mouēdo alteratũ localiter vel ad seipm. vt ꝯtingit in mo-
tib₉ nō volũtarijs. vl' ad alterũ vt ꝯtingit in volũtarijs. trahēs em̃ volũ

tariũ pt vti altero tanq̃ seipo. et de pmo mõ nõ est hic ad ꝓpositũ. q2 tra-
hens pt esse distãs ab eo qd trahit et sine hoc qd trahẽs moueat. sil'r est
de secũdo mõ. q2 ibi nõ est simplex tractio sed est cũ alteratõne. ideo sicut
ꝓbatũ est de alteratõe ꝙ mouẽs simul est cũ moto. ita et de scda tractiõe
ꝫ de tertio mõ est hic ad ꝓpositũ. ⁊ definit. Tractio est cũ ad seipm vl'ad
alterũ velocioꝛ fit motus trahẽtis nõ separatus ab eo qd trahit. et sic pꝫ
qd sit pulsio et tractio ⁊ oẽs alij ad ipos reducũt. sicut inspiratio ad trac-
tionẽ et expiratio ad expulsionẽ et vl'r oĩs motus q̃ est emissiu9 vel recep
tiu9 corpoꝝ. ad illos reducũtur etiã motus spatesis et motus karkesis.
vnde spatesis est motus cũ ense bellando. karkesis vero est motus fact9
cũ instrumẽto textorũ qd d2 radi9. sil'r ꝯgregatio et disgregatio ad istos
motus reducũtur. Et cũ oĩs motus localis sit ꝯgregatio aut disgrega
tio. sequit ꝙ oĩs motus localis vel est tractio vel pulsio ad istos etiã re-
ducit vertigo q̃ ꝯponit ex pulsione ⁊ tractione vt est motus rote. ⁊ etiaꝫ
reducitur vectio ad tractõnem q2 oĩne vehens vehit trahendo vel pellẽ
do Sciendũ quinto. ꝙ oĩs alteratio fit ꝓm passionem ⁊ passibilẽ quali
tatẽ. nã ꝓm passiones et passibiles q̃litates distinguunt corpa sensibilia
et inter se agũt et patiunt. vñ iste passiones pñt dupl'r considerari. Uno
mõ ꝓm eẽ reale qd habẽt in materia. ⁊ hoc mõ fit alteratio natural' ⁊ phy
sica ꝓm istas. et agũt et patiunt tã aĩata q̃ inaĩata. licet hoc magis latet ĩ
corporib9 inaĩatis. latet etiã qñq3 in corpib9 aĩatis. vt cũ fit alteratio ꝓm ꝑ
tes insensibiles. Alio mõ ꝯsideranť iste q̃litates ꝓm esse intẽtionale quo
diffundunt ꝑ mediũ et sic sunt forme simplices. et isto modo solũ patiun
tur aĩalia ab eis ꝓm potẽtias sensitiuas. iõ d2 ph's ꝙ nõ ꝓm hec oĩa pati
unt inaĩata ¶ Conclusio. Oĩne mouẽs ꝓximũ ꝓpriũ simul est cũ eo qd
mouet. ꝓbat ph's inductiue. pmo in motu locali. q2 oĩnis talis vel est a
pncipio intrinseco et sic mouẽs simul est cũ mobili. vel ab extrinseco. ⁊ sic
ẽ pulsio vel tractio si pmũ vel est ipulsio. et sic pꝫ ꝑ definitõem eius ꝙ mo
uẽs sil' est cũ mobili vel ẽ expulsio. et licet tũc pꝛimũ mouẽs nõ est sil' cum
moto tñ mouens ꝓximũ in quo est ꝟtus pmi mouentis sil' est cũ eo qd
expellit. et qñ ꝟtus pellentis deficit et ꝟtus pulsi vel ꝓiecti fortioꝛ ẽ. tũc
mouet ꝓm ꝓpriã naturã. si vero motus sit tractio. pꝫ ꝑ definitõem ꝙ mo
uens est simul cũ moto. Scdo pꝫ de alteratõe. q2 oĩs alteratio vel ẽ rea
lis vel intẽtionalis et in oĩ tali alterãs simul est cũ alterato. Tertio pꝫ de
augmẽto ⁊ decremẽto. q2 augmẽtũ fit ꝑ appositõeꝫ alicui9 quãti qd ĩ sub
stantiã ꝯuertit et sic augẽs simul est cũ eo qd augeť. ꝫ decremẽtũ fit cuꝫ
aliq̃d aufert. mõ qd aufert simul ẽ in auferendo cũ eo a quo aufert.

Adrõnes Añ oppositũ Ad pmã d2. ꝙ celũ nõ est mo-
uẽs ꝓximũ respectu istorũ inferiorũ. ꝫ aliqd cor
pus ꝑticipãs virtutẽ celi. et de tali mouente ꝓximo est hic ad ꝓpositũ
Ad scdam d2 ꝙ coloꝛ ꝓm eẽ reale nõ est simul cũ visu tñ spẽs eius intẽtio
nalis q̃ est mouẽs ꝓximũ simul est cũ eo Ad tertiã d2 ꝙ stupoꝛ nõ est
simul cũ manu piscatoris ꝓm subam ꝫ bñ ꝓm ꝟtutem. Et si arguat ꝙ
rethe magis stupefieret q2 oẽ agẽs fortius agit in ꝓpinquũ q̃ in distans
Dꝫ ꝙ h' veꝝ est qñ hoc ꝓximũ ẽ susceptibile sue actõis mõ rethe nõ ẽ
susceptibile stupefactõis Sicut sol nõ pꝛimo nõ calefacit corpa superioꝛa
per suum lumẽ q̃ hec inferioꝛa q̃uis sint sibi ꝓpinqua

Qm̄ aūt que alterant᷑. alterant᷑ oīa a sensibilibus. et soluꝝ horū alteratio est q̄cūqꝫ ſm se dicūtur pati ab his. ex his ꝯsi derabimus Alioꝝ em̄ maxime vtiqꝫ quis existimabit ī fi guris et translationibus et habitudinibꝫ. et horū remotioni bus et acceptionibꝫ. videt᷑ em̄ eē ꝙ alterationis. non est aūt neqꝫ in his q̄ fiunt hec cū quedā alterant᷑. Densata em̄ aut rarefacta aut cū fiat calida aut frigida materia Alteratio aūt nō est. Ex quo quidē em̄ est forma statue. non dicimꝯ for mā neqꝫ ex quo figura piramidis est aut lecti. ſꝫ denoīatiue sunt hoc quidē eneū. illud vero terreū. aliud āt ligneū Qd āt alterat᷑ es dicimus Es q̇dē em̄ hūidū esse dicimus aut forte aut calidū. Et nō solū sic ſꝫ hūidū et calidū es equoce dicen tes passio in materiā. Qm̄ igit᷑ ex q̄ q̇dē forma ꝛ figura ꝛ qḋ factū est nō equoce dicunt᷑ cū figuris q̄ ex illo sunt. q̄ aūt al/ terant᷑ cū passionibꝫ eque dicūtur. manifestū ꝙ in solū sensi/ bilibꝫ alteratio est Amplius et aliter dicere incōueniēs est Dicere ei hoīem alteratū esse aut domū accipientē finē ridi/ culū est. si ꝑfectionē domꝯ tectōem aut lateratōem domꝯ alte ratōem eē. domo aūt laterata aut coopta. laterari domū ma/ nifestū āt est. qꝛ qḋ est alteratōis nō est in his que fiunt.

Querit᷑ Utꝝ solū ad tertiā spēm q̄litatis sit ꝑ se alteratio. Arguit᷑ ꝑmo ꝙ nō. qꝛ habitus ꝛ dispōnes forme ꝛ fi gure acq̇runt᷑ de nouo in aliquo subiecto. ꝛ etiā remouētur. ſꝫ hoc non fit nisi ꝑ mutatōem. ꝛ oīs mutatio ad q̄litatē dꝛ alteratio. igit᷑ ꝛc. Scd̄o sic. durū et molle sunt de scd̄a spē q̄litatꝫ. ſꝫ aliq̄d mutat᷑ ſm illa de vno in alterū. g̊ ſm naturales potentias est ꝑ se alteratio Tertio sic Jra ꝛ ti moꝛ ꝛ cetere passiones aīe sunt de tertia spē q̄litatis. ꝛ tm̄ ſm eas non fit alteratio. g̊ nō ſm oēs q̄litates de tertia spē qualitatis ē alteratio. Mi/ noꝛ ptꝫ. qꝛ hō̄ dꝛ iratus ꝛ nō lapis. ſꝫ hoc nō est nisi qꝛ ira ꝛ siles passio/ nes habent respectū ad hoīes mō in ad aliq̄d nō est ꝑ se motus Jn op positū est pħs in textu ¶ Sciendum ꝑmo. ꝙ postq̄ pħs ostendit oē mouens ꝓximū simul eē cū moto ꝛ oē alterās cū alterato. Hic ꝯñr ostē dit vnū qḋ supposuerat in illa ꝓbatōe scꝫ ꝙ solū ad tertiā spēm qualita/ tis est ꝑ se alteratio. vñ inter qualitates q̄ sunt de tertia spē q̄tuoꝛ stꝫ pri me ꝛ ꝑncipaliores inter q̄s primo et ꝑncipaliter est alteratio ꝛ etiā ꝯtra rietas. s. calidū ꝛ frigidū hūidū ꝛ siccū. ꝛ iste sunt cause aliaꝝ ꝛ dicunt᷑ pri me. alie vero scd̄e. Et si arguat᷑ de sono q̄ videt᷑ cāri a sonāte siue a ꝑcutiē te ꝛ ꝑcusso. Respōdet᷑ ꝙ si sonus ꝯsideret᷑ ꝑ ꝯꝑatōem ad mediū in quo causat᷑ ſm ꝓportōem cuius fit ꝯtrarietas aut diuersitas in sonis clare ha betur ꝙ causatur a qualitatibus primis. qꝛ variat᷑ ſm diuersam propoꝛ tionem humidi cum sicco aut calido. et sic de alijs.

Phyſicorum

Sciendū ſcdo. ꝙ Areſto. hic nō facit mentōem de naturalibꝫ potētijs et ipotentijs. qꝛ naturales potentie vel ipotētie ſunt principia agendi vel patiendi. Et cū res agant ꝑ ſuas formas ſubſtātiales ⁊ patiant̄ ꝑ ſuas materias et naturalis potētia oriat̄ ex victoria forme ſuꝑ materiā. naturalis vero ipotentia ex victoria materie ſupra formā. et ſic imediate fundant̄ in naturalibus principijs ⁊ ſubſtātialibꝫ rei ideo nō poteſt fieri mutatio ſm illas qualitates niſi fieret in ſubſtantialibus rei. Et qꝛ nō in ſubſtantialibꝫ rei. ideo nec in illis qualitatibꝫ. vnde ille qualitates ꝑ generationem inſunt ab inſtanti natiuitatis. Sciendū tertio. ꝙ duplex eſt terminus generationis. Quidam eſt primus ⁊ principalis ad quem ꝓmo terminatur generatio. ſcʒ forma ſubſtātialis q̄ ꝑ generatōem acq̄rit̄. Et alius eſt ſecūdarius ꝯñs ꝓmū terminū. ⁊ ſic naturales potētie vel ipotētie ꝑ generatōem ex ꝯñti acq̄runt̄ ⁊ nō primo. ⁊ ſicut dꝫ de naturalibꝫ potētijs. ita dōm eſt de forma ⁊ figura qꝛ inſequūtur formā ſubſtātialē. Et ideo nō poſſet in eis fieri mutatio quin fieret in ſubſtātialibꝫ rei. Et qꝛ inſequunt̄ formā ſubſtātialē maxime ducūt in cognitōem rerū. inde ē ꝙ in aīalibꝫ q̄buſdā et plātis in quibꝫ nō cognoſcimus formā ſpecificā iudicamus de diuerſitate ſpēꝝ ꝑ diuerſitatē formaꝝ ⁊ figurarū potius q̄ꝫ ꝑ diuerſitatē coloris aut alterius accidentis ¶ Cōcluſio ꝓma. Ad qualitates ſcde ſpēi nō eſt ꝑ ſe alteratio. pꝫ nā alteratio eſt qñ manēte ſubiecto eodē fit trāſmutatio in eius paſſionibꝫ ꝯtrarijs aut medijs. ſꝫ ſm q̄litates de ſcda ſpē q̄ ſunt naturales potentie vel ipotentie nō pt fieri mutatio quin ſit in ſubſtātialibꝫ rei. g̃ ad ipſas nō eſt per ſe alteratio. Item q̄litates q̄ ꝑ generatōem inſunt ab inſtāti natiuitatis nō pñt acq̄ri ꝑ alterationem in ſubiecto. ſed naturales potētie vel ipotētie ſunt hmōi ergo ⁊c. Itē inter illas q̄litates nō eſt ꝯtrarietas. g̃ nec alteratio Cōcluſio ſecūda. Ad q̄litates de q̄rta ſpē nō eſt ꝑ ſe alteratio. Probat ꝓhs dupl'r. Primo qꝛ ille q̄litates q̄ ꝑ alteratōem in ſubiecto acq̄rūt̄ in recto de ſubiecto predicant̄ ⁊ ecōuerſo. ſicut dicimus hō eſt albꝫ et albū eſt hō ſꝫ forme ⁊ figure in ꝓncipali et in recto nō ꝑdicant̄ de ſubiecto. vt nō dꝫ ꝙ es ſit figura vel ecōtra. ſed ſolū ꝑdicant̄ denoīatiue. vt es eſt figuratū ⁊ vas eſt ligneuʒ. g̃ ſm ipſas non eſt per ſe alteratio. et ꝑ hoc em̄ ꝙ denoīatiue ſolū predicantur denotat̄ ꝙ materia prius tranſmutat̄ ad formā ſubſtantialem q̄ꝫ ad ipſas qualitates. Scdo ridiculū eſt dicere aliq̄d alterari qñ ꝑficit̄ ⁊ acq̄rit ꝑfectōem et ꝯplemētū eius. vt dōo domū alterari qñ apponit̄ tectū. ſꝫ cū aliq̄d acq̄rit formā vel figurā ꝑficit̄. ergo ſm formā nō eſt ꝑ ſe alteratio. et hoc mag' manifeſtū eſt in naturalibꝫ figur' q̄ ꝯſequūt̄ ſubſtātiā rei q̄ꝫ in figuris artificialibꝫ q̄ mutari pñt ſine hoc ꝙ res ſubſtātialiter variet̄. ideo de ipis accñtalibꝫ ſic pt argui. qꝛ tales figure non ꝑ ſe acq̄runt̄ ꝑ alteratōeʒ ſꝫ ex ꝯñti ſolū. et ſunt termini mutationū q̄ fiūt ſm alias q̄litates vel inſequūtur motū localē. Cōcluſio tertia. Ad q̄litates de tertia ſpē ſolū eſt ꝑ ſe alteratio. pꝫ nā qualitates de tertia ſpecie ſunt vere ꝯtrarie per ſe intenſibiles et remiſſibiles. et extrinſecus ſubiecto aduenietes. g̃ ad illas eſt ꝑ ſe alteratio ⁊ ꝙ ſolū ad illas pꝫ. qꝛ ad q̄litates de ſcda ⁊ q̄rta ſpēbꝫ nō fit ꝑ ſe alteratio. vt ꝓbatū ē nec ad q̄litates de ꝓma ſpecie. vt probabitur poſtea.

Ad rões Ante oppositũ. Ad primã dr q habitus et
dispositio acquirunt et deperdunt per aliquã mu-
tatiõem. sed illa alteratio nõ per se primo terminat ad habitus et dispões
sed ad aliquas qualitates ad quas est per se alteratio que sunt quodãmõ
cause aliarum. vt sanitas et egritudo consequuntur alteratõnem factam
in qualitatibus primis vel in humoribus ex quorum pportiõne causantur.
ideo mutatio solum fit ad habitũ ex ꝯsequenti. Ad scdam dicitur. q
durum et molle vt cãnt ab humiditate et siccitate intrinseca sunt natura
les potentie et sic ad eas nõ est per se alteratio sed vt causant a siccitate et
humiditate extrinseca nõ sunt naturales potẽtie. et sic ad eas est per se alte
ratio Ad tertiam dicitur. q non solũ scdm qualitates passibiles corpo
rum que sunt obiecta sensuum exteriorũ est alteratio. sed etiam scdm passi
ones appetitus irascibilis et ꝯcupiscibilis. ꝯsiderando tñ illas passiones
quãtum ad suum materiale. Et ad illud qd dicebat q sunt ad aliquid ne
gandũ est. et ad pbationem dr q hõ dr iratus et nõ lapis nõ per hoc q ira
dicat per respectũ ad hoiem. sz per hoc q lapis nõ ẽ susceptiuus taliũ passionũ

Neqz in habitibus. habitus enĩ virtutes et malicie sunt. Vir
tus ãt oĩs et malicia ad aliqd sunt. sicut sanitas qdẽ calidorũ
et frigidorũ mẽsuratio qdã est aut eorũ aut ad ꝯtinens. Si
militer ãt et pulcritudo et macies ad aliqd sunt. Dispositio
nes eĩ qdã pfecti ad optimũ sunt Dico aũt pfecti qd sanatũ
et dispositũ ẽ circa naturã. Qm ergo virtutes et malicie sunt
ad aliqd. Hec ãt neqz generatões sunt. neqz generatões ipo
rũ. neqz alteratio oĩno. manifestũ est q nõ est oĩno qd ẽ alte
ratõis circa habitũ Neqz itaqz circa aĩe virtutes et mali-
tias. Virtus eĩ qdã perfectio est. Vnũqdqz enĩ tũc maxime
pfectũ est cũ attingit ppe virtuti. et tũc est maxime scdm natu
ram vt circulus tũc maxime scdm naturã est cũ maxime circu
lus sit. Malicia aũt corruptio horũ et remotio est Fit qdẽ
igit cũ qdaz alterat. et acceptio virtutis et remotio malicie.
alteratio tñ horũ neutrũ ẽ Qd ãt alteret aliqd manifestũ est.
Virtus quidẽ eĩ ipassibilitas qdã ẽ aut passibile sic ẽ. Mali
ãt passibile. aut ꝯtraria passio virtuti ẽ Et totã moralẽ vtu
tez in suis voluptatibus et tristicijs accidit eẽ Aut eĩ scdm actũ q
voluptatis. aut per memoriã. aut a spe Siquidẽ igit scdm actũ
sensus est cã. Si vero aut per memoriã aut per spẽ aut ipo ẽ. aut
enĩ qlia passi sumus reminiscẽtibus voluptatis. aut qlia patie
mur sperãtibus At vero neqz in ĩtellectiua pte aĩe ẽ alteratio
Sciens eĩ ad aliqd maxime dr hoc ãt manifestũ Scdm enĩ

nullā potētiā motis factū est qd est scie sȝ cū extiterit q̄ddam Ex ea ei q̄ est f̄m p̄tē expiētia accipim⁹ vl'em sciam Neqȝ igit̄ actus generatio ē nisi aliq̄s respectōem et tactū generatōes dicat. huius ei actus Que āt ex p̄ncipio acceptio scie nō est gn̄atio neqȝ alteratio. In residētia quietari ei ꝛ aīa sciens fit ꝛ prudēs. Sicut igit̄ neqȝ cū dormiēs excitet̄ aliquis. aut ebri⁹ pauset aut īfirmās ordinet̄ factus ē sciēs. Quis p̄us nō poterat vti ꝛ f̄m sciētiā agere. sȝ mutata p̄turbatōe ꝛ ista tuȝ reueniēte mēte inerat potētia ad scie ꝯgruitatē Hui⁹ igit̄ aliqd fit ex p̄ncipio in scie existētia. Turbatōis ei q̄es q̄dā et residētia. Neqȝ igit̄ infantes pn̄t addiscere neqȝ iudicare sen sib⁹. sil'r neqȝ seniorib⁹ Multa ei p̄turbatio circa eos ꝛ mot⁹ Stat āt et pulsat̄ turbatio. aliq̄n quidē a natura aliq̄n āt ab alijs In vtrisqȝ āt his alterari aliquid accidit. sicut cū surgat et fiat vigilās ad actū Manifestū igit̄ ꝙ ip̄m gen⁹ alteratōis ī sensilib⁹ ē ꝛ ī sensibili p̄te aīe. In alio āt nl'lo nisi f̄m accn̄s

Querit̄ Vtꝝ ad habit⁹ ꝛ dispōnes sit p̄ se alteratio Arguit̄ p̄mo ꝙ sic. qꝛ sanitas est q̄dā habitus ꝛ tn̄ ad sanitatē est p̄ se alteratio .s. sanatio. igit̄ ꝛc. Scd̄o sic. ꝟtutes morales sunt ī p̄te sensitiua aīe in q̄ est p̄ se alteratio. ḡ ad hmōi ꝟtutes est p̄ se alteratio. Tertio sic. cū aliq̄s ꝓcedat de ignorātia ad sciētiaȝ mutat̄. ꝛ nō alia mutatione q̄ȝ f̄m alteratōem. igit̄ ꝛc. In oppositū est. p̄. in tex. Sciendū p̄mo ꝙ postq̄ȝ p̄hs ostēdit ꝙ ad q̄litates de q̄rta spē nō est p̄ se alteratio p̄ qd satis notū est ꝙ etiā ad q̄litates de scd̄a spē nō est p̄ se alteratio Cōsequēter ostēdit ꝙ ad q̄litates de p̄ma spē scȝ ad habitus ꝛ dispōnes nō est p̄ se alteratio vt possit ꝯcludere ꝙ solū ad q̄litates tertie spēi est p̄ se alteratio. Et qꝛ duplices sunt habitus. q̄dā sunt habitus corpis vt sanitas egritudo macies. Alij sunt habitus aīe q̄ sunt duplices naȝ q̄dā sūt morales q̄ sunt in p̄te sensitiua. vt fortitudo ꝛ t̄pātia. Alij sunt intellectuales vt scia. iō de oīb⁹ istis inductiue ostēdit suū ꝓpositū. Sciendū secūdo ꝙ oīs habitus est virtus vel malicia. ꝛ omis virtus vel malicia est ad aliq̄d. qd declarat p̄hs de habitib⁹ corporis. qꝛ sanitas est calidoꝝ et frigidorū et eoꝝ q̄ sunt infra corpus debita ꝯmēsuratio. ꝛ est ad aliquid scȝ ad totū corpus aīalis. nam cōmēsuratio q̄ in hoīe est sanitas nō esset sanitas in leone. sil'r pulchritudo egritudo ꝛ macies est alicuius ꝛ ad aliquid. ꝛ sil'r de oīb⁹ alijs habitib⁹. oīs eīm virtus est q̄dam dispō perfecti ad optimum. perfecti scȝ f̄m naturam. ad optimuȝ. id est ad finem rei q̄ est eius operatio. si igit̄ in ad aliquid non est p̄ se motus concludi potest ꝙ ad habitus et dispositiones nō est p̄ se motus nec alteratio nisi per accidens et ex consequenti sicut prius dictuȝ est de relatione. ¶ Conclusio prima Ad habitus corporis non est per se alteratio licet bene per ac-

tidens. Probat phs q2 in ad aliquid non est per se motus. sed tales ha
bitus sunt ad aliquid. igitur &c. nec tñ est intelligendũ q hmõi habitus
fm id qd sunt sint ad aliquid. q2 tunc essent de genere relationis. sed ad
aliquid dicuntur. q2 eorũ rões a relatione dependent Scda pars pa
tet. q2 mediante alteratõne que fit in qualitatib9 primis per se primo pos
sunt acquiri vel deperdi habitus corporales vt sanitas vel egritudo.

Cõclusio secũda. Ad virtutes morales nõ est per se alteratio tamen
sequuntur alteratõem que fit fm passiones in pte sensitiua. Primũ pro
bat phs. q2 ille ꝟtutes sunt quedã pfectiones. cuz oĩs ꝟtus sit quedam
perfectio. vnũqdqz em̃ pfectũ dicit cũ attingit ꝟtutẽ per quã pt procede
re in suũ opus. perfectũ em̃ fm naturam dicit quod in se habet ꝟtutem
forme per quã pt exire in opus sue nature. sed incõueniens est dicere q
aliqd alteret dũ pficit. ergo ad virtutes morales nõ est p se alteratio Se
cũdam ptem probat phs dupl'r. Primo p dictũ stoycorũ qui vocabant
ꝟtutes impassibilitates. q2 eas dicebant oẽm motũ passionũ remouere.
Et malicias vocabãt passibilitates q2 inclinãt ad insequẽdũ oẽm mo-
tum passionũ Aresto. vero dicit virtutes ↄsistere in tpata moderatione
passionũ. ideo dicit ꝟtutẽ moralem esse mediũ duaꝝ passionũ. cuz igitur
fm passiones que sunt in pte sensitiua sit per se alteratio et ad remotõem
illarũ passionũ vel ad moderationẽ acquirantur ꝟtutes. sequit q ille vir
tutes acquirunt ex ↄsequenti p alteratõnem. Scda rõ. oĩs virtus mora
lis habet delectatiõem & tristiciã. vt iustus gaudet de bonis operationi
bus & tristatur de malis & oppositũ est de malicia opposita virtuti. sz de
lectatio siue tristicia non sunt sine motu facto in pte sensitiua. sicut dũ ali-
quis actu apprehendit aliquid delectabile aut tristabile. ergo omnis vir-
tus moralis vel malicia est cum aliquo motu ptis sensitiue Cõclusio
tertia Ad habitus intellectuales non est p se alteratio possz probari sicut
pcedens. Sz aliter pbat phs. nam sciens maxime dr ad aliqd & etiã scia
sed in ad aliqd nõ est p se motus. ergo ad habitus intellectuales nõ est p
se alteratio. licet aliqui eorũ ↄsequunt motũ factũ in parte sensitiua. Se-
cũda rõ. illud qd acqrit in aliquo p residentiã et quietatõem passionũ cor
poris nõ acqrit p motũ. sz sic est de scia & alijs habitib9 intellectualib9. q2
sedendo et quiescendo fit aĩa sciens & prudens. ergo ad habitus intellec
tuales nõ est per se alteratio. Minor ptz q2 infirmus ebrius aut dormi-
ens habẽs scientiam ibi habitus p conturbationẽ cerebri vel p turbatio-
nem organorũ sensuum ipeditur ab vsu scie propter inordinationẽ phan
tasmatũ. sed sedatis illis passionibus & solutis sensib9 vtitur scia & põt
sciam de nouo acquirere. ergo scientia acquirit p quietationem passionũ
et motuũ corporalium sine motu facto in pte intellectiua. Item hoc oñt
phs de puero in acceptõe scie. nã ppter humidũ habũdans & calidũ faci-
ens fluere ipm humidũ q2 etiã puer de facili est secutor passionũ. ideo ipe
dit ne phãtasmata sensibiliũ possint ordinate recipi in eo. sed mediantib9
phãtasmatib9 relucerẽt spẽs itelligibiles in itellcũ sz sedatis oĩb9 passio-
nib9 & fluxu hũoꝝ vel p naturã vel p volũtatẽ accipit phãtasmata ordi-
nate & acqrit sciam & sic ppt hoc nõ ẽ mutatio in itellectu sz solũ i pte sensi
tiua. g scia acquirit in intellectu sine motu sz p qetatõem ptis sensitiue.

¶ Sed ɔtra hoc arguit᷑. q2 si scia acquirat᷑ in intellectu ꝑ sedatōem turba/
tionis ptis sensitiue sine motu intellectus. seqtur ꝙ scientie erūt nobis in/
nate a pncipio. ⁊ ꝙ nostrū scire solū erit pteritoꝝ reminisci. sicut plato pone
bat. Ad hoc dōm est ꝙ receptiuū alicuius potest tripl'r se habere ad ipm.
Uno mō in vltima dispōne ad receptibile sine impedimento in se ⁊ in alio
et tūc receptiuū fit in actu ꝑ p̄sentiā ꝓprij actiui. sicut aer fit lucidus ꝑ p̄sen
tiam corporis luminosi. Alio mō p̄t sic se habere ꝙ est indispositū ꝑ disposi
tionē ɔtrariā receptibili. ⁊ tūc anteq̄ȝ recipiat ipm necesse est ipm ꝑ alterati
onē disponi. sicut materia existēs sub forma aeris necessario hȝ disponi an
teq̄ȝ recipiat formā ignis. Tercio mō p̄t se habere in vltima dispōne ad for
mam sine impedimento in ipo. sed tn̄ est impedimentū in altero mediante
quo oportȝ ipm recipe formā. ideo impedimento remoto receptiuuȝ fit in
actu ꝑ p̄senciā receptibile ⁊ solum fit mutatio in illo in quo erat impedimē
tum. sicut domus illuminat᷑ ꝑ apertionem fenestre sine mutatione facta in
aere intus illuminato. sed solū ꝑ mutatōem in impediēte. et hoc tercio mō
se habet intellectus noster ad sciam ꝑ se. q2 q̄ntum est de se est in vltima dis/
positione ad receptōem scie ⁊ spēꝝ intelligibiliū. sed qn̄q̄ȝ impedit᷑ ꝓpter in
dispositionē partis sensitiue in qua oportȝ motuȝ esse vt ipsa disponat᷑. sed
ea disposita et fantasmatib⁹ in ea determinate receptis virtute luminis in
tellectus agentis statim sine alteratōe relucent spēs illoꝝ fantasmatū in in
tellectu ⁊ intellectus efficit᷑ sciēs. ⁊ ideo nō sequit᷑ ꝙ scie fuerūt sibi ɔcreate

Ad rōnes ante oppositū Ad p̄mā d̄r ꝙ sanatio p̄t acci/
pi dupl'r. Uno mō ẜm eius ꝓpriā rōnem. ⁊ sic
nō est mot⁹ sȝ termin⁹ mot⁹. Alio° ẜm esse. ⁊ sic est mot⁹ qui ex ɔsequēti
et non ꝑ se terminatur ad sanitatē Ad secūdā d̄r ꝙ virtutes ex ɔsequē/
ti acquirūtur ⁊ remouent᷑ ꝑ motū qui ꝑ se terminat᷑ ad passiōes partis sen
sitiue circa quas est virtus moralis. Ad terciā d̄r ꝙ ibi non est motus
ꝓprie dictus. sed tm̄ mutatio spūalis nō successiua. nam intellectus noster
est imaterialis ⁊ incorporeus. ideo moueri nō p̄t motu ꝓprie dicto

Dubitabit aūt vtiq̄ȝ aliq̄s vtrū oīs motus omi ɔpara/
bilis sit aut non. Si igit᷑ oīs ɔparabilis est ⁊ equaliter
velox ē ꝙ in equali tpe equale mouet᷑ erit circularis aliq̄s eq̄
lis recto ⁊ maior essȝ ⁊ minor. Amplius alteratio ⁊ loci mu/
tatio q̄dam equalis cū in equali tpe aliud q̄dem alteret᷑ aliud
vero ducat᷑. Erit ergo passio equalis longitudini. sed ipossi
bile est. Si ergo cū in equali tpe ẜm equale moueat᷑ tūc equa
liter velox est. equalis aūt nō est passio oīs longitudini. qua
re nō erit alteratio loci mutatōi equalis. neq̄ȝ minor. quare
nō oīs ɔparabilis. In circulo aūt ⁊ recto q̄uo ɔtinget In/
cōueniēs q̄dem em̄ est nisi sit in circulo similiter aliq̄d moue
ri ⁊ hoc in recto. Sed mox necesse est aut velocius aut tar/

dius. ſicut ſi hoc deorſum hoc aũt ſurſuꝫ. Ampliꝰ nihil deferret in rõne ſi aliqͣs dicat neceſſariuꝫ eſſe velociꝰ mox aut tardiꝰ moueri: Erit aũt maior ꝛ minor circularis recto q̄re et eq̄lis: ſi em̄ ĩ. a. tp̄e ip̄m. b. trãſijt aliud ãt ip̄m. c. maiꝰ erit b. ipſo. c. ſic em̄ velociꝰ eſſe dictũ eſt. ergo ſi ꝛ in minori eq̄le velocius eſt Quare erit aliq̄ pars ipſius. a. in quo ipſius. b. circuli trãſibit ꝛ in toto. a. ip̄m. c. Atuero ſi ſunt cõparabilia accidit mõ dictũ equale eſſe rectũ circulo ſed nõ ꝯparabilia ſunt. neqꝫ ergo motꝰ. Et q̄cũqꝫ nõ eq̄uoca om̄ia ꝯparabilia ſunt. puta q̄re nõ ꝯparabile vtrũ acutiꝰ ſtilus aut vinuꝫ aut vox vltima. q꞉ em̄ eq̄uoca nõ cõparant̄. ſed vltima ei q̄ iuxta vltimã cõparabilis eſt. qm̄ idẽ accidit acutũ in vtriſqꝫ. ergo nõ idẽ velox ꝛ hic ꝛ ibi: multo aũt adhuc minꝰ in alteratõne et loci mutatõe Aut p̄mũ q̇dem hoc nõ veruꝫ eſt ꝙ ſi non ſint eq̄uoca cõparabilia. Multũ em̄ idẽ ſignat in aq̄ ꝛ in aere ꝛ nõ ſunt cõpabilia. Si aũt nõ duplũ q̇deꝫ idem. duo em̄ ad vnũ ꝛ nõ ꝯparabilia ſunt. Aut ꝛ in his eadẽ rõ. Et nãqꝫ multũ eq̄uocũ eſt. ſed quorũdã ꝛ rões eq̄uoce ſunt. vt ſi dicat aliquis ꝙ multũ eſt tãtũ. ꝛ adhuc ꝛ ſi aliquid tãtũdẽ ꝛ eq̄le equiuocũ eſſꝫ. Et vnũ aũt ſi cõtingit ſtatim eq̄uocũ. ſi aũt et hoc ꝛ duo Qm̄ ꝓpter quid cõpabilia alia quidẽ ſunt. alia vero nõ. ſi quidẽ erat vna natura. Aut q꞉ ſunt in alio primo ſuſceptiuo. Equꝰ quidẽ igit̄ ꝛ canis comparabilia ſunt vtrũ albius. In quo em̄ p̄mo idẽ eſt ſupficies ꝛ magnitudo ſimiliter. Aqua aũt ꝛ vox non in alio nãqꝫ ſubiecto ſunt Aut manifeſtũ eſt ꝙ erit om̄ia ſic facere vnũ In alio aũt vnũqdqꝫ dicere eſſe ꝙ erit idem equale ꝛ dulce ꝛ album. Sed in alio amplius ſuſceptiuũ cuiuſlibet accidentis non contingẽs eſt Sed vnum vnius eſt primum. Si ergo non ſolum oportet comparabilia nõ equiuoca eſſe. ſed non habere differentiam neqꝫ qd neqꝫ in quo. dico aũt ſicut color habet diuiſi õem. non ergo cõparabile ſ̄m hoc vt vtruꝫ coloratũ magis ſit albũ q̄ꝫ nigrũ. Hec em̄ cõparant̄ non ſ̄m aliquẽ colorem: inquantum color. ſed ſ̄m album Sic ꝛ circa motuꝫ eque velox quod in equali tempore mouet̄ equale tãtũ longitudinis in hac. Si aũt aliud q̇dem alteratum eſt. aliud ve

ro ductum. Equalis ergo hec alteratio. et similiter velox lo-
ci mutatio. sed incōueniens Causa aūt qz motus habet spe
cies. Quare si que in equali tempore ducta equali longitu-
dine eq̄ velociter erit equalis rectus et circularis. Utrū ergo
causa. quia loci mutatio genus. aut qz linea genus. Temp9
q̄dem em̄ semper idem athomus specie aut simul. Illa autez
specie differūt et loci mutatio species habet. si quidem illud
super quod mouetur Aliquando aūt in q̄. vt si pedis am
bulatio. si ale volatio. aut non. sed figuris loci mutatio. alia
q̄re que in eq̄li tempore mouētur ꝓm eandem magnitudinez
eq̄ velocia: sed idem indifferens specie. et motus indifferens
specie. Quare hoc considerandū q̄ differētia motus. Et
signat rō hec. q9 genus non vnuz aliq̄d est. sed iuxta hoc la-
tent multa. suntqz eq̄uocationū: alie quidē multum distan-
tes. alie vero habentes quādam similitudinem. alie vero p-
xime. aut genere. aut similitudine. Unde non videntur eq̄-
uocatōes cum sint Quando igitur altera est spēs. si idem
in alio aut si aliud in alio. aut quis terminus. aut quo discer
nimus quod idem est album et dulce. aut aliud. quia in alio
videtur altera. aut qz oīno non idē De alteratōne aūt quo
modo ē equaliter velox altera alteri. si itaqz ē sanari alterari
est autem hunc quidem velociter alterum tarde sanatum eē
et simul quosdam. quare erit alteratio equaliter velox. in eq̄-
li em̄ tempore alteratum est. equale em̄ hic non dicitur. sed
quia in q̄titate equalitas. ita hic similitudo. sed si sit idē q̄d
mutatum est in equali tempore eque velox. Utrum ergo in
quo passio. aut passionem oportet comparare. Hoc q̄dem
igitur q9 sanitas eadem sit oportet accipere. aut neqz magis
aut neqz minus. sed similiter existit. Si autem altera passio
sit. puta alteratur quod fit album et quod sanatur. his nihil
idem. neqz equale. neqz simile. aut iam hec species faciunt
alterationis. et non est vna. sicut neqz loci mutatio. Quare
considerandum quot sunt species alterationis. et quot loci
mutationis. Si quidem igitur que mouentur specie diffe-
runt quorū sunt motus ꝓm ipsa et non ꝓm accidens. et mot9
specie differūt. si vero genere genere. si aūt numero numero.

Si igit͛ vtrū oportȝ ad passionē respicere si idē sit aut siles aut equaliter veloces alteratōes aut in id qđ alterat͛. vt si huius q̇dem hmōi albatum sit. huius aūt tm̄ aut in vtraq̄ȝ. et in eadē q̇dem aut alia passione ſm ꝙ eadē. Equalis aūt aut inequalis ſm ꝙ illa inequalis. Et in generatōe aūt ⁊ corruptione idē ꝯsiderandū est. quō eque velox generatio est. si in equali tpe idem ⁊ indiuisibilem. vt hō sed nō aīal. Velocior aūt est si in equali tpe alterū est. Nō em̄ habemus aliq̄ duo in q̇bꝫ alteritas sicut dissilitudo. ⁊ si numerus sub a maior ⁊ minor numerus similis spēi: Sed innominatū est qđ ꝯmune. ⁊ vtrūq̄ȝ sicut que plus passio aut excellēs magis q̄ꝫtum autem magis

Querit͛ Utrꝫ oīs motus sit oīmi motui ꝯparabilis Arguitur ꝙ sic. qꝛ om̄is motus est in tempore. sed in quolibet tempore ꝯtingit aliquid tardius ⁊ velotius moueri. ergo omnis motꝰ est omni motui ꝯparabilis in velocitate vel tarditate. Secūdo sic. omnis velocitas motus ꝓuenit ex ꝓportione excessus virtutis mouentis sup resistentiam mobilis. sed omnis ꝓportio est alteri ꝓportioni cōparabilis. ergo omnis motus est alteri ꝯparabilis in velocitate ⁊ tarditate In oppositum est phus in textu. ¶ Sciendū primo. ꝙ postq̄ȝ phus probauit ꝙ in mouentibꝫ ⁊ motis non est processus in infinitum. sed dandū est vnū primū mouens. Consequenter. quia illa que sunt vnius ordinis sunt ad inuicem ꝯparabilia. hic agit de ꝯparabilitate motuū ad inuicem ſm velocitatem ⁊ tarditatem. et quia duplex est ꝯparatio. quedam est ꝓprie dicta. de qua est hic ad ꝓpositum. alia est improprie dicta. ideo vidende sunt cōditiones ꝯparationis ꝓprie dicte. ¶ Sciendū secūdo. ꝙ ad talem cōparationem tria requirūtur. Primo requirit͛ vniuocatio forme ſm quam est ꝯparatio. Secūdo requiritur vnitas p̄mi ⁊ ꝑ se susceptiui. Tercio req̄ritur vnitas forme ſm spēm specialissimam. Primū declarat phus. nam ꝓpter defectum vniuocationis forme. vinū. vox. ⁊ stilus non ꝯparantur in acutie. qꝛ in ipsis acuties non est eiusdem rōnis. Scōm declarat. qꝛ equꝰ et canis in magnitudine ꝯparant͛. qꝛ in ipsis est vnitas p̄mi ⁊ ꝑ se susceptiui qđ est substantia corporea. ⁊ tm̄ vox ⁊ aqua in magnitudine nō ꝯparant͛ nam licet magnitudo sit in ipsis vniuoca tm̄ p̄mū ⁊ ꝑ se susceptibile nō est vnius rōnis. nam in aqua susceptiuū magnitudinis est substantia eius. in voce vero sonus est susceptiuū magnitudinis. Terciū declarat. qꝛ equus et canis in colore non ꝯparantur q̄ꝫuis color sit vnius rōnis. ⁊ nō dicatur vniuoce de ipis. q̄ꝫuis etiā sit vnitas p̄mi ⁊ ꝑ se susceptiui. qđ est supficies sed bene ꝯparant͛ in albedine. qꝛ albedo est vna vnitate spēi indiuisibilis in alias spēs. color vero nō est vna natura a parte rei. ideo vnū nō est magis coloratum altero ſm ꝯparationem proprie dictam. vt albū non dicit͛ coloratius nigro. Ex istis ꝯditionibꝫ ⁊ maxime ex tercia sequitur ꝙ genꝰ

nō est simpliciter aliquid vnū. spēs aūt est aliquid vnū simpl'r. Rō est quia spēs sumit̄ a forma vltima que est forma vna in reruꝫ natura vltimo actu formali ꝯpleta. genus vero sumit̄ ab aliqua natura que nō reperit̄ vna numero in rerum natura. vt forma ꝯpleta. ideo solum est vnū ꝫm rōnem. nō em̄ est alia forma a qua hō est homo ⁊ a qua est animal ⁊ similiter de equo et de asino. sed ab eadem forma realiter hō habet ꝙ sit hō ⁊ ꝙ sit animal. ⁊ ꝑ eandē formā equus ꝙ est equ⁹ ⁊ aīal. ⁊ sic de alijs. ergo cum nō sit vna forma ꝑ quā homo est hō ⁊ per quā equus est equus. sequit̄ ꝙ aīal non dr̄ vnā formā ꝫm rem que ꝯstituat hominē ⁊ equū. sed solū vnaꝫ formaꝫ ꝫm rōnem. ⁊ sic genus nō est aliquid vnū ꝫm rem. sed vnuꝫ ꝫm rōnem quam vnitatē facit intellect⁹ ꝑ abstractōem a spēb₃. ⁊ sic spēs est aliqua vna forma in rerū natura. genus aūt nō. imo natura ipsius generis habet diuersa esse in diuersis spēb₃. tñ qꝛ hꝫ vnitatē ꝯmunem ꝫm rōnem. ideo diuerse spēs in rerū natura existētes predicatōnem vnius generis suscipiūt. ⁊ sic genus est vnū ꝫm vniuocatōem logicā ⁊ nō ꝫm vniuocatōem physicā. ideo dr̄ in textu ꝙ in genere latent equiuocatōes multe

¶ Sciendū tercio. ꝙ aliq̄ sunt bene vniuoca vniuocatōe logica que tñ nō sunt vniuoca vniuocatiōe physica. eo ꝙ logicus ꝯsiderat formas simplices ꝑ abstractiōeꝫ a materia et definit ꝑ intentiōes ꝯmunes. ideo diuerse spēs vnius generis possunt habere idem nomen ⁊ vnā rōnem ꝯmunē ꝫm illud genus. Sed physicus ꝯsiderat formas ꝫm esse ꝯcretū materie sensibili. ⁊ illa materia ingreditur definitōem rei naturalis. Et qꝛ diuerse spēs vnius generis nō habēt materiā ꝓpriam eiusdē rōnis. ideo genus physicuꝫ nō dr̄ vna rōne de diuersis spēb₃ eius. si ꝯsideretur in esse physico. sed ibi est quedā equiuocatio ⁊ analogia. Unde triplices sunt equocatōes. quedā sunt maxime distantes. qꝛ scꝫ est ꝯueniētia ꝫm nomen tm̄. sicut ī cane latrabili. ⁊ sidere celesti. Alie sūt ꝫm quādam similitudinem. sicut hō ꝫm quādam similitudinē dr̄ equiuoce de homine vero ⁊ picto Alie sunt equiuocatiōes proxime. ⁊ hoc potest esse ꝓpter ꝯuenientiā in genere logico. sicut substantia dr̄ de substātia corporea ⁊ incorporea. aut ꝓpter aliquam ꝓportōem. sicut magister de illo qui p̄est in scolis ⁊ de illo qui preest in domo. est em̄ ꝓportio in hoc ꝙ quilibet est rector. vnus scolariū ⁊ alter domus.

¶ Conclusio p̄ma. Non omnis motus est alteri motui ꝯparabilis in velocitate ⁊ tarditate. Probat̄. quia sunt aliqui motus genere differentes. vt alteratio ⁊ loci mutatio. sed differentia genere nō possunt inter se ꝯparari ꝓpter ꝯditōes p̄us positas. ergo ⁊c̄ Item si alteratio ⁊ loci mutatio in velocitate ꝯpararent̄ cuꝫ eque velox sit qd̄ in eodem tp̄e equale spaciū ꝑtransit. sequeret̄ ꝙ passibilis qualitas esseꝫ equalis magnitudini. aut si vnuꝫ moueret̄ velocius tunc diceretur maior aut minor. et vbi potest esse magis ⁊ minus potest reperiri equale

¶ Conclusio secūda. Non omnis motus localis est omni motui locali ꝯparabilis. Patꝫ quia sunt aliqui motus locales specie differentes. Item si sic. sequeretur ꝙ magnitudo recta esset equalis magnitudini circulari

¶ Dubitat̄ p̄mo. vtrū diuersitas instrumentorū quib₃ fit motus. vt si aliquid moueatur pedib₃. ⁊ aliud cum alis. impediat ꝯparatiōem. supposito tamen ꝙ illi motus sint supra eandem magnitudinem ⁊ ad eūdeꝫ terminū. Respōdet Arestoteles ꝙ non. qꝛ instrumēta se tenent ex parte mo-

bilis ex parte cuius nõ attendit̃ ꝯparatio. sed ex parte spacij aut termĩoꝝ
¶ Dubitatur secũdo. Utrũ impedimẽtũ cõparatõis inter motuꝫ circularem ꝛ rectum sit ex parte temporis. vel ex parte magnitudinis. vel ex parte motus. Respondetur ꝙ nõ est ex parte temporis. qꝛ tempus inq̃tũ est de se est vnũ ꝛ idem ꝑm substantiaꝫ. sed causaliter ꝛ primo est ex parte magnitudinis. nam si magnitudines supra quas fit motus specie differãt etiã motus specie differũt. ideo dꝛ in textu. sicut illud supra qđ aliquid mouetur habet species. loci mutatio habet species. ¶ Conclusio tercia. nõ omnis alteratio est omni alterationi ꝯparabilis. Patet qꝛ sunt multe alterationes specie differentes. ille tamen que sunt ad eandem formã specificã sunt ad inuicem ꝯparabiles. ¶ Conclusio quarta. Non omis generatio est omni generationi ꝯparabilis. ꝛ similiter de corruptione. Patꝫ: quia nõ quelibet generatio est ad esse vnius forme specifice. ꝛ similiter dicenduꝫ est de corruptionibus

Ad ratiões Ante oppositũ. Ad primam dicit̃ ꝙ tempus nihil facit ad ꝯparatõem motuũ. vt dictũ est. ideo nõ valet ꝯsequentia Ad secũdã dicitur. ꝙ diuerse proportiones si cõsiderentur abstractiue prout a logico cõsiderantur sic possunt esse cõparabiles. sed si considerentur concretiue vt sunt in motibꝫ specie differentibus vt considerantur a physico. sic non sunt inter se ꝯparabiles. ideo non omnes motus sunt inter se ꝯparabiles in velocitate ꝛ tarditate

Uoniam auteꝫ mouens mouet semper aliquid ꝛ in aliquo ꝛ vsqꝫ ad aliquid. Dico autem in aliquo. qꝛ in tempore. Usqꝫ aut ad aliquid. quia ad quãtam aliquam longitudinem. semper eñ simul mouet ꝛ mouit. quare quãtũ aliq̃d erit quod motum est ꝛ in quanto Sit igitur. a. quod mouens est. b. autem quod mouetur. quantacunqꝫ autem longitudo mota. c. In quantocũqꝫ est tempore in quo est. d In equali igitur tempore equalis potentia ei in quo est. a. medietatem ipsius. b. duplicem ipsius. c. transibit. ipsum antẽ c. in medietate ipsius. d. sic eñ erit analogia. ꝛ si eadem potẽtia idem in hoc tempore tantũdem mouet. ꝛ medietatem in medietate mouebit. ꝛ media virtus medium mouebit in eq̃li tempore equale. vt ipsius. a. potentie sit ꝛ medietas que ẽ ipsum. e. ꝛ ipsius. b. r: sit medium Similiter igitur se habent et ꝑm analogiam virtutes ad graue Quare equale ꝛ in equali tempore mouebit Et si. e. ipsum. ꝫ. mouet in ipso. d. ꝑm c. non necessarium est in equali tempore. e: duplum ipso. ꝫ. mouere ꝑm medietatem ipsius. c. Si vero. a. b. mouebit in ipso. d. quanta est ipsum. c. medietas ipsius. a. que est in quo

est.e.ipsum.b.non mouebit in tempore in quo est.d:neqꝫ in aliq̄ ipi⁹.d.ipsius.c.ſm ꝙ est analogū ad totū.e.sicut est.a. ad.z.omne em̄ si contingit non mouebit nihil. Si enim tota virtus totum mouit.medietas non mouebit neqꝫ quantā neqꝫ in quocunqꝫ Unus enim moueret nauim.si quidem nauim trahentium deciditur potentia in numerum ⁊ longitudinem quam omnes mouerunt Propter hoc Zenonis ratio non est vera ꝙ sonet milij quelibet pars Nihil em̄ prohibet non mouere aerem in nullo tempore tantum quantuꝫ moueret cadens totus modius Neqꝫ itaqꝫ tanta pars quā tacunqꝫ mouebit cum toto si sit per se hoc non mouet. neqꝫ em̄ non est nisi potentia in toto Si vero duo ⁊ vtrūqꝫ horum aut vtrunqꝫ mouet tantum in tanto ⁊ composite potentie.compositum ex grauibus equali mouebunt longitudine et in equali tempore analogum nanqꝫ. Sic igitur in alteratione et in augmento aliquid quidem enim est augēs.aliquid autem ⁊ quod augetur. In quanto autem tempore. et quantum aliud quidem auget:aliud autem augetur. Et alterans quidem ⁊ quod alteratur similiter aliquid ⁊ quantum ſm maius ⁊ minus alterata sunt et in quanto tempore. In duplo duplum ⁊ duplum in duplo. Medium autem in medio tempore:aut in medio medium.aut in equali dupluꝫ Si autem alterans aut augens tantum in tanto tp̄e auget aut alteret.non necesse est ⁊ mediū in medio. ⁊ in medio medium. Sed nihil si contingit augmentabit aut alterabit sicut et in graui.

Queritur Utrum septem regule de cōparabilitate motuum sint sufficienter assignate Arguitur primo ꝙ non,quia ille supponūt omnia mouentia ⁊ mobilia posse diuidi.quod falsuꝫ est de mouentib⁹ celestib⁹ ⁊ mobilib⁹ orbium celestium Secundo sic. multa sunt mouentia libera que si moueant aliquod mobile per aliquod spaciuꝫ in aliquo tempore.non oportꝫ ꝙ moueant medietatem mobilis per duplex spacium in equali tempore.quod est contra duas primas regulas. Tercio sic.si diuidatur mobile ⁊ non subtilietur medium. vel si non seruetur identitas figure mobilis.⁊ sic de alijs circūstantijs que possunt iuuare vel impedire velocitatem motus non oportet illas regulas esse veras.vt si aliqs moueat aliquid per aliquod spacium in aliquo tempore nō oportet ꝙ moueat ipsum per medietatem spacij in medio tempore. In oppositum est ph̄us in textu Pro responsiōe ad questionem

Septimus liber.

¶ Sciendū ꝑmo. ꝙ postq̄ʒ ph̄us ostendit qui motus sunt ꝯparabiles ad inuicem in velocitate ꝛ tarditate. ꝛ q̄ nō. ꝛ que req̄runt ad ꝯparatiōem ꝓprie dictā. Hic ꝯsequēter ostendit qualiter motus inter se ꝯparant ponēdo septem regulas generales ꝑ quas accipiūtur ꝓportōes motuū ad inuicem in velocitate ꝛ tarditate. ꝓ quibꝫ supponit ph̄us ꝙ in motu locali in q̄ ꝑncipaliter declarat istas regulas. ꝛ ꝯsequēter in alijs q̄tuor cōcurrūt scilꝫ mouēs. mobile. spaciū ꝑ qđ fit motus. ꝛ tp̄s in quo fit motus. ꝛ ẜm diuersas ꝓportōnes istoꝝ q̄tuor sumūtur ꝓportōes motuū q̄ ꝑ illas regulas signant. ¶ Sciendū secūdo. ꝙ ꝑma istarū regularū est ista. si aliqua virtꝰ moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tp̄e. eadē mouebit medietatem mobilis ꝑ duplex spaciū in equali tp̄e Secūda regula est. si aliqua virtus moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tp̄e. eadē vel sibi equalis mouebit medietatē mobilis ꝑ equale spaciū in medietate tp̄is. Tercia regula est. si aliqua virtus moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tēpore eadē mouebit idem mobile ꝑ mediū spacij in medio tp̄e. Quarta regula est. si aliqua virtus moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tēpore mediū ꝟtutis mouebit medietatē mobilis ꝑ equale spaciuꝫ in equali tp̄e. Quinta regula est. si due virutes diuisim sumpte moueant duo mobilia diuisim sumpta ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tp̄e. ꝯiūctū ex illis duabꝫ ꝟtutibꝫ mouebit ꝯiūctū ex illis duobꝫ mobilibꝫ in equali tp̄e ꝑ equale spacium Sexta regula est. si aliqua virtus moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciuꝫ in aliquo tp̄e nō oportꝫ eandē virtutē vel sibi equalē mouere duplex mobile ꝑ equale spaciū in duplici tp̄e. nec ꝑ mediū spaciū in equali tp̄e. Septima ꝛ vltima regula est. si aliqua virtus moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciuꝫ in aliquo tp̄e. nō oportꝫ medietatē ꝟtutis mouere idem mobile ꝑ equale spacium in duplici tp̄e vel ꝑ medium spacij in equali tp̄e. Pro q̄bꝫ regulis est

¶ Sciendū tercio. ꝙ mouentia sunt in duplici dr̄ña. quedā sunt penitꝰ īmaterialia. vt motores orbiū celestiū. et de talibꝫ nō intelligūtur regule. qꝛ in ipsis nō crescit virtus motiua crescente corpore. nec diminuto corꝑe diminuit̄. Nō opꝫtet etiā regulas verificari in mouentibꝫ volūtarijs. qꝛ non sꝑ mouent ẜm vltimū sui posse. sed ẜm qđ volūt ꝛ intelligūt. sed iste regule habent seruari in mouentibꝫ pure naturalibꝫ que semꝑ mouent ẜm vltimū sui posse. et eoꝝ virtutes crescunt crescente corpore. qꝛ sunt pure naturales. vt grauitas ꝛ leuitas ¶ Sciendū quarto. ꝙ licet alicui mouenti vel mobili ẜm ꝓpriam spēm repugnet diuisio. tn̄ sub vl̄i rōne mouētis ꝛ mobilis nulli repugnat. et qꝛ in hoc libro agitur de motu in ꝯmuni per ꝯparatōeꝫ ad mouēs et mobile. ideo etiā regule sunt vniuersaliter intelligende. Et si applicentur ad particularia cauendū est ne virtus motiua per diuisionem corrumpatur aut etiā mobil. cauendū est etiā ꝙ diuidēdo mobile diuidat̄ resistentia eius ad motum. ꝛ ꝙ seruetur idemptitas figure mobilis ꝙ etiā remanet eadem analogia medij ad mediū in densitate ꝛ raritate. ꝛ generaliter cum diuiditur mobile del~t esse diuisio omniū que possunt iuuare resistentiam mobilis. et cū diuidi[…] mouens debēt diuidi oīa que possunt iuuare victoriā potentie motiue s[…]pra mobile. ꝛ dꝫ semꝑ manere equalis analogia ex ꝑte omniū que possunt i[…]uare velocitatē ꝛ tarditatē. ꝛ per hoc soluūtur multa argumenta que ꝯtra regulas fieri possunt

Conclusio prima. quinq3 prime regule que sunt affirmatiue sunt vniuersaliter vere. seruatis circũstantijs premissis. patet quia omnis actio causatur ex victoria agentis supra patiens. ideo a proportione qualitatis aut etiam minoris equalitatis nunq3 fit actio sed solum in proportione inequalitatis maioris ad minus. ideo quanto virtus mouẽtis plus excedit resistẽtiam mobilis tanto velocius mouebit ipm. quare si duplo excedat in duplo velocius mouebit. si vero velocius in duplo per duplex spaciũ in equali tempore autẽ per totũ spacium in medio tẽpore mouebit. cu3 ergo due regule dicãt istã proportiõe3 seq̃r q sũt vere. si etiã ptꝰ eq̃liter excedat resistẽtiã mobilis sequit q eq̃liter mouebit ꝛ hec analogia in alijs trib⁊ regulis seruatur. Conclusio secunda. Due vltime regule vniuersales que sunt negatiue sunt vniuersaliter vere. patet quia alias a proportiõe inequalitatis minoris fieret actio. nã staret resistentiam mobilis excedere virtutẽ mouentis Ex istis infert ph̃s falsitatem dicti zenonis dicentis q si modiũ granorum milij descendendo per aerem causet sonum quodlibet granum p se cadendo causabit sonũ. hoc eñ falsum est. quia totũ modiũ tanta velocitate mouetur q citius diuidit aerem q̃3 sit diuisibilis. ideo causat sonũ qd nõ oportet de grano per se sumpto. Nec valet argumentũ totũ causat sonum ergo ꝛ quelibet pars. quia pars cum est in toto non agit nisi in potentia sicut est in toto in potentia tm̃ Taliter eñ res se h3 ad agere qualiter ad ẽẽ et se h3 ad esse sicut ad esse vnũ. s3 dicit vnũ indiuisum in se ꝛ ab alio diuisũ sed ps cũ ẽ in toto nõ ẽ a toto diuisa. g̃ nõ ẽ aliqd vnũ in actu nec agit ĩ actu ꝛ sicut p̃dicte regule intelligunt de motu locali. ꝛ sumũt ẽm proportiones istoꝝ quattuor q̃ dicta sunt. ita pñt intelligi in alijs motib⁊ in quib⁊ etiam illa quattuor inueniũtur. vñ supra istas regulas tota ars proportionũ fũdat q3 ẽm diuersas applicatõnes ponderũ fiunt motꝰ velociores ꝛ tardiores Rõnes ante oppositũ soluũtur ex dictis. Et hec de questione ꝛ per consequens de toto septimo physicoꝝ.

Huius septimi physicoꝝ Arestotelis finis adest

Octauus tibi dat p̃mũ ꝯgnoscere motum
Proprietas p̃mi que sit motoris eterni.

Trũ autem factus sit aliquando motus cum nõ esset prius. et corrumpit iterum. sic q moueri nihil sit aut neq3 factus est neq3 corrũpitur: sed erat semp ꝛ erit. ꝛ erit ꝛ hoc ĩmortale et sine quiete existit in his q̃ sunt vt vita quedam ens natura oĩb⁊ subsistentibus. Esse quidem igitur motum omnes affirmant de natura aliquid

dicentes propter hoc quod mundũ faciunt et de generatõne et corruptõne eẽ oportz consideratõnẽ omnibꝫ ipsis quã impossibile ẽ esse nisi sit motus. Sz quanti quidẽ infinitos mundos dicunt eẽ. et q̃sdam q̃dem fieri quosdam autẽ corrumpi mundorum semper dicunt esse motum. Necessariũ eñ generationes et corruptões cũ motu eẽ ipsorum. Quicunqz ãt vnũ et non esse semper et de motu apponunt scḋm ratõnẽ. Si igit̃ contingit aliq̃n nihil moueri dupliciter. neccẽ ẽ hoc accidere. Aut eñ sicut anaxagoras dicit. Inquit eñ ille sil' oibꝫ existentibꝫ. et quiescẽtibus in infinito tpe motũ facere intellectũ et disgregasse. Aut sicut Empedocles in tpe moueri. et iterum quiescere. Moueri quidẽ cum amicicia ex multis faciat vnũ aut discordia multa ex vno. Quiescere autẽ in medijs tẽporibus dicẽs sic inq̃ztum quidẽ ex pluribus vnum didicit nasci inq̃ntum iterũ ex vno geminato plurima pficiuntur. Sicqz fiunt res. quod et nullo modo ipsius ẽ seculũ vnũ. sic autẽ permutantur neqz simul pficiunt̃. Sic aũt semper sunt ĩmobiles scḋm circulũ. Hoc eñ q̃d sic pmutatur ab hinc inde dicere ipsum opinandum ẽ. Considerandũ igitur de hoc quomõ se habz pre opere eñ ẽ non solum ad nature consideratõnẽ scire veritatẽ. sed ad sciẽtiã de principio primo. Incipiemus aũt primũ ex definitis a nobis in physicis prius. Dicimus aũt motum eẽ endelechiã. i. actum mobilis scḋm quod mobile. Neccẽ ergo existere res possibiles moueri scḋm vnũquẽqz motũ. Et sine aũt motus definitõne oĩs vtiqz confitebit̃ necessariũ esse moueri possibile moueri scḋm vnũquẽqz motũ. vt alterari alterabile. ferri aũt scḋm locũ mutabile. Quare prius oportet esse cõbustibile q̃z cõburat̃. et cõbustiuũ q̃z cõburere. ergo et hoc necessariũ ẽ aut facta aliq̃n eẽ cũ nõ eẽnt. aut ppetua eẽ. Si q̃dẽ igit̃ factũ ẽ mobiliũ vnũq̃dqz neccãriũ ẽ prius accepta aliã mutatõnẽ factã eẽ. et motũ scḋm quod fcm̃ ẽ possibile motũ eẽ. aut moueri. Si ãt q̃ sũt p̃erãt sp motu nõ existẽte irrõnabile quidẽ videtur et ab insciẽtibus. Atuero sz amplius magis ingredientibꝫ hoc neccãriũ ẽ accidere. Si eñ alijs q̃dẽ mobilibꝫ existẽtibus alijs motiuis aliq̃n q̃dẽ erit aliq̃d primũ mouẽs hoc ãt q̃d mouet̃ aliq̃n q̃dẽ nihil. sz q̃escit. oportz hoc mutari prius

Erat enim aliquid causa quietis. quies ei priuatio motus est. Quare ante primam mutationem erit mutatio prior. Alia quidem enim mouent singulariter. alia autem et secundum contrarios motus. vt ignis quidem calefacit. frigefacit autem non. Scientia autem videtur contrariorum esse vna. videtur igitur et ibi aliquid esse simili modo. frigidum ei calefacit conuersum quodammodo et abscedens. sicut et peccat voluntarius sciens quando econtrario vtitur scientia. Si igitur quecunque sunt possibilia sunt facere aut pati. aut mouere aut moueri. Hec autem moueri non penitus possibilia sunt. sed sic se habentia et proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur. aliud mouet. aliud autem mouetur cum sint vt sit hoc quidem motiuum. illud vero mobile. Si igitur non semper mouebatur manifestum est quod non se habebant sicut nunc possibilia hoc quidem mouere illud autem moueri. sed oportuit mutari alterum illorum. Necesse enim in his que sunt ad aliquid hoc accidere. vt si cum non est duplum. nunc autem est duplum mutari. sed non vtraque alterum. Erit ergo quedam prior mutatio prima Adhuc autem prius et posterius quomodo erunt tempore non existente. Aut tempus non sit motus. Si igitur tempus numerus motus aut motus quidam. Siquidem tempus semper est. et motum necesse est perpetuum esse. Atuero de tempore extra vnum concorditer habentes videntur omnes. Ingenitum enim esse dicunt et propter hoc Democritus demonstrat tanquam impossibilia omnia esse facta. impossibile enim est tempus factum esse. Plato autem tempus generat solus Simul enim cum celo factum esse. celum autem factum esse dicit. Si igitur impossibile est esse dicere et intelligere tempus sine ipso nunc. nunc autem est medietas quedam et principium et finem habens simul. principium autem futuri temporis finem vero preteriti necesse semper esse tempus. vltimum enim finiti accepti temporis in aliquo ipsorum nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare quoniam est finis et principium ipsum nunc. necesse est ipsius in vtraque parte semper esse tempus. At uero si tempus manifestum est. quia necesse est et motum esse. Siquidem tempus est. passio quidem motus. Eadem autem ratio est. et de eo quod corruptibilis sit motus. sicut de fieri motum accidit priorem quandam esse mutationem. prima sic hic posteriorem posteriori. Non enim simul quiescit et quod mouetur et quod mobile est. et quod comburitur et quod combustibile. Contingit enim

cõbustibile esse q̃d non comburitur. Neqꝫ motiuum ꝛ mo/
uens. ꝛ corruptibile igitur indigebit corrumpi. cum corrum
patur ꝛ huiusmodi corruptiuũ iterum posterius. Corruptio
eñ mutatio quedam est. Si igitur hoc impossibile. manife
stum est ꝙ est perpetuus motus. Sed non aliquando quidẽ
erat. aliquando autez nõ. Et nanqꝫ assimilatur sic dicere fig
mẽto magis. Similiter autẽ ꝛ dicere. q̃a aptum natum sic
est. ꝛ hoc oportet opinari esse principiũ. sicut videtur vtiqꝫ
Empedocles dicere. ꝙ tenere ꝛ mouere amiciciam in parte
et discordiam inest rebus ex necessitate. quiescere autẽ medi
um tempus. Fortassis aũt ꝛ vnum principium facientes si/
cut Anaxagoras sic vtiqꝫ diceret. Atuero nihil inordinatuz
eorum q̃ natura ꝛ ẜm naturaz sunt. Natura eñ omnibꝫ cau
sa ordinatõnis est. Finitũ autẽ ad infinitũ nullã rõnẽ habet.
Ordinata aũt omnis ratõ est In infinito aũt tẽpore quiesce
re postea motum esse aliquando. Huius aũt neqꝫ vnã diffe
rentiã esse. quare nunc magis q̃z prius. Neqꝫ iterũ aliquam
ordinatõnẽ habere non iam nature est opus Aut eñ simpli
citer se habet quod est nature. ꝛ non aliquando quidẽ sic. ali
quando vero aliter. vt ignis natura sursum fertur. ꝛ non ali/
quando quidem. aliquando vero non. aut rõnem habet qđ
non ẽ simpliciter Quare dignius est sicut Empedocles. ꝛ si
quis aliter dixit sic habere in parte quiescere omne ꝛ moue
ri iterũ. Ordinatõnẽ eñ iam habet quandam huiusmodi.
Sed ꝛ oportet hoc dicẽtẽ non affirmare solũ. sed causam
ipius dicere ꝛ non apponere nihil. neqꝫ velle dignitatẽ irrõ
nabilẽ. sꝫ aut inductõnẽ aut demonstratõnẽ ferre hec quidẽ
eñ nõ cause posite sũt. neqꝫ ĩ hoc erat amicicie vl' inimicicie
esse. Sed huiusmodi quidẽ cõgregare illius vero disgrega
re. Si vero determineẜ qđ est in parte. dicẽdũ est in quibus
sic sunt. sicut quia est aliq̃d qđ congregat homĩes amicicia.
et fugiunt inimici ab inuicẽ. Hoc eñ supponiẜ ꝛ in toto esse
videẜ eñ ꝛ in quibusdam esse sic. Quod aũt ꝛ ẜm equalia tẽ
pora indiget aliqua ratõne. Omnino eñ existimare principi
um hoc esse sufficiẽs. quod semper aut est sic. aut sic non re/
cte se habet opinari. In quo democritus reducit de natura

causas ꝙ sic ꝓus q̄d ꝓus factum est. ipsius aūt semꝑ noluit
ꝓncipiū q̄rere in q̇busdā dicens recte. q̄d aūt in om̄ibꝫ nō re
cte. Et trigonū em̄ semꝑ habet duobꝫ rectis equales angu/
los. sed tn̄ est ꝑpetuitatis huius altera causa ꝓncipiorū. igiᷣ
nō est altera causa. sed ꝑpetua sunt. Qꝫ q̇dem igiᷣ nulluꝫ tp̄s
erit neqꝫ erat qn̄ motus nō erit. siue nō erat: tanta dicta sunt
Contraria aūt his nō difficile est soluere. Uidebiᷣ aūt ex
hmōi ꝯsiderantibꝫ ꝯtingere maxime motū esse aliqn̄ cū non
est omnino. Primuꝫ q̇dem. qꝛ neqꝫ vna ꝑpetua mutatio est.
Mutatio em̄ om̄is apta nata est ex quodā in q̇ddā. Quare
necesse est oīs mutatōis terminū esse ꝯtraria in q̇bꝫ fit: Infi
nitū aūt moueri nullum. Amplius videmus qm̄ possibile ē
moueri neqꝫ q̄d mouetᷣ. sed q̇escens mouetᷣ neqꝫ habēs in se
ipso. neqꝫ vnū motū vt in inaīatis. quoꝝ neqꝫ pars vlla. neqꝫ
totū mouetᷣ: sed q̇escens mouetᷣ qn̄qꝫ. Cōuenit aūt aut semꝑ
moueri aut nequaq̄ꝫ. si q̇dem nō fit cū sit motus. Multo āt
magis huius esse in aīatis manifestū est. Neqꝫ vnus q̇dem in
nobis cū sit motus aliqn̄. sed q̇escentes tn̄ mouemur aliqn̄. et
fit in nobis ex nobisipsis ꝓncipiū motus aliqn̄. ⁊ si nihil ex/
tra moueat. Hoc em̄ in inaīatis esse nō videmus sīliter. sed
semꝑ mouet ipsa aliq̇d exterioꝝ alterū. Aliqn̄ aūt aīal dici/
mus ipsum se mouere. Quare si q̇dem quiescit aliqn̄ penitus
in īmobile. motus vtiqꝫ fiet ex ipso ⁊ nō ab extra. Si aūt in
aīali hoc possibile fieri. q̇d ꝓhibet ideꝫ accidere ⁊ ꝭm eē Si
nāqꝫ in paruo mūdo fit. ⁊ in magno. ⁊ si in mūdo. et in infini
to. si quidē cōtingit moueri infinitū ⁊ quiescere totū Eo/
rum aūt ꝓmū quidē q̇d dictū est nō eūdem semꝑ ⁊ vnum nu
mero esse motū qui est in ꝯtraria recte diciᷣ Hoc em̄ fortas/
sis quidē necessariū est si quidē non semper vnū ⁊ eūdem esse
possibile est eiusdem ⁊ vnius motum Dico aūt vtruꝫ vnius
corde vnus ⁊ idem sonus aut semper aliter similiter se habē
te et mouente. sed tamen q̄litercūqꝫ se habet nihil prohibet
et quēdam eūdem esse qui perpetuus ⁊ cōtinuus est Ma/
nifestum vtiqꝫ erit magis ex his q̄ posterius Moueri autē
quod non mouetur nullū incōueniens est Si aliquādo qui
dem sit extrinsecus mouens. aliquando aūt non Hoc tamē

qualiter vtiq; erit inq̃rendum. Dico aūt vt ⁊ idem ab eodem motiuo existente aliquādo q̃dez moueri aliq̄n aūt nō. Nihil em̄ aliud dubitat hoc dicēs. q̄propter nō semꝑ alia q̃dem q̇escūt eoꝝ q̄ sunt. alia vero mouētur. Maxime aūt vtiq; vi/debitur terciū habere dubitatiōez. qđ fit cū nō insit ꝑus motus. ꝙ accidens est in aīatis. Quiescens em̄ prius post hoc vadit mouente exterioꝝ nullo sicut videt̄: hoc autem falsum est. Conspicimus em̄ semꝑ aliquid motum in aīali naturalium. Huius aūt motus nō aīal causa est. sed ꝯtinēs forsitan Ipsum aūt dicimus ip̄m mouere se. nō ꝭm omnē motū. sed ꝭm locū. nihil igit̄ ꝓhibet. Magis aūt fortassis necessariuz est in corpore multos fieri motus a ꝯtinente. Horū autem quosdam intellectū aut appetitū mouere. Illum aūt totum iam animal mouere. quale ꝯtingit circa somnos Sensibi/lis quidem em̄ cuz neq; vnus insit motus. in existente tamē aliquo surgunt animalia iterū Sed nāq; manifestum erit ⁊ de his ex sequentibꝫ

Circa initiuz octaui libri physicoꝝ

Querit̄ vtrū motus incepit ⁊ desinet esse. vel sit ꝑpetuus Arguit̄ ꝙ fuerit ꝑpetuus rōnibꝫ Arestotelis. pro quarū ṗma supponit ꝙ si sit motus necesse est mobile ⁊ mouens p̄existere. vel ꝭm naturā vel ꝭm tempus Probat ṗmo istam suppōnem. nā motus est actus mobilis. actus aūt p̄/supponit id cuius est actus. Scđo probat ex ꝯsensu omniū dicentiū ꝙ ni/hil mouet̄ nisi qđ possibile est moueri. ergo in om̄i motu p̄supponit̄ mobile et etiaz mouens a fortiori. ¶ Tūc arguit̄ ṗmo sic. si motus incepit esse de/tur ṗmus motus anteq̄ nullus erat motus. oꝑtebit ergo mouētia ⁊ mobilia prefuisse. vel ergo q̄nq; facta fuerūt cū nō essent. aut ꝑpetue p̄fuerunt si facta sunt. cū oporteat vnūqđq; fieri anteq̄ incipiat moueri. seq̄tur ꝙ an̄ ṗmū motū fuit aliq̇s mot⁹. cū ḡnatio nō sit sine motu. si ꝑpetue p̄fuerūt ⁊ sine motu. hoc videt̄ incōueniēs. q͛ illa mouētia ⁊ mobilia cū essent naturalia nō potuissent ꝑpetue fuisse sine motu. Itē si ꝑpetue p̄fuerūt sine motu q̇escebant. sed q̇es est ṗuatio motus cuius ṗuatōis oportet esse aliquā cām vel ex parte mouentis vel mobilis. vel vtriusq;. quā oportebat auferri an/teq̄ mobilia inciperent moueri. q͛ si semꝑ mansisset illa cā semꝑ fuisset ṗuatio. ergo ante ṗmū motuz acceptū fuit alius motus. vel in mouente. vel in mobili. vel in vtroq;. Pro secūda rōne supponit ph̄us ꝙ ṗus ⁊ posterius non sunt sine tempore. q͛ ṗus ⁊ posteri⁹ numerata in motu sunt ipsuz tempus. Secūdo supponit ꝙ tempus nō est sine motu. q͛ est numerus eius Tunc arguit̄ sic. tempus non est sine motu ⁊ tempus semꝑ fuit. nec incepit

esse.ergo motus semp fuit. Minorez probat testimonio omniũ pho℞.qꝛ omnes dempto Platone dixerũt tempus ingenitũ esse.sed solus plato generauit tempus sicut ꝛ celũ. Tercio sic.qꝛ de rõne ipsius nũc est ꝙ sit medietas duo℞ tempo℞.scꝫ finis p̄teriti ꝛ p̄ncipium futuri.ergo nõ p̄t dari p̄mũ nũc.ꝛ p ꝯsequẽs neqꝫ initiũ t̄pis. Et istis rõnibꝫ ꝯmunibꝫ quibꝫ Arestoteles videt̄ ꝯcludere ꝙ motus nõ incepit.etiã arguit̄ ꝙ nunqꝫ deficiat nam si deficiat motus alicuius mobilis necesse est p̄us deficere motũ mobilis qꝫ mobile corrũpi vel mouens.ideo sicut argutũ est ex parte inceptionis ad p̄bandũ ꝙ ante p̄mũ motũ esset motus.ita ex parte desitionis cõcludi p̄t ꝙ post vltimũ motũ esset motus.vel ꝙ mobile ꝛ mouens p̄petue manerent sine motu.qđ est irrõnabile. Silr̄ sicut p secũdã rõnem argutum est.ꝙ ante p̄mũ nũc esset dare aliud nunc si incipet t̄ps.ita argueret̄ ex parte desitionis ꝙ post vltimũ nũc esset aliud nũc.ꝛ sic nõ videt̄ ꝙ motus incepit vel desinet esse In oppositũ est autoritas fidei nostre. ¶ Pro responsione ad quesitũ ¶ Sciendum primo.ꝙ postqꝫ p̄hus ostendit in septimo huius ꝙ est dabile primũ mouens ꝛ etiã dare primũ motorẽ ꝛ primũ motum. Consequenter ostendit in isto octauo quis ꝛ qualis sit prim⁹ motus ꝛ qualis sit primus motor.et quia ad cognitõem istorum necessario oportet p̄scire an motus sit perpetuus vel nõ.ideo p̄mo inquirit p̄hs de motu in ꝯmuni an sit p̄petu⁹.dicit tñ Auerrois ꝙ questio p̄sens a p̄ho nõ intelligit̄ de motu in ꝯmuni.sed de p̄mo motu. Sed oppositũ videt̄ ex verbis p̄hi in quibꝫ nõ loquitur de motu primo sed de motu in ꝯmuni. Itẽ mos Arestotelis est arguere ex p̄prijs ad suum p̄positum ꝛ cum in rõnibꝫ iam tactis nihil ponitur magis proprium primo motui qꝫ alijs.igitur ꝛc.

Secũdo.qꝛ postqꝫ Aresto.ꝯclusit in p̄ncipio huius libri motũ esse perpetuũ inquirit modũ quo perpetuat̄ vtrũ per hoc ꝙ est vnus ꝛ idem mot⁹ perpetuus.vel quia sunt infiniti motus sibi inuicem succedentes qđ non inquireret si iam ostendisset primũ motũ esse p̄petuũ.ideo questio Aresto. intelligitur de motu in ꝯmuni.et in hac questione non habet p̄hus inquirere an motus habeat esse vel non esse causam assignat.quia oĩes qui naturaliter locuti sunt affirmauerũt motum esse ꝛ generationem ꝛ corruptionem rerum ¶ Sciendũ secũdo.ꝙ tres fuerũt opiniones de duratione motus. Dimocritus eĩ dicit ꝙ in spacio infinito extra celum sunt infiniti mũdi.et dicit res quasdam p ꝯgregationem ꝛ disgregationem athomorum generari ꝛ corrũpi.ꝛ sic posuit motum semper esse Sed Anaxagoras ꝛ Empedocles dixerũt motum non semper esse differenter tamen.qꝛ primus posuit per infinitum tempus omnia preexistere in vno ꝯfuso chaos preter intellectum agentem.ꝛ ꝙ postmodum intellectus in aliqua parte temporis incepit ipsa segregare faciendo semper motũ.et qꝛ nunqꝫ cessabit intellectus segregare nunqꝫ cessabit motus.ideo posuit motũ esse infinitum a parte post. Sed Empedocles posuit mũduꝫ pluries fieri ꝛ pluries corrũpi.nam vniuersali adueniente amicicia posuit elementa congregari et mũdum corrumpi.sed adueniente vniuersali inimicicia posuit elementa segregari et mũdum generari.et sic ponebat mundum pluries incipere et desinere esse.et in temporibꝫ intermedijs posuit vniuersalem quietem.

¶ Sciendū tercio. ꝙ determinatio huius questionis. scʒ an motus sit ꝑpetuus vel nō vtilis est vt dt phus. nō solum ad cognitōem naturaliū rerum. sed ad scientiā de pmo pncipio rerum que tradit in metaphysica. nā si ponat ꝙ motus sit perpetuus oportebit vnū pmū pncipiū esse qd sit ꝑpetuū ⁊ immobile. vel si non ponatur motus perpetuus nihilominus necesse est ꝙ sit vnū primū pncipium immobile ⁊ ꝑpetuuʒ. qꝛ si res inceperūt oportet eas ab aliquo pmo pncipio incepisse. et determinādo hanc questionem phus probat hanc ꝯclusionē. ¶ Conclusio pma. Motus non incepit esse a parte ante. nec desinet a pte post. sed est perpetuus. ⁊ hoc ostendit per ratōes positas ante oppositum. Et hec ꝯclusio quo ad pmaʒ partem eius repugnat fidei nostre. cuʒ ponit motum semꝑ fuisse. nihil em̄ ꝭm fidem ponimus semꝑ fuisse nisi solum deum. qui est omnino imobilis sed quo ad secūdam partem que ponit motū nūꝗ̄ deficere. nō ē omnino ꝯtraria fidei nostre. qꝛ Arestoteles nō loqtur de motu celi. sed de motu in ꝯmuni. ⁊ ꝭm fidem tenemus mūdum nunꝗ̄ deficere a parte post. ⁊ ponimus motum semper esse in hominibꝫ qui erūt incorruptibiles. qꝛ habebūt vitam miseram vel beatam. Aliqui tamen dicunt Arestotelem non fuisse locutū ꝯtra fidem. qꝛ non voluit ꝓbare simpliciter ꝙ motus sit ꝑpetuus. sed quo ad illam positōem voluit ꝓbabiliter arguere. Sed istud nō appa ret. qꝛ ex ꝑpetuitate motus ⁊ temporis nititur ad ꝓbandū pmū pncipiuʒ esse in isto octauo ⁊ in vndecimo metaphysice presupponit illud mediū probatū tanꝗ̄ verum ¶ Sciendū quarto. ꝙ phs in ꝑsenti nō reprobat opinionem Dimocriti. qꝛ ille ponit motuʒ semꝑ esse. sed solum alias duas opiniones ponentes motū incepisse. Et dicit pmo ꝙ positio Anaxagore est magis irrōnabilis ꝗ̄ positio Empedoclis. Probat pmo. qꝛ cū natura sit pncipiū ordinatōis in rebꝫ nihil a natura debet poni inordinatum. sed infiniti tꝑis qd ꝑcessit motū ad infinituʒ tꝑs quo durabit motus a parte post nulla est rō quare nec aliquis ordo. qꝛ omnis ordinatio est rō qdam. Secūdo nō pt assignari rō quare magis nūc ꝗ̄ pus aut posterius intellectus incepit segregare res ab illo chaos ꝯstituendo mūdū ⁊ motum Cuʒ tēpus ꝑcedens inceptōem mūdi ⁊ tꝑs sequens sint eiusdeʒ rōnis. ergo positio Anaxagore est irratōnabilis. ⁊ similiter positio Empedo. est insufficiens. Probat. qꝛ phus ponēs aliqd principiū debet illud manifestare vel a pori ꝑ syllogismū. vel a posteriori ꝑ inductōem. sed Empedocles ponēs litem ⁊ amiciciā esse pncipia ꝯgregatōis ⁊ segregationis elementoꝝ. ⁊ per hoc diuersis tꝑibꝫ mūdū fieri ⁊ corrūpi nullo mō manifestauit. qꝛ ꝗ̄uis poneret ꝙ lis ⁊ amicicia sunt pncipia ꝯgregatōis ⁊ segregatōis. qꝛ videmꝰ homines ꝑ amiciciā ꝯgregari ⁊ segregari per litem. tn̄ non ostendit quare amicicia plus est pncipiū ꝯgregatōnis in vno tꝑe ꝗ̄ in alio. nec valet illud qd dicebat. qꝛ qd semper ita fuit ⁊ ita erit. ergo hoc est nccariū ⁊ eternum igit nō est querenda causa Contra hoc obijcit phus. qꝛ similiter res se habent ad esse ⁊ ad veritatē. sed alique sunt ꝑpetue veritatis. vt triangulū hr̄e tres angulos q̄ tn̄ hn̄t cām sue veritatis. ǵ nō seqt. si aliq̄ sint eterna ꝙ nō habeāt cām ⁊ ꝙ nō possit eoꝝ inqri cā. ⁊ hoc bn̄ est notādū. qꝛ licʒ Arestoteles posuerit mūdū ⁊ tꝑs ⁊ motū fuisse ab eterno. ⁊ sic nō habuisse pncipiū sue duratōis. tn̄ voluit ꝙ haberēt pncipiū sui esse. qꝛ ꝭm ipm nihil phi-

habet aliquid esse eternū ꝛ habere causam sui esse. Sciendum quinto ꝙ Aresto. cōtra suā determiatōnem adducit ꝛ soluit tres rōnes. Prima est omnis mutatio est ex quodā in quoddā ꝛ necesse est terminos mutatōnis esse ꝯtrarios. ergo nulla mutatio est infinita nec motus est infinitus. Secunda rō sicut ē in aliq̄ parte vniuersi ita videt̄ esse in toto. sed in aliq̄ pte vniuersi reperit̄ quies vl̄r ꝛ postea mot⁹ ꝛ iterū quies. ḡ silr in toto vniuerso. Tercia rō sicut est in aīali qḋ dicit̄ minor mūdus ita est de toto vniuerso sed aīal reperit̄ moueri a seip̄o sic ꝙ incepit motū cū nō esset prius. ḡ et [in] toto vniuerso potuit vl̄r motus incepisse. Ad p̄mā dicit ph̄s ꝙ nulla mutatio vna in numero potest semꝑ esse sed nihil ꝓhibet eundē motū ꝑ reiteratōnē esse infinitū sicut est motus circularis celi q̄a ptes eius nō fiunt inter ꝯtraria ideo pn̄t ad inuicē cōtinuari Ad secūdā dicit ꝙ nō est simile de toto vniuerso ꝛ de qualibet eius parte. q̄a alique ptes vniuersi mouētur a seip̄is sic ꝙ nō ab exteriori ꝛ ille sꝑ mouent̄. Alie ab exteriori quas nō est necesse sꝑ moueri. q̄a mouens in diuersis tp̄ib⁹ potest differenter se habere ad mobile. Ad terciā dicit ꝙ in aīali duplex est motus scꝫ naturalis ꝛ aīalis. naturalis est duplex. quidā est penitus ab extrinseco ꝯtinēte sicut ab aere vel a celo vt cū per frigidū ꝛ calidū aīal alterat̄. Alius est qui fit ab intrinseco. ꝛ naturalis dr̄ q̄a non fit ꝑ appetitū insequentē apprehensionē sed est per vires potentie vegetatiue ꝛ adhuc in tali motu cōcurrit mouēs extrinsecus q̄a calor naturalis intrinsecus iuuat̄ vel impedit̄ ꝑ ꝯtinens exteri⁹ sed motus aīalis dr̄ ꝓgressiuus in quo aīal maxime videt̄ a se moueri. sed tamē adhuc ille motus p̄supponit motū factū ab exteriori mouente. q̄a ꝓpter passionē aliquā factā in potentijs sensitiuis que sunt organice inclinat̄ appetitus naturalis ad ꝓsequendū vel fugiendū bonū vel malū apprehensum per qḋ fit motus progressiuus Cōclusio secūda. Mundus mot⁹ et tp̄s ꝑ simplicē emanatōꝫ q̄ ē creatio a pte aā inceperūt ꝛ mot⁹ nō ē ꝑpetu⁹ a parte post. hec cōclusio s̄m fidē tenet̄ q̄ autoritati diuine īnitit̄ q̄ multo preualet rōne cuiuscūq̄ ph̄i ꝛ magis ꝙ̄ auctoritas alicui⁹ ph̄i preualet aliqua debili rōne quā aliq̄s puer induceret. ideo fictitiū reputari non debet. q̄a ꝙ̄uis loc⁹ ab autoritate hūana sit debilis tū loc⁹ ab autoritate diuina est firmissim⁹. a qua veritas fidei dependet

Ad rōnes ante oppositū. Ad p̄mā cū q̄rit̄ si mot⁹ incepit vl̄ mouēs ꝛ mobile inceperūt aut sꝑ fuerūt. rn̄det̄ ꝙ p̄mū mouēs sꝑ fuit sꝫ oīa alia tā mouētia ꝙ̄ mobilia eē inceperūt a p̄ma cā mot⁹ ꝑ creatōem q̄ ē simplex emanatio ꝛ nō mot⁹. q̄re nō seq̄t̄ ꝙ aā p̄rimū motum fuerit mot⁹ sꝫ si incepissent ab aliq̄ ꝑticulari agente. qḋ agit subiecto p̄supposito qḋ trāsmutat̄ illud bn̄ seq̄ret̄. Ad scḋam dr̄ ꝙ lꝫ tp̄s nō icepit eē ꝑ factōem ꝑticularē vl̄ a ꝑticulariter agēte qḋ agit sub tp̄e. tn̄ incepit ꝑ factōem vl̄em vl̄is agētis. Et cū arguit̄ ꝙ nō ē dabile p̄mū nunc negandū ē. q̄a ē aliqḋ nūc qḋ fuit p̄ncipiū tp̄is tm̄ ꝛ nō finis alicui⁹ tp̄is p̄cedētis. Et si dicat̄ ꝙ aā illḋ nūc nō fuit tp̄s sꝫ illud aā dicit tp̄s Dicit̄ ꝙ ibi aā nō ̄ɫcat aliqḋ tp̄s realiter exn̄s sꝫ solū ̄ɫcat tp̄s s̄m ymaginatōnem vel capit̄ negatiue vt cū dicit̄ ꝙ extra celū sunt entia immaterialia extra dicit locū ymaginariū tm̄.

Querit̃ Utrū prima causa que deus est precesserit mundū duratōe eternitatis. Arguit̃ ꝙ nō. q2 bonū est sui ipius diffusiuū ꝑm Dyonisiū. ḡ infinite bonū ē infinite sui diffusiuus. sed deus ē infinite bon⁹. ḡ est infinite sui diffusiuus mō infinite bonū nō se diffundit nisi ꝓducendo effectū infinitū ꝛ ab infinito tpe. ḡ debuit mūdū ab eterno ꝓducere Scđo sic. deus in tpe mūdū ꝓduxit ꝑm suā potentiā que est infinita. sed potentia infinita ꝓducit effectum infinitū ꝛ infinite duratōnis. ḡ deus ꝓduxit mundū ab eterno Tercio sic. si deus ꝓcessit mundū fuisset ante mūdū ꝛ cū ante sit tp̄s vel aliq̄d tp̄is seq̄tur ꝙ an̄ mūdū fuisset tp̄s

Quarto sic. si deus a determīato ꝓncipio mūdū ꝓduxit sic ꝙ nō fuerat ante cū agat ꝑ suā voluntatē. seq̄tur ꝙ eius voluntas in ꝓductōne mūdi fuisset dilatoria qđ est falsum. In oppositū arguit̃ ꝑ ea que dicta sunt ī p̄cedenti questione scȝ ꝙ ꝓmū mouens sꝑ fuit ꝛ ꝙ oīa alia ꝓducta fuerunt. Pro r̄nsione est Sciendū ꝓmo. ꝙ oēs ph̄i noīe dei intellexerūt vl̄em ꝓuisorem ꝛ gubernatorē a q̊ oīa regūtur ꝛ ordinant̃ in suos fines debitos a quo etiā vt habet̃ ꝓmo de celo ceteris deriuatū ē esse ꝛ viuere his quidem clarius his quidē obscurius quē etiā ph̄s ꝓncipē appellat in fine duodecimi metaphysice cū dicit ꝙ entia nō volūt male disponi pluralitas ꝓncipansiū mala vnus ergo princeps mundi sed noīe mūdi intelligit̃ tota vniuersitas entiū excepto ꝓmo ꝓuisore. Sciendū secūdo. ꝙ illud dicit̃ ꝓcedere alterū in ꝓposito qđ esse suū ꝑm aliquā duratōem hȝ an̄ alteꝝ tm̄ ꝑ hoc ante nō intelligit̃ aliqđ tp̄s ꝯtinuū ꝛ diuisibile quo deus fuit an̄ mūdū q̄a solū̃ ꝓcessit mūdū eternitate. que est indiuisibilis ꝛ tota simul. sȝ ꝑ ante intelligit̃ ordo eternitatis ad tp̄us ꝛ cause efficientis ad suū effectū. nā ꝑm Albertuȝ et quosdā alios ordo efficientis ad suū effectū req̄rit vt cā ꝑ aliquā durationem ꝓcedit effectū ita ꝙ sit īpossibile aliq̄d eē ab aliq̊ effectiue ꝛ sibi esse coeternū ꝛ ꝙ īplicat ꝯdictōem. ideo dicūt ꝙ deus nō potuit mūdū ab eterno ꝓduxisse q2 nō ꝑt q̇cq̇d implicat ꝯdictōem. nec tm̄ seq̄tur ꝙ in deo sit īpotentia sȝ in rebꝫ ip̄is q̇bꝫ repugnat agi infinite eo ꝙ oīs res q̄ acq̇rit̃ fit ꝑ aliquā formā finitā ꝑ quā finitat̃ ꝛ determīat̃ ꝑm eē ꝟtutē ꝛ opatōeȝ ideo dicūt ip̄i cām quā aliq̇ assignāt de dilatōe ꝓductōis mūdi esse nullā ꝗꝫ ne mūdus coequaret̃ deo in duratōne hoc eīn īpossibile ē ꝑm hanc opinioneȝ q2 īplicat ꝯtradictōem ꝑm istos aliq̄d esse ab aliq̊ effectiue ꝛ sibi eē coeternū. Sed opinio doctoris sancti ꝛ quorūdā alioꝝ ē ꝙ nō īplicat ꝯdictōem aliq̄d esse ꝓductū ab alio effectiue ꝛ sibi esse coeternū. Exēplū dant de pede ꝛ vestigio pedis si puluere ꝛ de corꝑe lumīoso ꝛ lumīe ab eo egrediēte ꝛ sic ꝑm eos nō īplicat mūdū eē ꝓductū ab et̃no. cur āt nō fecit Dicūt ꝙ nō agit mō nature sȝ volūtarie iō nō ꝓduxit mūdū ꝗꝫ cito potuit sic nec ꝗꝫ tūcūꝗꝫ nec q̄lecūꝗꝫ sȝ ꝗꝫtū ꝛ q̄lem voluit. Et si querat̃ q̄re nō voluit mūduȝ sꝑ esse ab eterno dicit sanct⁹ Thomas ꝙ sicut res deus fecit ꝓpter seip̄m vt in eis sue bonitatis si̇litudo manifestaret̃ sic voluit res nō sꝑ esse vt sua sufficientia manifestaret̃ in hoc ꝙ rebꝫ nō exn̄tibꝫ in seip̄o haberet oīm sufficientiā b̄titudinis ꝛ virtutis ad reꝝ ꝓductōem. q̇cq̇d tm̄ sit de isto ꝓbleumate an mundus potuerit ab eterno ꝓduci vel nō cōformiter dicēdū est ad fidem nostrā in cui⁹ obsequiū debet vnusquisꝗꝫ captiuare intellectum.

Cõclusio pma. Deus pcessit mūdū aliqua duratione. pbaf autoritate fidei. z pbaret etiā fm pmā opinionē. qz nulla res pt adequari deo nec ī ēē necq in virtute. g necq in duratōne. z p pns oportuit deū pcedere mundū. Scdo sic. ome qd a b alio effectiue pducif pcedit de nō esse ad esse. sed in oī eo qd sic pcedit nō esse aliq duratōne pcedit esse alias vt arguūt vnū et idem sil' eēt z nō esset. g deus pcessit mundū. Conclusio secūda. Deus pcessit mūdū eternitatis duratōne. pbaf pclusio. qz pcessit mundū vt fides asserit z nō tpe aut euo. qa nō mensuraf illis mēsuris. tps eīn ē mēsura rei habētis fm se prius z posterius. sed euum est mensura rei que habet prius et posterius sibi adiuncta z est mutabilitati piuncta. g deus pcessit mūdū eternitatis duratōne sed ipm pduxit per creatōem. Sz ptra hāc opinionē de creatōne mūdi z motus arguit Auerrois nitens destruere creatōnē Primo arguit p suppositō nem quā Aresto. ponit in pma rōne z arguit sic Omne fieri est quoddā mutari. sed ois mutatō prequirit subiectū vt dicit illa pma suppositio. g nihil pt fieri ex nihilo. z sic creatio est impossibilis Secundo sic. cum dicim⁹ aliquid fieri ex cōtrario vel ex opposito vt ex nō albo albū. z hoc est solū p accñs. sed ome p accñs reducif ad aliqd p se. g in omni fieri oportet psupponere subiectū ex quo p se fit ppositū. z sic ē impossibile aliqd ex nihilo fieri Tercio arguit opinione oīm naturaliū phoz q ex nihilo nihil fit. Quarto q fiat aliqd ex nihilo videf credi pter duas causas. Prima ē qz vulgus nō reputat entia nisi visu appareant. qz igitur vulgus videt aliqd factū visibile qd prius nō erat visibile iō reputat ex nihilo fieri aliqd. Secūda causa qa vulgus reputat ex diminutōne virtutis agentis prouenire q indigeat materia subiecta ad agendū cum tamen ex hoc non proueniat. sed ex ratōne motus qui de sui natura requirit subiectum. qa igitur prima causa nullā virtutis diminutionē patitur dicit vulgus ab ea ex nihilo aliquid fieri. Sed vt dicit sanctus Thomas si quis recte considerat ex simili causa videbitur q Auerrois deceptus est ex qua credidit nos esse deceptos. nam deceptus fuit ex sola consideratōne particularium. quia enim virtus actiua particularis agentis subiectum aliqd presupponit quod non agit sed ab agente vniuersali producitur. sicut artifex vtitur materia a natura producta opinatus est Auerrois primū agēs quod est causa totius entis in actōe sua aliquid presupponere quasi ab eo non causatum. sed in hoc deceptus fuit. hoc enim est contra Aresto. in secūdo metaphysice. dicētem hoc enim qd est maxime ens. z maxime verū dicimus esse causam essendi in omnibus alijs. Ex quo sequitur q esse potētiale materie primo deriuatū ē a pmo pncipio essendi qre nō oportz ī sua actōne aliqd psupponere ab eo nō pductū. sicut in actōne ptcularis agētis. sz qa ois mutatio requirit subiectū. vt dicit Aresto. in pmissa suppositione. iō seqtur q vlis pductio rez nō ē mot⁹ aut mutatio sz simplex emanatio rez a pmo pncipio. z ita fieri z facere equoce dicūf ī vlī pductōe rez et in pductōnibus particularibus ptcularīū agentiū Ex quo patet q non est contra fidem. q omnis motus indigeat aliquo subiecto presupposito quia vniuersalis pductio rez non est motus nec mutatio z per hoc soluitur prima ratio Auerrois. Ad scdam dr. q cū dicif aliqd fieri ex opposito p accñs z per se ex subiecto veritatē habet in factionibus particu-

laribus in quibꝫ reqͥritur aliqͦd subiectū ab agente particulari nō ꝓductū sed hoc nō est verū in vli rerū ꝓductōne. vn̄ si ponam⁹ mūdum ab eterno fuisse ꝓductū sicut voluit Aresto. ⁊ multi platonicoꝝ impossibile est huic ꝓductioni aliqͥd supponi a primo nō ꝓductū alˀs nō esset cā totius entis.

Ad terciā silr dōm ꝙ dictū cōe oīm naturaliū scꝫ ꝙ ex nihilo nihil fit intelligit̄ de factōne ꝑticulari qͣ naturales phi solas causas particulariū factionū ꝯsiderauerunt. Et adhuc ṗmo solū considerauerūt causas mutatōnū artificialiū dicētes fieri nihil aliud esse ꝙ̄ alterari. Aliꝫ vero cōsiderauerūt causas mutatōnū substancialiū ꝑticulariū. sed plato ⁊ Aresto. ṗmo cōsiderauerūt cām vniuersalē totius entis. Ad quartā dicit̄ ꝙ nos nō ponimus aliqͥd ex nihilo fieri qꝛ solū credimus visibilia esse entia vt nobis imponit Auerrois. sed qͣ nō solū cōsideramus ꝓductōnes particulares entiū sed cōsideram⁹ vniuersalē reꝝ ꝓductōem que est ab vli ⁊ ṗmo principio simpliciter neqꝫ ponim⁹ etiā aliqͥd ex nihilo fieri qꝛ credam⁹ indigere materia ad agendū ex impfectōne agentis ꝓcedat sed qͣ ponimus hoc venire ex impfectōne agentis naturalis qͦd dicimus habere virtutē diminutam ⁊ particularē respectu agentis vlis ideo non p̄t esse causa totius entis sed semper aliqͥd in actione sua p̄supponit ⁊ sic rōnes Auerrois non improbant creationem nec inceptōnem mundi.

Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dicit̄. ꝙ ſm Albertum, deus qͣ̄tum de se maxime cōmunicat se sed ex parte rerū ꝓducibiliū ꝓuenit ꝙ ab eterno se non cōicauerit qꝛ illis repugnat ab eterno produci. Sed ſm sanctū Thomā dicit̄ ꝙ bonū se diffundens ⁊ cōicans ꝑ naturā diffundit ⁊ cōicat se qͣ̄tum potest sed non oportet de eo qͦd se cōicat per intellectū ⁊ volūtatem quia tale se diffundit tādiu ⁊ qͣ̄diu intendit ⁊ vult que ordinant̄ ad finem sui cōmunicatōnis ⁊ finem sui diffusionis ⁊ silr dicet̄ ad secūdā. Ad terciā dicit̄. ꝙ ante in tali locutōne nō importat tempus sed solū ordinem eternitatis ad tempus. Ad quartā dicit̄ ꝙ propter hoc volūtas dei non debet dici dilatoria quia dilatio solum est respectu futuri ⁊ in eternitate qua deus precessit mundū non est preteritum neqꝫ futurū sed est tota simul.

Rincipiū aūt consideratōnis est qͦd quidem ⁊ dicte dubitatōnis. quare quedam eoꝝ que sunt aliqn̄ quidem mouentur. aliqn̄ aūt quiescunt iterū. Necesse aūt aut omnia qͥescere semper. aut oīa semper moueri. aut alia qͥdem moueri alia aūt qͥescere. Et iterū hoꝝ aut q̄ mouētur moueri semper q̄ vero quiescunt quiescere semper. aut omnia apta nata sunt similiter moueri ⁊ quiescere aut reliquum amplius est tercium. Contingit em̄ alia quidem semper immobilia esse eorum que sunt alia vero sꝑ moueri. alia aūt cū vtrisqꝫ accipe. qͦd qͥdē nobis dōm ē. Hoc em̄ bꝫ solutiones omniū dubitatorum. ⁊ finis nobis est hmōi negocij.

Omnia igitur quiescere ⁊ huius rõnem querere dimittẽtes
sensum infirmitas quedam ē intellectus. Et de toto aliquo.
sed non de parte ambiguitas ē. Neqꝫ solum ad physicũ. sed
ad omnes sciẽtias. vt ē dicere ⁊ omnes opiniones. ꝓpter id
ꝙ motu vtunẜ omnes. Amplius aũt de principijs importu
nitates sicut in ratõnibus circa doctrinas nihil sunt ad ma
thematicũ. similiter aũt in alijs sic neqꝫ de eo qđ nunc dicitẜ
ad physicũ. Supposito eñ ꝙ natura principium motus sit
Fere aũt adhuc ⁊ omnia dicere moueri falsum quidē. Mi/
nus autē hoc preter artē positum quidē eñ ē ꝙ natura ĩ phy
sicis principiũ sit motus ⁊ quietis Silr aũt physicũ ē mot⁹
Et dicũt quidã moueri eorũ que sunt non alia q̇dē alia vero
non sed omnia ⁊ semper sed latere hoc nostrum sensum ad
quos etiam quidem non determinantes qualē motũ dicũt
aut omnes non difficile est contradicere. Neqꝫ eñ augeri ne
qꝫ minui possibile ē cõtinue sed est mediũ. Est aũt similis rõ
huic de eo qđ est guttam conterere. ⁊ nascẽtia ⁊ lapis scinde
re. Non eñ si tñ effodit: aut remouit gutta aut mediũ ĩ me
dio tempore prius. sed sicut nauis tractus est. ⁊ gutte tot tñ
mouent. Pars aũt illoꝝ in nullo tpe tñ. Diuidiẜ quidē eñ
quod remotũ est in plura sed nihil eoꝝ motũ ē seorsum sed silr
Manifestũ igiẜ ꝙ non est necessariũ sempꝫ aliquid abire. q̇a
diuiditur diminutio ĩ infinita. sed totũ aliquando abire. Si
militer aũt ⁊ in alteratione qualibet. Non eñ si partibile in
infinitum est qđ alteratur propter hoc ⁊ alteratio sed velox
fit multotiens sicut congelatio. Amplius cum infirmeẜ ali/
quis necesse est tempus fieri in quo sanabitur ⁊ non in termi
no temporis mutari. Necesse est aũt in sanitatem mutari et
in aliud nullũ. Quare dicere continue alterari ⁊ multum in
manifestis est ambigere. In contrariũ eñ alteratio est La/
pisqꝫ neqꝫ durior fit neqꝫ mollior. Et ẜm ꝙ fertur mirabile ē
si latuit lapis deorsum latus aut manens in terra. Amplius
aũt terra ⁊ alioꝝ vnũquodqꝫ ex necessitate permanent quidē
in ꝓprijs locis. mouenẜ aũt violente ex his siquidē igiẜ que
dam ipoꝝ sunt in ꝓprijs locis necesse neqꝫ ẜm locum oĩa
moueri. ꝙ quidem igitur impossibile sit aut semper oĩa mo/

ueri. aut ſemper omnia quieſcere. ex his ⁊ aliꝭs hmōi ſciet vti
ꝙ aliquis. Atuero neq; alia quidem ſemper contingit quie/
ſcere. alia vero ſp̄ moueri. aliqñ aūt quieſcere. aliqñ moueri
nullū. Dicēdū āt ꝙ īpoſſibile ſit. ſicut ⁊ ī dictis prius ⁊ ī his
Uidem⁹ em̄ in eiſdē fieri diuerſas mutationes. ⁊ adhuc q̇a
oppugnāt manifeſtis dubitās. Neq; em̄ augmētū neq; vio
lentus erit motus niſi mouebit̄ extra naturā quieſcēs prius
Generatōem igit̄ remouet ⁊ corruptōem hec rō. Ferre autē
et moueri fieri quiddā ⁊ corrūpi videt̄ oīb᷒. Jn qđ q̇dem em̄
mutat̄ fit hoc aut in hoc. Ex hoc āt mutat̄ corrūpit̄ hoc aūt
huic. Quare manifeſtū ꝙ alia q̇dē mouet̄ alia ꝟo quieſcūt a/
liqñ Oīa aūt velle aliqñ q̇eſcere aliqñ aūt moueri. hoc iā co
pulandum ad antiquas rationes. Principium autem iteruꝫ
faciendum a nunc determinatis idem quod quidem incepi/
pimus prius. Aut enim omnia quieſcunt. aut omnia mouē
tur. aut hec quidem quieſcunt. Hec autem mouentur coruꝫ
que ſunt. Et ſi alia quideꝫ quieſcunt. alia vero mouentur. eo
rum que ſunt neceſſe eſt aut omnia aliquando quidem quie
ſcere aliquando vero moueri. aut quedam ſemper quieſcere:
alia vero moueri ipſoꝝ aut aliquando alia ſiſtere aliquando
vero moueri. Quod quidem igitur non poſſibile ſit omnia q̇
eſcere dictum eſt prius. dicemus auteꝫ ⁊ nunc. Si enim ſm̄
veritatem ſic ſe habet ſicut quidam dicunt eſſe ꝙ eſt infini/
tum ⁊ immobile. ſed non aliquid videtur ſm̄ ſenſum. ſꝫ mo/
uentur multa eorum que ſunt. Si quidem igitur opinio eſt
falſa. aut omnino opinio ⁊ motus eſt. ⁊ vtiq; ſi fantaſia. ⁊ ſi
aliqñ q̇dē ſic videat̄. aliqñ āt aliter. Fantaſia q̇dem ⁊ opinio
mot⁹ q̇dā eē vident̄. Sꝫ de hoc q̇dē intēdere ⁊ q̄rere rōeꝫ q̇/
rum dignius habemus q̄ȝ rōne indigere male iudicare ē me
li⁹ ⁊ pei⁹ ⁊ credibile ⁊ nō credibile ⁊ ṗncipiū ⁊ nō ṗncipiū
Siſr aūt ⁊ impoſſibile eſt ⁊ omnia moueri aut alia quidem
ſemp̄ moueri. alia ꝟo ſp̄ quieſcere. Ad oīa em̄ hec ſufficiēs ē
vna fides. Uidem⁹ em̄ q̇dā aliqñ q̇dem quieſcere. aliqñ q̇/
dem moueri. Quare manifeſtū ē ꝙ impoſſibile ſit ſimiliter
oīa quieſcere. ⁊ omnia moueri cōtinue ex eo ꝙ alia quidem
ſp̄ mouentur alia vero quieſcunt ſemper. Reliquū ergo cō/

Physicorum

siderandum est vtrũ omnia huius possibilia moueri ꝛ quie scere pñt. Aut q̃dã quidẽ sic. aliqua vero semper quiescũt. ali qua vero semper mouent̃. Hoc eñ demonstrandũ ẽ a nobis

Querit̃ Utrũ omnia semꝑ quiescant vel omnia semꝑ moueantur vel aliqua semꝑ moueant̃ ꝛ aliqua semꝑ quiescãt vl̃ omnia qñqꜫ moueant̃ ꝛ qñqꜫ quiescant vel aliqua semꝑ sint immobilia et aliqua semꝑ moueant̃ vl̃ aliqua qñqꜫ moueant̃ ꝛ qñqꜫ quiescant Et arguit̃ ꝑmo. ꝙ diuisio non est bona. quia nõ est bimẽbris. igit̃. Secũdo sic primũ menbrũ destruit motũ. scd̃m destruit quietẽ. terciũ destruit generatõnem ꝛ corruptõem ꝛ omnẽ motũ violentũ. q̃rtum destruit necessitatẽ aliq̃rum entiũ. ꝛ q̇ntũ cõmittit nugatõnem ponendo aliqua esse ĩmobilia ꝛ aliqua quiescere In oppositũ est ph̃s in textu. Sciendũ primo. ꝙ postqꜫ Aresto. ostendit mundũ non incepisse nec deficere a ꝑte post sed esse ꝑpetuũ Cõseq̃nter inq̇rit de modo ꝑ quẽ ꝑpetuat̃ mot⁹ an scȝ ꝑ h̃ ꝙ oĩa entia sꝑ moueãt̃ vl̃ ꝑ hoc ꝙ aliq̃ sint q̃ sꝑ moueãt̃ vel ꝑ hoc ꝙ infiniti mot⁹ sibi inuicem succedunt vel ꝑ hoc ꝙ est aliquis vnus motus qui semꝑ fuit ꝛ erit et hoc vltimo modo ꝑpetuat̃ motus vt infra ostendet̃ quo ostenso determinabit̃ q̇s ꝛ qualis sit ille motus. ꝛ deinde qualis sit motor a quo ꝓcedit ꝛ quale sit mobile illius ꝛ hec est tota intentio huius octaui.

Sciendũ scd̃o. ꝙ licet in p̄dicta diuisione sint quinqꜫ menbra tñ reduci possunt ad diuisionem bimẽbrẽ qꝛ vel oĩa sunt vni⁹ dispositõnis vel plurium. si primũ hoc est tripliciter. vel omnia semꝑ quiescũt. ꝛ sic ẽ primũ menbrũ. vel oĩa sꝑ mouent̃. ꝛ sic ẽ scd̃m mẽbrũ. vel oĩa qñqꜫ mouent̃ ꝛ qñqꜫ q̇escunt. ꝛ sic ẽ quartũ. Si pluriũ dispositõnũ hoc est dupliciter. vel variãt̃ ſm duas dispõnes tm̃. ꝛ sic est terciũ menbrũ. vel ſm tres. ꝛ sic ẽ q̇ntũ menbrũ et notanter in hoc quinto dicit̃ q̃dam esse ĩmobilia ꝛ nõ quiescibilia q̇a solum illud dicit̃ quiescere qd̃ natũ est moueri sed ĩmobile dicit̃ tam de illo qd̃ natũ est moueri ꝛ nõ mouet̃ qꜫ de nõ mobili simpl̃r ꝛ inter ista mẽbra solũ istud q̇ntũ veritatẽ ꝯtinet. iõ ad ꝯcludẽdũ ipm ĩ p̃nti questiõe reprobabũtur tria ꝑma mẽbra ꝛ in seq̃ntibꝫ erit reprobatio quarti que ex aliquibꝫ determinãdis dependet ꝛ ꝯcludet̃ q̇ntũ tũc sit ꝯclusio ꝑma ꝯtra ꝑmũ menbrũ. Cõclusio ꝑma. Dicere oĩa sꝑ q̇escere ẽ irrõnabile nec ẽ a ph̃o naturali ꝯtra h̃ disputãdũ ꝓbat ph̃s tripl̃r. Primo ad sensum manifestũ ẽ aliq̇d moueri mõ querere rõnẽ ꝯtra iudicia sensus ẽ infirmitas seu debilitas intellectus vt dicit̃ in textu Scd̃o hoc dicere ẽ inducere dubitatõem de toto ente ꝛ inducere errorẽ ꝯtra oẽs scias. q̇a vel oẽs sciẽtie de aliquo motu considerant vel aliquo motu vtũtur. igit̃ ꝛc̃. Tercio sic nec mathematicus nec aliq̇s artifex specialis hȝ disputare ꝯtra negãtes sua ꝑ́ncipia sȝ motũ esse ẽ ꝑ́ncipiũ in physica. qꝛ physic⁹ supponit naturã eẽ ꝑ́ncipiũ mot⁹. g̃ physicus nõ hȝ disputare cõtra ponẽtes oĩa sꝑ quiescere. Cõclusio secũda. Dicere oĩa sꝑ moueri ꝛ nihil quiescere ẽ irrõnabile. lȝ sit min⁹ irrõnabile qꜫ primũ mẽbrũ. vñ Eraclitus fuit hui⁹ opinionis ꝙ oĩa que mouent̃ semꝑ moueant̃ qd̃ improbat ph̃s ꝑmo de motu augmenti ꝑ duo exẽpla

Primū est si multitudo guttaꝝ cauet lapidem nō oportet q̄libet guttā re‑ mouere aliquid de lapide sed bene quelibet disponit ad cauatōem lapidis et tota multitudo cauat vel vltima in virtute dispositōnis p̄cedentiū.

Secūdū exemplū est. Si arbor nascens inter lapides ꝑ aliquod temp⁹ diuidat lapides non oportet ꝙ in qualibet parte tꝑis aliquid diuidat sed ī qualibet parte aliquid disponit qd̄ in fine percipit̄. similiter si aliq̄d augeat̄ per annū ꝭm quātitatē digitalē nō oportet ꝙ in qualibet parte ꝓportiona‑ bili illius anni augeat̄ ꝭm aliquā partē ꝓportionabilem digiti. ḡ nō oportꝫ omne qd̄ mouet̄ semper moueri. Scd̄o idem ōn̄dit in motu alteratōis et hoc tripliciter. Primo si aliq̄d alterat̄ in aliquo toto tꝑe q̄uis illud qd̄ alterat̄ diuisibile sit in infinitū nō oportet ꝙ sic diuidat̄ alteratio q̄a pōt eē alteratio adeo velox vt omnes ꝑtes simul alterent̄. vt in congelatōne aq̄ Secūdo cū aliquid sanat̄ tendit ad sanitatem ꝛ non ad aliud. ergo cū ad ip̄m ꝑuenit necesse est ip̄m quiescere. q̄a vt dicit̄ in sexto. mutatio inter con‑ traria nō potest esse infinita. Tercio cū lapis induratur non semꝑ cōtinue fit durior. sed terminatur ille motus aliter fieret duricies infinita. ergo illud qd̄ alterat̄ nō semꝑ ꝛ cōtinue alterat̄. similiter idem ꝓbat de motu locali q꞉ nullus motus violētus ꝑpetue durat. vt habet̄ p̄mo de celo. ergo nō oīne quod mouet̄ semper mouet̄. Scd̄o vnūqd̄ꝙ corpus habet locuꝫ ꝓpriū sibi naturalem in quo dum est quiescit ꝛ a quo non remouet̄ nisi per violentiā sed manifestū est aliqua corꝑa naturalia esse in suis locis. ḡ manifestū ē ali‑ qua quiescere ꝛ sic illud menbrū est irratōnabile q꞉ destruit quietē ꝛ natu‑ ram. q̄a natura est principiū motus ꝛ quietis t̄m est minus rōnabile q̄ꝫ pri‑ mū. q꞉ natura ꝑ prius est principiū motus q̄ꝫ quietis ideo est magis incō‑ ueniēs destruere motū qd̄ fit ī p̄mo mēbro q̄ꝫ destruere q̄etē. qd̄ fit ī scd̄o

Cōclusio tercia. Irratōnabile est dicere oīa que mouent̄ semꝑ moueri. et que quiescunt semꝑ quiescere. ꝓbatur dupl̄r. p̄mo sicut p̄cedens q̄a sen‑ sus oppositū iudicat. scd̄o q꞉ sic dicēs destruit augmentū q̄a si ita esset opor‑ teret augmētatōnem esse infinitā q̄ꝫtitatem. etiā destruit motū localē vio‑ lentū qui nō ꝑpetue durat. destruit etiā generatōēꝫ ꝛ corruptōem que ha‑ bent terminos p̄fixos scꝫ esse ꝛ non esse. ḡ nō ꝑpetue durant. Est t̄n ad‑ uertendū ꝙ Aresto. in fine hui⁹ capituli resumit diuisionē p̄dictā etiā resu‑ mit improbatōnē primi mēbri secūdi ꝛ tercij que tamē satis habētur ex di‑ ctis. iō relinquūtur de quarto ꝛ quinto mēbris. vt in seq̄nti videbit̄.

Ad rōnes ante oppositū. Ad p̄mā patet solutio ex dictis. Ad secundam concedit̄ ꝙ quattuor p̄ma mēbra sunt irratōnabilia ꝛ ad id qd̄ dicebat̄ cōtra quintū iam dictū est. q̄a imobi‑ le ꝛ quiescens non cōuertunt̄. q̄a imobile se habet vt superius ad quiescens

Mouentiū igitur ꝛ eoꝝ que mouent̄. alia quidē mouent et mouent̄ ꝭm accidēs. alia aūt ꝑ seipsa. Scd̄m accn̄s quidē vt quecunꝙ in eo ꝙ sunt in mouētibus aut in his que mouētur. ꝛ que sunt ꝭm partē. alia aūt ꝑ seipsa quecunꝙ non in eo ꝙ sint in mouente. aut in his que mouent̄ in eo ꝙ pars aliqua ipoꝝ mouet aut mouetur.

Hor aūt q̄ mouent̄ p se. alia q̄dem a seipo. alia vero ab alio. et alia q̄dem natura: alia vero violētia et extra naturā. Qd em̄ ipm a seipo natura mouet̄. vt q̄dlibet aīalium mouet̄ em̄ aīal a seipo. Quorūcū𝑞 āt p̄ncipiū mot⁹ in seipis ē hec natura dicim⁹ moueri. vn̄ aīal q̄dē totū natura ipm seipm mouet. corp⁹ āt s̄m q̄ ē corp⁹ ptingit z natura z extra naturā moueri. differt āt s̄m q̄lē motū qd mouet̄ eueniat. z ex q̄li elemēto pstet. Et eor̄ q̄ mouent̄ ab alio. alia q̄dez mouent̄ natura. alia vo extra naturā. Extra naturā q̄dem terra sursum z ignis deorsum. Ampli⁹ āt ptes aīaliū multotiēs mouent̄ extra naturā iuxta positōes z modos mot⁹. Et maxime moueri a q̄dā qd mouet̄ in his q̄ extra naturā mouent̄ ē manifestū. ppter id qd manifestū ē ab alio moueri. Postea āt q̄ sūt extra naturā eor̄ q̄ sunt s̄m naturā ipa a seipis vt aīalia. hoc em̄ nō imanifestū ē si ab aliq̄ mouent̄. s̄z quō opz accipe ipm mouens z qd mouet̄. videt̄ em̄ q̄ ibi sit accipiēdū sicut in nauib⁹ z nō naturaa subsistētib⁹. sic z in aīalib⁹ diuisuz ē mouēs. z qd mouet̄. z sic oē ipm se ipm mouet. Maxime āt dubitat̄ reliquū dicte vltime diuisiōis. Eor̄ em̄ q̄ ab alio mouent̄ hec q̄dē extra naturā posuim⁹ moueri. alia āt relinquunt̄ ꝑponi q̄ natura. Nec āt sunt q̄ dubitatōez afferūt. a q̄ mouetur vt grauia z leuia. Hec em̄ in oppositos locos violentia mouent̄. in ꝓprios āt leue q̄dē sursuz. graue āt deorsuz natura. a q̄ āt nō adhuc manifestū. sic̄ cū moueant̄ extra naturā Et nā𝑞 ipa a seipis dicere īpossibile ē. Vitale em̄ h̄ z aīator̄ ē ꝓpriū. z facere stare posse ipa s̄m seipa Dico āt velud si ābulādi cā inest ipi z nō ābulādi Quare si in ipo ē sursuz ferri igni. manifestū ē q̄ in ipo z deorsuz Irrōnabile āt ē s̄m vnū motū moueri solū hec a seipis. si q̄dē seipa mouet ipa. Ampli⁹ quō ptingit ptinuū aliq̄d z ipm seipm mouere. s̄m em̄ q̄ vnū z ptinuū nō tactu s̄m h̄ īpossibile ē. s̄z s̄m q̄ diuidit̄. si h̄. q̄dē aptū natū facere. illd vo pati. Ne𝑞 ḡ nullū hor̄ ipm seipm mouet psita em̄ sunt. Ne𝑞 aliud ptinuū nullū. s̄z necē ē diuidi mouens in vno q̄𝑞 ad id qd mouet̄ sicut in inaītis videmus cum moueat aliquod animatorum ipa.

Queritur Utr̄ oē qd mouet̄ habeat motorē a seipo distinctū s̄m eē z definitōem sil' vl' s̄m definitōem tm̄ ☞ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. q̄ aīata mouent̄ a seipis p se. ḡ in ipis mouens nō distinguit̄ a mobili nec s̄m eē nec s̄m definitōez Scdo sic. grauia z leuia mouent̄ z nō h̄nt motorē distinctū a seipis s̄m eē z definitōez igit̄ In oppo^m ē phs in textu Pro rn̄sione Sciendū p̄mo q̄ post q̄ phs iprobauit tria mēbra diuisionis sup̄ius posite. p̄nr ōndit aliq̄ necessaria ad reprobatōez quarti z ad ꝓbatōem q̄nti mēbri. Ad cui⁹ demonstratōem opz p̄cognoscere q̄ oē qd mouet̄ ab alio mouet̄ z l̄z h̄ ꝓbatū fuerit in septimo q̄dā rōe q̄ sumpta ē ex pte mot⁹ in cōi. q̄ tn̄ in hoc libro phs incipit agere de motu p cōpatōem ad mouentia et mobilia. io Aresto. ōndit iter̄ illā pclusionē eē verā in oīb⁹ mouētib⁹ z mobilib⁹. p q̄ p̄mittit tres diuisiones. Prima ē mouētiū et mobiliū. q̄dam mouēt et mouent̄ p se. q̄dā vo p accn̄s. z hoc ptingit tripl'r. vt pz in q̄nto. Scda

diuisio eoꝝ q̄ mouenť ꝑ se q̄dā sunt mouētia a seip̄is vt aīata. q̄dā ꝟo ab alio vt inaīata. Tercia ē eoꝝ q̄ mouenť. q̄dā mouenť ſm naturā. q̄dā ex tra naturā et violēte. hāc diuisionē oñdit ph̄s in his q̄ a se mouenť. et in his q̄ ab alio mouenť. cū em̄ motꝰ naturał' sit a ꝑncipio intrinseco optꝫ ꝙ ea q̄ mouenť a seip̄is moueanť naturałr. vt sunt aīata q̄ mouenť ab aīa tāq̄ȝ a ꝑncipio intrinseco. veꝝ ē tñ ꝙ si referať motꝰ aīalis ad elemēta cō ponētia corpꝰ eiꝰ. p̄t eē ſm naturā ⁊ violente. nā si ibi domineť terra na turałr moueť deorsuꝫ. et violente sursum. ſꝫ si motꝰ ille referať ad totum aīal vel ad totū aīatū in q̄ȝtū est naturałr inclinatū ad subseruiēdū aīe sic ille motꝰ ē naturalis. qꝛ fit a ꝑncipio intrinseco actiuo et etiā passiuo

Sciendū scd̄o. ꝙ p̄ñs diuisio repiri p̄t in ꝑtibus aīaliū ſm diuersas dispositōes et modos motuū. hō em̄ naturałr flectit brachia anterius et tibias posteriꝰ. equus anteriores tibias flectit posterius et posteriores anterius. et si ꝯriū accideret in his ꝑtibus hoc fieret violente. In his ve ro q̄ ab alio mouentur manifeste repitur p̄ñs diuisio. nā terra naturałr mouetur deorsum et violente sursum. et sic pꝫ ꝙ naturale et violentuꝫ in oībꝫ repiunť q̄ ꝑ se mouentur siue a se siue ab alio moueātur. iō ꝓbato ꝙ in oīmi motu tā naturali q̄ȝ violento mouens distinguať ab eo q̄d moueť ostensum erit sufficienter de oī motu. nā de motu ꝑ accñs h̄ nō fit mētio qꝛ illo mō nihil mouetur nisi ad motū ꝑ se alterius. Et est hic aduerten dū ꝙ mouens distinguitur a moto ſm definitōem tm̄ qñ ꝯiuncta sunt ſm esse mouens et mobile. tñ illius q̄d mouet et illius q̄d mouetur rōes formales diuerse sunt. sicut pꝫ de aīa et corꝑe. ſꝫ mouens distinguiť ſm esse et rōem a mobili. hoc est definitōem qñ mouens et mobile sunt sepa ta loco et subiecto Cōclusio ꝑma Ea q̄ mouenť violente hn̄t motorē ab eis distinctū ſm eē et definitōem sił. pꝫ qꝛ violentū dr̄ cuius ꝑncipiū est extra nō ꝯferente vim passo Cōclusio scd̄a. Ea q̄ mouenť a seipsis mouenť a motore distincto ſm definitōem tm̄. pꝫ qꝛ in talibꝫ ꝑs ꝑ se mo uens est aīa. et ꝑs ꝑ se mota est corpus. ſꝫ haꝝ rōnes sunt diuerse. igitur

Cōclusio tercia. Grauia et leuia simplicia in suis motibus natura libus nō mouenť a seip̄is. ꝓbat ph̄s q̄druplr. Primo. qꝛ mouere se ꝑti net ad rōem vite. et ē ꝓpriū aīatoꝝ. qꝛ motu et sensu aīatū distinguimus ab inaīato. ſꝫ grauia et leuia simplicia nō sunt aīata. igiť ⁊c. Scd̄o. oē mouēs seip̄m totałr sibi p̄t eē cā statꝰ ⁊ q̄etis. nā sicut aīalia ꝑ suū appeti tum incipiūt moueri, ita et q̄escunt. ſꝫ grauia et leuia simplicia nō p̄nt si bijp̄i eē cā q̄etis. qꝛ dū sunt extra locū naturalē nō q̄escunt nisi ab extrin seco detineanť. g̊ nō mouenť a seip̄is. Tercio sic. irratōnabile est dicere ea q̄ a seip̄is mouenť solū moueri ad vnā drām positōis. qꝛ motꝰ illoꝝ nō determinať ab alio ſꝫ a seip̄is. iō hoc mō vel illo mō moueri p̄nt. g̊ si gra uia et leuia mouerenť a seip̄is mouerenť ſm plures drās positōnis. sed h̄ est falsum Quarto. nullum vere ꝯtinuū q̄d est penitus eiusdē disposi tionis in oībus suis ꝑtibus moueť a seip̄o. sed grauia et leuia sunt hmōi igiť. Maior pꝫ. qꝛ mouēs se hꝫ ad mobile vt agens ad patiens. ſꝫ agēs est quodāmō diuersum et ꝯtrariū passo. g̊ ea q̄ sunt eiusdē dispositōis in seinuicē agere nō p̄nt. iō aīalia q̄ a seip̄is mouenť magꝭ dicunť ꝯtacta q̄ȝ ꝯtinua ꝓpter diuersitatem partium animalis. et sic grauia et leuia nō mo

uentur a seipsis a quo aūt moueantur. patet in questione sequenti.

Ad rones Ante oppositū Ad pmam dicitur q animata mouentur a seipsis per alter et gratia ptis et nō a se pmo Ad scdam patet solutio in sequenti questione.

Ed accidit et hec ab aliquo sp moueri fiet aūt vtiqz manifestū diuidentib causas. Est aūt et in mouentibus accipe q dicta sunt. Alia qdem em extra naturā ipor motiua sunt. vt vectis nō natura grauis motiuus est. alia vera natura vt actu calidū motiuū est potentia calidi. similr autē et in alijs hui modi est. Et mobile aūt similr natura q potentia quale aut quantum aut vbi est cū habeat pncipiū hmōi in seipo. et nō fm accns. Erit em idē et quantū et quale. sed alteri alterū accidit. et nō fm se existit ignis itaqz et terra. mouentur ab alio violentia qdē cum extra naturā Natura aūt cum in ipor actu et potentia. Om aūt q et potentia multipliciter dicitur. hec cā est nō esse manifestū a quo hmōi mouentur. vt ignis sursum terra vero deorsum. Est autem potentia aliter addiscens sciens. et habens iam sciam et nō psiderans. Semp aut cum siml actiuū et passiuū sunt. fit aliqn actu q d in potentia. vt addiscens ex potentia esse alter fit potentia. hñs em sciam. nō psiderans aūt potentia est sciens q dammō. sed nō sicut et ante addiscere. Cū aūt sic habeat si aliqd nō phibeat opatur et psiderat. Aut erit ex ptradictōe ignorantia. Silr aūt hec se habent et in physicis. frigidū em potentia est calidū cū aūt fuerit mutatū iā ignis est. Ardet aūt nisi aliqd phibeat et impediat. Silr aliqd se hz et circa graue et leue. Leue em fit ex graui. vt ex aqua aer. hoc em potētia primū et iā leue et opabit mox nisi aliqd phibeat. Actus āt leuis est alicui esse sursuz. Prohibet aūt cū in ptrario loco sit. silr et hoc se habet in quanto et quali. Et tamē querit hic quare in ipor locū mouentur grauia et leuia. Causa aūt est. q apta nata sunt. et hoc est graui et leui esse. hoc qdē eo q sursum. illud aūt eo q deorsum determinatuz. Potentia aūt est leue et graue. multiplr sicut dictum est. Cum qz em sit aer aqua. potentia quodāmō est leue Et tn aer est adhuc in potētia Contingit em impeditū nō sursum eē Sz si auferat ipedimentū agit. et sp sursum fit. Silr aūt et quale ad actū esset mutat. Mox em psiderat sciens nisi aliqd phibeat. sustinens aūt et phibens mouens est. sicut mouet. e aūt sicut nō. vt est colūpnas diuellens. aut lapidez remouens. aut a vase aquā. Scdm accns em mouet sicut repcussa sphera nō a pariete mota ē. sed a pijciente. Quod qdē igitur nihil hor ipm mouet seipm. manifestum est. sed motus hz pncipiū nō mouendi neqz faciendi. sed patiendi. Si igit oīa que mouent a natura mouent aut extra naturā et violētiā. q et extra naturā oīa a quodā et ab alio Hor aūt q natura. iter qcūqz a seipis mouent ab aliquo mouentur et q nō a seipis vt leuia et grauia. aut em a generatōe. et facien-

te leue et graue. ab impedīētia et ꝓhibentia soluente. oīa er-go que mouentur ab aliquo mouebuntur.

Queritur Utrū grauia et leuia simplicia ꝑ se moueant̄ a generā-te. ꝛ ꝑ accñs a remouēte ꝓhibēs. ☞ Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. q2 ḡuia ꝛ leuia pn̄t moueri generāte corrupto. ḡ nō mouent̄ a gene-rāte Scđo sic. mot⁹ naturał̄ ē a p̄ncipio intrinseco. ſ3 generās ē extrin-secū genito. igit̄. Tercio. ꝯtingit graue sua grauitate remouere ꝓhi-bens. vt lapis frangit trabē. cū ḡ grauitas sit ꝑ se p̄ncipiū grauis seq̄t ꝙ graue ꝑ se mouet̄ a remouēte ꝓhibens In oppositū ē ph̄s in textu.

Sciendū p̄mo ꝙ postq̄ ph̄s ꝓbauit ḡuia et leuia nō moueri a seipis ꝯn̄r ondit a q̄ moueant̄ ꝓ q̄ p̄mittit ꝙ sicut mobiliū q̄dā mouentur s̄m naturā ꝛ q̄dā extra naturā. ita ē de mouētib⁹. Uñ illa mouēt s̄m naturā q̄ suas formas imp̄munt mobili naturał̄r susceptiuo ad q̄s formas na-turał̄r sequūtur tales mot⁹. sicut actu calidū mouet potētia calidū. Sz extra naturā mouēt illa q̄ nō imp̄munt mobili formas naturales ad q̄s sequūtur naturał̄r tales motus. sicut corda arc⁹ mouet sagittā. vñ p3 ꝙ illud đr violēte moueri cui⁹ mot⁹ ē extra naturalē potētiā ei⁹ sicut ḡue cū mouet̄ sursuz Sz s̄m naturā dicunt̄ moueri q̄cūq3 mouent̄ in ꝓprios act⁹ ad q̄s sunt in potentia s̄m naturā ꝓpriā. Scđo p3 ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄s mot⁹ sit naturał̄ opꝫ ꝙ in ip̄o mobili sit potētia naturał̄ ad talē motum neq3 req̄rit̄ ꝙ in se habeat p̄ncipiū actiuū illi⁹ mot⁹. ſ3 sufficit passiuū in-clinatū naturał̄r ad talē motū. Tercio p3 ꝙ cū oē q̄d mouet̄ sit in poten-tia ꝛ moueat̄ ab aliq̄ q̄d ē act⁹ cū nihil idē s̄m idē sit in potētia ꝛ in actu seq̄t̄ ꝙ nihil mouet̄ a se ꝑ se p̄mo Sciēdū scđo. ꝙ s̄m ph̄m aliq̄d đr eē in potētia dupł̄r. s. in potētia essentiali siue ad actū p̄mū. q̄ ē forma. ꝛ i po-tētia accñtali siue ad actū scđm q̄ ē opatio ꝯn̄s formā Aliter eñ ē in po-tētia ad scire addiscēs q̄ nōdū h3 sciam ꝛ ille q̄ hab3 sciam ſ3 ip̄a nō vtit̄ Sił̄r in physicis alit̄ aliq̄d ē in potētia ad calidū q̄d ē actu frigidū. ꝛ alit̄ illđ q̄d h3 formā calidi etiā aliter ē in potētia ad leue. illđ q̄d ē actu graue et illđ q̄d h3 formā leuis ꝛ nō mutet̄ sursuz De potētia āt eēntiali nihil reducit̄ ad actū nisi ꝑ p̄ntiā agētꝫ extrinseci q̄d ē tale actu q̄le ē alterū in potētia. Sz de potētia accñtali aliq̄d reducit̄ i actū ꝑ se nisi sit aliq̄d ip̄e-diens vt h̄ñs habitū scie ꝯsiderat dū vult nisi dū aliq̄d ip̄ediat Sił̄r in ꝓ-posito qñ aliq̄d nōdū h3 formā leuis nō acq̄rit ip̄am ꝑ seip̄m. q2 de pura potētia nihil p̄t se reducere ad actū. ſ3 opꝫ ꝙ fiat i actu ꝑ aliq̄ q̄d generās q̄d ē in actu tale Et q2 dās formā dat ꝑ se ꝯñā ad formā vt sunt mot⁹ ꝛ loc⁹ statim cū aliq̄d h3 formā leuis mouet̄ sursuz nisi aliq̄d ip̄ediat. Ex dictis p3 ꝙ cā q̄re ḡuia ꝛ leuia mouent̄ ad ꝓpria loca ē. q2 natura ḡuis ē eē deorsuz. ꝛ leuis ē eē sursuz. Conclusio p̄ma. grauia ꝛ leuia simplicia de potentia essentiali nō mouent̄ a seip̄is effectiue seu formał̄r ꝙuis habe-ant p̄ncipium materiale illius motus. pat3. q2 de pura potentia nihil p̄t se reducere ad actū ergo talia nō mouent̄ a seip̄is effectiue aut formał̄r ad formā essentialē. Scđm p3. q2 in seip̄is h̄nt materiā q̄ naturał̄r est in potentia ad formā grauis et leuis. Conclusio scđa. Grauia et leuia simplicia de potentia accñtali nō mouent̄ a seip̄is ꝛ ꝑ se effectiue. ſ3 h̄nt

ꝑncipiū materiale et formale illius motus. ꝑmū ꝓbaṫ ꝑ quatuor rōes ꝑus adductas. Scōm ptꝫ. qꝛ in ſeipis hn̄t formā ad quā ſequunṫ tales motus naturales. hn̄t etiā materiā naturalr̄ inclinatā ad illos motus.

Concluſio tercia. Grauia et leuia in potētia accidentali exiſtentia ꝑ ſe mouenṫ a generante. ꝛ ꝑ accn̄s a remouente ꝓhibens. Primū patet. qꝛ dans formā dat oīa ꝑ ſe ꝯſequētia ad formā. ſꝫ generans grauia dat eis formas. ergo dat eis etiā motus ꝯſequētes ad illas formas. ergo effectiue et ꝑ ſe mouenṫ a generāte. et nō a ſeipis. qꝛ a ſe nō hn̄t formā grauis ꝛ leuis cū nihil ſibi dat formā. Secunda ps ptꝫ. qꝛ remouēs ꝓhibēs ipm̄ remouendo nō impͥmit graui aut leui aliquā formā ad quā per ſe ſequaṫ talis motus. ergo nō mouet ꝑ ſe ſed ꝑ accn̄s tm̄. vn̄ dr̄ phs ꝙ ē ſile ſicut de motu ſphere a pariete repcuſſo. paries em̄ nō impͥmit aliquē impetum illi ſphere ſꝫ īpetū impreſſum a primo ꝓiciente impedit. iō facit reſilire ſpherā in motū oppoſitū. ꝛ ſic mouetur ſphera a ꝑiete ꝑ accn̄s tm̄. Sed ꝯtra dicta arguiṫ. qꝛ ſicut materia eſt ꝑncipiū patiēdi ita forma ē ꝑncipiū agendi. ergo cū graue exiſtēs in actu ꝑmo habeat materiā et formam grauis ſeq̄tur ꝙ moueṫ a ſe paſſiue rōe materie et rōe forme actiue. Reſpondeṫ ꝙ ſicut actio et paſſio bn̄ ſunt idē ſubiecto. et dn̄t formalr̄. ita idē materialr̄ ſm̄ diuerſas habitudines p̄t eē ꝑncipiū paſſiuū et etiā actiuum alicuiꝰ motꝰ. Vn̄ forma grauis et leuis relata ad generās cuiꝰ ē effectus. et virtus ꝑticipata et impreſſa mobili et ꝯſeruata in virtute generantis vl̄is bn̄ eſt ꝑncipiū actiuū motus ſub motōe generātis vl̄is. Hoc em̄ mō grauitas et leuitas dicunṫ q̄litates motiue. ſed forma grauis et ſilr̄ leuis accepta ſm̄ gradū ꝓprie ꝑfectōis aut relata ad graue. vt actꝰ intrinſecus eſt ꝑncipiū paſſiuū motꝰ eiꝰ ꝑ modū inclinātis materiā ad talem motū. et hoc mō intelligiṫ dictū areſtotelis ꝙ grauia ꝛ leuia hn̄t ꝑncipiū motꝰ. nō q̄dē mouēdi et faciendi. ſꝫ patiēdi tm̄. ꝛ hoc mō grauitas et leuitas nō ſunt q̄litates actiue. ſed reducunṫ ad genꝰ cauſe materialis tanq̄ diſpōes materiā inclinātes ad talē motū. et iſtā impꝫfectōem. ſcꝫ ꝙ nō ꝟtute ꝓpria ſunt ꝑncipia actiua motꝰ. hn̄t ꝓpter ſuā materialitatē. ſūt em̄ vicine materie ꝑme ſic ꝙ ſunt penitꝰ materie immerſe nō habentes eleuatōem ſupra materiā ſufficientē ad hoc ꝙ poſſint eē ꝑncipiū actiuū alicuiꝰ motꝰ. nā oē ꝑncipiū actiuū ī aliq̄ ſup̄ materiā ē eleuatū ꝛ hꝫ dominiū ſup̄ materiā. qꝛ agēs nobiliꝰ ē et preſtātiꝰ ſuo paſſo. Vn̄ oīs aīa ē eleuata ſup̄ materiā ſuā. iō p̄t eē ꝑncipiū actiuū alicuiꝰ motꝰ in ſua materia

Ad ratōes

Ad ꝑmā dr̄ ꝙ corrupto generante ꝑticulari ſm̄ ſubam eius grauia et leuia pn̄t moueri a ꝟtute generātis ꝑticularꝭ q̄ ꝯſeruaṫ in generāte vl̄i ſꝫ corrupto generāte vl̄i virtute generātis ꝑticularis ampliꝰ nō mouenṫ. Ad ſcōam dr̄. ꝙ motꝰ naturalr̄ ſp̄ ē a ꝑncipio intrinſeco vl̄ actiuo vl̄ paſſiuo. qꝛ in grauibꝫ et leuibꝫ ſimplicibꝫ ē ſolū ꝑncipiū paſſiuū naturalr̄ diſpoſitū ad ſuos motus. Ad terciā dr̄ ꝙ ſi graue ſua grauitate frāgat trabē mouet ſe ꝑ accn̄s. qꝛ ſibi accidit inquantū detineṫ ꝙ ſua grauitate frangat detinens. nec ꝑ hoc acq̄rit ſibi aliquā formā ad quā ꝑ ſe ſequaṫ ille motus.

¶ Hoc aūt dupl'r, aut em̄ nō propter ſeipm̄ eſt mouens ſed

propter alteꝝ qδ mouet mouens. aut ꝑpter ipm. Et hoc autē
ꝑrimū post vltimū. aut ꝑ plura. vt bacul⁹ mouet lapidē. ⁊ mo
uetur a manu mota ab hoie. hoc aūt nō ampli⁹ eo ꝙ ab alio moueatur.
Utraqꝫ igiꝰ mouere dicim⁹. ⁊ ꝑmū et vltimū mouētiū sꝫ magꝭ ꝑmum
illδ em̄ mouet vltimū. sꝫ nō hoc ꝑmū. Et sine q̄dē ꝑmo vltimū nō mo
uebit. Illud aūt si nō hoc. vt bacul⁹ nō mouebit nisi moueaꝰ ab hoie
Si g̊ necesse ē oē qδ moueꝰ ab aliquo moueri. et aut ab eo qδ moueꝰ. aut
ab alio aut nō Et si q̄dē ab alio qδ moueꝰ necē aliq̄d eē mouēs qδ nō ab
alio ꝑmū. Si āt hui⁹ modi ꝑmū. nō necē ē eē alteꝝ. Impossibile em̄ est
in infinitū abire mouēs ⁊ qδ moueꝰ ab alio ipm. Infinitoꝝ em̄ nō ē ali-
q̄d ꝑmū. si g̊ oē qδ moueꝰ ab aliq̊ moueꝰ. ꝑmū āt mouēs moueꝰ q̄dē. nō
ab alio aūt. necē ē ipm a seipo moueri Ampli⁹ āt ⁊ sic ipam hāc eādē
rōem ē aggredi. Omē em̄ mouēs aliq̄d q̄dē mouet et aliq̊. aut em̄ a seip
so mouēs mouet aut ab alio. vt hō ipe. aut baculo. aut vēt⁹ ꝓiecit. aut ip
se. aut lapis quē mouit Impossibile āt ē mouere sine ipo mouēte ⁊ agēte
id q̊ mouet. sꝫ et si q̄dē ipm seipo mouet. nō necē ē aliδ ē q̊ mouet. Si ꝓ
sit alteꝝ id q̊ mouet ē aliq̄d qδ ꝰm seipm mouebit nō sꝫ q̄dā alio sꝫ seipso.
aut in infinitū abibit. Si g̊ qδ moueꝰ aliq̄d mouet. necē ē stare et nō in
infinitū abire. Si em̄ bacul⁹ mouet. eo ꝙ moueꝰ a manu et man⁹ mo-
uet baculū. Si āt et hāc aliδ mouet et hanc alteꝝ aliq̄d mouēs. cū itaqꝫ
aliq̊ moueaꝰ sꝑ alteꝝ. necē ē ꝑus ipm seipm mouēs. Si igiꝰ moueꝰ q̄dē
h̊. nō aliδ āt mouēs ipm. necē ipm seipm mouere. Quare et ꝰm hāc rōeꝫ
qδ moueꝰ aut moꝝ ab ipo mouēte mouebiꝰ. aut venit aliqn̄ in hmōi.

Ad dicta āt et sic intendētibꝫ ꝯtingēt eadē hec. Si em̄ ab eo qδ mo-
uetur. moueꝰ oē qδ moueꝰ. aut hui⁹ rebꝫ existit ꝰm accn̄s. vt moueat q̄-
dem qδ moueꝰ nō tn̄ ꝑpter id qδ moueꝰ ipm aut nō. sꝫ ꝑ se. Primū q̄dē
igiꝰ si ꝰm ꝰm accn̄s nō necē ē moueri qδ moueꝰ. Si āt h̊ ē manifestū ꝙ
ꝯtingit aliqn̄ moueri nihil eoꝝ q̄ sunt. Nō em̄ necessariū ē accn̄s. sꝫ ꝯtin
git nō eē. Si g̊ ponam⁹ possibile eē. nullū ipossibile accidit. falsum āt for
tassis. Motū āt ipossibile ē nō eē. ostēsuꝫ em̄ ꝑus ē h̊. qm̄ necesse ē motū
sꝑ eē. Et rōnabiliter hoc accidit. Tria em̄ necē ē eē qδ moueꝰ ⁊ mouēs.
et qδ mouet, Qδ q̄dē igiꝰ moueꝰ necē q̄dē moueri. Mouere āt nō necē
ē. sꝫ q̊ mouet. et mouere et moueri. Cōmunicat em̄ sil' hoc. et ꝰm idē ex-
istens ei qδ moueꝰ. Manifestū āt ē in mouētibꝫ ꝰm locū. Tāgere em̄ ne
cesse adinuicē. sicut vsqꝫ ad aliq̄d. Mouēs āt sic vt sit nō q̊ mouet imo-
bile. Qm̄ āt videm⁹ vltimū qδ moueri q̄dē ꝑt mot⁹ aut ꝑncipiū nō hꝫ.
qδ moueꝰ q̄dē ab alio āt. sꝫ nō a seipo rōnabile ē. vt nō necāriū dicam⁹. ⁊
terciū eē qδ mouet q̄dē cū sit imobile. Un̄ ⁊ Anaxagoras δt recte in-
tellectū ipassibilē in q̄ens et imixtū eē qm̄ q̄dē mot⁹ ꝑncipiū ipm facit eē.
sic em̄ vtiqꝫ solū mouebit. cū sit imobilis. ⁊ imꝑabit cū sit imixt⁹ At-
uero si nō ꝰm accn̄s. sꝫ ex necessitate moueꝰ mouēs. nisi aūt moueaꝰ non
mouet. necē ē mouēs si moueꝰ aut moueri. sic ꝰm eandē spēm mot⁹. aut
ꝰm alterā. Dico aūt qꝛ aut calefaciēs et ipm calefieri. et sanās sanari. et
ferens ferri aut sanari ferri. ferēs āt augeri sꝫ manifestū qm̄ ipo
ssibile. opꝫ em̄ vsqꝫ ad indiuidua diuidentē dicere vt si aliqs

docet geometrisare. hoc doceri geometrisare idē. aut si ꝑiciat
ꝑici ſm eundē modū ꝑiectōis. aut sic q̄dē nō. sed aliud ex alio
genere. vt qđ fert augeri. Hoc āt augēs alterari ab alio. hoc aūt alterās
ſm quēdā moueri motū. ſ; necē ē stare. Finiti em̄ sunt mot⁹. iteꝝ aūt re
flectere. et alterās dicere ferri. idē facere ē. ⁊ si mox dicat ferēs ferri. ⁊ do
cens doceri. Manifestū em̄ qđ mouet̄ et a ſupi⁹ mouēte qđ mouet̄ oē.
et magis a ꝑori mouētiū. Atuero h̄ ipossibile est. Docens em̄ accidit
addiscere. q̄ꝝ h̄ q̄dē habere. illđ āt nō habere sciam necessariū ē Am-
plius āt his magis irrōnale. qm̄ accidit eē oē motiuū mobil' si q̄dē ab eo
qđ mouet̄. mouet̄ oē qđ mouet̄. Erit em̄ mobile sicut si aliq̄s dicat. qm̄
sanatiuū ⁊ sanās sanabile erit. ⁊ edificatiuū edificabile. aut mox aut per
plura Dico āt sic. si mobile q̄dē ab alio ē oē motiuū. ſ; nō ſm eūdē mo-
tum mobile q̄ mouet ꝓximū. ſ; ſm alteꝝ. vt sanatiuū ⁊ disciplinatiuū. ſ;
hoc ascendēs ꝓueniet aliq̄n ad eandē spēm sicut diximus ꝑus. Hoc q̄-
dem igit̄ hoꝝ ipossibile. aliud āt figmētū ē. Incōueniēs em̄ ē alteratiuū;
ex necessitate eē augmētabile Nō ḡ necē ē ſp motū qđ mouet̄ ab alio
et ad hoc qđ mouet̄ stabit ḡ. Quare aut a q̄escente mouebit̄ qđ mouet̄
ꝑus. aut ipm seipm mouebit ꝑus. Atuero si opꝫ ꝯsiderare vtꝝ cā mo
tus sit. ⁊ ꝑncipiū ipm seipm mouēs. aut qđ ab alio. illud ōis vtiq; ponet
Ipm q̄dē qđ ꝑ se ē cā. ſp ꝑus ē eo qđ ſm alteꝝ. et cū ipm sit. q̄re hoc cō-
siderandū ē accipiētib; aliq̄đ ꝑncipiū si aliq̄d mouet ipm seipm quō mo
uet ⁊ ſm quē motū. Necesse igit̄ oē qđ mouet̄ eē diuisibile in ſp diuisibi-
lia. Hoc em̄ ostensū; ē ꝑus in vlib; de natura. ꝙ oē qđ ꝑ se mouet̄ conti
nuum ē. ipossibile igit̄ ē ipm mouēs seipm penitus mouere ipm seipo.
Totū em̄ fert̄ vtiq; ⁊ ferret ſm eandē loci mutatōem vnū cū sit et indi-
uiduū spē et alterabit̄ ⁊ alterabit. Quare docebit vtiq; et docebit̄ sil'. et
sanabit et sanabit̄ ſm eandē sanitatē. Amplius determinatū est. q̄; mo-
uetur mobile. Hoc aūt est ꝙ potētia mouet̄ nō actu. Qđ aūt ē potentia
vadit in actū. Est aūt mot⁹ actus mobil' ipfect⁹. mouēs āt iā actu ē. vt
calefacit calidū ⁊ oīno generat hñs spēm. Quare sil' idē ⁊ ſm idē calidū
erit ⁊ nō calidū. Sil'r aūt et alioꝝ vnūqđq; quoꝝūcūq; mouēs necesse ē
habere vniuocū Hoc q̄dē igit̄ mouet. illud āt mouet̄ ipm seipo mouet;
Q; āt nō ꝯtingat ipm seipm mouere sic. vt vtrūq; ab vtroq; moueat̄
ex his manifestū ē. Neq; erit ꝑmū mouēs nullū. si vtrūq;. vtrūq; moue
bit. Q; em̄ ꝑmū magis ē cā mouēdi q̄; sequēs. ⁊ mouebit magis. Du
pliciter em̄ mouere erat. aliud q̄dē qđ ab alio mouet̄ ipm aliud āt ex seipo
Proxim⁹ āt ē qđ longi⁹ ē ab eo qđ mouet̄ ꝑncipio q̄; mediū. Amplius
nō necē ē mouēs moueri nisi a seipo ſm accñs. Ergo ꝯtra mouet alteꝝ
accipiem⁹ igit̄ ꝯtingere nō mouere. Ergo erit aliud q̄dē qđ mouetur.
aliud āt mouēs imobile. Ampli⁹ nō necē ē mouēs cū mouet ꝯtra motū
sed aut immobile mouere necesse. aut ipm a seipo moueri. si q̄dem necē ē
semꝑ motū esse. Amplius q̄dem mouet motū. ⁊ mouebitur vtiq; Qua
re calefaciens calefit Atuero neq; ꝑmū ipm seipm mouen-
tis. neq; vna ꝑs. neq; plures mouebūt ipm seipm vnūquodq;

Totũ eñ si mouet ipm a seipo: aut ab aliquo q̄ sunt ipius mo/
uebitur aut totũ a toto. siq̄dem igit est mouendo aliquē ptem
ipm a seipo. Hoc vtiq̧ erit pmũ ipm seipm mouens. sepatũ
q̄dē eñ hoc q̄dē mouebit ipm seipm. Totũ aũt nõ iã. si aũt totũ a toto
mouet pm accñs vtiq̧ mouebunt hec ipa seipa. Quare si nõ sunt nece/
ssaria. accipiant nõ mota seipis. Toti⁹ igit aliud mouebit cũ immobile
sit aliud aũt mouebit. solũ eñ sic possibile est. adhuc ipm mobile esse.
Amplius siq̄dem tota ipa seipam mouet. hec q̄dez mouebit ipius. illd
aũt mouebitur. ergo a.b. a seipa q̄dem mouebitur. et ab. a. Qm̃ aũt
mouet aliud q̄dem qd mouetur ab alio. aliud aũt cũ sit immobile. ⁊ mo/
uetur hoc q̄dem mouens. aliud aũt nihil mouens ipsum seipm mouens
necesse est ex imobili esse mouenti aũt et adhuc ex eo qd mouet nõ mouē
te aũt ex necessitate. sȝ quale euenit Sit eñ a. mouens q̄dē imobile aũt
b. qd mouet ab a. ⁊ mouēs qd est in q̄ c. Hoc aũt motũ q̄dē a.b. nõ mo/
uens aũt nullũ. Siq̄dē eñ p plura. veniet aliqñ in c. sit ergo p
vnum solum.

Queritur Utrũ oē mouēs moueat. ☞ Arguit pmo q̄
sic. q2 oīs actio in motu firmat. g̊ et oē agēs. ⁊ p
ɔñs oē mouēs mouet. Scd̃o sic. actio et passio st ī idē subiecto. sȝ oē pa
tiens mouet. g̊ et oē agēs. et p ɔñs oē mouens mouet. In oppositũ ē
phs in textu. Pro respõsione Sciendũ. q̄ postq̄ phs oñdit q̄ oē qd
mouet ab alio mouet. ɔñr oñdit q̄ in ordine mouētiũ deueniendũ ē ad
aliqd pmũ. qd vel ē penitus imobile. vel si mouet nõ tñ ab alio. sȝ a seipo
mouet. s. a pncipio itrinseco. p q̊ pmittit phs duas suppões q̄r pma ē q̄
mouētiũ aliud mouet p seipm in ṽtute ppria. ⁊ nõ inq̄tũ mouet ab alio.
et sic ab alio nõ hȝ ṽtutē mouēdi. et aliud mouet nõ p seipm. sȝ inq̄tũ ab
alio mouet. vt bacul⁹ mouet lapidē inq̄tũ mouet ab hoie. ⁊ hõ mouet p
seipm. ⁊ iõ dr mouēs pmũ alid ṽo scd̃m. Scd̃a suppõ ē q̄ inter dicta mo
uētia pmũ mouēs magꝭ mouet q̄ scd̃m. pbat phs duplr. pmo q2 mo/
uens pmo mouet scd̃m ⁊ nõ eɔ̄. scd̃o q2 scd̃m nõ pt mouere sine pmo a q̊
hȝ ṽtutē mouēdi. sȝ pmũ pt mouere sine scd̃o Cõclusio pma. In or/
dine mouētiũ nccē ē eē vnũ pmũ qd ñ mouet ab alio qd itelligit de mouē
te in genere physico. pbat phs duplr. q2 si oē mouēs moueret ab alio sic
q̄ nullũ mouēs moueret nisi p hoc q̄ ab alio moueret. seq̄ret q̄ in mouē/
tib3 eēt pcessus in infinitũ. ⁊ sic nõ eēt dare pmũ mouēs. ⁊ si pmum nõ
moueat. nõ mouet neq̧ scd̃m. g̊ vl'r tolleret mot⁹. sȝ hoc ē ipossibile. igit
Scd̃a rõ. q2 oē mouēs mouet seipo. i. ṽtute ppria vel ṽtute alteri⁹ p mo
dũ istrumēti. vt hõ seipo mouet baculũ. ⁊ bacul⁹ nõ seipo mouet lapidē
sed virtute alterius. sed in mouentib3 et motis deueniendũ est ad aliqd
mouens qd mouet seipm. q2 nõ omne mouens est secundariũ siue instru/
mentũ tale. igitur in ordine mouentiũ est aliquod mouēs quod nõ mo/
uetur ab alio. et sic vel est immobile vel solũ a seipo mouet Conclusio
scd̃a. si in ordine mouētiũ dabile sit vnũ qd nõ mouet ab alio. sȝ a seipso.
quod est primum mouens in genere physico. tamen necesse est dare pre/

ter illud vnū mouens qđ nō mouet̄ nec a ſe nec ab alio. ꝓbat̄. q̄ꝛ ſi dē mo
uens moueret ꝑ hoc ꝙ mouet̄ vel moueri ſibi conuenit ꝑ accidēs cū mo
uet vel ꝑ ſe. nō p̄t dici p̄mū triplici rōe Prima rō eſt. illud qđ eſt ꝑ acci
dens p̄t nō eſſe. g̊ ſi mouēs mouet̄ ꝑ accn̄s p̄t nō moueri. et vltra ſi non
plus moueat̄ vel adhuc mouebit. et ſic non mouet per hoc ꝙ mouet̄. vel
nō mouebit. et ſic vniuerſaliter deſtruit̄ mot⁹. igit̄. Scđa rō. q̄ncūq3 duo
ſibiinuicē accidūt. ſi vnū repiat̄ ſine alio ita et alterū ſine illo. dū tn̄ vtrūq3
vtriq3 accidat qđ dꝛ ꝓpt̄ materiā ꝛ formā. ꝛ ꝓpt̄ ſbām et accn̄s. g̊ ſi moue
re et moueri ſibiinuicē accidāt. cū moueri ſiue mouere repiat̄ vt lapis ita
mouet̄ ab alio qđ nō mouet ſequit̄ ꝙ mouere repit̄ in aliq̊ ſine moueri. et
ꝑ ꝯn̄s ſi mouere et moueri ſibiinuicē accidūt poſſum⁹ dare primū imobi
le. Tertia rō p̄tꝫ ꝑ teſtimoniū anaxa. q̄ ponit intellectū agēte vt oīa mo//
ueret ꝛ oīb⁹ imparastep. g̊ nō p̄t dici primū mēbrū diuiſionis. ſ. ꝙ moue//
re et moueri ꝯiūgant̄ ꝑ accn̄s nec p̄t dici ſcđm. q̄ꝛ vel primū mouēs mo//
ueret et moueret̄ ſm̄ eādē ſpēm motus vel ſm̄ vnā moueret et ſm̄ aliaꝫ
moueret̄. nō primū. q̄ꝛ tūc deſcēdendo ad ſpēm ſpecialiſſimā ſeq̄ret̄ ꝙ do
cens grāmaticā addiſceret grāmaticā. et ſanans ſanaret̄ et ꝓijciēs ꝓijce//
ret̄. nā de rōne docētis eſt habere ſciam quā docet. et de rōne addiſcētis ē
nō habere eādē ſciam mō ipoſſibile eſt eūdē ſil' habere ꝛ nō habere eandē
ſciam. Itē nihil mouet niſi ſm̄ ꝙ ē in actu et nihil mouet̄ niſi ſm̄ ꝙ ē i po
tētia. ſꝫ ipoſſibile ē idē ſubiectū ſm̄ idē eſſe in actu et i potētia. g̊ ipoſſibile
eſt idē mouere et moueri ꝑ ſe ſm̄ eandē ſpēm mot⁹. nec p̄t dici ꝙ mouēs
moueat ſm̄ eandē ſpēm motus et ſm̄ aliā moueat̄. q̄ꝛ cū non ſint infinite
ſpēs mot⁹ ſequit̄ ꝙ tandē deueniret̄ ad aliqđ mouēs qđ nō mouebit̄ ſm̄
aliquā ſpēm motus. et ſic erit mouēs imobile qđ erat intentū Et ſi dicat̄
ꝙ q̄n deficiūt oēs ſpēs motus fiet reditus ad vnā prius acceptā ꝑ modū
circulatōis Cōtra hoc replicat ph̄s q̄ꝛ idē eſt ſic dicere ac ſi diceretur
idē moueri et mouere ſm̄ eandē ſpēm motus q̄ꝛ vt prius dcm̄ eſt primū
mouens magis mouet q̄3 ſcđm et ita vltimū magis mouet in ꝟtute pri//
mi q̄3 ꝓpria et tūc ſic dđo primū mouens moueret̄ eadē ſpē motus q̄ ali//
q̄d aliud moueret̄. g̊ moueret et moueret̄. ſm̄ eādē ſpēm motus et ſic idē
eſſet acſi diceret̄ docēs addiſcere et ſanās ſanari et ſic de alijs ꝛ iſta oīa
ſunt ipoſſibilia. g̊ in ordine mouētiū dabile eſt vnum primū qđ non mo//
uetur nec a ſe nec ab alio.

Ad rōnes Añ oppoſitū Ad p̄mā dꝛ ꝙ oīs actio firmat̄
in motu vel accipiēdo motū vt ē actus entis ꝑfe
cti vel vt eſt actus entis ipfecti. ſ. mobilis Et q̄ꝛ ip̄m format̄ in motu q̄
eſt act⁹ entis ꝑfecti. ſ. mouētis nō oꝫ ꝙ talis actio ſit mot⁹ Silr̄ ad ſecū
dam dicit̄. ꝙ actio ꝛ paſſio ſunt idē ſubiecto ſed illud ſubiectū eſt mot⁹ q̄
eſt i mobili ꝛ nō in mouēte ꝛ h̄ itelligēdū eſt de actōe trāſeūte in alterum

Omne ergo qđ a b c. ip̄m ſeip̄m mouet. ſꝫ ſi aufero c. a. b.
ip̄m ſeip̄m mouebit. a quidē ē mouēs. b vero qđ mouet̄. c. āt nō mouebit
ip̄m ſeip̄m. neq3 penitus mouebit̄ At uero neq3 b c mouebit ip̄a ſeip̄am
ſine a b. n. mouet in eo qđ mouet̄ ab alio. nō q̄ꝛ a ſuꝑius ꝑter aliq̄. a b. igit̄
ſolū ſeip̄m mouet. Neceſſe itaq3 ip̄m ſeip̄m mouens habere mouēs imo

bile aūt et quod mouetur nihil aūt mouens ex necessitate Cōtacta aūt vtra〈que〉 ab inuicem aut ab altero alterum. Siquidē igitur ꝯtinuū ē mouens Quod eñ mouet ꝯtinuū necessariū est esse. manifestū est. ꝙ totū ip̄m seip̄m mouet. nō eo ꝙ ip̄sius aliquid huius sit. vt ipsū seip̄m moueat. sed totū mouet ipsum seipsum. Motum aūt et mouens et ꝙ ip̄ius aliqd ē mouēs ⁊ aliqd motū. Nō eī totū mouet neq̄ totū mouet᷑ sȝ mouet qdē. a. b. aut mouet᷑ tm̄ Sȝ. c. ab ipso. b. nō iā ipossibile eñ Dubitatōem aūt hȝ si auferat aliqd q̄s ab ipso. a. si ꝯtinuū mouēs quidē imobile aūt aut ab ipso. b. qđ mouet᷑. Reliqua ꝟo ipi⁹ a mouebit Reliq̄ aūt ip̄ius b. mouebit᷑. Si eñ hoc nō vtiq̄ erit que primo mouetur a seipso que est a. b. Remota eñ ab. a. b. adhuc mouebit seipsam reliqua. a. b. Aut potētia quidē nihil ꝓhibet vtrū〈que〉. aut alterū quod mouet᷑ diuisibile esse actu aūt idiuisibile Si aūt diuidatur nō adhuc esse habēs eādē potentiā Quare nihil ꝓhibet ex indiuisibilibꝫ potentia primū esse vnū Manifestuȝ igitur ex his est quoniā primū mouens imobile. Siue eñ mox stet qđ mouetur ab aliquo aūt motū ad imobile primū. siue in qđ mouetur quidem. ip̄m aūt seip̄m mouens et stans vtrobiq̄ accidit primū mouens in omnibus esse motis immobile.

Queritur Utrū om̄e mouēs seip̄m sit diuisibile in partē ꝑ se mouentē et ꝑtē ꝑ se motā Arguitur ꝑmo ꝙ nō q᷑ celum mouet seip̄m et tñ nō est sic diuisibile igit᷑ ⁊c̄. Scđo sic. hō est mouens seip̄m et tñ non sic diuidit᷑. cū aīa sit tota in toto et tota in qualibet eius ꝑte In oppositū est ph̄s in textu. Pro respōsione Sciendū. ꝙ postq̄ ph̄s ꝓbauit ꝙ ī ordine mouētiū et mobiliū nō est ꝓcedere ī infinitum sed deueniendū est ad aliqđ primū mouens qđ vel est imobile vel solum mouet᷑ a seipso. Consequenter ostendit ꝙ licet primū mouēs ph̄icū moueat᷑ a seipso tñ primū mouens simpliciter est imobile ad minus ꝑ se q᷑ oē qđ dicit᷑ mouere seipsum totū licet dicat᷑ mouere seip̄m tñ est dare ꝑtem mouētē imobilem ⁊ ꝑtē per se motā q̄ nō mouet et sic totū nō est primū mouens sȝ illa ꝑs q̄ mouet Cōclusio Mouens seipsum est diuisibile in ꝑtem per se mouentē imobilem ⁊ ꝑtē ꝑ se motā. ꝓbatur ꝯclusio. q᷑ si aliquid primo moueat seipsum vel totū primo mouet totū vel vna pars aliā ꝑtē reciproce vel q̄libet ꝑs seipam vel vna ꝑs mouet tm̄ ⁊ alia tm̄ mouet᷑ nec oportet in illa diuisione ponere ꝙ totū moueat ꝑtē vel ꝑs totū q᷑ reprobatis primo et tertio mēbris satis reprobātur ista duo. ꝑs eñ nō potest mouere totū nec ecōtra nisi vna pars moueat seipsam. vnđ ꝙ totū nō ꝑmo moueat totū. ꝓbatur sic primo. q᷑ cū idē sit actus nūero mouentis et mobilis si totū primo et ꝑ se moueat totū idem ꝫm eundeȝ motum numero moueret ⁊ moueretur puta idē ꝫm eandem sanitatē sanaret ⁊ sanaretur et idem ꝫm eādem sciam doceret et doceret᷑ qđ est incōueniens. q᷑ mouēs ⁊ motū quādā habēt oppōem. iō si aliqd mouet ⁊ moueat᷑ oportet ꝙ sit alius motus numero quo mouet ⁊ quo mouetur sicut est alius actus nūero quo baculus mouet lapideȝ et quo mouetur a manu. Scđo. om̄e mobile mouetur ꝫm ꝙ in potentia. ergo cū nihil seipsum reducat de potentia ad actum oportet mouens esse in actu quodāmodo ꝫm id ad quod mouet mobile et ad qđ mobile est in potentia sȝ nihil ꝫm

Idem est in actu ꝛ in potentia. ergo nullũ totuz primo mouet seipm ꝛ sic
nõ põt dici primũ membrũ. nec potest dici scõm. Primo si vtraqꝫ pars
moueat aliã ꝛ eqliter ab alia moueaꝛ vna nõ erit magis mouens qꝫ alia
et cum pmũ mouens magis moueat qꝫ scõm ibi nõ esset dare primũ mo
uens. ergo neqꝫ scõm et ꝑ ꝯñs mouens seipm nõ erit ꝓpinquius primo
principio motus qꝫ id qđ mouetur ab alio et tñ prius dicebatur ꝙ mo-
uens seipm est prius in ordine mobiliũ Scđo si mouentis seipm ꝑs que
mouet aliã moueaꝛ mouere nõ pt sibi ꝯuenire nisi ꝑ accñs qꝛ si ꝑ se sibi cõ
ueniret tũc nõ moueret ꝑ h ꝙ moueretur Quod ãt mouet ꝑ h ꝙ moueꝛ
virtutem mouendi habet ab alio tantũ Et ita sequereꝛ ꝙ idẽ ꝑ se eodem
motu moueret ꝛ mouereꝛ qđ improbatũ est. si ergo ꝑs mouens moueaꝛ
ꝑ se ab alia hoc ꝯuenit sibi ꝑ accñs g potest nõ esse ꝛ sic mouentis seipm
vna pars erit mouens tm̃ et alia mota tm̃. Tertio si mouentis seipsum
pars q̃ mouet ab alio moueatur sic ꝙ nõ moueat nisi inqꝫtuz moueꝛ cuz
moueri sibi ꝯueniat ꝑ accñs ꝛ sic posset nõ moueri sequitur ꝙ poterit nõ
mouere. g penitus tolleretur motus Quarto qꝛ sequereꝛ ꝙ idẽ moue
ret ꝛ mouereꝛ ſm eũdem motũ. vt dictũ est Nec pt dici tertiũ menbrũ
qꝛ si aliqđ totũ moueat seipm vel mouere sibi ꝯuenit rõne alicuius ꝑtis
q̃ mouet seipsaz et tunc totũ nõ erit mouẽs seipm sed illa ꝑs sola. vel sibi
ꝯuenit rõne totius ꝛ sic nulli ꝑti ꝯuenit mouere se nisi ꝑ accñs q̃re cuz in
ipso toto sit aliq̃ ꝑs q̃ moueat ꝛ aliq̃ q̃ moueatur cũ illa q̃ mouet nõ mo
ueat se nisi ꝑ accñs sequiꝛ ꝙ est ꝑ se imobilis Scđo si mouẽtis seipm
q̃libet ꝑs moueat seipsam seqꝛ ꝙ ipsum totũ nõ esset pmũ mouẽs seipm
ergo vna pars tm̃ ꝛ cũ nullũ totũ moueat pmo seipsuz. vt dictũ est opor
tebit in illa parte dare vnã partẽ que moueat ꝛ nõ moueaꝛ ꝛ sic esset ꝓce
dere in infinitũ. ergo tertium mẽbrũ ipossibile ¶ Sz obiceretur ꝯtra hoc
qđ dictũ est ꝙ in mouẽte seipsum est dare ꝑtẽ mouẽtẽ ꝑ se immobilez et
partẽ ꝑ se motã q̃ nõ mouet. nã aĩal mouet seipsum et tñ pars mota mo-
uet vt nerui ꝛ musculi qb; mediantib; aĩa mouet corpus. Dicit are-
stoteles. ꝙ licet in aliquo mouente sint tres partes mõ predicto tñ in pri
mo mouente seipm sunt due tm̃. quaꝝ vna mouet tantũ ꝛ alia tm̃ moueꝛ
sic ꝙ nõ mouet nisi ꝑ accñs. Probaꝛ qꝛ deꝛ totũ a.b.c. mouẽs seipm. ꝛ a
moueat tm̃. c. moueatur tm̃ et b. moueat ꝛ moueatur tunc remoto ipso c
adhuc. a. b. mouebit seipsum quare hoc totum a.b.c. non erat primũ mo
uens seipsum sed hoc totum. a. b. cuius pars mouens non mouetur nec
mota mouet. ergo in primo mouente seipsuz sunt tm̃ due partes supͣdic
te. Sed obiceretur ꝙ licet in celo qđ est indiuisibile ſm naturam. nec
motoꝛ est extensus ad extensionem mobilis detur primũ mouens seipm
et etiam in aĩalibus imperfectis vbi pars mouens est diuisibilis sicut et
mobile videtur ꝙ non possit dari primũ mouens seipm. naz pars a toto
diuisa adhuc mouet seipsam et cũ sit prioꝛ toto et diuisibilis in infinitum
ibi nullo modo potest accipi primũ mouens seipsum. Dicendum ꝙ in
talibus est tantũ vnum primũ mouens ſm actum sed sunt plura ſm po
tentiam. Ultra dicitur. ꝙ licet in talibus mobile sit diuisibile in infini-
tum. inquãtum continuum tamen inqꝫtum naturale sibi repugnat. quia
quelibet pars mouentis naturalis ad exercitium sui operis in mate-

ria requirit debitã q̃titatem a qua si deficiat nõ plus habebit suã opatio nem in tali materia. Et si querat̃ cũ ex mouente et moto fiat quodãmõ vnũ qualiter in mouente seipm̃ se habeant ille ptes. Respõdet phus q̃ ex ipis nõ fit vnũ ↄtinuitate q̃ȝ mouẽs et motũ nõ possunt eẽ vniformis dispõnis sȝ fit vnũ p ↄtactũ qd̃ ↄtingit dupl'r. vel ambo sunt corpa ⁊ sic mutuo se tangũt vel mouẽs est incorporeũ et motũ est corpus ⁊ sic pars mouens tangit ptem motã tactu ꝟtutis tãtũ Cõclusio scd̃a Necesse est primũ mouẽs esse imobile ad minus p se. ptȝ q̃ȝ in mouentibꝫ cũ non sit ꝓcedere i infinitũ deueniendũ est ad aliqd̃ primũ mouẽs qd̃ ẽ penit⁹ imobile et sic habet̃ intẽtũ vel ad id qd̃ mouet̃ tñ nõ ab alio sed a seipso. sed in mouẽte seipm̃ est dabilis ps q̃ p̃mo mouet ⁊ est imobilis p se. g̃ in ordine mouentiũ necesse est primũ mouens esse immobile p se.

Ad rõnes añ oppositũ Ad p̃mã dr̃. q̃ h̃ capit̃ celũ ꝓ aggregato ex corpe celesti et intelligẽtia mouẽte et hoc mõ diuisibile est in ptẽ mouẽtẽ tm̃ ⁊ ptẽ q̃ tm̃ mouet̃ ⁊ nõ debet intelligi de ptibꝫ q̃titatiuis ipsius mobilis ⁊ silr̃ dicet̃ ad secũdam.

Quoniã ãt optet sp motũ eẽ et nõ deficere. necessariũ ẽ aliq̇d eẽ qd̃ p̃mũ mouet Siue g̃ vnũ sit siue plura. ⁊ p̃mũ mouẽs imobile ẽ Unũqd̃q̧ q̇dẽ igit̃ ꝑpetuũ eẽ imobiliũ mouentiũ q̇dẽ nihil ad eã q̃ nũc rõez Qm̃ ãt nccariũ est eẽ aliq̇d imobile q̇dẽ ipm̃ ab oĩ exterius mutatõe et simpliciter ⁊ s̃m accñs motiuũ ãt alteri⁹. manifestũ est ↄsiderãtibꝫ sic sit ãt si aliq̇s velit in q̇busdã ↄtingens eẽ. vt et sit aliqñ et nõ sit sine generatõe et corruptõe. Fortassis em̃ nccariũ est. si aliqd̃ iptibile aliqñ q̇deȝ est. aliqñ ãt nõ sine mutatõe aliqñ q̇dẽ esse aliqñ quidẽ nõ esse oẽ tale Et p̃ncipioꝝ imobiliũ quidẽ motiuoꝝ ãt q̃dã aliqñ quidẽ eẽ aliqñ aũt nõ eẽ ↄtingat ⁊ hoc. Sȝ nequaq̧ oĩa possibile est. Manifestũ aũt est q̃ cã q̇dã ipa seipa mouentibꝫ inest. ipius qd̃ est aliqñ quidẽ eẽ. aliqñ aũt non esse. Ipm̃ q̇dẽ em̃ seipm̃ mouens nccẽ est oẽm magnitudinẽ habere. si nihil mouet̃ imptibile Mouens ãt neq̧ vna necessitas ẽ ex dc̃is. Ipi⁹ igit̃ quod est alia q̇dẽ fieri. alia vero corrũpi. ⁊ hoc ↄtinue nulla cã est imobiliũ quidẽ. nõ sp aũt entiũ. neq̧ ipoꝝ q̇dẽ sp hoc mouentiuȝ. hoꝝ ãt altera ipius em̃ sp ⁊ ↄtinui. neq̧ vnũqd̃q̧ ipoꝝ cã neq̧ oĩa. hec em̃ quidẽ sic se habere sp et ex nccĩtate est. oĩa aũt infinita ⁊ non sunt simul oĩa entia. Manifestũ igit̃ est q̃ q̃uis milies p̃ncipia quedã imobiliũ quidẽ. mouẽtium ãt et multa ipa seipa mouẽtiũ corrũpant̃. alia vero fiant. ⁊ hoc q̇dẽ imobile sit. Aliud vero mouet. alterũ aũt hoc. Sed nihilominus est aliquid qd̃ ↄtinet ⁊ hoc extra vnũqd̃q̧ qd̃ est cã eius qd̃ est alia eẽ. alia vero nõ ⁊ ↄtinue mutatõis q̃ȝ et hoc quidẽ his. hec ãt alijs causa mota sȝ.

Siq̇dẽ igit̃ ꝑpetuus motus est. ꝑpetuũ erit ⁊ mouens p̃mũ. si vnũ si vero plura. plura et ꝑpetua. Unũ aũt magis et multa. ⁊ finita q̧ infinita oportet existimare Eisdem aũt accidentibꝫ sp finita magis accipiendũȝ. In his ei que sunt natura oportet finitũ ⁊ melius. si ↄtingat esse magis sufficiens aut et si vnũ qd̃ primũ imobiliũ ꝑpetuum cũ sit erit p̃ncipiũȝ alijs motus Manifestum igitur ex his est q̃ necesse est aliquod vnũ et perpetuum primum mouens. Ostensum est enim quoniã necesse

est semꝑ motum esse ⁊ continuū esse. ⁊ namqꝫ qđ semꝑ continuū. qđ autem
ꝯsequenter nō est ꝯtinuum. Atuero si ꝯtinuus vnus est. vnus autē si ab
vno mouente ⁊ vni⁹ qđ mouet̃. Si em̄ q̇ddā aliud ⁊ aliud mouebit. non
ꝯtinu⁹ totus motus. sed ꝯsequēter. Igit̃ ex his sciet vtiqꝫ aliq̇s esse aliqđ
p̄mū mouēs imobile. Et iterū ꝯsiderās p̄ncipia mouentiū. esse q̇dem igit̃
q̇dā eoꝝ que sunt. q̄ aliqn̄ q̇dem mouētur. aliqn̄ aūt q̇escūt. Manifestuꝫ
est ⁊ ꝓpter hoc manifestū factū est. qm̄ neqꝫ oīa mouent̃. neqꝫ oīa q̇escūt. ne
qꝫ alia semꝑ mouent̃. alia semꝑ q̇escūt. Que nāqꝫ sunt vtrobiqꝫ ⁊ potētiā
sunt hn̄tia eius qđ est aliqn̄ q̇dem moueri. aliqn̄ vero q̇escere demōstrat de
his. Qm̄ aūt hm̄ōi manifesta sunt. volum⁹ aūt demōstrare ⁊ duoꝝ vtrū
qꝫ nāqꝫ qm̄ sunt alia q̇dem semꝑ imobilia. alia aūt que semꝑ mouent̃. Pro
cedentes aūt in hoc ⁊ ꝓponentes omne qđ mouet̃ ab aliquo moueri. ⁊ hoc
esset aut immobile. aut qđ mouet̃. ⁊ qđ mouet̃ aut a seipso. aut ab alio. sem
per deueniemus in hoc accipe. qm̄ eoꝝ q̄ mouent̃ est p̄ncipiuꝫ qđ mouet̃ q̇
dem qđ ip̄m seipsuꝫ mouet. omniū aūt imobile. Videm⁹ em̄ ⁊ manifeste
esse hm̄ōi que mouent ipsa seipsa. vt aīatoꝝ ⁊ aīaliū genus. Hoc aūt ⁊ opi
nionē obtulerūt ne forte ꝯtingat motū fieri cū non sit omino ꝓpter id qđ in
his videm⁹ hoc ꝯtingere. Immobilia em̄ cū sint aliqn̄ mouētur iterum si
cut videtur. Hoc aūt opꝫ accipe qm̄ ꝫm vnū motū ipsa mouent ⁊ qđ ꝫm
hūc nō ꝓprie. Nō em̄ ex seipso est cā. sed insunt aliȷ̄ motus natura ⁊ aīalibꝫ
ꝫm quos nō mouētur ꝑ seipsa vt augmentū ⁊ decrementū ⁊ respiratio q̇
bus mouet̃ aīaliū vnūqđqꝫ quiescēs. cū nō mouet̃ a seipso motū. Horum
aūt cā ꝯtinens ⁊ multa eoꝝ q̄ insunt aut intrāt tm̄ ꝓpter respiratōeꝫ aeris
et quorūdā alimentū cā est dum coquit̃ q̇dē em̄ dormiunt. Disgregato
aūt surgūt. ⁊ mouēt seipsa cum p̄mū p̄ncipiū extra sit. vnde nō semꝑ mo
uent̃ ꝯtinue a se ipsis. Aliud em̄ est mouēs ip̄m in oībꝫ qđ mouet̃ ⁊ mu
tans ⁊ vnūqđqꝫ mouentiū seip̄m. In oībꝫ aūt his mouet̃ p̄muꝫ mouēs. et
est cā ip̄m seip̄m mouendi a seipso ꝫm accn̄s tm̄. mutat em̄ locum corpus
Quare em̄ ⁊ qđ in corpore existens ⁊ necessario mouēs seip̄m. Ex q̇bꝫ est
scire. q2 si aliq̇d est imobiliū q̇dē mouentiū aut ⁊ ipsoꝝ q̄ ꝫm accn̄s mouent̃
impossibile est ꝯtinuū motū mouere. Quare si necesse est quidē ꝯtinue eē
motū esse oporꝫ aliqđ p̄muꝫ mouēs imobile ⁊ nō ꝫm accn̄s. si debet sicut
diximus in his q̄ sunt esse incessabilis q̇dem ⁊ imortalis motus. ⁊ manere
ens ip̄m in seipso ⁊ in eodē p̄ncipio em̄ manente necesse ⁊ om̄e manere qđ
ꝯtinuū est ad p̄ncipiū. Nō est aūt idē moueri ꝫm accn̄s a seipo ⁊ ab alte
ro. Ab altero q̇dē em̄ inest ⁊ eoꝝ q̄ sunt in celo q̇busdā p̄ncipiȷ̄s quecunqꝫ
ꝫm plures ferūtur motus. alteꝝ aūt corruptibilibꝫ solū. Atuero si aliq̇d
est semꝑ hm̄ōi mouēs q̇dē. imobile aūt ip̄m ⁊ ꝑpetuū necesse est ⁊ p̄mum
qđ mouet̃ ab ipso ꝑpetuū esse. Hoc aūt est manifestuꝫ q̇dē ⁊ ex eo ꝙ nō est
possibile aliter generatōem ⁊ corruptōem ⁊ mutatōem aliȷ̄s. nisi aliq̇s mo
ueat qđ moueat̃. Immobile q̇dē em̄ eūdē semꝑ mouebit eodē mō ⁊ vnuꝫ
motū velud nihil ip̄m mutans ad id qđ mouet̃. Qđ aūt mouet̃ ab eo qđ
mouet̃ q̇deꝫ. moto aūt ab imobili iam ꝓpter id qđ aliter ⁊ aliter se hꝫ ad res
non eiusdē mot⁹ erit cā. sed ꝓpter id qđ in ꝯtrariȷ̄s locis aut spēbꝫ sunt cō
trarie exhibebit motū vnūqđqꝫ alioꝝ. ⁊ aliqn̄ quidē q̇escēs. aliqn̄ aūt motū.
Manifestū igit̃ factū est ex dictis. ⁊ qđ ꝫm p̄ncipia dubitabim⁹. Qm̄

Igit᷑ nõ oĩa aut q̇escũt aut mouent᷑. aut alia q̇dez semꝑ mouent᷑. alia vero semꝑ quiescũt. Sed q̄dam aliq̄n q̇dem. aliq̄n aũt nõ. Huius em̄ cā manifesta nũc est. qm̄ illa q̇dem ab imobili mouent᷑ ꝑpetuo vnde semꝑ mutantur. alia vero ab eo quod mouet᷑ ⁊ mutato. quare ⁊ hoc necessariũ est mutari. Immobile aũt sicut dictũ est. sic simpliciter ⁊ similiter ⁊ in eodẽ ꝑmanens vnũ ⁊ simplicem mouebit motum

Querit᷑ Utrũ necesse sit esse vnũ primũ mouens perpetuũ ⁊ immobile ꝑ se ⁊ ꝑ accidens Arguit᷑ ṗmo ꝙ nõ. quia quicq̇d p̄t virtus inferior p̄t superior. sed aliqua mouẽtia mouent seipsa. ꝑ͛ ṗmũ p̄t mouere seip̄m Secũdo sic. ṗmũ mouẽs intelligit ⁊ vult cũ sit intellectualis nature. ergo ab intelligibili ⁊ appetibili mouet᷑. quare non est penitus imobile Tercio sic. melius est entia ꝑfectiora ⁊ meliora multiplicari q̄ȝ imꝑfectiora. ergo cũ sint plura secũda mouentia que sunt minꝰ ꝑfecta videt᷑ ꝙ debeant esse plura ṗma mouẽtia In oppositũ est phus in textu. Pro responsione. ¶ Sciendũ. ꝙ postq̄ȝ phus ostendit de motu ꝯmuni ꝙ semꝑ fuit ⁊ semꝑ erit. ⁊ ꝙ oĩe qđ mouet᷑ ab alio mouet᷑. Deinde ꝙ in his que ab alio mouent᷑ nõ est ꝓcedere in infinitũ. sed deueniendũ est ad aliqđ imobile qđ non mouet᷑ ab alio. Et postremo ꝙ in mouente seipsum vna ꝑs est imobilis. et sic vbiq̄ȝ accidit esse vnũ ṗmũ mouens immobile. ꝯsequẽter q̄ꝛ in mouẽte seip̄m licȝ pars mouẽs sit imobilis ꝑ se. q̄ꝛ tñ mouet᷑ ꝑ accidẽs restat ostẽdere ꝙ sit aliquid ṗmũ mouẽs imobile tam ꝑ se q̄ȝ ꝑ accñs ꝑpetuũ ⁊ vnũ tm̄ Ex quo seq̇tur ꝙ est vnũ ṗmũ mobile qđ semꝑ mouet᷑. ⁊ ita est vnꝰ ṗmus motus ꝯtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ Quo ꝓbato demõstrabit᷑ quartũ mẽbꝝ vnius diuisionis p̄dicte esse falsum. quo dicebat᷑ ꝙ oĩa qñq̄ȝ mouea̅tur ⁊ qñq̄ȝ q̇escant. etiã erãt ꝓbate due ꝑtes q̇nti mẽbri illius diuisionis. et tercia pars est ꝑ se manifesta ⁊ suꝑius ꝓbata. scȝ ꝙ aliq̄ qñq̄ȝ mouent᷑ ⁊ qñq̄ȝ q̇escãt. hoc etiã ostẽso patebit modꝰ q̄ motꝰ ꝑpetuat᷑.

¶ Conclusio ṗma. Necesse est eẽ aliqđ mouẽs ꝑpetuũ ⁊ imobile ꝑ se et ꝑ accñs. qđ est tm̄ vnũ. Prima ꝑs p̄ȝ. q̄ꝛ mouẽtia seipsa q̄ circa nos sunt vt aĩata. qñq̄ȝ sunt ⁊ qñq̄ȝ nõ sunt. generant᷑ ⁊ corrũpũtur. ꝑ͛ generationis ⁊ corruptõis est aliq̄ cã. cũ oĩe qđ mouet᷑ habeat cãm sui motus aliã a se ꝑ ꝗ̄ quã generatões ⁊ corruptões eoꝝ ꝑpetuãtur. ꝑ͛ sicut ꝓpter generatões ⁊ corruptões ponit᷑ aliq̄ cã ab eis distincta. ita ꝓpter ꝑpetuitatẽ generationũ opꝫ esse aliquã cãm q̄ nõ p̄t esse aliq̇d eorũ q̄ qñq̄ȝ sunt ⁊ qñq̄ȝ nõ sunt. q̄ꝛ effectꝰ ꝑpetui opꝫ cãm eẽ ꝑpetuã. nec talis cã p̄t esse plura eoꝝ sibi succedẽtia. q̄ꝛ talia sunt infinita. nec sil᷑ sunt. sȝ vnꝰ effectꝰ ex infinitis causis depẽdere nõ p̄t. Etiã cause q̄ simul nõ sunt nõ p̄nt eẽ directe cause vniꝰ effectꝰ. sȝ cãꝝ q̄ simul nõ sunt vna possit disponere ad effectũ ⁊ alia ꝯplere. igit᷑ opꝫ eẽ aliqđ mouẽs ṗmũ ⁊ ꝑpetuũ qđ sit cã ꝑpetuitatis generationũ ⁊ corruptionũ oĩm q̄ qñq̄ȝ sunt ⁊ qñq̄ȝ nõ sunt. qđ sua ꝟtute ⁊ ꝑpetuitate ꝯtinuat generatões ⁊ corruptões. ⁊ motꝰ inferiores istoꝝ inferioꝝ q̄ qñq̄ȝ sũt ⁊ qñq̄ȝ nõ sunt Et scđa ꝑs p̄ȝ. q̄ꝛ in mouẽtibꝫ seipsa est ꝑs mouẽs q̄ mouet᷑ ꝑ accidẽs ad motũ totiꝰ ⁊ nõ sꝑ se hȝ in eadẽ dispõne ad mouẽdũ. ideo talia nõ sꝑ mouent᷑. sȝ qñq̄ȝ q̇escũt. q̄re opꝫ illud mouẽs ꝑpetuũ qđ est cã ꝑpetuitatis motuũ esse imobile ꝑ se ⁊ ꝑ accñs. Tercia ꝑs p̄ȝ. scȝ ꝙ tale mouens

sit vnū tm̄.qꝛ sicut rō nabilius est ponere mouētia finita q̄ꝫ infinita .ita rō nabilius est existimare pm̄ū mouēs esse vnū q̄ꝫ plura.qꝛ meli⁹ saluatꝛ ppetuitas ꝛ ꝯtinuatio generatōis ꝛ corruptōis rerū p vnū motorē imobilē q̄ꝫ p plures.scd̄o licꝫ mot⁹ inferiores ppetuenꝛ p successionē pluriuꝫ motuū.tm̄ opꝫ esse vnū motū ppetuū q̄ sit ꝯtinuus sub quo ꝯtineātur aliȷ̄ motus q̄ incipiūt ꝛ deficiūt.sed vnus motus ꝯtinu⁹ est vni⁹ mobilis ꝛ ab vno motore tm̄.ergo pm̄ū mouens est vnū tm̄. ¶ Conclusio secūda. Necesse ē esse vnū pm̄ū motū ꝛ ꝯtinuū. Patꝫ.qꝛ est vnicus pm⁹ motor imobilis et ppetu⁹.ḡ est vnus pm⁹ motus ꝯtinu⁹ ꝛ ppetu⁹. Et si arguatꝛ. Aresto. ex ppetuitate motus ꝯclusit ppetuitatem pmi motoris nūc aūt ex ppetuitate pmi motoris ꝯcludit perpetuitatē pmi motus.ꝛ sic videtur esse circulatio. Dicitꝛ q ex ppetuitate motus in ꝯmuni pbata in pncipio huius libri Aresto.ꝯcludit perpetuitatē vnius primi motoris. Et hoc ostenso infert ex illo q oportꝫ q in ordine motuū sit vnus ꝛ ppetuus motus imediate pcedens ab alio motore perpetuo.ꝛ hoc iterū ꝯcludi potest ex pte motuū qui qn̄qꝫ sunt ꝛ qn̄qꝫ non sunt quos opꝫ ꝯtineri ab aliquo vno motu ꝯtinuo ꝛ ppetuo.qui q̄dē motus ꝑpter diuersitatē quā habet in suis ptibꝫ ꝑm aspectū ad nos est cā.quare determiato tpe incipiāt generatōes ꝛ corruptōes ꝛ determinato tpe deficiāt.sed qꝛ est a motore imobili semp vno ꝛ eodē mō se hn̄te est cā indeficiētie generationū ꝛ corruptionū. Ex istis pꝫ q̄re aliq̄d sp mouet ꝛ est aliquid qd̄ semp mouetꝛ.qꝛ scꝫ motor est perpetu⁹ et penitus imobilis.ideo semp manet in eadem dispōne ad motū. Secūdo pꝫ.q̄re q̄dā qn̄qꝫ mouenꝛ ꝛ qn̄qꝫ nō.qꝛ q̄dā sunt que mouendo mouētꝛ p accn̄s.ideo nō se hn̄t in eadē dispōne ad motū.ideo nō sp mouēt nec sua mobilia semp mouenꝛ.pt etiā ostendi ꝯclusio q in ordine entiū est aliquid qd̄ est in potentia tm̄.cui solum ꝯuenit moueri.ꝛ aliud qd̄ est qn̄qꝫ in potētia ꝛ qn̄qꝫ in actu. cui ꝯuenit qn̄qꝫ mouere ꝛ qn̄qꝫ moueri. ḡ est aliqd̄ qd̄ est purus actus cui semp ꝯuenit mouere nō moueri. ꝛ sic pꝫ q̄ntū mēbrū Ideo q̄ntum mēbꝝ diuisionis ꝑus posite est verum.

Ad rōnes Ad pmā dr̄.q q̄cq̄d pfectiōis pt ꝑtus inferior pt supior.ſꝫ moueri nō dt pfectōem.ideo nō oꝫ q si ꝯueniat secūdo mouēti q ꝯueniat pmo.ſꝫ mouere dt pfectōem nō tm̄ essentialē.ideo pt ꝯuenire pmo mouēti.nō tm̄ semp mouebit.vt tenem⁹ ꝑm fidē Ad scd̄am dr̄.q pm̄ū mouēs nō accipit sciam a rebꝫ.sicut nos facimus.ideo nō mouetꝛ ab intelligibili ꝛ appetibili. Itē intelligere ꝛ appetere nō sunt mot⁹ ꝑprie dicti Ad terciā dr̄ q pluralitas entiū eiusdē spēi solū est ex eo.qꝛ illa q̄ in vno indiuiduo ppetuari nō pn̄t ppetuanꝛ ꝑm successionē pluriū indiuiduoꝝ vel ꝑpter hoc.qꝛ vnū indiuiduū sine aliȷ̄s debite ꝯplere nō pt opatōem spēi.ꝛ q nō sint ppetua importat impfectiōem. ideo pluralitas in talibꝫ impfectiōem importat.

¶ At vero aliud facientibꝫ pncipiū magis erit de his manifestum. Considerandum em̄ est vtrum aliquem motum cōtingit esse cōtinuū aut nō.et si ꝯtingit q̄s hic ꝛ q̄s pm⁹ est motuuꝫ. Manifestū aūt q si q̄dē necāriū ē sp motū eē Prim⁹ aūt h ꝛ ꝯtinu⁹.qꝛ pm̄ū ꝯtinuū mouēs mouet ipm motū. necārium est vnum ꝛ eūdem esse ꝛ continuū ꝛ primum.

Octauus liber.

Trib⁊ aūt existentib⁊ motib⁊ alio quidē ſm magnitudinē ⁊ alio ſm paſſi
onem.et qdā ſm locū quē vocamꝰ loci mutatōem hūc necariū eſt pmū
eſſe.impoſſibile eñ eſt augmentū eſſe alteratione nō pexiſtente. Qđ aug
mentat eſt qdē tanq̄ ſili augmentatū.eſt aūt tanq̄ diſſimili.ꝯtrariū eñ ali
mentū dicit ꝯtrario. Addit aūt oīne factū ſile ſimili. Neceſſe eſt igit altera
tionē in ꝯtraria eſſe mutatōem. Atuero ſi alterabit indigebit eſſe alterans
et agens ex potentia calido actu calidū. Manifeſtū igit ꝙ mouens nō ſilr
ſe hʒ. Sed aliqn̄ qdem ꝓpius.aliqn̄ aūt longius ei qđ alterat. Hoc aūt ſi-
ne loci mutatōe nō ꝯtingit eſſe.ſi ergo neceſſe eſt ſemꝑ motū eſſe. neceſſe ē
et loci mutatōem ſemꝑ eſſe pmū motum. Et in loci mutatōe ſicut alia q-
dem pma.alia vero poſteriora pma   Amplius aūt omniū paſſionū pnci
piū denſitas ⁊ raritas. Et graue nāq̄ ⁊ leue.⁊ molle ⁊ durū.⁊ calidū ⁊ fri
gidū.denſitates videtur eſſe ⁊ raritates q̄dam. Denſitaſq̄ ⁊ raritas ꝯgre
gatio ⁊ diſgregatio ſunt ſm q̄s generatio ⁊ corruptio dr ſubſtātiarū. Que
aūt ꝯgregant ⁊ diſgregant neceſſe eſt ſm locū mutari. Atuero ſed eius qđ
augmentat ⁊ decrementū patientis mutat ſm locū magnitudo   Am-
plius ⁊ hinc ꝯſiderantib⁊ erit manifeſtū ꝙ loci mutatio pma.pmū eñ eſt ſi
cut ⁊ in alijs.ſic ⁊ in motu dicet vtiq̄ pmū multipharie. Dicit aūt pus
quo non exiſtente nō erūt alia.illud vero ſine reliqs.⁊ qđ ſm ſubſtātiam ⁊
qđ tempore   Quare qm̄ motū qdem neceſſe eſt eſſe ꝯtinue.erit vtiq̄ cō
tinue.aut qui ꝯtinuus.aut q ꝯſequēter.magis aūt qui ꝯtinuꝰ ⁊ dignꝰ eſt
ꝯtinuū q̄ ꝯſequēter eſſe. Dignꝰ aūt ſemꝑ accipimꝰ in natura eſſe ſi poſſi
bile eſt.poſſibile aūt eſt ꝯtinuū eſſe.monſtrabitur aūt poſteriꝰ.nūc aūt hoc-
ſupponat.⁊ hūc neq̄ vnū aliū poſſibile eſſe.ſed aut loci mutatōne. Neceſſe
igit lationē eſſe pmā.neq̄ vna eñ neceſſitas eſt.neq̄ augmentari.neq̄ alte
rari qđ fertur. nam neq̄ fieri aut corrūpi. Horū aūt neq̄ vnū ꝯtingit.niſi
ꝯtinuus ſit.quē mouet pmū mouens. Adhuc tpe pmū perpetuū eñ ꝯtin
git ſolum mouere ſm hūc   Sed in vno qdem aliq ⁊ habentiū generatio
nem loci mutatōem neceſſe eſt poſtremā motuū eſſe. Poſt eñ ipſum fie-
ri pmū alteratio ⁊ augmentū. Sed loci mutatio iam ꝑfectorū motus eſt.
Sed alterū neceſſe motū eſſe ſm loci mutatōem pus qđ ⁊ generatōis cau
ſa erit his que fiunt nō factum.vt generās eius qđ generat. Qm̄ videtur
vtiq̄ generatio eſſe pma motuū.ꝓpter id ꝙ fieri oportʒ eſſe pmuʒ. Hoc in
vno qdem quolibet eorū que ſunt ſic ſe hʒ ſed alterū neceſſe eſt pus aliquid
moueri his que fiunt.cū ⁊ ipſum non factū eſſe ipſo alterū pus. Qm̄ igit
generatōem impoſſibile eſt eſſe pmā.omnia eñ eſſent que mouent corrup
tibilia manifeſtū eſt.ꝙ neq̄ cōſequentiū motuū .neq̄ vnus pus eſt. Dico
aūt ꝯſequenter augmentū.poſtea alteratōem ⁊ decrementuʒ ⁊ corruptio-
nem. Omēs eñ poſteriores generatōe ſunt. Quare ſi nō eſt generatio pri
or loci mutatione.neq̄ aliarū neq̄ vna ꝑmutationū   Omnino aūt vide-
tur ꝙ ſit imꝑfectuʒ ⁊ ad pncipiū iens. Quare qđ generatōe poſterius.na
tura pus eſt. Ultimū aūt loci mutatio omnib⁊ ineſt.q ſunt in generatione
Unde alia omnino immobilia ſunt viuentiū ꝓpter indigentiaʒ organi.vt
plante ⁊ multa genera animaliū.ꝑfectis aūt ineſt Quare ſi magis ineſt lo
ci mutatio magis comprehendentib⁊ naturā ⁊ motus hic pmus aliorūʒ
vtiq̄ erit ſm ſubſtantiam ꝓpter hoc.   Et qr nequaq̄ ſubſtantiā mutat

q̄ð mouetur motū in eo qð fertur. Secūdū eñ hūc ſolū nihil mutaꝛ ineſſe ſicut eius qð alteraꝛ quale. eius aūt qð augeꝛ ꝛ decrementū patientis q̄tū tum. Maxime aūt manifeſtū eſt. qꝛ mouens ip̄m ſeipſum maxime mouet hūc ꝓprie. qꝛ ſm locū. ꝛ etiā dicimus hic eſſe eoꝝ que mouenꝛ ꝛ mouentiū ꝑncipiū ꝛ p̄mū in his que mouenꝛ ipſum ſeipſum mouēs. Quod quidem igiꝛ loci mutatio prima ſit. manifeſtum eſt ex his.

Queriꝛ Utrū motus localis ſit p̄mus omniū motuū. Arguiꝛ p̄mo ꝙ non. qꝛ qualis eſt ordo motuū talis eſt ordo terminoꝝ. cū motus capiant ſpēm a termino. ſed terminus generatiōis ē p̄or termino motus localis. cū ſub̄a p̄or ſit accidente. igiꝛ ꝛc. Secundo ſic. in his que generanꝛ p̄us eſt aliq̄d generari deinde alterari ꝛ augeri. et deinde moueri localiter. ergo motus localis eſt poſterior alijs motib̄ꝫ. In oppoſitū eſt phus in textu. ¶ Sciendū p̄mo. ꝙ poſtq̄ phus oſtendit ꝙ neceſſe eſt eſſe vnū p̄mū motorē perpetuū ꝛ imobilē. a quo egrediꝛ vnus p̄mus motus q̄ eſt ꝯtinuus ꝛ perpetuꝰ. Conſequēter inquirit q̄s ꝛ qualis ſit ille motus. ad cuius inq̄ſitōem p̄mo oſtendit ꝙ inter oēs motꝰ loci mutatio prior eſt. Secundo oſtendit ꝙ inter omnes motus tantum localis poteſt eſſe ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuus. Tercio oſtendit ꝙ inter motꝰ locales ſolus circularis p̄t eſſe ꝑpetuus. q̄b̄ꝫ oſtenſis habeꝛ quis ꝛ qualis ſit p̄mꝰ motus. ex q̄ patebit q̄le ſit p̄mū mouēs ꝛ de p̄mo in p̄nti q̄ſtione videbiꝛ. Pro q̄ ſit ꝯcluſio r̄nſalis. ¶ Concluſio p̄ma. Motus localis eſt p̄mꝰ omniū motuū. Pro cuius ꝓbatōe ſupponit phus. ꝙ tm̄ tres ſunt motus ſcꝫ ad q̄litatē q̄ eſt alteratio. ad q̄ntitatē. vt augmentatio ꝛ diminutio. ꝛ ad locū qui dꝛ loci mutatio. Tūc ꝓbat ꝯcluſionē tripl'r. Primo ex ꝓprietate ꝛ cōditione motuū. Secūdo ex parte modoꝝ p̄oris ꝛ poſterioris. Et tercio ex ordine mouentiū ꝛ mobiliū. Primo ꝓbat ſic. nam alteratio eſt p̄or augmentatōe. ꝛ motus localis p̄or alteratōe. ergo motus localis eſt p̄or ceteris motib̄ꝫ. Maiorē ꝓbat. qꝛ augmētatio fit aduenīēte nutrimēto. qð primo eſt diſſile ꝛ efficiꝛ ſile. ꝛ nō p̄t fieri ſile niſi ꝑ alteratōem. g̃ augmētatio p̄ſupponit alteratōeꝫ. Minorē ꝓbat. p̄mo. qꝛ i oī alteratōe p̄ꝰ req̄riꝛ alterās qð facit potentia tale actu tale. ſed hm̄ōi alterans nō ſemꝑ eſt in eadē ꝓpinquitate ad id qð alteraꝛ. qꝛ ſemꝑ eodem mō alteraretꝛ. qð eſt falſum. ꝛ ideo efficitur q̄nq̄ ꝓpinquius ꝛ q̄nq̄ longius illi qð alteraꝛ. ſed hoc nō fit ſine motu locali. ergo alteratio p̄ſupponit motum localem. Secūdo alteratio fit ſm paſſibiles qualitates inter quas ſm antiquos raritas ꝛ denſitas ſunt p̄ores. nam alie ſm iſtas diſtinguūtur. ſed raritas ꝛ denſitas ſm eos ſunt ꝯgregatio ꝛ diſgregatio. ꝛ ſm ꝯgregatōem ꝛ ſegregatiōem fiūt generatōes ꝛ corruptōes ſubſtātiaꝝ. ſed in ꝯgregatōe ꝛ ſegregatōe neceſſario eſt motus localis. ergo motus localis neceſſario p̄cedit generatōem et corruptionem. que ſm eos ſunt priores alijs motib̄ꝫ. ¶ Aduertendū tamen eſt circa hanc rōnem. ꝙ ſi attēdatur ordo qualitatum ex parte materie. verum eſt ꝙ rarum ꝛ denſuꝫ ſunt priores. ſi vero ex parte agentis calidum ꝛ frigidum ſunt priores. ꝛ non eſt intelligendum ꝙ generatio ꝛ corruptio ſm veritatem fiāt per congregationem ꝛ ſegregationem. Sed hac opinione tanq̄ probabili ꝛ nōdum reprobata vtitur phus quā tamen in

libro de generatiōe reprobat Aduertendū est tamen ꝙ ꝯgregatio ⁊ se-
gregatio que sunt corporum existentium in actu sunt motus locales vel fi-
unt per motum localem. sed si capiant̄ pro rarefactione ⁊ cōdensatione. sic
nō sunt motꝰ locales vt dictū ē in quarto nisi forte ꝑ accn̄s sicut augmē-
tum ⁊ decremētū. Scđa rō sumit̄ ex ꝑte modoꝝ ṗoris ⁊ posterioris
vn̄ tripl'r aliq̄d dr̄ ṗus altero. vnoº a quo nō ꝯuertit̄ subsistēdi ꝯn̄a ⁊ ē
quo nō existente alia nō erūt sȝ ipm̄ p̄t eē sine alijs. Scđo mō dr̄ ṗus
ꝑm tp̄s q̄đ ē remotiꝰ a p̄senti nūc in p̄terito ⁊ ꝓpinquius p̄n̄ti nūc in fu-
turo Tercio mō dr̄ ṗus ꝑm subām hoc ē ꝑm ꝑfectōeȝ ⁊ cōplemētum
sube vt actꝰ ṗor est potētia ⁊ ꝑfectū ṗus imꝑfecto. ꝓbat̄ ḡ ꝙ motꝰ local'
sit ṗor alijs ꝑm istos tres modos ṗoris. de ṗmo pȝ. qr̄ necē ē motū sꝑ eē.
vl' ḡ ꝑpetuat̄. qr̄ sꝑ ē vnꝰ ⁊ idē motꝰ vl' qr̄ sunt infiniti motꝰ ꝯn̄r se habē-
tes inter q̄s nō ē mediū sȝ ṗmū ē digniꝰ. qr̄ ꝯtinuū ꝑfectiꝰ ē q̄ȝ ꝯn̄r sȝ na-
tura de possibilib' facit q̄đ digniꝰ ē. ḡ magꝭ accipiēdū ē motū ꝑpetuari
ꝑ vnū motū ꝯtinuū q̄ȝ ꝑ plures ꝯn̄r se hn̄tes. sȝ solū motꝰ local' p̄t eē ꝯti-
nuus ⁊ ꝑpetuꝰ vt postea ꝓbabit̄. ḡ motꝰ local' ē ṗmoº ṗor alijs motib'
Itē nō opȝ oē q̄đ mouet̄ local'r alio motu moueri. sȝ nihil mouet̄ aliquo
alio motu nisi p̄exn̄te motu locali. igit̄ ⁊c. Scđoº pȝ. qr̄ ꝑpetuū tp̄e ṗus
ē nō ꝑpetuo sȝ solū motꝰ local' p̄t eē ꝑpetuꝰ ⁊ nullꝰ aliꝰ vt h̄ p̄supponit̄.
igit̄ ⁊c. De tercioº ꝓbat̄. qr̄ ṗora via generatōis sunt posteriora via ꝑfe-
ctōis. qr̄ via generatōis ꝓcedit̄ de iꝑfecto ad ꝑfectū sȝ motꝰ local' in vno
et eodē posterior ē via generatōis alijs. qr̄ ṗmo opȝ aliq̄d fieri deiñ al-
terari ⁊ augeri. vltimo local'r moueri. ḡ motꝰ local' ē ꝑfectior alijs. Iteȝ
ille motꝰ ē ꝑfectior q̄ solū ꝯuenit ꝑfectꝭ sȝ sic ē de motu locali nā videmꝰ
ꝙ plante q̄ sunt iꝑfectiores aīalib' nō mutāt locū. sil'r aīalia īꝑfecta ꝓpt̄
indigētiā organoꝝ nō mouent̄ local'r nisi ꝑ accn̄s. s. ꝑ augmētatōeȝ ⁊ di-
minutōem dilatatōeȝ ⁊ ꝯstrictōeȝ. sȝ aīalia ꝑfecta mouent̄ local'r. ḡ mo-
tus local' solū ꝯuenit aīalib' ꝑfectꝭ Itē ille motꝰ ē ṗor ⁊ ꝑfectior q̄ nihil
variat de subalib' rei sȝ hoc solū ꝯuenit motui locali. igit̄ ē ꝑfectior ⁊ ṗor
int̄ oēs Tercio ꝓbat̄ ꝯclusio ex ordine mouētiū ⁊ mobiliū. qr̄ in ordi-
ne mouentiū q̄ mota mouēt mouēs seip̄m ē ṗmū. sȝ mouēti seip̄m ꝯue-
nit moueri motu locali. ḡ ille motꝰ est ṗus oīb' alijs motib'.

Ad ratōes an̄ oppositū. Ad ṗmā dr̄. ꝙ si termini capiant̄
absolute ꝓ vt vnꝰ ē suba ⁊ aliꝰ accn̄s sic termi-
nus generatōis ṗor ē. sȝ si capiant̄ ꝑm eē q̄đ hn̄t in mouētib' ⁊ mobilibꝰ
q̄ꝝ sunt. sic terminꝰ alicuiꝰ motꝰ local'. s. celi q̄ ē a mouente īmobili ṗor ē
termino generatōis. nā motꝰ local' celi in q̄ȝtū ē tal' mobil' ⁊ a tali mouen-
te ē cā formaꝝ subaliū in istis īferiorib' Ad scđaȝ dr̄. ꝙ lȝ in vno ⁊ eo-
dem loci mutatio sit posterior alijs tn̄ simpl'r ē ṗor. qr̄ ipossibile ē oīa mo-
bilia eē generabilia supposito ꝙ motꝰ sꝑ sit. qr̄ si oīa eēnt generabilia et
corruptibilia ꝯtingeret motum deficere quare oportet esse aliq̄đ mobile
ingenerabile et incorruptibile et ꝯsequenter inalterabile et inaugmēta-
bile cuiꝰ motꝰ sꝑ sit. ⁊ sit cā generatōis et corruptōis oīm generabiliū ⁊
corruptibilium ille nō p̄t esse alius q̄ȝ motus localis

Que aūt loci mutatio ṗma sit nūc monstrandū ē. Sil' aūt ⁊

ꝙ nunc et prius positū est ꝙ cōtingit quēdam motū ꝯtinuū esse et ꝑpetuū esse manifestū erit eadē methodo

Quod quidē igiť alioꝝ motuū ꝯtinuū neqꝫ vnū ꝯtingit esse. ex his manifestū est. Oēs em̄ ex oppositis in ꝯtraria sunt motus ⁊ mutatiōes. vt gn̄atōi q̄dē et corruptōi ens ⁊ nō ens termini sunt Alteratōi ꝯ̄rie passiones augmento ⁊ decremento. aut magnitudo aut ꝑuitas aut ꝑfectio magnitudinis. aut ip̄fectio Cōtrarij aūt sunt qui sunt in ꝯ̄ria Qđ aūt nō sp̄ mouetur ꝫm hunc motum existens prius. necesse est prius quiescere. Manifestū igiť quoniā quiescet in cōtrario mutans Similiter aūt ⁊ in mutationibꝫ. Opponūtur em̄ generatio ⁊ corruptio simpliciter. ⁊ singularꝭ singulari. Quare si impossibile est simul mutari oppositas. nō erit continua mutatio. sed mediū erit ipsorū tempus. Nihil em̄ differt ꝯtraria aut nō ꝯtrarias esse ꝫm ꝯtradictōnem mutationes. si solū impossibile sit eidem simul inesse Hoc em̄ rationi nihil vtile est. Neqꝫ si nō necesse est q̄escere in ꝯtradictione neqꝫ est mutatio quieti cōtrariū. Non em̄ fortassis quiescit qđ nō est corrūpitur aūt in nō ens Sed si solū mediū sit tempus sic em̄ nō erit mutatio continua. Neqꝫ em̄ in prioribꝫ motibꝫ ꝯtrarietas vtile fuit. sꝫ nō ꝯtingere simul esse. Non oportet aūt turbari. qđ idē pluribus erit cōtrariū. vt motus et statui et motui qui est in cōtrariū. sꝫ hoc solum est accipere qđ opponiť quodāmō et motui ⁊ quieti motus ꝯtrariꝰ sicut equale ⁊ mēsurabile. excellēti ⁊ ei qđ excelliť. ⁊ nō ꝯtingit sił oppositos neqꝫ motꝰ neqꝫ mutatōes eē Qđ aūt in generatione ⁊ corruptōe et penitus incōueniēs esse videbiť. s. factū mox necesse est corrūpi. ⁊ nullo tp̄e ꝑmanere. Quare ex his vtiqꝫ fides alijs fiet. phisicū em̄ est qđ similiter se habet in omnibus.

Queriť Utrū aliq̄s motus vel mutatio alia a motu locali p̄t esse ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus Arguiť primo ꝙ sic. qꝛ generationes ⁊ corruptōnes sunt ꝑpetue vt habeť scđo de generatione. igiť

Scđo qn̄ aliquid moueť ad albū dū ꝑuenit ad terminū statim p̄t moueri ad nigrum ⁊ reflecti ad albū et sic in infinitum. ergo alius motus a motu locali p̄t esse ꝯtinuus et ꝑpetuus In oppositū est pħs in textu. Pro respōsione Sciendū. ꝙ postq̄ꝫ pħs ostēdit motū localē esse p̄mū oīm motuū. ꝯsequēter qꝛ necesse est p̄mū motū qui est a primo mouente sp̄ esse cōtinuū. cū sit a mouente simpliciter īmobili inquirit Aresto. quis sit ille motus q̄ vnus ⁊ idē existēs p̄t sp̄ esse ꝯtinuꝰ nā illo habito habeť p̄mus motꝰ simplr̄. et ad hoc inueniendū ostendit ꝙ nullus motus preter localē p̄t esse ꝯtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ nec etiā mutatio. Pro cuius ꝓbatōe pħs p̄mo supponit ꝙ oīs motus seu mutatio est ex opposito in oppositū siue ꝯtrarie siue ꝯtradictorie vt termini generatōis et corruptōis sunt eē et nō esse. alteratōis vero sunt q̄litates ꝯtrarie augmēti ⁊ decremēti magnitudo ꝑfecta ⁊ īp̄fecta. ⁊ a gn̄alitate istiꝰ ꝓpōnis solū excludiť motꝰ circulatōis localꝭ q̄ nō est inť opposita nisi ꝫm q̄d vt patuit i fine sexti. Scđo supponit ꝙ motꝰ capit spēꝫ a terio ad quē. ꝙ illi motꝰ sꝭ ꝯ̄rarij q̄ sꝭ a tīminis ꝯ̄rijs et in tīmios ꝯ̄rios. vt patuit i q̄nto ⁊ silr̄ suo mō dōmē de mutatoibꝫ Cōclusio p̄ma. Nullus motꝰ p̄terq̄ꝫ motū localē vnꝰ ⁊ idē exn̄s

p̄t eē ꝯtinuus et ꝑpetuus. et silr̄ dicendū est de mutatōnib⁹. ꝓbat̄. q꞉ cō‍traria silr̄ inesse eidē nō pn̄t. ḡ neqꝫ motus ꝯtrarij. cū ḡ aliq̄d mouetur ad albū motu dealbatōis illud nō mouet̄ ad nigꝝ motu denigratōnis. Qđ aūt ꝑus existit ꝑ aliqđ tp̄s. et nō mouet̄ motu quo natū est mouere qui‍escit quiete opposita illi motui. ḡ cū aliq̄d mouet̄ motu dealbatōis qui‍escit quiete opposita motui denigratōis. ḡ motus denigratōnis nō p̄t sꝑ esse. Et cū mot⁹ ꝯtrarij sint eiusdē nature si vn⁹ nō p̄t sꝑ esse nec etiā ali‍us. quare seq̄tur ꝙ nullus motus q̄ est de ꝯtrario in ꝯtrariū vnus et idē existens p̄t esse ꝯtinuus et ꝑpetuus. Et silr̄ diceret̄ de mutatōib⁹. Nec valet dicere ꝯtra rōnem ꝙ mutatōes nō sunt ꝯtrarie q꞉ q̄uis nō sunt cō‍trarie tn̄ sunt opposite ſm ꝯtradictōem. ideo capit fundamentū in hoc ꝙ impossibile est nō solū ꝯtraria. imo etiā q̄cunqꝫ vere opposita silr̄ eidem inesse. Vn̄ sicut ipossibile est idē silr̄ eē albū et nigꝝ. et dealbari ⁊ denigra‍ri. ita ipossibile est ꝙ idē silr̄ sit ignis et nō ignis. et etiā mutari ad eē ignis qđ est generari. et ad nō esse ignis. qđ est corrūpi. Sꝫ obijcit̄. nā q̄es nō opponit̄ mutatōi. ḡ nō oꝑtet cū aliq̄d nō mutat̄ aliqua determinata mu‍tatōe qđ q̄escat q̄ete opposita illi mutatōi. Dōm ꝙ nihil differt ad ꝓ‍positū. sꝫ sufficit ꝙ aliq̄d silr̄ ſm tp̄s nō mutet̄ mutatōnib⁹ oppositis. sed ꝙ inter duas oppositas mutatōnes necessario sit tp̄us mediū siue in illo tp̄e dicat̄ mobile q̄escere siue nō mutari. Vn̄ dictū est in q̄nto ꝙ mutatō opponit̄ immutatōi et nō quieti. Sꝫ iterꝝ arguit̄. mot⁹ ꝯtrariat̄ mo‍tui. ḡ nō q̄eti. q꞉ tm̄ vnū vni ꝯtrariū est. Dicit̄ ꝙ nō est incōueniēs ali‍q̄d opponi duob⁹ vni directe et alteri indirecte. vn̄ mot⁹ directe ꝯtrariat̄ motui. et indirecte q̄eti. Scđo sicut ꝓbatū est in fine sexti. oīs mutatio est inter ꝓfixos et determinatos terminos. ḡ oꝑtet oēm mutatōem q̄ est inter opposita esse simplr̄ finitā. ḡ nulla talis p̄t esse ꝯtinua ⁊ perpetua

Conclusio scđa. Motus vel mutatōes q̄ sunt inter opposita ꝯtinua‍ri nō pn̄t ꝑ successionē. sic ꝙ cū aliq̄d mouet̄ ad vnū terminū statim ⁊ si‍ne tp̄e intermedio possit mutari et moueri in oppositū terminū. ꝓbatur: q꞉ sicut ꝯtingit in generatōe et corruptōe. ita et in alijs motib⁹. nā qđ est naturale silr̄ se hꝫ in oīb⁹. sꝫ irrōnable ē dicere ꝙ corruptio imediate succe‍dat generatōi. puta ꝙ cū aliq̄d generatū ē imediate corrūpat̄ q꞉ tūc frus‍tra generatū eēt. igit̄ silr̄ ē in alijs motib⁹. scđo idē ē mot⁹ vn⁹ ⁊ mot⁹ ꝯti‍nuus. sꝫ mot⁹ q̄ ē de albo in nigꝝ. ⁊ mot⁹ q̄ est de nigro in albū non sunt vn⁹ mot⁹ cū sint ꝯrij ⁊ spē drn̄tes. ḡ nō stꝫ vn⁹ mot⁹ ꝯtinu⁹. q̄re oꝑtꝫ ꝙ interueniat q̄es in media. nec pn̄t tales mot⁹ ꝯtinuari cū differāt spē. et cū sit nccē motū p̄mū eē ꝯtinuū seq̄tur ꝙ solus mot⁹ localr̄ q̄ ē p̄m⁹ p̄t eē continuus et perpetuus.

Ad rōnes añ oppo⁹. Ad p̄mā dr̄ ꝙ generatōes ⁊ corrup‍tiones stꝫ ꝑpetue. nō ꝙ sit vna nūero generatio vl̄ corruptio ꝑpetua. vl̄ q꞉ corruptio imediate succedat generatōni. q꞉ si sic oꝑterꝫ idē eadē mutatōne ꝯtinua generari ⁊ corrūpi sꝫ stꝫ ꝑpetue ſm spēꝫ ⁊ successionē pluriū generationū ⁊ corruptionū. Ad scđaꝫ dr̄ ꝙ nō ē possibile ꝙ cū aliq̄d ꝑ motū fit albū ꝙ statim fiat nigꝝ. sic ꝙ dealbatio et denigratio sint vn⁹ mot⁹ ꝯtinuus. q꞉ illi mot⁹ ꝯriant̄ ⁊ drn̄t spē. mō drā. spē nō pn̄t ꝯtinuari.

Phyſicorum

Q Aũt cõtingit eſſe quendã motũ infinitũ vnũ exiſtẽtem cõtinuũ ⁊ hic circularis nũc dicemus. Omne quidẽ em̃ qđ mouet̃ fert̃. aut circulariter aut ſm rectitudinẽ. aut mixtum. Quare ſi neqꝫ illoꝝ alter continuus eſt neqꝫ ex vtriſqꝫ poſ/ſibile eſt continuũ eſſe. Qđ autem fertur ſm rectũ ⁊ finitũ. non ferat̃ conti nue manifeſtũ eſt. Reflectitur em̃. reflexũ autez ſm rectũ ꝑ contrarios mo tus mouet̃. Cõtrarius em̃ ſm locũ ē qui eſt ſurſum ei q̄ eſt deorſũ. ⁊ q̄ ē an̄ ei qui ē retro ⁊ q̄ ē ad ſiniſtrũ. ei q̄ ē ad dextrũ. Loci em̃ ꝯtrarietates he ſũt Quis aũt ē vnus ⁊ ꝯtinuus motus. ṗus definitũ eſt. q꞉ qui eſt vnus ⁊ in vno tp̄e ⁊ indifferẽti ſm ſpēm Tria ei ſunt. id qđ mouet̃. vt hõ aut deꝰ. et q̄n vt tempus. ⁊ terciuz in quo. Hoc aũt eſt locus aut paſſio aut ſpēs aut magnitudo. Cõtraria em̃ differũt ſpecie. ⁊ nõ vnũ ſunt loci aut dicte dif/ferentie. Signũ aũt ꝙ motus ꝯtrarius ē. qui eſt ab. a. ad. b. ei qui ē ab ip̄o b. ad. a. Et q꞉ ſtant ⁊ repauſant ad inuicez ſi ſil'r fiãt. Et in circulo ſil'r. vt q̄ ē ab a in. b ei q̄ eſt ab. a. in. c. Siſtũt em̃ ⁊ ſi cõtinui ſint. ⁊ ſi nõ fiat reflectio ꝓpter id ꝙ ꝯtraria ſe ſe corrũpũt ⁊ ꝓhibent ad inuicē. ſꝫ nõ q̄ ē in latus. ei q̄ eſt ſurſum. Maxie aũt manifeſtũ ꝙ īpoſſibile ē cõtinuũ eſſe q̄ eſt in rectitu dine motũ. q̄a reflexũ necē eſt ſtare nõ ſolũ in recta. ſed ⁊ ſi ſm circulũ ferat̃ Nõ em̃ idē ē circulo ferri ⁊ circulũ. Eſt em̃ aliq̄n quidē ꝯtinuũ qđ mouet̃ Aliq̄n aũt in idem veniens vñ motũ eſt reflecti iterũ. Qꝫ aũt neceſſe ē ſta/re fides eſt nõ ſolũ in ſenſu ſed in rõne. Principiũ aũt hoc eſt. Tribꝫ enim exiſtentibꝫ ṗncipio medio ⁊ fine. mediũ ad vtrũqꝫ eſt ⁊ vnũ numero. rõe aũt duo. Amplius aliud eſt qđ eſt potentia. ⁊ qđ eſt actu. Quare recte q̄ infra ſunt terminoꝝ quelibet. ſi igit̃ potentia quidē eſt mediũ. Actu aũt nõ eſt ni/ſi diuidat hanc ſic ⁊ ſtans iterũ inceperit moueri. Sic aũt mediũ ṗncipiuz fit ⁊ finis. ṗncipiũ q̄dez poſterioris. Finis aũt principij. Dico aũt vt ſi qđ fert̃ ab a. in. b. ſtet ⁊ iterũ ferat̃ in. c. Cũ aũt ꝯtinue ferat̃. neqꝫ factũ eſſe neqꝫ abeſſe poſſibile eſt a. ſm. b. ſignũ. ſed ſolũ eſſe in nũc. In tp̄e aũt nullo preter cuius ip̄m nũc eſt diuiſio tp̄is in tres. a. b. c. Si aũt ad eſſe ꝯcedat aliq̄s et abeſſe ſꝑ ſtabit. a. qđ fert̃. Impoſſibile em̃ eſt a ſimul ad eſſe in. b. ⁊ ab eſſe ī alio ergo ⁊ alio ſigno tp̄is eſt Tempus itaqꝫ erit qđ in medio. Quare q̄e ſcit. a in. b. Sil'r aũt ⁊ in alijs ſignis. Eadē em̃ rõ in oībꝫ. Cuz aũt vtat̃ a. qđ fert ip̄o. b. medio ⁊ principio ⁊ fine. neceſſe eſt ſtare ꝓpter id qđ duo facie ſicut vtiqꝫ ſi ⁊ intelliget. ſed ab. a. q̄dem ſigno abfuit ṗncipio. in. c. aũt affu it cũ perficiat ⁊ ſtet. Unde ⁊ ad dubitatõem hoc dicēdũ hꝫ em̃ dubitatõ nē hãc. Si em̃ ſit qđ eſt. e. ei qđ eſt. z. equale ⁊. a. ferat̃ cõtinue ab e. extremo ad. c. Sil'r aũt fit. a. in. b. ſigno. ⁊. d. ferat̃ ꝯtinue a. z. extremo ad. i. regularit̃ et velocitate ſimili ip̄i a. ip̄m d. an̄ veniet igit̃. i. q̄ꝫ. a. in. c. Prius em̃ mouēs et diſcedēs ṗmũ venire necē ē. Nõ g° ſil'r affuit. a in. b. ⁊ abfuit ab eodē. vnđ poſterius fit. Si em̃ ſil'r nõ poſterius ē. ſꝫ necitas erit ſtare. Nõ g° ponēduz eſt cũ. a. affuit ſm. b. ip̄m. d. ſil'r moueri. a. z. vltio. Si em̃ affuit. a. in. b. erit et abeſſe ⁊ nõ ſil'r. ſꝫ erat in deciſione tp̄is ⁊ nõ ī tp̄e. Hoc q̄dē igit̃ ē īpoſſibile ſic dicere ⁊ ī cõtinuo. ſꝫ in reflectenti necē eſt ſic dicere Si em̃ qđ ē. i. feratur ad ip̄m. d. ⁊ iterũ reflectens deorſuz ferat̃ ab vltimo. d. ⁊ fine vtet̃ ⁊ ṗncipio vno ſigno vt duobꝫ. Unñ ſtare necē ē. Neqꝫ ſil'r affuit in ip̄o. d. ⁊ abijt ab ip̄o

d. ſbi em̄ ſimul eſſet ⁊ nō eſſet ab eodē nunc. Atuero olim ſolutio nō danda eſt non em̄ cōtingit dicere. ꝙ ſm ipm. d. ſit ipm. i. in deciſione. nō affuit autē neqꝫ defuit. Neceſſe ei ē in finē venire q̄ actu eſt nō potentia Quod quidez igit̄ eſt in medio potentia eſt. Hoc aūt actu. ⁊ finis quidē deorſum. princi-piū aūt ſurſum. motiuū ergo ſimilit̄. Neceſſe eſt ergo ſtare reflectens in rec to. Nō ꝰ cōtigit ꝯtinuū motū in recto ⁊ ꝑpetuū eſſe. Eodē aūt mō obuian dum eſt ad interrogantes zenonis rōnem. ⁊ volentes ſi ſemp mediū trā-ſiri oportet. Nec aūt infinita ſunt. infinita aūt tranſire impoſſibile eſt. Aut ſicut ipam hanc eandē quidem rōnē aliter interrogant. volentes ſimul mo-uendo medietatē prius numerare ſm vnūquodqꝫ factuz mediū. Quare abeunte totā. infinitū accidit numerare numerū. Hoc aūt conceſſo impoſſibi le eſt. In primis igit̄ rōnib; de motu ſoluimus. per id ꝙ temp⁹ infinita ha bet in ſeipo. Non em̄ incōueniens eſt ſi infinito tpe infinitū tranſit aliqs. Si militer aūt infinitū vtiqꝫ in longitudine eſt ⁊ tpe. Sed hec ſolutio ad inter rogantē q̄dem ſe habet ſufficiēter. Interrogabat em̄ ſi infinito tpe infinitū tranſire atqꝫ numerare cōtingit. ad rem aūt ⁊ ad veritatē nō ſufficienter. Si aūt aliqs dimittens magnitudinē ⁊ interrogauerit ſi infinito tpe cōtin git infinita tranſire. interroget in ipo tpe eadē. habet em̄ tps infinitas diui-ſiones. nec adhuc ſufficiens hec ſolutio. Sed verū dicēdū eſt. qđ quidē dixi mus in modo rōnib;. Si em̄ aliqs ꝯtinuū quidē diuiſerit in duo media hic vno ſigno tanqꝫ duob; vtitur. Facit em̄ ipm ꝑncipiū ⁊ finē. Sic autez facit numerās ⁊ in media diuidens. ſic aūt ⁊ diuidentē nō erit cōtinua. ne-qꝫ linea neqꝫ motus. Cōtinuus em̄ motus ꝯtinui eſt. In ꝯtinuo aūt ſunt infinita media. ſed nō actu ſed potentia. Si vero faciat actu non faciet cō tinuū. ſed ſtabit. Qđ quidem in numerante media manifeſtū eſt q; accidit Unū em̄ ſignū neceſſe eſt in ipo numerare vt duo. Alterius quidē enim mediū finis. alterius aūt ꝑncipiū erit. ſi nō vnū numeret cōtinuū ſed duas medietates. Quare dicendū eſt ad interrogantē ſi cōtingit infinita tranſi-re. aut in tpe. aut in longitudine. q̄a eſt quidē ſic. Eſt aūt nō ſic. Actu enim cū ſint nō ꝯtingit. potentia aūt cōtingit Qđ em̄ cōtinue mouet̄ ſm accńs infinita tranſiuit. ſimpliciter aūt nō. Accidit aūt linee infinita media eſſe. Subſtantia aūt altera eſt et eſſe.

Aniſeſtū aūt. ⁊ q̄a niſi aliqs faciat tpis diuidēs ſignū prius ⁊ po-ſterius ſemp poſterioris rei erit ſil' eſſe ⁊ nō eſſe. ⁊ idem eſſe ⁊ nō eē et qn̄ fuit nō ē. Signū quidē igit̄ vtriſqꝫ cōmune eſt ⁊ priori ⁊ po ſteriori ⁊ vnū ⁊ idē numero. rōne aūt nō idem e. hui⁹ quidē em̄ finis eſt. il lius aūt ꝑncipiū. Res aūt ſemp poſterioris paſſionis eſt. Sit em̄ tps in q̊ ē a. b. c. res in quo d. Hoc in a. quidē tpe albū. In b. aūt nō albū. In c. ergo albū ⁊ non albū. In quolibet em̄ ipius a. verū eſt dicere albuz ſi oī tpe hoc erat albū. ⁊ b. nō albū. c. aūt in vtriſqꝫ. Nō ergo dandū eſt in oī. ſed preter vltimū nunc in quo eſt c. Hoc aūt iam poſtremū ⁊ ſi fiebat albū. ⁊ ſi corrū pebat albū in a. oīe factū eſt. ⁊ corruptū eſt in c. Quare albū aūt ⁊ nō al-bum ꝑmū in illo verū eſt dicere aut cū eſt factū nō erit. aut cū corruptuz eſt erit. aut ſimul albū ⁊ nō albū. ⁊ oīno eſſe ⁊ nō eſſe neceſſe eſt Si aūt quod-cunqꝫ fuerit prius nō ens. neceſſe eſt fieri ens. ⁊ cū ſit non eſt. nō poſſibile ē in athoma tpa diuidi tempus. Si em̄ in a. tpe d. fiebat albū factū eſt autē

ſimul ⁊ eſt in altero indiuiduo tpe. habito aūt in b. ſi in a. fiebat. nō erat in b
albū generatōem em̄ oportet eſſe quandā mediā. Quare ⁊ tp̄s erat. in quo
fiebat. Nō em̄ eadē erat rō ⁊ nō athoma diuidentibꝫ. ſed ipſius tpis in q̄ fie-
bat factū eſt. ⁊ eſt in vltimo ſigno cui⁹ nihil ē habitū nec̄ ꝯñter. ſꝫ indiuiſi-
bilia tpa ꝯñter ſunt. Manifeſtū aūt eſt. qꝛ ſi in a. toto tpe fiebat nō eſt plus
tp̄s in quo factū eſt ⁊ fiebat q̄ꝫ in quo fiebat ſolū oī. Quibꝫ quidē igitᷣ aliq̄s
tanq̄ꝫ ꝓprijs credet rōnibꝫ. he ⁊ hm̄ōi quedā ſūt. Rōnabiliter aūt ⁊ ex his
intendentibꝫ videbitᷣ alicui ⁊ idē hoc accidere. Om̄e em̄ qđ mouetᷣ cōtinue
ſi a nullo ꝓhibeatᷣ in quod quidē venit ſm̄ loci mutatōez. in hoc ⁊ ferebatᷣ
prius. vt ſi in b. venit ⁊ ferebatᷣ in b. ⁊ nō cū ꝓximū erat. ſed mox ſicut ince-
pit moueri. q̄d em̄ magis nunc q̄ꝫ prius. ſiľr aūt ⁊ in alijs. Qđ aūt ab a fertᷣ
in c. iterū veniet in a ꝯtinue motū. cū q̄ ab a. in c. ferebatᷣ tūc ⁊ in a fertᷣ ſm̄
motū qui eſt a. c. ⁊ ecōuerſo. Quare ſiľ cōtrarijs. Cōtraria em̄ q̄ ſm̄ recti-
tudinē. Simul aūt ⁊ ex hoc mutat in q̄ nō eſt. Si igitᷣ hoc īpoſſibile neceſſe
eſt ſtari in c. nō ergo vnus mot⁹. diſtinctus em̄ ſtatu nō eſt vnus. Ampli⁹
ēt ex his manifeſtū vľr magis de oī motu. Si em̄ om̄e qđ mouetᷣ mouetᷣ
aliquo dictoꝝ motuū. ⁊ quieſcit aliqua dictarū oppoſitaꝝ quietū. non erat
em̄ alius preter iſtos qđ aūt nō ſemꝑ mouetᷣ ſm̄ hunc motū. Dico aūt qui-
cunq̄ſ ſunt alteri ſpecie ⁊ nō ſi aliq̄ ꝑs ē totius neccē eſt prius quieſcere ſm̄
oppoſitā quietē. Quies em̄ priuatio eſt motus. Si igitᷣ ꝯtrarij q̄dē motus
ſunt q̄ ſm̄ rectitudinē. ſiľ aūt nō ꝯtingit moueri ꝯtrarios qđ ab a. ad c. fertᷣ
ſimul ⁊ ab ipo c. ad a. Quoniā aūt nō ſiľ fertur. mouetᷣ aūt ſm̄ hunc motū
neceſſe eſt prius quieſcere apud c. Hec em̄ oppoſita quies ei q̄ eſt a c. mo-
tui. Manifeſtū igitᷣ ex his q̄ dicta ſunt qm̄ nō eſt cōtinuus motus. Ampli-
us aūt ⁊ hec rō magis ꝓpria eſt de his q̄ dicta ſunt. Simul em̄ corruptū ē
qđ nō albū. ⁊ qđ factū eſt albū. Si igitᷣ ꝯtinua alteratio ad albū ex non al-
bo. ⁊ ex albo ad nō albū nō manet aliq̄ tpe ſiľ corruptū eſt nō albū ⁊ factū
eſt albū. ⁊ factū ē nō albū. Triū em̄ erit idem tp̄s. Amplius nō ſi cōtinuū
eſt tp̄s ⁊ mot⁹ ſꝫ ꝯñter. Quō igitᷣ erit vltimū idem ꝯtrarioꝝ. vt albedinis
et nigredinis.

Queritᷣ Utrū omne qđ reflectitᷣ neceſſe ſit in puncto reflexio-
nis quieſcere. Arguitᷣ pͥmo q̄ nō. qꝛ ſi faba ſurſū ꝓij-
ciatᷣ ⁊ obuiet molari cadēti reflectitᷣ. ⁊ tn̄ ī pūcto reflectōnis nō q̄ſcit alias
molaris q̄ſceret qđ falſū ē. Scđo ſic. ſi lapis ſurſū ꝓiect⁹ q̄ſceret ſeq̄retᷣ
q̄ graue exiſtens ſurſū ⁊ nō ꝓhibitū quieſceret ꝯñs ē falſū. igitᷣ. In oppo-
ſitū eſt ph̄s in textu. Pro rn̄ſione. Sciendū primo. q̄ poſtq̄ꝫ ph̄s oſtē-
dit. q̄ mot⁹ localis ē ꝑmus motuū ⁊ q̄ null⁹ alius pōt eſſe cōtinuus. Cō-
ſequēter oñdit q̄ ſolus motus circularis pōt eſſe cōtinuus. ꝓ quo ph̄s pre-
mittit q̄ ſolū ē triplex mot⁹ localis. ſcꝫ rectus circularis ⁊ cōpoſitus ex his
vt ſi aliq̄d moueatᷣ ꝑ cordā ⁊ arcū. qđ aūt oſtenditᷣ nō cōuenire ſimplicibus
ſatis oſtenditur de compoſitis. ideo ſufficit inquirere an motus ſimplex
rectus poſſit eſſe ꝯtinuus de quo in preſenti videbitur aut motus circu-
laris de quo in ſeq̄ntibꝫ videbitᷣ.

Sciendum eſt ſecundo. q̄ motus rectus eſt qui fit ſupra magnitu-
dinem rectam. ſed omnis talis eſt finita. vt patuit in tercio huius. ſed
omnis magnitudo finita tempore finito pertranſitur. vt patuit in ſex-

to. q̄re opoꝛꝫ omnē motū rectū tp̄e finito ꝑuenire ad terminū magnitudis
et sic termīari. ergo null⁹ talis est infinitus nisi dicaꝛ ꝙ dum ꝑuenit ad ter
minū magnitudis ꝯtinue sine q̇ete recedit ab illo. ⁊ ita deinceps mot⁹ rec
tus ⁊ reflex⁹ sint vn⁹ mot⁹. vñ solū h̄° ꝑpetuari possit mot⁹ rect⁹. Si g̊ ꝓ
batū sit ꝙ mot⁹ reflex⁹ nō sit vn⁹ mot⁹ cōtinuus satis ꝓbatū erit ꝙ ipos
sibile ē aliquē motū rectū sꝑ eē ꝯtinuū Cōclusio ꝓ̇ma. Impossibile ē mo
tū reflexū cū ꝓ̇mo ꝯtinuari. ꝓbaꝛ ꝓ̇mo rōibꝫ naturalibꝫ. ⁊ deinde rōnibꝫ lo
gicis. Pria rō ipossibile ē ꝯ̄ria ad inuicē ꝯtinuari. ſꝫ illi mot⁹ sūt ꝯ̄rij. igiꝛ.
Maioꝛ pꝫ. nā ad ꝯtinuitatē mot⁹ tria reqrūꝛ. s. vnitas tp̄is. vnitas subiec-
ti. ⁊ vnitas foꝛme ꝺm quā ē mot⁹. ſꝫ ꝯ̄ria spē dr̄ūt. g̊ ipossibile ē ꝯ̄ria ad in-
uicē ꝯtinuari. Mioꝛ pꝫ. nā mot⁹ ꝯ̄rij sūt qꝝ termini sūt ꝯ̄rij. ſꝫ mot⁹ refle
xi ⁊ ꝓ̇mi termī sūt ꝯ̄rij. nā in locis sex sūt dr̄e positōis ad inuicē ꝯ̄rie. s. sursuꝫ
deoꝛsū ⁊c̄. mō ois reflexio fit ꝺm aliquā istaꝝ dr̄aꝝ. vt si mot⁹ ꝓcedēs erat
sursū reflectio erit deoꝛsū. ⁊ sic termī illoꝝ motuū sūt ꝯ̄rij. Idē ꝓbat ꝑ h̄us
a signo. nā isti mot⁹ se inuicē ipediūt ⁊ cessare faciūt siue fiāt supra lineā rec-
tā. siue ī circulo. g̊ ꝯ̄rianꝛ. Nō ē tñ intelligēdū ꝙ mot⁹ circulares ꝓꝑe ꝯ̄rie
tur q̄uis eñ sint a termīs ꝯ̄rijs. tñ nō sūt ꝺm lineā breuissimā. ſꝫ magꝭ de
bēt dici repugnātes q̄ꝫ ꝯ̄rij. Scd̄a rō illi mot⁹ nō sūt ꝯtinui inter q̄s medi-
at q̇es. ſꝫ inter ꝓ̇mū motū ⁊ reflexū necē ē eē q̇etē ī pūcto reflexiōis. igiꝛ Pro
declaratōe mioꝛis ꝑ̄supponiꝛ. ꝓ̇mo ꝙ tria sūt ī magnitudie ꝑtrāsita. s. mediū
ꝓ̇ncipiū ⁊ finis Scd̄o supponiꝛ ꝙ lꝫ mediū sit vnū nūero. est tñ duo ꝺm rōeꝫ
inq̄ꝫtū ē finis ꝓ̄cedentꝭ ⁊ initiū seq̄ntis. Tercio supponiꝛ. ꝙ aliud ē eē actu ⁊
esse ī potētia. iō cū aliq̇d ꝯtinue moueꝛ ab extremo in extremū vni⁹ magni
tudis. mediū magnitudis nō ē ꝓ̇n^m neqꝫ finis mot⁹ ī actu ſꝫ solū ī potētia
iō ī illo medio mobile nō ē ī actu. ſꝫ ī potētia solū. nec dr̄ ibi accedere vel re-
cedere nisi ī poña. qꝛ nō ē ibi ꝑ aliqđ tp̄s. ſꝫ solū ꝑ nūc tp̄is. qđ q̇dē nūc etiaꝫ
se nō hꝫ vt ī actu ſꝫ ī poña. ſꝫ cū erat mobile ī ꝓ̇ncipio illi⁹ magnitudis. q̇a
tale ꝓ̇ncipiū ē in actu. ita etiā nūc qđ ē ꝓ̇n^m tp̄is sumebaꝛ ī actu. siꝛr dōm est
dū ē in alio extremo. qꝛ tale extremū ē finis ī actu. ⁊ iō ibi ē nūc ī actu. si g̊ in
medio magnitudis sumaꝛ mot⁹ ꝓ̄cedēs ꝺm actū. ⁊ ibi īcipiat alꝛ mot⁹ ꝺm
actū. tūc mediū hꝫ ī actu rōeꝫ ꝓ̇ncipij ⁊ finis. mō sic ē de pūcto reflexiōis nā
in ipo mot⁹ ꝓ̄cedēs finiꝛ ī actu. ⁊ actu īcipit mot⁹ reflex⁹. Tūc aꝛ. sic. vlꝛ est
idē nūc ī q̊ mobile ad illđ pūctū reflexiōis accedit. ⁊ ī q̊ recedit vlꝛ ē aliud ab
eo nō ꝑt dici ꝙ sit idē. qꝛ tūc in eodē nūc mobile actu eēt ⁊ nō eēt ī illo pūcto
qꝛ cū accidit ad illū pūctū ibi ē. cū ꝓ̄o recedit nō āpli⁹ ē. g̊ ē aliud ⁊ alīđ nūc
ſꝫ inter q̄cūqꝫ duo nūc mediat tp̄s. g̊ mobile ꝑ aliqđ tp̄s māsit ī ipo pūcto
qꝛ qđ ī aliq̊ tp̄e manet in eodē pūcto ꝺm se totū q̇escit. g̊ necē ē oē qđ flectiꝛ ī
pūcto reflexiōis q̇escere. g̊ mot⁹ reflex⁹ ⁊ ꝓ̄cedēs nō sūt vn⁹ mot⁹. Dein
de aꝛ. rōnibꝫ logicis. Pria rō ē dū aliq̇d moueꝛ a ꝓ̇n° motus sꝑ dr̄ moueri
ad vltimū t̄minū mot⁹. g̊ si ñ sit q̇es ī pūcto reflexiōis seq̇ꝛ ꝙ idē siꝛ moue
biꝛ ꝯ̄rijs motibꝫ ꝓ̄bi grā. si aliqđ ascēdat sursū ⁊ postea cadat deoꝛsuꝫ. si illi
mot⁹ sint vn⁹ dū mobile incipiebat moueri ad vltimū terminū sui motus
ſcꝫ deoꝛsū. g̊ siꝛ sibi ꝯuenit ascēdere ⁊ descēdere. Scd̄a rō. si ita eēt seq̄reꝛ ꝓ̇-
mo ꝙ aliq̇d moueret ad aliquē terminū a q̊ nōdū recessit ⁊ ab aliq̊ termino
in q̊ nōdū fuit pꝫ. qꝛ in casu posito dū mobile incipit ascendere iā dr̄ moueri
deoꝛsū. ⁊ tñ ñ dū fuit sursū. Tercia rō siꝛ coꝛrūpiꝛ nō albū ⁊ gñaꝛ albū ⁊ tū

ex nõ albo fit albũ. ⁊ simul corrũpit albũ ⁊ fit nõ albũ. cum ex albo fit nõ al
bum. ergo si motus reflexus possit in omi genere. cum p̃mo ꝯtinuari. seq̄
tur ꝙ idem erit motus quo ex nõ albo fit albũ. ⁊ ex albo fit nõ albũ. ergo si
militer generabit ⁊ corrũpetur albũ. qd̓ est impossibile. ⁊ ex secũda ratõne
posita satis patꝫ responsio ad quesitũ. Sed circa secũdaꝫ rõnem mouet et
soluit phus tria dubia. quoꝝ primuꝫ est Ponant̄ due magnitudines. vna
e.b.c. secũda. ꝫ.i. ⁊ sit vltima ps magnitudinis p̃me. b.c. equalis. ꝫ.i. Dein
de ponãtur duo mobilia equaliter mota quoꝝ. a. moueat̄ ꝯtinue a pũcto. e
vsq₃ ad pũctum. c. D. vero tũc recedit a puncto. ꝫ. cũ. a. accedit ad. b. si ergo
aliud sit nũc in quo. a. sit in pũcto. b. ⁊ ab eo recedit. sequit̄ ꝙ. d. p̃us veniet
ad. i. q̃. a. ad. c. q̄ p̃us recessit a pũcto. ꝫ. q̃. a. a pũcto. b. hoc aũt videt̄ incõ
ueniẽs. cũ equaliter moueant̄ ⁊ magnitudo. b. c. sit equalis magnitudini. ꝫ.
i. ergo etiã videt̄ falsum qd̓ dictum est in rõne secũda. scꝫ ꝙ est aliud instãs
in quo mobile accedit ad aliq̄d pũctum. ⁊ in quo recedit ab eodẽ pũcto Re
spondet phus ꝙ argumentũ haberet apparentiã si. a. esset actu in. b. ita ꝙ. b
esset actu mediũ magnitudinis ⁊ haberet actu rõnem finis ⁊ rõnem p̃nci
pij. sed nõ est ita cũ. a. ponatur ꝯtinue moueri a pũcto. e. vsq₃ ad punctum
c. ideo. a. non est in. b. nisi per instans. et est idem instans in quo accedit ⁊
in quo recedit ab ipso. b. modo sic non est in reflexione. q̄ punctus reflexi
onis est actu finis p̃mi motus. ⁊ actu p̃ncipium secũdi. quia ille pũctus est
actu. ideo nõ p̃t esse idem instans quo mobile accedit actu ad ipsuꝫ. ⁊ in q̄
ab ipso recedit. ⁊ sic pꝫ solutio p̃me dubitatõis. ¶ Secũda dubitatio est de
rõne Zenonis qua nitebat̄ improbare motũ localẽ ꝓpter pũcta infinita exi
stentia inter extrema magnitudinis. Sed p̃us respõsum est ad hãc rõneꝫ
ideo ꝓ nũc dimittit̄. ¶ Dubitat̄ tercio. cũ aliq̄d fit per aliqd̓ temp⁹ nõ
est. ⁊ ꝑ aliud est. cũ ergo ista duo tp̃a sint ad inuicẽ ꝯtinua ꝑ instans. dubi
um est vtrũ in illo instanti copulãte esse vel nõ eẽ res sit vel nõ sit. vt vtro
q₃ mõ se habeat. ⁊ hoc est querere vtrũ vltimũ instans transmutationis sit
attribuendũ vtriq₃ terminoꝝ vel alteri tm̃. R̃ndet phus ꝙ illud instans
attribuendũ est posteriori passioni. id est vltimo termino. vt cũ aliq̄d gene
rat̄ in instãti generatõis dr̄ esse. ⁊ dum aliq̄d dealbat̄ in instãti terminante
dealbatõem est albũ Patꝫ. q̄ cũ aliq̄d dealbat̄ vel in vltimo termino trãs
mutatõis est albũ vel nõ. si sic habet̄ intẽtũ. si nõ. cũ ex nõ albo nõ fiat albũ
nisi ꝑ transmutatõem. seq̄tur ꝙ instans datum nõ erat vltimus termin⁹
transmutatõis. qd̓ est ꝯtra casum positũ. Et si arguat̄. cũ aliquid dealba
tur in toto tp̃e dealbatõis est nõ albũ. ergo ⁊ in quolibet instãti illius tp̃is.
Respondet phus negãdo ꝯsequẽtiã. q̄ accipiendũ est vltimũ illius tem
poris in quo p̃mo est album

Ad ratiões Ante oppositũ. Ad p̃mã dr̄. ꝙ in illo casu pro
iectũ reflectit̄ nõ ꝑ se. sed pure ꝑ accñs. ideo in
illo casu nõ ꝯtingit ip̃m quiescere simpliciter q̃uis quiescat ꝓprio motu et
solum moueat̄ motu alteri⁹. ⁊ hec ꝯclusio intelligit̄ de motu reflexo ꝑ se
Ad secũdam dr̄. ꝙ licet virtus violentie per quaꝫ lapis mouet̄ sursum in
termino motus nõ sufficiat ampli⁹ mouere. tamẽ sufficit detinere mobile
per aliqd̓ tp̃s ꝯtra suũ motum. Ideo hꝫ rationem prohibentis. ideo graue
sursum quiescens est ab aliquo prohibitum.

Octauus liber.

Qui aūt in circulari erit vnus ⁊ ꝯtinuus: nullum em̄ im possibile ꝯtingit Qđ em̄ ex .a. mouet̄ simul mouebitur in .a. ꝺm eandē positōem. In qđ em̄ veniet ⁊ mouet̄ in hoc ⁊ ex hoc. sed nō simul mouebit̄ ꝯtrarijs neqꝫ oppositis Nō em̄ oīs q̄ est in hoc ei q̄ est ex hoc ꝯtrarius est neqꝫ opposituꝰ. sed ꝯtrariꝰ in recta q̄dem. Hic em̄ est ꝯtrariꝰ ꝺm locū. vt q̄ ꝺm dyametrum. distat em̄ plurimū. Oppositꝰ aūt q̄ est ꝺm eādē longitudinē. Quare nihil ꝓhibet moueri ꝯtinue. ⁊ nullo tpe deficere. Circularis q̄dē em̄ motꝰ est ab eodē in idem Rectus aūt ab eodē in aliud. ⁊ q̄ q̄dē in circulo. nequaqꝫ in eisdeꝫ est Qui ꝟo ꝺm rectitudinē. multotiēs in eisdē est. Cū q̄deꝫ igit̄ q̄ semꝑ in alio ⁊ alio fit ꝯtingit moueri ꝯtinue. Qui ꝟo in eisdē multotiēs nō ꝯtingit. necesse ē em̄ simul moueri ꝯtrarios. Quare neqꝫ in semicirculo neqꝫ in alia circulatione neqꝫ vna ꝯtingit moueri ꝯtinue. Multotiēs em̄ necesse eadē moueri ⁊ ꝯtrarias mutatōes mutari. Non em̄ copulat ꝑncipio finē. q̄ aūt circuli copulant ⁊ solus ē ꝑfectꝰ ꝭ Manifestū aūt ⁊ ex hac diuisiōe. qm̄ nō contingit alios motꝰ eē ꝯtinuos. In oīb; em̄ accidit eadē moueri multotiens vt in alteratōe media. ⁊ in eo q̄ est q̄ntitatis ꝺm mediū magnitudinis. ⁊ in generatōe ⁊ corruptōe siliter. Nihil em̄ differt pauca aut multa facere in q̄bus est mutatio neqꝫ mediū ponere aliq̄d aut auferre. Utrobiqꝫ em̄ accidit eadē moueri multotiēs Manifestū igit̄ ex his. qm̄ neqꝫ physiologi bn̄ dicūt oīa sensibilia moueri sꝑ dicētes. moueri eī nccē ē aliquē hoꝝ motuū ⁊ maxīe ꝺm illos ē alterari. Fluere eī dicūt ⁊ sꝑ corrūpi adhuc āt ⁊ gn̄atōeꝫ ⁊ corruptōeꝫ alteratōeꝫ dicūt Nō āt nūc dixit vl̄r ꝺ oī motu qđ ꝺm nullū motū ꝯtingit moueri ꝯtinue extra quē circulo. Quare neqꝫ ꝺm alteratōnem neqꝫ ꝺm augmentū ꝙ q̄dē igit̄ neqꝫ infinita sit mutatio. neqꝫ vna neqꝫ cōtinua extra circuli motū nobis dicta sint tanta. Qꝫ aūt lationum circularis ꝑma sit manifestū ē. Oīs em̄ ꝺm locū motꝰ. sicut ⁊ ꝑus diximꝰ aut in circulo aut in recto. aut mixtꝰ est. Hoc aūt nccē est ꝑores eē illos. ex illis em̄ ꝯstitutꝰ ē. Recto aūt circularis. simplex em̄ ⁊ ꝑfectus magis ē. In infinitū em̄ nō est rectū ferri. sic em̄ infinitū nō ē. sꝫ neqꝫ si esset. moueret̄ vtiqꝫ nihil nō em̄ fit impossibile. Trāsire aūt in infinitū īpossibile est. in infinito aūt recto reflectēs q̄dē ꝯpositꝰ est. ⁊ duo sunt motꝰ. non reflexus aūt imꝑfectꝰ et corruptꝰ. Prius aūt ⁊ natura ⁊ rōne ⁊ tꝑe ē ꝑfectū q̄dē imꝑfecto. corruptibili aūt incorruptibile Amplīꝰ ꝑor est quē ꝯtingit ꝑpetuū eē nō ꝯtingēti. Circularē q̄dē igit̄ ꝯtingit ꝑpetuū esse. alioꝝ aūt neqꝫ loci mutatōem neqꝫ aliū neqꝫ vnū ꝯtingit esse ꝑpetuū. statū em̄ oporꝫ fieri. Si aūt status est. corruptꝰ est motus ꝑor Rōnabiliter aūt accidit circularē vnū esse et ꝯtinuū ⁊ nō rectū. Eius em̄ q̄ in recto determinatū est ꝑncipium ⁊ finis ⁊ mediū. ⁊ oīa hec hꝫ in seipso Quare ē vnde incipiet qđ mouet̄. ⁊ vbi finiet Apud terminos em̄ q̄escit oē aut vnde aut vbi. circulares aūt indeterminati sunt. q̄d em̄ magis q̄cūqꝫ terminꝰ eoꝝ q̄ sunt in linea. Silr̄ em̄ vnum q̄dqꝫ ꝑncipiū ⁊ mediū est ⁊ finis. vt ⁊ sꝑ q̄daꝫ sint in ꝑncipio ⁊ fine ⁊ nunqꝫ vū mouet̄ ⁊ q̄escit q̄dāmō sphera. eūdē em̄ obtinet locū. Cā aūt est. ꝙ oīa hec accidūt centro. ꝑncipiū em̄ ⁊ mediū magnitudinis ⁊ finis ē. Quare ꝓpter id ꝙ centrū extra circulatōem ē. nō est vbi. qđ fert̄ q̄escat. sic em̄ sꝑ fert̄ circa mediū. sed nō ad vltimū. ꝓpter hoc aūt manet. ⁊ sꝑ q̄escit quodāmō

Physicorum

totū. ꝛ mouent̄ ꝯtinue Accidit aūt ꝯuersum ꝛ nāq; qm̄ mēsura motuuȝ circulatio p̄ma ē necē est ipsaȝ eē Oia em̄ mēsurāt̄ p̄mo. ꝛ q2 p̄us mēsura aliorum est · Ampli⁹ aūt ꝛ regularē ꝯtingi circularem esse solū. q̄ em̄ in recto a p̄ncipio irregulariter ferūt̄ ꝛ ad finē. Oia em̄ q̄to distāt q̄dē pl⁹a q̄escēte ferunt̄ veloci⁹. Circularis aūt soli⁹ neq; finis neq; p̄ncipiū in ipso aptū natū est eē. sed extra. Q̄ aūt s̄m locū mutatio p̄m⁹ motuū est. testant̄ oēs q̄cunq; de motu fecerūt memoriā. Principia em̄ tradūt ipsius mouētibus s̄m hmōi motū. Disgregatio āt ꝛ ꝯgregatio mot⁹ s̄m locū sunt. sic em̄ mouēt ꝯcordia ꝛ discordia. hec q̄dē em̄ disgregat. illa aūt ꝯgregat. ipoꝝ aūt intellectū ait Anaxagoras disgregare mouentē p̄us. Silr̄ aūt ꝛ q̄cūq; hmōi q̄dē neq; vnā cām dicūt. ꝓpter vacuū aūt moueri dicūt. Et nanq; hi s̄m locum motum natura moueri dicunt. Motus enim propter vacuum loci mutatio est. ꝛ sicut in loco aliorum autem neq; vnū ineē p̄mis corpib⁹. sed his que sunt ex his opinant̄. Augmētari em̄ ꝛ corrumpi ꝛ alterari ꝯgregatis ꝛ disgregatis athomis corpib⁹ dicūt. Eodē aūt mō q̄cūq; ꝓpter densitatē aut raritatē instituūt generatōem ꝛ corruptōeȝ. ꝯgregatiōe em̄ ꝛ disgregatōe hec ꝯponūt. Ampli⁹ aūt ꝛ p̄ter hos aīam cām facientes motus ip̄m seip̄m em̄ mouēs. Principiū eē dicūt eoꝝ q̄ mouent̄. Mouebit autez aīal ꝛ oē aīatū s̄m eū q̄ē s̄m locū antokimsim Et ꝓprie aūt moueri dicim⁹ solū qd̄ mouet̄ s̄m locū motū. Si aūt q̄escat q̄dē in seipso. augmentet̄ aūt et detrimentū patiat̄ aut alteratū ꝯtingit quodāmodo moueri. simplr̄ autem moueri nō dicimus. Qd̄ q̄dē igit̄ semꝑ motus erat. ꝛ erit oīm t̄pe. ꝛ qd̄ p̄ncipiū ꝑpetui motus. Adhuc aūt q̄s motus p̄mus. ꝛ quē motū perpetuū ꝯtingit esse solū. ꝛ p̄mū mouēs qd̄ imobile sit dictum est

Querit̄ Utrū mot⁹ circularis possit eē ꝯtinu⁹ ꝛ ꝑpetu⁹. Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. q2 si sic seq̄ret̄ ꝙ esseȝ infinit⁹. s3 h̄ est impossibile. q2 oīs mot⁹ ē inter t̄minos finitos. s3 null⁹ mot⁹ q̄ ē inter terminos finitos p̄t eē infinit⁹. g̃ ꝛc. Sc̄do sic. si mot⁹ circularis esseȝ ꝯtinu⁹ ꝛ ꝑpetu⁹ oporteret ꝑpetuitatē ei⁹ fieri ꝑ quādā reflexiōnē. ꝛ tūc argueret̄ sicut in p̄cedēti q̄stiōe Tertio sic. mot⁹ ꝯdiuidit̄ mobili. vt patuit in sexto. s3 nullū ē mobile infinitū. g̃ ꝛc. In oppo^m est p̄hus in tex. Pro responsione ¶ Sciēdū. ꝙ postq̄ ꝓbatū ē ꝙ oꝫ eē vnū p̄mū motū ꝯtinuū ꝛ ꝑpetuū, ꝓcedēte ab vno motore ꝑpetuo. penit⁹ imobili. ꝛ ōnsū ē ꝙ mot⁹ localē ē p̄m⁹ oīm. Deīn ꝙ null⁹ ali⁹ a motu locali p̄t eē ꝑpetu⁹. postremo q2 mot⁹ rect⁹ nō p̄t ꝑpetuari sic ꝙ sit vn⁹ ꝛ ꝯtinu⁹. ꝯn̄ter ōndit p̄hs ꝙ mot⁹ circularis p̄t eē ꝯtinu⁹ ꝛ ꝑpetu⁹. q2 ꝓcedit a p̄mo motore simplr̄ q̄ de nēcitate ē cā alioꝝ motuū ꝛ si ille mot⁹ p̄t eē ꝑpetu⁹ nēcario ē ꝑpetu⁹. q2 i ꝑpetuis non dr̄t eē ꝛ posse. Ccl̄o p̄ma. mot⁹ circularis p̄t eē ꝯtinu⁹ ꝛ ꝑpetu⁹. ꝓbat̄. q2 illud ē possibile q̄ posito ineē nullū seq̄t̄ ip̄ossibile. s3 si ponat̄ motus circularis ꝯtinu⁹ ꝛ ꝑpetu⁹ nullū seq̄t̄ ip̄ossibile. g̃ ꝛc. Minor p3. q2 illud impossibile qd̄ seq̄bat̄ ponēdo motū rectū eē ꝯtinuū ꝛ ꝑpetuū erat ꝙ motus ꝯtrarij eēnt vn⁹ mot⁹ ꝯtinu⁹ s3 nō seq̄t̄ illud ip̄ossibile. ponēdo motū circularē eē ꝯtinuū ꝛ ꝑpetuū. Qd̄ ōndit̄ p̄°. q2 i oī motu circulari illd̄ qd̄ exit ab aliq̄ pūcto redire p̄t in eūdē pūctū s̄m eādē dispōnē ptiū mobil'. ita ꝙ ps q̄ erat poꝛ i exitu a pūcto erit etiā poꝛ i reditu ad illū pūctū. ꝛ sic nō ē ꝯtrarietas in dispōne partiū mobilis. quod non ꝯtingit in motu locali. immo pars que erat prior in primo motu in reflexione fit posterior. ergo illi mo

tus nõ sunt ꝯtrarij. Secũdo ꝯtrarietas inter duos terminos solum attẽ-
ditur ſm lineã rectã. ꝑ quã solũ mensurari pt maxima distantia inter duo
pũcta. ſm quã distantiã in loco attendit̃ ꝯtrarietas. Sed ꝙ nõ mẽsuretur
talis distantia ꝑ lineã circularẽ pꝫ. qꝛ inter duo pũcta pñt infinite linee cur-
ue describi. ꝛ tñ nisi vna recta tm̃ describi pt. ergo illa distantia maxima so-
lum mensurari pt ꝑ lineã rectã. ergo motus q̇ sunt ſm lineaꝫ circularẽ nõ
ꝯtrariant̃. Tercio pꝫ. qꝛ partes mot⁹ circularis nõ sunt ꝯtrarie. qꝛ in mo-
tu circulari fit reditus ab eodẽ in idẽ. nõ per idem spaciũ. sed ꝑ aliud fit exi-
tus ab vno. ꝛ ꝑ aliud fit reditus in ideꝫ. mõ de rõne ꝯtrarioꝝ est ꝙ sint cir-
ca idẽ. igit̃ possibile est aliq̇d moueri circulariter sine oppõne motuũ. quare
motus circularis pt esse ꝯtinuus ꝛ perpetu⁹. qđ nõ ꝯtingit in motu recto.
qꝛ semꝑ fit redit⁹ ab eodẽ in idem ꝑ idem mediuꝫ. ideo exitus ꝛ reditus sũt
motus oppositi. Et hoc ꝯtingit. qꝛ in linea recta finis nõ ꝯiũgitur ṗnci-
pio. ꝛ siľiter est in semicirculo. ꝛ in aliq̃ portõe circuli. Ex hac rõne seq̇tur
ꝙ nullus motus p̃ter circularẽ pt esse ꝑpetuus. qꝛ in oĩ alio si fiat redit⁹
hoc est ꝑ idem mediũ. vt si in alteratiõe ex frigido fiat calidũ fiet transitus
ꝑ tepidũ. ꝛ si fiat reditus in frigidũ. iterũ fiat transitus ꝑ tepidũ. ꝛ sic fit siľr
in alijs ¶ Conclusio secũda. Motus circularis est ṗm⁹ omniũ motu-
um. Patꝫ. qꝛ motus circularis est ṗmus inter oĩes motus locales. nam
oĩs motus localis est rect⁹ vel circularis vel mixtus ex his. sed mixtus
nõ pt esse ṗmus ꝛ circularis ṗor est recto. qđ ṗmo ostendit̃. qꝛ ꝑfectum et
incorruptibile natura. perfectiõe. ꝛ tpe. ṗus est imꝑfecto ꝛ corruptibili. sꝫ
omnis motus rectus est corruptibilis ꝛ imꝑfectus. motus aũt circularis
est perfectus. igit̃. Minor pꝫ. qꝛ nulla magnitudo recta est infinita. al's su-
pra ipam nõ ꝯtingeret moueri. qꝛ impossibile est fieri qđ impossibile est fa-
ctum esse. ergo quelibet est finita. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs nullus motus rectus pt eẽ
infinitus. ꝛ cuilibet motui recto potest aliq̇d addi. quare est imꝑfectus. et
ꝯtingit ad terminũ in quo cessat. ꝛ sic est corruptibilis. Nec pt dici ꝙ mot⁹
rectus sit infinitus per reflectiõnem vt supra patuit. sed motus circularis
est perfectus. qꝛ semꝑ in eo finis ꝯiũgit̃ ṗncipio ꝛ est incorruptibilis. qꝛ sꝑ
est in suo ṗncipio. Secũda rõ. motus q̇ est ꝑpetu⁹ natura tpe ꝛ defĩitiõe
est ṗor nõ ꝑpetuo. sed circularis pt esse perpetu⁹. alius aũt nõ. igitur ꝛc.
Tercia rõ. esse ṗmũ ṗncipiũ in aliquo genere. ꝛ esse illius generis mẽsurã
ꝯuertũtur ad inuicẽ. sed mot⁹ circularis est mẽsura oĩm alioꝝ. igit̃. Quar-
ta rõ. nã motus regularis ṗor est motu irregulari. sed solũ circularis po-
test esse regularis. nõ aũt rectus. nã si motus rectus sit naturalis est velo-
cior in fine q̃ꝫ in ṗncipio. ꝛ violentus ecõtra. In circulari ꝓo vt dictuꝫ est.
nõ est assignare ṗncipiũ ꝛ finẽ. que tñ assignari pñt in magnitudine recta.
ergo in motu circulari nõ est assignare partẽ que intendat̃ aut remittat̃ Ex
dictis pꝫ. ꝙ motus nõ perpetuat̃ ꝑ successionẽ pluriũ motuũ ꝯsequenter se
habentiũ. sed qꝛ est vnus motus ꝑpetu⁹ cuius ꝑpetua ꝯtinuitas est cau-
sa successionis ꝑpetue generatõis ꝛ corruptõis istoꝝ inferoꝝ. Et qꝛ in pri-
ma rõne huius questionis supponit̃ ꝙ motus localis sit prior alijs. ꝛ q̃uis
hoc ꝓbatum sit. hoc tñ iterũ ꝓbat phs ꝑ opiniones antiquorum. ꝛ ṗmo
ꝑ Empedoclem ponentẽ litẽ ꝛ amiciciã esse ṗncipia motuũ ꝑ ꝯgregatio-
nem ꝛ segregatõem que sunt motus locales ſm ipsum. Secũdo ꝑ Ana

xagoram ponentē intellectū agentē esse primā causam motus.qđ specialis
ter posuit de motu locali. Tercio ꝑ dimocritū qui posuit vacuū esse causā
motus.mō vacuū si esset maxime esset causa mot⁹ localis. Quarto ꝑ opi
nionē ponētiū vnū materiale p̄ncipiū ex quo fierēt res ꝑ cōdensatōem ꝛ ra
refactōem que sunt cū motu locali. Quinto ꝑ opinionē Platonis ponētis
aīam esse primā causam motus ꝛ p̄mo motus localis. Sexto ꝑ opiniōes
vulgariū dicentiū nihil moueri ꝓprie nisi qđ mouet motu locali.ergo mot⁹
localis est prim⁹ oīm motuū.ꝛ inter mot⁹ locales circularis ē primus.

Ad rōnes ante expositū. Ad p̄mā dī ꝙ motus circularis ē infinitus.nō quidē ꝺm terminos. q̄a in omni die
naturali ꝑtingit de termino ad terminū sed est infinitus ꝺm duratōnē per
petuā vel reiteratōem ꝯtinuā circulationū que sunt cōtinue Ad scđam
patuit ꝙ non est sile de motu circulari ꝛ de motu recto.qꝛ in circulari nō fit
reditus per idem mediū. Ad tertiam dicitur ꝙ illa diuisio intelligit
de ꝑtib⁹ motus q̄s hꝫ a mobili.et nō de ꝑtib⁹ quas habet ꝺm duratōem

Quod aūt necesse est impartibile esse et nullā habere ma
gnitudinē nūc dicamus opponentes primū de prio
ribus ipso Horū autem vnū quidē est. ꝙ impossi
bile est nullum finitū mouere ꝺm infinitum tempus. Tria eī
sunt quod mouetur mouens in quo tertiū tempus.hec aūt aut finita oīa
aut infinita sunt omnia.aut quedā.aut duo.aut vnū.Sit igiť.a mouens
quod aūt mouetur.b.tempus infinitum in quo c. Ipsum.d.igiť moueat
aliquam ꝑtem ipsius.b. q̄ est in quo.e. Non igiť in equali ipsi.c.In plu
ri eīm maius.Quare nō est infinitū tempus quod est ipsius ꝫ. Sic itaq̄
ipsi d.apponens auferam ipsum a. Ipsi aūt e.ipsum b. Tempus aūt no
auferam semꝑ remouens equale infinitū eīm est Quare oīe a.totū b.mo
uebit in finito tempore ipsius.c. Non ergo possibile est a finito moueri
nihil scđm infinitū motū. Quod q̄dē igiť nō contingit finitū in infinito
tempore mouere manifestum est.

Queritur Utrū mouens in tempore infinito de necessitate sit in finite virtutis Arguitur primo cōtra presuppositū
qꝛ mobile motus et tempus equaliter diuidūtur et similiter se habēt ad
esse finitū et infinitū.sed nullū est mobile infinitū ergo nullus est motus
tempore infinitus ergo nō potest ꝯcludi ꝙ primū mouēs sit infinite vir
tutis. Scđo ponēdo perpetuitatem mūdi cū Aresto.sol mouit ꝛ mo
uebit ista inferiora tempore infinito et tn̄ est finite virtutis.igitur ꝛc.
Tertio si esset aliquod mouens infinite virtutis tūc moueret suum mo
bile in instanti temporis.ḡ moueret et nō moueret vt de grauitate infini
ta arguitur primo de celo. In oppositū arguiť per Aresto.qui ex per
petuitate motus cōcludit infinitatem ꝟtutis primi mouentis Scien
dum primo. ꝙ postq̄ ph̄s ostendit quis et qualis sit primus motus.qꝛ
circularis continuus et perpetuus. Consequenter ostendit quale sit pri
mum mouens et principaliter intendit ꝙ est impartibile ꝛ oīno nullā ha
bens magnitudinem ratione cuius predeterminat quedā necessaria pri
mo ꝙ est infinite virtutis Scđo ꝙ virtus infinita non pōt esse in mag

nitudine finita. et cum nulla magnitudo sit infinita cõcludit mouẽs ꝑmũ nullam habere magnitudinẽ Ad ostendendũ primũ ꝑ supponit ꝙ in oĩ motu tria ꝯcurrũt. scȝ mouẽs mobile ⁊ tempus in quo fit motus. ⁊ hec tria necesse est aut oĩa esse infinita aut vnũ infinitũ alijs existentibꝫ finitis aut ecõtra. Et dimissis duobꝫ primis mẽbris q̇ nihil faciũt ad ꝓpositũ Aresto. ꝓsequit̃. tertiũ ostendẽs ꝙ impossibile est vnũ istoꝝ esse infinitũ alijs duobꝫ existentibꝫ finitis et spẽaliter de tꝑe ꝓ q̊ sit hec. Cõclusio. Impossibile est tempus esse infinitũ nisi mouens sit infinite virtutis. ꝓbatur. q2 detur mouens finitũ. a. et mobile finitũ. b. et tp̃s infinitũ c. capiatur ergo mouentis ꝑs ꝓportionata toti q̃ sit d. et pars mobilis q̃ sit e. cuȝ ergo pars mobilis equaliter mota in minori tẽpore ꝑtrãsiat aliqđ signuȝ magnitudinis supra quã fit motus q̃ȝ totũ mobile. sequit̃ ꝙ ip̃m. e in minori tꝑe quã sit. c. ꝑtransibit aliqđ signũ magnitudinis qđ ꝑtrãsit totum b. sit. ergo illud tẽpus minus ȝ. qđ sit ꝑs illius tꝑis infiniti ⁊ cũ mouẽs et mobile sint finita ⁊ oẽ finitũ ꝑ ablatõem finiti tandẽ consumat̃. capiant̃ in mouente ⁊ mobili ꝑtes equales ꝑtibꝫ iam captis donec consumantur mouẽs et mobile ⁊ addant̃ ꝑtibꝫ iam acceptis cum ergo ꝑs mobilis accepta in ꝑte tꝑis finita moueat̃ a ꝑte mouẽtis ⁊ ꝑtransierit determinatũ signũ magnitudinis sequit̃ ꝙ quelibet pars eius similiter in parte tẽporꝫ finita ꝑtransibit aliqđ signũ ⁊ cũ nunq̃ȝ possit consumi totũ tempus ⁊ ex ꝑtibus finitis multitudine ⁊ magnitudine resultet finitũ sequitur ꝙ oẽs ꝑtes mobilis mouebũtur ab oĩbꝫ ꝑtibus mouentis tꝑe finito. g̊ ⁊ totuȝ mobile mouebit̃ tꝑe finito a toto motore quare si tp̃s sit infinitũ oportet mobile esse infinitũ ⁊ si sic nec esse est mouẽs esse infinitũ. ergo mouẽs ꝑ tẽpus infinitũ necessario est infinite virtutis Sed cõtra obiceret̃ q2 hec ratio est intelligẽda de ꝑ̇mo mobili ⁊ primo mouente quibꝫ repugnat diuisio ergo rõ supponit falsum. Dĩm est ꝺm sanctũ Thomam. ꝙ in talibus demõstrationibꝫ vtitur Aresto. diuisione ꝑtiũ mobilis ⁊ mouẽtis nõ realiter ita ꝙ ꝺm actũ fiat talis diuisio sed solũ fit talis diuisio ꝺm significatõem nostrã ꝑ intellectũ vel imaginatõem signando vnã ꝑtem sine actuali diuisione ipsius continui vt dđo si hoc totũ moueat̃ hec ꝑs prius attingit ad signũ spacij q̃ȝ scđa ⁊ scđa q̃ȝ tertia. ⁊ sic de alijs. Item obicit̃ si sit aliquod mouens infinite ꝟtutis ingenitũ ⁊ incorruptibile illud se habebit equaliter ad mouendũ. ergo poterit mouere tꝑe infinito q2 ideȝ sꝑ manens idẽ natũ est sꝑ facere idẽ. g̊ ex infinitate motus ꝺm tẽpus nõ potest Aresto. ꝯcludere infinitatẽ motoris ꝺm virtutẽ. Pro solutõe huius est aduertendũ Sciendũ scđo. ꝙ tp̃s motus põt capi dupl'r. Vno° ex ꝑte mobilis ꝺm ꝑtes eius. Alio° ex ꝑte magnitudinis sup̃ quã fit motꝰ vna eĩm ꝑs mobilis prius transit vnã ꝑtẽ magnitudinis q̃ȝ totũ mobile et sil'r totũ mobile prius trãsit vnã ꝑtẽ magnitudinis q̃ȝ totã magnitudinẽ Et si bñ ꝯsideret̃ rõ Aresto. clarũ est ꝙ capit tp̃s motus ex ꝑte mobilis. vt patȝ cũ đt ꝙ ꝑtes mobilis in minori tꝑe mouent̃ q̃ȝ totũ mobile hec eĩm minoritas tꝑis nõ põt capi ex ꝑte magnitudinis nisi in ordine ad aliqđ signũ determinatũ q2 ꝑs mobilis a ꝑte mouentis sibi ꝓportionata eq̄li tꝑe equale spaciũ ꝑtrãsit sicut totũ mobile et ita si totuȝ mobile ꝑtrãsiat illud signũ tꝑe infinito ⁊ si mobile sit infinitũ oportet ꝙ mouẽs sit in

finite virtutis qꝛ virtus mouentis debet excedere virtutē siue resistētiam mobilis. q̄ quidē virtus est infinita si mobile sit infinitū Sz iterū replicatur qꝛ nullus est motus infinitus ex parte mobilis cū nullū sit mobile infinitū sz solū est infinitus motus ex parte magnitudinis resumpte et ad sic mouendū tpe infinito sufficit virtus finita. ergo rō Aresto. nō ↄcludit primū mouens esse infinite virtutis. Respōdetur q̄ necessario illud qd est prima cā motus infiniti oportet q̄ sit causa infinitatis motus qꝛ causa que est per se prior est causa per accidens et causa per se primo terminatur ad effectū per se qꝛ causis proprijs correspōdent effectus proprij vt dictū est in secundo. dictū enim est prius q̄ tēpus motus capi pōt ex parte mobilis et ex parte magnitudinis Similiter dōm est de infinitate motus tempus autem motus qd capitur ex parte mobilis per se sibi ↄuenit et similiter infinitas motus si esset talis quia sibi conueniret per ꝓpriū subiectū eius Sed tempus motus qd accipitur ex parte magnitudinis sibi cōuenit per accidens et similiter infinitas postq̄ enim totum mobile suū motū ↄpleuit supra vnā magnitudinē q̄ iterū redeat et sit infinitū tēpus sic ꝓueniēs ex parte magnitudinis per hoc q̄ mobile resumit motū accidit motui ergo illius qd est prima cā infinitatis per accidēs virtus per se nō terminatur ad illā infinitatem sz per accidens si terminaretur ad finitatē motus. q̄ esset per se et hoc mō esset mouendo mobile infinitū si esset et ꝓpter hoc secūdi motores orbiū q̄uis moueāt motu infinito per accidens nō oportet q̄ sint infinite virtutis qꝛ nō sunt per se cause illius infinitatis qꝛ vt dictuz est cā per se primo debet terminari ad effectuz per se. et etiā illā virtutē ex se nō hn̄t sz ex alio. Similiter dōm est de sole q̄ mouet hec inferiora tpe infinito supposita ꝑpetuitate mūdi tn̄ est finite virtutis. qꝛ nō est per se cā illius infinitatis vn̄ si eēt aliqd mobile infinitū neq̄ sol neq̄ intelligentie ipm mouere possent sz solū primū mouēs et hec fuit mirabilis subtilitas Aresto. ex hoc q̄ primus motus q̄ est per accidens infinitus ↄcludit primū motorē eē infinite virtutis eo q̄ effectus per accidens nō pōt eē ꝓprius terminus alicuius cause per se et primū mouens simpliciter est cā illius infinitatis per accidens. ergo oportet q̄ possit esse causa per se alicuius infinitatis per se sic q̄ ex parte sui nō sit defectus et si sit defectus hoc est ex parte ꝓducibilis

Ad rōnes Ad oppositū Ad primā dr̄ q̄ tēpus motus qd habet a mobili secundum partes eius nō pt eē infinitū nisi mobile sit infinitū. sz tēpus qd hz ex parte magnitudinis resumpte pt esse infinitū sicut et motus. Ad secūdam patet solutio ex dictis. Ad terriā dr̄ q̄ in primo de celo Aresto. arguit de grauitate et leuitate q̄ sunt virtutes naturales. modo virtus primi motoris q̄uis sit infinita tamē est intellectualis et volūtaria ideo nō agit secundum vltimū sui posse sicut facit virtus naturalis. sz secundum q̄ intelligit et vult.

Quod aūt oīno in finita magnitudine nō ↄtingit infinitam esse potētiā. ex his manifestū est sic enim plus potentia semper eq̄le in minori faciens tēpus vt calefaciens aut dulce faciēs aut ꝓiciēs. et oīno mouēs Necesse ergo et a finito q̄dē infinitā aūt habetē potētiā pati. aliq̄d patiēs. et plus q̄ ab alio

Plus em̄ est infinita potentia. Atuero tempus non cōtingit esse nullū Si em̄ est in quo a. tēpus in quo infinita vis calefacit. aut depellit i quo aūt a.b. finita quedā ad hanc maiorem semper accipiens finitā veniam. Aliquādo ad id qd̄ in a. tempore motū erat. Ad finitū em̄ sp̄ addens excellens oīe determinatum ⁊ auferens deficere similiter. In equali ergo tempore mouebit finita ipsi infinite. Hoc aūt est impossibile Nullū itaq̄ finitum contingit infinitā potentiā habere neq̄ infinitū finitā. et tn̄ contingit in minori magnitudine ampliorem potentiā esse. Sed adhuc magis in maiori plurimā Sit igitur in quo est. a.b. infinitū. sȝ b.c. habet potentiā q̄ndā que in aliquo tempore mouet ipm̄ d. in tp̄e in quo est e.z. Si igit̄. b.c. duplā accipio. in medio mouebit tp̄e ipius e.z. Sit. n. hec ꝓportio. Quare in. z. et e. mouebit ergo sic accipiens sp̄. a.b. q̄dē nequaquam transibo. Tempore aūt dato semp̄ minus accipiam infinita ergo potentia erit. Oēm em̄ finitā potentiā excellit Omis aūt finite potētie necesse est finitū esse et tempus. Si ei in quodā tanta maior in minori q̄dem determinato aūt mouebit tp̄e ₰m cōuersionē ꝓportōnis. Infinita eī omis potentia sicut multitudo et magnitudo excellens oē finitū Est aūt hoc demonstrare et sic accipiens em̄ quādā potentiā eandem genere ei. q̄ est in infinita magnitudine. infinita magnitudine. existentem q̄ mensurabit eā que est in infinita magnitudine finitā potentiā Quod q̄dē igit̄ nō cōtingit infinitā esse potentiā in finita magnitudine neq̄ finitā infinita ex his palam est.

Queritur Utrū in magnitudine finita possit esse virtus infinita vel econtra in magnitudine infinita virtus finita Arguitur primo ꝙ sic. quia primus motor est infinite ꝟtutis est in primo orbe. vt habet̄ in scd̄o de celo. sed primus orbis est finite magnitudinis. vt dicit̄ p̄mo de celo. ergo in magnitudine finita est virtus infinita Scd̄o sic. stat in minori corp̄e esse maiorem ꝟtutē q̄ in maiori corp̄e ergo possibile est ꝙ in magnitudine finita sit virtus infinita In oppositum est phs in textu Pro responsione est Sciendū p̄mo. ꝙ postq̄ phs ostēdit ꝙ mouēs tp̄e infinito necessario est infinite ꝟtutis Cōsequēter demōstrat ꝙ virtus infinita nō p̄t eē in magnitudine finita et h̄ valet ad ꝓbāduȝ ꝙ primū mouēs ē penit⁹ indiuisibile ⁊ nullā hn̄s magnitudinē ostendit etiā Aresto. ꝙ in magnitudine infinita nō potest eē virtus finita et illud per cōcomitantiā sequitur ad primū licet nō sit principaliter intentū ¶ Cōclusio prima. in magnitudine finita nō potest esse virt⁹ infinita. ꝓ cuius probatione duo supponūtur. Primū est. ꝙ maior virt⁹ sp̄e qualem effectū perficit in minori tempore q̄ minor virtus. Secūdū est. ꝙ q̄uis maior virtus equalem effectum perficiat in minori tempore q̄ minor impossibile est tn̄ ꝟtutem aliquā quātūcunq̄ magna sit in non tp̄e mouere. q: omis motus est in tempore Tunc arguit̄ sic. si in magnitudine finita essȝ virtus infinita sequeretur ꝙ ipa in non tp̄e moueret qd̄ est impossibile. per scd̄am suppositōeȝ. patet ꝯsequētia. q: si talis ꝟtus infinita aliquo tempore finito moueret q̄tūcūq̄ ꝑuo signet̄ illud tempus ꝑ a. capiatur virtus finita alicui⁹ magnitudinis finite que etiā mouebit

in tpe finito.licet in maiori.ꝛ sit illud tẽpus.a.b.cũ ergo cuiuslibet finiti ad finitũ sit ꝓportio.seq̄tur ꝙ tpis.a.b.ad tps.a.erit determinata ꝓportio sm quã maius excedit min⁹.addat̃ ergo sm eandẽ ꝓportõem qua vnũ tẽpus excedit aliud virtus finita ad virtutẽ finitã datã tũc aggregatum ex illis virtutib⁹ duab⁹.qd̉ erit finitũ mouebit in equali tpe ipsi tpi.a.q꞉ q̄ntum cre scit virtus tantũ decrescit tps.ḡ virtus finita ꝛ infinita in equali tpe moue būt.ꝛ cũ adhuc virtuti finite possit fieri additio absq꞉ hoc ꝙ adequat̃ vir- tuti infinite.q꞉ semꝑ erit finita.seq̄tur ꝙ virtus finita in minori tpe moue- bit q̄ȝ infinita.qd̉ est impossibile ꝑ p̉mã suppõnem.ḡ est impossibile virtu- tem infinitã mouere tpe finito.ḡ si talis esset moueret in nõ tpe.qd̉ iterũ est impossibile.ḡ impossibile est virtutẽ infinitam esse in magnitudine finita

¶ Sed obijceret̃.q꞉ hec rõ nõ solũ videt̃ ꝓbare ꝙ in magnitudine finita nõ possit esse virtus infinita.sed etiã ꝙ nulla sit virtus infinita.qd̉ est ꝯtra p̄dictã regulã. Rñdet̃ ꝙ virtus q̄ nõ est in magnitudine est agẽs ꝑ intelle ctũ.ꝛ a tali mouet̃ celũ.vt dr̃.xij.metaphy.virtus aũt q̄ est in magnitudi- ne agit naturaliter. Et inter istas virtutes talis est drña.q꞉ agens natura- le semꝑ agit sm vltimũ sui posse.ꝛ actio eius ꝓportionat̃ sue nature.ꝛ ideo si sit virtutis infinite actio eius erit infinita.quare si in aliqua magnitudine esset virtus infinita.cũ esset agens naturale ꝛ motus ab ea procedens esset infinite velocitatis ꝛ in nõ tpe.sed actio agentis ꝑ intellectũ nõ ꝓportiona tur sue nature.sed inseq̄tur modũ forme apprehense. Et ideo domificator nõ facit domũ q̄ntam ꝛ qualẽ posset.sed q̄ntam ꝛ qualem vult ꝛ intelligit. Vñ nõ oportꝫ si sit aliqua virtus infinita intellectualis sine magnitudi- ne ꝙ moueat velocitate infinita.sed tanta velocitate q̄nta ꝯgruit fini ꝓpter quẽ agit Ubi aduertendũ.ꝙ nihil mouet̃ nisi habẽs magnitudinẽ.ꝛ sic velocitas motus est effectus receptus a mouente in aliquo habente mag- nitudinẽ.ꝛ impossibile est aliqd̉ habens magnitudinẽ recipere effectuꝫ ade quatũ virtuti alicuius agentis ꝑ intellectũ.q꞉ omnis natura corporea se habet ad intellectũ.sicut particulare ad vl'e.ideo q̄uis sit aliqua virtus in finita extra magnitudinẽ.nõ oꝑtet ꝙ in aliqua magnitudine faciat effec- tum sibi adequatũ.quare nõ oportꝫ si p̉mus motor sit infinite virtutis ce lum infinita velocitate moueri.sꝫ aliq̉d hñs magnitudinẽ p̄t recipe effectũ minorẽ ꝛ etiã eq̄lẽ ꝟtuti actiue existẽti in magnitudine.ĩõ si essꝫ ꝟt⁹ ifinita ĩ mḡnitudine seq̄ret̃ ꝙ possꝫ habere effectũ sibi corñdẽtẽ in aliq̄ magnitudi ne.effectus aũt sibi correspondẽs esset infinita velocitas motus.ꝛ sic opor teret talẽ virtutẽ mouere in nõ tpe.qd̉ est impossibile. Item si obijciat̃. celum p̄t moueri tpe infinito.ergo etiã possibile est ipm moueri infinita ve locitate.ergo in nõ tpe. Cõcedit̃ añcedens.q꞉ illud nõ repugnat magnitu dini circulari.Sed negat̃ ꝯña.q꞉ repugnat magnitudini circulari in nõ tẽ pore moueri.oporteret eñ ꝙ oĩa pũcta circuli in vno instãti tempis essent sub vno ꝛ eodẽ pũcto.qd̉ est impossibile ¶ Conclusio secũda. In mag nitudine infinita nõ p̄t esse virtus finita.pro qua notat phs ꝙ oppositum eius maxime videret̃ esse verũ ꝓpter illud qd̉ tactũ est in secũda rõne ante oppositũ.sed tñ illud nõ ꝯcludit.q꞉ licet paruus ignis sit maioris actiuita tis magno aere.poterit tñ tm̃ accipi de aere ꝙ adequabit̃ virtus eius virtu ti ignis.ꝛ cũ infinitum nunq̄ȝ posset totum accipi.impossibile est ignẽ finite

quātitatis adequari ſm virtutē aeri infinite quātitatis Probatꝰ hec ꝯcluſio vt ſit magnitudo infinita.a.b.cuius ſit ꝟtus finita. Deinde capiatꝰ aliq̄ magnitudo finita que ſit.b.c.cuius virtus ſit finita Iterū capiatꝰ aliqua ꝑs magnitudinis īfinite q̄ ſit.a.c.vel ḡ illius ꝑtis erit aliqua virtus vel nō.ſecundū dici nō pt.qꝛ impoſſibile eſt corpus naturale eſſe ſine ꝟtute.ſi ſic.cū non poſſit adequari virtꝰ ꝑtis virtuti totius.ſeq̄tur ꝙ ꝟtus ꝑtis erit minor q̄ virtus totius.que ſe habebit in aliqua ꝓportōe ad virtutē totius ⁊ etiam ad virtutē magnitudinis finite.cū ſit equalis parti iam accepte.ipſius etiam erit aliqua virtus equalis virtuti alterius ꝑtis.⁊ tñ virtus totius ſit infinita.ſeq̄tur ꝙ poſſunt accipi tot ꝑtes eius ꝙ virtus partiū adequabitur virtuti totius.⁊ tñ nōdum eſt accepta tota magnitudo.quare ſequitꝰ ꝙ eadem virtus erit totius ⁊ partis finiti ⁊ infiniti.⁊ ꝙ nō erūt alique partes virtutis infinite.quaꝝ nulla erit virtus que ſunt impoſſibilia Itē ſequeretꝰ ꝙ magnitudo finita in equali tpe.imo in minori mouebit q̄ magnitudo infinita.qꝛ virtus magnitudinis infinite eſt finita.ideo mouebit tempore finito. Virtus etiam magnitudinis finite mouebit tempore finito. Deinde fiet additio illi magnitudini finite.⁊ fiat additio virtuti.quare continget virtutem magnitudinis finite adequari immo excedere virtutem magnitudinis infinite.⁊ ſic mouebit in equali tpe aut minori.⁊ tñ per talem additōem ad magnitudinē finitā nūquā adequabitꝰ magnitudini infinite Secunda rō.que ſumitur ex parte magnitudinū que ſunt eiuſdē nature.in talibꝫ em̄ creſcente virtute creſcit magnitudo ⁊ econtra.ergo ſi ſit infinitus aer cuius virtus ſit finita.⁊ ſumatꝰ aer finitus cuiꝰ ſit virtus finita ꝑ additionem aeris finiti poterit adequari virtus eius virtuti aeris infiniti abſq̄ hoc ꝙ aer finitus fiat infinitus. quare ſeq̄tur ꝙ finitꝰ aer erit eq̄lis infinito vel ꝙ in his q̄ ſunt eiuſdē nature magnitudo nō adeq̄bitꝰ ꝟtuti.qđ ē īpoſſibile.ḡ īpoſſibile ē in magnitudine īfinita eē ꝟtutē finitā

Ad ratiōes Ante oppoſitū. Ad ꝑmā dr.ꝙ ꝑmus motor eſt in ꝑmo orbe nō tanq̄ ſibi inherens vt forma eius.ſed tanq̄ ſibi aſſiſtēs vt motor mobili. Ad ſecūdā negatꝰ ꝯſequentia.⁊ cauſa iam dicta eſt in ſecūda ꝯcluſione.

Ex his aūt que ferūtur bñ ſe hꝫ dubitare quādā dubitatiōnē.primū ſi em̄ om̄e qđ mouetꝰ mouetꝰ ab aliquo q̄cū q̄ nō ipſa ſeipſa mouet.q̄uo mouentꝰ aliqua ꝯtinue nō tāgēte eo qđ mouet vt piecta. Si aūt ſimul mouet ⁊ aliud aliq̄d qui mouet.vt aerē qui motus mouet. Silr̄ impoſſibile primo nō tangente neq̄ mouēte moueri.ſed ſimul oīa moueri ⁊ quieſcere.cū ꝑmū mouēs q̄ſcet et ſi facit ſicut lapis vt mouere qđ mouet aliud. Neceſſe aūt hoc q̄dem dicere: ꝙ ꝑmū mouēs facit poſſibile ⁊ mouere.aut aerē hmōi.aut aquam aut aliud aliq̄d tale qđ aptū natū eſt mouere ⁊ moueri.ſꝫ nō ſimul pauſat mouēs.⁊ qđ mouetꝰ. Sꝫ qđ mouetꝰ q̄deꝫ ſimul cū mouēs q̄euit.mouēs adhuc eſt.vñ mouetꝰ cū alio habitū

et in hoc eadē rō est. Pausat aūt cū minor fuerit virtus mo/
uendi in habito. Tādem aūt ꝗescit. cū nō amplꝰ faciat qḋ ꝑ
us mouēs. sed motū solū Hec aūt nccē est simul pausare hoc
ꝗdem mouēs. hoc ꝗdē aūt motū. ⁊ totū motū Hoc ꝗdē igiꝛ
in ꝯtingētibꝫ aliqñ ꝗdem moueri. aliqñ quidē ꝗescere fit mo
tus. ⁊ nō ꝯtinuus: sed videꝛ. Aut em̄ ꝯñter entiū est. aut tan
gentiū. Nō em̄ vnū mouēs sed habita ad inuicē sunt. Vñ ⁊
in aere ⁊ in aq̄ fit hmōi motꝰ quē dicūt ꝗdā ātiparistasim eē.
īpossibile aūt aliter opposita soluere nisi dicto mō. antipari
stasis aūt siḃ oīa moueri facit ⁊ mouere. q̄re ⁊ ꝗescūt Nūc aūt
videꝛ vnum aliq̇d qḋ ꝯtinue moueꝛ a ꝗcūqꝫ. nō em̄ ab eodē

Queritur Utrū ꝓiecta post recessum a primo ꝓijciēte moueanꝛ a
medio Arguiꝛ ꝙ nō. qꝛ mediū resistit sue diuisioni. g°
nō mouet ꝓiectū cessante ꝑmo mouēte Scḋo sic. si moueāꝛ a medio oꝫ
ꝙ ipm̄ mediū moueaꝛ. vel g° moueꝛ a se vel ab alio. si a se. eadē rōne ꝓiectuꝫ
a se moueretꝛ. si ab alio iterū q̄rereꝛ de illo vt ꝑus. ⁊ sic ē ꝓcessus in infinitū.
nisi dicaꝛ ꝙ ꝓiectū a se moueaꝛ post talē recessum Tercio sic. si sic. seq̄reꝛ
ꝙ ꝓiecta late figure velocꝰ mouerenꝛ q̄ꝫ rotūde. ꝯñs est falsum. ⁊ pꝫ ꝯña
qꝛ facilꝰ pellerenꝛ a medio Quarto sic. aer est faciliter diuisibilis ⁊ ꝑue
ꝟtutis. g° nō pt tā grauia corpa mouere ⁊ sustinere. sicut illa q̄ ꝓijciunꝛ.
In oppositū ē phs in textu. Pro rñsione. Sciēdū ꝑmo. ꝙ postq̄ꝫ phus
ōndit ꝙ mouēs tpe infinito est infinite ꝟtutis ⁊ ꝙ ꝟtꝰ infinita nō pt eē in
magnitudine finita q̄ duo sꝫ nccāria ad ōndēdū ꝑmū mouēs eē īpꝛtibile et
nullā habere magnitudinē. Cōsequēter ōndit vnū aliud qḋ ē vtile ad cō/
cludēdū vnitatē ꝑmi motoris. scꝫ ꝙ diuersitas mouētiū īpedit ꝯtinuitatē
et vnitatē alicuꝰ motꝰ. sicut pꝫ in ꝓiectis. ⁊ circa ꝑmū mouet dubitatōeꝫ
a q° moueaꝛ ꝓiectū post recessum a ꝑmo ꝓijciēte. circa quā dubitatōem pᵒ
excludit falsaꝫ quādā solutōem. q̄ dꝛ fuisse platonis ponētis ꝑmū ꝓijciēs
eē cū ꝓiecto. vt cū aliq̇s cū lapide mouet aliqḋ corpꝰ puta aerē. tāqꝫ mediū
ꝯferēs. q̄ ꝗdē aer motꝰ moueret baculū. ꝯtra qḋ arguit phs. qꝛ videꝛ īpos
sibile de ipso aere ꝙ moueat postq̄ꝫ nō tangiꝛ a ꝑmo ꝓijciēte. sicut īpossibi
le videꝛ de lapide. qꝛ sicut lapis a se nō moueꝛ. ita neqꝫ aer. q̄re ꝑdicta solō
nō valet Deiñ aliter soluit phs dicēs. ꝙ ꝑmū ꝓijciēs mouet corpꝰ sibi ꝓ
pinquū. vt aerē vel aquā. ⁊ tale corpꝰ motū narū ē mouere ipm̄ ꝓiectū et
ꝑmū ꝓijciēs mouēdo corpꝰ sibi ꝓpinquū. scꝫ mediū sibi tribuit ꝟtutem mo
uēdi aliud. scꝫ mediū sibi ꝓpinquū. ⁊ illud medium ꝓpinquū medio mouetꝛ
ab ipō habꝫ ꝑmo ꝙ moueaꝛ ⁊ ꝙ moueat aliud. ⁊ terciū hꝫ a scḋo. ⁊ sic de/
inceps. ⁊ qꝛ mouere ⁊ moueri nō de nccītate eidē insunt. vt alias dcm̄ est.
ideo lꝫ postq̄ꝫ ꝑmū mouēs cessat mouere scḋm cessat moueri. tm̄ ipm̄ scḋm
adhuc mouet aliqḋ aliud corpꝰ sibi ꝓpinquū ex ꝟtute īpressa. sicut pꝫ de la
pide ꝓiecto in aquā q̄ mouet ꝑmo aquā sibi ꝓpinquā cāndo ibi vnū circu/
lū ꝑuū qui ꝗdē circulus in suo termino siue in suo fine causat aliū circuluꝫ
maiorem mouendo aliā aquam consequenter se habentem ⁊ ille circulus

causat aliud ⁊ sic ꝯsequēter. Et q̄uis violentia in p̄mo mouente vel secūdo sit intensiue maior ⁊ fortior q̄ȝ in mouentibꝫ secūdis. tū in eo nō habȝ suū maximū actū. nec est maior extensiue. q2 ibi nūdum est sufficiēs q̄titas medij. vt illa violentia sit perfecte applicata. ideo ꝓiecta ꝓpe p̄mū ꝓijciens minus leditᷣ q̄ȝ in parte remotiori. ¶ Sciendū est secūdo. ꝙ corpa recipientia virtutē sic a p̄mo ꝓijciente ⁊ nata mouere ꝓiecta debent in se habere quatuor ꝯditōes. Prima est ꝙ sint nata moueri ⁊ quiescere. q2 vt dictum est secūdū mouetᷣ mouente p̄mo. ⁊ ꝗescit ab hoc qd̄ est moueri ab extrinseco cessante. Scd̄a est. nō oȝ talia eē alicuius determinate figure. sed oȝ talia faciliter determinari ad quācūqȝ figurā. ideo male dixerunt aliqui ponentes ꝓiecta moueri ꝑ impetuȝ ipsis impr̄ssum a ꝓijciente. q2 aliq̄ sunt ita dura ꝙ in his impr̄mi non p̄t talis ip̄etus. Tercia ꝯditio est ꝙ oȝ illa corpa esse sp̄ualia faciliter diuisibilia. ideo vna ꝑs p̄t moueri scd̄a quiescēte. qd̄ cōtingit ꝓpter sp̄ualitatē ⁊ facilitatē diuisionis illoꝝ corpoꝝ. Quarta opȝ hm̄oi corpora esse vicina materie p̄me ꝓpter qd̄ sunt in potentia ad recipiēdum quecūqȝ motū ⁊ quācūqȝ figurā. ¶ Conclusio. Proiecta post recessum a p̄mo ꝓijciente mouentᷣ a medio s̄m modū iam exp̄ssum. Patet q2 post illū recessum ꝓiecta mouentᷣ vt notum est ad sensum ⁊ nō a se. cuȝ sint inanimata. ergo ab alio. Et cū ꝓximū mouens debeat esse imediatum mobili. seq̄tur ꝙ opoȝ hm̄oi corpora moueri ab aliquo corpore in medio inter p̄mū mouēs ⁊ ipsa. qd̄ quidem corpus sit īmediatū ipsis proiectis. ꝓiectū igitᷣ a medio mouetur. Ex quibꝫ patȝ ꝙ ꝓiecta nō mouentur ab vno motore. sed a pluribꝫ ꝯsequenter se habentibꝫ vel se tangentibꝫ. Ex istis infert ph̄us p̄ncipale intentū. scȝ ꝙ licȝ motus alicuius ꝓiecti videtur vnus ⁊ ꝯtinuus ꝓpter vnitatem mobilis ⁊ t̄pis. tamen nō est vnus simpliciter ⁊ ꝯtinuus. Patȝ. q2 talis motus est a pluribꝫ motoribꝫ nō mouentibꝫ ip̄m ꝓiectū simul. ergo ipse nō est simpliciter ꝯtinuus.

Ad rōnes ante oppositū. Ad p̄mā dr̄. ꝙ mediū resistit sue diuisioni. sed. virtus ꝓijcientis excedit illaȝ resistentiā medij. ideo ipsum mediū ⁊ mediū ab eo motuȝ habēt virtutem mouendi ipsum ꝓiectū. Ad secūdā dr̄. ꝙ ipsum mediū nō mouetᷣ a se. sȝ vna pars mouetᷣ ab alia p̄cedēte. ⁊ sic vna pars ab alia quousqȝ deueniatᷣ ad p̄mū ꝓijciens. Ad terciā negatᷣ ꝯsequētia. q2 rotūda vel acuta facilius diuidūt mediū q̄ȝ lata. ideo sunt facilius mobilia. Ad quartā dr̄ ꝙ qn̄ p̄mū mouēs est magne virtutis. tūc p̄t aliquā ꝑtem medij sibi ꝓpinquā tanta velocitate mouere ꝙ illa velocitas p̄uenit diuisionē talis medij. ideo aer sic velociter motus vnus existens potest corpus graue mouere et sustinere. q̄re dr̄ in libro metheoroꝝ ꝙ aliqn̄ ventus velociter motus eradicat arbores ⁊ facit edificia corruere.

Uoniā aūt in his que sunt necesse est semꝑ eē motum ꝯtinuū. hic aūt vnus est. Necesse aūt vnū magnitudinis alicuius esse. Nō enī mouetᷣ impartibile ⁊ vnus ab vno. Nō enī erit ꝯtinuus. sed habit⁹ alter alteri ⁊ diuisus. Do

nens igitur aut vnū aut motū mouet. aut imobile existens. Si qdē igit motū ɔseq̄ oportebit et mutari ipm Silr aūt moueri ab aliquo qualiter stabit vt cōueniet ipi moueri ab immobili Hoc aūt non necesse est simul mutare sz sp poterit mouere. infatigabile ei est sic mouere Et regularis hic motus est aut solus. aut maxime. Nō ei habet mutatōem. neqꝫ vnā mouēs. Oportet aūt neqꝫ qđ mouet iuxta illud habere mutatōem quatenus silis sit motus Necesse est āt. aut in medio. aut in circulo esse. Hec em̄ principia sunt. sed citius mouent prima mouēti hmōi aūt est totius motus Ibi ergo est mouens Habet aūt dubitatōem si ɔtingat aliqđ qđ mouetur mouere cōtinue. sz nō sicut ipellēs iterū et iterū incōsequēter esse cōtinue. Aut em̄ ipm oportet ipellere. aut trahere aut vtraqꝫ. aut aliqđ aliud ɔtingēs aliđ ab alio. sicut olim dictū est in his q̄ ꝓiciunt. Si āt cū diuisibilis sit aer. aut aq̄ mouet. sz sicut sp motus. vtrobiqꝫ āt nō possibile est motum vnū esse. sz habitū solus itaqꝫ ɔtinuus est. quē mouet imobile Semp em̄ silr se hn̄s et ad id qđ mouet silr se habebit ꝛ cōtinue Determinatis āt his manifestū est qm̄ ipossibile est primū mouēs ꝛ imobile habere aliquā magnitudinē. si enim magnitudinē habet necesse est aut finitā ipam eē aut infinitam. Infinitā qdē igit ꝙ nō ɔtingit magnitudinē esse. ostensum est prius in physicis. Qđ āt ipossibile est finitaꝫ habere infinitā potentiā. ꝛ ꝙ ipossibile est a finito aliqđ moueri fm infinitū tp̄s. demōstratū est nūc. Primū aūt mouēs ꝑpetuo mouet motu in infinito tp̄e. Manifestū itaqꝫ ꝙ indiuisibile est ꝛ iptibile. et nullā habens magnitudinem

Queritur Utrū primū mouēs sit oīno ipartibile ꝛ nullā habēs magnitudinē Arguit primo ꝙ nō. qꝛ p̄mū mouēs est in circūferentia p̄mi mobilis sed oīs forma que est in materia quātificat ad quātitatē sue materie. ergo primū mouēs habet magnitudinē. Scđo sic. p̄mū mouēs hꝫ orbē quo mouet ista inferiora. ergo hꝫ magnitudinē Tertio sic. finitū et infinitū soli q̄ntitati ɔgruit. sz p̄mū mouēs est infinite virtutis. ergo est quātū et diuisibile In oppositū est phs in textu. Sciendū p̄mo ꝙ postq̄ p hus ostendit primū mouēs esse infinite virtutis et ꝙ virtus infinita nō potest esse in magnitudine finita etiā ꝙ motus ꝓiecti nō est vnus qꝛ fit a diuersis mouentibus. Qō sequēter ex istis ɔcludit finale intentū in hoc tractatu scꝫ ɔditōnes p̄mi mouētis pro quo sit primo ista Conclusio p̄ma. Primū mouens est vnū. pba

tur. q2 est aliquis motus semꝑ vnus et ꝯtinuus vt ostensum est. ſ3 mo/
tus vnus est vnius magnitudinis mote et est ab vno motore q2 diuersi/
tas motorũ ipedit vnitatem motus vt patuit de motu ꝓiectorũ. ergo pri
mus motor est vnus. Conclusio scđa. Primus motor est imobilis.
patet. q2 oẽ qđ mouet̃ ab alio mouet̃. ergo cũ nõ sit ꝓcedere in infinitum
in mouentib9 ⁊ in mobilib9 vt prius patuit necesse est deuenire ad aliqđ
primũ mobile motũ a primo motore imobili Ex ista cõclusione infert
phs quatuor correlaria. Primũ est ꝙ primus motor necessitari nõ põt
vt moueat. pt3 q2 oẽ qđ necessitat̃ mouetur a necessitante ipm̃ sed motor
primus est immobilis. igit̃ ⁊c̃. Scđm correlariũ est. ꝙ ille motor ẽ in/
fatigabilis nã fatigatio alicuius motoris nõ accidit. nisi q2 motor mouet̃
q2 ꝑ hoc ꝙ variat̃ de dispõe in dispõem accidit fatigatio cũ g̊ pͥmus mo
tor nõ moueat̃ sequit̃ ꝙ mouet sine fatigatiõe Tertiũ est. ꝙ primum
mouẽs põt mouere motu sempiterno. p3 q2 ex quo nõ mouet̃ ſ3 est in eadẽ
dispõne ad mouendũ. ergo si nũc moueat semꝑ mouere põt Quartum
correlariũ est. ꝙ solus motus primus est regularis aut saltez inter alios
maxime regularis. pt3 q2 primus motor semꝑ est in eadẽ dispõne et etiã
suum mobile cũ nõ sit variabile et ita potest sꝑ equaliter mouere. g̊ pri/
mus motus est maxime regularis Conclusio tertia. Primus motor
est in circũferentia primi mobilis patet. q2 primus motus est circularis:
ergo primũ mobile est circulare. circularis aũt magnitudinis solu3 sunt
duo principia sc3 centrũ ⁊ circũferentia. oportet igit̃ ipm̃ esse in centro vel
in circũferentia. qđ ꝓbat phs. q2 ꝓpinquiora pͥmo mouenti velotius mo
uentur eo ꝙ prius et fortius suscipiũt impressionem mouentis. sed distã
tiora a cẽtro velocius mouentur ꝓpinquioribus ⁊ sic circũferentia pri/
mi mobilis velocius mouetur ergo ibi est primus motor Sed obice/
ret̃ q2 primus motor est impartibilis. nullã habẽs magnitudinẽ. ergo
nõ habet determinatũ situm in corpore. Dicẽdũ ꝙ primus motor di
citur esse in circũferentia primi mobilis nõ ꝑ determinatõem sue substã
tie sed ꝑ efficatiã sui motus. nam ibi primo influit motũ et ibi pͥmo inci/
pit motus ⁊ sic rõnabilius est ꝙ sit in celo ꝗ3 in terra ⁊ adhuc in oriente
ꝗ3 in occidente nõ sic ꝙ affigat̃ alicui determinate parti ipius pͥmi mobi/
lis. q2 ꝑs que nũc est in oriente post modũ est in occidente. sed debet in/
telligi ꝙ ſm situm orientis primo aspicit primum mobile influendo sibi
motũ vt in secũdo de celo dicitur de dextro ⁊ sinistro celi. Cõclusio q̃r
ta Primus motor est oĩno impartibilis nullã habẽs magnitudinẽ quã
informet. licet habeat magnitudinẽ qua vtit̃. pͥma ꝑs pt3 dupliciter Pri
mo q2 omnis virtus in magnitudine existens per se nõ mouet localiter
nisi pellens aut trahẽs aut vtroq3 modo se habẽs qđ aũt sic se h3 nõ mo
uet nisi motũ. ergo variat̃ de dispõne in dispõem. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs nõ potest
mouere motu regulari vno ⁊ ꝯtinuo q̃ tamẽ ꝯueniũt pͥmo motori vt ꝓ
batũ est. Ex isto pat3 solutio vnius dubitatõis quã hic mouet phs.
vtrũ aliqđ mouens motũ possit moueri motu vno simpliciter ⁊ cõtinuo
Respondet phs ꝙ nõ. q2 tale mouens ex quo motũ est fit quodam
modo plura cũ variat̃ de dispõne in dispositõem. ergo nõ potest mouere
motu simpliciter vno et cõtinuo vt patet in motu ꝓiectõnis. Scđo

si primus motor haberet magnitudinem aut esset finita aut infinita. non infinita quia nulla potest esse vt patuit in tertio huius. nec finita quia cum moueat tempore infinito oportet quod sit virtutis infinite modo virtus infinita nō potest esse in magnitudine finita. ergo est impartibile et nullā habens magnitudinem quā informet Scōa pars patet. quia primus motor habet primū mobile quo vtitur tanquam instrumēto moto ad explicandum formas naturales quas precōcepit in mēte in materiā generabiliū et corruptibiliū et etiā ad conseruādū generabilia et corruptibilia in esse

Ad rōnes Ante oppositū Ad primā et ad secūdam patuit solutio Ad tertiam dicitur quod primus motor nō est infinitus infinitate quātitatis dimēsiue sed solū infinite virtutis. que sequitur formā. ideo est simplicissimus. et nullā habēs magnitudinem

¶Questiones prelucide octo librorū physicorū Arestotelis edite a venerabili domino Johanne versoris accuratissime correcte in alma vniuersitate Coloniensi in bursa magistri Cornelij de Dordraco ad cōmunem scholarium vtilitatem sic finiuntur sub hac caracterum formula diligentissime impresse per me Henricum quentell incolam ciuitatis inclite Coloniensis. Anno incarnationis Jesu christi Millesimo quadringētesimo nonagesimoseptimo decima tertia die martij Ad laudem et honorem dei totiusque celestis aule.

Iustus es domine et rectum iu-
dicium tuum fac cum servo
tuo domine & secundum multitu-
dinem tuarum dele iniquitatem
meam illumina oculos meos ne
unquam ob dormiam in mortem

Sub tuum presidium confugimus sancta
dei genitrix nostras deprecationes ne
despicias in necessitatibus et a peri-
culis cunctis libera nos virgo
semper benedicta

~~Ego [illegible] possessor [illegible] libri~~
~~Baltasar [illegible]~~
~~Anno domini 154[illegible]~~

[redacted]

Sapientiam amavi et exquisivi in iuventute mea

x IV v

un n

... et obl

... sup[er] clerum natis

p[er] cont ... p[er] ... nobilib[us] i[d est] dec p[er]

... vendum mixarum . p[ri]mina aut tpus p[ro]

[illegible] int in ... ... p[ro] ... vel

... [illegible] tunc ... p[er] ma[gistru]m aut

... et ... ... ob non clar[us] ...

... ... vel

... vel ... et ... ...

... ... et ... ...

... ... aut p[re]lati obliga[...]

bello ... aut ... ...

[illegible]
1446